

JORDBRUKS- STATISTISK ÅRSBOK 1991

SCB

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

INLEDNING

TILL

Jordbruksstatistisk årsbok / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1965-. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1964-.

1965-1994 framställd av Statistiska centralbyrån.

1995-1998 framställd av Livsmedelsekonomiska samarbetsnämnden, Statistiska centralbyrån.

1965-2000 med innehållsförteckning, sammanfattning samt parallelltitel på engelska: Statistical yearbook of agriculture ..., från 1975 och framåt: Yearbook of agricultural statistics. – Publiceras elektroniskt fr.o.m. 2001 på Jordbruksverkets webbplats www.sjv.se, och fr.o.m. 2002 även på Statistiska centralbyråns webbplats www.scb.se.

Föregångare:

Jordbruk och boskapsskötsel / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1916-1964. – (Sveriges officiella statistik). Täckningsår: 1913-1963.

Översiktspublikationer:

Svensk jordbruksstatistik 200 år / Statistiska centralbyrån. – Stockholm: Statistiska centralbyrån, 1999.

Jordbruket i siffror 1866-2007 / Jordbruksverket, Statistiska centralbyrån. – Jönköping ; Stockholm, 2011. – (Sveriges officiella statistik).

Jordbruksstatistisk årsbok 1991. – (Sveriges officiella statistik).
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2012.

Jordbruksstatistisk årsbok 1991

STATISTISKA CENTRALBYRÅN
Sveriges officiella statistik
Stockholm 1991

Yearbook of Agricultural Statistics 1991

Official Statistics of Sweden
Statistics Sweden
Stockholm 1991

Tidigare publicering

Jordbruksstatistisk årsbok har tidigare utgivits under samma namn inom serien Sveriges officiella statistik: Jordbruk med binäringar. Den första argången av publikationen utkom 1965 och innebar en fortsättning på Jordbruk och Boskapsskötsel: 1866–1963.

Previous publication

Yearbook of Agricultural Statistics has previously been published within the series of Official Statistics of Sweden: Agriculture and fisheries. The first yearbook was published in 1965 and was a continuation of Agriculture: 1866–1963.

© Statistiska centralbyrån

ISBN 91 618-0416 9
ISSN 0082 0199

Omslag: SCB/FG

Foto: Naturfotograferna, fotograf Tore Hagman

Diagram: SCB/FG

Sättning och originalmontage: SCB/FG

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1991
Liberaf 410 1032

Läsanvisning

Statistiska centralbyrån (SCB) utger härmed Jordbruksstatistisk årsbok 1991, som utgör den tjugosjunde årgången sedan 1965, då den första årsboken gavs ut.

Statistiken över jordbruket är omfattande. Den produceras förutom av SCB av ett flertal statliga och andra organ och publiceras av dessa i olika former. Avsikten med Jordbruksstatistisk årsbok är att ge en bred, överskådlig men samtidigt koncentrerad redovisning av jordbruksstatistiken.

Avgränsning av innehållet har gjorts till näringsgren 11 (jordbruk, jakt) exklusive 11.30 (jakt, viltvård) enligt standard för svensk näringsgrensindelning. I årsboken ingår därför vissa uppgifter om trädgårdsodling och i begränsad omfattning uppgifter om renskötsel, pälsdjurskötsel och biodling. I fråga om skogsbruket (näringsgren 12) redovisas några data om bondeskogsbruket medan utförligare uppgifter i övrigt om skogsbruket återfinns i en separat Skogsstatistisk årsbok, som utges av skogsstyrelsen. Fiskestatistik redovisas i sin helhet fristående, fr o m 1983 främst i Statistiska meddelanden från SCB. Se vidare Lantbruksstatistikens organisation i bilaga 1.

Jordbruksstatistisk årsbok omarbetades inför 1985 års upplaga och erhöll bl a ett nytt omslag och ett nytt format. Även i övrigt förändrades boken vad gäller presentation och lay-out. Innehållsmässigt är dock förändringarna relativt små. Den viktigaste förändringen i detta avseende är att boken inleds med ett översiktskapitel över det gångna jordbruksåret. Kapitelindelningen har modifierats något. De mer omfattande kapitlen inleds med en översiktlig innehållsbeskrivning, dels i form av text, dels i form av avsnittsrubriker inom grön ram.

Kapitel- och avsnittsindelningen i sin helhet framgår av innehållsförteckningen i bokens början. Någon detaljerad tabellförteckning lämnas inte. I bilaga 6 lämnas däremot en förteckning över hur tabellerna 1989, 1990 och 1991 korresponderar mot varandra.

Beträffande tabellutformningen redovisas t ex grödgrupper och enskilda djurslag vanligen i "egna" tabeller. Vad gäller tabellnumreringen sker den löpande inom kapitel (även diagram och kartor ingår i denna numrering).

För presentationen gäller en strävan att text, tabeller och diagram mm som hör ihop skall placeras i anslutning till varandra. Viss information har lyfts fram genom faktarutor med grön ram eller genom att presenteras på "färgplatta". Under "Annan publicering" lämnas bl a källhänvisningar.

Uppgifterna i årsboken avser i regel kalenderåret/budgetåret före utgivningsåret, dvs i föreliggande årgång 1990 respektive 1989/90 eller annars de i april månad utgivningsåret tillgängliga uppgifterna. Äldre uppgifter förekommer därför också bl a från engångsundersökningar, vars resultat i allmänhet kvarstår under minst fem år, samt från intermittenta undersökningar.

Förfrågningar

Förfrågningar om årsbokens innehåll och om lantbruksstatistik i övrigt kan ställas till årsboksredaktionen, avdelningsdirektör Rolf Selander, avdelningsdirektör Karin Gunther och byråassistent Monica Nilsson vid SCBs enhet för lantbruksstatistik i Örebro. De träffas på telefon 019-17 60 00 (växel). Postadressen är SCB, 701 89 Örebro.

Redaktionsgrupp

Årsboken har framställts av en arbetsgrupp som för 1991 års upplaga utöver redaktionen bestått av statistikchef Bernt Wilson och avdelningsdirektör Elvi Eriksson. Arbetsgruppen har också haft hjälp av ämnesexperter inom avdelningen för areell statistik. Kapitel 1 om det gångna jordbruksåret har i årets upplaga skrivits av agr lic Gunnar Larsson, LRF.

Statistik från årliga undersökningar förnyas fortlöpande. I regel redovisas då på riksnivå uppgifter för de fem senaste åren. Längre tidsöversikter har redovisats i Jordbruksstatistisk årsbok 1980 och 1970, där vissa viktigare jordbruksstatistiska data ges för tjuogoårsperioden från 1960 respektive för efterkrigsperioden 1945-1969.

Regional redovisning av jordbruksstatistiken sker där sådan bedöms ha särskilt stort intresse (och är möjlig enligt den ursprungliga redovisningen) främst i fråga om arealer, skördar, husdjur och vissa ekonomiska uppgifter. Uppgifter lämnas då för län och/eller produktionsområden (se karta i bilaga 2). När det gäller uppgifter för mindre områden, t ex kommuner, hänvisas läsaren till den ursprungliga redovisningen eller till direktkontakt med SCB.

Längst bak i boken finns ett utförligt sakregister, som underlättar för läsaren att söka statistisk information i årsboken. Sakregistret omfattar bl a flertalet ämnesord, som förekommer i boken. I en del fall lämnas där också hänvisning till tidigare årgångar av årsboken.

Vid användningen av årsboken kan läsaren också utnyttja rubrikerna längst upp på varje sida, där kapitelrubriker och sidinnehåll (eller avsnittsinnehåll) anges i förkortad form.

Innehåll

Contents

Sida		Page	
7	1 Jordbruksåret 1990	7	1 The agricultural year 1990
13	2 Företagsstruktur	13	2 Structure of the enterprises
13	– Företag, arealer, brukningsförhållanden	13	– Enterprises, areas, type of holdings
26	– Företagens driftsinriktning	26	– Type of farming
29	– Förändringar i företagens struktur	29	– Changes in the structure of the holdings
31	3 Arbetskraft	31	3 Labour force
31	– Totalbefolkning	31	– Total population
32	– Förvärvsarbete	32	– Economically active population
35	– Företagarnas åldersfördelning	35	– Age distribution of the holders
36	– Arbetsvolym	36	– Working hours
38	– Deltidssysselsättning	38	– Part-time employment
40	– Avbytarverksamhet	40	– Replacer activity
41	– Arbetskadorna	41	– Working injuries
43	4 Mark. Fastigheter	43	4 Land. Real estates
43	– Ägoslag	43	– Type of land
45	– Betesmark	45	– Pasture
47	– Markkartering	47	– Soil survey
47	– Taxeringsvärden	47	– Assessed values
51	– Priser på jordbruksfastigheter	51	– Market prices of agricultural real estates
55	5 Byggnader, anläggningar och maskiner	55	5 Buildings, plants and machinery
55	– Byggnader	55	– Buildings
56	– Byggnadsverksamhet	56	– Construction activity
60	– Anläggningar	60	– Plants
65	– Täckdikning	65	– Underdrainage
68	– Maskiner	68	– Machinery
71	6 Förmödenheter	71	6 Requisites
71	– Utsäde	71	– Seed
74	– Växtnäringsämnen	74	– Plant nutrients
76	– Växtskyddsmedel	76	– Pesticides
81	– Fodermedel	81	– Feeding stuffs
83	– Drivmedel, eldningsolja	83	– Motor fuel, fuel oil
85	7 Växtodling	85	7 Crop farming
85	– Åkerarealens användning	85	– Use of arable land
98	– Sortanvändning	98	– Use of different varieties
103	– Hektarskördar	103	– Yields per hectare
113	– Totalskördar	113	– Total yields
118	– Skördens kvalitet	118	– Quality of the yield
124	– Årsväxten	124	– Crop outlook
127	– Så- och skördetidpunkter	127	– Dates for sowing and harvesting
131	8 Trädgårdsodling	131	8 Horticultural cultivation

Sida		Page	
139	9 Husdjur	139	9 Livestock
139	– Nötkreatur	139	– Cattle
153	– Får	153	– Sheep
160	– Svin	160	– Pigs
170	– Höns	170	– Fowls
175	– Getter, pälsdjurskötsel, rennäring och biodling	175	– Goats, fur farming, reindeer keeping and apiculture
177	10 Förädling, handel och konsumtion	177	10 Processing, trade and consumption
177	– Produktion och försörjningsbalanser	177	– Production, balance sheets of resources
182	– Konsumtion	182	– Consumption
185	– Utrikeshandel	185	– Foreign trade
189	11 Ekonomi	189	11 Economics
189	– Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna	189	– Agricultural sector in the national accounts
190	– Totalkalkyler för jordbruket	190	– Calculation of incomes and expenditures of the agricultural sector
193	– Intäkter, kostnader m m för företagen	193	– Receipts, costs etc. of the holdings
198	– Prisindex	198	– Price indices
201	– Jordbrukarfamiljernas inkomster	201	– Incomes of the farmer families
203	– Jordbrukarnas tillgångar och skulder	203	– Assets and liabilities of the holders
207	12 Stödåtgärder, försäkringar	207	12 Support, insurances
207	– Prisstöd	207	– Price support
209	– Andra stödformer	209	– Other support
210	– Rationaliseringsinsatser	210	– Rationalization measures
214	– Jordbrukets skördekadestydd	214	– Crop insurance
217	– Hagelskadeförsäkring	217	– Hail insurance
218	– Husdjursförsäkring	218	– Livestock insurance
219	13 Lantbruksutbildningen	219	13 Agricultural training
222	14 Lantbrukets föreningsrörelse	222	14 Farmers' co-operative associations
225	15 Internationella uppgifter	225	15 International statistics
233	Bilagor	233	Appendices
249	Introductory notes	249	Introductory notes in English
250	Summary	250	Summary in English
254	Swedish-English vocabulary	254	Swedish-English vocabulary
262	Sakregister	262	Subject index

Teckenförklaring

"	Upprepning
–	Intet finns att redovisa
0	Mindre än 0,5 av enheten
0,0	0,05
..	Uppgift ej tillgänglig eller alltför osäker för att anges
.	Uppgift kan ej förekomma

Symbols

	Repetition
	Magnitude nil
	Magnitude less than half of unit employed
	Data not available
	Category not applicable

1 Jordbruksåret 1990

VÄXTODLINGEN OCH SKÖRDEUTFALLET UNDER 1990

Extrem väderlek även 1990

År 1990 uppvisar i likhet med närmast föregående år en extrem väderlek. Främst kännetecknas året av de relativt sett höga temperaturerna under dess första hälft. Onormalt stora nederbördsmängder kunde också registreras inom vissa områden.

Januari blev en ovanligt mild månad i södra Sverige, medan norra delen av landet hade normala temperaturer. Stora delar av Norrland fick dubbla till tredubbla normalnederbörden för månaden.

Väderleken under februari bör uppmärksammas speciellt, då temperaturerna då var unika för nästan hela landet. Medeltemperaturen låg mellan sex och elva grader över den normala. Dagarna 21–24 februari var några av de varmaste februaridagarna under hela 1900-talet! Sålunda hade Osby i Skåne ca 16 grader den 21 februari.

Februari utmärktes även av ett extremt lågt lufttryck under månadens sista dagar. Det låga lufttrycket åtföljdes av storm- och orkanvindar över delar av Götaland. Medelvindar på 38 m/s uppmättes vid Kullens fyr. Månaden var nederbördsrik i de flesta delarna av landet.

Under mars och april fortsatte det varma vädret. Rekordtemperaturer uppmättes under mars på sina håll i Götaland och Svealand. Nederbördsmängderna blev mer normala under dessa månader. Det milda vädret gjorde dock att stora delar av södra och mellersta Sverige saknade snö under vintern.

I början av maj uppmättes unikt höga temperaturer med ett temperaturöverskott på 6–9 grader i södra Sverige. Andra hälften av månaden blev dock ovanligt kylig. Nederbörden under maj blev i stort sett normal. Junivädret bjöd inte på några större överraskningar. Temperaturerna var något högre än normalt och nederbörden föll ojämnt. Västergötland fick stora nederbördsmängder, medan det i t ex norra Jämtland uppmättes mindre än hälften av normalmängden.

Julivädret var svalt och ostadigt. Nederbördsmängderna var större än normalt utom i sydligaste Götaland och nordvästligaste Lappland. Delar av augusti utmärktes av varmt och soligt väder, medan det periodvis var ostadigt och svalt. I samband med det ostadiga vädret förekom åska och från Värmland rapporterades en tromb.

September blev en regnrik månad med nederbördsrekord i bl a Stockholm. Samtidigt var månaden svalare än normalt. Oktober uppvisade ovanligt höga temperaturer i hela landet.

I detta kapitel behandlas

- Växtodlingen och skördeutfallet
- Marknadssituationen för jordbruksprodukter
- Det livsmedelspolitiska beslutet
- Prisreglering och direktstöd
- Miljöfrågor
- Övriga aktuella frågor
- Den internationella utvecklingen

Vädret var mestadels soligt, men dimma och dimmoln förekom. Nederbörden var mindre än normalt i större delen av landet.

Väderleken i november var tämligen normal i södra Sverige, medan Norrland hade för årstiden ovanligt kallt. I den nordöstra delen var medeltemperaturen ca 4 grader lägre än normalt. Årets sista månad blev ovanligt mild i hela landet. Detta gäller i synnerhet i norra delen av landet där rekordhöga temperaturer uppmättes. Nederbörden var lägre än normalt i större delen av landet. Året avslutades med blidväder och julen fick firas utan snö i stora delar av södra Sverige.

Ingen utvintring av höstsådden

Övervintringen av de höstsådda grödorna blev mycket god vintern 1989–1990. Enbart 0,2 % av arealerna fick köras upp. Denna högst marginella utvintring orsakades av vartorka, uppfrysning eller ihållande nattfrost.

Tidig vårsädd

Det milda vädret under vintern och våren bidrog till en ovanligt tidig vårsädd i hela landet. Som exempel kan nämnas att mediantidpunkten för sådden av korn var den 31 mars i Östergötlands län och den 19 maj i Västerbottens län.

God vallskörd

Hektaravkastningen för vall (inkl återväxt) var under 1990 ca 14 % högre än genomsnittet för den senaste femårsperioden. Då vallarealen 1990 var ovanligt stor, blev den totala vallskörden 21 % större än under jämförelseperioden. Första skörden gynnades av den tidiga och varma våren och det tidvis ostadiga vädret under sommaren bidrog till en god återväxt.

Bärgningsförhållandena för första skörden var goda i större delen av landet. I vissa områden försenades dock skörden av regnigt väder. I dessa fall blev skörden av lägre kvalitet och kunde inte alltid bärgas.

Den stora vallskörden bör ses i perspektivet av den pågående minskningen av antalet mjölkkor. Under vintern 1990/91 blev utslaktningen av kor lägre än väntat (se avsnittet Marknadssituationen för jordbruksprodukter). En bidragande orsak till den låga utslaktningen torde den stora vallskörden vara.

Även spannmålsskörden blev god

Spannmålsskörden kunde i de flesta fall bärgas tidigt under gynnsamma betingelser. Den blev därför av god kvalitet. Rymdvikterna blev högre än under den närmast föregående femårsperioden och falltalen för brödsäd var i regel höga.

Även kvantitetsmässigt var 1990 års skörd god. Totalt uppgick spannmålsskörden till ca 6,3 miljoner ton, vilket är 20 % högre än genomsnittet för närmast föregående femårsperiod. Endast vårvede uppvisar 1990 en totalskörd som är lägre än under jämförelseperioden.

Totalskörden av höstvede blev inte mindre än 80 % högre än under den tidigare femårsperioden. Till detta bidrog dels en hög hektaravkastning (+ 16 %), dels en stor areal (+ 55 %). För fodersäd blev totalskördarna mer normala, eller för korn + 3 % och för havre + 7 %.

Få skördeskador

Administrationen av skördeskadeskyddet sköts av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd. I respektive län medverkar lantbruksnämnderna i de direkta kontakterna med jordbrukarna.

Skördeskadeskyddet är ett katastrofskydd vid totalskador. Ersättning för skördeskador utgår enbart i områden där totalskador förekommer mer allmänt. Dessa skadeområden fastställs av Skördeskadeskyddet med hänsyn tagen till skördesituationen och väderläget.

De grödor som omfattas av skyddet är stråsåd, raps, rybs, vall, potatis, sockerbetor, ärter, åkerbönor och bruna bönor. Enbart företag med mer än 5 hektar åker ingår i skyddet.

Under 1990 var utbetalningarna få. Till 195 företag utbetalades 3,2 miljoner kr. Skadorna avsåg främst potatis och vall.

MARKNADSSITUATIONEN FÖR JORDBRUKSPRODUKTER

Stort spannmålsöverskott

Nuvarande exportöverskott av vegetabilier och animalier beräknas motsvara i storleksordningen 0,5–1,0 miljoner ha åkermark. Sedan 1987 har olika program (Träda 87 och Omställning 90 – avseende 1988, 1989 och 1990) genomförts för att reducera framförallt spannmålsarealen.

Programmen för arealomställning har varit ettåriga och inte lett till permanent omställning av några större arealer. Det livsmedelspolitiska beslutet 1990 innebär bl a att ett program för permanent omställning av åkermarken inleds från 1991.

Effekten av Omställning 90 har för året beräknats till ca 1,0 miljoner ton, dvs överskottet minskade från 3,5 till 2,5 miljoner ton. Omkring 24 000 jordbrukare deltog i programmet med 266 000 ha.

Exportkostnaderna för spannmål beräknas genom Omställning 90 ha minskat med ca 500 miljoner kr. Per kg spannmål beräknas exportkostnaden till 1,15 kr/kg exporterad vara. Till jordbrukarna utbetalades ca 430 miljoner kr som ersättning för deltagandet i omställningen.

Oförändrad mjölkproduktion

Under 1990 var mjölkproduktionen i stort sett oförändrad, eller + 0,4 %. Produktionsutvecklingen var dock betydligt mer dramatisk än årsmedeltalet visar. I början av året ökade invägningen avsevärt jämfört med 1989, varefter en kraftig omsvängning skedde. Under fjärde kvartalet minskade produktionen sålunda med drygt 6 %.

Produktionsökningarna i början av 1990 förklaras bl a av att tvåprissystemet avskaffades vid halvårsskiftet 1989. Detta system kan sägas ha inneburit att marknadsutrymmet kvoterades på landets mjölkproducenter.

Omsvängningen till en minskad invägning under andra halvåret kan förklaras av den successiva försämringen av lönsamheten. Det genomsnittliga avräkningspriset sjönk under året med 23 öre per kg jämfört med 1989.

Konsumtionen minskade för mjölk och matfett från mejeri, medan en ökning noterades för grädde. Under året ökade exporten av smör och mjölkpulver, men var i stort sett oförändrad för ost.

Den totala slakten minskar

Den totala slakten, räknat i antalet djur, minskade med 4 %. Ökad slakt redovisas enbart för storboskap (kor, ungnöt, stutar etc). En ökning av koslakten med 4 % bör ses mot bakgrund av det livsmedelspolitiska beslutet som innebär att koantalet måste minskas de närmaste åren. Ökningen av slakten under 1990 var dock mindre än väntat.

Avräkningspriserna till producent minskade under året för alla köttslag. Största nedgången noteras för ko och tjur med 17 %, medan fläskpriset minskade marginellt med 1 %.

Konsumtionen av nötkött samt får- och lammkött ökade, medan minskningar noterades i övrigt. För fläsk innebär detta ett fortsatt exportöverskott, medan övriga köttslag i stort sett är i balans. Av nötkött och fläsk förekom en betydande sk utbytesexport, som förklaras av att den inhemska konsumtionen inte motsvarar djurkropparnas sammansättning. I allmänhet uppkommer överskott av framdelskött.

Avreglerad äggmarknad

Den interna marknadsregleringen för ägg slopades den 1 juli 1990 och regleringskassans medel för exportfinansiering tog slut under hösten. Den enskilde producenten känner nu av marknadens svängningar mer direkt.

Exportöverskottet av ägg minskade 1990 till ca 6 miljoner kg. Minskningen av överskottet förklaras bl a av den produktionsbegränsning som påbörjades 1989 och påverkade första halvåret 1990. Producentpriserna ökade ca 10 % under året.

DET LIVSMEDELSPOLITISKA BESLUTET

Bakgrunden

Under våren 1990 presenterades regeringens proposition rörande den framtida livsmedelspolitiken på basis av den livsmedelspolitiska utredningen (LAG). Under första halvåret 1990 var den jordbrukspolitiska debatten intensiv i samband med remissbehandlingen av LAG och jordbruksutskottets arbete inför riksdagsbeslutet.

En viktig bakgrund till det livsmedelspolitiska beslutet är den internationella utvecklingen. Beslutet kom att i stor utsträckning påverkas av de pågående försöken att liberalisera handeln med jordbruksprodukter. Samtidigt komplicerades situationen av den osäkerhet som rådde rörande de pågående handelspolitiska förhandlingarna bl a inom GATT (se avsnittet Den internationella utvecklingen).

Målsättningarna

Utgångspunkten för den nya livsmedelspolitiken är att jordbruket i princip skall underkastas samma villkor som andra näringar. När det gäller kollektiva varor och tjänster som jordbruket tillhandahåller kan det dock vara motiverat att de betalas med offentliga medel. De mål som formulerats för livsmedelspolitiken berör bl a följande aspekter:

- Hushållningen med samhällets totala resurser
- Livsmedlens kvalitet
- Kostens sammansättning
- Prisutvecklingen på livsmedel
- Konsumentens valmöjligheter
- Livsmedelsförsörjningen under kriser och krig
- Miljö och hushållning med naturresurser
- Regionala effekter

Det nuvarande jordbrukspolitiska systemet ersätts av ett mer marknadsinriktat system. Samhället skall dock ta ett betydande ansvar för övergången till det nya systemet.

Produktion och prisbildning

Hittillsvarande marknadsregleringar bl a i form av exportstöd och lagringsstöd har styrts av prisregleringslagen. Denna lag upphävs från den 1 juli 1991 och ersätts av en tillfällig övergångslag, som berör spannmål, kött och fläsk samt mejeriprodukter.

Exportstödet är en central fråga inom jordbrukspolitiken. Genom en kollektiv exportfinansiering i offentlig regi har produktionsöverskott kunnat exporteras utan några större störningar av den inhemska marknaden. När exportstödet slopas leder stora överskott till att de inhemska priserna pressas ned.

Gränsskyddet i form av rörliga införelavgifter skall enligt det livsmedelspolitiska beslutet behållas i avvaktan på resultatet av GATT-förhandlingarna.

För *spannmål* avskaffas den interna marknadsregleringen den 1 juli 1991 och inlösen systemet avvecklas stegvis fram till den 1 juli 1994. Inlösenpriset sänks successivt under perioden och uppgår 1993/94 till 90 öre/kg.

Odlingen av *oljeväxter* skall under en fyraårsperiod fr o m

1991/92 behållas oförändrad. Staten svarar för de kostnader detta leder till. Kontraktsteckning med odlarna skall ske i offentlig regi.

Den interna regleringen för *mejeriprodukter* slopas den 1 juli 1991. Som en övergångsåtgärd införs en förenklad form av lönsamhetsutjämning, som trappas av stegvis och avvecklas den 1 juli 1995. Exportfinansieringen upphör dock redan den 1 juli 1991.

Även för *kött* avskaffas den interna regleringen den 1 juli 1991. Ett temporärt system för finansiering av export gäller t o m 1993/94. För anpassningsåtgärder inom mjölkproduktionen avsätts ett belopp, som skall stimulera utslaktning av mjölkkor och övergång till självrekryterande köttproduktion.

Försörjningsberedskapen

Målsättningen är att trygga landets livsmedelsförsörjning under kriser och krig. Detta mål har dock inte kvantifierats i produktionsmål för olika driftsinriktningar.

Åkerarealen bedöms kunna minska avsevärt utan att det av beredskapsskäl anses motiverat att stödja ytterligare arealer. Även antalet mjölkkor anses kunna minska utan att det finns anledning att ingripa. Som en följd av beslutet skall lagringen av livsmedel och insatsvaror ökas.

Regionala frågor

Livsmedelspolitiken skall bl a bidra till en utjämning av sysselsättning och välfärd. En central fråga i detta sammanhang är stödet till jordbruket i norra Sverige, som har en stor regional- och säkerhetspolitisk betydelse.

Genom pristöd och glesbygdstöd skall norrlandsjordbruket ges *förutsättningar att bli livskraftigt*. Stödet skall även i fortsättningen vara ett pristöd, som anpassas till kostnadsutvecklingen. Om produktpriserna skulle sjunka i övriga delar av landet skall detta inte få slå igenom i norra Sverige.

Miljöfrågor, landskapsvård

Det livsmedelspolitiska beslutet kan få betydande effekter på miljöområdet. En intensitetssänkning förutsätts ske i växtodlingen med positiva miljöeffekter som följd. I fråga om t ex miljöavgifternas storlek tas ingen ställning med hänvisning till den vid beslutet pågående miljöavgiftsutredningen (MIA).

I de fall natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet hotas skall samhället ta ett ökat ansvar för att marken i fortsättningen hålls i hävd. Ersättning skall kunna betalas till lantbrukare för landskapsvårdande åtgärder. För 1991/92 och 1992/93 anslås 200 respektive 250 miljoner kr, som fördelas till länsstyrelserna. Samtidigt ställs ökade resurser till förfogande för det s k NOLA-programmet ("Naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet").

Konkurrensaspekter

I det livsmedelspolitiska beslutet framhålls att olika former av konkurrensbegränsningar skall motverkas så att de positiva effekterna av reformen skall komma konsumenterna till del.

De kooperativa företagen skall även i fortsättningen ha möjlighet att samverka när det gäller forskning och utveckling (FoU), viss marknadsföring m m. När de interna regleringar-

na slopas skall inte företag tillåtas ta över delar av regleringen och själva administrera den. Möjlighet skall dock finnas att via någon form av säljbolag hantera tillfälliga exportöverskott. Riksdagsbeslutet omfattar inga mer detaljerade konkurrensregler, då konkurrenskommittén senare skulle avlämna sitt förslag.

Övergångsåtgärder

Övergången från nuvarande system till en avreglerad inhemsk marknad väntas bli påfrestande för många jordbrukare. Enligt riksdagsbeslutet skall staten ta ett betydande ansvar för anpassningen till den nya situationen.

Omställningsperioden omfattar tiden 1991/92–1995/96. Det främsta syftet med omställningsprogrammet är att stimulera en ändrad användning av åkermarken genom en övergång från traditionella jordbruksgrödor till odling av bioenergi, industriråvaror, skogsplantering, anläggning av våtmarker etc. Ett annat viktigt syfte med programmet är att mildra de ekonomiska konsekvenserna av sänkta produktpriser.

Avvecklingen av exportfinansieringen sker successivt för att underlätta anpassningen. Dessa övergångsåtgärder beskrivs ovan i avsnittet Produktion och prisbildning.

För att mildra effekterna av sänkta vegetabiliepriser utbetalas ett arealbundet *inkomststöd* under 1991/92 och 1992/93, som uppgår till i genomsnitt 900 respektive 700 kr per ha prisreglerade grödor inklusive areal i Omställning 90. Beslutet omfattade även jordbrukets ersättning under 1990/91, se nedan.

En kraftig satsning görs på en permanent omställning av åkermarken genom *omställningsstödet*. Jordbrukarna kan gå in i programmet något av åren 1991/92, 1992/93 och 1993/94. Ersättningen utgör ett engångsbelopp med i genomsnitt 9 000, 6 000 respektive 4 000 kr/ha. Ett villkor för stödet är att en permanent omställning av åkermarken genomförts senast den 30 juni 1996.

Ett *anläggningsstöd* kan erhållas i de fall en permanent omställning medför större kostnader. Stödet kan betalas för anläggning av våtmarker samt plantering av lövskog och energiskog. Den totala kostnaden för anläggningsstödet fastställdes till 400 miljoner kr.

En *avvecklingsersättning till mjölkproducenter* kan erhållas för perioden t o m juni 1993. Stödet skall stimulera utslaktningen av mjölkkor och övergång till specialiserad nötköttproduktion. Det tillgängliga beloppet beräknas räcka till utslaktning av ca 58 000 mjölkkor.

PRISREGLERING OCH DIREKTSTÖD

Ersättningar utbetalda perioden 1 januari – 30 juni 1990

Jordbrukspriser m m under perioden 1 juli 1989 – 30 juni 1990 fastställdes av vårriksdagen 1989. Beslutet föregicks av de traditionella överläggningarna mellan Konsumentdelegationen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation, som dock strandade.

Förutsättningarna inför 1989/90 skilde sig på flera punkter från tidigare år. GATT-överenskommelsen i april 1989 innebar bl a att stödet till jordbruket skulle hållas oförändrat under 1989 och 1990 tills en långsiktig GATT-uppgörelse träffats. I ovan nämnda riksdagsbeslut förutsattes att pristödet till jordbruket inte kunde höjas under perioden. Det aktuella beloppet skulle i stället betalas ut på ett sådant sätt att det inte verkar produktionsstimulerande.

Ersättningen skulle enligt riksdagsbeslutet uppgå till 450 miljoner kr. Principerna för ersättningen skulle vara de samma som under föregående period, dvs utbetalningarna skulle göras direkt till lantbrukarna. I juni 1990 utbetalades för perioden 1 januari – 31 december 1990 följande belopp per djur:

Mjölkkor	435 kr
Ungnöt	65 kr
Lamm	20 kr
Svin	60 kr
Värphöns	3,90 kr
Slaktkyckling	0,24–0,42 kr
Kalkon	0,70–2,45 kr

Beloppen avsåg i flera fall enbart antalet djur över ett minimalantal. Vad gäller slaktkycklingar och kalkoner gjordes en ytterligare differentiering efter besättningsstorlek.

Ersättningar utbetalda perioden 1 juli – 31 december 1990

Det livsmedelspolitiska beslutet i juni 1990 omfattade förutom de övergripande ställningstagandena även frågan om jordbrukets ersättning under 1990/91. Några traditionella prisöverläggningar fördes inte inför beslutet. Parterna gavs dock tillfälle att redovisa sina ståndpunkter för departement och utskott.

Som ett första steg i omställningen av jordbruket utgick under 1990/91 ett inkomststöd till den prisreglerade arealen, ca 1,9 miljoner ha, som en kompensation för sänkta spannmålspriser.

Ersättningen utbetalades i december 1990 och uppgick till i genomsnitt 1 100 kr/ha eller totalt ca 2 090 miljoner kr. Av det utbetalda beloppet utgjorde 400 kr/ha en retroaktiv ersättning för 1989/90.

I riksdagsbeslutet betonades betydelsen av mjölkproduktionen framför allt i skogs- och mellanbygderna. Enligt beslutet tillfördes jordbruket 1 770 miljoner kr utöver ovan nämnda arealstöd. Beloppet avsåg tiden 1 juli 1990–30 juni 1991 och skulle till största delen gå till mjölkproduktionen. Följande belopp betalandes ut per djur under december 1990:

Mjölkkor	2 420 kr
Ungnöt	120 kr
Lamm	40 kr
Svin	24 kr

MILJÖFRÅGOR

Under 1990 fattades inga större miljöpolitiska beslut som berörde jordbruket i avvaktan på det miljöpolitiska beslut som var aviserat till våren 1991.

I det livsmedelspolitiska beslutet i juni 1990 ingick att ersättning för landskapsvårdande åtgärder skulle kunna utbetalas till jordbrukare redan från 1990/91. För detta år anslogs 100 miljoner kr, som till större delen fördelades på landets länsstyrelser för aktuella åtgärder.

Naturvårdsverket redovisade under året ett förslag till aktionsprogram för naturvård "Natur 90". Programmets syfte är att ange förutsättningar för naturvärden och hushållningen med naturresurser. Vidare formuleras miljömål på olika nivåer och bedömningar görs av behovet av åtgärder och prioriteringar.

Under 1990 redovisade jordbruksnämnden och lantbruksstyrelsen en utredning om de ekonomiska konsekvenserna för jordbruket av det miljöpolitiska beslutet 1988 samt av den nya djurskyddslagen. Enligt utredningen har de största kostnaderna hittills uppkommit till följd av kravet på ökad lagringskapacitet för stallgödsel (129 miljoner kr till juni 1990).

Miljöavgiftsutredningen (MIA) redovisade under 1990 sitt förslag rörande jordbruket. Förslaget innebär bland annat prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel omvandlas till miljöavgifter. Samtidigt föreslås det samlade avgiftsuttaget höjas något.

I MIA behandlades även frågor rörande miljöavgifter på stråförkortningsmedel, obevuxen åker och ammoniakemmissioner från stallgödsel. Berörda myndigheter föreslås få i uppdrag att arbeta vidare med dessa frågor.

ÖVRIGA AKTUELLA FRÅGOR

Konkurrenskommittén

Konkurrenskommittén lämnade ett delbetänkande i början av 1990. I fråga om livsmedelssektorn skulle kommittén överväga möjligheterna att öka konkurrenstrycket inom sektorn. Förslag rörande de reglerade sektorerna skulle lämnas med förtur, vilket sammanhänger med att marknadsregleringarna för livsmedel börjar avvecklas den 1 juli 1991.

För att företag och föreningar inte skall kunna samverka så att samma effekt uppnås som av de tidigare offentliga regleringarna föreslås ett förbud mot marknadsdelning. Detta förbud skall hindra dels en uppdelning av marknader geografiskt, dels en kvotering av produktion, förädling eller försäljning.

Kommitténs förslag omfattar inte samarbetet inom enskilda primärföreningar, utan enbart mellan olika föreningar. Det föreslagna förbudet ska enbart gälla när samarbetet omfattar minst 25 % av den svenska marknaden på respektive produktområde. Riksdagen väntas fatta beslut i dessa frågor under våren 1991.

Importen av rågvete

Importen av rågvete har tidigare varit mycket begränsad men ökade kraftigt under hösten 1989. Rågvete importeras främst från Polen. Intresset för rågvetet sammanhänger med att produkten inte omfattas av jordbruksprisregleringen och därmed kan importeras utan tullar och avgifter. Importen minskar av sättningsutrymmet för svensk vara och bidrar därmed till det svenska spannmålsöverskottet.

Sverige tog under 1990 upp frågan till behandling inom GATT och i slutet av året nåddes en överenskommelse med Polen. En införselavgift motsvarande ungefär kornavgiften infördes under 1991 under förutsättning att de båda ländernas parlament godkänner uppgörelsen.

Skattereformen

I juni 1990 beslutade riksdagen om ett nytt skattesystem från 1991. Inkomst av jordbruksfastighet sammanförs med inkomst av rörelse och hyreshus.

Möjligheterna till reserveringar försämras i det nya systemet, men samtidigt sänks skattesatserna. Avsättning till resultatjämningsfond och investeringsreserv kan inte göras i fortsättningen. Nedskrivning av lager får inte heller ske. En ny möjlighet till reserveringar skapas dock genom en skatteutjämningsreserv.

Samtliga jordbrukare skall i fortsättningen ha kalenderåret som räkenskapsår. För jordbrukarnas privatbostäder slopas rätten till reparationsavdrag. Samtidigt skall dock ingen bostadsförmån tas upp till beskattning.

Matprisdebatten

I kölvattnet på det livsmedelspolitiska beslutet följde en matprisdebatt. I denna debatt konstaterades att matpriserna i många fall är lägre än i EG. Krav på att jordbruksstödet skulle sänkas framfördes från flera håll. De under 1990 pågående GATT-förhandlingarna stimulerade också denna debatt.

Debatten kan sägas ha visat att inte enbart gränsskyddet på livsmedel inom olika länder kan förklara skillnaderna i konsumentpriser. Följande faktorer tillskrevs stor betydelse: Skatter/avgifter, löner, transporter, möjligheter till etablering av butiker, servicegrad, regler och föreskrifter etc.

Under hösten arbetade den skattekommittén på att förankra ett skattemålsavtal. Förutom arbetsmarknadens parter var även livsmedelsindustrin och handeln involverade i dessa överläggningar. Arbetet blev tidsödande och kunde inte avslutas under året.

Statistikutredningen på livsmedelsområdet

Till följd av den nya livsmedelspolitiken har regeringen initierat en utredning av statistiken på livsmedelsområdet. Under hösten 1990 lämnade utredningen ett delbetänkande, som innehöll förslag till åtgärder på kort sikt.

Stor vikt lades i rapporten vid behovet av statistik för att följa effekterna av det livsmedelspolitiska beslutet. I delbetänkandet lämnades endast vissa smärre förslag beträffande statistikens omfattning.

Begränsningar i statistiken aviserades för skördeuppskattningarna och de lantbruksekonomiska undersökningarna. Förslag till sådana begränsningar kommer att redovisas i slutbetänkandet som avlämnas under 1991.

DEN INTERNATIONELLA UTVECKLINGEN

GATT-förhandlingarna

Under 1980-talet har jordbruket stått i centrum i GATT-förhandlingarna. Detta sammanhänger med ett överskott av jordbruksprodukter i många i-länder. Överskotten exporteras med hjälp av subventioner, vilket pressar de internationella priserna till konstlat låga nivåer. I bl a USA och EG var jordbruksexporten stor och medförde mycket höga kostnader, vilket gav jordbruksfrågorna hög aktualitet.

I den s k Uruguay-rundan som startades 1986 behandlas jordbruket och vissa andra områden. Vad gäller jordbruket är en utgångspunkt att förhandlingarna skall leda till öppnare livsmedelsmarknader för import i de olika länderna, samtidigt som exportsubventionerna begränsas. Vidare önskas en bättre samordning av växtskydds- och veterinära bestämmelser.

I april 1989 togs ett steg framåt i jordbruksfrågorna vid ett GATT-möte i Geneve. Beslutet blev kortsiktigt och innebar att inhemskt stöd, exportstöd och gränsskydd skulle frysas. Under 1990 skulle stöd och skyddsnivåer sänkas.

Hösten 1989 skulle GATT-länderna redovisa vilka åtgärder som skulle vidtas för att uppfylla åtagandena om en reduktion av stödet under 1990. Den svenska regeringen valde att till GATT redovisa förslagen från den parlamentariska arbetsgruppen (LAG).

GATT-förhandlingarna fortsatte under hösten 1990 i Bryssel. Försöken att nå enighet på jordbruksområdet misslyckades dock och förhandlingarna fortsätter under 1991. Oenighet i jordbruksfrågorna finns i första hand mellan EG å ena sidan samt å andra sidan USA och vissa jordbruksexporterande länder (den s k Cairnsgruppen).

En eventuell GATT-uppgörelse kan väntas innebära åtaganden om sänkt totalstöd i form av prisstöd och budgetstöd. Undantag torde göras för vissa stödformer (grönt stöd) som inte anses snedvridda handeln. Till denna typ kan komma att räknas stöd till FoU, rådgivning, pensionssystem, miljövårdande åtgärder och skördeskadeskydd.

Förändringar av gränsskyddets form och nivå är ytterligare en viktig fråga i GATT-förhandlingarna. Många länder har krävt en s k "tarifiering", som skulle innebära att rörliga införelselavgifter m m omvandlas till tullar.

EG, EFTA och EES

Redan i början av 1970-talet inledde Sverige och EG ett handelspolitiskt samarbete. År 1972 träffades ett frihandelsavtal, som dock inte innefattade jordbruksråvaror. Liknande avtal slöts mellan de övriga EFTA-länderna och EG.

Under 1990 påbörjades förhandlingar mellan EFTA och EG om ett Europeiskt Ekonomiskt Samarbetsområde (EES). Ett avtal väntas bli klart under 1991 och skulle därmed kunna träda i kraft den 1 januari 1993, dvs när EGs inre marknad skall realiseras.

Tanken bakom EES är att nuvarande hinder för en fri handel med varor och tjänster skall tas bort. Det skall också vara möjligt att ta ett arbete i ett annat EES-land, dvs arbetskraften skall vara rörlig. Även kapitalet skall vara rörligt, vilket innebär att t ex aktier och företag skall kunna köpas fritt i annat EES-land.

Jordbruket kommer att i huvudsak stå utanför ett eventuellt EES-avtal, då en gemensam jordbrukspolitik inte är målet. Vissa lättnader i handeln med jordbruksprodukter har dock övervägts (kvantitativa restriktioner, licenser etc). EG har ställt generella krav på EFTA-länderna om ökat marknadstillträde för vissa jordbruksprodukter med speciell betydelse för medelhavsländerna. Utöver ovanstående förändringar i handeln kan enskilda EFTA-länder sluta bilaterala handelsavtal med EG.

Ett EES-avtal skulle även kunna påverka jordbruket genom en samordning av reglerna på veterinär- och växtskyddsområdena. EFTA-länderna har pekat på att djurhälsosituationen i vissa EG-länder här kan utgöra ett hinder.

I december 1990 beslutade den svenska riksdagen att Sverige skall eftersträva att bli medlem i EG. Uttalanden från regeringen anger att Sverige troligen lämnar in en medlemsansökan under 1991. Den tidigaste tidpunkt när Sverige kan komma med i EG bedöms vara den 1 januari 1995.

Det kan konstateras att Sverige genom det livsmedelspolitiska beslutet 1990 i viktiga avseenden avlägsnar sig från EGs nuvarande jordbrukspolitik (CAP). I Sverige avvecklas internregleringar och systemet för exportfinansiering, som är två hörnstenar i EGs regleringssystem.

Omkring årsskiftet 1990/91 presenterades ett preliminärt förslag till en omläggning av CAP, som fick ett mycket blandat mottagande. Bakgrunden till förslaget är bl a att kostnaderna för CAP successivt har ökat och nu är en svår belastning för den gemensamma budgeten.

Förslaget innebär bl a en omläggning från prisstöd till direktstöd. Därvid föreslås en omfördelning av stödet ske från stora till små jordbruksföretag. De grundläggande skillnaderna kvarstår dock visavi det svenska systemet vad avser internregleringar och exporthantering.

2 Företagsstruktur

I kapitel 2 redovisas grundläggande uppgifter om jordbruksföretagens och åkerarealens fördelning efter storleksgrupper hektar åker, efter brukningsformer (ägda respektive arrenderade företag) samt efter företagarekategorier. Vidare redovisas uppgifter om arealen av olika ägoslag. I särskilda avsnitt redovisas företagens driftsinriktning (typklassificering) samt förändringar i företagsstrukturen mellan 1989 och 1990.

Samtliga resultat baseras på uppgifter från lantbruksregistret (LBR). Definitioner och begrepp i LBR som senare återkommer i boken redovisas i detta kapitel.

Avsnittet med en framskrivning av strukturutvecklingen har utgått. Den nya livsmedelspolitiken har ändrat förutsättningarna för jordbruksföretagen och den använda framskrivningsmodellen, som baserades på förändringar under första hälften av 1980-talet, är inte längre tillämplig.

Kapitel 2 innehåller information om

- Företag, arealer, brukningsförhållanden
- Företagens driftsinriktning
- Förändringar i företagens storlek och brukningsförhållanden
- Strukturutvecklingen i framtiden

Företag, arealer, brukningsförhållanden

Uppgifter om företagens struktur m m insamlas varje år till LBR. Uppgifter inhämtas från företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller företag med stor djurbesättning. Vissa år insamlas dessutom uppgifter från trädgårdsföretag och från företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark). En utförlig beskrivning av systemet för uppgiftsinsamling m m i LBR lämnas i bilaga 3.

De år då företag med skogsmark eller andra ägoslag än åkermark (och högst 2,0 hektar åkermark) ingår i registreringen kallas uppgiftsinsamlingen lantbruksräkning. Den senaste lantbruksräkningen genomfördes 1988. Dessa år erhålls en fullständig arealredovisning för hela lantbruket, vilken framgår av tabell 2.1.

Det kan noteras att den totala skogsmarksarealen i landet enligt lantbruksräkningen 1988 var 29,8 miljoner hektar varav drygt 20 % fanns på företag med mer än 2,0 hektar åkermark. Den totala arealen av samtliga ägoslag inom lantbruket var 38 miljoner hektar. Den totala landarealen i landet är ca 41,1 miljoner hektar.

Lantbruksräkning innebär att den årliga insamlingen till LBR i juni via postenkät vissa år kompletteras med bl a

- uppgiftsinsamling från företag med skogsmark och högst 2,0 hektar åkermark (1988 utnyttjades uppgifter från 1988 års särskilda fastighetstaxering)
- särskilda projekt för aktuella ämnesområden

Tabell 2.1
Arealen av olika ägoslag 1988
Area of different types of land in 1988

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område;storleksgrupp, hektar åkermark	Åker- mark	Betes- mark	Skogs- mark	Annan mark	Summa
Hela riket					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 009
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 571
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580

Källa: SCB, lantbruksräkningen

Några begrepp och definitioner i lantbruksstatistiken

Företag

Med företag menas inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel samt frukt- och trädgårdsodling bedriven verksamhet under en och samma driftsledning.

Företagare

Med företagare menas den eller de personer som juridiskt och ekonomiskt svarar för verksamheten.

Åkermark

Mark som används eller lämpligen kan användas till växtodling eller bete och som är lämplig att plöjas.

Betesmark

Mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöjas.

Ägoslagsdefinitionerna ovan tillämpas fr o m 1981. De fastställdes som svensk standard i januari 1981 och ansluter till motsvarande ägoslagsdefinitioner i fastighetstaxeringen.

I grova drag råder följande relationer gentemot den tidigare ägoslagsindelningen:

Akermark motsvarar den tidigare klassen åker.

Betesmark motsvarar dels hela den tidigare klassen kultiverad betesmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Skogsmark motsvarar dels hela den tidigare klassen skogsmark, dels en del av klassen annan gräsbärande mark.

Annan mark motsvarar den tidigare klassen övrig mark.

Effekterna av den ändrade klassificeringen torde vara små beträffande åkermark och skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark under eget bruk. Större delen av den tidigare klassen annan gräsbärande mark synes 1981 ha redovisats som betesmark och endast en mindre del ha överförs till skogsmark.

Skogsmark

Mark som är lämplig för virkesproduktion och som inte i väsentlig utsträckning används för annat ändamål samt mark där det bör finnas skog till skydd mot sand- och jordflykt eller mot att fjällgränsen flyttas ned.

Mark som ligger helt eller i huvudsak outnyttjad skall dock inte anses som skogsmark, om den på grund av särskilda förhållanden inte bör tas i anspråk för virkesproduktion. Mark skall anses lämplig för virkesproduktion, om den enligt vedertagna bedömningsgrunder kan producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke om året per hektar.

Annan mark

Mark som inte lämpligen kan användas till växtodling, bete eller virkesproduktion.

Beträffande indelningen av företagen efter företagarkategori lämnas nedan en precisering för några kategorier.

Enskild person En fysisk person

Enkelt bolag Två eller flera personer (även kombinationer av fysisk och juridisk person)

Aktiebolag Svenskt aktiebolag, även statsägt

Staten Statliga myndigheter, affärsdrivande verk eller institutioner, t ex lantbruksnämnd, domänverket, universitet m fl

Kommun Även landsting

Övriga Ideella och ekonomiska föreningar, handelsbolag, kommanditbolag, sabbetsföreningar, stiftelser, hushållningssällskap.

Av tabell 2.2 framgår att totala antalet företag med mer än 2,0 hektar åker 1990 var drygt 96 000. Detta innebär en minskning sedan föregående år med 2 000 företag. Under den senaste femårsperioden har antalet minskat med ca 12 500 företag. Gruppen helt ägda företag svarar för närmare hälften av denna minskning.

Antalet helt ägda företag var något mindre än hälften av det totala antalet företag. Regionalt har Värmlands län 1990 den största andelen helt ägda företag med 57 % av det totala antalet företag i länet.

Andelen delvis arrenderade företag 1990 utgör 37 % av

samtliga företag. Vanligast är företag med både ägd och arrenderad mark i Kopparbergs län med 48 % av det totala antalet företag.

Sett över olika storleksgrupper efter åkerarealen är andelen helt ägda företag 1990 störst i gruppen 2,1–5,0 hektar med drygt 80 % och lägst i grupperna över 50,0 hektar med under 20 %.

Beträffande åkerarealens fördelning efter brukningsformer har de helt ägda företagen knappt 30 % av arealen medan gruppen delvis arrenderade företag 1990 svarar för 50 % av den totala åkerarealen.

Tabell 2.2
Antal företag och areal åker efter brukningsform 1990

Number of holdings and area of arable land distributed by type of holding in 1990

Område	Antal företag			Summa	Areal åker			Summa
	Helt ägda	Helt arrenderade	Delvis arrenderade		Helt ägd	Helt arrenderad	Delvis arrenderad	
<i>Län</i>								
Stockholms	715	590	624	1 929	18 873	37 059	39 141	95 073
Uppsala	1 236	739	1 187	3 162	41 661	42 383	74 383	158 427
Södermanlands	834	714	778	2 326	33 869	48 900	55 135	137 904
Östergötlands	1 586	1 250	1 400	4 236	55 302	68 242	91 869	215 413
Jönköpings	2 120	1 930	1 930	4 989	19 618	22 881	49 700	92 199
Kronobergs	1 643	506	1 441	3 590	13 586	9 331	33 358	56 275
Kalmar	1 744	809	1 761	4 314	35 353	26 930	68 943	131 226
Gotlands	947	261	1 063	2 271	22 885	9 862	50 948	83 695
Blekinge	911	202	637	1 750	11 032	5 357	19 629	36 018
Kristianstads	3 161	911	2 085	6 157	55 765	34 548	87 872	178 185
Malmöhus	3 245	1 468	2 059	6 772	95 718	81 177	126 348	303 243
Hallands	2 712	593	1 702	5 007	46 165	18 188	57 656	122 009
Göteborgs o Bohus	2 174	511	1 232	3 917	23 840	10 534	33 350	67 724
Älvsborgs	4 153	946	2 592	7 691	55 150	22 923	77 467	155 540
Skaraborgs	3 778	1 239	2 693	7 710	94 861	53 851	134 766	283 478
Värmlands	2 852	527	1 645	5 024	39 393	15 180	62 828	117 401
Örebro	1 278	511	1 151	2 940	30 146	21 226	62 195	113 567
Västmanlands	1 228	540	858	2 626	41 676	32 085	56 900	130 661
Kopparbergs	1 215	298	1 410	2 923	13 170	7 603	42 716	63 489
Gävleborgs	1 725	278	1 632	3 635	17 445	5 463	52 789	75 697
Västernorrlands	1 987	217	1 507	3 711	14 551	3 419	40 980	58 950
Jämtlands	1 544	239	1 164	2 947	11 626	4 280	28 764	44 670
Västerbottens	2 283	233	2 010	4 526	19 066	3 995	57 378	80 439
Norrbottnens	1 292	148	967	2 407	11 252	2 306	29 751	43 309
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	3 694	1 560	2 650	7 904	111 449	81 326	157 922	350 697
» mellanbygder	4 338	1 333	3 497	9 168	100 759	61 315	164 916	326 990
» norra slättbygder	5 549	1 927	3 733	11 209	153 213	97 927	209 601	460 741
Svealands slättbygder	5 509	2 944	4 643	13 096	177 828	179 283	299 854	656 965
Götalands skogsbygder	13 813	4 447	10 189	28 449	152 893	108 876	277 475	539 244
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 462	1 285	3 242	8 989	54 055	39 074	115 022	208 151
Nedre Norrland	5 029	716	4 320	10 075	39 455	12 889	118 310	170 654
Övre Norrland	3 969	457	3 244	7 670	32 351	7 033	91 766	131 150
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	12 249	1 613	1 095	14 957	46 551	6 371	4 538	57 460
5,1 – 10,0	13 074	2 312	3 634	19 020	98 582	18 126	28 954	145 662
10,1 – 20,0	10 136	2 961	7 735	20 832	147 921	44 562	116 945	309 428
20,1 – 30,0	4 247	1 863	6 067	12 177	105 530	46 739	151 740	304 009
30,1 – 50,0	3 776	2 360	8 087	14 223	147 505	93 761	317 088	558 354
50,1 – 100,0	2 180	2 394	6 774	11 348	147 466	165 794	463 167	776 427
Över 100,0	701	1 166	2 136	4 003	128 448	212 370	352 434	693 252
<i>Hela riket</i>								
1990	46 363	14 669	35 528	96 560	822 003	587 723	1 434 866	2 844 592
1989	47 041	15 223	36 289	98 553	832 776	593 024	1 427 316	2 853 116
1988	48 031	15 748	37 127	100 906	846 539	597 735	1 428 045	2 872 319
1987	49 224	16 363	38 004	103 591	867 730	603 134	1 419 495	2 890 359
1986	50 734	16 880	38 665	106 279	884 594	609 344	1 413 768	2 907 706

Källa: SCB, lantbruksregistret.

16 **Företagsstruktur**
Storleksgrupp åker

Sedan 1985 har antalet företag minskat med 12 500 eller 11 %. Minskningen har skett i storleksgrupperna upp till 50,0 hektar åker. I storleksgrupperna däröver noteras en ökning av antalet företag.

Den största andelen företag 1990 med mer än 100 hektar åkermark hade Södermanlands län med 16 % och Stockholms län med 12 %. I tabell 2.4 redovisas en ytterligare uppdelning på storleksklasser för företag med mer än 100 hektar åkermark.

Tabell 2.3
Antal företag efter storleksgrupp åkermark 1990
Number of holdings in different size groups of arable land in 1990

Område	Antal företag inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	162	233	354	259	328	362	231	1 929
Uppsala	168	235	500	446	672	833	308	3 162
Södermanlands	140	221	380	249	417	555	364	2 326
Östergötlands	313	426	613	546	784	1 045	509	4 236
Jönköpings	1 035	1 234	1 199	622	606	253	40	4 989
Kronobergs	846	1 049	841	374	316	147	17	3 590
Kalmar	511	733	934	600	828	566	142	4 314
Götlands	214	241	383	318	545	475	95	2 271
Blekinge	347	459	379	210	206	118	31	1 750
Kristianstads	834	1 150	1 508	915	882	632	236	6 157
Malmöhus	582	791	1 330	957	1 349	1 240	523	6 772
Hallands	729	1 000	1 330	735	702	406	105	5 007
Göteborgs o Bohus	736	1 080	1 081	431	388	179	22	3 917
Älvsborgs	1 464	1 861	1 901	960	922	478	105	7 691
Skaraborgs	647	1 031	1 688	1 170	1 516	1 208	450	7 710
Värmlands	1 139	1 295	1 011	467	501	426	185	5 024
Örebro	361	450	534	381	494	515	205	2 940
Västmanlands	134	193	427	390	574	643	265	2 626
Kopparbergs	714	567	611	327	394	262	48	2 923
Gävleborgs	615	871	874	466	497	278	34	3 635
Västernorrlands	941	1 128	754	355	344	166	23	3 711
Jämtlands	823	787	653	313	243	114	14	2 947
Västerbottens	907	1 329	1 062	452	469	274	33	4 526
Norrbotens	595	656	485	234	246	173	18	2 407
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	599	765	1 590	1 177	1 651	1 515	607	7 904
» mellanbygder	873	1 240	1 903	1 401	1 878	1 454	419	9 168
» norra slättbygder	866	1 370	2 306	1 626	2 132	2 009	900	11 209
Svealands slättbygder	840	1 279	2 184	1 768	2 542	3 018	1 465	13 096
Götalands skogsbygder	5 617	7 305	7 051	3 461	3 172	1 559	284	28 449
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 814	2 128	1 958	970	1 113	801	205	8 989
Nedre Norrland	2 508	2 761	2 167	1 048	982	538	71	10 075
Övre Norrland	1 840	2 172	1 673	726	753	454	52	7 670
<i>Hela riket</i>								
1990	14 957	19 020	20 832	12 177	14 223	11 348	4 003	96 560
1989	15 394	19 561	21 349	12 576	14 504	11 308	3 861	98 553
1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906
1987	16 691	20 692	22 689	13 515	15 108	11 209	3 687	103 591
1986	17 298	21 343	23 664	13 941	15 365	11 047	3 621	106 279

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.4 visar storleksgrupperingen av jordbruksföretag med mer än 100 hektar åker.

Nära 80 % av dessa företag hade 1990 en åkerareal mellan 100 och 200 hektar. I Skånelänen har sammanlagt 46 företag över 500 hektar åkermark. I resten av landet finns 42 företag i den storleksklassen.

Tabell 2.4

Antal företag med mer än 100 hektar åkermark efter storleksgrupp 1990
Number of holdings with more than 100 hectares of arable land in different size groups in 1990

Område	Storleksgrupp, hektar åkermark					Summa
	100,1 – 200,0	200,1 – 300,0	300,1 – 400,0	400,1 – 500,0	Över 500,0	
<i>Län</i>						
Stockholms	166	39	18	5	3	231
Uppsala	248	44	7	3	6	308
Södermanlands	269	53	25	9	8	364
Östergötlands	417	67	11	7	7	509
Jönköpings	37	3	–	–	–	40
Kronobergs	15	2	–	–	–	17
Kalmar	114	17	8	2	1	142
Gotlands	84	8	2	–	1	95
Blekinge	26	4	–	1	–	31
Kristianstads	177	36	11	3	9	236
Malmöhus	370	74	19	23	37	523
Hallands	84	13	2	3	3	105
Göteborgs o Bohus	22	–	–	–	–	22
Älvsborgs	89	13	–	2	1	105
Skaraborgs	365	59	12	6	8	450
Värmlands	155	25	4	1	–	185
Örebro	154	35	12	2	2	205
Västmanlands	213	29	15	6	2	265
Kopparbergs	45	1	2	–	–	48
Gävleborgs	29	4	1	–	–	34
Västernorrlands	22	1	–	–	–	23
Jämtlands	13	1	–	–	–	14
Västerbottens	33	–	–	–	–	33
Norrbottnens	16	2	–	–	–	18
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	447	88	14	22	36	607
» mellanbygder	322	53	20	9	15	419
» norra slättbygder	731	120	23	14	12	900
Svealands slättbygder	1 135	210	77	24	19	1 465
Götalands skogsbygder	244	29	8	2	1	284
Mellersta Sveriges skogsbygder	171	21	6	2	5	205
Nedre Norrland	63	7	1	–	–	71
Övre Norrland	50	2	–	–	–	52
<i>Hela riket</i>						
1990	3 163	530	149	73	88	4 003
1989	3 043	513	156	67	82	3 861
1988	2 989	511	151	63	85	3 799
1987	2 923	469	147	63	85	3 687
1986	2 877	466	136	58	84	3 621

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.5
Åkerarealen efter storleksgrupp 1990

Area of arable land in different size groups of arable land in 1990

Område	Åkerareal inom storleksgrupp, hektar åkermark							Summa
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	645	1 838	5 405	6 450	12 916	25 508	42 311	95 073
Uppsala	668	1 830	7 758	11 319	26 778	58 226	51 848	158 427
Södermanlands	562	1 783	5 840	6 257	16 796	39 360	67 306	137 904
Östergötlands	1 215	3 355	9 389	13 833	31 650	72 980	82 991	215 413
Jönköpings	4 077	9 372	17 677	15 414	23 440	16 836	5 383	92 199
Kronobergs	3 306	7 790	12 165	9 176	11 913	9 467	2 458	56 275
Kalmar	2 041	5 654	14 068	15 156	32 816	38 614	22 877	131 226
Gotlands	818	1 855	5 783	8 017	21 644	31 397	14 181	83 695
Blekinge	1 349	3 485	5 573	5 169	7 956	7 833	4 653	36 018
Kristianstads	3 169	8 904	22 404	22 892	34 285	43 070	43 461	178 185
Malmöhus	2 168	6 236	20 027	23 952	53 140	85 251	112 469	303 243
Hållands	2 817	7 747	19 760	18 243	27 160	27 061	19 221	122 009
Göteborgs o Bohus	2 846	8 362	15 778	10 748	14 950	11 933	3 107	67 724
Älvsborgs	5 604	14 230	27 873	23 823	35 630	31 811	16 569	155 540
Skaraborgs	2 482	8 151	25 705	29 442	60 157	82 668	74 873	283 478
Värmlands	4 273	9 741	14 741	11 706	19 698	29 741	27 501	117 401
Örebro	1 383	3 489	8 033	9 556	19 686	36 748	34 672	113 567
Västmanlands	516	1 549	6 588	9 748	22 868	44 698	44 694	130 661
Kopparbergs	2 604	4 248	9 061	8 126	15 348	17 418	6 684	63 489
Gävleborgs	2 375	6 715	12 976	11 564	19 290	18 160	4 617	75 697
Västernorrlands	3 648	8 425	10 897	8 819	13 178	10 865	3 118	58 950
Jämtlands	3 151	5 896	9 500	7 724	9 391	7 242	1 766	44 670
Västerbottens	3 484	10 134	15 376	11 132	18 143	18 065	4 105	80 439
Norrbottnens	2 259	4 873	7 051	5 743	9 521	11 475	2 387	43 309
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	2 200	6 038	23 933	29 426	64 463	103 263	121 374	350 697
» mellanbygder	3 326	9 726	28 762	35 213	73 901	97 707	78 355	326 990
» norra slättbygder	3 310	10 741	35 019	40 945	84 996	138 765	146 965	460 741
Svealands slättbygder	3 298	10 094	33 609	44 479	101 281	212 145	252 059	656 965
Götalands skogsbygder	21 861	55 743	103 653	85 965	122 967	104 524	44 531	539 244
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 956	16 192	28 627	24 224	43 667	54 945	33 540	208 151
Nedre Norrland	9 510	20 796	31 595	25 918	37 946	35 057	9 832	170 654
Övre Norrland	6 999	16 332	24 230	17 839	29 133	30 021	6 596	131 150
<i>Hela riket</i>								
1990	57 460	145 662	309 428	304 009	558 354	776 427	693 252	2 844 592
1989	59 072	149 610	317 649	314 129	568 699	773 586	670 371	2 853 116
1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319
1987	63 627	158 026	337 526	337 317	591 719	764 495	637 649	2 890 359
1986	65 843	162 931	352 176	348 163	601 428	753 122	624 043	2 907 706

Källa: SCB, lantbruksregistret.

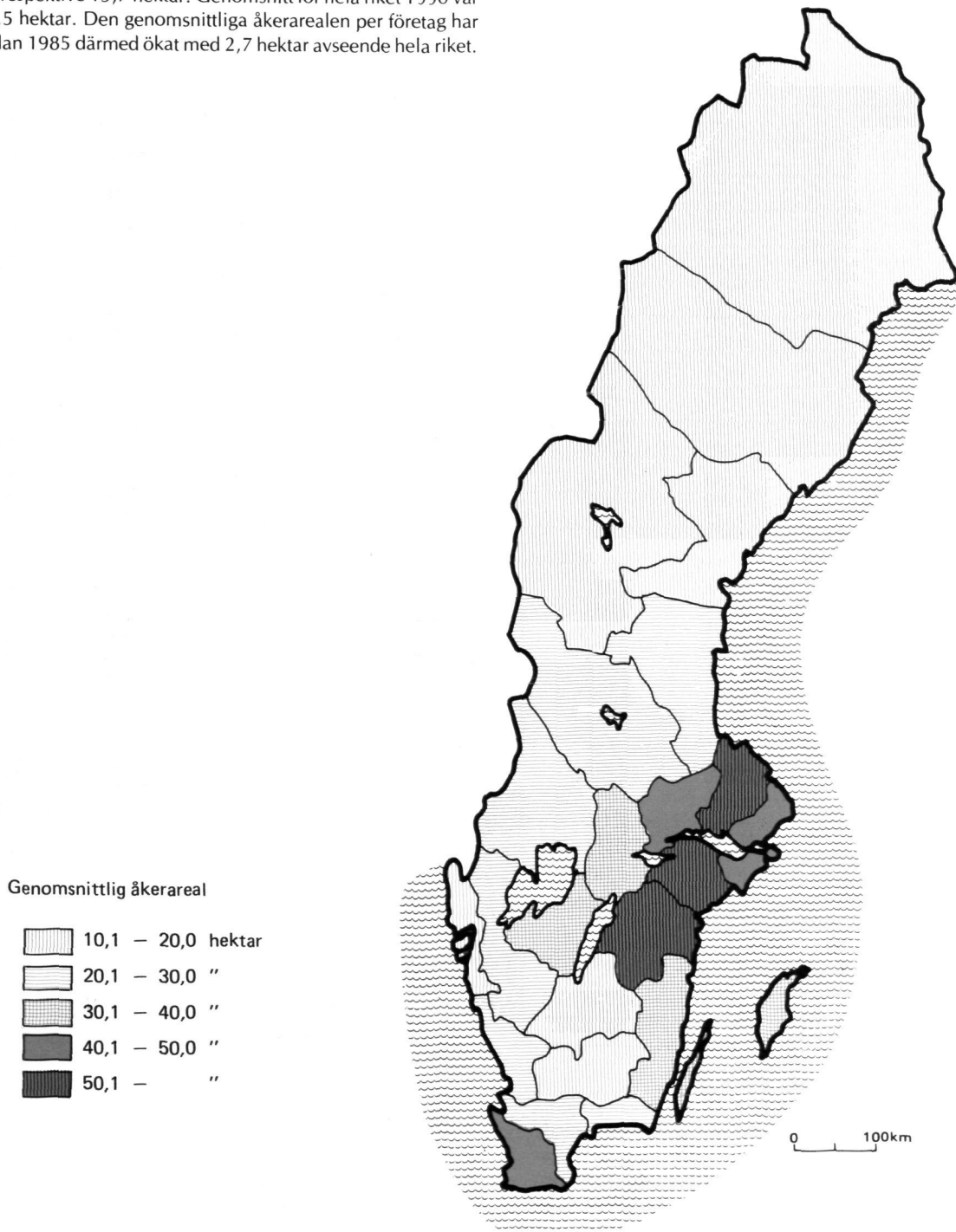
Förändringarna i åkerarealen inom olika storleksgrupper under den senaste femårsperioden följer ungefär samma mönster som förändringarna i antalet företag i motsvarande storleksgrupper. Av den totala åkerarealen 1990, som var ca

2,8 miljoner hektar, svarade företag med mer än 50 hektar åkermark för 1,5 miljoner hektar, eller 52 %. Motsvarande andel av antalet företag var 16 %. Malmöhus län följt av Skaraborgs län har de största åkerarealerna i landet.

I figur 2.6 redovisas den genomsnittliga arealen åkermark per företag 1990. De högsta värdena noteras för Södermanlands län med 59,3 hektar, Östergötlands län med 50,9, Uppsala län med 50,1 och Västmanlands län med 49,8 hektar. Lägst ligger Jämtlands län och Kronobergs län med 15,2 hektar respektive 15,7 hektar. Genomsnitt för hela riket 1990 var 29,5 hektar. Den genomsnittliga åkerarealen per företag har sedan 1985 därmed ökat med 2,7 hektar avseende hela riket.

Figur 2.6
Genomsnittliga arealer åker per företag inom län 1990

Average areas of arable land per holding in 1990. Counties

Tabell 2.7

Antal företag efter företagarekategori 1990

Number of holdings for different categories of holder in 1990

Område; storleksgrupp	Antal företag brukade av		Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	Summa
	Enskild person	Enkelt bolag						
<i>Län</i>								
Stockholms	1 361	411	26	46	5	10	70	1 929
Uppsala	2 314	721	40	43	6	1	37	3 162
Södermanlands	1 627	559	22	72	1	2	43	2 326
Östergötlands	3 106	981	31	85	2	3	28	4 236
Jönköpings	3 885	950	82	31	1	3	37	4 989
<i>Kronobergs</i>								
Kalmar	2 910	571	69	17	2	2	19	3 590
Gotlands	3 397	799	67	27	3	2	19	4 314
Blekinge	1 831	342	25	29	2	1	41	2 271
Kristianstads	1 453	246	22	18	1	1	9	1 750
	5 086	811	69	66	4	7	114	6 157
<i>Malmöhus</i>								
Hallands	5 580	878	74	129	6	9	96	6 772
Göteborgs o Bohus	3 894	894	77	63	2	3	74	5 007
Älvsborgs	3 166	574	103	16	1	5	52	3 917
Skaraborgs	6 007	1 416	142	36	2	3	85	7 691
	5 821	1 651	80	64	6	2	86	7 710
<i>Värmlands</i>								
Örebro	3 821	1 013	140	26	2	3	19	5 024
Västmanlands	2 307	502	40	46	2	2	41	2 940
Kopparbergs	1 952	548	34	37	3	4	48	2 626
Gävleborgs	2 282	499	96	26	1	5	14	2 923
	2 964	539	72	29	3	2	26	3 635
<i>Västernorrlands</i>								
Jämtlands	2 839	700	97	20	1	1	53	3 711
Västerbottens	2 212	602	70	23	2	1	37	2 947
Norrbottnens	3 525	868	81	17	6	1	28	4 526
	1 811	493	58	14	7	3	21	2 407
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	6 368	1 121	95	150	7	12	151	7 904
» mellanbygder	7 460	1 340	97	130	6	7	128	9 168
» norra slättbygder	8 488	2 328	119	128	9	7	130	11 209
Svealands slättbygder	9 600	2 834	164	239	17	20	222	13 096
Götalands skogsbygder	22 570	4 962	494	159	10	15	239	28 449
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 984	1 650	216	67	5	6	61	8 989
Nedre Norrland	7 808	1 804	270	75	4	5	109	10 075
Övre Norrland	5 873	1 529	162	32	13	4	57	7 670
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	12 076	2 239	522	44	4	10	62	14 957
5,1 – 10,0	15 367	2 977	491	62	9	6	108	19 020
10,1 – 20,0	16 991	3 223	340	101	13	4	160	20 832
20,1 – 30,0	9 747	2 138	104	65	7	3	113	12 177
30,1 – 50,0	11 048	2 789	79	122	8	7	170	14 223
50,1 – 100,0	7 766	3 019	58	225	16	8	256	11 348
Över 100,0	2 156	1 183	23	361	14	38	228	4 003
<i>Hela riket</i>								
1990	75 151	17 568	1 617	980	71	76	1 097	96 560
1989	77 203	17 593	1 737	794	77	75	1 074	98 553
1988	79 437	17 698	1 893	676	73	76	1 053	100 906
1987	82 138	17 756	1 983	568	71	70	1 005	103 591
1986	84 939	17 740	2 044	493	74	67	922	106 279

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 2.7 svarar företagarekategorierna Enskild person och Enkelt bolag för den helt dominerande delen av brukandet, ca 96 %. Några större förskjutningar mellan brukningsformerna kan inte noteras under den senaste femårsperioden. Antalet företag som brukas av aktie-

bolag har ökat under hela perioden men utgör totalt endast 1 % av företagen 1990.

Mellan 1989 och 1990 har det totala antalet företag minskat med 1 993. Den minskningen ligger hos enskilda personer, enkla bolag och dödsbon.

Tabell 2.8
Åkerarealen efter företagarekategori 1990. Hektar
Area of arable land for different categories of holder in 1990. Hectares

Område; storleksgrupp	Åkerareal i hektar brukad av							Summa
	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Övriga	
<i>Län</i>								
Stockholms	58 446	22 133	759	6 840	772	1 086	5 037	95 073
Uppsala	99 976	45 874	1 107	5 995	1 392	242	3 841	158 427
Södermanlands	81 610	36 894	952	13 421	308	579	4 140	137 904
Östergötlands	139 663	61 263	966	10 959	133	367	2 062	215 413
Jönköpings	66 067	21 919	608	1 869	59	311	1 366	92 199
Kronobergs	41 951	11 809	637	780	165	175	758	56 275
Kalmar	92 588	31 669	945	3 761	31	575	1 657	131 226
Gotlands	61 406	16 230	532	2 377	223	232	2 695	83 695
Blekinge	27 665	5 901	299	1 478	12	139	524	36 018
Kristianstads	133 975	25 518	1 520	8 091	250	644	8 187	178 185
Malmöhus	219 741	40 241	2 493	29 163	421	1 238	9 946	303 243
Hallands	84 455	24 918	1 104	5 900	99	396	5 137	122 009
Göteborgs o Bohus	52 202	11 799	889	519	21	268	2 026	67 724
Älvsborgs	109 952	35 379	1 476	2 764	133	361	5 475	155 540
Skaraborgs	185 073	77 248	1 509	11 404	565	445	7 234	283 478
Värmlands	81 757	30 246	1 619	2 558	155	260	806	117 401
Örebro	80 859	22 126	843	6 438	50	403	2 848	113 567
Västmanlands	83 167	34 412	1 023	5 988	1 112	581	4 378	130 661
Kopparbergs	46 718	12 550	845	2 192	22	387	775	63 489
Gävleborgs	58 340	13 237	1 025	1 835	61	211	988	75 697
Västernorrlands	41 544	14 511	781	911	51	175	977	58 950
Jämtlands	31 588	9 918	569	1 106	38	162	1 289	44 670
Västerbottens	58 711	18 510	846	890	405	171	906	80 439
Norrbottnens	29 358	11 681	473	851	214	216	516	43 309
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	248 278	53 223	2 878	29 858	493	1 810	14 157	350 697
» mellanbygder	238 673	56 424	2 321	17 718	353	977	10 524	326 990
» norra slättbygder	303 199	122 979	2 226	19 368	780	1 002	11 187	460 741
Svealands slättbygder	417 928	171 701	5 148	36 564	3 383	3 034	19 207	656 965
Götalands skogsbygder	392 765	118 251	5 151	10 592	486	1 362	10 637	539 244
Mellersta Sveriges skogsbygder	148 415	45 772	2 236	7 835	456	300	3 137	208 151
Nedre Norrland	124 399	35 575	2 436	4 370	122	752	3 000	170 654
Övre Norrland	93 155	32 061	1 424	1 785	619	387	1 719	131 150
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	46 267	8 754	1 986	157	15	34	247	57 460
5,1 – 10,0	117 619	22 923	3 696	490	64	41	829	145 662
10,1 – 20,0	252 452	47 805	4 956	1 539	177	66	2 433	309 428
20,1 – 30,0	242 955	53 815	2 596	1 608	164	69	2 802	304 009
30,1 – 50,0	432 360	110 437	3 091	5 007	310	307	6 842	558 354
50,1 – 100,0	525 952	209 967	3 763	16 257	1 204	557	18 727	776 427
Över 100,0	349 207	182 285	3 732	103 032	4 758	8 550	41 688	693 252
<i>Hela riket</i>								
1990	1 966 812	635 986	23 820	128 090	6 692	9 624	73 568	2 844 592
1989	1 993 105	636 700	25 091	108 928	7 112	9 258	72 922	2 853 116
1988	2 020 436	635 949	27 374	98 960	6 914	9 426	73 260	2 872 319
1987	2 056 539	632 593	27 322	88 608	7 049	9 545	68 703	2 890 359
1986	2 102 098	619 261	27 660	79 061	7 437	9 163	63 026	2 907 706

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I tabell 2.8 redovisas åkerarealens fördelning efter företagarekategori. Ca 92 % av åkerarealen brukades 1990 av företagare i kategorierna enskild person och enkelt bolag. Den areal som brukas av aktiebolag har ökat till 4,5 % av åkerarealen.

Tabell 2.9
Antal företag efter storleksgrupp skogsmark¹ 1990
Number of holdings in different size groups of forest land in 1990

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.
Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område; storleksgrupp	Antal företag inom storleksgrupp, hektar skogsmark								Summa
	0	0,1 – 5,0	5,1 – 25,0	25,1 – 50,0	50,1 – 100,0	100,1 – 200,0	200,1 – 400,0	Över 400,0	
<i>Län</i>									
Stockholms	662	84	424	318	239	138	41	23	1 929
Uppsala	946	198	813	598	429	127	36	15	3 162
Södermanlands	807	101	582	355	261	122	47	51	2 326
Östergötlands	1 694	308	847	521	484	267	86	29	4 236
Jönköpings	1 065	126	1 127	1 307	961	350	44	9	4 989
Kronobergs	575	137	859	948	728	274	56	13	3 590
Kalmar	1 239	275	654	759	801	435	127	24	4 314
Gotlands	439	175	696	491	319	130	19	2	2 271
Blekinge	275	126	471	420	298	129	27	4	1 750
Kristianstads	2 932	871	1 347	566	339	82	11	9	6 157
Malmöhus	5 417	722	412	124	59	19	6	13	6 772
Hallands	1 828	656	1 191	734	447	133	10	8	5 007
Göteborgs o Bohus	872	700	1 377	572	293	91	11	1	3 917
Älvsborgs	1 335	717	2 655	1 644	960	304	60	16	7 691
Skaraborgs	2 625	1 421	2 291	765	404	160	26	18	7 710
Värmlands	700	315	1 349	1 072	926	504	120	38	5 024
Örebro	734	291	890	489	295	155	57	29	2 940
Västmanlands	653	132	549	501	481	256	38	16	2 626
Kopparbergs	398	87	632	691	679	351	78	7	2 923
Gävleborgs	417	164	543	613	855	736	277	30	3 635
Västernorrlands	461	311	682	612	687	611	300	47	3 711
Jämtlands	332	121	470	426	562	599	356	81	2 947
Västerbottens	375	138	761	993	1 231	741	242	45	4 526
Norrbottnens	260	93	256	357	550	530	308	53	2 407
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	6 138	768	666	192	92	22	9	17	7 904
» mellanbygder	3 877	1 316	1 878	1 068	690	266	54	19	9 168
» norra slättbygder	3 868	2 017	3 439	1 081	513	216	50	25	11 209
Svealands slättbygder	3 635	824	3 335	2 318	1 791	838	227	128	13 096
Götalands skogsbygder	5 993	2 049	7 524	6 192	4 526	1 757	331	77	28 449
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 571	448	2 179	1 946	1 703	875	222	45	8 989
Nedre Norrland	1 211	596	1 752	1 639	2 042	1 846	848	141	10 075
Övre Norrland	748	251	1 105	1 440	1 931	1 424	642	129	7 670
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	3 529	2 219	4 381	2 384	1 473	705	227	39	14 957
5,1 – 10,0	4 203	1 749	5 246	3 607	2 611	1 152	389	63	19 020
10,1 – 20,0	5 584	1 670	4 982	3 693	2 961	1 460	405	77	20 832
20,1 – 30,0	3 563	913	2 494	1 981	1 851	1 001	333	41	12 177
30,1 – 50,0	4 491	923	2 582	2 293	2 212	1 267	393	62	14 223
50,1 – 100,0	4 025	621	1 776	1 531	1 699	1 200	412	84	11 348
Över 100,0	1 646	174	417	387	481	459	224	215	4 003
<i>Hela riket</i>									
1990	27 041	8 269	21 878	15 876	13 288	7 244	2 383	581	96 560
1989	27 760	8 453	22 353	16 239	13 473	7 317	2 370	588	98 553
1988	28 647	8 677	22 908	16 644	13 678	7 389	2 378	585	100 906
1987	29 558	8 937	23 658	17 058	13 935	7 457	2 397	591	103 591
1986	30 358	9 210	24 467	17 557	14 176	7 528	2 397	586	106 279

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 2.9 framgår att skogsmark 1990 redovisades vid över 70 % av företagen med mer än 2,0 hektar åkermark. Regionalt förelåg stora skillnader. I Götalands södra slättbygder redovisades skogsmark av endast ca 22 % av företagen medan motsvarande siffra för Övre Norrland var över 90 %.

Sett över hela riket är det vanligast att man har skogsmark i storleksgruppen 5,1–10,0 hektar åkermark. I den gruppen har 1990 78 % av företagen redovisat skogsmark. Man kan också notera att stort skogsmarksinnehav är relativt vanligt vid företag med stora åkerarealer. Arealerna skogsmark vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark redovisas i tabell 2.10.

Tabell 2.10
Skogsmarksarealen¹ efter storleksgrupp 1990. Hektar
Area of forest land in different size groups of forest land in 1990. Hectares

Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark.
Figures refer to holdings of more than 2.0 hectares of arable land.

Område; storleksgrupp	Areal skogsmark inom storleksgrupp, hektar skogsmark							Summa
	0,1 – 5,0	5,1 – 25,0	25,1 – 50,0	50,1 – 100,0	100,1 – 200,0	200,1 – 400,0	Över 400,0	
<i>Län</i>								
Stockholms	270	6 451	12 141	17 150	18 970	10 748	25 019	90 749
Uppsala	667	12 081	22 308	30 099	17 126	9 360	30 323	121 964
Södermanlands	351	8 842	13 021	18 662	16 643	12 169	65 441	135 129
Östergötlands	909	12 328	19 435	34 820	37 133	22 705	42 898	170 228
Jönköpings	404	18 578	48 461	67 828	46 764	12 029	10 152	204 216
Kronobergs	406	14 022	34 899	52 174	36 505	14 179	10 593	162 778
Kalmar	759	10 131	28 843	58 518	60 498	34 072	23 397	216 218
Gotlands	578	10 539	18 314	22 584	17 809	4 742	929	75 495
Blekinge	412	7 267	15 647	21 181	16 743	7 267	7 871	76 388
Kristianstads	2 134	18 044	20 750	23 435	10 403	2 708	17 425	94 899
Malmöhus	1 533	4 873	4 190	3 986	2 802	1 913	13 780	33 077
Hallands	1 778	17 242	26 930	31 031	16 960	3 001	8 525	105 467
Göteborgs o Bohus	2 042	18 652	20 758	20 664	12 125	3 154	402	77 797
Älvsborgs	2 167	39 329	59 991	67 917	39 853	15 188	19 383	243 828
Skaraborgs	3 995	30 669	27 491	28 443	21 570	6 772	15 480	134 420
Värmlands	989	20 547	39 822	66 191	69 392	32 756	22 150	251 847
Örebro	876	12 665	17 870	20 900	21 671	14 607	52 272	140 861
Västmanlands	438	8 317	18 547	34 833	35 173	10 698	9 724	117 730
Kopparbergs	292	10 135	25 824	49 208	47 780	19 492	6 042	158 773
Gävleborgs	495	8 396	23 268	63 410	103 415	72 823	16 932	288 739
Västernorrlands	912	10 322	23 037	50 713	88 053	81 745	23 900	278 682
Jämtlands	334	7 317	15 753	41 963	86 121	97 595	52 602	301 685
Västerbottens	413	12 599	37 539	90 069	102 569	64 753	26 743	334 685
Norrbottens	257	4 160	13 842	40 654	77 147	84 561	29 155	249 776
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1 773	8 127	6 367	5 517	2 628	2 075	10 172	36 659
» mellanbygder	3 284	26 624	39 272	48 794	35 683	13 547	29 685	196 889
» norra slättbygder	5 698	45 682	38 447	35 468	28 005	11 514	22 221	187 035
Svealands slättbygder	2 667	49 492	85 863	126 818	114 501	60 458	144 525	584 324
Götalands skogsbygder	6 095	114 644	229 664	322 991	236 827	90 384	97 159	1 097 764
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 429	33 752	72 847	123 341	119 960	58 288	71 362	480 979
Nedre Norrland	1 740	26 968	61 488	151 383	263 080	227 378	75 861	807 898
Övre Norrland	725	18 217	54 733	142 121	202 541	175 393	80 153	673 883
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
2,1 – 5,0	6 305	62 520	87 092	103 820	97 240	61 165	23 365	441 507
5,1 – 10,0	5 020	76 579	132 353	186 270	158 722	104 699	35 613	699 256
10,1 – 20,0	4 768	74 083	136 968	213 285	200 120	108 646	42 600	780 470
20,1 – 30,0	2 594	37 581	73 660	133 499	137 884	88 276	22 868	496 362
30,1 – 50,0	2 543	39 118	86 414	159 502	175 408	104 768	46 938	614 691
50,1 – 100,0	1 685	27 227	57 710	124 865	168 820	110 191	54 566	545 064
Över 100,0	496	6 398	14 484	35 192	65 031	61 292	305 188	488 081
<i>Hela riket</i>								
1990	23 411	323 506	588 681	956 433	1 003 225	639 037	531 138	4 065 431
1989	23 947	330 697	602 248	968 927	1 012 603	634 525	533 251	4 106 198
1988	24 606	338 977	616 775	983 178	1 022 307	635 029	527 432	4 148 304
1987	25 331	349 815	632 256	1 000 776	1 030 512	641 078	543 669	4 223 437
1986	26 033	362 158	650 107	1 017 582	1 039 581	640 536	531 571	4 267 568

1) Sveriges totala skogsmarksareal redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 2.11

Antal företag, areal åkermark och areal skogsmark efter arealstorlekar 1988

Number of holdings, area of arable land and area of forest land in different size groups in 1988

Storleksgrupp, hektar skogsmark	Storleksgrupp, hektar åkermark							Summa över 2,0 hektar åkermark	Högst 2,0 hektar åkermark ¹	Samtliga företag
	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Över 100,0			
<i>Antal företag</i>										
0	3 726	4 502	6 004	3 909	4 879	4 091	1 536	28 647	19 228	47 875
0,1 – 5,0	2 367	1 839	1 776	981	973	581	160	8 677	40 094	48 771
5,1 – 25,0	4 743	5 534	5 152	2 712	2 673	1 705	389	22 908	67 278	90 186
25,1 – 50,0	2 581	3 785	3 924	2 176	2 321	1 498	359	16 644	31 039	47 683
50,1 – 100,0	1 528	2 772	3 071	1 946	2 200	1 682	479	13 678	21 332	35 010
100,1 – 200,0	734	1 198	1 517	1 047	1 277	1 187	429	7 389	10 909	18 298
200,1 – 400,0	246	384	424	311	400	379	234	2 378	4 095	6 473
Över 400,0	45	62	73	48	62	82	213	585	1 978	2 563
Summa 1988	15 970	20 076	21 941	13 130	14 785	11 205	3 799	100 906	195 953	296 859
1981	18 588	24 397	27 276	15 529	15 807	10 255	3 284	115 136	189 992	305 128
<i>Åkerareal, hektar</i>										
0	14 133	34 829	90 126	97 651	193 093	281 269	261 390	972 491		
0,1 – 5,0	8 784	13 964	26 160	24 455	37 917	39 353	25 150	175 783		
5,1 – 25,0	18 034	41 816	75 990	67 614	103 903	114 480	58 415	480 252		
25,1 – 50,0	10 149	28 844	58 142	54 293	90 652	101 085	55 254	398 419		
50,1 – 100,0	6 034	21 449	45 632	48 717	86 080	113 367	76 419	397 698		
100,1 – 200,0	2 852	9 261	22 726	26 371	50 147	82 777	70 562	264 696		
200,1 – 400,0	967	2 893	6 413	7 786	15 925	26 289	44 828	105 101		
Över 400,0	184	448	1 073	1 182	2 349	5 975	66 668	77 879		
Summa 1988	61 137	153 504	326 262	328 069	580 066	764 595	658 686	2 872 319		
1981	70 471	186 323	405 293	387 167	617 162	694 913	576 549	2 937 878		
<i>Skogsmarksareal, hektar</i>										
0,1 – 5,0	6 725	5 310	5 065	2 797	2 647	1 574	467	24 585	119 021	143 606
5,1 – 25,0	67 515	81 277	76 676	40 783	40 584	26 128	5 986	338 949	913 022	1 251 971
25,1 – 50,0	94 297	138 826	145 719	80 829	87 323	56 388	13 388	616 770	1 130 723	1 747 493
50,1 – 100,0	107 535	197 068	220 908	140 329	158 272	123 749	35 293	983 154	1 510 222	2 493 376
100,1 – 200,0	100 771	164 526	208 011	144 080	177 602	166 983	60 334	1 022 307	1 513 809	2 536 116
200,1 – 400,0	65 844	101 685	113 847	82 081	106 035	100 936	64 593	635 021	1 106 514	1 741 535
Över 400,0	25 930	34 779	38 570	28 850	42 008	54 622	302 670	527 429	12 093 758	12 621 187
Summa 1988	468 617	723 471	808 796	519 749	614 471	530 380	482 731	4 148 215	18 387 069	22 535 284
1981	535 438	859 263	955 149	549 358	594 554	457 509	493 262	4 444 533	18 297 702	22 742 235

1) Uppgifter om areal åkermark ej framtagna för företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksräkningen 1988.

Uppgifter om den totala skogsmarksarealens fördelning enligt lantbruksräkningen 1988 redovisas i tabellerna 2.11 och 2.12.

Av den totala skogsarealen finns 18 % i företag med mer än 2,0 hektar åker jämfört med 20 % vid den föregående lantbruksräkningen 1981.

Tabell 2.12
Skogsmarksarealen efter företagarekategori 1988. Hektar
Area of forest land for different categories of holder in 1988. Hectares

Område	Enskild person	Enkelt bolag	Dödsbo	Aktiebolag	Staten	Kommun	Kyrkan	Andra kategorier	Summa
<i>Län</i>									
Stockholms	112 702	51 500	7 659	29 448	26 913	39 930	6 198	24 474	298 824
Uppsala	112 043	51 732	7 366	158 575	32 631	6 547	9 001	28 026	405 921
Södermanlands	124 131	69 440	8 629	49 512	35 111	13 666	7 172	30 159	337 820
Östergötlands	185 803	148 712	12 487	121 001	59 071	10 287	12 678	49 296	599 335
Jönköpings	298 312	189 546	19 995	25 346	52 343	15 406	20 657	11 388	632 993
Kronobergs	270 387	149 704	17 602	20 791	66 713	12 812	20 414	11 312	569 735
Kalmar	288 667	229 216	19 406	53 532	84 959	16 285	17 362	15 452	724 879
Gotlands	81 024	25 750	3 984	6 310	3 042	817	7 102	4 500	132 529
Blekinge	106 465	46 823	5 435	9 233	6 872	6 830	2 069	2 441	186 168
Kristianstads	152 171	56 860	8 639	16 048	21 082	5 585	5 851	9 237	275 473
Malmöhus	41 709	12 094	1 212	10 510	5 241	4 236	1 498	4 083	80 583
Hallands	140 901	64 394	8 131	10 475	16 837	8 384	8 006	5 205	262 333
Göteborgs o Bohus	93 762	30 628	7 954	7 016	12 730	13 544	3 004	6 094	174 732
Älvsborgs	328 991	172 660	22 971	35 361	36 326	23 247	16 165	27 831	663 552
Skaraborgs	147 985	76 761	7 579	17 761	45 152	7 174	15 811	15 773	333 996
Värmlands	396 731	275 800	39 818	442 446	49 086	24 594	24 128	22 318	1 274 921
Örebro	145 807	68 771	6 789	167 274	149 821	10 652	14 977	19 382	583 473
Västmanlands	119 134	57 931	7 153	62 498	85 898	12 894	9 786	16 295	371 589
Kopparbergs	431 971	273 932	74 166	648 270	257 190	29 755	20 778	225 817	1 961 879
Gävleborgs	409 057	175 961	23 661	620 578	98 251	23 269	21 817	59 459	1 432 053
Västernorrlands	453 860	226 789	37 525	682 615	110 893	19 890	23 792	37 761	1 593 125
Jämtlands	580 702	421 815	64 227	1 255 026	278 045	21 802	43 780	45 510	2 710 907
Västerbottens	715 383	422 904	51 768	764 399	1 031 810	29 456	18 198	144 072	3 177 990
Norrbottens	620 782	425 851	84 491	375 719	1 916 528	14 782	15 545	296 776	3 750 474
<i>Hela riket</i>									
1988	6 358 480	3 725 574	548 647	5 589 744	4 482 545	371 844	345 789	1 112 661	22 535 284
1981	6 758 781	2 908 244	882 870	5 863 722	4 611 413	373 729	355 417	988 059	22 742 235

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Av tabell 2.12 framgår skogsmarksarealens fördelning på företagarekategorier 1988.

Fördelningen av den privata skogsmarken mellan kategorierna enskild person, enkelt bolag och dödsbo 1988 skiljer sig från fördelningen 1981 genom att företagarekategorin enkelt bolag har ökat sin andel av skogsmarksarealen medan kategorierna enskild person samt dödsbo 1988 har ett lägre skogsmarksinnehav än 1981. Andelen skogsmark som ägs av dödsbo är störst i Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län.

I södra och mellersta Sverige är största delen av skogsmarken privatägd. I södra Norrland har aktiebolagen sin

största utbredning medan staten har den största andelen av skogsmarken endast i Norrbottens län.

Annan publicering

Uppgifter om företag, arealer och brukningsförhållanden publiceras årligen i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9001, J 10 SM 9001, J 30 SM 9101 och J 10 SM 9101.

Uppgifter från lantbruksräkningarna har publicerats i Lantbruksräkningen 1971, 1976 och 1981 samt i Statistiska meddelanden J 13 SM 9002 och J 33 SM 9001.

Företagens driftsinriktning

Uppgifter om jordbruksföretagens driftsinriktning och arbetsbehov publiceras löpande fr o m LBR 1984. Dessa uppgifter – typologidata, se faktarutan här nedan – belyser graden av specialisering inom jordbruket. De ger också genom företagens arbetsbehov ett nytt mått på företagens storlek. Till skillnad mot det traditionella måttet, åkerarealen, tar dessa mått hänsyn också till antalet husdjur på företaget och till vilka grödor som odlas. En revidering av systemet för typologidata har genomförts och kommer att tillämpas fr o m 1990 års redovisning.

Resultat

Som framgår av tabell 2.13 är det svenska jordbruket relativt specialiserat. Ungefär 17 000 företag är växtodlingsföretag (de flesta av dessa är jordbruksväxtodlare), ca 39 000 är husdjursföretag (där nötkreatursföretagen dominerar) och endast 9 000 är blandföretag med övervikt för husdjurskötsel.

Typologin ger möjlighet att ta fram också mer detaljerade driftsinriktningar. Av dessa uppgifter framgår t ex att mjölkkor dominerar klart inom nötkreatursföretagen (ca 24 500 mjölkföretag finns i Sverige) och att svinföretagen är vanligast av företagen med övriga husdjur (ca 1 900).

Närmare 34 000 jordbruksföretag klassificeras som småbruk, vilket innebär att de har ett arbetsbehov under 400 standardtimmar. Dessa företag – ca 34 % av samtliga jordbruksföretag – torde spela mycket liten roll för brukarens försörjning.

Tabell 2.13

Antal företag efter driftsinriktning 1989

Number of holdings by type of farming in 1989

Driftsinriktning	Antal företag
Jordbruksväxter	14 719
Trädgårdsväxter	1 573
Växtodling, blandat	808
<i>Summa växtodling</i>	17 100
Nötkreatur	32 261
Andra husdjur	3 335
Husdjurskötsel, blandat	3 497
<i>Summa husdjurskötsel</i>	39 093
Blandat jordbruk, mest växtodling	3 770
Blandat jordbruk, mest husdjurskötsel	5 419
<i>Summa blandat jordbruk</i>	9 189
Småbruk ¹	33 517
<i>Summa</i>	98 899 ²

1) Företag med arbetsbehov under 400 standardtimmar.

2) Innefattar företag med minst 2,1 hektar åkermark, betydande trädgårdsodling eller stora djurbesättningar.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Typologidata

Typologidata är samlingsnamnet för data om jordbruksföretagen avseende

- driftsinriktning
- arbetsbehov i jordbruket
- arbetsbehov i skogsbruket
- skogsbrukets betydelse för företaget.

Typologidata får man inte genom direkt datainsamling, utan genom att utnyttja sådana uppgifter om jordbruksföretagen som redan finns i lantbruksregistret, dvs arealer, grödor och husdjur. På basis av dessa uppgifter och med utnyttjande av standardtal som speglar arbetsbehovet för varje hektar av olika grödor respektive varje husdjur, får man en bild av dels företagens totala arbetsbe-

hov, dels av hur detta arbetsbehov fördelas på olika driftsgrenar. Man skall vid tolkningen av typologidata komma ihåg att användningen av standardtal innebär en standardisering som bygger på genomsnittsvärden – för det enskilda företaget kan t ex arbetsbehovet vara större eller mindre beroende på bl a mekaniseringsgrad.

För att hänföras till en viss driftsinriktningsklass krävs att minst två tredjedelar av företagens arbetsbehov hänför sig till motsvarande driftsgren. Så har t ex ett mjölkföretag minst 67 % av arbetsbehovet inom mjölkproduktionen.

Typologidata tas fram med hjälp av klassystem för olika driftsinriktningar, normtid för olika grödor och husdjur, regler för koppling mellan gröda/husdjur och driftsgrenar m m. Dessa moment beskrivs i bl a J 30 SM 9003. Rapporter från lantbrukets företagsregister 1989. Jordbruksföretagens driftsinriktning den 8 juni 1989. Typologidata.

Tabell 2.14
Andelen företag efter driftsinriktning länsvis 1989
Percentage of holdings by type of farming and county in 1989

Län	Andel med resp driftsinriktning, procent				Antal företag Totalt
	Växt- odling	Husdjurs- skötsel	Blandat jordbruk	Småbruk	
Stockholms	37	26	12	25	1 933
Uppsala	34	33	15	18	3 204
Södermanlands	30	36	13	21	2 362
Östergötlands	29	40	13	18	4 362
Jönköpings	3	64	3	30	5 111
Kronobergs	3	58	3	36	3 675
Kalmar	10	60	8	22	4 453
Gotlands	15	50	17	18	2 318
Blekinge	13	46	11	30	1 820
Kristianstads	19	46	14	21	6 336
Malmöhus	38	28	18	16	6 972
Hallands	10	54	10	26	5 149
Göteborgs o Bohus	8	36	8	48	3 984
Älvsborgs	10	42	6	42	7 355
Skaraborgs	24	35	12	29	7 853
Värmlands	15	22	7	56	5 154
Örebro	30	27	9	34	2 961
Västmanlands	44	21	12	23	2 648
Kopparbergs	13	31	7	49	3 001
Gävleborgs	12	34	7	47	3 709
Västernorrlands	6	34	5	55	3 826
Jämtlands	6	38	4	52	3 030
Västerbottens	6	38	5	51	4 717
Norrbottens	12	32	4	52	2 466
Hela riket	17	40	9	34	98 899

Källa: SCB, lantbruksregistret.

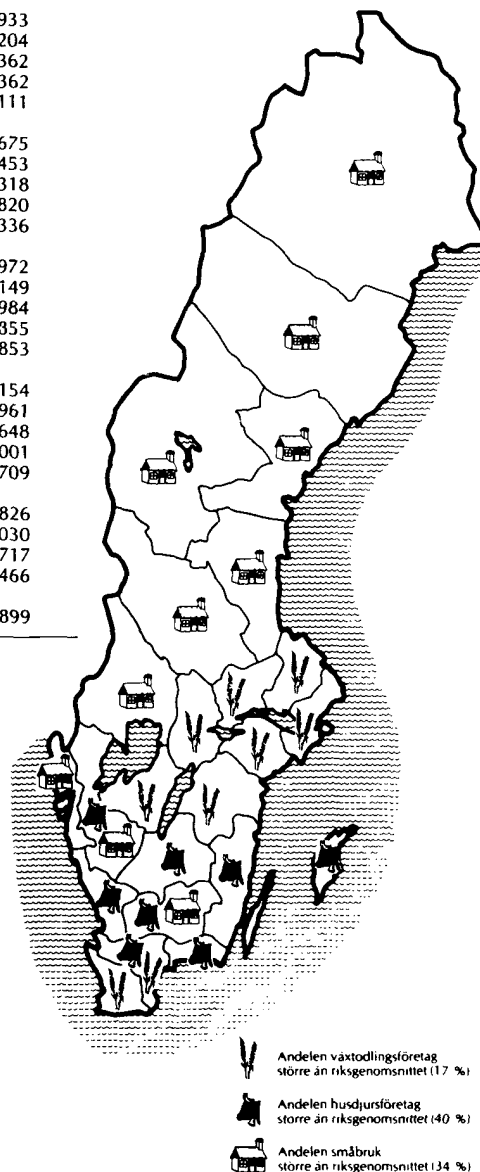
Som framgår av tabell 2.14 och diagram 2.15 är skillnaden i driftsinriktning stor mellan olika delar av landet. I norra Sverige – ned till och med Kopparbergs län – är nästan hälften av jordbrukerna småbruk, medan övriga företag är husdjursföretag. Den allra högsta andelen småbruk finns dock i Värmland.

I Svealand och norra Götaland finns en tämligen homogen grupp län – Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro och Östergötlands län – med hög andel växtodlingsföretag och få småbruk. Även Skaraborgs län liknar denna grupp, medan Göteborgs och Bohus län och Älvsborgs län snarare liknar länen i norra Sverige.

I södra Sverige finns å ena sidan län som Malmöhus län, med en hög andel växtodlingsföretag och landets lägsta andel småbruk. Å andra sidan finns också skogslän som Jönköpings och Kronobergs län, med mycket hög andel husdjursföretag, obetydlig andel växtodlings- och blandföretag men i jämförelse med grannlänen hög andel småbruk. Övriga län i södra Sverige intar en mellanställning.

Diagram 2.15
Karaktäristisk driftsinriktning i länen 1989

Characteristic type of farming in the counties in 1989

Redovisning av företagens arbetsbehov i jord- och skogsbruket sker för tre riksområden.

Riksområde 1 (Ro 1) = Södra och mellersta Sveriges slättbygder

Riksområde 2 (Ro 2) = Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

Riksområde 3 (Ro 3) = Norra Sverige

Se också bilaga 2.

Företagens arbetsbehov

Som framgår av tabell 2.16 och diagram 2.17 har mer än hälften av de svenska jordbruksföretagen, 51 000, ett arbetsbehov under 800 standardtimmar. Även med hänsyn tagen till att verklig arbetstid inte är detsamma som standardiserat arbetsbehov kan dessa företag endast anses utgöra deltidjordbruk.

Om man sätter gränsen för heltidsjordbrukare vid 1 600 standardtimmar får man antalet heltidsjordbruk till ca 33 000. Endast ca 7 000 företag är så stora, över 4 000 standardtimmar, att lejt arbete kan antas spela någon större roll på företaget.

Skillnaderna mellan olika delar av landet är stora. Andelen jordbruksföretag med mer än 1 600 standardtimmar är t ex 42 % i riksområde 1 jämfört med 30 % i riksområde 2 och 22 % i riksområde 3. Också skillnader mellan företag med olika driftsinriktning är stora. Husdjursföretagen uppvisar många företag med arbetsbehov över 1 600 timmar, medan förhållandet är det motsatta för växtodlingsföretagen (som dock har större säsongvariation över året).

Tabell 2.16

Antal företag efter driftsinriktning och arbetsbehov i jordbruket 1989

Number of holdings by type of farming and labour requirement in agriculture in 1989

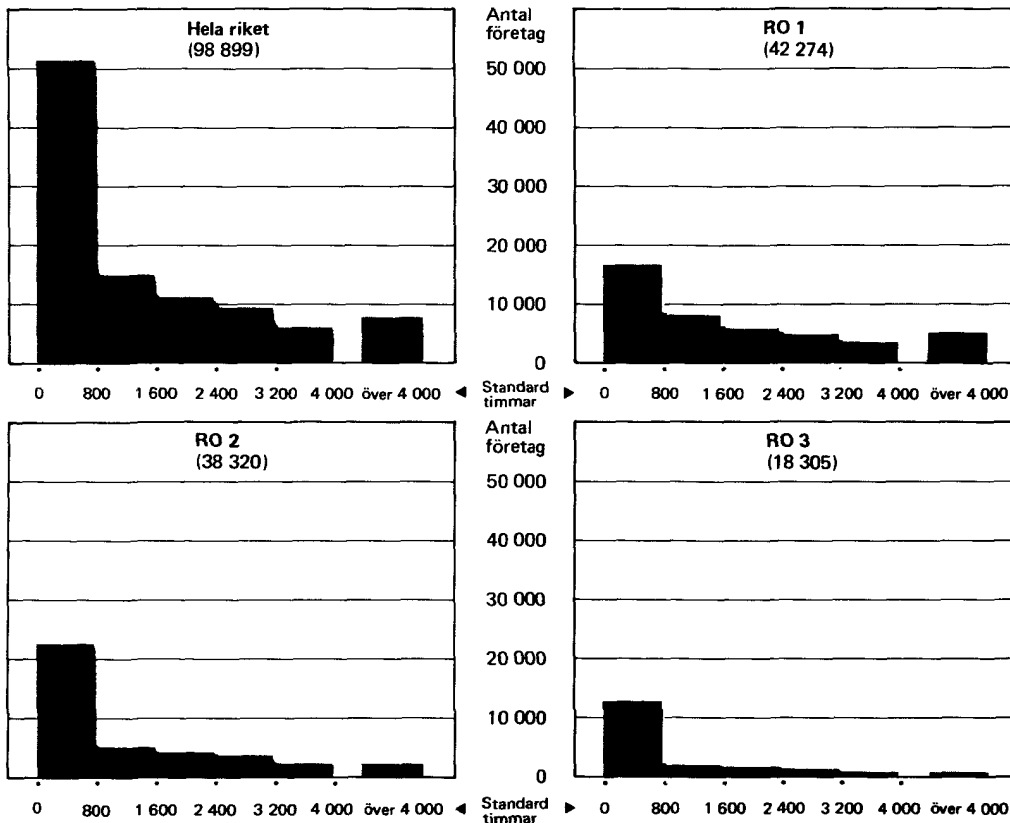
Arbetsbehov (standardtimmar)	Driftsinriktning			Småbruk	Samtliga
	Växt- odling	Hus- djurs- skötsel	Blandat jordbruk		
– 799	7 494	7 130	2 936	33 517	51 077
800–1 599	5 045	6 935	2 621	–	14 601
1 600–2 399	1 853	7 401	1 568	–	10 822
2 400–3 199	1 007	7 192	876	–	9 075
3 200–3 999	530	4 850	496	–	5 876
4 000–	1 171	5 585	692	–	7 448
Samtliga	17 100	39 093	9 189	33 517	98 899

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Diagram 2.17

Jordbruksföretagens fördelning efter arbetsbehov i jordbruket 1989

Distribution of holdings by labour requirement in agriculture in 1989

Arbetsbehovet i skogsbruket

Arbetsbehovet i skogsbruket framgår av tabell 2.18. Vid tolkningen av denna tabell måste man komma ihåg att arbetsåtgången i skogsbruket varierar mycket från år till år samt att mycket av arbetsuppgifterna i skogen lejs ut och alltså inte utförs av jordbruksföretagets egen arbetskraft.

Av tabellen framgår att skogsbruket har en relativt liten betydelse för de flesta svenska jordbruksföretagen. 400 standardtimmar eller mer i skogsbruket – vilket motsvarar ungefär 50 hektar skog i Svealand – uppnås således av endast 23 % av de svenska jordbruksföretagen, dvs ca 23 000 företag.

Skillnaderna mellan de olika delarna av landet är som synes stora. I riksområde 1 är t ex andelen jordbruksföretag med minst 400 timmars arbetsbehov i skogen så lågt som 12 %. I riksområde 2 har 28 % ett arbetsbehov av minst 400 timmar i skogen och i riksområde 3 ligger 37 % av företagen över denna gräns.

Tabell 2.18**Antal företag efter arbetsbehovet i skogsbruket vid jordbruksföretag 1989**

Labour requirement in forestry at agricultural holdings in 1989

Arbetsbehov (standardtim.)	Riksområde ¹			Hela riket
	Ro 1	Ro 2	Ro 3	
–199	31 276	17 819	6 692	55 787
200–399	5 901	9 616	4 785	20 302
400–799	3 586	7 878	4 250	15 714
800–	1 511	3 007	2 578	7 096
Samtliga	42 274	38 320	18 305	98 899

1) Se faktaruta sid 25.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Typologidata har publicerats årligen fr o m årgång 1984 i SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9003.

Förändringar i företagens struktur

Den årligen återkommande insamlingen av uppgifter till lantbruksregistret ger bl a underlag för att studera förändringar i företagen i olika avseenden.

I detta avsnitt redovisas förskjutningar mellan olika klasser av företag efter ägande- och arrendeförhållanden (brukningsform) och efter åkerarealens storlek samt orsakerna till dessa förskjutningar mellan 1989 och 1990. I kapitel 9 (tabell 9.12) redovisas förskjutningar mellan klasser av företag efter köbesättningarnas storlek.

Bearbetningen görs för företag med mer än 2 hektar åkermark (varav minst 0,3 hektar utnyttjad åkermark) ett av åren. De här presenterade tabellerna avser alltså företag med mer än 2 hektar åkermark 1989 och/eller 1990. Detta innebär att företag som minskar sin areal till högst 2,0 hektar åker betraktas som nedlagda medan företag som ökar sin areal till över 2,0 hektar åker räknas som nybildade.

Resultat

Av tabell 2.19 framgår att 3 900 företag lades ned mellan 1989 och 1990. Under samma period nybildades ca 1 900 företag, vilket gav en nettominskning om 2 000 företag.

Tabell 2.20 ger en storleksgruppering efter åkerareal för såväl nedlagda företag (efter storleken året före nedläggningen, dvs 1989), nybildade företag (för 1990) som bestående företag (båda åren).

Av tabellen framgår att de flesta nedlagda företagen varit små. Även bland de nybildade företagen är de flesta små. Av de bestående företagen (ca 96 000) ligger 94 % kvar i samma storleksklass båda åren. Bland de företag som bytt storleksklass har 2 945 ökat i storlek och 2 905 har minskat i storlek.

Tabell 2.21 visar att utarrendering är den vanligaste orsaken till att företag upphör. På motsvarande sätt är återlämnande av arrende eller utarrendering de vanligaste orsakerna till att företag minskar åkerarealen. Den vanligaste orsaken till att företag ökat sin andel är tillarrendering.

Jämförbarhet

Vid bearbetningen klassificeras företagen efter åkerarealens storlek enligt uppgifterna i ägoslagsredovisningen. I övrig statistik från lantbruksregistret görs denna klassificering efter uppgifterna i grödredovisningen (se bilaga 3). Mellan dessa arealuppgifter tillåts en mindre differens. Genom att uppgifterna i ägoslagsredovisningen används, elimineras effekten av en del smärre "skenförändringar" mellan åren i åkerarealens storlek, som beror på att jordbrukarna ej alltid lämnar exakt samma uppgifter om grödarealens storlek två på varandra följande år, även om arealen i realiteten skulle vara oförändrad.

Klassificeringen av företagen efter brukningsform görs enligt ägande- och arrendeförhållanden på fastigheter med åkermark inom företaget. Klassificeringen i övrig statistik från lantbruksregistret baseras däremot på samtliga fastigheter som ingår i företaget.

Nämnda skillnader i bearbetningsmetoder medför, att här redovisade uppgifter om antal företag efter brukningsform respektive storleksgrupp skiljer sig något från motsvarande uppgifter i övrig statistik från lantbruksregistret.

Annan publicering

Uppgifter om förändringar i jordbruksföretagen redovisas årligen i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 30 SM 9102.

Tabell 2.19

Antal företag efter bruksform 1989 och 1990

Number of holdings by type of holding in 1989 and 1990

Storleksgrupp, bruksform år 1989	Storleksgrupp, bruksform år 1990				Summa
	Högst 2,0 hektar åkermark	Mer än 2,0 hektar Helt ägda åkermark	Helt arren- derade	Delvis ägda, delvis arrenderade	
Högst 2,0 hektar åkermark	–	1 236	469	191	1 896
Mer än 2,0 hektar åkermark					
Helt ägda	2 554	44 653	389	804	48 400
Helt arrenderade	838	510	14 100	460	15 908
Delvis ägda, delvis arrenderade	507	1 351	370	33 293	35 521
Summa	3 899	47 750	15 328	34 748	101 725

Tabellerna på denna sida avser företag med mer än 2 hektar åkermark 1989 och/eller 1990.

Källa: SCB, lantbruksregistret 1989 och 1990 (totalundersökningar).

Tabell 2.20

Antal företag efter åkerarealens storlek år 1989 och 1990

Number of holdings by size groups of arable land in 1989 and 1990

Storleksgrupp, hektar åkermark år 1989	Storleksgrupp, hektar åkermark 1990								Summa
	0,0 – 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Over 100,0	
0,0 – 2,0	–	621	611	380	111	96	57	20	1 896
2,1 – 5,0	1 384	14 329	257	73	12	7	–	1	16 063
5,1 – 10,0	1 139	484	17 862	430	56	17	6	1	19 995
10,1 – 20,0	683	123	621	19 424	482	105	21	1	21 460
20,1 – 30,0	261	26	83	528	11 114	550	51	6	12 619
30,1 – 50,0	252	17	31	93	374	13 136	589	20	14 512
50,1 – 100,0	126	3	16	25	41	313	10 525	260	11 309
Over 100,0	54	2	3	4	2	14	102	3 690	3 871
Summa	3 899	15 605	19 484	20 957	12 192	14 238	11 351	3 999	101 725

Källa: SCB, lantbruksregistret 1989 och 1990 (totalundersökningar).

Tabell 2.21

Antal företag efter åkerarealens storlek år 1989 och typ av förändring mellan år 1989 och 1990. Upphörda och samtliga företag

Number of holdings by size of arable land in 1989 and type of change between 1989 and 1990. Discontinued and all holdings

Typ av företag, år 1990; förändring	Storleksgrupp, hektar åkermark år 1989								Summa
	Högst 2,0	2,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 – 50,0	50,1 – 100,0	Over 100,0	
Upphörda företag									
Totalt	–	909	819	559	244	243	122	52	2 948
Därav upphörda på grund av									
försäljning	–	73	80	71	48	51	14	9	346
utarrendering	–	348	386	269	85	70	34	10	1 202
återlämnande av arrende	–	151	170	171	101	111	64	33	801
nedläggning av åker	–	140	55	17	5	4	4	–	225
annan orsak	–	20	8	4	–	1	1	–	34
Samtliga företag									
Totalt	1 896	16 063	19 995	21 460	12 619	14 512	11 309	3 871	101 725
Därav större areal på grund av									
köp, arv, gåva	781	80	104	131	115	177	151	53	1 592
tillarrendering	517	173	414	760	793	1 227	1 063	369	5 316
återtagande av arrende	174	123	132	132	71	74	72	53	831
nyodling av åkermark	5	43	62	90	70	118	94	49	531
annan orsak (ökning)	40	82	143	146	80	144	138	61	834
Därav mindre areal på grund av									
försäljning	1	97	137	149	84	97	61	36	662
utarrendering	6	439	618	547	237	192	133	57	2 229
återlämnande av arrende	2	262	608	1 130	889	1 071	970	406	5 338
nedläggning av åkermark	6	281	317	301	163	187	196	127	1 578
annan orsak (minskning)	5	99	141	145	80	94	104	45	713

Källa: SCB, lantbruksregistret 1989 och 1990 (totalundersökningar).

3 Arbetskraft

I detta kapitel redovisas uppgifter om arbetsinsatserna inom framförallt jordbruk och skogsbruk. Som bakgrund lämnas uppgifter om totalbefolkningen enligt SCBs register över totalbefolkningen (RTB) samt folkmängdens fördelning på glesbygd och tätort enligt de uppgifter som insamlats och publicerats i folk- och bostadsräkningarna (FoB) t o m 1980. Från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken har hämtats uppgifter om förvärsarbetande inom jordbruk och skogsbruk och deras andel av samtliga förvärsarbetande. Uppgifter lämnas från andra källor om jordbrukarnas åldersfördelning samt om arbetsinsatserna inom och utom jordbruksföretaget. Avbytarverksamhetens omfattning och arbetsskador inom jordbruket belyses också.

Kapitel 3 innehåller avsnitt om

- Totalbefolkning
- Förvärsarbetande och arbetslöshet
- Företagarnas åldersfördelning
- Arbetsvolym
- Deltidssysselsättning
- Avbytarverksamhet
- Arbetsskador

Totalbefolkning

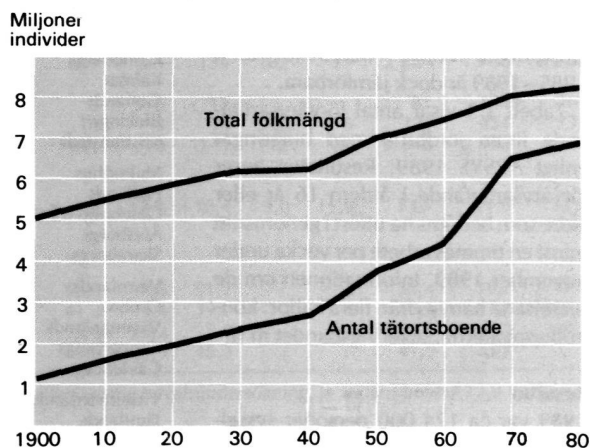
Tabell 3.1
Folkmängden 31 december 1990
The population Dec. 31, 1990

Område	Hela folkmängden		Summa
	Män	Kvinnor	
<i>Län</i>			
Stockholms	796 226	845 443	1 641 669
Uppsala	132 595	136 240	268 835
Södermanlands	127 397	128 239	255 636
Östergötlands	200 038	202 973	403 011
Jönköpings	153 057	155 233	308 290
Kronobergs	89 369	88 513	177 882
Kalmar	120 146	120 956	241 102
Gotlands	28 270	28 838	57 108
Blekinge	74 973	75 591	150 564
Kristianstads	143 521	145 757	289 278
Malmöhus	379 598	399 711	779 309
Hallands	127 030	127 695	254 725
Göteborgs o Bohus	363 733	376 212	739 945
Älvsborgs	219 871	221 520	441 391
Skaraborgs	138 186	138 644	276 830
Värmlands	140 604	142 506	283 110
Örebro	134 135	138 378	272 513
Västmanlands	129 321	129 166	258 487
Kopparbergs	144 124	144 943	289 067
Gävleborgs	143 912	145 382	289 294
Västernorrlands	130 192	130 963	261 155
Jämtlands	68 290	67 436	135 726
Västerbottens	125 813	126 155	251 968
Norrbottnens	133 616	130 119	263 735
<i>Hela riket</i>	<i>4 244 017</i>	<i>4 346 613</i>	<i>8 590 630</i>

Källa: SCBs register över totalbefolkningen (RTB).

Diagram 3.2
Folkmängden 1900–1980 fördelad på tätort och glesbygd

Urban and rural population 1900–1980

Annan publicering

SCB, Folkmängden 31 december 1990, Folk- och bostadsräkningen 1965, 1970, 1975, 1980 och 1985.

Förvärsarbetande

Uppgifter om förvärsarbetande i jordbruket erhålls från flera olika källor.

Här nedan redovisas uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS) om antal förvärsarbetande i vissa näringsgrenar år 1989.

SCB utför månatliga arbetskraftundersökningar, AKU, genom personintervjuer. Genom dessa erhålls information om antal förvärsarbetande, arbetslösa m m inom olika näringsgrenar.

1980–1987 genomfördes för jordbruket en särskild årlig urvalsundersökning baserad på lantbruksregistret. I undersökningen, kallad jordbrukets arbetskraft (JAK), insamlas kvartalsvis uppgifter om sysselsättningen i jordbruket för att kunna redovisa den årliga arbetsåtgången med hänsyn bl a till variationerna under året. Undersökningen genomförs efter 1987 vart tredje år.

Den årliga regionala sysselsättningsstatistiken (ÅRSYS)

ÅRSYS grundas på olika administrativa dataregister som inhämtas eller sammanställs av SCB. Den viktigaste källan är registret över kontrolluppgifter från arbetsgivare.

ÅRSYS genomfördes första gången 1985 och har legat till grund för sysselsättningsstatistiken i 1985 års folk- och bostadsräkning. Sysselsättningsuppgifterna enligt ÅRSYS är inte direkt jämförbara med sysselsättningsstatistiken i de tidigare folk- och bostadsräkningarna. Uppgifterna enligt ÅRSYS för åren 1985–1989 är dock jämförbara.

Tabell 3.3 visar antal förvärsarbetande inom jordbruk med binäringsar enligt ÅRSYS 1989. Resultaten avser förvärsarbetande i åldern 16 år eller äldre som bedöms ha utfört i genomsnitt minst en timmes arbete per vecka under november 1989. Informationen om de sysselsatta hämtas från flera källor: kontrolluppgifterna, taxeringsbandet m fl.

Resultat

1989 var ca 174 000 personer sysselsatta inom jordbruk med binäringsar, varav 94 000 inom jordbruk. Detta innebär 3,9 respektive 2,1 % av samtliga förvärsarbetande. Den största andelen sysselsatta i jordbruk med binäringsar noteras för Gotlands län med 12,9 % medan andelen är lägst i Stockholms län med endast 0,7 %.

Jämförelser mellan undersökningar

Resultaten från de olika undersökningarna är inte direkt jämförbara med varandra.

I de uppgifter från den årliga regionala sysselsättningsstatistiken som redovisats ingår sysselsatta personer i åldern 16 år eller äldre som haft ett arbete med inkomst i genomsnitt minst en timme per vecka under november. Oavlönade "medhjälpande familjemedlemmar" räknas inte som sysselsatta till skillnad från tidigare folk- och bostadsräkningar och AKU.

AKUs årsmedeltal baseras på uppgifter från personer i åldern 16–64 år som varit sysselsatta under respektive månad.

Undersökningen om jordbrukets arbetskraft, JAK bygger på ett urval av företag från lantbruksregistret. I fråga om sysselsättningen redovisas antal personer över 15 år som arbetat på företaget någon gång under respektive kvartal. I statistiken redovisas dessutom antal personer som vid något tillfälle under året arbetat på jordbruksföretaget.

Tabell 3.3

Förvärsarbetande befolkning inom näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1989 efter arbetsplatsens belägenhet

Employed economically active population in agriculture, forestry, fishing, etc. in 1989 with place of work in the region

Område	Förvärsarbetande inom jordbruk, skogsbruk m m				Förvärsarbetande inom jordbruk, skogsbruk m m i procent av samtliga förvärsarbetande			
	Män	Kvinnor	Summa	Därav jordbruk ¹	Män	Kvinnor	Samtliga	Därav jordbruk ¹
<i>Län</i>								
Stockholms	4 462	2 036	6 498	2 360	0,5	0,2	0,7	0,3
Uppsala	4 201	1 690	5 891	3 703	3,3	1,3	4,7	2,9
Södermanlands	3 613	1 619	5 232	3 061	3,0	1,3	4,3	2,5
Östergötlands	6 565	2 287	8 852	5 451	3,2	1,1	4,3	2,7
Jönköpings	5 939	2 528	8 467	4 957	3,6	1,6	5,2	3,0
Kronobergs	4 480	1 715	6 195	3 379	4,8	1,8	6,6	3,6
Kalmar	6 575	2 530	9 105	5 618	5,5	2,1	7,6	4,7
Gotlands	2 614	1 065	3 679	2 814	9,2	3,7	12,9	9,9
Blekinge	2 762	883	3 645	1 902	3,7	1,2	4,9	2,5
Kristianstads	7 572	3 260	10 832	7 343	5,5	2,4	7,9	5,3
Malmöhus	9 245	4 223	13 468	8 985	2,3	1,1	3,4	2,3
Hallands	6 134	2 615	8 749	5 731	5,3	2,3	7,6	5,0
Göteborgs o Bohus	3 972	1 447	5 419	2 678	0,9	0,3	1,3	0,6
Älvsborgs	7 345	2 771	10 116	5 979	3,5	1,3	4,8	2,9
Skaraborgs	7 738	3 179	10 917	7 789	5,5	2,3	7,8	5,6
Värmlands	5 658	1 943	7 601	2 910	4,0	1,4	5,4	2,1
Örebro	3 823	1 394	5 217	2 882	2,8	1,0	3,8	2,1
Västmanlands	3 216	1 234	4 450	2 860	2,5	0,9	3,4	2,2
Kopparbergs	5 275	2 171	7 446	2 319	3,7	1,5	5,3	1,6
Gävleborgs	5 180	1 749	6 929	2 834	3,6	1,2	4,8	2,0
Västernorrlands	4 606	1 700	6 306	2 181	3,5	1,3	4,7	1,6
Jämtlands	4 261	1 529	5 790	2 091	6,3	2,3	8,6	3,1
Västerbottens	5 548	1 928	7 476	2 998	4,3	1,5	5,8	2,3
Norrbottens	4 793	1 347	6 140	1 407	3,6	1,0	4,6	1,1
<i>Hela riket</i>								
1989	125 580	48 843	174 423	94 232	2,8	1,1	3,9	2,1
1988	133 937	52 624	186 561	99 191	5,8	2,5	4,2	2,2
1987	141 521	54 265	195 786	104 143	6,2	2,6	4,5	2,4
1986	144 020	56 166	200 186	110 149	6,3	2,7	4,6	2,5

1) Åkerbruk och husdjurskötsel.

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1989.

I tabell 3.5 redovisas antalet sysselsatta inom näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske enligt den årliga regionala sysselsättningsstatistiken fördelade efter olika verksamhetsgrenar. Som väntat är åkerbruk, husdjurskötsel helt dominerande med 54 % av antalet sysselsatta inom näringsgrenen enligt denna undersökning.

Tabell 3.4

Andelen sysselsatta (dagbefolkning) i näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för län med de 5 största och minsta andelarna 1989, procent

The percentage of employed in "agriculture, forestry, hunting and fishing". Counties with the highest and lowest rates in 1989

Gotlands	12,9	Örebro	3,8
Jämtlands	8,6	Malmöhus	3,4
Kristianstads	7,9	Västmanlands	3,4
Skaraborgs	7,8	Göteborgs och Bohus	1,3
Hallands	7,6	Stockholms	0,7
Riket	3,9		

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1989.

Arbetskraftsundersökningarna

I de månatliga arbetskraftsundersökningarna, AKU, inhämtas uppgifter om arbetsförhållanden under en viss mätvecka i varje månad. AKU är en intervjuundersökning med ett urval på ca 18 000 personer.

Resultat

I tabell 3.6 redovisas årsresultaten för 1990 som är medeltal för de tolv månadsresultaten. Av tabellen framgår att 112 000 personer var sysselsatta i jordbruket och 34 000 i skogsbruket enligt AKUs årsmedelvärden. Uppgift om arbetslösa för dessa delgrupper kan inte lämnas.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt ÅRSYS har redovisats i SCB Statistiska meddelanden Am 60 SM 9001. Grundtabellerna i ÅRSYS finns samlade i det årliga statistikpaketet SYSSPAK. Sysselsättningsuppgifter enligt AKU redovisas sedan 1970 i SCB Statistiska meddelanden varje månad, kvartal och helår. Senaste årsmedeltal återfinns i Am 12 SM 9001 och Am 12 SM 9101.

Tabell 3.5

Antal sysselsatta inom olika verksamhetsgrenar i näringsgrenen jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske 1989

Number of employed economically active persons in agriculture, forestry, fishing etc. in 1989

Slag av verksamhet	Män	Kvinnor	Summa 1989	Summa 1988
Jordbruk och jakt	79 054	35 054	114 108	119 520
Jordbruk och trädgårdsodling	75 118	32 091	107 209	112 865
Åkerbruk, husdjurskötsel	66 349	27 883	94 232	99 191
Trädgårdsodling	7 502	3 711	11 213	11 608
Renskötsel	539	125	664	737
Pälsdjurskötsel	520	180	700	946
Annan djurskötsel	208	192	400	383
<i>Tjänster inom jordbruk¹</i>	3 914	2 960	6 874	6 627
Jakt och viltvård	22	3	25	28
Skogsbruk	31 010	6 109	37 119	39 534
Fiske	2 618	329	2 947	3 064
Övrigt²	12 898	7 351	20 249	24 443
Summa jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske	125 580	48 843	174 423	186 561

1) Jordbrukstjänster som görs på uppdrag.

2) Detaljinformation saknas.

Källa: SCB, Årlig regional sysselsättningsstatistik 1989.

Tabell 3.6

Antal sysselsatta m m inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske samt inom samtliga näringsgrenar 1990

Number of economically active etc. in agriculture, forestry, fishing, etc. in 1990

Närvaro; frånvaro; arbetstid	Jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske				Samtliga näringsgrenar			
	Män	Kvinnor	Summa	Därav Jordbruk Skogsbruk	Män	Kvinnor	Summa	
I arbete, 1 000-tal	101	33	134	102	29	2 025	1 708	3 733
Mindre än 20 timmar per vecka	6	6	12	87	182	269
Frånvarande, 1 000-tal	10	5	16	10	5	321	454	775
Summa sysselsatta, 1 000-tal	111	38	149	112	34	2 346	2 162	4 508
Relativa frånvarorotatlet, procent	9,4	13,5	10,4	9,0	15,0	13,7	21,0	17,2
Medelarbetstid/vecka, timmar								
Företagare	55,3	37,6	51,2	50,4	39,7	47,7
Anställda	41,3	33,1	39,7	40,2	33,4	37,0
Medhjälpare	25,5	23,2	23,9	26,6	23,3	24,2
Samtliga	49,0	33,9	45,3	41,5	33,7	37,9

Källa: SCB, Arbetskraftsundersökningarna (urvalsundersökning, se texten; bortfall 12,0 %).

Jordbrukets arbetskraft, JAK

I de särskilda intervjuundersökningarna för jordbruket, som påbörjades 1980 ingår ett 1000-tal företag med mer än 2 hektar åkermark. Fyra gånger om året görs intervjuer på varje företag om bl a antal sysselsatta under närmast föregående kvartal.

Jordbrukets arbetskraft upphörde i och med 1987 års uppgiftsinsamling som årlig undersökning. Insamlingen genomförs därefter intermittent. En undersökning har genomförts avseende 1990. Resultaten har ännu inte publicerats.

Resultat

Som framgår av tabell 3.7 varierar antal sysselsatta mellan olika kvartal och för olika kategorier av arbetskraft. Den högsta totalsiffran under 1987 avser 3e kvartalet med 233 500 sysselsatta.

Bortfallet i JAK varierade under 1987 mellan 17 och 21 %. 20 % av företagen var bortfall minst ett kvartal. Vid resultatberäkningarna till total nivå har korrigering gjorts för bortfallet.

Annan publicering

Uppgifter om sysselsatta enligt JAK finns i SCB, SM J 1981:17, 1982:13, 1983:11, 1984:12, J 31 SM 8501, J 31 SM 8601, J 31 SM 8701 och J 31 SM 8801.

Tabell 3.7

Antal sysselsatta personer på jordbruksföretag under olika kvartal 1987
Number of economically active persons on farms in different quarters of 1987

Arbetskraftskategori	Antal sysselsatta, 1 000-tal			
	Kvartal 1	Kvartal 2	Kvartal 3	Kvartal 4
Företagare	109	111	113	111
Make/samboende	37	44	46	40
Övriga familjemedlemmar	19	23	28	21
Samtliga familjemedlemmar	165	178	187	171
Övrig arbetskraft	21	31	47	25
Samtliga	186	208	234	197

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Företagarnas åldersfördelning

Vid den årliga uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret erhålls bl a uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning. Resultaten avser företagare vid företag med mer än 2 hektar åkermark. För varje företag medräknas högst tre företagare.

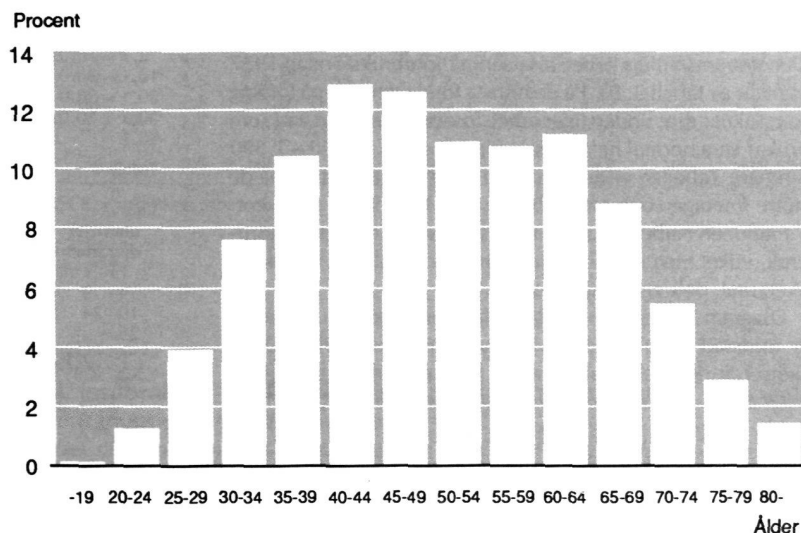
Resultat

I diagram 3.8 och tabell 3.9 redovisas jordbrukarnas åldersfördelning 1990. Av diagrammet, som innehåller en mer detaljerad indelning i åldersklasser än tabellen, framgår att ca 18 % av företagarna är minst 65 år och att 4 % är 75 år eller äldre.

Annan publicering

Uppgifter om jordbrukarnas åldersfördelning (årligen sedan 1968) finns i SCB Statistiska meddelanden serie J senast J 30 SM 9101.

Diagram 3.8
Åldersfördelningen (i procent) för företagare 1990
Number of holders (in per cent) distributed by age in 1990

Tabell 3.9
Företagarnas åldersfördelning 1990
Age distribution of holders in 1990

Område; storleksgrupp	Antal företagare i åldern, år								Uppgift saknas	Summa
	Under 30	30-39	40-49	50-54	55-59	60-64	65-74	Över 74		
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	400	1 549	2 216	947	1 018	1 068	1 115	278	83	8 674
» mellanbygder	633	1 952	2 542	1 113	1 123	1 174	1 306	327	87	10 257
» norra slättbygder	735	2 656	3 501	1 433	1 371	1 414	1 721	413	123	13 367
Svealands slättbygder	818	3 033	4 425	1 693	1 630	1 580	1 829	418	152	15 578
Götalands skogsbygder	1 823	5 652	7 634	3 509	3 625	3 819	5 038	1 692	258	33 050
Mellersta Sveriges skogsbygder	510	1 730	2 681	1 090	1 104	1 121	1 566	546	135	10 483
Nedre Norrland	484	1 905	3 085	1 331	1 157	1 176	1 766	591	124	11 619
Övre Norrland	334	1 487	2 273	1 010	1 016	1 061	1 462	357	104	9 104
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>										
2,1 - 5,0	622	2 030	3 558	1 760	1 668	1 905	3 445	1 664	223	16 875
5,1 - 10,0	911	2 933	4 885	2 256	2 193	2 514	4 286	1 439	239	21 656
10,1 - 20,0	1 147	3 754	5 783	2 431	2 648	2 917	3 931	940	199	23 750
20,1 - 30,0	859	2 733	3 601	1 572	1 660	1 786	1 644	250	118	14 223
30,1 - 50,0	1 083	3 839	4 707	1 927	1 920	1 680	1 382	186	116	16 840
50,1 - 100,0	848	3 491	4 295	1 663	1 514	1 255	816	102	110	14 094
Över 100,0	267	1 184	1 528	517	441	356	299	41	61	4 694
<i>Hela riket</i>										
1990	5 737	19 964	28 357	12 126	12 044	12 413	15 803	4 622	1 066	112 132
1989	6 153	20 510	28 115	12 220	12 678	12 903	15 986	4 526	1 139	114 230
1988	6 682	21 351	28 001	12 326	13 362	13 357	16 117	4 363	1 233	116 792
1987	7 244	22 260	28 103	12 708	13 864	13 959	16 186	4 291	1 009	119 624
1986	8 006	23 160	27 886	13 151	14 487	14 462	16 181	4 256	1 094	122 683

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Arbetsvolym

Uppgifter om arbetade timmar inom jordbruket erhöles 1980–1987 genom den särskilda undersökningen om jordbrukets arbetskraft (JAK). Uppgift erhöles också om brukarens och makes arbete utom företaget.

Resultat

Den genomsnittliga arbetsinsatsen på jordbruksföretag 1987 framgår av tabell 3.10. På de minsta företagen och på företag som saknar djur understiger arbetsinsatsen betydligt vad som brukar vara normal helårsinsats för en person (1 500 – 1 800 timmar). Tabellen visar också den höga arbetsinsatsen på de större företagen och på de företag som har många mjölkkor. Variationen i arbetsinsats är alltså stor mellan olika stora jordbruk, vilket huvudsakligen har samband med dels företagets åkerareal, dels antal mjölkkor.

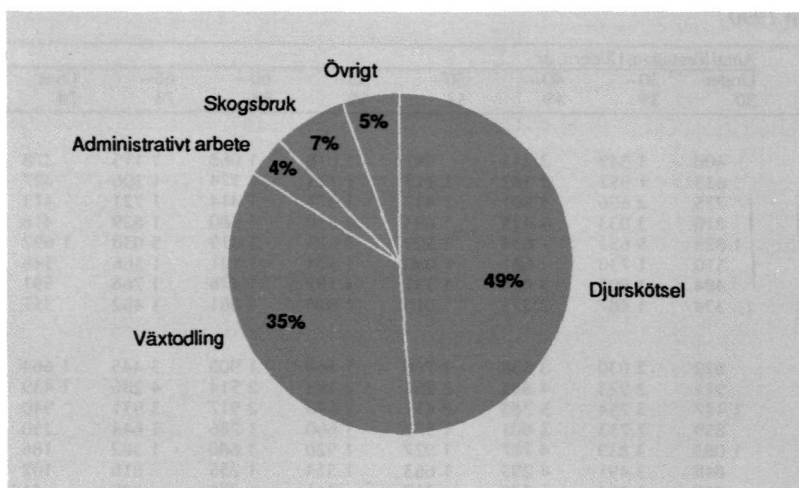
Diagram 3.11 visar hur arbetsåtgången på jordbruksföretag är fördelad på olika drifts-/produktionsgrenar 1987. Djurskötsel är den helt dominerande produktionsgrenen medan exempelvis skogsbruket representerar en förhållandevis liten del av den totala arbetsåtgången.

Tabell 3.10
Antal arbetstimmar per företag 1987. Hela riket
Number of working hours per holding in 1987

Storleksgrupp hektar åkermark	Totalt	Varav utförda av brukaren(-na)
2,1 – 10,0	1 147	928
10,1 – 20,0	2 021	1 547
20,1 – 30,0	3 083	2 243
30,1 – 50,0	3 815	2 685
50,1 –	5 013	2 855
Totalt	2 549	1 778
Varav		
utan djur	1 045	782
djur, men ej mjölkkor	2 395	1 775
1 – 3 mjölkkor	2 182	1 826
4 – 9	2 960	2 183
10 – 24	4 312	3 051
25 –	6 485	3 526

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Diagram 3.11
Arbetsåtgång 1987. Procent av totala antalet arbetstimmar på jordbruksföretag
Number of working hours on farms in 1987. Per cent for different production lines

I tabell 3.12 visas variationer i arbetsinsats mellan företag med olika storlek med avseende på åkerarealen. Även vid företag av samma storlek är variationen i arbetsinsats stor bl a beroende på driftsinriktningen. 60 % av landets jordbrukare har arbetsinsatser på företaget på högst 1 800 timmar (dvs ungefär normal heldid). 40 % av jordbrukarna redovisar mer än 1 800 timmar per år.

På motsvarande sätt visas i tabell 3.13 jordbrukarnas arbete utom företaget. Mer än hälften har arbete utom företaget. Ungefär en fjärdedel av jordbrukarna kan anses ha heltidssysselsättning utom företaget.

Annan publicering

Uppgifter om arbetsåtgång i jordbruket enligt JAK finns i SCB SM J 1981:17, 1982:13, 1983:11, 1984:12, J 31 SM 8501, J 31 SM 8601, J 31 SM 8701 och J 31 SM 8801.

Tabell 3.12

Antal jordbrukare 1987 efter antal arbetade timmar i företaget. Procent inom olika storleksgrupper

Number of holders in 1987 distributed by number of working hours in the holding. Per cent for different size groups

Storleksgrupp hektar åker- mark	Brukarens timmar i företaget						Summa brukare	
	0	1- 400	401- 900	901- 1800	1801- 2700	2701-	%	Antal
2,1 - 10,0	5,5	35,2	26,3	20,3	9,0	3,7	100	41 613
10,1 - 20,0	3,2	20,2	17,4	25,0	23,2	10,9	100	26 172
20,1 - 30,0	1,5	8,2	16,5	17,8	26,6	29,4	100	15 803
30,1 - 50,0	2,5	7,0	8,8	14,3	24,7	42,7	100	17 898
50,1 -	2,3	3,7	7,3	17,1	34,4	35,1	100	18 110
Totalt	3,5	19,4	17,6	19,6	20,7	19,2	100	119 596

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Tabell 3.13

Antal jordbrukare 1987 efter antal arbetade timmar utom företaget. Procent inom olika storleksgrupper

Number of holders in 1987 distributed by number of working hours outside the holding. Per cent for different size groups

Storleksgrupp hektar åker- mark	Brukarens timmar utom företaget						Summa brukare	
	0	1- 400	401- 900	901- 1500	1501- 1800	1801-	%	Antal
2,1 - 10,0	34,8	5,0	2,8	22,2	13,1	22,1	100	41 613
10,1 - 20,0	37,9	17,4	5,3	9,3	17,5	12,6	100	26 172
20,1 - 30,0	50,4	16,7	4,4	7,4	9,0	12,1	100	15 803
30,1 - 50,0	53,8	20,4	6,4	8,9	3,8	6,6	100	17 898
50,1 -	54,3	25,4	6,4	4,7	1,7	7,4	100	18 110
Totalt	43,3	14,7	4,7	12,8	10,4	14,2	100	119 596

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Deltidssysselsättning

En studie av "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" genomfördes 1986–1989 av lantbruksstyrelsen och SCB på uppdrag av lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp. Syftet med studien var bl a att utveckla definitioner för klassificering av lantbruksföretagen efter arbetsbehovet i lantbruket och inkomstberoendet för lantbrukarefamiljen. Denna klassificering användes för att beskriva och analysera olika grupper av heltids- och deltidsföretag. Primärmaterial för studien hämtades dels från deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) avseende 1985, dels från JAK avseende åren 1984–1986.

För klassificeringen av företagen efter arbetsbehovet utnyttjades de standardiserade arbetsåtgångstalen i SCBs typklassificeringssystem (se närmare i kapitel 2). Indelningen gjordes i fem grupper genom gränserna 400, 800, 1 600 och 4 000 standardtimmar i jordbruk och skogsbruk. Dessa grupper redovisades i kombination med följande fem grupper som definierades genom brukarefamiljernas (brukares och maka/makes) taxerade inkomster från olika inkomstslag:

- Lantbruk/Rörelse (R)
Någon familjemedlem har rörelsebilaga till deklARATIONEN.
- Lantbruk/Tjänst, lite (T_L)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger mellan 1/2 och 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Tjänst, mycket (T_S)
Familjens genomsnittliga inkomst av tjänst ligger över 2 basbelopp per person.
- Lantbruk/Pension (P)
Samtliga brukare ≥ 65 år.
- Enbart lantbruk (L)
Någon brukare < 65 år, ingen i familjen har rörelsebilaga och familjens genomsnittsinkomst av tjänst < 1/2 basbelopp per person.

Resultat

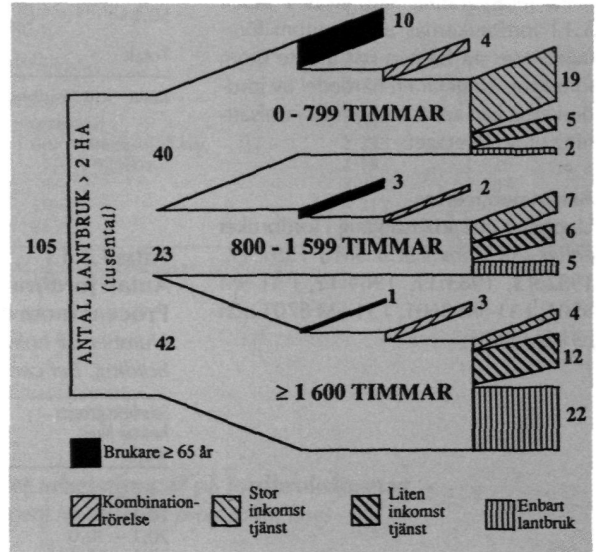
Antalet företag med mer än 2,0 hektar åker redovisades uppdelade på olika klasser enligt den skräddarsydda modellen som framgår av diagram 3.14. Av totalt 105 000 företag hade 29 000 inkomst enbart av lantbruk, varav 22 000 i storleksgruppen minst 1 600 standardtimmar. På 14 000 företag var brukaren 65 år eller mer och bland övriga företag hade brukarefamiljen "stor" inkomst av tjänst, dvs genomsnittligt för brukare och maka/make tillsammans mer än dubbla basbeloppet (1985 = 43 800 kr) i 30 000 fall.

De 15 grupperna i diagram 3.14 sammanfördes enligt diagram 3.15 till 6 grupper, för vilka redovisades olika data om struktur och ekonomiska förhållanden. Ett urval av dessa återfinns i tabell 3.16.

Diagram 3.14

Antal företag (1 000-tal) 1985 efter arbetsbehov i standardtimmar respektive brukarefamiljens inkomst av olika förvärvskällor

Number of holdings (in thousands) by labour requirement in standard man-hours and the holders income from different sources of income

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Diagram 3.15

Klassificeringsschema

Classification scheme

Företaget	Familjen		
	Har inkomst av tjänst el rörelse (T _S +T _L +R)	Har enbart inkomst av lantbruk (L)	Brukaren äldre än 64 år (P)
< 800 tim	Fritidslantbruk	Små lantbruk/heltid	Pensionärs-lantbruk
800 - 1599 tim	Små lantbruk/deltid		
≥ 1600 tim	Större lantbruk/deltid	Större lantbruk/heltid	

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Pensionärs- och fritidslantbruken, som tillsammans omfattade ca 42 000 företag, hade låg omsättning och nettointäkt i jordbruket; bland fritidslantbruken redovisade närmare 2/3 till och med underskott. Den egentliga jordbruksproduktionen kom från grupperna större lantbruk (ca 40 000 företag) med omfattande inriktning på animalieproduktion. Den genomsnittliga åkerarealen var för dessa grupper 4–5 gånger större än för fritidslantbruken och omsättningen 10–12 gånger större.

Vid bearbetningen av JAK 1984–1986 erhöles bl a uppgifter om brukares resp maka/makes arbete utom företaget. Av diagram 3.17 framgår andelen företag med utomgårdarbete inom olika riksområden och inom olika klasser efter arbetsbehov resp driftsinriktning. På ca 70 % av vegetabilieföretagen och småbruk (mindre än 400 standardtimmar) förekom utomgårdarbete och på 30–40 % av företagen arbetade båda makarna utom företaget. Bland animalie- och blandföretag var andelen "utomgårdsföretag" något lägre (ca 60 %).

I tabell 3.18 visas hur utomgårdsarbetet fördelade sig på olika näringsgrenar 1982 och 1987. Brukarna arbetade till största delarna inom privata sektorn (industri, handel och service-näringar), medan makarna huvudsakligast arbetade inom sjuk- och hälsovård, undervisning o dyl. Antalet brukare med utomgårdarbete ökade under femårsperioden 1982–1987 från ca 52 000 till 57 000 och antalet makor med arbete utom företaget från 31 000 till 36 000.

Annan publicering

Fullständig redovisning av projektet "Deltidslantbrukets struktur och betydelse" finns i två delrapporter, 1 och 2, Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens rationaliseringsgrupp 1988 resp 1989.

Tabell 3.16

Areal åkermark och skogsmark, antal husdjur, omsättning och inkomst för olika grupper heltids- och deltidsföretag, 1985

Area of arable land and forest land, number of livestock, income for different groups of full-time and part-time holdings, 1985

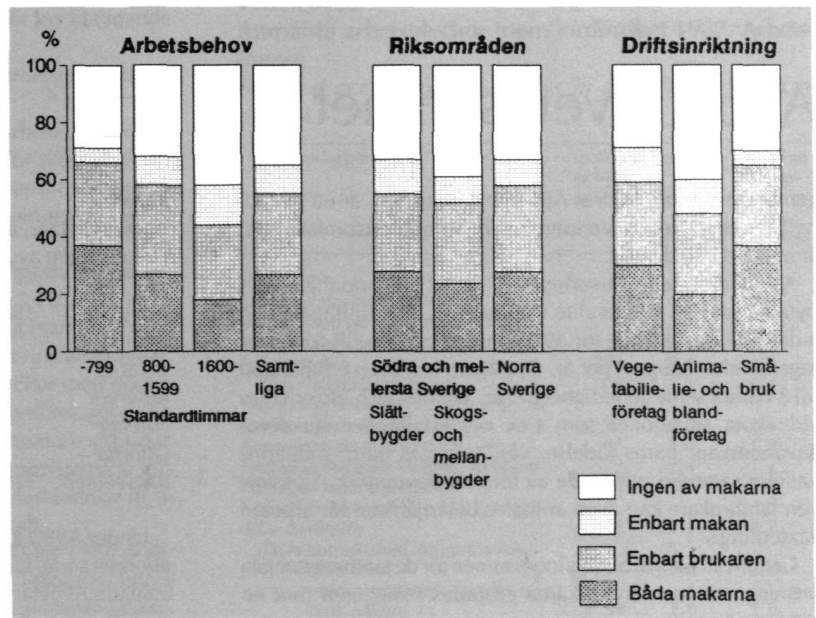
	Pen- sionärs- lant- bruk	Fritids- lant- bruk		Smålantbruk		Större lantbruk		Samtliga
		Del- tid	Hel- tid	Del- tid	Hel- tid	Del- tid	Hel- tid	
Areal åker (ha)	12	10	22	23	46	43	26	
Areal skog (ha)	32	17	44	30	61	46	38	
Antal mjölkkor	1	—	1	1	12	16	6	
Antal svin	4	1	9	10	55	45	22	
Omsättning (1 000 kr)	84	56	172	253	653	599	304	
Inkomst av jordbruk (1 000 kr)	14	-7	13	46	55	80	32	
Andel med underskott av jordbruk	28 %	65 %	34 %	5 %	17 %	5 %	30 %	

Källa: SCB, deklarationsundersökningen för jordbrukare 1985.

Diagram 3.17

Andel företag med utomgårdarbete av brukare respektive maka/make inom olika klasser av företag efter arbetsbehov respektive driftsinriktning och inom riksområden, 1984–1986. Procent

Number of holders and spouses working outside the farm by classes of labour requirement and type of farming and within major regions, 1984–1986, per cent

Tabell 3.18
Andel brukare respektive makor med arbete i olika näringsgrenar andra kvartalet 1982 respektive 1987. Procent

Proportion of holders and wives with work in different branches of business, in the second quarter 1982 and 1987. Per cent

	Andel brukare, %		Andel makor, %	
	1982	1987	1982	1987
Annans jordbruk	14	12	4	2
Annans skogsbruk	12	8	1	1
Ny-, om- och tillbyggnad av egen bostad	6	5	3	1
Fiske
Brytning av mineraliska produkter, tillverkningsindustri	18	22	7	11
Byggnads- och anläggningsverksamhet	12	11	..	2
Varuhandel, restaurant, hotell, samfärdsel, post, tele, bank, försäkrings-, fastighets- och uppdragsverksamhet	17	20	16	21
Offentlig förvaltning, försvars-, polis- och brandskyddsverksamhet	11	7	6	3
Sjuk- och hälsovård, socialvård	5	8	40	46
Undervisning, forskning m m	9	10	16	10
Annat inklusive näringsgren okänd	5	4	10	5
Samtliga med utomgårdsarbete (100 %), antal	52 279	56 682	30 932	35 951
Andel av samtliga brukare/makor, under året, %	42 %	47 %	38 %	47 %
Samtliga brukare/makor under året, antal	125 037	119 596	82 317	76 578

Källa: SCB, jordbrukets arbetskraft.

Avbytarverksamhet

Lantbrukets Avbyttjänst AB, Avbyttjänsten, är ett av LRF helägt dotterföretag. Verksamheten, som är riksomfattande, är indelad i 20 distrikt.

Avbyttjänstens huvuduppgift är att tillhandahålla avbyttjänster av god kvalitet i djurstallar. Alla djurägare kan anlita Avbyttjänsten för att abonnera på upp till 65 dagar regelbunden ledighet per år. Djurägare kan även erhålla upp till 3 veckor semesterledighet per år. Vidare kan hjälp erhållas vid akuta situationer som t ex olycksfall eller sjukdom, havandeskap, barns födelse, vård av sjukt barn, militärin-kallelse samt vid utförande av förtroendeuppdrag. Sjukskriven lantbrukare kan även anlita Avbyttjänsten för arbete i växtodling.

Genom att pengar avsätts inom ramen för de lantbrukssociala satsningarna kan lantbrukarna erbjudas ledigheten mot en reducerad avgift.

Avbyttarna är anställda av Avbyttjänsten. En ordinarie avbyttare arbetar inom en krets av 5 till 8 djurbesättningar. Arbetsledningen och kontakterna med djurägarna sköts från distriktskontoren.

För att verksamheten skall klaras vid akuta sjukdomsfall och vid särskilt stor efterfrågan på avbyttare, har en kår av reservavbyttare byggts upp.

Resultat

Antal avbyttare, abonnerande företag och utförda dagsverken vid utgången av åren 1987 – 1990 framgår av tabell nedan.

Avbyttare	1987	1988	1989	1990
Ordinarie	1 560	1 710	1 882	1 950
Vikarie	223	212	210	183
Reserver	3 126	3 262	3 728	3 608
Företag	9 057	9 487	9 755	9 879
Utförda dagsverken	326 087	350 576	370 993	379 153

Under 1990 förekom mjölkproduktion vid ca 95 % av de abonnerande företagen. Ytterligare omkring 2 500 företag anlitate Avbyttjänsten vid enstaka tillfällen.

Annan publicering

Lantbruksåret, uppgifter om Avbyttjänsten årligen sedan 1975. Lantbrukarnas Riksförbund.

Arbetskadorna

Enligt gällande lag är numera alla förvärvsarbetande, även egna företagare, obligatoriskt försäkrade mot arbetskada. Arbetsgivare har skyldighet att anmäla inträffad arbetskada till allmän försäkringskassa. Anmälan skall göras, om skadan medfört eller skäligen kan antas medföra rätt till sjukvårdserättning eller ersättning enligt lagen om arbetskadeförsäkring.

Fr o m 1 januari 1979 ersattes yrkesskadestatistiken av ett informationssystem om arbetskadorna (ISA). Arbetskyddsstyrelsen är huvudman för systemet och producerar tillsammans med SCB årlig och kvartalsvis statistik baserad på systemet. Syftet är att skapa underlag för förebyggande skyddsarbete.

Statistiken gäller de arbetskadorna som anmälts till försäkringskassan. Den omfattar arbetsolycksfall och arbetssjukdomar som uppkommit som följd av skadlig inverkan i arbetet. Även olycksfall vid färd till eller från arbetet ingår.

Resultat

Antalet rapporterade arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske för åren 1984–1988 redovisas i tabell 3.19. Tabellen visar att skadorna inom näringen drabbar många egenföretagare. Andelen egenföretagare bland de drabbade är särskilt hög inom jordbruk och fiske, dvs de näringsgrenar där egenföretagarna svarar för en betydande andel av de sysselsatta.

Uppgifter om arbetsolyckor som drabbat arbetstagare inom jordbruket lämnas i tabell 3.20.

Inom jordbruk rapporterades 1988 46 arbetsolyckor per 1 000 arbetstagare. Motsvarande frekvens för skogsbruk var 54. Båda näringsgrenarna har således frekvenser som ligger betydligt högre än frekvensen för samtliga näringsgrenar (27 fall per 1 000 arbetstagare).

Överbelastning av kroppsdel är den vanligaste händelsen inom både jordbruk och skogsbruk, se tabell 3.20. Inom jordbruket är det vidare vanligt att skadan uppstått i samband med slag, spark och dylikt från djur samt vid hantering av föremål.

För åren 1987 och 1988 har 55 arbetsolyckor med dödlig utgång anmälts bland arbetstagare och egenföretagare. Av dessa har 42 inträffat inom jordbruket, 7 inom skogsbruket och 6 inom fiskerieringen. De vanligaste olyckstyperna är fordonsolyckor (16 fall), kontakt med rörliga maskindelar m m (11 fall) samt träffad av fallande föremål (7 fall).

Av de 6 309 arbetsolycksfallen som anmälades 1988 drabbades 5 430 män och 879 kvinnor. Utöver arbetsolyckorna redovisades år 1988 för arbetstagarna 1 284 anmälda arbetssjukdomsfall eller 20,1 per 1 000 anställda inom näringsgrenen. För jordbruket var frekvensen 16,5 per 1 000 anställda och skogsbruket 24,2 jämfört med 14,8 för samtliga näringsgrenar. 71 % av arbetssjukdomsfallen har belastningsfaktor som orsak.

Tabell 3.19
Anmälda arbetsolyckor inom jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske, 1984–1988

Reported occupational accidents in agriculture, forestry, hunting and fishing, 1984–1988

Näringsgren	1984	1985	1986	1987	1988
Totalt inom näringen					
Arbetstagare	4 518	3 700	3 538	3 403	3 155
Egenföretagare	4 217	3 336	3 330	3 426	3 154
<i>därav</i>					
Jordbruk, jakt					
Arbetstagare	2 120	1 690	1 543	1 515	1 432
Egenföretagare	3 820	2 992	2 989	3 084	2 847
Skogsbruk					
Arbetstagare	2 391	1 997	1 971	1 858	1 694
Egenföretagare	285	237	240	234	216
Fiske					
Arbetstagare	7	13	24	30	29
Egenföretagare	112	107	101	108	91

Källa: Arbetsolyckor. Arbetskyddsstyrelsen och SCB.

Tabell 3.20
Anmälda arbetsolyckor inom jordbruket 1987. Arbetstagare

Reported occupational accidents in agriculture 1987. Employees

Huvudsaklig händelse	Inom jordbruk och jakt		Samtliga näringsgrenar per 1 000 anställda
	antal	per 1 000 anställda	
Elolyckor	1	..	0,1
Brand, explosion, sprängning	9	0,3	0,2
Kontakt med kemiskt ämne	7	0,2	0,3
Kontakt med värme/kyla	11	0,3	0,7
Fall av person	284	8,6	4,5
därav fall till lägre nivå	108	3,3	1,4
Trampning på ojämnhet, feltramp, snedtramp eller spiktramp	97	2,9	1,4
Annan kontakt med föremål i vila	86	2,6	1,9
Träffad av flygande föremål, sprut o d	79	2,4	1,2
Träffad av fallande föremål	95	2,9	1,9
Annan kontakt med föremål, maskindel o d i rörelse	383	11,6	4,7
därav kontakt med rörliga maskindelar m m	120	3,6	2,9
olycka med fordon under färd, påkörd	54	1,6	1,0
slag, spark o d från djur eller annan person	205	6,2	0,8
Överbelastning av kroppsdel	268	8,1	6,1
därav lyftning, bäring	162	4,9	4,1
Hanteringsolyckor	174	5,3	3,9
Övrigt	21	0,6	0,4
Summa		1 515	45,7
			27,3

Källa: Arbetsolyckor. Arbetskyddsstyrelsen och SCB.

Undersökning av akuta olycksfall i lantbruket 1987

Den officiella olycksfallsstatistiken redovisar antalet till försäkringskassan anmälda olyckor. Inom lantbruket har tidigare vissa mindre studier gjorts som pekar på att det faktiska antalet olycksfall är betydligt högre än antalet anmälda olyckor.

För att dels få en uppfattning om den verkliga olycksfallsfrekvensen i lantbruket dels erhålla planeringsunderlag för att förebygga olycksfall genomförde Lantbrukshälsan i samarbete med arbetarskyddsstyrelsen och SCB våren 1988 en enkät till 20 000 lantbruksföretag. Hälften av dessa drev jordbruk (med eller utan skogsbruk) och den andra hälften var skogsbruksföretag (utan åker). I en postenkät frågades om akuta olycksfall hade inträffat under 1987. För de företag som redovisat olycksfall genomfördes en telefonintervju där uppgifter erhöles om i vilken verksamhet olyckan(-orna) skett, eventuell sjukskrivning, frånvarodagar m m.

Undersökningen visar att det inom jord- och skogsbruket 1987 inträffade drygt 10 000 olycksfall enligt följande:

Olyckor i jordbruket	7 525
Olyckor i skogsbruket	
– vid jordbruksföretag med skog	1 516
– vid skogsbruksföretag	1 161
Summa	10 202

Totalt har olyckor i jordbruket inträffat vid ca 6 % av jordbruksföretagen medan skogsolyckor inträffat vid ca 2 % av de kombinerade jord- och skogsbruksföretagen och vid ca 2 % av skogsbruksföretagen. En ungefärlig beräkning av antalet olyckor per en miljon arbetstimmar visar en mer än dubbelt så hög siffra för skogsbruksolycka jämfört med jordbruksolycka 120 resp 50. Båda värdena är höga jämfört med andra näringar.

I jordbruket inträffar olyckorna främst vid verksamhet med husdjur (ca 40 %) och grödor (ca 23 %). I skogsbruket dominerar olyckor vid motorsågsarbete (ca 45 %) följt av skogsårdsarbete och terrängtransporter (vardera ca 18 %).

Gemensamt för både jord- och skogsbruksolyckor är att ca hälften föranleder sjukskrivning, att ungefär en fjärdedel leder till frånvaro från arbetet utan sjukskrivning och att ungefär en fjärdedel inte leder till frånvaro från arbetet. Den genomsnittliga frånvaron vid olycka är 28 dagar, vilket är ungefär densamma som i andra näringar.

Annan publicering

Uppgifter om arbetskadorna publiceras fr o m 1985 i publikationerna Arbetsolyckor och Arbetssjukdomar, som utges av SCB och Arbetarskyddsstyrelsen gemensamt. Preliminära uppgifter publiceras i SCB, Statistiska meddelanden serie HS.

4 Mark. Fastigheter

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbruksmarkens uppdelning på ägoslag enligt lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1990. Slutligen redovisas priser på jordbruksfastigheter enligt SCBs lagfartsstatistik.

Kapitel 4 innehåller avsnitt om

- Ägoslag
- Markkartering
- Taxeringsvärden
- Fastighetspriser

Ägoslag

Vid lantbruksräkningarna erhålls uppgifter om jordbruksmarkens fördelning på ägoslag för samtliga jordbruksfastigheter.

Vid lantbruksregistreringen i juni varje år erhålls underlag till en årlig ägoslagsstatistik för mark på företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Resultat

I tabell 4.1 redovisas arealer av olika ägoslag enligt lantbruksräkningen 1988. Landets totala åkerareal uppgick till ca 2,9 miljoner hektar vilket utgjorde ungefär 7 % av den totala landarealen (ca 41,1 miljoner hektar). Skogsmarksarealen uppgick till 22,5 miljoner hektar, dvs till 55 % av samma landareal.

Av åkermarken fanns drygt 97 % på företag med mer än 2,0 hektar åker, dvs i princip på jordbruksföretag. Ungefär 18 % av skogsmarken fanns på jordbruksföretag, dvs kombinerad med jordbruk. Vid lantbruksräkningen 1981 var motsvarande andel 20 % av skogsmarken.

Tabell 4.1 visar också den regionala fördelningen av jordbruks- och skogsmarken. Bl a kan man utläsa att 50 % av skogsmarksarealen finns i de fyra nordligaste länen medan motsvarande procenttal för åkermarken är ca 9 %.

Tabell 4.1
Arealen av olika ägoslag 1988
Area of different types of land in 1988

Avser samtliga lantbruksföretag.

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Åkermark	Betesmark	Skogsmark	Annan mark	Summa
<i>Län</i>					
Stockholms	96 451	18 832	298 824	76 654	490 761
Uppsala	160 854	19 915	405 921	103 552	690 242
Södermanlands	139 870	19 052	337 820	81 259	578 001
Östergötlands	218 517	49 184	599 335	150 317	1 017 353
Jönköpings	95 194	44 504	632 993	143 666	916 357
Kronobergs	60 116	29 260	569 735	124 063	783 174
Kalmar	133 671	51 981	724 879	122 352	1 032 883
Gotlands	84 925	12 155	132 529	51 563	281 172
Blekinge	37 970	13 456	186 168	20 573	258 167
Kristianstads	181 844	44 194	275 473	51 169	552 680
Malmöhus	308 455	33 224	80 583	24 467	446 729
Hallands	127 015	18 221	262 333	88 835	496 404
Göteborgs o Bohus	70 638	15 637	174 732	130 455	391 462
Älvsborgs	162 044	35 656	663 552	177 169	1 038 421
Skaraborgs	287 029	36 006	333 996	67 254	724 285
Värmlands	127 462	20 071	1 274 921	205 753	1 628 207
Örebro	117 182	10 908	583 473	99 790	811 353
Västmanlands	132 302	9 618	371 589	65 593	579 102
Kopparbergs	74 547	19 224	1 961 879	579 252	2 634 902
Gävleborgs	79 752	9 883	1 432 053	206 028	1 727 716
Västernorrlands	66 256	16 409	1 593 125	308 581	1 984 371
Jämtlands	49 783	16 413	2 710 907	2 054 905	4 832 008
Västerbottens	88 319	12 797	3 177 990	1 803 542	5 082 648
Norrbottnens	47 950	11 804	3 750 474	5 218 954	9 029 182
Hela riket 1988					
– 2,0	75 990	236 142	18 387 069	11 054 808	29 754 009
2,1 –	2 872 156	332 262	4 148 215	900 938	8 253 571
Samtliga	2 948 146	568 404	22 535 284	11 955 746	38 007 580
Hela riket 1981					
– 2,0	62 343	228 062	18 297 702	10 661 009	29 249 116
2,1 –	2 937 878	356 285	4 444 533	1 011 952	8 750 648
Samtliga	3 000 221	584 347	22 742 235	11 672 961	37 999 764

Källa: SCB, lantbruksräkningen.

Ägoslagsfördelningen 1990 på företag med mer än 2,0 hektar åker framgår av tabell 4.2. Redovisning lämnas för län, produktionsområden och storleksgrupper.

Den totala landarealen i riket anges till ca 41,1 miljoner hektar. I denna areal har då inte inräknats större sjöar och vattendrag. I landarealen ingår bl a det rena fjällområdet, varför hela denna areal inte är disponibel för jord- och skogsbruksproduktion eller för t ex bebyggelse för bostads- och industriändamål.

Beträffande definitioner av de olika ägoslagen hänvisas till kapitel 2.

Nya ägoslagsdefinitioner tillämpas fr o m 1981. Relationen gentemot de tidigare definitionerna och effekterna av den nya ägoslagsklassificeringen redovisas också i kapitel 2.

Annan publicering

Uppgifter om ägoslag för "samtliga" företag lämnas i Lantbruksräkningen 1971, 1976 och 1981. SCB.

Uppgifter för jordbruksföretagen lämnas i SCB Statistiska meddelanden serie J, senast J 10 SM 9101.

Tabell 4.2
Arealen av olika ägoslag 1990
Area of different types of land in 1990

Område;	Åkermark, hektar	Betesmark, hektar	Skogsmark, hektar	Annan mark, hektar	Summa hektar
<i>Län</i>					
Stockholms	95 073	10 283	90 749	15 306	211 411
Uppsala	158 427	13 253	121 964	16 121	309 765
Södermanlands	137 904	13 145	135 129	18 971	305 149
Östergötlands	215 413	36 811	170 228	26 098	448 550
Jönköpings	92 199	31 208	204 216	42 961	370 584
Kronobergs	56 275	16 025	162 778	33 950	269 028
Kalmar	131 226	34 384	216 218	41 557	423 385
Gotlands	83 695	8 807	75 495	25 641	193 638
Blekinge	36 018	6 888	76 388	7 013	126 307
Kristianstads	178 185	29 060	94 899	15 985	318 129
Malmöhus	303 243	21 727	33 077	11 208	369 255
Hallands	122 009	10 702	105 467	28 192	266 370
Göteborgs o Bohus	67 724	9 420	77 797	53 905	208 846
Älvsborgs	155 540	20 542	243 828	60 608	480 518
Skaraborgs	283 478	24 457	134 420	25 040	467 395
Värmlands	117 401	6 824	251 847	27 929	404 001
Örebro	113 567	5 838	140 861	20 901	281 167
Västmanlands	130 661	6 436	117 730	9 526	264 353
Kopparbergs	63 489	4 108	158 773	13 661	240 031
Gävleborgs	75 697	4 240	288 739	21 033	389 709
Västernorrlands	58 950	5 864	278 682	38 659	382 155
Jämtlands	44 670	4 850	301 685	115 892	467 097
Västerbottens	80 439	3 586	334 685	94 945	513 655
Norrbottnens	43 309	3 233	249 776	94 090	390 408
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	350 697	15 772	36 659	11 930	415 058
» mellanbygder	326 990	54 689	196 889	59 019	637 587
» norra slättbygder	460 741	38 636	187 035	41 215	727 627
Svealands slättbygder	656 965	47 942	584 324	74 433	1 363 664
Götalands skogsbygder	539 244	134 178	1 097 764	244 788	2 015 974
Mellersta Sveriges skogsbygder	208 151	17 734	480 979	56 100	762 964
Nedre Norrland	170 654	14 655	807 898	120 548	1 113 755
Övre Norrland	131 150	8 085	673 883	251 159	1 064 277
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 - 5,0	57 460	21 451	441 507	122 466	642 884
5,1 - 10,0	145 662	35 385	699 256	172 892	1 053 195
10,1 - 20,0	309 428	50 837	780 470	167 503	1 308 238
20,1 - 30,0	304 009	41 245	496 362	97 091	938 707
30,1 - 50,0	558 354	61 785	614 691	110 339	1 345 169
50,1 - 100,0	776 427	63 920	545 064	100 642	1 486 053
Över 100,0	693 252	57 068	488 081	88 259	1 326 660
<i>Hela riket</i>					
1990	2 844 592	331 691	4 065 431	859 192	8 100 906
1989	2 853 116	331 426	4 106 198	878 830	8 169 570
1988	2 872 319	332 363	4 148 304	901 025	8 254 011
1987	2 890 359	336 730	4 223 437	924 509	8 375 035
1986	2 907 706	339 776	4 267 568	945 329	8 460 379

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Betesmark

Under 1989/90 genomförde SCB en specialstudie av betesmarkens omfattning och användning. Denna omfattade två delar. Den första delen av undersökningen omfattade företag med mer än 5 hektar åker och genomfördes med besöksintervju hos brukarna. Den andra delen omfattade företag med högst 5 hektar åker och genomfördes med postenkät och viss telefonuppföljning. Båda delarna har baserats på urval av företag. Resultaten är därför behäftade med viss osäkerhet. Uppgifter har redovisats för 8 produktionsområden eller 3 riksområden beroende på säkerheten i resultaten. För indelning i dessa områden se bilaga 2. Samtidigt med dessa uppgifter har SCB publicerat ett Statistiskt meddelande innehållande historiska data för betesmarken samt en översikt över de definitionsförändringar som berört betesmarken under 1900-talet.

Resultat

Enligt betesmarksundersökningen utgjorde arealen betesmark 1989 i hela riket ca 550 000 hektar, vilket motsvarar ca 1,3 % av den totala landarealen. Nära hälften av denna betesmark återfanns i Götalands skogsbygder. Enligt jordbruksräkningen 1927 fanns vid den tidpunkten 1 268 000 hektar ängs- och betesmarker. Jämfört med 1920-talet återstår således mindre än hälften av dessa marker, se diagram 4.3. Den största minskningen har skett i skogsbygderna och särskilt i Norrland.

Det finns flera orsaker till denna minskning. Vinterfodret (hö) som tidigare togs från slätterängen skördas nu på slättevall, dvs på åkermark. Det totala behovet av betesmarker har vidare minskat i och med att nötkreaturen blivit färre och en del djur varit installerade året om. Betesgången har även i stor

Betesmark Mark som används eller lämpligen kan användas till bete och som inte är lämplig att plöjas.

Betesmarken har uppdelats i kultiverad och ej kultiverad mark:

Kultiverad betesmark Mark som förbättrats med redskap, gödsling, kalkning, röjning eller genom insådd av vallväxter. Hit räknas i regel gammal åkermark som inte antas bli plöjd på nytt.

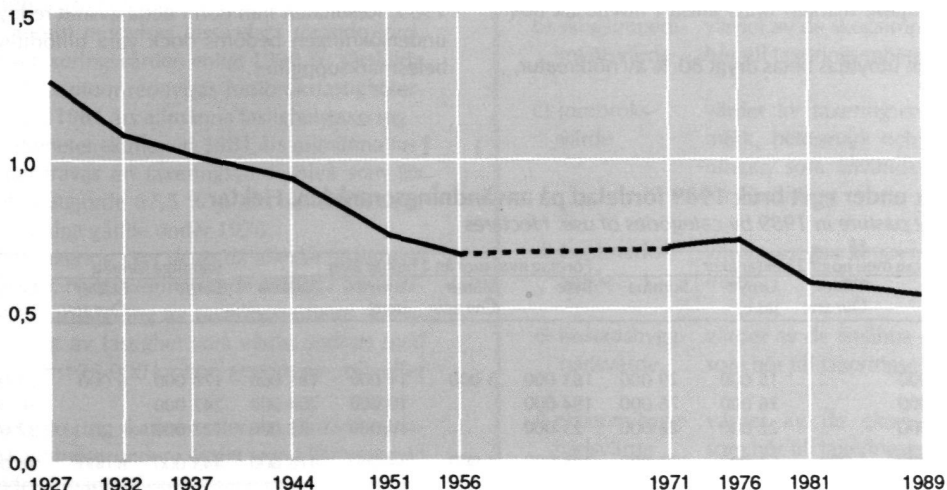
Ej kultiverad betesmark Mark som sedan lång tid tillbaka och i mer eller mindre obruten följd använts som slätter och/eller betesmark och som inte utsatts för kultiverande åtgärder under senare år.

Undersökningen har endast omfattat det särskilda ägoslaget betesmark och innefattar således inte betesvallar på åkermark (ca 190 000 hektar 1990).

utsträckning överförts från naturliga ängs- och betesmarker till mer högavkastande marker som kultiverad betesmark och anlagda betesvallar på åkermark. Detta har konsekvenser för landskapsbildningen och för de växter och djur som har sin livsmiljö i ängs- och betesmarkerna. Det tidigare varierande odlingslandskapet med åker, äng och betesmark har i vissa områden ersatts av ett åker- och skogslandskap.

Diagram 4.3
Ängs- och betesmarkens förändring sedan 1920-talet
Meadow and permanent pasture since the 1920's

Areal, milj ha

Källa: SCB, jordbruksräkningar/lantbruksräkningar.

Tabell 4.4
Areal betesmark under eget bruk 1989 fördelad på markslag. Hektar
Area of permanent pasture in 1989 by type of land. Hectares

Område	Företag med högst 2 hektar åker			Företag med mer än 2 hektar åker			Samtliga företag		
	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark	Summa betesmark	därav kultiverad mark	ej kultiverad mark
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	..	600	..	13 000	4 000	9 000	16 000	5 000	12 000
» mellanbygder	10 000	..	8 000	57 000	22 000	36 000	67 000	23 000	43 000
» norra slättbygder	5 000	..	2 000	42 000	11 000	30 000	47 000	15 000	32 000
Svealands slättbygder	10 000	3 000	7 000	68 000	21 000	47 000	78 000	24 000	54 000
Götalands skogsbygder	66 000	16 000	43 000	184 000	78 000	103 000	249 000	94 000	146 000
Mellersta Sveriges skogsbygder	11 000	..	7 000	20 000	11 000	9 000	31 000	13 000	17 000
Nedre Norrland	14 000	3 000	9 000	24 000	9 000	14 000	38 000	13 000	24 000
Övre Norrland	13 000	2 000	7 000	7 000	3 000	..	21 000	5 000	11 000
<i>Hela riket</i>	133 000	31 000	86 000	416 000	159 000	252 000	549 000	191 000	338 000

Av tabell 4.4 framgår att den totala betesmarksarealen 1989 bestod av ca 35 % kultiverad och drygt 60 % icke kultiverad mark (resterande del har inte kunnat klassificeras). Sedan slutet av 1950-talet har ca 150 000 hektar *naturliga* ängs- och betesmarker försvunnit medan arealen *kultiverad* betesmark förändrats obetydligt.

I tabell 4.5 redovisas hur betesmarken användes 1989. Drygt 440 000 hektar, ca 80 %, av betesmarksarealen utnyttjades för bete. Totalt ca 100 000 hektar betesmark var alltså utnyttjad. De regionala skillnaderna var dock stora. I Götaland och Svealand utnyttjades ungefär 85 % av arealen för bete medan endast ca 45 % utnyttjades i norra Sverige. Ungefär hälften av den utnyttjade betesmarken håller på att växa igen.

Andelen betesmarksareal som är utnyttjad varierar kraftigt mellan å ena sidan jordbruksföretagen (med mer än 2 hektar åker) och å andra sidan de skogsföretagen som förutom betesmarken huvudsakligen har skogsmark. Bland jordbruksföretagen utnyttjades ca 90 % av den totala betesmarksarealen för bete, medan endast 50 % utnyttjades hos skogsföretagen. Den utnyttjade marken finns alltså i huvudsak hos skogsföretagen.

Av den areal som utnyttjas betas drygt 80 % av nötkreatur,

knappt 10 % av hästar och knappt 10 % av får eller getter. Uppgifterna avser genomsnitt för riket. I norra Sverige betas en större andel av får eller getter, ca 20 %.

I betesmarksundersökningen har även uppgifter om bete på skogsmark insamlats. I början av 1900-talet var det vanligt att skogsmark utnyttjades för bete. På 1920-talet fanns det närmare 1 miljon hektar skogsmarksbete. Enligt betesmarksundersökningen finns det nu ca 90 000 hektar skogsmark som används för bete. Ca 90 % av skogsmarksbetet har alltså försvunnit sedan 1920-talet. Definitionsförändringar gör dock att uppgifterna från 1920-talet inte är direkt jämförbara med 1989 års uppgifter.

Annan publicering

En utförligare redovisning återfinns i Statistiska meddelanden, SCB. Historiska data (från 1920-talet) lämnas i Na 36 SM 9001. Undersökningen av betesmarkens omfattning och användning 1989 redovisas i J 13 SM 9003.

Arealuppgifterna avviker från SCBs betesmarksuppgifter enligt lantbruksräkningen 1988 och enligt lantbruksregistret 1989. Resultaten från den i detta avsnitt redovisade specialundersökningen bedöms dock vara tillförlitligare än andra betesmarksuppgifter.

Tabell 4.5
Areal betesmark under eget bruk 1989 fördelad på användningsområden. Hektar
Area of permanent pasture in 1989 by categories of use. Hectares

Område	Företag med högst 2 hektar åker				Företag med mer än 2 hektar åker				Samtliga företag			
	Bete	Slätter Övr an v	Utnyttjas ej	Summa	Bete	Slätter Övr an v	Utnyttjas ej	Summa	Bete	Slätter Övr an v	Utnyttjas ej	Summa
<i>Riksområde</i>												
RO 1	11 000	..	15 000	29 000	163 000	3 000	14 000	181 000	174 000	6 000	29 000	209 000
RO 2	48 000	..	26 000	76 000	194 000	..	10 000	204 000	242 000	..	36 000	280 000
RO 3	6 000	..	22 000	28 000	21 000	..	10 000	32 000	27 000	..	32 000	59 000
<i>Hela riket</i>	64 000	5 000	63 000	133 000	378 000	4 000	34 000	416 000	443 000	8 000	98 000	549 000

Markkartering

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna 1987 gjordes en kartläggning av markkarterade arealer. En jämförbar undersökning genomfördes 1977. För samtliga företag i urvalet till de objektiva skördeuppskattningarna skulle anges om åkermarken var markkarterad i sin helhet, endast delvis eller inte alls. Dessutom inhämtades uppgift om bl a tidpunkt för senaste markkartering.

På basis av erhållna uppgifter gjordes skattningar av markkarterade arealer enligt de skattningsmetoder som tillämpas i de objektiva skördeuppskattningarna.

Resultat

Resultat från markkarteringsundersökningen redovisas i tabell 4.6. Bl a framgår att drygt 40 % av landets åkerareal finns på brukningsenheter där hela arealen markkarterats 1987, en ökning med 10 procentenheter jämfört med 1977 års undersökning. De regionala variationerna är stora. Minst vanlig är markkartering i skogsbygderna och i Norrland.

Annan publicering

En utförlig redovisning av markkarteringsundersökningen har lämnats i J 12 SM 8806. Undersökningen 1977 redovisas i SCB SM J 1979:8.1 och Appendix till SM J 1979:8.1.

Vid markkartering, som avser att bestämma markens näringsinnehåll m m, görs provtagning av markens innehåll av fosfor och kalium samt av markens pH-värde. Undersökningarna görs vanligen av respektive lantbruksnämnd på beställning av lantbrukarna.

Tabell 4.6
Markkarterings omfattning 1987
Extent of soil surveyed area in 1987

Område	Åkerareal i procent på företag efter markkarterings omfattning		
	Helt karterad	Delvis karterad	Ej karterad
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	73	12	15
» mellanbygder	51	21	29
» norra slättbygder	51	17	33
Svealands slättbygder	49	20	32
Götalands skogsbygder	30	17	54
Mellersta Sveriges skogsbygder	28	19	53
Nedre Norrland	18	23	59
Övre Norrland	19	31	51
<i>Hela riket</i>			
1987	44	18	37
1977	33	17	50

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning (urvalsundersökning).

Taxeringsvärden

Uppgifter om taxeringsutfallet publiceras årligen av SCB. Normalt har allmän fastighetstaxering ägt rum ungefär vart femte år – den senaste 1981 – och däremellan har verkställts särskild fastighetstaxering. Fr o m 1988 gäller ett system med rullande allmänna fastighetstaxeringar som innebär att inte alla fastigheter taxeras samtidigt. Nästa allmänna fastighetstaxering för jordbruksfastigheter äger rum 1992.

I föreliggande avsnitt redovisas vissa data rörande jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt 1990 års särskilda fastighetstaxering. Dessutom redovisas jordbruksfastigheternas hektarvärden från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

För jordbruksfastigheter skulle vid 1981 års allmänna fastighetstaxering eftersträvas en taxeringsvärdesnivå som för varje taxeringsenhet utgjorde 67,5 % av det allmänna saluvärde som genomsnittligt gällde under 1978.

Särskild fastighetstaxering sker de år då allmän fastighetstaxering inte äger rum. Nytt taxeringsvärde åsätts bl a vid avstyckning eller sammanslagning av taxeringsenheter. Dessutom görs omtaxering av fastighet vars värde ändrats med minst 20 %, dock minst 25 000 kronor, genom ny-, till- eller ombyggnad.

Särskild fastighetstaxering skall ske efter det allmänna prisläge och de uppskattningsgrunder i övrigt som tillämpas vid närmast föregående allmänna fastighetstaxering.

Delvärden

Det totala taxeringsvärdet för jordbruksfastigheter var vid 1981 års taxering fördelat på sex delvärden:

- a) skogsbruksvärde värdet av taxeringsenhetens skogsmark med växande skog och markanläggningar, som används eller behövs för skogsbruk
- b) skogsimpedimentsvärde värdet av de skogsimpediment som hör till taxeringsenheten
- c) jordbruksvärde värdet av taxeringsenhetens åkermark, betesmark och markanläggningar, som används eller behövs för växtodling
- d) tomtmarksvärde värdet av taxeringsenhetens tomtmark
- e) bostadsbyggnadsvärde värdet av de småhus och hyreshus som hör till taxeringsenheten
- f) ekonomibyggnadsvärde värdet av de ekonomibyggnader som hör till taxeringsenheten

Resultat

Uppgifter om jordbruksfastigheternas taxeringsvärden enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1990 redovisas i tabellerna 4.7, 4.9 och 4.10. I tabell 4.10 återfinns också vissa uppgifter från 1981 års allmänna fastighetstaxering.

Det totala taxeringsvärdet för de sammanlagt cirka 331 000 jordbruksfastigheterna uppgick 1990 till ca 113 miljarder kronor. Jordbruksvärdet utgjorde 20 % därav och skogsbruksvärdet 48 %.

Jämförbarhet

Varje år allmän fastighetstaxering sker ändras definitionen av olika begrepp, nya begrepp tillkommer och andra utgår. Mellan fastighetstaxeringarna görs däremot inga ändringar. För vissa begrepp, i huvudsak de som ej ändrats, kan jämförelse göras med tidigare års uppgifter. För begrepp som ändrats behandlas jämförbarheten närmare i publikationerna över de allmänna fastighetstaxeringarna.

Tabell 4.7

Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden, i miljoner kronor, och antal taxeringsenheter enligt särskild fastighets-taxering 1990

Assessed values of agricultural real estates, millions of Swedish kronor, and number of assessed units according to the assessment of real estate in 1990

Område	Jordbruksvärde ¹	Därvåkervärde	Skogsbruksvärde	Skogsimpedimentsvärde	Tomtmärksvärde	Bostadsbyggnadsvärde	Ekonomibyggnadsvärde	Totalt taxeringsvärde	Antal taxeringsenheter
<i>Län</i>									
Stockholms	477	454	818	10	337	595	207	2 444	6 212
Uppsala	905	878	1 426	9	226	673	264	3 501	6 836
Södermanlands	787	755	1 402	8	218	638	245	3 299	5 349
Östergötlands	2 049	1 964	2 715	16	311	1 073	391	6 555	10 157
Jönköpings	561	500	4 110	22	275	1 038	349	6 355	14 240
<i>Kronobergs</i>	358	319	3 724	25	240	916	252	5 514	13 801
Kalmar	980	900	3 722	15	247	888	411	6 263	12 169
Gotlands	383	371	205	5	98	392	262	1 345	6 218
Blekinge	397	369	1 059	2	88	370	194	2 110	6 288
Kristianstads	2 398	2 263	1 670	7	292	953	752	6 072	16 082
<i>Malmöhus</i>	4 823	4 703	383	1	349	1 012	832	7 400	13 755
Hallands	1 348	1 306	1 292	15	282	885	602	4 424	11 446
Göteborgs o Bohus	505	472	627	22	362	781	194	2 490	9 743
Älvsborgs	1 069	1 013	3 020	28	491	1 637	485	6 731	22 612
Skaraborgs	2 966	2 879	1 674	6	320	1 320	755	7 041	17 072
<i>Värmlands</i>	384	371	4 673	34	335	1 146	269	6 840	23 623
Örebro	767	749	2 369	17	222	652	225	4 252	9 705
Västmanlands	704	689	1 242	9	142	533	212	2 841	5 343
Kopparbergs	195	190	4 139	51	303	1 204	196	6 088	31 286
Gävleborgs	164	160	3 099	38	243	911	214	4 670	13 809
<i>Västernorrlands</i>	115	111	2 843	18	219	817	179	4 190	18 624
Jämtlands	101	97	2 609	33	201	883	156	3 982	16 810
Västerbottens	185	183	3 169	34	307	999	284	4 977	23 194
Norrbottens	101	98	2 332	66	181	649	188	3 517	17 095
<i>Hela riket</i>									
1990	22 718	21 794	54 322	491	6 291	20 966	8 114	112 902	331 469
1989	22 656	21 732	53 951	486	6 292	20 950	8 043	112 378	330 765
1988	22 688	21 765	54 441	489	6 340	21 062	8 006	113 026	332 093
1987	22 810	21 851	54 643	491	6 403	21 090	7 453	112 854	331 429
1986	22 796	21 872	54 628	490	6 458	21 152	7 448	112 972	333 291

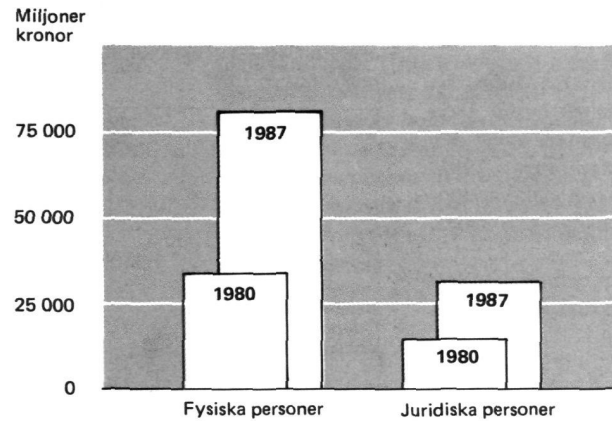
1) Åkervärde plus betesmarksvärde.

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1990 (totalundersökning).

Diagram 4.8 visar skillnaderna i jordbruksfastigheternas taxeringsvärden 1980 (före senaste allmänna fastighetstaxeringen) och 1987.

Tabell 4.9 visar att 72 % av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden hänför sig till fysisk person. I övrigt är aktiebolag dominerande ägare. Staten svarar för knappt 7 %.

Diagram 4.8
Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden 1980 och 1987
Assessed values of agricultural real estates in 1980 and 1987

Tabell 4.9
Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden fördelade efter ägarekategori enligt särskild fastighetstaxering 1987. 1000-tal kronor

Assessed values of agricultural real estates by owner category according to the assessment of real estate in 1987. Thousands of Swedish kronor

Område	Fysisk person	Juridisk person						Okänd ägare	Samtliga ägarekategorier
		Staten	Borgerlig kommun	Kyrkan	Dödsbo	Svenskt aktiebolag	Övrig juridisk person		
Län									
Stockholms	1 633 548	132 784	253 545	61 652	92 655	125 489	112 725	2 903	2 415 301
Uppsala	2 254 175	215 396	45 095	100 036	91 874	665 235	130 880	26 779	3 529 470
Södermanlands	2 538 975	205 001	105 676	80 166	109 517	135 957	128 438	1 620	3 305 350
Östergötlands	4 751 381	376 840	163 033	169 875	203 145	601 356	300 607	10 411	6 576 648
Jönköpings	5 221 118	322 801	128 216	185 285	266 875	164 547	63 708	11 494	6 364 044
Kronobergs	4 401 889	279 442	87 737	179 354	234 605	305 192	33 191	2 461	5 523 871
Kalmar	5 082 684	430 211	118 077	156 368	210 979	242 539	60 760	19 117	6 320 735
Gotlands	1 226 379	9 133	3 380	25 031	42 181	16 656	3 790	3 022	1 329 572
Blekinge	1 857 896	47 863	52 650	22 065	67 667	24 937	4 495	118	2 077 691
Kristianstads	5 208 417	228 246	95 019	130 554	165 606	102 384	57 349	10 920	5 998 495
Malmöhus	5 755 200	251 878	332 347	343 232	187 218	271 515	132 410	16 931	7 290 731
Hallands	3 805 314	143 555	94 799	104 972	137 178	62 042	26 076	2 853	4 376 789
Göteborgs o Bohus	2 075 651	57 740	112 333	34 616	143 846	36 899	23 011	3 500	2 487 596
Älvsborgs	5 697 291	185 992	140 222	116 788	285 631	180 906	97 232	9 171	6 713 233
Skaraborgs	5 859 165	383 893	75 589	269 553	225 118	137 979	86 584	6 853	7 044 734
Värmlands	4 316 753	151 536	119 038	145 841	329 364	1 764 890	22 529	25 296	6 875 247
Örebro	2 565 339	705 226	78 958	106 237	123 362	582 697	91 404	13 057	4 266 280
Västmanlands	1 894 002	410 027	79 705	60 731	79 187	186 140	68 114	42 295	2 820 201
Kopparbergs	3 243 876	450 317	63 649	49 204	333 175	1 629 928	315 277	17 182	6 102 608
Gävleborgs	2 705 892	207 415	54 628	72 424	139 759	1 408 697	80 346	43 167	4 712 328
Västernorrlands	2 339 498	149 620	37 733	85 265	145 530	1 425 717	58 370	4 947	4 246 680
Jämtlands	2 161 923	219 636	23 483	56 271	163 074	1 321 852	27 765	1 329	3 975 333
Västerbottens	2 904 340	867 177	39 980	22 833	134 252	944 295	68 083	6 488	4 987 448
Norrbottens	1 699 509	1 130 691	15 252	11 481	141 031	364 496	144 801	6 570	3 513 831
Hela riket									
1987	81 200 215	7 562 420	2 320 144	2 589 834	4 052 829	12 702 345	2 137 945	288 484	112 854 216
1986	81 188 215	7 610 497	2 362 126	2 606 591	4 331 984	12 689 051	2 148 379	34 933	112 971 776
1985	81 458 113	7 691 555	2 375 472	2 622 647	4 387 396	12 825 526	2 161 629	9 863	113 532 201
1984	81 013 740	7 705 435	2 403 544	2 632 925	4 516 119	12 855 625	2 148 133	39 046	113 314 567
1983	80 950 606	7 750 525	2 402 915	2 645 219	4 598 579	12 971 382	2 174 369	25 575	113 519 170

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1987 (totalundersökning).

Byggnadsvärden på jordbruksfastigheter enligt särskild fastighetstaxering redovisas i tabell 4.10. Bl a framgår att värdet för ekonomibyggnader representerar drygt 1/3 av värdet för bostadsbyggnader.

I tabellen redovisas också åkermarks- och skogsbruksvärde per hektar åkermark respektive skogsmark enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1981. Bl a framgår de stora regionala variationerna både i åkermarks- och skogsbruksvärde.

Beträffande allmän och särskild fastighetstaxering, se texten under rubriken Taxeringsvärden.

Annan publicering

Uppgifter om taxeringsvärden enligt de allmänna fastighetstaxeringarna har redovisats i SCB Allmän fastighetstaxering 1970, 1975 och 1981. Vidare SM N 1975:74 och SM N 1981:9.

Uppgifter från särskild fastighetstaxering redovisas årligen (utom år då allmän fastighetstaxering genomförs), senast i SCB Bo 37 SM 9102.

Tabell 4.10

Byggnadsvärden för jordbruksfastigheter enligt särskild fastighetstaxering 1990 samt jordbruks- och skogsmarksvärde per hektar åker resp skog enligt den allmänna fastighetstaxeringen 1981

Building values for agricultural real estates in 1990, millions of Swedish kronor, and assessed values of agricultural real estates per hectare according to the assessment of real estate in 1981

Område	Byggnadsvärden, miljoner kronor		Jordbruksvärde per hektar åker, kronor per hektar	Skogsbruksvärde per hektar skog, kronor per hektar
	Bostäder	Ekonomibyggnader		
<i>Län</i>				
Stockholms	595	207	5 949	2 949
Uppsala	673	264	6 808	3 626
Södermanlands	638	245	6 890	4 328
Östergötlands	1 073	391	10 634	4 618
Jönköpings	1 038	349	6 297	6 562
Kronobergs	916	252	6 274	6 610
Kalmar	888	411	7 940	5 315
Gotlands	392	262	5 261	1 584
Blekinge	370	194	11 412	5 807
Kristianstads	953	752	15 676	6 324
Malmöhus	1 012	832	19 816	5 832
Hallands	885	602	12 523	5 081
Göteborgs o Bohus	781	194	8 415	3 743
Älvsborgs	1 637	485	7 456	4 595
Skaraborgs	1 320	755	12 405	5 085
Värmlands	1 146	269	3 261	3 659
Örebro	652	225	7 650	4 241
Västmanlands	533	212	6 558	3 343
Kopparbergs	1 204	196	2 800	2 126
Gävleborgs	911	214	2 323	2 189
Västernorrlands	817	179	1 783	1 786
Jämtlands	883	156	1 985	962
Västerbottens	999	284	2 005	1 005
Norrbottnens	649	188	2 117	608
<i>Hela riket</i>				
1990	20 966	8 114
1989	20 950	8 043
1988	21 062	8 006
1987	21 090	7 453
1986	21 152	7 448
1985	21 198	7 425
1984	21 232	7 400
1983	21 276	7 372
1982	21 282	7 331
1981	21 124	7 361	8 809	2 419

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1990 (totalundersökning) samt SCB, allmän fastighetstaxering 1981 (totalundersökning).

Priser på jordbruksfastigheter

SCB upprättar årligen statistik över antalet lagfartsärenden samt över priserna på jordbruksfastigheter. Lagfartsstatistiken avser att belysa antalet ägarskiften och omsättningen för lagfarna fång av jordbruksfastighet.

Den s k *köpeskillingskoefficienten* som redovisas i tabellerna utgör kvoten mellan köpeskilling och taxeringsvärde. Den redovisas dels som ovägt medeltal, dels som median.

Resultat

Av nedanstående tablå framgår antalet lagfarna fång av jordbruksfastighet år 1989

Typ av fång	Antal
Köp	
Vanliga köp	7 222
Slätköp	1 789
Övriga köp	9
Summa	9 020
Övriga fång ¹	12 147
Totalt	21 167

1) Häri ingår byte, gåva, arv, exekutiv försäljning.

Lagfartsstatistiken grundar sig på underrättelser rörande sökt lagfart som SCB erhåller varje månad i form av lagfartsregister. Statistiken omfattar samtliga lagfarter under undersökningsåret med undantag av vilandeförklarade.

Uppgifterna för prisstatistiken kommer dels ifrån lantbruksnämnderna, dels, beträffande slätköp, ifrån lagfartsregistren. Lantbruksnämnderna inventerar förvärven av jordbruksfastighet i samband med nämndens prövning enligt jordförvärvslagen. Prisstatistiken omfattar vanliga köp som ansetts representera "marknadsvärde" enligt kommunalskattelagen samt slätköp. Detta innebär att följande köp inte tas med

- köp av speciell karaktär t ex med intressegemenskap
- köp av ideell andel
- köp som omfattar mindre än 2 hektar totalt
- köp där annan fastighet ingår med mer än 25 % av sammanlagda taxeringsvärdet.

Med slätköp avses köp från föräldrar, far- eller morföräldrar eller från make(a).

Resultat från prisstatistiken för jordbruksfastigheter lämnas i tabellerna 4.11–4.13. Av tabell 4.11 framgår att 1989 redovisas 4 060 köp för jord- och skogsbruksändamål med en genomsnittlig köpeskilling på 603 000 kronor och en median för köpeskillingskoefficienten på 2,62.

Resultaten avseende antal köp och köpeskilling skiljer sig mellan tabellerna 4.11 och 4.12 å ena sidan och tabell 4.13. Detta beror på att den sistnämnda tabellen inkluderar icke prisprövade köp samt förvärv för annat än jord- och skogsbruksändamål.

Tabell 4.11

Förvärv av jordbruksfastigheter¹ för jord- eller skogsbruksändamål 1989 fördelade efter jordbruksvärdets, skogsbruksvärdets samt tomt- och bostadsbyggnadsvärdets andel av hela taxeringsvärdet

Purchases of agricultural real estates in 1989 for agricultural or forestry purpose by share of the value of farms, of standing-forest and forestland and of sites and residential buildings compared with the whole assessed value

Andel av totalt taxeringsvärde, procent	Antal köp	Köpeskilling medelvärdet, 1 000-tal kr	Taxeringsvärde medelvärdet, 1 000-tal kr	Köpeskillingskoefficient ² , median
<i>Jordbruksvärde</i>				
0 – 10	2 088	457	142	3,00
11 – 25	573	867	287	2,90
26 – 50	531	937	362	2,82
51 – 75	342	994	444	2,03
76 – 100	526	305	157	1,72
Totalt	4 060	603	219	2,62
<i>Skogsbruksvärde</i>				
0	723	532	232	2,02
1 – 33	1 180	846	321	2,86
34 – 66	614	738	262	2,72
67 – 99	607	739	222	3,00
100	936	176	49	3,00
Totalt	4 060	603	219	2,62
<i>Tomt- och bostadsbyggnadsvärde</i>				
0 – 50	3 279	609	229	2,50
51 – 75	509	621	195	2,92
76 – 100	272	503	143	3,42
Totalt	4 060	603	219	2,62

1) Prisprövade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Tabell 4.12
Förvärv av jordbruksfastigheter¹ 1989
Purchases of agricultural real estates in 1989

Område	Köp av hel fastighet				Köp av del av fastighet			
	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median
<i>Län</i>								
Stockholms	21	2 153	486	3,02	18	500	130	2,32
Uppsala	37	1 480	444	3,00	46	544	205	2,30
Södermanlands	69	1 558	467	3,00	25	963	351	2,62
Östergötlands	71	1 282	480	2,82	50	697	287	1,80
Jönköpings	110	1 055	344	2,51	29	358	130	2,62
Kronobergs	102	710	224	3,00	46	461	165	2,70
Kalmar	78	1 257	457	2,91	55	457	174	2,04
Gotlands	51	657	291	2,32	39	219	77	2,42
Blekinge	39	770	333	2,62	32	886	304	3,00
Kristianstads	154	953	363	2,52	99	521	245	1,84
Malmöhus	122	1 258	530	2,20	43	955	414	2,12
Hällands	96	896	348	2,60	60	691	222	2,10
Göteborgs o Bohus	58	735	243	2,80	30	307	137	1,90
Älvsborgs	202	807	261	3,00	91	248	95	2,22
Skaraborgs	163	948	451	2,02	155	203	114	1,63
Värmlands	161	742	241	2,81	166	226	90	2,32
Örebro	71	869	312	2,64	35	484	189	2,02
Västmanlands	43	1 153	410	2,70	46	225	95	2,20
Kopparbergs	166	276	91	3,00	155	202	49	3,00
Gävleborgs	53	473	183	2,74	163	187	52	3,01
Västernorrlands	126	358	127	2,80	68	185	68	3,00
Jämtlands	93	507	156	3,00	88	246	55	3,01
Västerbottens	120	444	144	3,00	94	150	42	3,01
Norrbottnens	120	317	99	3,00	101	103	32	2,81
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	123	1 231	542	2,21	74	888	375	2,01
» mellanbygder	181	948	396	2,32	147	387	167	2,04
» norra slättbygder	226	954	419	2,20	199	327	164	1,72
Svealands slättbygder	222	1 457	448	3,00	176	469	171	2,32
Götalands skogsbygder	675	898	304	2,84	284	470	166	2,50
Mellersta Sveriges skogsbygder	258	684	235	2,90	235	231	90	2,43
Nedre Norrland	369	349	118	2,93	405	205	54	3,01
Övre Norrland	272	392	120	3,00	214	130	36	3,00
<i>Hela riket</i>	2 326	808	290	2,72	1 734	328	123	2,52

1) Prispörvade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.12 (forts)
Förvärv av jordbruksfastigheter¹ 1989
Purchases of agricultural real estates in 1989

Område	Summa				Lagfarna slätköp			
	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000-tal kronor	Taxerings- värde medel- värde, 1 000-tal kronor	Köpe- skillings- koeffi- cient ² , median
<i>Län</i>								
Stockholms	39	1 390	322	3,00	5	687	562	1,32
Uppsala	83	961	311	2,81	6	285	243	1,40
Södermanlands	94	1 400	436	3,00	8	752	777	1,02
Östergötlands	121	1 040	400	2,22	13	550	430	1,42
Jönköpings	139	909	299	2,54	77	464	408	1,13
Kronobergs	148	633	206	2,93	60	452	399	1,00
Kalmar	133	926	340	2,63	33	725	575	1,24
Gotlands	90	467	198	2,30	10	270	196	1,80
Blekinge	71	823	320	2,80	20	457	400	1,12
Kristianstads	253	784	317	2,30	40	462	350	1,30
Malmöhus	165	1 179	500	2,12	21	811	539	1,61
Hallands	156	817	300	2,42	45	448	375	1,21
Göteborgs o Bohus	88	589	207	2,32	25	390	313	1,62
Älvsborgs	293	633	210	2,81	75	388	347	1,11
Skaraborgs	318	585	287	1,84	31	465	406	1,12
Värmlands	327	480	165	2,51	86	298	250	1,31
Örebro	106	742	271	2,52	15	382	329	1,04
Västmanlands	89	674	247	2,41	15	634	445	1,22
Kopparbergs	321	240	71	3,00	64	290	224	1,43
Gävleborgs	216	257	84	3,00	63	342	249	1,52
Västernorrlands	194	297	106	2,90	79	278	218	1,40
Jämtlands	181	380	107	3,01	88	211	165	1,30
Västerbottens	214	315	99	3,00	122	241	162	1,40
Norrbottnens	221	219	68	2,90	69	229	126	1,63
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	197	1 102	479	2,13	29	787	550	1,43
» mellanbygder	328	697	294	2,10	41	635	456	1,44
» norra slättbygder	425	660	299	1,94	30	446	388	1,10
Svealands slättbygder	398	1 020	325	2,60	51	496	422	1,22
Götalands skogsbygder	959	771	263	2,80	327	435	381	1,12
Mellersta Sveriges skogsbygder	493	468	166	2,71	136	358	267	1,51
Nedre Norrland	774	274	85	3,00	238	268	212	1,40
Övre Norrland	486	277	85	3,00	218	231	152	1,42
<i>Hela riket</i>	4 060	603	219	2,62	1 070	367	292	1,33

1) Prisprövade förvärv för jord- och skogsbruksändamål.

2) Se texten.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Tabell 4.13
Förvärv av jordbruksfastigheter¹ fördelade efter köpare- och säljarekategorier 1989
Purchases of agricultural real estates in 1989 by categories of buyers and sellers

Köpare	Säljare	Köp av hel fastighet		Köp av del av fastighet		Summa Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr
		Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr	Antal köp	Köpe- skilling medel- värde, 1 000- tal kr		
Lantbruks- nämnd	Fysisk person	69	471	267	190	336	248
	Dödsbo	40	364	20	284	60	337
	Övriga, okänd	18	495	33	484	51	488
	<i>Summa</i>	127	441	320	227	447	287
Staten i övrigt	Lantbruksnämnd	1	380	8	217	9	235
	Fysisk person	4	310	4	552	8	431
	Dödsbo	–	–	–	–	–	–
	Övriga, okänd	–	–	2	2 325	2	2 325
<i>Summa</i>	5	324	14	614	19	538	
Borgerlig kommun	Lantbruksnämnd	1	565	6	272	7	314
	Fysisk person	24	728	30	410	54	551
	Dödsbo	7	1 034	3	280	10	808
	Övriga, okänd	6	661	3	1 152	9	825
<i>Summa</i>	38	769	42	434	80	593	
Fysisk person	Lantbruksnämnd	127	233	598	169	725	180
	Fysisk person	1 865	865	622	478	2 487	768
	Dödsbo	396	580	122	381	518	533
	Övriga, okänd	91	841	127	546	218	669
<i>Summa</i>	2 479	786	1 469	350	3 948	624	
Dödsbo	Lantbruksnämnd	1	12	2	20	3	17
	Fysisk person	2	153	4	343	6	280
	Dödsbo	1	38	–	–	1	38
	Övriga, okänd	–	–	1	38	1	38
<i>Summa</i>	4	89	7	207	11	164	
Juridisk person	Lantbruksnämnd	1	40	15	500	16	471
	Fysisk person	62	1 304	52	608	114	987
	Dödsbo	14	585	4	618	18	592
	Övriga, okänd	26	537	13	2 186	39	1 087
<i>Summa</i>	103	1 000	84	833	187	925	
Övriga, okänd	Lantbruksnämnd	1	133	3	235	4	210
	Fysisk person	12	586	7	642	19	607
	Dödsbo	2	165	1	33	3	121
	Övriga, okänd	6	1 063	6	660	12	862
<i>Summa</i>	21	661	17	541	38	607	
<i>Summa</i>	Lantbruksnämnd	132	232	632	178	764	188
	Fysisk person	2 038	860	986	406	3 024	712
	Dödsbo	460	565	150	370	610	517
	Övriga, okänd	147	746	185	680	332	709
<i>Summa</i>	2 777	775	1 953	355	4 730	602	

1) Se texten angående omfattningen av statistiken.

Källa: SCB, fastighetspris- och taxeringsstatistik.

Annan publicering

Uppgifter om fastighetspriser på jordbruksfastigheter lämnas årligen i SCB, Statistiska meddelanden serie P, senast P 20 SM 9001.

5 Byggnader, anläggningar och maskiner

I detta kapitel redovisas uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter enligt de årliga fastighetstaxeringarna. Uppgifter om byggnadsverksamhet och anläggningar redovisas från undersökningar i anslutning till lantbruksregistret. Vidare lämnas uppgifter om systemtäckdikad areal som erhållits från en undersökning i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Slutligen redovisas uppgifter om maskiner som antingen hämtats från lantbruksregistret eller från jordbruksnämndens leveransstatistik.

Kapitel 5 innehåller avsnitt om

- Byggnader
- Byggnadsverksamhet
- Anläggningar
- Täckdikning
- Maskiner

Byggnader

Uppgifter om byggnader på jordbruksfastigheter erhålls vid de årliga fastighetstaxeringarna. Allmän fastighetstaxering har normalt ägt rum ungefär vart 5:e år – den senaste år 1981 – och däremellan har särskild fastighetstaxering skett. Från och med år 1988 sker allmän fastighetstaxering vart annat år genom ett system med ett intervall om sex år för varje fastighetstyp. Nästa allmänna fastighetstaxering för lantbruksenheter (jordbruksfastigheter) är planerad till 1992.

Resultat

I tabell 5.1 redovisas förekomst av bostadsbyggnader och ekonomibygnader på jordbruksfastigheter enligt den särskilda fastighetstaxeringen 1990.

1990 fanns det ca 216 000 taxeringsenheter med bostadsbyggnader. Ekonomibygnader fanns på 138 000 taxeringsenheter.

Annan publicering

SCB, Allmän fastighetstaxering. Del 1 och 2 1970, 1975 och 1981.

Allmän fastighetstaxering 1975 och 1981. SCB. SM N 1975:74 resp SM N 1981:19.

Särskild fastighetstaxering årligen sedan 1971 utom år då allmän fastighetstaxering genomförs. SCB. Statistiska meddelanden, senast Bo 37 SM 9002.

Tabell 5.1
Antal taxeringsenheter med byggnadsvärde enligt särskild fastighetstaxering år 1990. Jordbruksfastigheter
Number of assessed units with building value according to the assessment of agricultural real estate in 1990

Område	Bostadsbyggnader	Ekonomibygnader m m
	Antal taxeringsenheter med bostadsbyggnadsvärde	Antal taxeringsenheter med ekonomibygnadsvärde
<i>Län</i>		
Stockholms	3 988	2 959
Uppsala	5 154	4 440
Södermanlands	4 042	3 292
Östergötlands	7 890	6 305
Jönköpings	11 595	8 280
Kronobergs	10 287	6 543
Kalmar	9 826	7 418
Gotlands	3 442	2 840
Blekinge	4 078	2 774
Kristianstads	10 279	8 625
Malmöhus	8 943	8 898
Hallands	8 662	7 133
Göteborgs o Bohus	7 102	4 609
Älvsborgs	16 346	10 772
Skaraborgs	12 266	10 301
Värmlands	13 994	6 788
Örebro	6 036	4 223
Västmanlands	4 044	3 550
Kopparbergs	12 089	4 907
Gävleborgs	8 739	5 136
Västernorrlands	10 790	4 215
Jämtlands	10 301	3 772
Västerbottens	15 154	6 335
Norrbottnens	10 562	3 685
<i>Hela riket</i>		
1990	215 609	137 800
1989	216 616	138 029
1988	218 174	138 663
1987	220 050	137 708
1986	221 856	138 481

Källa: SCB, särskild fastighetstaxering 1990 (totalundersökning).

Byggnadsverksamhet

SCB redovisar årligen uppgifter om byggnadsverksamheten inom jordbruket. Insamlingen av uppgifter för denna statistik sker genom lantbruksregistret och lantbruksnämnderna. I samband med det årliga uppgiftslämnandet till lantbruksregistret i juni uppger jordbrukarna om byggnadsverksamhet förekommit under ett år tillbaka. Bland företag med byggnadsverksamhet görs ett urval för närmare uppföljning. Från de utvalda företagen inhämtar lantbruksnämnderna detaljuppgifter genom telefonintervjuer.

Uppgiftsinsamlingen har omfattat ny- och tillbyggnad samt större ombyggnad och reparation. Undersökningen skall avse ekonomibygnaderna i lantbruket. Däremot har inte beaktats verksamhet som utgjorts av enbart installation av inredning, utgödslingsanläggning, tork e dyl. Avgränsningen av vilken byggnadsverksamhet som är att betrakta som större ombyggnad/reparation har varit förenad med vissa svårigheter.

Resultat

Uppgifter om antal ny- och tillbyggda djurstallar redovisas i tabell 5.2 och 5.3. Antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar fortsätter att öka från 1986 års bottenivå. De partiella talen för 1990 tyder på att uppgången kommer att fortsätta åtminstone beträffande nybyggnader.

Under 1989 byggdes 235 nya djurstallar med en medelyta på 359 m². 109 av dessa var avsedda för nötkreatur och 58 för svin.

307 djurstallar byggdes till under 1989. Den utökade medelytan var 170 m². Tillbyggnaden skedde i 207 fall för nötkreatur och i 68 fall för svin.

Observera att uppgifterna för 1990 ej är fullständiga. I statistiken redovisas endast under kalenderåret färdigställda byggnader. Undersökningen för 1990 täcker ej den del av byggnadsverksamheten som påbörjats efter den 15 juni och avslutats under året. Fullständiga uppgifter för 1990 kan erhållas först när 1991 års undersökning är avslutad.

Statistiken för åren 1986–1989 är fullständig. Tabellerna kan däremot inte belysa omfattningen av byggnadsverksamheten 1990 jämfört med de föregående åren. Byggnadsverksamhetens fördelning i olika avseenden 1990 torde dock kunna utläsas.

Allmänt gäller att summan av delsummor av beräkningstekniska skäl kan avvika från redovisade totalsummor med någon enhet.

Tabell 5.2
Antal nybyggda djurstallar 1989 och 1990¹ fördelade på hustyp typ och djurslag samt medelyta

Number of new buildings for livestock

Område	År	Antal byggnader	Medelyta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låghus	Höghus	Nötkreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1990	157	505	118	39	78	39	25	2	13
	1989	134	404	104	30	60	38	18	8	9
Svealand	1990	58	350	42	16	33	8	14	1	2
	1989	48	345	31	17	12	16	11	7	2
Norrland	1990	43	231	38	5	25	4	9	3	2
	1989	53	258	45	8	37	4	6	4	2
Hela riket	1990	258	424	198	60	136	52	48	6	17
	1989	235	359	180	55	109	58	35	19	13
	1988	226	346	152	74	95	78	29	14	6
	1987	155	307	103	52	73	30	31	16	5
	1986	137	312	82	55	69	31	15	18	4

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Jämförelse mellan partiella och fullständiga uppgifter åren 1987–1989

Som framgått av det föregående är de uppgifter man erhåller för det senast undersökta året ej fullständiga. Med ledning av partiella och definitiva resultat för några föregående år kan man dock göra vissa uppskattningar av ofullständigheten. För nybyggda djurstallar var medelskillnaden 1987–1989 mellan partiella och definitiva tal för riket 23 %, för till- och ombyggda djurstallar 33 %.

Medelskillnaden för nya lagerbyggnader och maskinhus var 27 % och för till- och ombyggnader 29 %.

De genomsnittliga skillnaderna för 1987–1989 torde med viss reservation kunna utnyttjas för approximativa uppräknings av föreliggande tal för 1990 till att gälla totala byggnadsverksamheten detta år.

Av diagram 5.4 framgår att antalet nybyggda och tillbyggda djurstallar oavbrutet minskade under 1980-talet fram till åren 1986–1987. En återhämtning påbörjades 1988. De partiella uppgifterna för 1990 har i figuren approximativt uppräknats till att gälla den totala byggnadsverksamheten. (Inlagt med streckade linjer.)

Tabell 5.3

Antal tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹ fördelade på hustyp och djurslag samt utökad medelyta

Number of extended buildings for livestock

Område	År	Antal byggnader	Utökad medelyta m ²	Hustyp		Djurslag (huvudsaklig inriktning)				
				Låghus	Höghus	Nötkreatur	Svin	Hästar	Får	Andra djurslag
Götaland	1990	132	193	101	31	97	24	8	2	1
	1989	179	190	144	35	103	59	14	1	1
Svealand	1990	39	209	30	9	26	10	3	–	–
	1989	60	161	50	10	47	7	4	2	–
Norrland	1990	44	130	39	5	34	1	8	1	–
	1989	68	124	56	12	57	2	4	5	–
Hela riket	1990	215	183	170	45	157	35	19	3	1
	1989	307	170	250	57	207	68	22	8	1
	1988	214	156	157	57	135	59	13	3	3
	1987	155	144	124	31	106	24	13	9	1
	1986	164	118	114	49	105	24	18	11	4

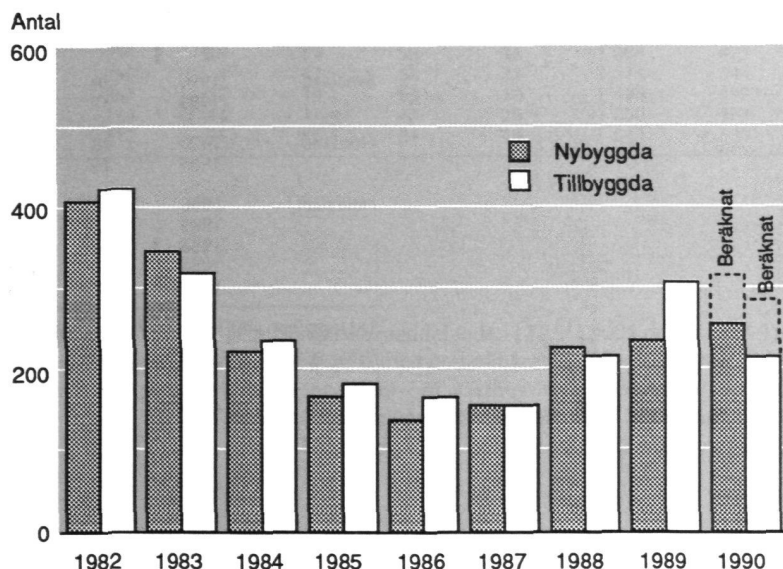
1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Diagram 5.4

Antal ny- och tillbyggda djurstallar 1982–1990

Number of new and extended buildings for livestock

Tabell 5.5
Antal djurplatser i ny- och tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹
Number of animal places in new and extended buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Svin Suggor galtar	Slakt- svin	Hästar	Får	Höns och kyck- lingar
		Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna	Totalt	därav bundna					
Götaland	1990	4 387	1 117	698	93	5 504	406	2 482	3 793	382	133	213 300
	1989	3 389	1 042	844	270	5 174	820	2 764	6 359	403	358	130 300
Svealand	1990	1 271	541	517	87	1 992	159	537	1 594	115	80	23 500
	1989	595	252	270	115	1 571	121	947	1 145	146	1 276	35 100
Norrland	1990	895	347	278	20	1 220	283	17	761	134	140	500
	1989	1 846	643	24	14	1 634	278	200	1 164	63	385	1 000
Hela riket	1990	6 553	2 006	1 492	200	8 716	848	3 037	6 147	630	353	237 300
	1989	5 830	1 937	1 139	399	8 378	1 221	3 911	8 668	611	2 019	166 400
	1988	4 218	1 805	574	151	7 428	1 092	4 270	8 346	423	749	121 000
	1987	3 529	1 570	614	270	5 138	1 072	2 307	1 976	615	1 041	37 700
	1986	3 699	1 614	172	51	4 740	899	1 465	5 510	284	1 616	22 500

1) Uppgifterna för 1990 är ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Av tabell 5.6 framgår att antalet ombyggda djurstallar, som varit lågt de senaste åren nu har ökat något, främst i Götaland. 1989 var det cirka 200 byggnader som berördes av större ombyggnad/reparation. Antalet djurplatser som tillkommit genom ombyggnation redovisas i tabell 5.7.

Tabell 5.6
Antal djurstallar med större ombyggnad/reparation 1989 och 1990¹ fördelade efter djurslag samt efter tidigare användning
Number of buildings for livestock where larger altering or repairing have been done

Område	År	Antal byggnader	Medel-yta m ²	Djurslag (huvudsaklig inriktning)			Byggnadens tidigare användning	
				Nöt-kreatur	Svin	Annat djurslag	Djur-stall	Annat
Götaland	1990	133	289	73	29	31	59	75
	1989	125	191	81	16	27	68	56
Svealand	1990	29	261	18	1	10	13	16
	1989	37	278	23	4	10	14	23
Norrland	1990	28	106	20	1	7	15	12
	1989	35	163	27	–	8	21	14
Hela riket	1990	190	258	110	31	49	87	103
	1989	197	202	131	20	45	104	93
	1988	124	187	75	31	23	62	61
	1987	137	174	87	23	26	80	57
	1986	132	186	75	32	26	86	46

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.7

Antal djurplatser i ombyggda/reparerade djurstallar 1989 och 1990¹ samt därav tillkomna genom åtgärden
Number of animal places in altered or repaired buildings for livestock

Område	År	Mjölkkor		Kor för köttprod		Ungdjur		Suggor, galtar		Slaktsvin	
		Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat	Totalt	därav ökat
Götaland	1990	1 498	643	347	169	1 665	672	661	397	2 074	435
	1989	1 516	326	124	22	1 505	570	284	212	813	200
Svealand	1990	358	79	—	—	658	324	17	—	—	—
	1989	943	375	7	—	368	174	27	3	305	255
Norrland	1990	117	59	—	—	294	110	5	5	35	35
	1989	254	102	8	—	438	255	—	—	—	—
Hela riket	1990	1 973	781	347	169	2 616	1 106	683	402	2 110	471
	1989	2 713	802	139	22	2 312	999	311	215	1 118	455
	1988	801	269	54	18	1 996	823	514	306	1 547	297
	1987	1 046	165	97	58	1 824	745	396	175	1 143	201
	1986	981	245	237	11	1 793	543	531	169	2 348	1 198

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Tabell 5.8

Antal nybyggda lagerbyggnader och maskinhus 1989 och 1990¹
Number of new storehouses and machinery sheds

Område	År	Antal byggnader	därav fri-stående	Lada, loge eller hus för lagring av spannmål	därav med			Lagerhus för potatis eller trädgårdsprodukter	Maskinhall, garage, verkstad	Därav helt eller delvis värme-isolerad
					varm-luft-tork	kall-luft-tork	tork för hö			
Götaland	1990	725	491	96	14	7	9	22	607	223
	1989	1 106	750	164	2	12	22	17	925	269
Svealand	1990	332	282	74	16	16	7	2	256	128
	1989	296	212	29	1	5	5	1	266	74
Norrland	1990	275	181	84	6	5	41	—	190	124
	1989	385	275	57	—	—	34	5	323	201
Hela riket	1990	1 332	954	254	36	28	58	24	1 054	475
	1989	1 788	1 237	250	3	17	62	23	1 514	544
	1988	1 725	1 150	267	27	19	63	30	1 428	497
	1987	1 893	1 356	218	44	11	40	25	1 650	573
	1986	2 000	1 340	312	51	76	84	45	1 643	535

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se texten.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Av tabell 5.8 framgår att antalet nybyggda lagerbyggnader och maskinhus under 1989 blev ungefär lika stort som under 1988.

Annan publicering

Byggnadsverksamheten i lantbruket årligen sedan 1971;

SCB. Statistiska meddelanden J 32 SM 9001 och J 32 SM 9101 (senaste årgång med preliminära uppgifter för 1990).

Vissa uppgifter om växthus m m redovisas i årsbokens kapitel 8. Uppgifterna är hämtade från SCBs trädgårdsräkningar 1982 och 1988. SCB. SM J 1982:18 samt J 10 SM 8803.

Anläggningar

SCB insamlade till lantbruksregistret 1988 bl a uppgifter om innehav av vissa anläggningar, nämligen hötorkar, spannmålstorkar och silor för ensilering.

Resultat

I tabell 5.9 redovisas uppgifter om anläggningar på företag med mer än 2 hektar åkermark.

Såväl antalet företag med hötork som antalet företag med spannmålstork med varmluft har fram till senaste räkningen 1988 ökat. Antal företag med spannmålstork med kallluft har dock minskat sedan räkningen 1981. År 1988 hade 40 % av jordbruksföretagen hötork. Spannmålstork med varmluft fanns vid 9 % av företagen och spannmålstork med kallluft fanns vid 38 % av företagen.

Uppgifterna om silor för ensilering visar att antal företag med tornsilo av plåt eller plast fördubblats sedan 1981 (från 714 till 1 504) medan antal företag med annan tornsilo minskat kraftigt (från 7 635 till 4 525). Antal företag med plansilo, gropsilo visar en liten ökning sedan 1981.

Tabell 5.9
Antal företag med olika slag av anläggningar 1988
Number of holdings with different types of plants

Område; storleksgrupp	Hötork med kallluft	Spannmålstork		Tornsilo av plåt eller plast, gastät	Annan tornsilo	Plansilo, gropsilo
		med varmluft	med kallluft			
<i>Län</i>						
Stockholms	600	378	573	41	131	115
Uppsala	1 063	1 184	1 077	66	197	197
Södermanlands	911	696	944	67	185	274
Östergötlands	2 093	966	1 452	108	477	364
Jönköpings	3 475	131	2 580	69	347	391
Kronobergs	1 942	85	1 663	44	175	269
Kalmar	1 952	134	1 631	71	300	526
Gotlands	722	126	605	32	135	387
Blekinge	513	45	390	17	21	151
Kristianstads	1 920	231	1 791	72	114	879
Malmöhus	1 124	576	2 204	39	69	1 000
Hallands	2 446	296	2 526	73	434	630
Göteborgs o Bohus	1 777	133	1 875	32	126	104
Älvsborgs	3 956	417	3 563	94	407	428
Skaraborgs	3 026	1 519	2 859	196	414	446
Värmlands	1 607	362	1 374	82	135	189
Örebro	997	477	910	72	103	146
Västmanlands	851	730	942	42	122	108
Kopparbergs	1 228	319	870	35	134	202
Gävleborgs	1 728	241	1 852	49	68	147
Västernorrlands	1 702	121	1 819	37	73	162
Jämtlands	1 283	50	1 131	44	131	185
Västerbottens	2 483	150	2 608	52	96	364
Norrbottnens	912	57	731	70	131	266
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1 665	809	3 079	85	256	1 067
» mellanbygder	2 737	381	2 776	120	280	1 528
» norra slättbygder	4 347	2 399	4 168	242	668	567
Svealands slättbygder	4 315	3 613	4 598	304	751	834
Götalands skogsbygder	15 361	941	12 587	373	1 703	2 330
Mellersta Sveriges skogsbygder	3 605	678	2 628	130	374	452
Nedre Norrland	4 651	394	4 695	121	236	477
Övre Norrland	3 630	209	3 439	129	257	675
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
2,1– 5,0	1 961	32	1 529	5	56	38
5,1– 10,0	5 628	132	5 090	15	220	203
10,1– 20,0	9 506	463	9 599	56	731	897
20,1– 30,0	6 933	735	6 952	107	826	1 317
30,1– 50,0	8 436	2 008	8 115	365	1 195	2 501
50,1– 100,0	6 040	3 634	5 372	606	1 106	2 211
Över 100,0	1 807	2 420	1 313	350	391	763
<i>Hela riket</i>						
1988	40 311	9 424	37 970	1 504	4 525	7 930
1981	37 331	8 827	43 718	714	7 635	7 418
1977	29 321	8 305	39 735
1971	16 513	6 092	32 719
1966	7 756	4 888	24 098

Källa: SCB. lantbruksregistret (totalundersökning).

Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja

Vid den undersökning om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket som har genomförts 1978, 1981, 1984, 1987 och 1990 (se kapitel 6) inhämtades också uppgifter om antal cisterner och dessas lagringskapacitet. Uppgifterna avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller med minst 0,3 ha frilandsodling av trädgårdsväxter.

Av tabell 5.10 framgår att det 1989 fanns knappt 92 000 cisterner för dieselbrännolja, en minskning jämfört med 1986.

1989 fanns cirka 14 000 cisterner för eldningsolja. Lagringskapaciteten var något lägre än för åren 1977, 1980 och 1983. Resultat för 1986 redovisas inte. Då erhöles en betydligt högre siffra för lagringskapaciteten, vilket troligen berodde på att ett antal cisterner för bostadsändamål felaktigt kom med i redovisningen detta år.

Tabell 5.10**Cisterner för dieselbrännolja och eldningsolja den 31 december 1989***Cisterns for diesel oil and fuel oil on December 31st, 1989*

Område; storleksgrupp	Cisterner för dieselbrännolja		Cisterner för eldningsolja ¹	
	Antal	Total rymd, 1000-tal liter	Antal	Total rymd, 1000-tal liter
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11 200	47 900	2 400	10 400
» mellanbygder	10 200	33 700	1 000	3 900
» norra slättbygder	13 700	47 500	3 000	9 900
Svealands slättbygder	16 300	54 300	4 400	15 600
Götalands skogsbygder	22 400	54 100	1 600	5 500
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 500	16 900	900	2 700
Nedre Norrland	6 200	13 500	600	2 100
Övre Norrland	5 300	12 100	400	1 200
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>				
0,3 – 5,0	3 900	7 600	300	1 700
5,1 – 10,0	9 700	19 400	700	2 900
10,1 – 20,0	18 600	41 100	1 000	3 400
20,1 – 30,0	14 300	35 500	1 200	3 300
30,1 – 50,0	19 000	54 900	2 600	7 300
50,1 – 100,0	18 100	68 500	4 500	14 200
Över 100,0	8 300	53 200	4 000	18 500
<i>Hela riket</i>				
1989	91 800	280 200	14 300	51 200
1986	94 800	281 300
1983	96 400	281 900	16 200	54 400
1980	91 100	264 600	14 500	51 500
1977	81 200	214 900	15 600	53 400

1) Cisterner för eldningsolja avsedd för bostäder ingår inte.

Källa: SCB, lantbruksregistret (urvalsundersökning om 12 000 enheter, bortfall se kapitel 6).

Nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar

Till SCBs undersökning av byggnadsverksamheten (se tidigare avsnitt) in-

hämtas bl a uppgifter om nya anläggningar i ny- och tillbyggda djurstallar. Uppgifter om dessa anläggningar redovisas i tabellen 5.11.

Tabell 5.11**Nya anläggningar i anslutning till ny- och tillbyggda djurstallar 1989 och 1990¹***New installations in new and extended buildings for livestock*

Område	År	Antal byggnader	Automatisk utfodring, antal för			Utgödslingsanläggning, antal med			Gödselanläggning, antal med		
			nöt- kreatur	svin	fjäder- få	mek utgöds ¹	flyt- utgöds ¹	komb anlägg ²	gödsel- platta	urin- behållare	gödsel- behållare
Götaland	1990	290	27	17	12	106	11	19	80	31	66
	1989	313	22	18	7	124	11	27	75	38	57
Svealand	1990	98	8	5	2	27	5	2	25	11	14
	1989	108	4	1	1	39	3	5	23	9	9
Norrland	1990	87	9	1	–	29	1	5	20	5	15
	1989	121	16	3	–	51	5	11	25	13	35
Hela riket	1990	473	44	23	14	161	17	26	127	48	97
	1989	542	42	22	8	214	19	44	123	60	102
	1988	440	12	17	4	177	4	48	107	58	73
	1987	310	18	13	4	123	11	17	71	30	36
	1986	301	13	11	3	125	2	24	88	34	30

1) Uppgifterna för 1990 ej fullständiga, se föregående avsnitt.

2) Avser kombination av mekanisk utgödsling och flytutgödsling.

Källa: SCB, byggnadsverksamheten i lantbruket.

Bevattningsanläggningar

För år 1985 genomförde SCB i samarbete med lantbruksstyrelsen och lantbruksuniversitetet en undersökning av bevattningen i jordbruket. Uppgifter insamlades om anläggningarnas typ och storlek, bevattnade arealer, slag av vattentäkter m m.

Undersökningen avsåg samtliga företag som omfattade mer än 2 hektar åkermark. Uppgiftsinsamlingen gjordes i två etapper. Som ett första led tillfrågades brukarna i 1985 års LBR-blankett om de hade bevattningsanläggning. De brukare som svarade "ja" på frågan om innehav av anläggning ingick i en uppföljningsundersökning. Den utgjordes av en postenkät som skickades ut i december 1985.

Undersökningen begränsades till anläggningar som använts för fältmässiga odlingar. Anläggningar som använts i drivhus, bänkgårdar samt små anläggningar för trädgårdsbruk o dyl uteslöts ur undersökningen.

Motsvarande undersökning genomfördes även 1975.

Med *bevattningsmaskin* avses typen stillastående anläggning med trumma och ledning, som dras in.

Anläggning med rör och spridare avser anläggningar där spridare är monterade direkt på ledningarna.

Droppbevattning används främst inom frukt- och bärödlingar. Droppbevattning innebär att vattnet tillförs växterna genom droppdysor eller droppslangar vid marken.

Underbevattning avser bevattning underifrån genom avsiktligt höjande av grundvattennivån.

Uppföljningsundersökningen beslutades i mars 1985. Man kunde då givetvis inte förutse hur vädersituationen skulle bli under sommaren. Behovet av bevattning blev lågt 1985. Efter samråd med bevattningsexpertis bedömdes att undersökningen trots detta kunde ge ett bra underlag för beräkning av jordbrukets vattenbehov m m.

Resultat

Som framgår av tabell 5.12 fanns år 1985 bevattningsanläggningar på 6 252 företag i landet. Motsvarande antal vid bevattningsundersökningen 1975 var 4 452 företag. Antalet bevattningsmaskiner 1985 var 3 700 (477 st år 1975).

Den bevattnade åkerarealen 1985 uppgick till 48 000 hektar vilket utgör cirka 1,6 % av den totala åkerarealen i riket (1975 bevattnades ca 52 000 hektar åker). Ytterligare ca 51 000 hektar åker skulle ha bevattnats om så behövts. De grödor som hade de största bevattnade arealerna var vårssäd, potatis och slättevall. Av potatisarealen bevattnades 1985 ca 10 700 hektar, vilket utgör ca 28 % av hela potatisarealen. Den gröda som bevattnades i störst utsträckning var dock trädgårdsväxter. Av den totala arealen frilandsodling av trädgårdsväxter, ca 14 800 hektar, bevattnades ca 4 900 hektar, vilket utgör 33 %.

Tabell 5.12
Antal företag med bevattningsanläggning 1985
Number of holdings with irrigation systems

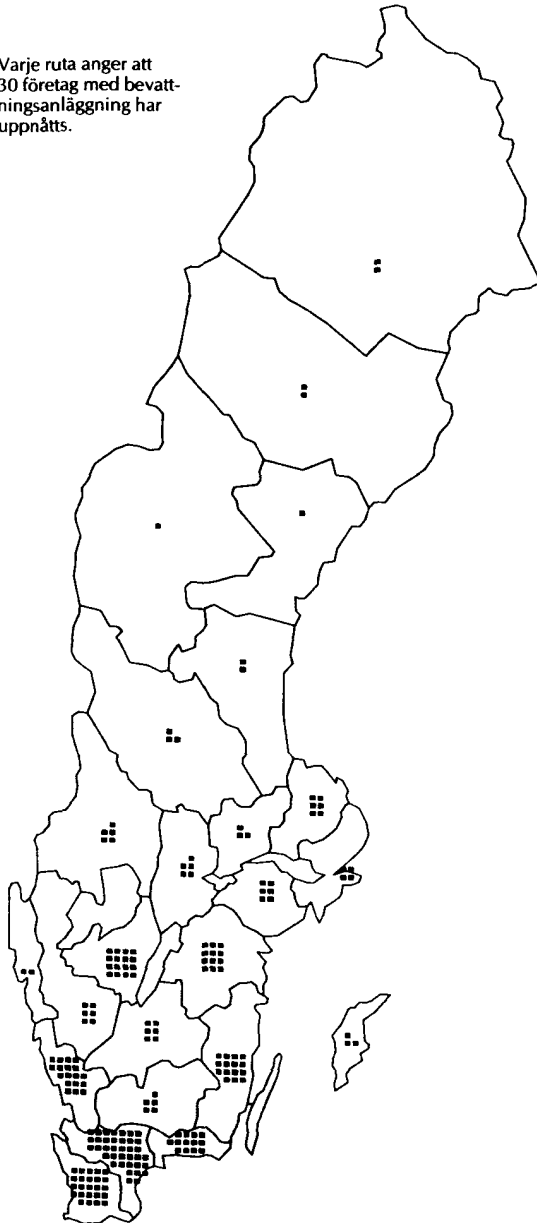
Område	Antal företag med nedanstående typ av anläggning				Antal företag med bevattningsanläggning
	Bevattningsmaskin	Anl. med rör och spridare	Droppbevattning	Underbevattning	
<i>Län</i>					
Stockholms	58	102	1	—	148
Uppsala	106	91	—	3	187
Södermanlands	92	107	—	2	187
Östergötlands	212	187	2	—	380
Jönköpings	73	135	6	—	200
Kronobergs	58	123	1	1	172
Kalmar	288	211	4	—	469
Gotlands	86	23	1	2	107
Blekinge	203	222	1	3	399
Kristianstads	831	330	27	2	1 110
Malmöhus	526	272	8	—	726
Hallands	367	199	6	1	541
Göteborgs och Bohus	9	53	1	—	61
Älvsborgs	80	133	1	—	205
Skaraborgs	301	233	2	1	509
Värmlands	95	76	—	2	156
Örebro	101	79	1	3	173
Västmanlands	63	45	4	—	105
Kopparbergs	48	57	—	1	98
Gävleborgs	29	59	1	—	86
Västernorrlands	16	32	—	—	45
Jämtlands	10	28	—	—	36
Västerbottens	29	36	—	—	64
Norrbottns	19	64	10	1	88
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	965	469	17	1	1 328
» mellanbygder	1 078	475	26	7	1 477
» norra slättbygder	427	285	3	1	675
Svealands slättbygder	444	411	5	10	805
Götalands skogsbygder	522	823	14	1	1 292
Mellersta Sveriges skogsbygder	153	207	1	1	344
Nedre Norrland	63	125	1	—	177
Övre Norrland	48	102	10	1	154
<i>Hela riket</i>	3 700	2 897	77	22	6 252

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 5.13 ger en översiktlig bild över den geografiska fördelningen av företag med bevattningsanläggning.

Karta 5.13
Antal företag med bevattningsanläggning 1985
Number of holdings with irrigation systems

■ Varje ruta anger att 30 företag med bevattningsanläggning har uppnåtts.

I nedanstående tablå redovisas antalet bevattningsmaskiner vid de 3 700 berörda företagen fördelade efter slangens ytterdiameter.

Slangens ytterdiameter	Antal bevattningsmaskiner
50 – 66 mm	1 106
70 – 85 mm	1 623
90 – 100 mm	1 025
110 – mm	354
Summa	4 108

Antal företag i landet som har anläggningar med rör och spridare framgår av tablå nedan.

Antal spridare	Antal företag med motsvarande anläggning
1 – 5	567
6 – 10	876
11 – 15	683
16 – 20	420
20 –	359
Summa	2 897

För avgränsning av *vattentäkt* har tillämpats följande klassificeringar:

Grävda reservoarer, t ex mägergravar och dammar, klassificerades efter tillförelskällan. Om exempelvis en damm huvudsakligen försågs med vatten från ett vattendrag klassificerades vattentäkten som vattendrag. Om öppna tillflöden saknades klassificerades dammen som grundvatten. Kärr och mossar klassificerades som insjö. Som spillvatten klassificerades vatten från kommunala avlopp, industri osv. Om ett företag gjorde uttag ur flera typer av vattentäkt gjordes en procentuell fördelning av kapaciteten på de uppgivna slagen av vattentäkter.

Uppgifter om maximal kapacitet beräknades teoretiskt. Som underlag användes bl a inhämtade uppgifter om antal spridare och spridarmunstyckenas diametrar samt kapacitetsuppgifter för olika munstycksdiametrar, som beräknats vid lantbruksuniversitetet.

Som framgår av tabell 5.14 uppgick den totala beräknade maximala kapaciteten till drygt 240 000 kubikmeter per timme, varav ca 48 % från vattendrag och ca 22 % från insjö. Motsvarande beräkning för 1975 uppgick till 140 000 kubikmeter per timme varav ca 57 % från vattendrag och ca 25 % från insjö.

Tabell 5.14
Bevattningsanläggningarnas beräknade maximala kapacitet 1985 efter vattentäkt
Maximum capacity of the irrigation systems

Område	Bevattningsanläggningarnas maximala kapacitet efter vattentäkt (kubikmeter/tim)						Summa
	Vatten- drag	Insjö	Anlagt vatten-	Grund- vatten	Havs- vatten	Spill vatten	
<i>Län</i>							
Stockholms	1 444	3 970	130	38	124	54	5 761
Uppsala	6 030	1 312	317	173	21	60	7 911
Södermanlands	3 174	4 121	230	191	80	—	7 795
Östergötlands	5 497	6 600	1 637	559	155	103	14 550
Jönköpings	2 359	3 809	300	53	—	—	6 700
Kronobergs	2 473	2 494	263	59	—	—	5 288
Kalmar	7 371	1 994	4 218	2 481	1 505	672	18 241
Gotlands	449	115	3 254	315	124	770	5 027
Blekinge	5 361	1 837	2 353	2 668	83	309	12 611
Kristianstads	19 789	5 188	4 903	12 896	82	376	43 233
Malmöhus	13 145	858	7 337	8 606	—	422	30 368
Hallands	15 371	1 702	6 003	1 267	—	164	24 507
Göteborgs och Bohus	854	316	204	71	—	71	1 515
Älvsborgs	3 516	2 906	647	107	—	16	7 191
Skaraborgs	12 272	4 962	3 373	682	—	28	21 317
Värmlands	3 107	3 445	180	112	—	—	6 843
Örebro	3 730	2 011	173	278	—	—	6 192
Västmanlands	2 679	903	310	95	—	—	3 988
Kopparbergs	2 223	1 241	94	34	—	—	3 591
Gävleborgs	1 877	878	62	28	—	—	2 845
Västernorrlands	792	138	30	28	—	—	987
Jämtlands	143	610	—	—	—	—	753
Västerbottens	1 346	683	126	68	—	—	2 223
Norrbottens	1 483	382	723	60	52	—	2 699
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	28 059	2 774	9 400	11 729	—	731	52 693
» mellanbygder	22 640	4 353	13 067	15 867	1 780	1 824	59 531
» norra slättbygder	15 300	6 452	4 397	1 116	41	118	27 423
Svealands slättbygder	17 534	13 659	1 270	864	225	114	33 666
Göta'ands skogsbygder	20 987	17 205	7 294	959	128	229	46 802
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 113	5 312	533	147	—	28	12 132
Nedre Norrland	3 201	1 651	55	59	—	—	4 965
Övre Norrland	2 831	1 067	848	128	52	—	4 926
<i>Hela riket</i>	116 665	52 473	36 864	30 868	2 225	3 043	242 138

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Lantbruksregistret 1981; antal företag med anläggningar. SCB (råtabeller).

Bevattningen i jordbruket 1985. SCB. J 10 SM 8702.

Bevattningen i jordbruket 1975 med uppgifter om otillräckliga vattenuttag och planerade nyansköffningar av bevatt-

ningsanläggningar. SCB. SM J 1976:13.

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1977, 1980, 1983, 1986 och 1989 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1977, 1980, 1983, 1986 och 1989. SM J 1978:13, SM E 1981:9, SM E 1984:13, E 21 SM 8701 resp E 21 SM 9001.

Täckdikning

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna genomfördes en undersökning om täckdikningens omfattning 1982. Undersökningen omfattade samtliga 12 498 undersökningsenheter, som var uttagna i huvudundersökningen för vall och spannmål.

Uppgiftsinsamlingen gjordes av provtagare i samband med intervjun för utläggning av provytor på våren. Brukaren skulle uppge dels hur stor areal totalt som var systemtäckdikad dels täckdikningsförhållandena på de uttagna provytefälten.

Arealen räknades som systemtäckdikad endast om det fanns ett system av täckdiken med stam- och grenledning- ar. Detta kunde innebära att ett fält ibland var systemtäckdikad till en del och att resten av fältet var behovstäckdikad eller inte alls rördikat. I de fall inte hela fältet var systemtäckdikad avsåg uppgiften förhållandena vid provyta 1. Genom att koppla uppgifterna till provytefälten kunde uppgifter också erhållas om när täckdikningen skett och material i täckdikningsrören. Vid skördeuppskattningarna registreras om provytefälten är belägna på ägd eller arrenderad areal. Motsvarande uppdelning har därför kunnat ske även för den systemtäckdikade arealen med spannmål eller slåttervall.

Resultat

Den totala systemtäckdikade arealen var för riket 1 013 200 hektar eller 34 % av den totala åkerarealen. Fördelningen i länen och riket redovisas i tabell 5.15. Täckdikningen är mest allmän i Västmanlands och Skaraborgs län med 60 respektive 58 % av åkerarealen systemtäckdikad. En mycket låg andel av åkerarealen är systemtäckdikad i Jönköpings, Kronobergs och Väster-norrlands län. Systemtäckdikningens olika omfattning beror på olika jordars dikningsbehov och växtodlingens inriktning.

Tabell 5.15

Systemtäckdikad åkerareal 1982 samt uppdelning på ägd respektive arrenderad areal. Procent

Area pipe-drained in regular pattern 1982 and percentage of areal pipe-drained in regular pattern for owned and leased arable land

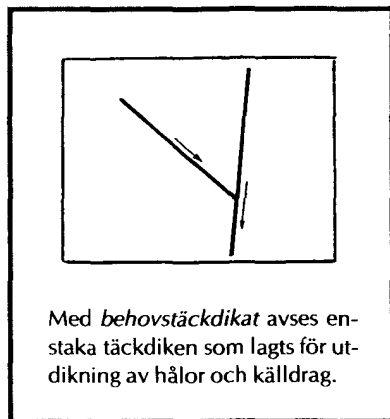
Område	Systemtäckdikad areal			
	Hektar	Andel av total åkerareal, procent	Andel av ägd areal, procent	Andel av arrenderad areal, procent
<i>Län</i>				
Stockholms	30 300	30	27	39
Uppsala	55 100	34	39	35
Södermanlands	44 100	31	34	28
Östergötlands	95 400	43	50	44
Jönköpings	6 000	6	11	4
<i>Kronobergs</i>	5 700	9	15	10
Kalmar	17 800	13	18	11
Gotlands	27 900	33	34	36
Blekinge	8 100	21	28	11
Kristianstads	48 900	27	30	24
<i>Malmöhus</i>	123 700	40	40	38
Hallands	44 400	35	40	35
Göteborgs o Bohus	30 600	43	52	30
Älvsborgs	70 000	43	49	37
Skaraborgs	167 000	58	64	49
<i>Värmlands</i>	47 400	38	49	28
Örebro	43 700	37	46	29
Västmanlands	80 900	60	63	57
Kopparbergs	6 900	10	15	9
Gävleborgs	12 700	16	25	10
<i>Västernorrlands</i>	4 600	7	12	6
Jämtlands	5 100	11	12	9
Västerbottens	25 000	28	36	21
Norrbottnens	11 900	25	36	24
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	.	.	48	43
» mellanbygder	.	.	25	21
» norra slättbygder	.	.	66	55
Svealands slättbygder	.	.	46	37
Götalands skogsbygder	.	.	25	16
Mellersta Sveriges skogsbygder	.	.	28	22
Nedre Norrland	.	.	17	7
Övre Norrland	.	.	34	21
<i>Hela riket</i>	1 013 200	34	40	31

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabellen visar också att 40 % av den ägda och 31 % av den arrenderade arealen är systemtäckdikad. Stora skillnader förekommer mellan länen. Tro- ligtvis är täckdikningen mindre omfat-

tande på sidoarrenden än på de större arrenderade gårdarna. I tex Stockholms län är en tredjedel av företagen helt arrenderade.

Som framgår av tabell 5.16 är 43 % av spannmålsarealen systemtäckdikad men bara 23 % av slåttervallen. Av spannmålsgrödorna odlas mer än hälften av höst- och vårvete på systemtäckdikad areal. Detta är också vad man kan förvänta sig, eftersom välldränerad mark är en förutsättning för goda veteskördar.

Tabell 5.16
Andel av grödarealen som är systemtäckdikad 1982. Procent
Percentage of crop-area pipe-drained in regular pattern 1982

Område	Höst-vete	Vår-vete	Höst-råg	Korn	Havre	Spannmål	Slåttervall	Spannmål och slåttervall
<i>Län</i>								
Stockholms	51	46	38	34	25	36	23	34
Uppsala	41	45	28	40	39	41	25	38
Södermanlands	36	38	38	30	30	32	32	32
Östergötlands	60	57	45	49	44	52	32	47
Jönköpings	46	—	14	7	14	12	5	8
Kronobergs	54	—	9	13	13	13	12	13
Kalmar	29	37	14	19	16	20	10	15
Gotlands	54	70	42	44	38	46	16	34
Blekinge	39	38	19	24	33	28	16	23
Kristianstads	49	61	21	27	39	32	18	28
Malmöhus	52	52	30	36	44	42	23	39
Hallands	84	53	34	38	40	42	30	39
Göteborgs o Bohus	54	32	60	51	46	48	41	45
Älvsborgs	82	58	54	55	55	57	29	45
Skaraborgs	84	85	65	61	61	65	37	60
Värmlands	63	62	55	54	54	54	24	42
Örebro	52	44	37	44	40	43	31	40
Västmanlands	65	67	34	67	55	62	58	61
Kopparbergs	10	—	—	15	18	16	8	13
Gävleborgs	18	—	—	27	19	24	15	20
Västernorrlands	—	—	—	10	10	10	10	10
Jämtlands	—	—	—	18	14	18	8	11
Västerbottens	—	—	—	39	32	39	23	30
Norrbottens	—	—	—	38	22	37	31	32
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	58	59	37	43	47	48	38	47
» mellanbygder	38	43	23	26	30	28	14	24
» norra slättbygder	72	67	57	62	65	66	48	63
Svealands slättbygder	45	50	38	47	42	45	33	43
Götalands skogsbygder	53	31	22	26	26	27	16	22
Mellersta Sveriges skogsbygder	48	41	23	30	33	32	18	26
Nedre Norrland	—	—	—	17	13	16	11	13
Övre Norrland	—	—	—	38	29	38	25	29
<i>Hela riket</i>	56	52	35	39	43	43	23	37

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

När systemtäckdikningen utförts och använt rörmaterial framgår av tabell 5.17. En tredjedel av den systemtäckdikade arealen dikades före 1940. Dikningen har skett med tegelrör på 81 % av arealen och med plaströr på 16 %. I län där en stor del av dikningen har skett 1960 eller senare är andelen plaströr högre.

Tabell 5.17
Systemtäckdikad areal fördelad på dikningsperioder och rörmaterial 1982. Procent

Percentage of area pipe-drained in regular pattern during different periods and with different material 1982

Område	Systemtäckdikad areal, procent					
	Dikningsperiod			Rörmaterial		
	Före 1940 eller ökänd	1940– 1959	1960 eller senare	Tegel	Plast	Okänt
<i>Län</i>						
Stockholms	43	29	28	86	8	6
Uppsala	36	35	29	93	4	3
Södermanlands	34	46	20	88	9	3
Östergötlands	48	25	27	87	12	1
Jönköpings	15	39	46	60	30	10
Kronobergs	27	35	38	74	14	12
Kalmar	41	36	23	84	7	9
Gotlands	18	43	39	81	15	4
Blekinge	64	21	15	84	6	10
Kristianstads	54	21	25	89	5	6
Malmöhus	52	16	32	96	3	1
Hallands	44	32	24	82	11	7
Göteborgs o Bohus	18	23	59	83	14	3
Älvsborgs	18	26	56	83	15	2
Skaraborgs	21	36	43	87	12	1
Värmlands	9	22	69	55	45	–
Örebro	37	24	39	63	31	6
Västmanlands	44	37	19	92	7	1
Kopparbergs	14	22	64	73	24	3
Gävleborgs	21	20	59	43	52	5
Västernorrlands	11	29	60	41	43	16
Jämtlands	16	14	70	63	26	11
Västerbottens	5	19	76	31	67	2
Norrbottnens	10	14	76	17	76	7
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	54	18	28	92	4	4
» mellanbygder	42	29	29	85	8	7
» norra slättbygder	28	31	41	87	12	1
Svealands slättbygder	36	32	32	82	15	3
Götalands skogsbygder	25	32	43	81	15	4
Mellersta Sveriges skogsbygder	21	31	48	68	31	1
Nedre Norrland	19	21	60	49	41	10
Övre Norrland	7	17	76	26	70	4
<i>Hela riket</i>	33	29	38	81	16	3

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Maskiner

Uppgifter om antalet traktorer och skördetröskor har inhämtats vid varje jordbruksräkning resp lantbruksräkning sedan 1944. Maskinavsnittet ingick också i 1986 års lantbruksregistrering. I anslutning till lantbruksräkningen 1988 har genomförts en specialstudie avseende maskininnehav i jordbruket.

Resultat

Uppgifter för hela riket finns i nedanstående tabell avseende företag med mer än 2 hektar åkermark.

Tabell 5.18
Antal traktorer och skördetröskor åren 1944–1986

Number of tractors and combines in 1944–1986

År	Traktorer	Skördetröskor
1986	183 828	47 089
1981	189 654	48 990
1976	188 838	49 489
1971	163 989	42 064
1966	163 404	39 358
1961	148 245	26 345
1951	69 292	8 347
1944	21 164	424

Enligt lantbruksregistret fanns 1986, som tabell 5.19 visar, i genomsnitt 1,9 traktorer per företag som redovisat traktor. På företag med över 100 hektar åkermark fanns omkring 3,9 traktorer i genomsnitt.

Maskiner i trädgårdsbruket

Se kapitel 8, Trädgårdsodling.

Tabell 5.19

Antal traktorer och skördetröskor samt antal företag med traktorer och skördetröskor år 1986

Number of tractors and combines and number of holdings with tractors and combines in 1986

Område; storleksgrupp, hektar åkermark	Antal traktorer	Antal skörde- tröskor	Antal företag med	
			Traktorer	Skörde- tröskor
<i>Län</i>				
Stockholms	4 184	1 484	1 886	1 393
Uppsala	7 625	2 842	3 272	2 760
Södermanlands	5 684	2 033	2 380	1 915
Östergötlands	10 450	3 553	4 380	3 385
Jönköpings	8 697	1 555	4 999	1 699
<i>Kronobergs</i>				
Kalmar	5 592	1 112	3 590	1 184
Gotlands	8 922	2 076	4 437	2 165
Blekinge	4 251	1 236	2 229	1 355
Kristianstads	3 124	579	1 738	640
	12 455	2 227	6 233	2 216
<i>Malmöhus</i>				
Hallands	15 573	4 008	6 941	3 853
Göteborgs o Bohus	9 137	2 278	5 134	2 394
Älvsborgs	6 240	1 407	3 810	1 490
Skaraborgs	13 457	3 373	7 703	3 582
	15 890	5 331	7 813	5 306
<i>Värmlands</i>				
Örebro	7 840	1 925	4 940	2 009
Västmanlands	6 095	2 161	2 939	2 117
Kopparbergs	6 036	2 401	2 663	2 329
Gävleborgs	5 328	1 472	3 086	1 529
	6 012	1 409	3 695	1 573
<i>Västernorrlands</i>				
Jämtlands	5 651	873	3 621	1 049
Västerbottens	4 394	449	2 835	534
Norrbottnens	7 517	890	4 675	1 204
	3 676	414	2 258	509
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	18 270	4 866	8 157	4 768
» mellanbygder	18 925	4 513	9 271	4 666
» norra slättbygder	23 927	8 311	11 362	8 194
Svealands slättbygder	29 779	10 989	13 285	10 607
Götalands skogsbygder	49 453	10 158	28 552	10 775
Mellersta Sveriges skogsbygder	15 590	4 275	8 991	4 358
Nedre Norrland	15 671	2 631	9 964	3 062
Övre Norrland	12 214	1 346	7 675	1 760
<i>Storleksgrupp hektar åkermark</i>				
2,1 – 5,0	15 262	988	13 211	1 086
5,1 – 10,0	25 120	3 378	18 866	3 710
10,1 – 20,0	37 256	8 754	22 407	9 528
20,1 – 30,0	27 199	8 066	13 449	8 586
30,1 – 50,0	34 752	11 487	14 961	11 906
50,1 – 100,0	30 085	10 039	10 816	9 924
Över 100,0	14 155	4 376	3 547	3 450
<i>Hela riket</i>	183 828	47 089	97 257	48 190

Källa: SCB. Lantbruksregistret (totalundersökning; bortfall 0,1 %).

För att erhålla en utförligare belysning av förekomsten av maskiner och redskap har SCB som en specialstudie i anslutning till lantbruksräkningen 1988 gjort en bearbetning av de detaljerade uppgifter som i detta avseende finns i den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU). För de företag som ingår i JEU – ett slumpmässigt urval av ca 750 företag – upprättas nämligen en noggrann inventarieförteckning, som utgör en del av underlaget för den ekonomiska kalkylmodellen i undersökningen. Ytterligare information om JEU och vilka företag som ingår i undersökningen lämnas i kapitel 11 på sidan 19?.

I de inventarieförteckningar som upprättas fördelas maskinerna och redskapen efter ålder, motoreffekt, storlek eller

något kapacitetsmått. Dessa uppgifter kan sägas visa maskininnehavet men inte maskinanvändningen i jordbruket, då det inte finns några uppgifter om anlitaandet av maskinstation, inhyrning av maskiner, antal personer som är tillgängliga vid arbetstoppar m m. Jordbruksföretag som äger endast en del av maskinen eller redskapet redovisar endast den ägda andelen.

I tabell 5.20 redovisas genomsnittligt innehav per företag av jordbruksmaskiner och redskap. Uppgifter har beräknats för olika driftsriktningar samt efter företagets arbetsbehov mått i standardtimmar och redovisas för riksområden. I tabellen redovisas innehav av maskiner och redskap som är under 10 år gamla respektive äldre.

Tabell 5.20
Jordbruksmaskiner och redskap i företag med olika driftsriktningar 1988. Genomsnittligt antal per företag
Agriculture implements and machinery by type of farming in 1988. Average per holding

	Riksområde 1					Riksområde 2			Riksområde 3
	Jordbruksväxter		Mjölkkor		Övriga husdjur	Blandat jordbruk	Mjölkkor		Mjölkkor
	800– 1 600 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	3 200– 5 600 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	1 600– 3 200 tim	3 200– 5 600 tim	1 600– 3 200 tim
<i>Under 10 år</i>									
Traktorer	1,03	1,63	0,83	1,22	0,93	1,06	0,60	1,22	1,02
Plogar	0,85	1,15	0,62	0,82	0,63	0,83	0,49	0,68	0,53
Harvar	1,50	2,11	0,98	1,50	1,12	1,55	0,87	1,27	0,91
Vältar	0,42	0,64	0,18	0,40	0,32	0,46	0,13	0,43	0,12
Hack- och kupredskap	0,15	0,16	0,01	0,06	0,11	0,15	0,07	0,06	0,13
Rad- och kombisåmaskin	0,63	0,72	0,42	0,58	0,26	0,66	0,33	0,64	0,33
Gödselspridningsmaskin	0,80	0,95	1,08	1,64	1,18	1,09	1,26	2,05	1,36
Motor- och fläktspruta	0,48	0,63	0,19	0,29	0,26	0,53	0,13	0,31	0,11
Skördetröska	0,44	0,53	0,25	0,38	0,29	0,39	0,22	0,39	0,09
Potatisupptagare	0,05	0,21	0,02	0,05	–	0,09	0,05	0,05	0,08
Slättermaskin	0,20	0,32	0,68	0,84	0,30	0,26	0,87	0,94	0,71
Hövändare	0,20	0,22	0,92	0,97	0,48	0,26	1,04	1,14	0,83
Bevattningsmaskin	0,03	0,18	0,01	0,04	0,06	0,08	–	0,02	–
Mjölkningsutrustning	0,02	–	0,53	0,43	0,09	–	0,40	0,55	0,53
Foderblandare och inventarier för transport av foder	0,23	0,27	0,96	1,27	1,02	0,52	1,07	1,37	1,17
<i>10 år och äldre</i>									
Traktorer	1,56	1,77	1,46	1,47	1,37	1,65	1,65	1,49	1,15
Plogar	0,73	0,84	0,84	0,57	0,60	0,63	0,73	0,76	0,69
Harvar	1,69	2,52	1,95	1,51	1,89	2,38	1,47	1,61	1,09
Vältar	0,74	0,63	0,86	0,69	0,64	0,64	0,75	0,57	0,64
Hack- och kupredskap	0,29	0,80	0,50	0,40	0,44	0,68	0,40	0,31	0,32
Rad- och kombisåmaskin	0,59	0,70	0,66	0,52	0,65	0,55	0,60	0,49	0,51
Gödselspridningsmaskin	0,93	0,99	1,35	1,24	1,14	1,11	1,28	1,26	1,12
Motor- och fläktspruta	0,26	0,38	0,20	0,25	0,30	0,35	0,14	0,23	0,12
Skördetröska	0,42	0,51	0,46	0,39	0,48	0,49	0,29	0,42	0,26
Potatisupptagare	0,14	0,06	0,06	0,09	0,13	0,10	0,20	0,17	0,23
Slättermaskin	0,37	0,54	0,65	0,60	0,56	0,50	0,45	0,52	0,54
Hövändare	0,34	0,42	0,60	0,57	0,50	0,39	0,49	0,43	0,61
Bevattningsmaskin	0,02	0,07	0,00	0,02	0,02	0,03	0,01	0,02	0,02
Mjölkningsutrustning	0,03	–	0,40	0,49	0,21	0,02	0,58	0,52	0,39
Foderblandare och inventarier för transport av foder	0,65	0,76	1,21	1,21	1,11	1,11	1,02	1,05	0,91

Källa: SCB, urvalsundersökning.

Undersökningen om anskaffning av maskiner etc.

Jordbruksnämnden skriver varje år sedan 1979 till tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner och begär att få uppgifter om antalet maskiner m m som levererats till jordbruket och om deras försäljningsvärde.

Undersökningen grundas på angivna katalogpriser, vilket medför att hänsyn ej tagits till eventuella rabatter. Mervärdeskatt ingår inte i tabelluppgifterna.

Antalet tillverkare och importörer av lantbruksmaskiner (inkl traktorer) uppgick under 1989 till ca 200 företag.

Resultat

Uppgifter om antalet till jordbruket levererade traktorer åren 1985–1989 och dessas genomsnittliga effekt lämnas i tabell 5.21 nedan.

Tabell 5.21

Antal levererade traktorer 1985–1989

Number of delivered tractors in 1985–1989

År	Antal levererade traktorer	Genomsnittlig effekt på kraftuttaget. Hästkrafter
1989	5 837	83,5
1988	5 702	79,4
1987	5 213	80,1
1986	4 932	80,0
1985	6 880	85,4

Värdet av jordbrukets inköp av maskiner och redskap uppgick som framgår av tabell 5.22 till 3 791 milj kronor under 1989, varav 1 461 milj avsåg traktorer.

Tabell 5.22

Jordbrukets inköp av maskiner och redskap åren 1985–1989. Milj kronor
Purchases of machinery and tools by the agricultural sector in 1985–1989. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1985	1986	1987	1988	1989
<i>Löpande priser</i>					
Traktorer och jeepar					
Egentliga traktorer	1 330	951	1 062	1 303	1 446
Övriga tillhörande gruppen traktorer	29	14	9	9	15
Jordbearbetningsredskap	283	203	207	249	284
Redskap för sådd, spridning m m	205	169	163	197	236
Redskap för skörd och tröskning	662	492	492	578	654
Vagnar	164	145	130	174	209
Torkar, kvarnar, silos m m	205	164	178	223	201
Potatis- och rotfruktsredskap	78	56	94	109	108
Transportredskap och lastapparater ¹	173	163	189	219	208
Utrustning för mjölkning och mjölkhantering	49	35	43	54	71
Stallutrustningar	165	154	197	250	258
Bevattningsutrustningar	17	19	16	14	18
Diverse	96	83	77	90	83
Summa ²	3 456	2 648	2 857	3 469	3 791
<i>1989 års priser</i>					
Traktorer	1 667	1 137	1 238	1 395	1 461
Övriga maskiner och redskap ²	2 786	2 077	2 051	2 297	2 330
Summa ²	4 453	3 214	3 289	3 692	3 791

1) Exkl vagnar.

2) Inkl skattning med ledning av undersökning 1976.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Resultatens tillförlitlighet

För några maskingrupper har det inte varit möjligt att erhålla säkra uppgifter. Detta gäller exempelvis vagnar för vilka uppgifter från ett stort antal småtillverkare torde saknas. Vidare föreligger svårigheter att beräkna jordbrukets andel av den totala försäljningen för vissa i undersökningen ingående maskiner och redskap, som används även inom andra näringar än jordbruket. Detta gäller bl a elektriska motorer, handredskap, redskap för grundförbättring m m. För dessa bortfall har gjorts en skattning med ledning av en kompletterande undersökning avseende år 1976.

Det kan också förekomma viss dubbelredovisning, t ex när tillverkare av viss utrustning till traktorer eller till torkanläggningar även säljer till leverantörer av traktorer och torkar. Dessa förhållanden torde dock knappast ge avvikelser större än någon eller några procent av totalbeloppen.

Annan publicering

Lantbruksregistret 1987: Jordbruksföretag, företagare samt traktorer och skördetröskor. J 30 SM 8701.

Rapporter från lantbruksräkningen 1988, Maskininnehav i jordbruket, specialstudie, SCB, Statistiska meddelanden J 33 SM 9101.

Jordbrukarnas investeringar i maskiner och redskap. Statens jordbruksnämnd.

Andra undersökningar

Fordon enligt bilregistret varje månad sedan 1973; uppgifter om totala antalet traktorer. I årssammandragen även med fördelning på tillverkare och på kommuner. SCB. SM T.

Nyregistreringsstatistik varje månad sedan 1973; uppgifter om antalet nyregistrerade traktorer i lantbruket med fördelning på tillverkare. AB Bilstatistik.

6 Förnödenheter

Förnödenheter är samlingsnamnet på ett antal förbrukningsvaror som används inom jordbruket, t ex utsäde, handelsgödsel, fodermedel och drivmedel.

Det är relativt ont om data om den direkta användningen av förnödenheter i jordbruket. De data som finns får därför kompletteras med försäljningsdata. Skillnaden mellan såld och verkligen använd kvantitet är oftast obetydlig, eftersom de flesta förnödenheter lagras relativt kort tid. Det är dock inte möjligt att utifrån försäljningsdata studera skillnaden i t ex handelsgödselanvändning mellan olika slags företag.

Vissa uppgifter om kostnader för förnödenheter återfinns i kapitel 11.

Kapitel 6 innehåller avsnitt om

- Utsäde
- Växtnäringsämnen och kalk
- Växtskyddsmedel
- Fodermedel
- Drivmedel och eldningsolja

Utsäde

Officiell statistik om använda utsädesmängder etc saknas i stort sett. Däremot finns tillförlitlig försäljningsstatistik tack vare den statliga frökontrollen, se tabell 6.1. Uppgifter om andelen areal besädd med statskontrollerat utsäde 1982 redovisas i tabell 6.2.

Statsplombering och betning av utsäde

Den statliga frökontrollens mål är att garantera en hög kvalitet hos utsädet. I stort sett allt utsäde som säljs kommersiellt måste vara statsplomberat – utsäde som produceras på den egna gården eller säljs mellan jordbrukare är alltså undantaget. För statsplombering ställs vissa krav på renhet, grobarhet, sortrenhet, vattenhalt, ogräshalt m m. Olika krav ställs på olika utsädesklasser.

- Statsplomb A Stamutsäde, ej tillgängligt i handeln
- Statsplomb B Basutsäde, grundutsäde för allt utsäde
- Statsplomb C Grundutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb D Bruksutsäde med generationsbeteckning
- Statsplomb U Undantagsklass vid brist på utsäde

Statsplombering utförs av statens utsädeskontroll samt av två lokala frökontrollanstalter.

Betning av utsäde görs med kemiska medel för att skydda mot vissa växtsjukdomar.

Resultat

Av tabell 6.1 framgår att ca 213 000 ton utsäde statsplomberades under 1989/90. Huvuddelen av detta utsäde, 85 %, plomberades i klass D.

Vid den centrala frökontrollen plomberades dessutom för export 555 ton med OECD-basis "Basic seed" (motsvarande statsplomb B).

Tabell 6.1

Total kvantitet statsplomberat utsäde 1989/90. Ton
Total quantity of state certified seed in 1989/90. Metric tons

Utsädeslag	Utsäde plomberat med statsplomb						Summa
	A	B	C	D	E	U	
Höststråsäd	892	1 719	3 879	50 044	1 322	148	58 004
Vårstråsäd	4 968	5 831	7 036	113 992	1 144	261	133 232
Trindsäd	372	1 102	616	8 277	317	1	10 685
Blandsäd	–	–	–	536	23	–	559
Vallbaljväxter	7	14	–	613	3	42	679
Vallgräs	29	43	16	4 803	128	321	5 340
Blandfrö	–	–	–	2 535	195	231	2 961
Olje- och spånadsväxter	39	627	392	785	1	–	1 844
Rotfruktsväxter	–	1	5	89	–	3	98
<i>Summa</i>							
1989/90	6 307	9 337	11 944	181 674	3 133	1 007	213 402
1988/89	6 289	12 263	14 267	186 049	864	14 398	234 130
1987/88	6 542	16 553	14 476	185 324	–	29 229	252 124
1986/87	5 968	28 277	10 139	214 444	–	8 437	267 265
1985/86	7 504	15 303	14 407	223 052	–	17 267	277 533

Källa: Statens utsädeskontroll och frökontrollanstalterna i Linköping och Örebro.

Tabell 6.2 baseras på en undersökning som SCB 1982 (och tidigare år 1976 och 1977) utfört på uppdrag. I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna inhämtades uppgifter om användning av statsplomberat utsäde och om användningen av betat utsäde. Undersökningen gjordes på hela urvalet till de objektiva skördeuppskattningarna, dvs på ca 28 000 spannmålsfält hos ca 12 250 företag.

Vid denna undersökning inhämtades också uppgifter om kombinationen av statsplombering och betning. För 1982 framkom härvid att praktiskt taget allt statsplomberat utsäde för höstvete, höstråg, vårvete och korn också var betat. För havre var andelen betat utsäde av det statsplomberade endast ca 50 %. Uppgifter om andelen betat utsäde 1988/89 redovisas i tabell 6.10.

Tabell 6.2
Spannmålsareal 1982 besädd med statsplomberat respektive betat utsäde. Procent av grödareal
Cereal area in 1982 sown with state certified and disinfected seed

Område	Höstvete		Höstråg		Vårvete		Korn		Havre	
	Stats- plom- berat	Betat	Stats- plom- berat	Betat	Stats- plom- berat	Betat	Stats- plom- berat	Betat	Stats- plom- berat	Betat
<i>Län</i>										
Stockholms	83	99	79	97	80	96	71	89	61	36
Uppsala	77	99	66	97	47	90	49	46
Södermanlands	76	99	91	96	70	92	66	86	50	23
Östergötlands	80	100	97	99	85	99	83	92	70	27
Jönköpings	80	84	75	54
<i>Kronobergs</i>										
Kalmar	56	96	61	86	61	74	68	35
Gotlands	62	95	68	90	56	79	80	81
Blekinge	74	93	84	97	76	83	82	87
Kristianstads	92	100	95	92	99	92	96	95	92	73
<i>Malmöhus</i>										
Hallands	91	99	94	97	100	97	95	97	94	71
Göteborgs o Bohus	94	97	97	97	82	84	83	58
Älvsborgs	92	93	65	69	58	33
Skaraborgs	80	95	60	74	54	38
	71	98	81	97	84	92	62	83	44	40
<i>Värmlands</i>										
Örebro	74	82	54	73	48	49
Västmanlands	79	95	78	99	72	94	55	84	47	47
Kopparbergs	77	99	75	98	46	81	42	41
Gävleborgs	28	55	48	44
	35	57	37	37
<i>Västernorrlands</i>										
Jämtlands	63	66	82	73
Västerbottens	87	87
Norrbottens	82	84	82	60
	83	86
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	90	99	95	98	99	96	93	96	89	68
» mellanbygder	72	97	80	91	97	95	80	88	82	67
» norra slättbygder	75	99	91	99	86	97	70	87	47	38
Svealands slättbygder	78	99	83	96	71	96	53	85	47	39
Götalands skogsbygder	86	96	83	89	81	90	75	78	71	42
Mellersta Sveriges skogsbygder	87	90	86	90	44	64	52	41
Nedre Norrland	57	67	55	52
Övre Norrland	83	85	83	63
<i>Hela riket</i>										
1982	80	98	86	95	81	96	69	84	57	43
1977	62	95	74	92	72	34	62	65	59	12
1976	62	94	74	88	72	41	62	55	59	15

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning (urvalsundersökning, se texten).

Av tabell 6.2 framgår att andelen statsplomberat utsäde är högst för höstsäd (över 80 %) och lägst för havre (under 60 %). För de flesta sädesslag har en betydande ökning av andelen statsplomberat utsäde skett sedan slutet av 1970-talet. Man måste dock komma ihåg att man kan förvänta sig relativt stora variationer mellan olika år p g a växlande möjligheter att ta utsäde av tillfredsställande kvalitet från föregående års skörd.

Skillnaderna mellan olika delar av landet är betydande, med de högsta andelarna statsplombering i de södra och de norra delarna av riket. Orsakerna torde vara det intensiva jordbruket i södra Sverige respektive svårigheterna att odla eget utsäde i norra Sverige.

För betning av utsäde är bilden liknande, men man måste här ta med i beräkningen att variationen mellan olika år torde vara ännu större än för statsplomberingen.

Utsädesmängd per hektar

Rikstäckande undersökningar om använda utsädesmängder per hektar saknas i stort sett. SCB genomförde 1965 en undersökning som för olika sädesslag visade utsädesmängden i storleksordningen 200–240 kg/ha.

Det finns vissa möjligheter att kombinera uppgifter om grödarealen med totala kvantiteten statsplomberat utsäde för att få en översiktlig uppfattning om använda utsädesmängder. Således kan uppgiften om spannmålsarealen 1982 (se tabell 52 i Jordbruksstatistisk årsbok 1983) kombineras med uppgiften i tabell 6.2 för att ge en skattning av de totala arealerna som besätts med statsplomberat utsäde. Genom att sedan dividera uppgiften om statsplomberat utsäde för höst- respektive vårstråsäd för 1981/82 (se Jordbruksstatistisk årsbok

1983, tabell 42) med de skattade arealerna erhåller man resultaten

Höststråsäd 220 kg/ha
Vårstråsäd 230 kg/ha

Man måste dock räkna med att dessa siffror endast ger ett ungefärligt mått på de verkliga utsädesmängderna. I praktiken används visst statsplomberat utsäde inte för utsäde (t ex osålda partier som använts som fodermedel). Å andra sidan har vid beräkningen inte tagits hänsyn till utvintring eller dylikt.

Annan publicering

Meddelanden från statens utsädeskontroll (tidigare statens centrala frökontrollanstalt), årligen sedan 1926.

Frökontrollanstaltens i Linköping verksamhet, årligen, sedan 1878.

Redogörelse för verksamheten vid Frökontrollanstalten i Skara, årligen sedan 1876/77. (Ingår numera i statens utsädeskontroll.)

Frökontrollanstalten i Örebro, årligen sedan 1878/79.

Rapporter från de objektiva skördeuppskattningarna.

Arealer av spannmål besådda med statsplomberat och betat utsäde 1976 och 1977. SCB. SM J 1979:8.2. Appendix till SM J 1979:8.2.

Inventering av 1982 års spannmålsarealer med avseende på användningen av statsplomberat och ej statsplomberat utsäde. SCB. PM A/FU 1982:22 (stencil).

Utsädesmängderna för spannmål 1965. SCB. SM J 1966:5

Växtnäringsämnen

Uppgifter om försäljning av kalk till jord- och trädgårdsbruket samt för kalkning av sjöar och vattendrag insamlas fr o m 1986 av statistiska centralbyrån (SCB). Tidigare insamlades och publicerades statistiken av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA). Statistiken avser till största delen försäljning till jordbruket. Uppgiftslämnare är tillverkare, importörer och grossister.

Även statistiken över handelsgödsel har överförts från KSLA till SCB fr o m 1985/86. Uppgiftslämnare till statistiken är tillverkare och importörer av handelsgödsel. Dessa erlägger prisregleringsavgifter till statens jordbruksnämnd (JN) som publicerar årlig statistik på riksnivå. Denna avser perioden 1 juli t o m den 30 juni påföljande år. Redovisningen i tabell 6.6 bygger på uppgifterna från JN. Tabell 6.5 är baserad på SCBs uppgiftsinsamling och avser branschens verksamhetsår, vilket fr o m 1987/88 är juni – maj.

SCB har i princip samlat in och bearbetat primärmaterialet på samma sätt som KSLA tidigare gjort för åren t o m 1985. Det kan dock inte uteslutas att överförandet av statistiken från KSLA till SCB ändå kan påverka resultaten. Detta bör beaktas främst vid studiet av tidsserier. Observera beträffande tabellerna med regionala uppdelningar att viss approximation har fått göras för att erhålla länssiffror, då försäljningsdistrikt etc inte alltid överensstämmer med länsgränser.

Resultat

I tabell 6.3 redovisas kalkförsäljningen 1985–1989 med fördelning på olika kalkprodukter. Tabellen har justerats för en definitionsändring. Fram t o m 1986 hänförs till Mg-kalk endast produkter med högst 6 % magnesium. Produkter med högre halt redovisas som dolomit. Uppgifterna för 1985 har justerats för detta. En viss osäkerhet råder beträffande definitionen av dessa två produkter och även beträffande definitionen av trädgårdskalk vilket till viss del förklarar de stora förändringarna mellan åren.

Tabell 6.3
Försäljningen av olika kalkprodukter 1985–1989 för jord- och trädgårdsbruk, 1 000 ton kalciumoxid

Sales of different lime products 1985–1989 for agricultural and horticultural purposes, in thousands of tons of calcium oxide

Produkt	1985 ¹	1986	1987	1988	1989
Krossad kalksten	79,2	71,8	80,4	79,5	78,9
Kalkstensmjöl	28,7	8,3	9,6	7,7	16,0
Dolomit	74,2 ²	44,9	38,9	38,7	46,6
Mg-kalk	32,5 ²	34,7	22,8	36,7	32,6
Trädgårdskalk	6,9	19,7	21,9	18,8	19,7
Slagger	36,6	26,5	16,5	14,8	15,5
Sockerbrukskalk ³	26,5	30,2	22,8	26,8	31,3
Övriga kalkprodukter	4,6	1,0	0,1	0,2	1,0
Totalt	289,2	237,1	212,9	223,2	241,7

1) Uppgifter insamlade och publicerade av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien.

2) Justerade siffror pga förändrade definitioner (se vidare i texten).

3) Produktnamnet slamkalk har ändrats till sockerbrukskalk.

Källa: KSLA och SCB.

Detta avsnitt innehåller uppgifter om användningen av kalkprodukter och av växtnäringsämnena kväve (N), fosfor (P) och kalium (K).

Ämne	Effekter
Kalk	Ökar jordens pH-värde och förbättrar jordens struktur.
Kväve	Ger växternas gröna delar en snabb och kraftig utveckling. Ökar proteininnehållet.
Fosfor	Medverkar vid många livsviktiga processer. Stimulerar frösättning och mognad.
Kalium	Medverkar vid växtnäringstransport inom växten. Förbättrar sädens stråstyrka. Ökar växternas vinterhärdighet.

Tabell 6.4
Försäljningen av kalciumoxid, kg per ha utnyttjad åker, 1985–1989

Sales of calcium oxide, kilogrammes per hectare of utilized arable land, 1985–1989

Län	1985 ¹	1986	1987	1988	1989
Stockholms	28	23	37	39	31
Uppsala	28	24	41	36	26
Södermanlands	102	73	61	71	127
Östergötlands	58	44	37	46	63
Jönköpings	138	155	136	134	160
Kronobergs	98	77	141	139	132
Kalmar	71	116	69	81	120
Gotlands	25	24	16	17	30
Blekinge	199	182	183	157	159
Kristianstads	109	106	91	89	92
Malmöhus	104	98	76	89	85
Hallands	297	207	187	216	250
Göteborgs o Bohus	238	155	207	172	147
Älvsborgs	146	97	72	67	87
Skaraborgs	78	70	74	57	47
Värmlands	112	88	47	52	87
Örebro	125	96	62	77	65
Västmanlands	41	44	56	56	46
Kopparbergs	51	9	25	32	53
Gävleborgs	61	63	49	61	74
Västernorrlands	42	52	73	108	60
Jämtlands	22	5	5	6	12
Västerbottens	100	98	75	138	141
Norrbottnens	93	93	102	80	68
Hela riket	100	83	75	79	86

1) Uppgifter insamlade och publicerade av Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (KSLA).

Källa: KSLA och SCB.

Länsuppgifterna i tabell 6.4 bygger på uppgifterna om försäljning av kalkprodukter till jord- och trädgårdsbruk samt arealen utnyttjad åker enligt lantbruksregistret. De länsvisa försäljningsuppgifterna är dock delvis osäkra. På riksnivå har variationerna i förbrukningen av kalk varit stora under 1980-talet. År 1980 var den genomsnittliga tillförseln 90 kg/ha, år 1983 var den 120 kg/ha medan tillförseln de senaste redovisade åren åter varit lägre. Variationerna kan bl a bero på skiftande ekonomiska förhållanden mellan åren.

Av tabell 6.5 framgår att de genomsnittliga givorna av handelsgödsel 1989/90 motsvarade ca 80 kg kväve, 11 kg fosfor och 21 kg kalium per ha. Variationerna mellan olika delar av riket är stora, med de högsta hektarsiffrorna i Malmöhus län. Även övriga slättbygds-län ligger högt, medan särskilt norrlandsläna ligger lågt. Variationerna mellan läna är störst för kväve. Vad avser fosfor och kalium var trenden under 1980-talet stadigt nedåtgående i alla delar av landet.

Vid tolkning av siffrorna i tabell 6.5 måste man komma ihåg att mycket av variationerna mellan läna kan förklaras av skillnader i tillgång till stallgödsel och av skillnader i grödor. I slättbygderna finns t ex höga andelar brödsäd och oljevaxter, i Norrland stora vallarealer.

Tabell 6.6 visar i vilka former som kväve, fosfor och kalium sålts. Observera att denna tabell ger vikten av den sålda varan, medan tabell 6.5 anger vikten av respektive näringsämne. Kvävegödselmedel kan t ex innehålla mellan 15 och 30 % kväve.

Av tabell 6.6 framgår också att ungefär lika mycket enkla som sammansatta handelsgödselmedel används. Bland de rena kvävegödselmedlen utgörs 53 % av kalksalpeter 15,5 N (15,5 % kväve) samt 38 % av kalkammonsalpeter (27–28 % kväve). Bland de sammansatta dominerar NP 26-6 (26 % kväve, 6 % fosfor) bland NP-medlen, medan PK 7-13 och NPK 20-4-8 är störst inom sina respektive grupper.

Drygt 4 % av den totala mängden handelsgödselmedel i tabell 6.6 används i skogsbruket.

Annan publicering

Förbrukningen av handelsgödselmedel 1987/88 och 1988/89. Statens jordbruksnämnd. Jordbruksekonomiska meddelanden 1988 och 1989.

Försäljningen av kalk och försäljningen av handelsgödsel för jord- och trädgårdsbruk redovisas i SCB, Statistiska meddelanden Na 32 SM 9001 resp Na 35 SM 9101.

Tabell 6.5

Försäljning av handelsgödselmedel (mängd kväve, fosfor och kalium) till jordbruket och trädgårdsbruket i medeltal 1989/90 (juni 89 – maj 90). Totalt samt per hektar utnyttjad åker

Sale of fertilizers (nitrogen, phosphorus and potassium) to the agricultural and horticultural sector in 1989/90

Län och länsgrupper	Total kvantitet, ton			Kvantitet per hektar, kg		
	Kväve	Fosfor	Kalium	Kväve	Fosfor	Kalium
Stockholms (AB)	6 100	800	900	66	9	9
Uppsala (C)	12 500	1 800	1 600	80	11	10
Södermanlands (D)	11 300	1 700	2 000	83	12	15
Östergötlands (E)	24 400	2 800	3 800	114	13	18
Jönköpings (F)	400	600	1 800	44	7	20
Kronobergs (G)	2 800	400	1 300	51	8	23
Kalmar (H)	9 500	1 100	3 100	74	8	24
Gotlands (I)	6 000	1 200	2 700	72	14	32
Blekinge (K)	2 300	200	700	65	6	20
Kristianstads (L)	17 900	1 500	4 300	101	8	24
Malmöhus (M)	38 400	3 800	10 900	127	13	36
Hallands (N)	12 600	1 400	3 800	105	11	31
Göteborgs o Bohus (O)	5 400	700	1 400	82	11	21
Älvsborgs (P)	8 000	1 600	3 000	52	10	20
Skaraborgs (R)	26 800	3 500	6 200	95	12	22
Värmlands (S)	4 900	900	1 800	44	8	16
Örebro (T)	7 800	1 200	1 900	69	11	17
Västmanlands (U)	9 800	1 800	1 400	76	14	11
Kopparbergs (W)	3 400	600	1 200	56	9	19
Gävleborgs (X)	3 500	600	1 200	47	8	16
Västernorrlands (Y)	1 600	300	500	28	5	10
Jämtlands (Z)	1 300	200	500	29	5	11
Västerbottens (AC)	2 500	500	1 100	33	7	14
Norrbottnens (BD)	1 600	300	700	39	8	18
<i>Vissa länsgrupper</i>						
Län L och M	56 300	5 300	15 200	118	11	32
Län F, G och H	16 400	2 200	6 300	59	8	23
Län O, P och R	40 100	5 800	10 500	80	12	21
Län AB, C, D, T och U	47 600	7 300	7 800	76	12	12
Län W och X	6 900	1 100	2 300	51	8	17
Län Y, Z, AC och BD	7 000	1 400	2 800	32	6	13
<i>Hela riket</i>	224 500	29 500	57 700	80	11	21

Källa: SCB.

Tabell 6.6

Förbrukningen av handelsgödselmedel uttryckt i miljoner kg per vara (inkl skogsgödsling)

Use of commercial fertilizers. Millions of kg

	1987/88	1988/89
<i>Enkla gödselmedel</i>		
Kvävegödsel	695,0	749,1
Fosforgödsel	17,5	17,4
Kaliumgödsel	9,6	7,1
<i>Sammansatta gödselmedel</i>		
NP-gödsel	59,4	56,2
PK-gödsel	127,6	126,7
NPK-gödsel	431,6	357,9
<i>Totalt</i>	1 340,7	1 314,4

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Växtskyddsmedel

Inköp av växtskyddsmedel har under en följd av år varit enda måttet på förbrukningen inom jordbruket av sådana medel. Statistiken över mängd sålda preparat återspeglar dock inte helt hur jordbrukets användning av växtskyddsmedel förändrats under åren. Många preparat har blivit effektivare, vilket inneburit att samma mängd preparat räckt till större areal.

Uppgifter om försäljningen av bekämpningsmedel insamlas årligen av kemikalieinspektionen. På basis av dessa uppgifter har SCB sedan 1981 gjort beräkningar av det antal doser, mätt som liter eller kg preparat per ha, som den till jordbruket sålda mängden räcker till. Därmed erhålles också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Beräkningarna gör det möjligt att studera förändringen i användning över tiden. Jämförbarheten mellan åren är dock beroende av att förbrukarnas lagerhållning inte nämnvärt ändras från ett år till ett annat.

SCB har också vissa år genomfört intervjuundersökningar om jordbrukarnas användning av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen. Vid tolkningen av resultaten från de undersökningarna måste man komma ihåg att behovet av att använda växtskyddsmedel varierar kraftigt mellan olika år pga väderlekens inverkan på betingelserna för t ex insektsangrepp.

Resultat

Tabell 6.7 visar försäljningen av växtskyddsmedel under perioden 1985–1989. Som synes dominerar försäljningen av

Tabell 6.7

Total försäljning av växtskyddsmedel till jordbruket 1985–1989. Kvantitet verksam substans och värde

Total sale of pesticides to agriculture in 1985–1989. Quantities of active agent and value

Växtskyddsmedel	Totalt	därav			
		insektsmedel	svampmedel ³	betningsmedel ¹	ogräsmedel
<i>Kvantitet verksam substans, ton</i>					
1989	2 423	39	379	120	1 852
1988	2 865	103	578	101	2 009
1987	2 409	52	392	119	1 763
1986	5 585	151	801	199	4 193
1985	3 660	140	484	155	2 752
<i>Värde, miljkr</i>					
1989	677,5	58,3	75,5	54,9	488,8
1988	661,7	88,2	94,2	37,4	441,9 ²
1987	540,0	32,7	82,8	40,5	384,0 ²
1986	926,9	118,2	170,4	58,9	579,4 ²
1985	571,5	81,4	82,9	39,9	367,3 ²

1) Förbrukning huvudsakligen inom utsädesbranschen.

2) Inkl medel för tillväxtreglering (1988 kvantitet verksam substans 74 ton).

3) Inkl micronäringsämnen och baljväxtbakterier.

Källa: Kemikalieinspektionen samt Statens Jordbruksnämnd.

Växtskyddsmedlen kan indelas i:

- Medel mot insekter
- Medel mot växtsjukdomar (svampangrepp)
- Medel mot ogräs

Dessutom används medel för tillväxtreglering, t ex stråforkortning och blastdödning.

Betningsmedel för utsäde kan också betraktas som ett medel mot växtsjukdomar; medlet tillsetts dock redan av leverantören.

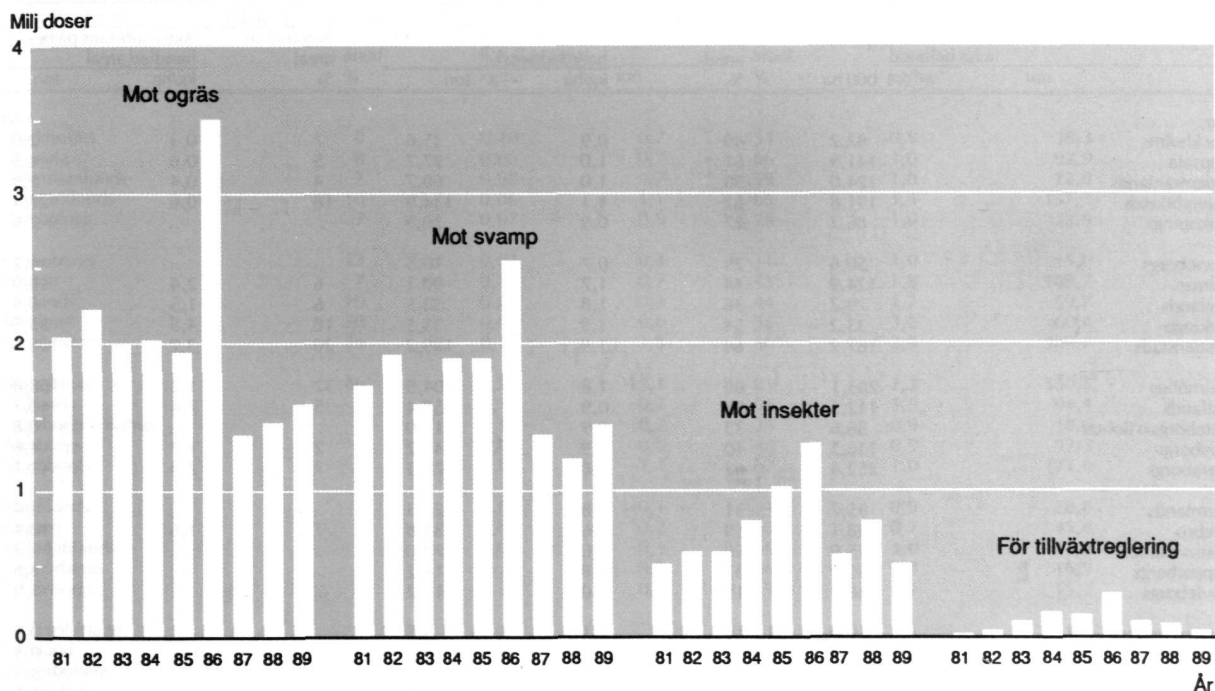
ogräsmedel, såväl volymmässigt som värdemässigt. För samtliga slag av växtskyddsmedel gäller att kvantiteterna varierar mellan enskilda år under perioden. Den kraftiga ökningen mellan 1985 och 1986 kan förklaras av att en statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes den 1 juli 1986. Denna höjde prisnivån med ca 20 %, varför många jordbrukare gjorde inköp även för 1987 års behov före prishöjningen, vilket sedan avspeglas i en minskad försäljning under 1987.

Förekostmen av olika slags preparat inom varje grupp av bekämpningsmedel och tillkomsten av nya medel på marknaden gör det också svårt att tolka kvantitetsuppgifterna. Övergång till mer verksamma substanser och/eller ändrade koncentrationer kan alltså medföra att en förbättrad effekt erhålls utan att detta avspeglar sig i kvantitetsiffrorna.

Uppgifterna om värde i tabell 6.7 baseras på statens jordbruksnämnds sammanställning av prisuppgifter från återförsäljare. Då mängduppgiften avser försäljning till återförsäljare utgör försäljarnas lagerhållning en osäkerhetskälla.

Uppgifter för trädgårdsodlingen saknas för senare år. Tidigare uppgifter, från Lantbrukets utredningsinstitut visade en användning i den kommersiella trädgårdssektorn som motsvarade ca 5 % av användningen inom jordbruket.

Diagram 6.8
Bekämpningsmedel i jordbruket 1981–1989, miljoner doser
Pesticides in agriculture 1981–1989, million doses

En statlig prisregleringsavgift för bekämpningsmedel infördes 1 juli 1986.

Källa: SCB, Naturresurser och miljö.

Användningen av bekämpningsmedel i jordbruket kan mätas på olika sätt. I diagram 6.8 redovisas beräknat antal doser. För varje preparat har den lämnade kvantitetssuppgiften dividerats med en dos uttryckt i liter eller kg per ha. Uppgifter om dosens storlek har hämtats från preparatleverantörernas produktkataloger och informationsblad. Den erhållna kvoten är ett mått på hur många doser den sålda kvantiteten räcker till och därmed också ett mått på hur stor yta som kan besprutas med den sålda mängden. Variablen är jämförbar över tiden men jämförbarheten mellan enskilda år kan påverkas om förbrukarnas lagerhållning ändras från ett år till ett annat som skedde 1986–1987. Av diagrammet kan utläsas att användningen av ogräspreparat och svampbekämpningspreparat i stort sett ligger på samma nivå under de fem första åren på 80-talet. Användningen av insektspreparat och tillväxtreglerande preparat ökar däremot något under samma period. För 1986 redovisas en kraftig ökning för alla fyra preparattyperna. För 1987 redovisas däremot en kraftig minskning. Både ökningen och minskningen torde huvudsakligen vara ett resultat av lagerökningen sommaren 1986.

Hur den genomsnittliga dosen har förändrats över åren för de olika preparattyperna framgår av nedanstående tablå.

År	Antal doser miljoner	Genomsnittlig dos aktiv substans kg/ha
1981	4,1	1,2
1982	4,6	1,1
1983	4,1	1,0
1984	4,7	0,9
1985	4,8	0,7
1986	7,5 ¹	0,7
1987	3,3 ¹	0,7
1988	3,5	0,8
1989	3,5	0,7

1) Se texten för kommentar.

Annan publicering

Statens jordbruksnämnd. Jordbruksekonomiska meddelanden. Jordbrukets kostnader för växtskyddsmedel 1989.

Kemikalieinspektionen. Försålda kvantiteter av bekämpningsmedel 1989.

SCB. Statistiska meddelanden, serie Na: Bekämpningsmedel i jordbruket. Na 19 SM 9001.

Tabell 6.9

Användning 1988/89 av ogräs-, svamp- och insektsmedel i åkergrödor, behandlad grödareal samt förbrukad mängd aktiv substans, kg/ha och ton

Use of pesticides in arable crops, treated crop area, and active substance

Område; storleksgrupp;	Grödareal totalt 1 000 ha	Ogräsmedel			Svampmedel		
		Behandlad areal %	Aktiv substans på be- handlad areal		Behandlad areal %	Aktiv substans på be- handlad areal	
			kg/ha	ton		kg/ha	ton
<i>Län</i>							
Stockholms	82,2	49	0,9	35,6	7	0,3	2,0
Uppsala	141,9	61	1,0	87,7	5	0,6	4,5
Södermanlands	124,0	55	1,0	69,7	4	0,4	2,3
Östergötlands	191,8	62	1,1	134,9	18	0,6	21,4
Jönköpings	86,2	27	0,9	20,9	2,6
Kronobergs	50,6	29	0,7	10,5	4,2
Kalmar	124,9	44	1,7	90,1	6	2,4	18,9
Gotlands	79,2	36	1,8	52,5	6	1,5	6,9
Blekinge	33,2	54	1,9	33,5	18	4,5	26,3
Kristianstads	167,2	64	1,9	199,2	20	3,2	106,6
Malmöhus	283,1	80	1,8	404,5	32	1,2	108,8
Hallands	112,3	53	0,9	53,4	5	7,4	40,3
Göteborgs o Bohus	56,6	33	0,9	17,0	0,8
Älvsborgs	136,5	40	0,9	47,2	2	1,7	4,6
Skaraborgs	252,4	62	0,8	128,3	7	2,3	42,1
Värmlands	95,7	31	0,8	25,3	3,4
Örebro	98,1	59	0,6	34,8	7	1,6	10,4
Västmanlands	115,0	60	1,0	72,0	1,3
Kopparbergs	55,0	33	0,8	14,2	2,6
Gävleborgs	68,2	19	1,0	13,2	1,9
Västernorrlands	50,9	10	1,1	5,5	0,5
Jämtlands	38,9	0,7	0,3
Västerbottens	67,1	11	1,0	7,7	3,1
Norrbottens	35,5	13	1,2	5,5	1,8
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	328,9	81	1,7	464,6	31	1,5	149,9
» mellanbygder	308,4	56	1,8	302,9	14	3,3	140,8
» norra slättbygder	406,8	66	0,9	253,2	12	1,0	51,6
Svealands slättbygder	576,7	58	0,9	310,6	5	0,8	21,7
Götalands skogsbygder	488,7	32	1,0	157,2	2	4,1	38,6
Mellersta Sveriges skogsbygder	180,6	31	0,8	47,6	2	2,0	7,3
Nedre Norrland	148,6	11	1,0	15,4	4,4
Övre Norrland	108,5	11	1,1	13,8	4,4
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
5,1 – 20,0	409,9	28	1,5	167,6	4	2,8	41,4
20,1 – 50,0	814,5	42	1,3	443,3	5	2,3	101,9
50,1 – 100,0	715,7	55	1,2	463,4	9	1,9	120,7
Över 100,0	607,1	71	1,1	493,3	19	1,4	164,3
<i>Hela riket</i>							
1989	2 547,1	50	1,2	1 565,4	9	1,8	417,8
1988	2 590,3	50	1,3	1 745,6	8	2,2	459,9

Källa: SCB, urvalsundersökning.

I tabellerna 6.9 och 6.10 redovisas resultat från en intervjuundersökning, som statistiska centralbyrån genomförde sommaren 1989. I denna undersökning intervjuades ca 4 600 jordbrukare med mer än 5 ha åkermark. De utfrågades om sin användning av kemiska bekämpningsmedel i växtodlingen – till vilka grödor man använt bekämpningsmedel, hur mycket man använt och vilka preparat som kommit till användning. Intervjuerna genomfördes i samband med de objektiva skör-

deuppskattningarna och varje jordbrukare besöktes flera gånger under sommaren. Jordbruksföretagen är slumpmässigt utvalda i proportion till gårdarnas åkerareal.

Ogräsmedel används på hälften av landets åkerareal med en genomsnittlig dos av 1,2 kg/ha verksam substans. Drygt 10 % av åkerarealen behandlades med i genomsnitt 0,10 kg/ha av insektsmedel och knappt 10 % av arealen med i genomsnitt 1,8 kg/ha svampmedel.

Tabell 6.9 (forts)

Område; storleksgrupp;	Insektsmedel			Summa		
	Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal kg/ha	på behandlad areal ton	Behandlad areal %	Aktiv substans på behandlad areal kg/ha	ton
<i>Län</i>						
Stockholms	8	0,10	0,7	54	0,9	38,3
Uppsala	8	0,06	0,7	66	1,0	92,9
Södermanlands	7	0,08	0,7	59	1,0	72,8
Östergötlands	10	0,06	1,1	65	1,3	157,3
Jönköpings	7	0,07	0,5	28	1,0	23,9
Kronobergs	12	0,07	0,4	31	1,0	15,0
Kalmar	7	0,08	0,7	45	1,9	109,7
Gotlands	10	0,04	0,3	44	1,7	59,7
Blekinge	20	0,09	0,6	58	3,2	60,4
Kristianstads	23	0,10	3,9	66	2,8	309,7
Malmöhus	46	0,13	17,1	81	2,3	530,5
Hallands	5	0,12	0,7	56	1,5	94,4
Göteborgs o Bohus	3	0,10	0,2	35	0,9	18,0
Älvsborgs	5	0,07	0,5	43	0,9	52,3
Skaraborgs	8	0,05	1,1	67	1,0	171,6
Värmlands	2	0,03	0,1	34	0,9	28,8
Örebro	4	0,05	0,2	63	0,7	45,4
Västmanlands	6	0,04	0,3	65	1,0	73,5
Kopparbergs	0,1	36	0,9	16,9
Gävleborgs	0,1	19	1,2	15,2
Västernorrlands	11	1,1	6,0
Jämtlands	0,0	1,0
Västerbottens	12	1,4	10,8
Norrbottens	13	1,6	7,3
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	42	0,13	17,8	83	2,3	632,3
» mellanbygder	16	0,10	4,9	60	2,4	448,5
» norra slättbygder	10	0,05	2,1	70	1,1	307,0
Svealands slättbygder	7	0,07	2,6	62	0,9	334,9
Götalands skogsbygder	6	0,08	2,3	33	1,2	198,0
Mellersta Sveriges skogsbygder	3	0,06	0,3	34	0,9	55,2
Nedre Norrland	0,0	12	1,2	19,8
Övre Norrland	12	1,5	18,2
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
5,1 - 20,0	6	0,09	2,1	29	1,8	211,1
20,1 - 50,0	8	0,11	6,8	45	1,5	552,0
50,1 - 100,0	12	0,10	8,4	58	1,4	592,5
Över 100,0	21	0,10	12,4	76	1,5	670,0
<i>Hela riket</i>						
1989	12	0,10	30,0	53	1,5	2 013,3
1988	30	0,15	113,5	54	1,6	2 318,0

Bekämpningsmedelsförbrukningen var regionalt mycket olika fördelad och naturligtvis beroende av jordbrukets omfattning och karaktär. I de nordligaste länen, där slättevall upptar en stor del av den aktuella åkerarealen, används bekämpningsmedel i mycket liten omfattning. Av den totalt i landet förbrukade mängden bekämpningsmedel förbrukades där endast ca 2 % medan andelen av arealen var omkring 10 %. Även på småländska höglandet var förbrukningen liten. I jordbruksbygderna i södra Sverige används däremot

väsentligt större mängder. I Skåneläna, där ett flertal grödor odlas och där bekämpningsbehovet ofta kan vara stort, förbrukades 40 % av ogräsmedlen, 70 % av insektsmedlen och 50 % av svampmedlen. Samtidigt var länens andel av åkerarealen omkring 18 %. Både ogräs-, svamp- och insektsmedel används på förhållandevis större andel av grödarealen på de stora gårdarna än de små. En fjärdedel av jordbruksföretagen har inte alls använt kemiska medel 1988/89.

Tabell 6.10
Grödarealer besädda med betat¹ utsäde 1988/89, procent
Areas sown with desinfected seed in 1988/89, per cent

Område	Samtliga åkergrödor			Betnings- uppgift saknas %	Spannmål			
	Areal totalt 1 000 ha	Areal besädd med betat utsäde %	obetat utsäde %		Grödareal 1 000 ha	Areal besädd med betat utsäde %	obetat utsäde %	Betnings- uppgift saknas %
<i>Län</i>								
Stockholms	82,2	53	40	6	50,4	74	22	4
Uppsala	141,8	59	31	10	96,0	76	15	9
Södermanlands	124,0	59	33	7	78,8	84	14	2
Östergötlands	191,7	58	33	9	116,7	85	11	4
Jönköpings	86,1	18	76	6	31,0	49	41	10
<i>Kronobergs</i>								
Kalmar	50,5	21	75	3	17,4	58	36	6
Gotlands	124,8	35	58	7	51,2	72	24	4
Blekinge	79,2	38	48	14	32,1	79	13	9
Kristianstads	33,1	45	50	5	13,5	78	17	5
	167,2	43	45	12	77,5	65	28	7
<i>Malmöhus</i>								
Hallands	283,0	54	34	12	153,1	68	24	8
Göteborgs o Bohus	112,3	38	49	13	61,3	63	24	12
Älvsborgs	56,6	31	63	6	26,6	62	31	8
Skaraborgs	136,5	36	59	5	64,2	67	29	4
	252,4	46	45	10	164,0	62	33	5
<i>Värmlands</i>								
Örebro	95,7	32	61	7	43,8	66	31	3
Västmanlands	98,1	47	43	10	64,6	66	29	5
Kopparbergs	114,8	52	42	7	84,1	63	34	3
Gävleborgs	54,7	35	59	6	26,6	67	28	4
	68,1	24	72	4	29,0	56	42	2
<i>Västernorrlands</i>								
Jämtlands	50,7	18	78	4	12,2	75	20	5
Västerbottens	38,9	16	81	3	5,5	87	5	9
Norrbottnens	67,1	23	73	4	18,0	83	12	4
	35,4	14	82	4	5,4	77	19	4
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	328,8	55	30	15	188,8	67	23	9
» mellanbygder	308,4	43	46	11	139,1	73	21	7
» norra slättbygder	406,7	54	36	9	267,6	72	24	4
Svealands slättbygder	576,7	55	37	8	386,4	73	22	5
Götalands skogsbygder	488,7	25	69	5	192,8	59	33	8
Mellersta Sveriges skogsbygder	180,6	32	62	6	84,3	64	32	4
Nedre Norrland	148,6	20	76	4	40,6	69	27	4
Övre Norrland	108,5	19	76	4	23,6	82	13	4
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>								
5,1 – 20,0	409,9	23	71	6	149,1	57	36	7
20,1 – 50,0	814,5	36	57	7	390,5	64	29	6
50,1 – 100,0	715,7	47	43	9	398,6	71	23	5
Över 100,0	607,1	60	30	10	384,7	78	18	5
<i>Hela riket</i>								
1989	2 547,1	43	49	8	1 322,9	70	25	6
1988	2 590,3	40	50	10	1 345,8	64	27	9

1) Betning innebär att utsädet före sådden behandlas med kemiska medel för att skydda detta mot angrepp av växtsjukdomar eller skadedjur.

Källa: SCB, ursvalsundersökning.

Tabell 6.10 visar andelen grödarealer som såtts med betat utsäde 1988/89. Uppgifterna har insamlats i den på föregående sidor beskrivna intervjuundersökningen. Resultaten visar att drygt 90 % av höstsädesarealen och 60 % av vårsädesarealen såddes med betat utsäde. I övriga grödor, utom

sockerbetor, där allt utsäde betas, används det betade utsädet i betydligt mindre utsträckning. Uppgift om utsädet saknas dock för 8 % av arealen. Uppgifterna om betat utsäde är därför något osäkra.

Fodermedel

Jordbruksnämnden sammanställer varje år statistik över produktionen av foderblandningar och beräknar förbrukningen av fodermedel.

Uppgifter om den inhemska produktionen av foderblandningar insamlar jordbruksnämnden från tillverkare.

Med hjälp av uppgifter från tillverkare om produktionen av fodermedel, från den officiella handelsstatistiken om import och export av fodermedel samt från tillverkare och importörer om lagerförändringar, gör jordbruksnämnden beräkningar över förbrukningen av fodermedel.

Observera särskilt att uppgifterna om förbrukningen av fodersäd är beräknad som en restpost: Skörd – human konsumtion – utsäde – utrikeshandel. En orsak till variationerna i förbrukningen av fodersäd är att korrigerings inte kan göras för lagerförändringar.

En liten del av foderbehovet täcks av importerade varor. Importen utgörs främst av proteinrika fodermedel som ingår i foderblandningar. Importens andel av den totala fodertillgången har minskat något under den senaste tioårsperioden.

Ungefär hälften av fodertillgången, uttryckt i energiinnehåll, utgörs av kraftfoder. Bland kraftfodret dominerar spannmål, se vidare tabell 6.11.

Av tabell 6.11 framgår också att fördelningen mellan spannmål, sockerprodukter och proteinfodermedel varit relativt stabil under den aktuella perioden.

Inom gruppen oljekraftfoder dominerar sojamjöl och rapsmjöl.

Förbrukningen av kraftfoder i Sverige har ökat kraftigt sedan 1960-talet. Orsakerna till ökningen är främst en ökad intensitet i animalieproduktionen men även i viss mån en minskad grovfoderproduktion.

Fodermedlen kan indelas i grovfoder (hö, grönfoder m m) och kraftfoder (spannmål, oljekraftfoder m m). En annan indelningsgrund är efter fodermedlets ursprung; vegetabiliska (samtliga ovan uppräknade hör hit) och animaliska (fiskmjöl, köttmjöl m m). Dessutom används mindre mängder av mineralfodermedel och vitaminfodermedel.

Tabell 6.11
Beräknad förbrukning av kraftfodermedel 1985/86–1989/90. 1000 ton
Estimated consumption of feeding consentrat 1985/86–1989/90. 1000 tons

Slag av fodermedel	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90
<i>Spannmål</i>					
Fodersäd ¹	3 400	3 200	3 000	2 700	2 700
Brödsäd	245	248	365	392	384
Majs	38	25	15	15	7
<i>Sockerprodukter</i>					
Melass	62	90	82	79	59
Betfor	198	199	243	230	243
<i>Proteinfodermedel</i>					
Oljekraftfoder	302	306	378	410	369
Fiskmjöl	121	114	81	61	58
Köttmjöl	39	36	43	32	33
Glutenfoder	3	3	12	5	8
Kvarnbi produkter	137	131	150	159	179
Foderarter, Åkerbönor	90	80	90	80	90
Lupinfrö	20	0	1	2	1

1) Beräknad som restpost, se texten.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 6.12

Produktion av foderblandningar för olika djurslag samt råvaror ingående i dessa blandningar 1985/86–1989/90. Milj kilogram

Production of feeding stuff for different kinds of animals and raw materials included in these mixtures in 1985/86–1989/90. Millions of kilogrammes

Råvara	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90
<i>Blandningar för fjäderfä</i>					
Råg, vete	120,0	128,8	146,7	161,1	171,9
Korn, havre	177,3	187,8	158,3	158,9	143,0
Majs, annan spannmål	30,6	14,5	7,3	6,5	4,0
Baljväxter	8,5	7,0	5,0	9,5	7,7
Kvarnbiprodukter	14,1	15,5	23,7	26,8	25,5
Socketprodukter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oljekraftfoder	26,8	28,8	25,6	32,2	27,3
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	46,2	43,2	43,7	40,6	43,2
Mineralfodermedel	21,8	21,5	21,1	21,9	21,7
Vitaminfodermedel	1,7	1,9	2,1	1,5	1,4
Andra råvaror	23,7	23,1	20,6	23,6	22,2
Summa	471,2	472,1	454,1	482,6	467,9
<i>Blandningar för svin</i>					
Råg, vete	47,3	49,0	108,3	119,5	139,3
Korn, havre	419,3	386,7	332,4	314,1	258,1
Majs, annan spannmål	7,5	3,8	4,4	5,3	9,7
Baljväxter	34,5	22,7	26,3	31,7	29,1
Kvarnbiprodukter	58,3	51,8	53,9	59,7	76,6
Socketprodukter	1,3	0,7	0,8	1,0	2,8
Oljekraftfoder	72,1	75,5	84,0	113,1	85,3
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	65,8	57,8	57,2	46,7	45,5
Mineralfodermedel	13,0	11,4	12,0	15,4	15,6
Vitaminfodermedel	4,8	3,8	3,6	4,0	4,9
Andra råvaror	54,9	50,3	47,7	42,3	41,7
Summa	778,8	713,5	730,6	752,8	708,6
<i>Blandningar för nötkreatur m fl</i>					
Råg, vete	30,7	38,3	57,8	62,5	76,3
Korn, havre	206,0	203,7	181,5	189,4	190,6
Majs, annan spannmål	17,0	17,1	15,0	10,6	10,6
Baljväxter	49,9	33,7	36,8	26,8	24,3
Kvarnbiprodukter	59,9	59,6	65,8	68,3	68,1
Socketprodukter	141,6	140,3	153,6	188,9	175,0
Oljekraftfoder	180,3	173,6	252,0	255,2	231,9
Fiskmjöl, köttfodermjöl, hömjöl	41,9	47,8	3,1	3,9	7,3
Mineralfodermedel	12,7	12,0	18,5	18,4	19,0
Vitaminfodermedel	3,8	2,8	2,8	3,3	3,3
Andra råvaror	108,5	82,5	102,2	102,6	129,7
Summa	852,3	811,4	889,1	929,9	936,1

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Som framgår av tabell 6.12 används 44 % av den totala produktionen av foderblandningar (2 100 milj kg år 1989/90) till nötkreatur m fl. Ca 34 % används till svin och 22 % till fjäderfä.

Förbrukningen av foderblandningar för fjäderfä har minskat något 1989/90. Av de använda råvarorna dominerar fodersäd samt brödsäd – en skillnad från de övriga djurslagen. Kvarnbiprodukter och oljekraftfoder har åter minskat sina andelar. En relativt stor andel av råvarorna utgörs också av fiskmjöl m m.

Användningen av köpfoderblandningar för svin har minskat under den aktuella perioden, vilket kan tyda på en ökad blandning av foder ute på företagen. Fodersäd är den domine-

rante råvaran i blandningarna. Noteras bör att mängden oljekraftfoder minskat under 1989/90.

Bland råvarorna till nötkreatursblandningarna dominerar oljekraftfoder, fodersäd och sockerprodukter.

Vid tolkningen av siffrorna i tabell 6.10 måste man komma ihåg att användningen av köpfoderblandningar påverkas av den aktuella tillgången på fodersäd och för nötkreatur också av grovfodertillgången.

Annan publicering

Tabeller över produktion och förbrukning av fodermedel (årligen sedan 1959/60). Statens jordbruksnämnd (stencil) och Lantbruksstyrelsen.

Drivmedel, eldningsolja

Förbrukningen av drivmedel

En undersökning av förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1989 har genomförts. Som framgår av diagram 6.13 var den totala drivmedelsförbrukningen i jordbruket på samma nivå 1989 som 1960, medan man kan notera en viss minskning i förbrukningen tidigare under perioden. Under perioden från 1960–1989 har åkerarealen minskat med ca 15 % och antalet jordbruksföretag med närmare 60 %. Antalet traktorer och skördetröskor har ökat väsentligt under samma period, liksom kapaciteten per maskin (se kap 5).

Av diagrammet framgår tydligt hur snabb övergången till dieseldrift varit. År 1960 stod diesel endast för 40 % av den totala förbrukningen, medan fotogen svarade för ungefär lika mycket och bensin för ca 20 %. Redan år 1972 svarade diesel för nära 90 % av drivmedelsförbrukningen.

Till skillnad från tidigare undersökningar har det i 1989 års undersökning inte samlats in några uppgifter om fotogenförbrukning. Användningen av fotogen som drivmedel är försumbar. Förbrukningen av bensin i jordbruket är svår att av-

gränsa och redovisningen begränsas till en uppskattning på riksnivå. För 1989 blir skattningen av bensinförbrukningen inom jordbruket i hela riket ca 14 miljoner liter, vilket kan jämföras med 11 miljoner liter för 1986.

Som redan påpekats dominerar dieselloolja helt som drivmedel. År 1989 förbrukades 318 miljoner liter dieselloolja som drivmedel i jordbruket.

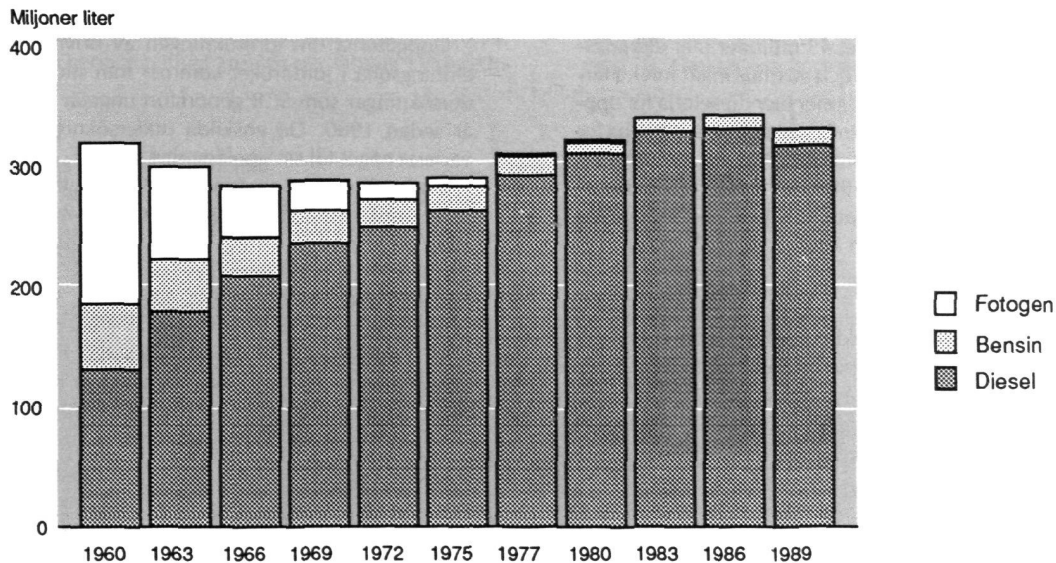
För hela riket låg drivmedelsförbrukningen på 113 liter dieselloolja/ha åker i genomsnitt. (Man måste då komma ihåg att drivmedelsförbrukningen för traktorer som tillfälligt använts t ex i skogsbruket ingår i den i tabell 6.14 redovisade drivmedelsförbrukningen.)

Den högsta drivmedelsförbrukningen, 140 liter/ha, redovisades i Götalands södra slättbygder medan Mellersta Sveriges skogsbygder låg lägst med 96 liter/ha. De höga siffrorna i slättbygden beror till stor del på hög andel grödor som kräver mycket maskintid, t ex potatis och sockerbetor samt vallar med kort liggtid.

Diagram 6.13

Förbrukningen av drivmedel i jordbruket (milj liter) 1960–1989

Consumption of motor fuel in agriculture in 1960–1989. Millions of litres

Tabell 6.14
Förbrukning av drivmedel samt olja för uppvärmning i jordbruket under 1989, 1 000 liter

Consumption of motor fuel and fuel oil in agriculture during 1989

Område; storleksgrupp	Drivmedel	Olja för uppvärmning ¹		Summa	Summa förbrukning
	Diesellolja	Eldningsolja	Diesellolja		
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	49 300	6 900	1 600	8 500	57 800
» mellanbygder	42 500	4 200	700	4 900	47 400
» norra slättbygder	48 600	10 200	2 100	12 400	61 000
Svealands slättbygder	63 700	16 300	2 800	19 100	82 800
Götalands skogsbygder	61 000	3 800	900	4 700	65 700
Mellersta Sveriges skogsbygder	20 100	2 100	500	2 600	22 700
Nedre Norrland	18 000	1 000	400	1 500	19 500
Övre Norrland	14 800	500	200	700	15 500
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
0,3 – 5,0 ²	7 000
5,1 – 10,0	15 600	700	..	1 100	16 700
10,1 – 20,0	36 600	1 400	400	1 800	38 400
20,1 – 30,0	35 700	2 500	900	3 400	39 100
30,1 – 50,0	64 300	6 000	1 500	7 500	71 800
50,1 – 100,0	86 200	13 200	2 600	15 800	102 000
Över 100,0	72 700	21 300	3 400	24 700	97 400
<i>Hela riket</i>	318 200	45 100	9 300	54 300	372 500

- 1) Förbrukning till bostäder och växthus ingår ej.
2) Företag med enbart frilandsodling av trädgårdsväxter ingår.

Källa: SCB, enheten för lantbruksstatistik.

Förbrukningen av eldningsolja

År 1989 förbrukades i jordbruket 45 miljoner liter eldningsolja (förbrukningen till bostäder och växthus ingår inte). Här till kommer användning av 9 miljoner liter diesellolja för uppvärmning, dvs sammanlagt användes 54 miljoner liter olja för uppvärmning. Motsvarande siffra för 1986 var 77 miljoner liter. Den höga förbrukningen 1986 kan troligen förklaras av stor nederbörd i vissa delar av landet, vilket medförde större torkningsbehov för spannmål än 1989.

Annan publicering

Förbrukning av drivmedel och eldningsolja i jordbruket 1989 samt antal cisterner och lagringskapacitet den 31 december 1989. SCB. E 21 SM 9001.

Uppgifterna om förbrukningen av drivmedel och eldningsolja i jordbruket kommer från stickprovundersökningar som SCB genomfört ungefär vart tredje år sedan 1960. De enskilda undersökningarna har varierat något till sin uppläggning.

Undersökningen avseende 1989 har utförts på ett urval om ca 12 000 företag med mer än 2,0 ha åkermark eller med minst 0,3 ha frilandsodling av trädgårdsväxter. Urvalet har dragits från LBR. Bortfallet i undersökningarna har varit ca 4 %.

Medelfelen i undersökningen är små på riksnivå (1 % för diesel och 3 % för eldningsolja). För produktionsområden och storleksgrupper ligger medelfelen betydligt högre.

7 Växtodling

I kapitel 7 redovisas statistik över åkerarealens användning och skördar. I avsnittet om åkerarealens användning lämnas uppgifter bl a om arealen av olika grödor och antal företag med odling av respektive gröda. Vidare lämnas uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingen. I avsnittet om skördar lämnas uppgifter om hektar- och totalskördar, uppgifter om skördens kvalitet samt uppgifter om övervintring, utvintring m m enligt årsväxtrapportering. Vissa meteorologiska uppgifter redovisas också.

Kapitlet innehåller avsnitt om

- Åkerarealens användning
- Sortanvändning
- Hektarskördar
- Totalskördar
- Skördens kvalitet
- Årsväxten
- Så- och skördetidpunkter

Åkerarealens användning

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen genom lantbruksregistret. Arealens fördelning på olika grödgrupper 1990 framgår av diagram 7.1. Variationerna mellan åren för vissa grödgrupper kan vara stora. För brödsäd var arealen 423 000 hektar 1990, en ökning med 17 % från föregående år.

Slåttervall förekom 1990 på hela 75 % av företagen. Närmast därefter följer korn respektive havre med odling på 53 % respektive 46 % av företagen. 26 % av företagen hade helträda på sammanlagt 176 000 ha, ett resultat av Omställning 90.

Den största genomsnittliga arealen per företag 1990 redo-

Avsnittet innehåller uppgifter om

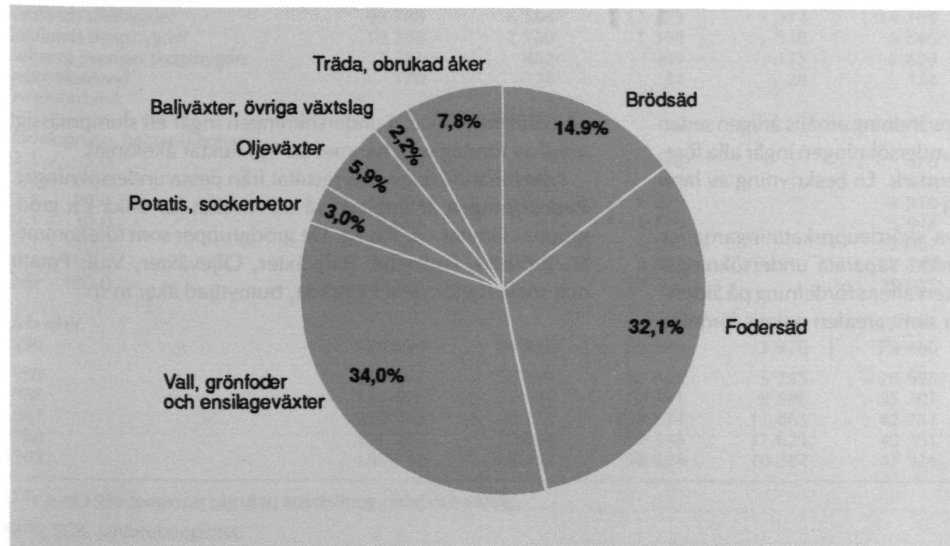
- Grödfördelning
- Höstsådda arealer
- Åldersfördelning för slåttervallsarealen
- Bärgningsmetoder för slåttervallsarealen
- Potatisarealen fördelad efter odlingsstorlek
- Helträda, outnyttjad åker m m

visas för höstvetete med 13,2 hektar. Närmast följer slåttervall med 10,0 hektar och korn med 9,6 hektar.

Diagram 7.1

Åkerarealens användning 1990

Use of arable land in 1990

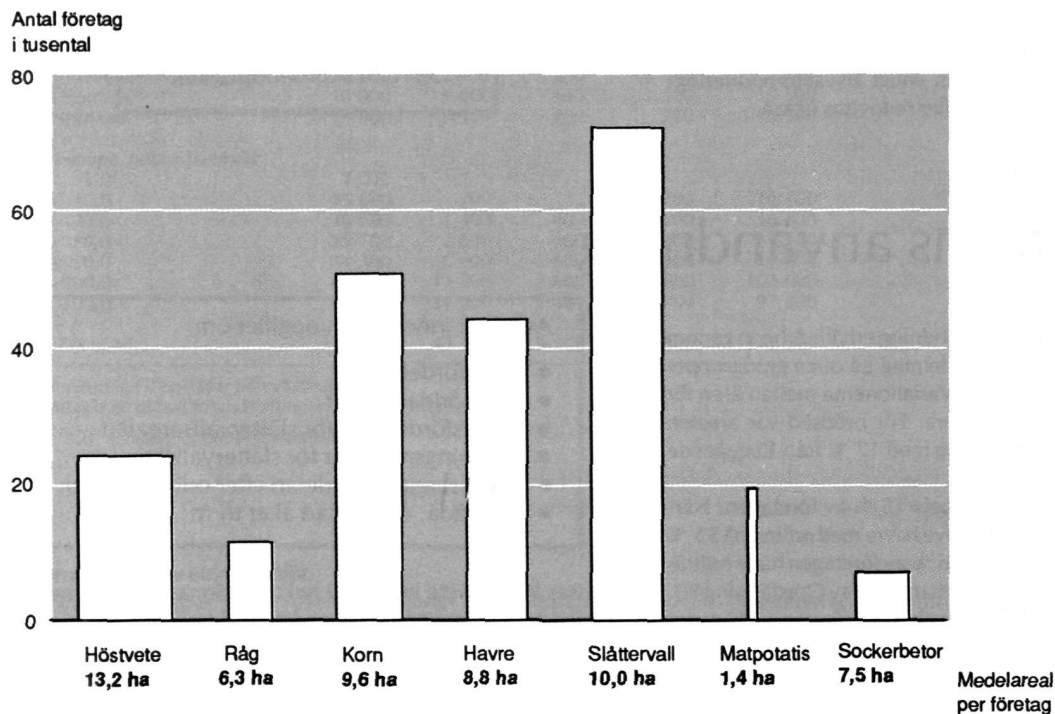

I diagram 7.2 nedan redovisas antal företag med odling av vissa grödor 1990 samt genomsnittliga arealer per företag för dessa grödor.

Diagram 7.2

Odlingen av vissa grödor 1990. Antal företag och genomsnittliga arealer per företag

Cultivation of certain crops in 1990. Number of holdings and areas per holding

Uppgifter om åkerarealens användning erhålls årligen sedan 1968 från lantbruksregistret. I undersökningen ingår alla företag med mer än två hektar åkermark. En beskrivning av lantbruksregistret lämnas i bilaga 3.

I anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna (se beskrivning i bilaga 4) genomförs separata undersökningar om bl a höstsådda arealer, slåttervallens fördelning på åldersgrupper och bärgningsmetoder samt arealen potatis fördelad

på odlingsstorlekar. I undersökningen ingår ett slumpmässigt urval av företag som har mer än 5,0 hektar åkerareal.

I det följande redovisas resultat från dessa undersökningar. Redovisningen är upplagd så att resultat för olika sk grödgrupper lämnas var för sig. De grödgrupper som förekommer är: Brödsäd, Fodersäd, Baljväxter, Oljeväxter, Vall, Potatis och sockerbetor samt Helträda, outnyttjad åker m m.

Brödsäd

Av tabell 7.3 framgår att totala brödsädesarealen 1990 var ca 423 000 hektar. Av den arealen upptog höstveten hela 76 %.

Den genomsnittliga arealen höstveten per företag är högst för Östergötlands län med 20,7 hektar följt av Södermanlands län med 18,2 hektar och Stockholms län med 17,2 hektar.

Tabell 7.3

Brödsäd 1990. Arealer och företag med odling

Bread grain in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstveten		Vårveten		Råg ¹⁾		Summa brödsäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	16 612	967	991	144	2 536	324	20 139
Uppsala	28 660	1 797	1 800	257	2 765	440	33 225
Södermanlands	25 196	1 387	1 709	180	3 919	499	30 824
Östergötlands	52 950	2 559	1 541	194	9 657	1 146	64 148
Jönköpings	1 072	160	139	65	317	114	1 528
Kronobergs	351	77	54	36	388	131	793
Kalmar	9 547	1 078	478	103	5 291	923	15 316
Gotlands	7 509	1 116	557	112	4 123	889	12 189
Blekinge	2 472	377	1 000	129	1 299	318	4 771
Kristianstads	15 406	1 394	3 554	464	8 274	1 205	27 234
Malmöhus	51 416	3 651	7 253	705	13 252	1 641	71 921
Hallands	7 805	931	956	149	3 225	669	11 986
Göteborgs o Bohus	3 694	783	349	160	702	260	4 745
Älvsborgs	10 752	1 175	457	144	1 878	465	13 087
Skaraborgs	54 018	3 844	1 394	252	9 322	1 472	64 734
Värmlands	5 044	549	216	57	1 028	197	6 288
Örebro	9 691	918	3 562	356	2 825	479	16 078
Västmanlands	16 842	1 279	3 464	398	2 067	335	22 373
Kopparbergs	753	186	61	30	326	87	1 140
Gävleborgs	291	93	48	31	215	71	554
Västernorrlands	39	13	12	9	51	9	102
Jämtlands	–	–	–	–	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	–	–	–	–
Norrbottnens	–	–	–	–	–	–	–
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	58 108	4 319	9 326	975	13 023	1 918	80 457
» mellanbygder	29 015	3 382	4 015	546	18 937	3 021	51 967
» norra slättbygder	106 508	6 448	2 636	406	17 686	2 437	126 830
Svealands slättbygder	99 788	6 566	11 279	1 314	14 165	2 053	125 232
Götalands skogsbygder	19 238	2 760	1 398	538	6 846	1 701	27 482
Mellersta Sveriges skogsbygder	7 293	862	909	175	2 629	533	10 831
Nedre Norrland	170	74	32	28	174	64	376
Övre Norrland	–	–	–	–	–	–	–
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	695		118		470		1 283
5,1 – 10,0	3 174		390		1 612		5 176
10,1 – 20,0	13 793		1 325		4 910		20 028
20,1 – 30,0	18 663		1 770		5 948		26 381
30,1 – 50,0	45 432		4 187		12 001		61 620
50,1 – 100,0	96 148		8 601		22 544		127 293
Över 100,0	142 215		13 204		25 975		181 394
<i>Hela riket</i>							
1990	320 120	24 251	29 595	3 970	73 460	11 655	423 175
1989	252 343	21 149	39 463	5 245	70 695	11 279	362 501
1988	181 527	17 061	77 391	8 596	35 307	6 493	294 225
1987	225 994	20 172	109 614	11 863	42 241	7 946	377 849
1986	211 850	19 044	109 546	11 623	40 361	7 361	361 757
1985	187 712	18 532	98 924	10 387	47 926	8 556	334 960

1) Fr o m 1986 redovisas råg utan uppdelning i höst och vårråg.

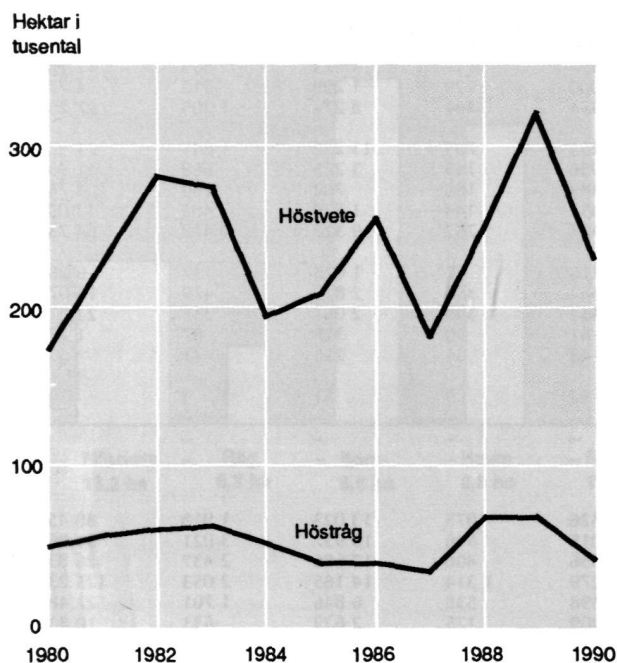
Källa: SCB, lantbruksregistret.

Hösten 1990 såddes 230 900 hektar vete och 40 700 hektar råg. Arealen höstvete och höstråg är 5 respektive 20 % mindre än femårsgenomsnittet och en minskning med 30 respektive 40 % jämfört med 1989 års omfattande höstsådd.

I södra Sverige, framför allt i Skåne, odlas höstkorn och råg-vete. De höstsådda arealerna för dessa grödor uppskattas till 4 000 respektive 11 000 hektar.

Uppgifterna om höstsådda arealer avser företag med mer än 5,0 hektar åker. Odling av höstsådda grödor på företag med 2,1 – 5,0 hektar åker omfattar vanligtvis ca 0,3 procent av den totala höstsådda arealen, vilket för 1990 motsvarar ca 1 100 hektar.

Diagram 7.5
Höstsådda arealer av vete och råg 1980–1990
Autumn-sown areas of wheat and rye in 1980–1990

Tabell 7.4
Höstsådda arealer av vete och råg 1990. Hektar¹
Autumn-sown areas of wheat and rye in 1990. Hectares

Område	Höstvete	Höstråg
Län		
Stockholms	6 900	..
Uppsala	12 400	1 400
Södermanlands	16 400	2 400
Östergötlands	37 900	6 400
Jönköpings	700	..
Kronobergs	300	..
Kalmar	7 300	2 900
Gotlands
Blekinge	2 100	700
Kristianstads	15 200	5 200
Malmöhus	49 400	6 700
Hallands	6 900	1 700
Göteborgs o Bohus	1 900	..
Älvsborgs	8 100	600
Skaraborgs	40 200	5 000
Värmlands	3 000	..
Örebro	5 600	1 300
Västmanlands	9 600	800
Kopparbergs
Gävleborgs
Västernorrlands	–	–
Jämtlands	–	–
Västerbottens	–	–
Norrbottnens	–	–
Produktionsområden		
Götalands södra slättbygder	55 100	6 500
» mellanbygder	27 300	12 500
» norra slättbygder	80 900	10 800
Svealands slättbygder	52 800	7 000
Götalands skogsbygder	9 500	2 600
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 800	1 300
Nedre Norrland
Övre Norrland	–	–
Hela riket ²		
1990	230 900	40 700
1989	320 800	68 300
1988	249 200	69 000
1987	180 700	33 500
1986	255 500	39 200
1985	208 000	39 400

1) Arealbeskattningar vars medelfel överstiger 35 % redovisas ej (...).

2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Fodersäd

Av fodersäden svarar korn för 54 % av arealen, havre för 43 % och blandsäd för 4 %. Fodersädens andel av den totala åkerarealen är ungefär 32 %.

Den genomsnittliga arealen korn per företag är högst för Uppsala län med 16,5 hektar följt av Västmanlands län med 15,2 hektar och Stockholms län 14,8 hektar.

Tabell 7.6
Fodersäd 1990. Arealer och företag med odling
Coarse grain in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Korn		Havre		Blandsäd och rågvete		Summa fodersäd Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>							
Stockholms	15 938	1 078	14 449	1 216	937	126	31 324
Uppsala	41 111	2 495	19 722	2 095	3 006	363	63 839
Södermanlands	19 452	1 405	27 240	1 742	1 519	151	48 211
Östergötlands	26 568	2 471	25 709	2 494	3 736	477	56 013
Jönköpings	11 486	2 600	14 766	2 772	2 343	502	28 595
Kronobergs	6 681	1 621	8 723	1 708	1 026	238	16 430
Kalmar	21 220	2 591	11 888	1 764	2 576	436	35 684
Gotlands	17 114	1 756	3 831	970	778	171	21 723
Blekinge	6 309	1 057	2 015	534	257	82	8 581
Kristianstads	41 109	4 044	7 834	1 485	883	220	49 826
Malmöhus	67 578	5 370	13 631	2 088	852	166	82 061
Hallands	27 974	3 171	20 400	2 891	1 300	259	49 674
Göteborgs o Bohus	6 950	1 433	12 864	2 253	1 669	330	21 483
Älvsborgs	18 375	3 189	31 060	4 271	2 081	391	51 516
Skaraborgs	30 799	3 420	71 745	5 964	3 546	403	106 090
Värmlands	17 753	1 646	19 384	1 791	551	73	35 688
Örebro	20 246	1 646	27 295	2 053	572	78	48 113
Västmanlands	27 582	1 820	32 861	2 074	973	115	61 416
Kopparbergs	17 669	1 714	7 320	1 198	645	88	25 634
Gävleborgs	17 038	2 143	10 637	1 879	675	162	28 350
Västernorrlands	9 881	1 510	1 677	502	741	159	12 299
Jämtlands	4 735	931	512	194	331	72	5 578
Västerbottens	15 940	1 925	1 613	393	1 191	181	18 744
Norrbottnens	4 519	544	647	160	440	70	5 606
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	83 336	6 475	25 130	3 357	1 309	269	109 775
» mellanbygder	70 526	7 076	15 991	3 227	2 194	494	88 711
» norra slättbygder	53 543	5 490	93 033	8 127	4 904	570	151 480
Svealands slättbygder	128 444	8 397	126 835	9 189	7 019	808	262 298
Götalands skogsbygder	69 193	13 209	81 545	13 693	11 830	2 240	162 568
Mellersta Sveriges skogsbygder	36 555	4 233	33 812	4 227	1 989	284	72 356
Nedre Norrland	29 738	4 393	9 183	2 191	1 712	388	40 633
Övre Norrland	20 692	2 557	2 294	570	1 671	261	24 657
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	3 732		3 427		420		7 579
5,1 – 10,0	14 600		12 773		1 667		29 040
10,1 – 20,0	45 429		39 534		3 856		88 819
20,1 – 30,0	52 158		43 644		4 282		100 084
30,1 – 50,0	101 005		81 275		8 930		191 210
50,1 – 100,0	150 281		114 153		9 898		274 332
Över 100,0	124 822		93 017		3 575		221 414
<i>Hela riket</i>							
1990	492 027	51 350	387 823	44 302	32 628	5 293	912 478
1989	500 925	53 839	432 651	47 651	36 002	6 243	969 578
1988	566 728	58 305	446 573	49 702	38 325	6 841	1 051 626
1987	580 543	62 939	424 645	51 231	45 838	7 974	1 051 026
1986	680 857	68 366	486 840	54 831	49 992	8 617	1 217 689
1985	710 669	70 939	474 711	55 214	56 145	9 698	1 241 525

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Baljväxter

Odlingen av baljväxter ökade kraftigt i början av 80-talet. Trots information och en medveten strävan att ytterligare öka odlingen av baljväxter minskade odlingen under 1985 och 1986 efter en uppgång 1984. Ett arealbidrag till baljväxtodlingen infördes 1987 och medförde att både arealen och

antalet odlare ökade kraftigt detta år. Därefter har odlingen åter minskat.

Arealbidraget till baljväxtodlingen är 700 kr per hektar vid en odling om minst 1,0 hektar. För 1990 utbetalades 22,2 miljoner kr till ca 5 300 brukare.

Tabell 7.7
Baljväxter 1990. Arealer och företag med odling
Leguminous plants in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Foderärter, vicker och åkerbönor		Kokärter		Summa baljväxter Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>					
Stockholms	1 101	157	130	28	1 231
Uppsala	2 393	407	256	66	2 649
Södermanlands	2 301	285	595	71	2 896
Östergötlands	2 585	333	1 722	207	4 307
Jönköpings	77	45	3	3	80
Kronobergs	67	27	4	..	71
Kalmar	351	80	587	119	938
Gotlands	1 391	333	370	74	1 761
Blekinge	66	28	16	3	82
Kristianstads	1 817	288	222	24	2 039
Malmöhus	2 836	404	502	81	3 338
Hallands	1 720	364	13	4	1 733
Göteborgs o Bohus	336	119	28	13	364
Älvsborgs	1 012	269	158	24	1 170
Skaraborgs	4 196	750	356	58	4 552
Värmlands	919	159	48	10	967
Örebro	1 966	312	81	14	2 047
Västmanlands	1 817	286	232	57	2 049
Kopparbergs	149	48	23	12	172
Gävleborgs	195	67	9	7	204
Västernorrlands	73	31	2	3	75
Jämtlands	—	—	—	—	—
Västerbottens	—	—	—	—	—
Norrbottnens	—	—	—	—	—
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	4 569	728	632	91	5 201
» mellanbygder	2 918	607	1 012	195	3 930
» norra slättbygder	6 921	1 135	2 022	258	8 943
Svealands slättbygder	9 825	1 458	1 323	236	11 148
Götalands skogsbygder	1 713	515	152	50	1 865
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 192	264	200	39	1 392
Nedre Norrland	230	93	16	11	246
Övre Norrland	—	—	—	—	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 – 5,0	64		5		69
5,1 – 10,0	215		28		243
10,1 – 20,0	878		154		1 032
20,1 – 30,0	1 374		244		1 618
30,1 – 50,0	3 936		673		4 609
50,1 – 100,0	9 143		1 757		10 900
Över 100,0	11 758		2 496		14 254
<i>Hela riket</i>					
1990	27 368	4 789	5 357	878	32 725
1989	32 867	5 927	4 358	808	37 225
1988	39 849	7 283	5 554	1 032	45 403
1987	52 624	10 115	6 352	1 334	58 976
1986	36 911	7 328	4 081	822	40 992
1985	40 530	8 453	4 987	925	45 517

Oljeväxter

Odlingen av oljeväxter har under större delen av 1980-talet legat på omkring 170 000 hektar. 1988 sjönk arealen till 150 000 hektar, men ligger nu åter i nivå med tidigare år.

Vanligast 1990 är odling av höstraps som förekom vid 8 644 företag med en genomsnittlig areal på 9,8 hektar. Av

totalt 84 600 hektar höstraps odlas 41 800 hektar i Malmöhus län. Jämfört med 1989 har arealen höstraps ökat med 13 300 hektar i hela landet. Raps svarar för cirka 77 % av oljeväxt-arealen 1990.

Tabell 7.8
Oljeväxter 1990. Arealer och företag med odling
Oleiferous plants in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Höstraps		Vårrops		Höstrybs		Vårrybs		Övriga oljeväxter ¹		Summa oljeväxter Areal, hektar
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	
<i>Län</i>											
Stockholms	648	63	2 347	181	1 476	206	2 510	215			6 981
Uppsala	312	43	4 797	529	2 217	347	2 770	290			10 096
Södermanlands	1 189	98	3 118	268	2 122	205	3 633	329			10 062
Östergötlands	11 514	1 034	4 577	439	1 054	132	3 997	477			21 142
Jönköpings	299	42	155	26	5	..	306	40			765
Kronobergs	116	27	261	48	43	6	271	56			691
Kalmar	3 384	422	1 021	159	52	9	306	41			4 763
Gotlands	4 719	830	2 530	472	274	62	1 055	242			8 578
Blekinge	990	174	873	156	—	—	8	..			1 871
Kristianstads	10 850	1 224	3 074	476	20	4	32	8			13 976
Malmöhus	41 786	3 572	2 089	308	107	16	24	4			44 006
Hallands	252	36	2 076	255	25	5	1 389	245			3 742
Göteborgs o Bohus	149	22	560	102	23	5	654	109			1 386
Älvsborgs	901	144	1 997	288	143	20	1 998	303			5 039
Skaraborgs	7 104	882	6 283	783	410	55	3 017	414			16 814
Värmlands	61	7	1 283	97	115	15	1 618	185			3 077
Örebro	246	32	2 195	247	503	86	1 644	227			4 588
Västmanlands	66	12	4 906	484	392	76	2 070	247			7 434
Kopparbergs	—	—	41	8	7	3	1 794	239			1 842
Gävleborgs	12	6	20	3	80	18	939	143			1 051
Västernorrlands	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Jämtlands	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Västerbottens	—	—	—	—	—	—	—	—			—
Norrbottnens	—	—	—	—	—	—	—	—			—
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	38 075	3 287	4 661	594	104	14	976	166			43 816
» mellanbygder	21 962	2 756	5 537	994	306	69	1 094	252			28 899
» norra slättbygder	17 487	1 822	11 450	1 330	1 212	153	6 997	934			37 146
Svealands slättbygder	2 492	248	18 225	1 764	6 744	912	13 275	1 380			40 736
Götalands skogsbygder	3 885	556	3 362	556	400	59	3 108	485			10 755
Mellersta Sveriges skogsbygder	692	83	954	99	235	51	4 054	520			5 935
Nedre Norrland	5	4	14	..	67	13	531	81			617
Övre Norrland	—	—	—	—	—	—	—	—			—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>											
2,1 – 5,0	235		51		36		37				359
5,1 – 10,0	829		287		90		272				1 478
10,1 – 20,0	3 969		1 499		419		1 495				7 382
20,1 – 30,0	5 402		2 430		528		2 126				10 486
30,1 – 50,0	13 166		6 452		1 125		4 856				25 599
50,1 – 100,0	25 338		14 378		2 667		9 749				52 132
Över 100,0	35 659		19 106		4 203		11 500				70 468
<i>Hela riket</i>											
1990	84 598	8 644	44 203	5 321	9 068	1 269	30 035	3 811			167 904
1989	71 322	7 733	52 924	6 535	9 047	1 358	36 164	4 671			169 457
1988	37 122	4 753	58 607	7 447	5 383	892	48 661	5 925			149 773
1987	49 519	5 963	62 634	7 641	2 827	564	54 279	6 641	404	84	169 663
1986	39 168	5 176	65 488	7 756	4 804	781	65 946	7 598	403	69	175 809
1985	53 572	6 156	48 425	5 869	3 653	572	66 014	7 359	885	154	172 549

1) Redovisas ej fr o m 1988.

Sådden av höstoljeväxter fortsätter att öka även 1990. Arealen höstraps är ca 40 % större än femårsgenomsnittet och den största någonsin. Höstrybsarealen är ca 10 % över femårsgenomsnittet, men ca 2 000 hektar mindre än förra året.

Uppgifterna om höstsådda arealer avser företag med mer än 5,0 hektar åker.

Odling av oljeväxter förekom i Sverige redan på 1800-talet. Oljan användes då i första hand till belysning. För detta ändamål blev den emellertid omkring sekelskiftet ersatt av billigare mineralolja. Därmed upphörde också odlingen av oljeväxter. Under första världskrigets avspärning kom odlingen återigen tillfälligt igång. Men först från och med andra världskriget har oljeväxterna blivit en ständigt återkommande gröda i landets växtodling.

Oljan används bl a som råmaterial vid framställning av margarin, tvål och såpa. Vid utvinningen av olja erhålls som biprodukt oljekraffoder.

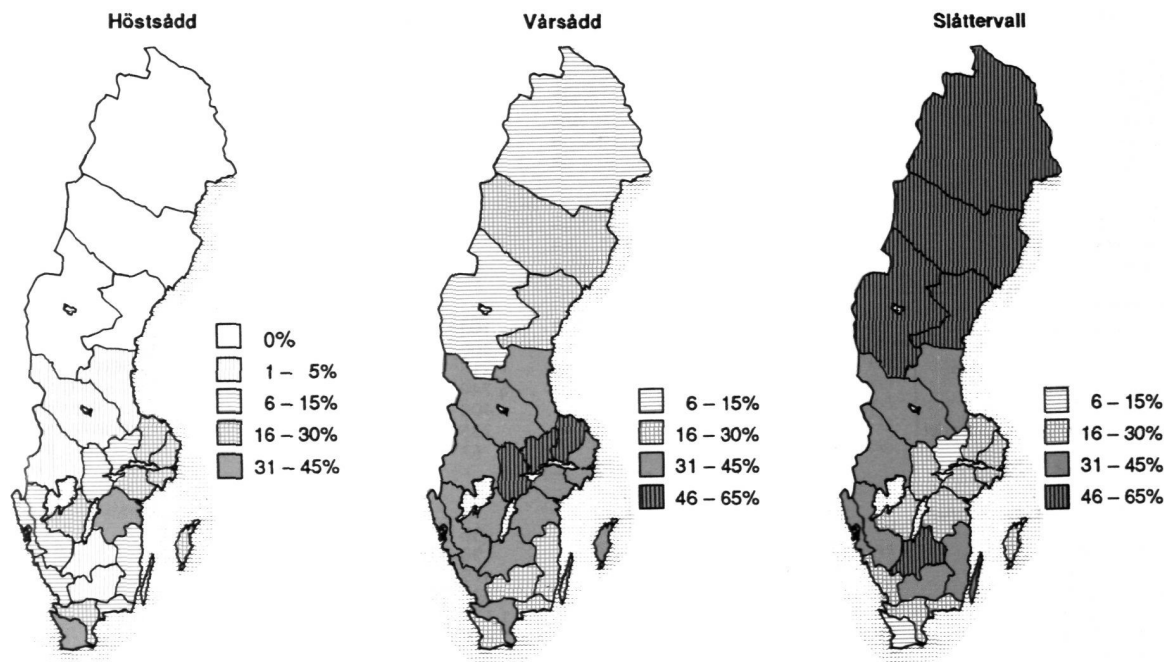
Tabell 7.9
Höstsådda arealer av raps och rybs 1990. Hektar¹
Autumn-sown areas of rape and turnip rape in 1990. Hectares

Område	Höstraps	Höstrybs
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	38 200	..
» mellanbygder	21 200	..
» norra slättbygder	20 200	..
Svealands slättbygder	2 700	5 900
Götalands skogsbygder	2 000	..
Mellersta Sveriges skogsbygder
Nedre Norrland	–	..
Övre Norrland	–	–
<i>Hela riket²</i>		
1990	85 400	7 100
1989	81 700	9 200
1988	74 200	7 900
1987	38 100	5 700
1986	58 400	4 800
1985	46 500	3 700

1) Arealskattningar vars medelfel överstiger 35 procent redovisas ej.
2) Exklusive arealer i de fyra nordligaste länen.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.10
Arealen höstsådd 1989 samt vårsådd och slättervall 1990 i procent av total åkerareal inom län
Area of autumn-sown 1989, spring-sown crop and ley in 1990 in percent of total area for counties

Källa: SCB, lantbruksregistret.

De klimatiska förutsättningarna för växtodling varierar inom landet. I diagram 7.10 visas hur stora andelar av åkerarealen som besätts med höstsådda respektive vårsådda grödor av spannmål och oljeväxter samt andelen utnyttjad slättervall

1990. I Malmöhus län odlas vårsådda grödor på 29 % av åkerarealen, höstsådda på 35 % och slättervall på 9 %. För Norrbottens län är motsvarande tal 13 %, 0 % respektive 60 %.

Vall

Vallarealen inklusive grönfoder- och ensilageväxter dominerar till 75 % av slåttervall. I de tre nordligaste länen utgör slåttervallen mer än halva totala åkerarealen.

Den genomsnittliga arealen slåttervall per företag är 1990 10,0 hektar. Högsta genomsnittsarealerna noteras för Södermanlands län 14,6 hektar, Östergötlands län 13,3 och Stockholms län 13,0 hektar.

Tabell 7.11

Vall samt grönfoder- och ensilageväxter 1990. Arealer och företag med odling

Ley and green fodder and plants for silage in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Slåttervall utnyttjad 1990		Frövall		Betesvall utnyttjad 1990		Summa vall Areal, hektar	Grönfoder och ensilageväxter	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>									
Stockholms	18 068	1 389	63	11	5 202	808	23 333	500	87
Uppsala	26 584	2 175	177	30	5 067	1 043	31 823	665	135
Södermanlands	24 546	1 683	485	39	6 971	966	32 002	865	99
Östergötlands	40 169	3 029	1 195	133	7 515	1 392	48 879	2 185	284
Jönköpings	46 539	4 700	63	20	9 764	2 531	56 366	1 685	581
Kronobergs	25 367	3 253	13	11	8 240	2 057	33 620	1 322	390
Kalmar	47 922	3 848	179	31	12 548	2 524	60 649	2 770	576
Gotlands	23 644	1 922	146	30	6 186	1 230	29 976	1 278	306
Blekinge	10 483	1 459	9	..	3 864	998	14 356	413	173
Kristianstads	37 120	4 350	648	84	14 082	2 866	51 850	2 661	629
Nialmöhus	28 001	3 188	2 674	222	9 409	1 940	40 084	2 182	435
Hallands	28 578	3 653	367	37	11 846	2 568	40 791	1 960	445
Göteborgs o Bohus	22 440	3 099	162	55	7 566	1 892	30 168	400	124
Älvsborgs	50 642	6 193	1 005	142	15 509	3 770	67 156	1 651	458
Skaraborgs	47 355	4 372	572	79	13 660	2 636	61 587	2 596	363
Värmlands	39 004	3 985	425	108	10 022	1 980	49 451	1 593	356
Örebro	18 799	1 920	790	97	5 983	1 171	25 572	708	122
Västmanlands	15 425	1 496	828	87	4 349	792	20 602	406	70
Kopparbergs	20 784	2 324	113	33	5 642	1 218	26 539	1 004	286
Gävleborgs	29 065	3 054	123	66	8 401	1 721	37 589	2 001	411
Västernorrlands	30 729	3 218	224	118	6 723	1 580	37 676	2 813	837
Jämtlands	26 938	2 128	56	26	5 711	1 282	32 705	7 922	865
Västerbottens	43 533	3 884	316	152	4 098	1 234	47 947	2 825	795
Norrbottnens	25 855	2 019	120	39	2 150	586	28 125	2 293	374
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slåttbygder	27 261	3 437	3 050	270	10 214	2 173	40 525	2 490	441
» mellanbygder	77 780	7 137	536	80	21 975	4 462	100 291	4 743	1 035
» norra slåttbygder	65 735	6 348	2 450	268	17 553	3 547	85 738	3 085	410
Svealands slåttbygder	103 991	8 523	2 435	295	27 613	4 666	134 039	3 161	486
Götalands skogsbygder	222 892	24 891	903	199	66 172	15 499	289 967	9 936	2 779
Mellersta Sveriges skogsbygder	70 729	7 352	531	144	19 653	3 993	90 913	3 271	654
Nedre Norrland	84 875	8 814	385	197	20 157	4 425	105 417	7 250	1 987
Övre Norrland	74 327	6 591	463	203	7 166	2 102	81 956	5 762	1 406
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
2,1 – 5,0	28 624		60		8 462		37 146	767	
5,1 – 10,0	66 428		155		18 060		84 643	1 917	
10,1 – 20,0	116 402		371		30 307		147 080	4 319	
20,1 – 30,0	100 321		503		25 546		126 370	5 101	
30,1 – 50,0	164 985		1 187		43 598		209 770	9 905	
50,1 – 100,0	168 055		3 327		43 556		214 938	10 463	
Över 100,0	82 775		5 150		20 974		108 899	7 226	
<i>Hela riket</i>									
1990	727 590	72 468	10 753	1 649	190 503	40 635	928 846	39 698	9 179
1989	709 774	73 965	10 966	1 770	184 586	40 758	905 326	36 813	9 426
1988	698 971	76 197	8 738	1 617	181 673	41 564	889 382	38 552	9 947
1987	676 591	78 211	6 982	1 311	174 890	42 524	858 463	31 889	9 995
1986	671 004	80 223	8 548	1 560	179 624	44 200	859 176	29 772	10 030
1985	676 126	83 097	10 500	1 801	180 643	45 571	867 269	30 597	10 776

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Vallarealen indelas i fyra åldersklasser: ettårs-, tvåårs-, treårs-, respektive vall som är fyra år eller äldre.

På riksnivå 1990 var 22 % ettårsvall, 24 % tvåårig, 28 % treårig och 26 % av vallarealen hade legat längre än 3 år. Variationen mellan produktionsområdena var dock stor. I södra Götalands slättbygder var andelen äldre vall liten. Största andelen vallar fyra år och äldre hade Svealands slättbygder och nedre Norrland.

Tabell 7.12
Åldersfördelningen på slåttervall 1990. Arealer i procent
Different ages of ley in 1990. Areas in per cent

Område	Vallålder, år			
	1	2	3	4 och äldre
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	26	41	24	..
» mellanbygder	22	28	25	26
» norra slättbygder	24	28	27	21
Svealands slättbygder	17	27	24	32
Götalands skogsbygder	21	24	29	26
Mellersta Sveriges skogsbygder	20	20	34	26
Nedre Norrland	23	16	29	32
Övre Norrland	29	22	27	23
<i>Hela riket</i>				
1990	22	24	28	26
1989	24	26	24	26
1988	24	23	24	29
1987	23	23	26	28
1986	21	26	25	28
1985	25	24	26	25

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Den dominerande bärgningsmetoden för slåttervall var 1990 liksom tidigare år skulltorkning. Lokalt tillämpas även volmning och torkning på slag i stor omfattning och på små gårdar även hässjning. Ensilering förekom liksom tidigare år framför allt på större gårdar. Fr o m 1986 uppdelas ensileringen på två metoder, dels ensilering av storbal i plast, dels annan ensilering som även omfattar hölage och hösilage. På riksnivå ensilerades 4 % i plast och 19 % med annan metod 1990. Resultaten avser första skörden av slåttervall.

Tabell 7.13
Bärgningsmetoder för slåttervall 1990. Arealer i procent
Harvesting methods for ley in 1990. Areas in per cent

Område; storleksgrupp	Hässjning och krakning	Mark-torkning och volmning	Skulltorkning	Ensilering		Annan metod
				storbal i plast	annan ensilering	
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	0	25	29	7	39	0
» mellanbygder	0	43	29	3	25	0
» norra slättbygder	1	12	62	3	22	—
Svealands slättbygder	1	30	48	3	18	0
Götalands skogsbygder	2	12	68	4	15	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	3	28	52	3	13	—
Nedre Norrland	2	14	58	11	15	1
Övre Norrland	5	6	61	6	22	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>						
5,1 – 10,0	10	31	56	2	1	—
10,1 – 20,0	4	29	61	2	5	—
20,1 – 50,0	1	17	62	6	14	0
Över 50,0	0	15	46	4	34	0
<i>Hela riket</i>						
1990	2	20	55	4	19	0
1989	1	22	57	2	17	0
1988	2	24	56	2	16	0
1987	4	22	57	2	15	0
1986	4	26	54	1	15	0
1985	6	23	54		17	0

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

Arealerna potatis och sockerbetor ligger 1990 på ungefär samma nivå som 1989. Blekinge och Kristianstads län svarar 1990 för nästan 80 % av odlingen av potatis för stärkelse och råsprit.

Närmare 80 % av företagen med sockerbetsodling finns i Skånelänen. Den genomsnittliga arealen per företag är 1990 7,5 hektar.

Tabell 7.14

Potatis och sockerbetor 1990. Arealer och företag med odling

Potatoes and sugar beets in 1990. Areas and number of holdings with cultivation

Område; storleksgrupp	Matpotatis		Potatis för stärkelse och råsprit		Summa potatis Areal, hektar	Sockerbetor	
	Areal, hektar	Antal företag	Areal, hektar	Antal företag		Areal, hektar	Antal företag
<i>Län</i>							
Stockholms	294	285	—	—	294	—	—
Uppsala	425	365	—	—	425	—	—
Södermanlands	248	204	—	—	248	—	—
Östergötlands	1 613	388	—	—	1 613	9	1
Jönköpings	399	1 097	7	2	406	—	—
Kronobergs	346	720	51	20	397	—	—
Kalmar	941	679	553	104	1 494	3 934	444
Gotlands	753	264	11	1	764	4 231	721
Blekinge	252	498	2 584	356	2 836	877	154
Kristianstads	3 458	838	4 415	609	7 873	11 339	1 752
Malmöhus	3 711	836	911	217	4 622	29 056	3 488
Hallands	3 402	969	80	22	3 482	505	161
Göteborgs o Bohus	291	1 017	—	—	291	—	—
Älvsborgs	489	1 441	2	2	491	—	—
Skaraborgs	3 723	758	229	29	3 952	—	—
Värmlands	945	1 084	2	1	947	—	—
Örebro	1 236	413	15	1	1 251	—	—
Västmanlands	238	140	—	—	238	—	—
Kopparbergs	800	808	—	—	800	—	—
Gävleborgs	616	1 079	—	—	616	—	—
Västernorrlands	704	1 673	—	—	704	—	—
Jämtlands	464	1 244	1	1	465	—	—
Västerbottens	1 005	1 564	2	1	1 007	—	—
Norrbottens	952	992	3	1	955	—	—
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	6 756	1 357	1 013	210	7 769	33 159	3 922
» mellanbygder	4 954	1 492	6 906	957	11 860	16 433	2 721
» norra slättbygder	4 659	934	185	21	4 844	9	1
Svealands slättbygder	2 566	1 281	15	1	2 581	—	—
Götalands skogsbygder	2 722	5 522	739	199	3 461	350	128
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 452	1 700	2	1	1 454	—	—
Nedre Norrland	2 138	4 218	1	1	2 139	—	—
Övre Norrland	2 058	2 883	5	2	2 063	—	—
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
2,1 – 5,0	982		12		994	75	
5,1 – 10,0	1 531		78		1 609	431	
10,1 – 20,0	2 503		356		2 859	2 356	
20,1 – 30,0	2 438		760		3 198	3 805	
30,1 – 50,0	4 260		1 677		5 937	9 617	
50,1 – 100,0	7 740		2 857		10 597	17 263	
Över 100,0	7 851		3 126		10 977	16 404	
<i>Hela riket</i>							
1990	27 305	19 348	8 866	1 364	36 171	49 951	6 702
1989	26 651	20 685	9 355	1 460	36 006	50 594	6 961
1988	29 203	22 810	9 587	1 591	38 790	51 288	7 234
1987	28 031	24 216	9 905	1 657	37 936	51 352	7 590
1986	27 530	26 144	9 934	1 685	37 464	51 303	8 180
1985	28 023	28 516	9 722	1 704	37 745	51 884	7 971

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 7.15 visar att det för både matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit på riksnivå endast skett små förändringar de senaste åren beträffande grödarealens fördelning på

odlingar av olika storlek. Utvecklingen går långsamt mot minskad andel för de mindre odlingarna och en motsvarande ökning för de största.

Tabell 7.15
Potatisarealerna fördelade efter odlingsstorlek 1990. Procent
Areas of potatoes distributed by size of cultivations in 1990. Per cent

Gröda; område	Storleksgrupp, hektar matpotatis respektive potatis för stärkelse och råsprit							Summa
	0,5 – 1,5	1,6 – 3,0	3,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	Over 30,0	
Matpotatis								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1	8	17	28	27	11	8	100
» mellanbygder	7	12	13	26	23	9	10	100
» norra slättbygder	1	6	6	18	38	16	15	100
Svealands slättbygder	3	9	12	22	23	8	22	100
Götalands skogsbygder	10	12	16	26	17	13	7	100
Mellersta Sveriges skogsbygder	4	10	11	35	23	9	8	100
Nedre Norrland	7	7	18	19	29	8	12	100
Övre Norrland	6	11	8	29	25	10	13	100
<i>Hela riket</i>								
1990	4	9	13	25	27	11	12	100
1989	5	10	11	27	26	11	10	100
1988	5	10	13	26	25	10	10	100
1987	5	10	15	27	26	9	8	100
1986	6	11	15	26	25	10	7	100
1985	6	11	15	27	25	9	7	100
Potatis för stärkelse och råsprit								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	100
» mellanbygder	4	8	9	22	27	11	18	100
» norra slättbygder	100
<i>Hela riket</i>								
1990	4	9	10	24	26	10	17	100
1989	2	6	13	22	33	10	14	100
1988	2	9	13	24	33	6	12	100
1987	4	8	13	27	28	6	14	100
1986	3	9	13	28	28	7	12	100
1985	4	8	14	29	24	10	11	100

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Helträda, outnyttjad åker m m

Som framgår av tabell 7.16 på nästa sida ökade arealen helträda mycket kraftigt 1987 och 1988. Ökningen förklaras av de statliga åtgärderna för att minska spannmålsodlingen, som innebar att odlarna fick ersättning för mark som lades i träda (TRÄDA -87 och OMSTÄLLNING 90).

Den totala åkerarealen har under den senaste femårsperioden successivt minskat med ca 15 000 hektar per år.

Annan publicering om åkerarealens användning

Rapporter från lantbruksregistret

Ägoslag och åkerarealens användning SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 10 senast J 10 SM 9101.

Tabell 7.16
Helträda, outnyttjad åker m m 1990. Hektar
Bare fallow, untilled arable land etc. in 1990. Hectares

Område; storleksgrupp	Helträda	Övriga växtslag	Ej utnyttjade slätter- och betesvallar	Annan obrukad åker	Hela åkerarealen
<i>Län</i>					
Stockholms	8 947	587	1 036	701	95 073
Uppsala	13 826	376	828	675	158 427
Södermanlands	10 889	595	685	627	137 904
Östergötlands	14 948	708	928	533	215 413
Jönköpings	1 445	352	699	278	92 199
Kronobergs	1 470	234	871	376	56 275
Kalmar	2 331	1 871	1 046	430	131 226
Gotlands	1 636	698	590	271	83 695
Blekinge	1 099	651	340	141	36 018
Kristianstads	5 573	4 281	856	677	178 185
Malmöhus	13 999	10 309	568	1 097	303 243
Hållands	5 747	1 006	968	415	122 009
Göteborgs o Bohus	6 542	219	1 392	734	67 724
Älvsborgs	10 317	1 760	2 330	1 023	155 540
Skaraborgs	17 149	3 687	1 457	860	283 478
Värmlands	14 055	556	3 111	1 668	117 401
Örebro	11 914	1 661	1 032	603	113 567
Västmanlands	14 186	285	1 188	484	130 661
Kopparbergs	4 356	229	1 013	760	63 489
Gävleborgs	3 163	220	1 042	907	75 697
Västernorrlands	2 629	180	1 787	685	58 950
Jämtlands	1 275	151	1 096	478	44 670
Västerbottens	5 420	132	2 719	1 645	80 439
Norrbottnens	3 159	410	1 517	1 244	43 309
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	14 919	10 751	768	1 067	350 697
» mellanbygder	10 466	6 743	1 811	1 136	326 990
» norra slättbygder	33 272	5 687	2 327	1 380	460 741
Svealands slättbygder	64 928	3 664	5 559	3 619	656 965
Götalands skogsbygder	21 073	2 442	6 364	2 981	539 244
Mellersta Sveriges skogsbygder	15 171	776	3 890	2 162	208 151
Nedre Norrland	7 505	550	3 904	2 017	170 654
Övre Norrland	8 741	545	4 476	2 950	131 150
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 – 5,0	4 815	1 185	2 203	985	57 460
5,1 – 10,0	12 426	1 777	4 810	2 112	145 662
10,1 – 20,0	23 091	2 846	6 180	3 436	309 428
20,1 – 30,0	18 697	2 096	3 894	2 279	304 009
30,1 – 50,0	28 051	4 380	4 881	2 775	558 354
50,1 – 100,0	42 740	8 191	4 489	3 089	776 427
Över 100,0	46 255	10 683	2 642	2 636	693 252
<i>Hela riket</i>					
1990	176 075	31 158	29 099	17 312	2 844 592
1989	208 870	30 319	28 224	18 203	2 853 116
1988	235 703	31 099	26 838	19 640	2 872 319
1987	184 155	29 005	18 550	21 495	2 890 359
1986	65 851	30 142	18 902	18 401	2 907 706
1985	72 909	29 610	16 835	20 152	2 921 552

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Rapporter från de objektiva skördeuppskattningarna

Preliminära uppgifter om åkerarealens användning publiceras årligen i juli. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9005.

Undersökningar om bl a åldersfördelning och bärgningsmetoder för slättervall och potatisarealens fördelning efter odlingsstorlekar. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9103.

Undersökningar om höstsådda arealer. SCB. Statistiska meddelanden (SM) J 12 senast J 12 SM 9010.

Andra undersökningar

Sveriges Oljeväxtintressenter förening upa. Bokslut per den 30 juni, årligen sedan 1952; uppgifter om bl a kontrakterade arealer av oljeväxter.

Socketbolaget AB. Uppgifter om kontrakterade arealer med sockerbetor.

Sortanvändning

SCB inhämtar årligen uppgifter om användningen av olika sorter i spannmåls- och potatisodlingarna. Uppgiftsinsamlingen sker genom de objektiva skördeuppskattningarna. Sortuppgifterna inhämtas från lantbrukarna och omfattar samtliga provytegårdar.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Spannmål
- Potatis

Spannmål

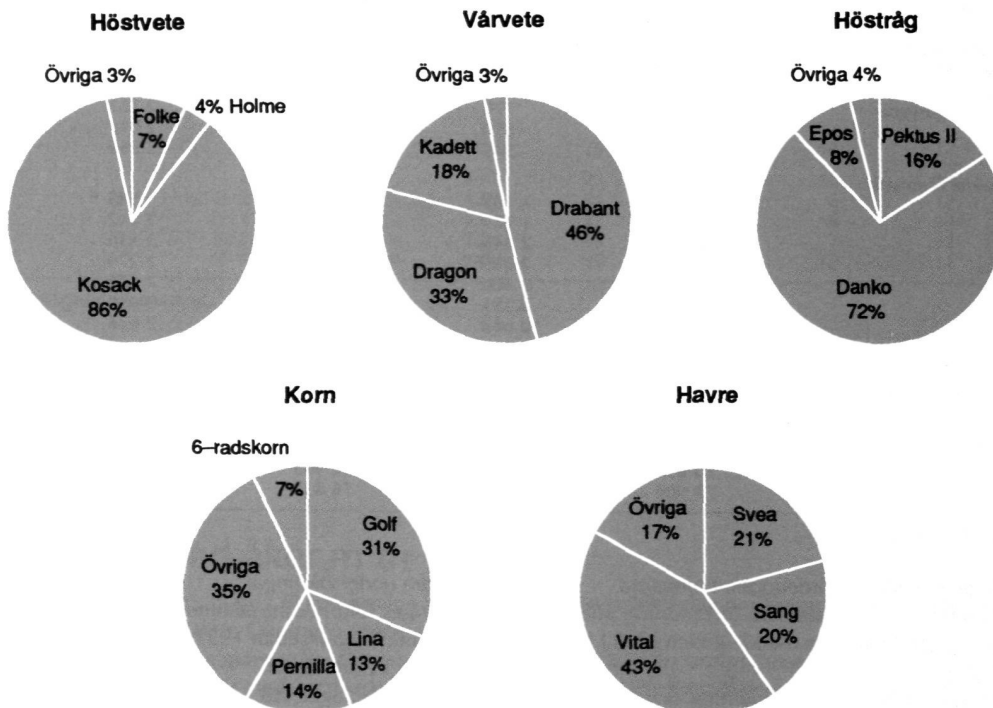
Av undersökningen framgår att ett fåtal sorter dominerar i vete- och rågodlingarna. De tre mest odlade sorterna av såväl höstveten som vårveten och höstråg såddes på över 90 % av respektive grödareal 1990.

En betydligt större variation i sortanvändningen redovisas för korn och havre. Detta förklaras till stor del av dessa

grödors stora utbredning med varierande odlingsbetingelser i olika landsdelar. Inom begränsade områden, t ex produktionsområden, dominerar även för dessa gröder ett fåtal sorter.

I diagram 7.17 har i gruppen Övriga inräknats arealer med sort okänd och uppgift saknas.

Diagram 7.17
Sortfördelning för olika spannmålsgrödor 1990, procent av grödarealen i riket
The area of different grain crops distributed (in percent) by use of varieties 1990

Under 1990 stärkte Kosack sin ställning ytterligare som den mest odlade höstvetesorten i riket. Den är nu den dominerande sorten i samtliga produktionsområden. Sortandelen har ökat från 1 % 1985 till 85 % 1990. Folke som var den mest odlade sorten 1985, förekom på 7 % av arealen 1990.

För vårvete noterades en större förskjutning i sortanvändningen. Tidigare har sorterna Drabant och Kadett dominerat, men fick konkurrens av sorten Dragon, som 1990 odlades på 33 % av vårvetearealen. Kadett förlorade mest i sortandel från 43 % av den odlade arealen 1989 till 18 % 1990. Drabants minskning var 5 % jämfört med föregående år. Den totala vårvetearealen var dock mindre än normalt 1990.

Av höstrågsorterna fortsätter Danko att öka, från 61 % 1989 till 72 % 1990 på riksnivå. Det är huvudsakligen Petkus II som redovisar mindre andel, men även Epos minskade sin grödandel.

Tabell 7.18
Brödsäd 1990. Arealens fördelning på olika spannmålssorter. Procent
Bread grain in 1990. Area of different varieties. Per cent

Område	Höstvete			
	Folke	Holme	Kosack	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	2	1	90	7
» mellanbygder	3	1	91	4
» norra slättbygder	1	5	93	0
Svealands slättbygder	17	3	76	4
Götalands skogsbygder	5	12	80	2
Mellersta Sveriges skogsbygder	20	3	73	4
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>				
1990	7	4	85	3
1989	14	9	74	3
1988	23	16	55	6
1987	34	22	39	5
1986	52	31	7	10
1985	51	37	1	11

Område	Vårvete			
	Drabant	Dragon	Kadett	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	10	52	34	3
» mellanbygder	16	63	21	—
» norra slättbygder	51	24	23	3
Svealands slättbygder	83	10	4	2
Götalands skogsbygder
Mellersta Sveriges skogsbygder
Nedre Norrland	—
Övre Norrland	—
<i>Hela riket</i>				
1990	46	33	18	2
1989	51	3	43	2
1988	49	—	50	1
1987	51	—	49	0
1986	60	—	40	0
1985	60	—	39	1

Område	Höstråg			
	Danko	Epos	Petkus II	Övriga sorter ¹
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	77	4	18	2
» mellanbygder	72	10	16	2
» norra slättbygder	58	15	22	6
Svealands slättbygder	85	2	8	4
Götalands skogsbygder	76	6	11	7
Mellersta Sveriges skogsbygder	75	7	15	4
Nedre Norrland	..	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>				
1990	72	8	16	4
1989	61	12	23	4
1988	48	16	31	5
1987	39	15	41	5
1986	37	3	51	9
1985	23	—	64	13

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift.

.. Antal undersökningsenheter i bearbetningen understiger 50.
— Provytefält med sorten saknas.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Golf var den mest odlade kornsorten i riket 1990 med 31 % av grödarealen. Sorten hade redan tidigare en stark ställning i Götaland, men ökade sin andel även i Svealand, där Pernilla tidigare varit den dominerande sorten. Sorten Lina ökade sin andel, främst i Götalands norra slättbygder, medan däremot odlingen av Ida fortsatte att minska. Sexradskorn odlades på 7 % av kornarealen, främst användes Agneta, Etu samt den nya sorten Karin.

Av havresorterna fortsatte Vital att öka sin andel och odlades 1990 på 43 % av havrearealen i riket. Vital dominerade odlingen i södra Götaland, i Svealand odlades dessutom Sang och Svea på en stor andel av arealen. I övre Norrland dominerades odlingen av sorterna Veli och Pol.

Tabell 7.19
Fodersäd 1990. Arealen korn och havre fördelad på olika sorter. Procent
Coarse grain in 1990. The area of barley and oats distributed in different varieties. Per cent

Område	Korn										
	Agneta ²	Bode ²	Etu ²	Karin ²	Nord ²	Yrjar ²	Formula	Golf	Gunilla	Hulda	Ida
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	–	–	–	–	–	–	5	41	–	3	8
» mellanbygder	–	–	0	–	–	–	11	42	–	5	5
» norra slättbygder	2	–	0	2	0	–	1	34	0	1	3
Svealands slättbygder	0	0	2	–	0	–	1	35	3	1	3
Götalands skogsbygder	2	–	2	1	–	0	3	33	–	2	10
Mellersta Sveriges skogsbygder	2	–	3	1	–	0	–	7	21	0	2
Nedre Norrland	8	3	6	11	2	1	–	2	28	–	2
Övre Norrland	12	5	5	26	4	13	–	–	28	–	1
<i>Hela riket</i>											
1990	2	0	2	2	0	1	3	31	5	2	5
1989	4	0	2	–	–	1	3	27	5	3	7
1988	5	1	3	–	–	1	–	23	5	3	10
1987	5	0	3	–	–	0	–	15	5	0	13
1986	6	1	4	–	–	1	–	1	6	–	17
1985	6	1	4	–	–	1	–	–	5	–	19

Område	Korn (forts)						Summa Sexradskorn	Summa Tvåradskorn	Övriga sorter ¹
	Kara	Lina	Mette	Pernilla	Roland	Vista			
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	3	12	15	–	0	4	–	91	9
» mellanbygder	2	15	8	1	5	2	0	96	5
» norra slättbygder	4	35	9	2	3	0	4	92	3
Svealands slättbygder	1	8	6	28	8	–	2	94	3
Götalands skogsbygder	2	16	10	3	12	1	5	92	3
Mellersta Sveriges skogsbygder	2	4	6	43	2	–	6	87	6
Nedre Norrland	–	–	1	34	0	–	31	67	2
Övre Norrland	–	–	1	2	–	–	65	32	2
<i>Hela riket</i>									
1990	2	13	8	14	5	1	7	89	4
1989	3	10	9	15	5	1	7	88	4
1988	3	9	9	16	7	–	9	85	5
1987	3	10	5	18	9	–	8	78	14
1986	1	9	1	15	8	–	12	58	30
1985	–	5	–	17	5	–	12	51	37

Område	Havre										Övriga sorter ¹
	Elin	Hedvig	Pol	Puthi	Sanna	Sang	Selma	Svea	Veli	Vital	
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	4	2	–	–	1	3	5	–	1	76	7
» mellanbygder	3	–	–	0	1	8	6	1	–	80	1
» norra slättbygder	5	1	0	0	1	11	4	13	–	61	3
Svealands slättbygder	3	0	0	3	1	30	1	31	2	27	2
Götalands skogsbygder	3	1	0	1	1	24	3	17	2	46	2
Mellersta Sveriges skogsbygder	3	–	0	6	0	24	2	36	12	14	2
Nedre Norrland	–	–	6	11	–	1	–	23	35	–	24
Övre Norrland	–	4	35	3	–	–	–	–	48	–	10
<i>Hela riket</i>											
1990	3	1	1	2	1	20	3	21	3	43	3
1989	1	1	1	3	0	18	3	25	4	40	4
1988	0	–	1	3	–	17	5	29	3	36	6
1987	–	–	2	4	–	19	7	34	1	26	7
1986	–	–	1	5	–	25	12	40	0	11	6
1985	–	–	1	6	–	28	16	40	–	1	8

1) Inklusive okänd sort och saknad uppgift. 2) Sexradskorn.

.. Antal undersökningsenheter i bearbetningen understiger 50.

– Provytefält med sorten saknas.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis

Klassificeringen av potatisodlingar sker sedan 1976 efter skördens användning, vilket innebär att traditionella matpotatissorter kan redovisas som potatis för stärkelse och råsprit och tvärtom. Tidiga sorter av matpotatis ingår ej i undersökningen. Vidare gäller att potatisurvalen endast omfattar företag med minst 0,5 hektar potatis.

Resultaten visar att Bintje och King Edward dominerar odlingen. Senaste årens minskning av andelen Bintje stagn-

rade och sorten odlades liksom 1989 på 39 % av matpotatisarealen. Ökningen av andelen King Edward bröts 1990 och sorten odlades på 34 % av arealen, vilket är en minskning med 7 % jämfört med 1989.

Saturna, Prevalent och Producent är de mest odlade sorterna av potatis för stärkelse och råsprit med knappt 30 % vardera av grödarealen. Odlingen av Kaptah har minskat och såredovisas inte, utan förs fr o m 1990 till "övriga sorter".

Tabell 7.20

Potatis 1990. Arealen fördelad på olika sorter. Procent

Potatoes in 1990. The area distributed into different varieties. Per cent

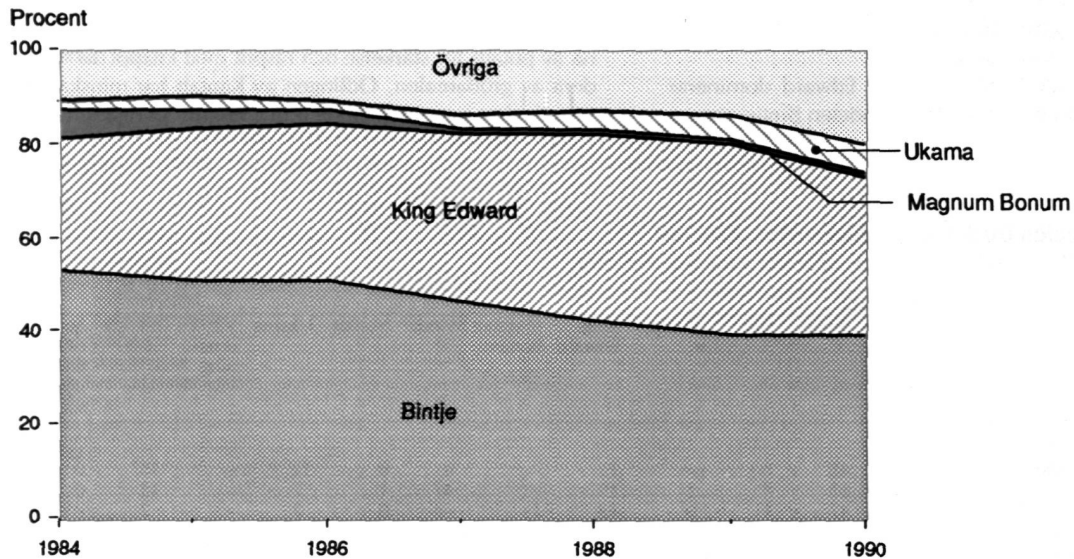
Område	Matpotatis											
	Bellona	Bintje	Elin	Grata	King Edward	Magnum Bonum	Mandel	Matilda	Ukama	Vit drottning	Ovriga sorter	Sort okänd eller uppgift saknas
<i>Produktionsområden</i>												
Götalands södra slättbygder	–	48	0	–	23	–	0	0	12	–	15	0
» mellanbygder	1	53	4	1	15	–	–	1	7	–	18	0
» norra slättbygder	2	47	1	0	43	1	–	0	2	–	2	–
Svealands slättbygder	1	15	2	2	54	2	–	8	2	9	1	4
Götalands skogsbygder	–	40	3	0	39	2	1	2	10	–	3	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	12	–	4	58	5	–	4	7	–	10	–
Nedre Norrland	8	19	–	2	57	–	2	5	1	–	6	–
Övre Norrland	23	23	–	1	15	1	25	3	2	0	8	–
<i>Hela riket</i>												
1990	3	39	1	1	34	1	2	2	6	1	9	1
1989	2	39	1	1	41	1	1	1	5	1	6	1
1988	2	42	0	1	40	1	2	–	4	1	6	1
1987	2	46	–	1	36	1	2	–	3	1	7	1
1986	2	51	–	1	33	3	1	–	2	1	5	1
1985	1	51	–	1	32	4	1	–	3	1	5	1
Område	Potatis för stärkelse och råsprit									Sort okänd eller uppgift saknas		
	Dianella	Danva	Darwina	Prevalent	Producent	Saturna	Stina	Ovriga sorter				
<i>Produktionsområden</i>												
Götalands södra slättbygder	–		
» mellanbygder	8	3	2	27	26	29	1	3	0	..		
» skogsbygder	–		
<i>Hela riket</i>												
1990	8	3	2	27	26	29	1	3	0	..		
1989	10	2	–	29	25	29	1	4	–	..		
1988	17	0	0	33	–	28	2	16	4	..		
1987	20	–	–	32	–	26	6	12	4	..		
1986	20	–	–	30	–	27	10	10	3	..		
1985	21	–	–	27	–	28	11	13	0	..		

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.21

Matpotatisorter i procent av matpotatisarealen i riket 1984–1990

Table potatoes. Varieties in per cent of the area 1984–1990

Annan publicering

Uppgifter om odling av olika sorter av spannmål och potatis redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9004 och J 12 SM 9104.

Hektarskördar

Genom de objektiva skördeuppskattningarna insamlar SCB årligen uppgifter om skörden, i första hand om avkastningen men även om bl a sortanvändning, tidpunkt för sådd och skörd samt skördemetoder.

I skördeuppskattningarna ingår ett urval av företag med mer än 5,0 hektar åkerareal. På uttagna gårdar tas skördeprover som ligger till grund för skördeberäkningarna. Skördeuppskattning genomförs i grödorna höstvetete, vårvete, höstråg, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit.

Utläggning av provytor sker under våren eller försommaren. För varje gröda, som finns på gården och ingår i de objektiva skördeuppskattningarna, utväljs slumpmässigt ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provytor slumpmässigt efter bestämda regler.

Provtagningen utförs i anslutning till jordbrukarens skörd. Om denna blir uppskjuten, t ex på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provytor.

Utifrån provyteskördarna bestäms den av brukaren tillgängliga skördens storlek. Med hjälp av insamlade uppgifter om obärgade arealer och av korrigeringsstal för spill omräknas provyteskördarna till bärgad skörd. De redovisade hektarskördarna för oljeväxter och sockerbetor är baserade på uppgifter från Sveriges Oljeväxtintressenters Förening (SOI) respektive Sockerbolaget AB. För spannmål redovisas hektarskördar vid 15,0 procents vattenhalt, för vall vid 16,5 procents vattenhalt och för oljeväxter vid 18,0 procents vattenhalt.

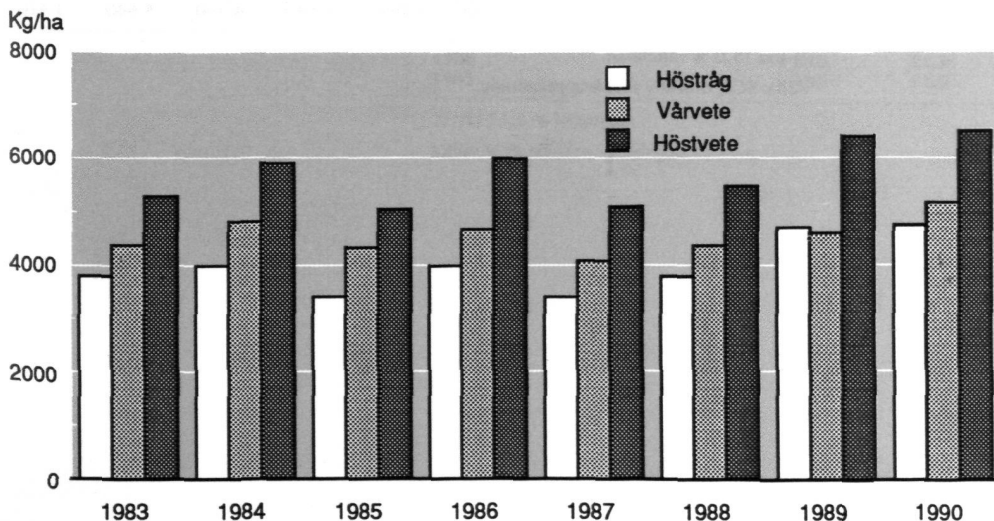
Avsnittet innehåller uppgifter om

- Provyteskörd och bärgad skörd
- Spill av spannmål och potatis
- Skörd vid olika såtidpunkt
- Skörd av spannmålshalm
- Vallskörd vid olika vallålder
- Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

Provyteskörd – bärgad skörd

I de objektiva skördeuppskattningarna bestäms både provyteskörd och bärgad skörd. Med *provyteskörd* avses den av brukaren tillgängliga skörden. När lantbrukaren skördar uppstår spill och andra bärgningsförluster, eventuellt också obärgad areal. Storleken på dessa förluster bestäms antingen genom särskilda undersökningar eller med hjälp av standardtal. Den *bärgade skörden* (en uppskattning av lantbrukarens skörd) erhålls genom att provyteskördens reduceras med de beräknade förlusterna.

Diagram 7.22
Brödsäd, bärgad skörd kg/ha, för hela riket
Bread grain, harvested yield kg/ha, for the whole country

Spannmål, provyteskörd och bärgad skörd

I tabell 7.23 redovisas provyteskörd och bärgad skörd för brödsädesgrödorna 1990. För riket var den bärgade skörden av höstvetete 6 560 kg/ha, vårvete 5 220 kg/ha och för höstråg 4 750 kg/ha. Detta är de högsta medelskördarna som någonsin uppmäts för dessa grödor. Den bärgade skörden av höstvetete och höstråg var 16 respektive 23 % högre än genomsnittet för de fem närmast föregående åren och samtliga län där odling förekommer uppvisade goda skördar.

I medeltal för riket var hektarsköörden av vårvete 17 % över femårs-genomsnittet. Höga skördar noterades främst i södra Götaland.

Tabell 7.23

Brödsäd 1990. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹

Bread grain in 1990. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha

Område	Höstvetete		Vårvete		Höstråg	
	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Provyte-skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>						
Stockholms	5 950	5 780	4 100	3 960
Uppsala	6 130	5 960	4 620	4 420
Södermanlands	6 140	5 960	3 960	3 790	4 710	4 550
Östergötlands	7 080	6 870	4 370	4 220	5 930	5 730
Jönköpings
Kronobergs
Kalmar	6 720	6 520	4 420	4 280
Gotlands	5 730	5 560	4 230	4 090
Blekinge	7 310	7 100	4 260	4 120
Kristianstads	7 540	7 330	6 730	6 520	4 860	4 700
Malmöhus	7 960	7 730	7 150	6 930	5 340	5 160
Hallands	6 570	6 380	4 350	4 210
Göteborgs o Bohus	5 280	5 120
Älvsborgs	6 240	6 060	3 780	3 660
Skaraborgs	6 840	6 640	4 430	4 290	5 240	5 070
Värmlands	6 020	5 830
Örebro	6 160	5 980	4 620	4 470	4 730	4 570
Västmanlands	6 260	6 080	3 920	3 800	4 420	4 260
Kopparbergs
Gävleborgs
Västernorrlands
Jämtlands
Västerbottens
Norrbottnens
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	7 820	7 590	6 990	6 780	5 100	4 930
» mellanbygder	6 850	6 650	6 390	6 190	4 710	4 560
» norra slättbygder	6 960	6 760	4 470	4 320	5 600	5 420
Svealands slättbygder	6 150	5 970	4 300	4 160	4 670	4 500
Götalands skogsbygder	6 190	6 010	3 980	3 860	4 610	4 460
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 410	6 200	4 420	4 270
Nedre Norrland
Övre Norrland
<i>Hela riket</i>						
1990	6 760	6 560	5 400	5 220	4 910	4 750
1989	6 640	6 440	4 760	4 600	4 880	4 710
1988	5 670	5 500	4 540	4 390	3 950	3 820
1987	5 290	5 120	4 290	4 100	3 600	3 420
1986	6 180	6 030	4 860	4 690	4 140	4 000
1985	5 420	5 080	4 540	4 350	3 640	3 420

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

I tabell 7.24 redovisas provyteskörd och bärgad hektarskörd för fodersäd. Avkastningen för korn och havre var 26 respektive 25 % över genomsnittet för de fem föregående åren. För båda grödorna redovisas höga skördar i de flesta länen, speciellt i västra Sverige och Norrland där hektarskördarna var mycket högre än normalt.

Tabell 7.24
Fodersäd 1990. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹
Coarse grain in 1990. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha

Område	Korn Provyte- skörd	Bärgad skörd	Havre Provyte- skörd	Bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	4 520	4 330	4 500	4 280
Uppsala	4 610	4 430	4 900	4 710
Södermanlands	4 040	3 880	3 670	3 520
Östergötlands	5 480	5 250	5 000	4 800
Jönköpings	3 810	3 660	3 670	3 520
Kronobergs	3 870	3 730	4 030	3 880
Kalmar	4 480	4 310	4 000	3 820
Gotlands	4 320	4 150	4 230	4 070
Blekinge	4 600	4 430	4 260	4 110
Kristianstads	5 350	5 150	5 060	4 870
Malmöhus	6 110	5 890	5 570	5 360
Hallands	4 750	4 580	4 640	4 460
Göteborgs o Bohus	4 770	4 600	4 620	4 450
Älvsborgs	4 680	4 480	4 530	4 360
Skaraborgs	5 070	4 870	4 820	4 620
Värmlands	4 310	4 130	4 060	3 900
Örebro	4 810	4 620	4 450	4 280
Västmanlands	4 630	4 460	4 380	4 210
Kopparbergs	3 920	3 670	4 360	4 170
Gävleborgs	3 470	3 160	3 600	3 430
Västernorrlands	3 280	3 010	3 130	2 890
Jämtlands	3 800	3 560
Västerbottens	3 730	3 480	3 580	3 420
Norrbottnens	3 490	3 230
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	6 040	5 820	5 400	5 200
» mellanbygder	4 830	4 650	4 460	4 300
» norra slättbygder	5 490	5 280	5 040	4 840
Svealands slättbygder	4 580	4 410	4 350	4 170
Götalands skogsbygder	4 270	4 100	4 130	3 960
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 000	3 770	4 160	3 900
Nedre Norrland	3 490	3 190	3 420	3 240
Övre Norrland	3 600	3 420	3 720	3 550
<i>Hela riket</i>				
1990	4 750	4 540	4 490	4 310
1989	4 100	3 930	3 690	3 540
1988	3 610	3 460	3 260	3 130
1987	3 760	3 500	3 900	3 620
1986	3 840	3 630	3 450	3 260
1985	3 760	3 460	4 020	3 750

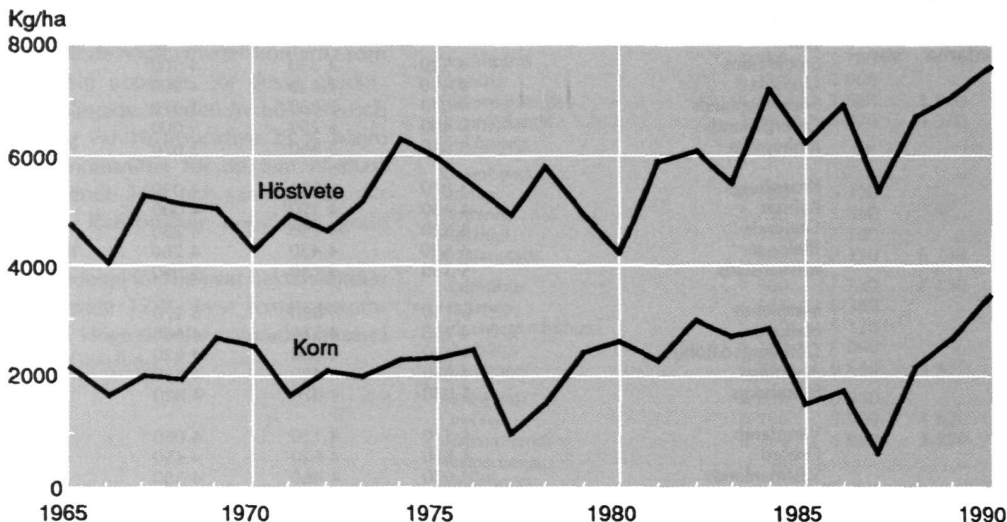
1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Diagram 7.25

Bärgad hektarskörd under åren 1965–1990 för höstvetete i PO 1¹ och för korn i PO 8¹. Kg/ha

Harvested yield 1965–1990 for winter wheat in PO 1 and for barley in PO 8. Kg/ha

1) PO 1 = Götalands södra slättbygder.
PO 8 = Övre Norrland.

Spill av spannmål

På grund av liggsäd och spill i samband med bärgningen av spannmålsskörden gör lantbrukaren vissa förluster. Dessa bestäms fr o m 1987 års skörd med hjälp av standardtal för det s k tröskspillet. Tidigare bestämdes storleken på spillet genom provtagning av slumpmässigt utvalda ytor, efter brukarens skörd, på ett underurval av provyttegårdarna. Standardtalen bygger på resultat från dessa undersökningar. I tabell 7.26 redovisas spillet på riksnivå för de fem spannmålsgrödorna.

Tabell 7.26

Spill av spannmål. Kg/ha¹

Harvesting losses on cereals. Kg/ha

Gröda	1986	1987	1988	1989	1990
Höstvetete	150	160	160	190	190
Vårvete	170	150	140	140	160
Råg	140	140	130	160	160
Korn	190	160	140	160	180
Havre	180	160	120	140	160

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Skörd av vårsäd vid olika såtidpunkt

I de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgifter om såtidpunkter. Genom speciella bearbetningar erhålls provyteskörd vid olika såtidpunkter. I tabell 7.27 redovisas resultat avseende 1990 för vårsäd. Liksom tidigare år finns ett klart samband mellan tidpunkt för sådden och skördens stor-

lek. Som framgår av tabellen gäller att ju tidigare sådden är desto högre blir i allmänhet skörden. Det bör dock påpekas att skördevariationerna är ett resultat av flera samverkande faktorer varav såtidpunkt är en.

Tabell 7.27

Vårsäd 1990. Provyteskörd vid olika såtidpunkt. Kg/ha¹

Spring grain in 1990. Sample plot yield at different sowing time. Kg/ha

Gröda; Område	Såtidpunkt										
	Före	26.3-	2.4-	9.4-	16.4-	23.4-	30.4-	7.5-	14.5-	21.5-	Efter
	26.3	1.4	8.4	15.4	22.4	29.4	6.5	13.5	20.5	27.5	27.5
Vårvede											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	..	7 170	6 660
» mellanbygder
» norra slättbygder
Svealands slättbygder	4 060	4 280
Götalands skogsbygder
Mellersta Sveriges skogsbygder
Nedre Norrland
Övre Norrland
Korn											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	6 360	6 400	5 300
» mellanbygder	5 500	5 040	5 000	4 390	4 040
» norra slättbygder	..	6 130	5 630	4 950	4 590	5 400
Svealands slättbygder	..	4 960	..	4 260	4 650	4 670	4 330
Götalands skogsbygder	..	4 480	4 990	4 630	4 090	4 180	3 680
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 290	3 820	3 910
Nedre Norrland	3 810	3 570	3 330
Övre Norrland	3 900	3 350	3 540
Havre											
<i>Produktionsområden</i>											
Götalands södra slättbygder	..	5 990	5 410
» mellanbygder	..	4 820	4 660	4 110
» norra slättbygder	..	5 840	5 260	4 810	4 530	4 710	3 860
Svealands slättbygder	..	4 820	4 200	4 370	4 190	4 530	4 240
Götalands skogsbygder	..	4 820	4 640	3 930	3 930	4 100	3 940
Mellersta Sveriges skogsbygder	4 300	4 130	3 760
Nedre Norrland	3 530	3 530	2 980
Övre Norrland

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Tabell 7.28

Biologisk skörd av spannmålshalm 1982. Kg/ha

Biological yield, kg/ha, from straw of cereals

Produktionsområden	Halm, kg/ha torrsbstans				
	Höstvede	Vårvede	Höstråg	Korn	Havre
Götalands södra slättbygder	8 700	6 650	6 110	4 780	5 260
» mellanbygder	6 630	5 990	5 060	4 440	5 260
» norra slättbygder	7 070	5 880	5 520	4 180	4 770
Svealands slättbygder	6 490	4 700	5 220	3 280	3 720
Götalands skogsbygder	6 910	6 010	5 610	3 760	4 350
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 750	3 980	4 490	2 970	3 310
Nedre Norrland	4 720	2 720	3 400
Övre Norrland	3 530	4 380
<i>Hela riket</i>					
1982	7 170	5 230	5 400	3 740	4 270
1981	6 150	6 080	4 850	4 180	5 060
1980	5 620	5 720	4 860	4 030	4 770

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Spannmålshalm

Under 1980–82 tillvaratogs och vägdes halmen från provytorna för ett urval av de objektiva skördeuppskattningarnas provytegårdar. Därigenom har för höstvede, vårvede, höstråg, korn och havre beräkningar kunnat ske av skörden per hektar av halm. Beräkningarna har avsett den biologiska skörden inklusive stubb, boss och agnar. Följande biologiska hektarskördar (torrsbstans) av halm erhöles.

Slåttervall, provyte och bärgad skörd

Bestämningen av vallskördens storlek sker i flera steg. Med hjälp av skörden från provytorna och tidsperiod mellan skörden på provytorna och brukarens skörd beräknas provyteskörd. Genom att reducera denna för bärgningsför-luster och obärgad areal erhålls bärgad första skörd. Återväxtens storlek beräk-nas för slåttervallsareal med utnyttjad återväxt. Eftersom återväxten ej utnytt-jas på all areal sker en korrigering med ledning av utnyttjandegraden så att återväxt på total slåttervallsareal er-hålls. Denna läggs slutligen till bärgad första skörd varvid bärgad total skörd er-hålls.

Den bärgade skörden av slåttervall inkl återväxt var ca 15 % högre än genomsnittet för de fem föregående åren. Låg avkastning noterades dock i Västmanlands län där bl a stark frost i mitten av maj orsakade skador. I övriga län noterades normal till god skörd.

Tabell 7.29

Slåttervall 1990. Provyteskörd och bärgad skörd. Kg/ha¹
Ley in 1990. Sample plot yield and harvested yield. Kg/ha

Område	Provyteskörd första skörd	Bärgad första skörd	Återväxt ² bärgad skörd	Total bärgad skörd
<i>Län</i>				
Stockholms	6 280	5 150	2 480	7 630
Uppsala	5 250	4 390	2 600	6 990
Södermanlands	5 390	4 480	3 500	7 980
Östergötlands	5 640	4 670	3 650	8 320
Jönköpings	6 460	5 260	3 370	8 630
Kronobergs	6 800	5 560	3 040	8 600
Kalmar	5 890	4 900	3 090	7 990
Gotlands	5 870	4 920	2 550	7 470
Blekinge	7 180	5 920	2 860	8 780
Kristianstads	5 930	4 860	3 440	8 300
Malmöhus	7 700	6 320	3 230	9 550
Hallands	5 880	4 900	4 550	9 460
Göteborgs o Bohus	7 520	5 510	2 810	8 320
Älvsborgs	6 670	5 350	3 120	8 470
Skaraborgs	5 800	4 710	4 240	8 950
Värmlands	4 900	3 760	1 510	5 270
Örebro	5 840	4 830	4 010	8 840
Västmanlands	4 650	3 820	2 020	5 840
Kopparbergs	5 910	4 630	1 730	6 360
Gävleborgs	5 070	4 010	1 280	5 290
Västernorrlands	4 890	3 530	990	4 510
Jämtlands	5 230	4 260	760	5 010
Västerbottens	5 510	4 170	800	4 960
Norrbottens	5 300	3 860
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	6 270	5 190	4 620	9 800
» mellanbygder	6 690	5 520	3 030	8 550
» norra slättbygder	6 530	5 270	3 720	8 990
Svealands slättbygder	5 380	4 420	3 000	7 420
Götalands skogsbygder	6 090	4 960	3 400	8 360
Mellersta Sveriges skogsbygder	5 540	4 460	2 280	6 740
Nedre Norrland	5 150	3 980	1 110	5 080
Övre Norrland	5 460	4 080	1 140	5 220
<i>Hela riket</i>				
1990	5 880	4 720	2 770	7 490
1989	5 340	4 480	2 320	6 800
1988	5 010	4 130	2 450	6 580
1987	5 910	4 830	2 070	6 890
1986	4 950	4 150	2 030	6 180
1985	5 120	4 120	2 210	6 330

1) Vid 16,5 % vattenhalt. 2) På total areal, se text. Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Skörd på vallarealer av olika ålder

Tabell 7.30 visar provyteskörd för första skörd på vallar av olika ålder. 1990 var förstaskörden för riket jämförbar på såväl ettårig vall som två- och treårig. Äldre vallar gav dock lägre första skörd. Normalt ger två- och treårvallarna högre avkastning än ettårvall och äldre vallar.

Tabell 7.30

Provyteskörd från slåttervallar av olika ålder 1990. Kg/ha¹
Sample plot yield from ley of various ages 1990. Kg/ha

Område	Vallålder, år				Samtliga
	1	2	3	4 och äldre	
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands slättbygder	5 880	6 040	6 840	..	6 110
» mellanbygder	6 890	6 340	6 500	5 830	6 380
» norra slättbygder	6 380	6 480	6 640	4 940	6 190
Svealands slättbygder	4 970	5 450	5 450	4 640	5 110
Götalands skogsbygder	6 250	6 190	6 080	4 960	5 850
Mellersta Sveriges skogsbygder	6 090	5 540	4 820	4 880	5 240
Nedre Norrland	5 300	5 440	5 080	4 000	4 880
Övre Norrland	5 160	5 510	5 440	4 620	5 200
<i>Hela riket</i>					
1990	5 920	5 970	5 810	4 850	5 640
1989	5 710	5 390	5 220	4 480	5 190
1988	4 680	5 510	5 230	4 690	5 010
1987	5 800	6 370	6 110	5 440	5 910
1986	4 720	5 330	5 110	4 600	4 950
1985	4 830	5 440	5 250	4 920	5 120

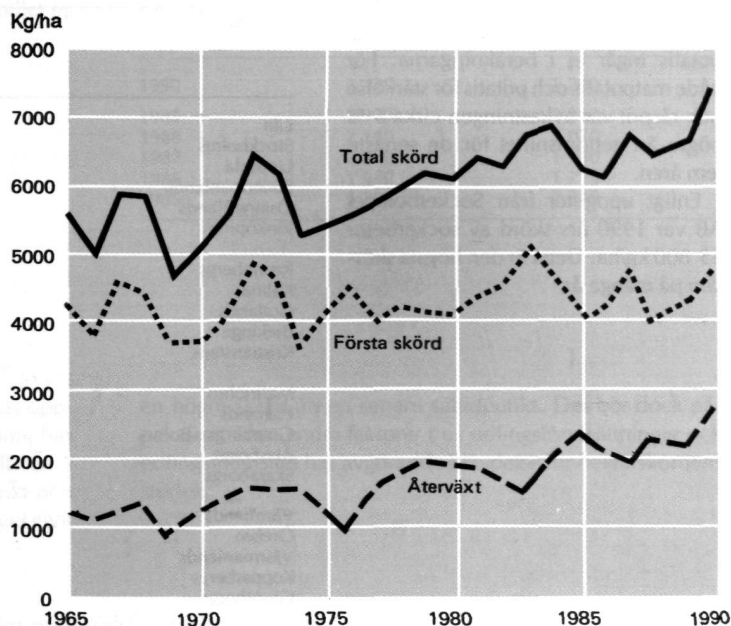
1) Vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Av diagram 7.31 framgår skördeutvecklingen för slättervall under tjugofem år. Skördeökningarna har inte varit så stora som för spannmål (jämför med diagram 7.25). Orsakerna till detta kan vara flera. Till viss del kan det bero på mindre intensiva växtförädlingsinsatser på vallfrösidan jämfört med spannmål.

En annan orsak är att första skörden under senare år skördats tidigare än under periodens början. Detta har medfört en kvalitativt högre men kvantitativt lägre skörd. Detta har å andra sidan medfört en högre återväxtskörd. Den viktigaste orsaken till den måttliga skördestegringen för vall torde dock vara att vallodlingen bedrivs extensivt på större andel av grödarealen än odlingen av spannmål. Detta påverkar genomsnittsavkastningen för vall negativt.

Diagram 7.31
Bärgad hektarskörd av slättervall 1965–1990. Kg/ha
Harvested yield per hectare of ley 1965–1990. Kg/ha

Tabell 7.32
Oljevaxter 1990. Bärgad skörd. Kg/ha¹
Oleiferous plants in 1990. Harvested yield. Kg/ha

Område	Höstraps	Vårrops	Höstrybs	Vårrys
<i>Län</i>				
Stockholms	3 040	1 850	1 970	1 650
Uppsala	2 710	2 040	1 960	1 690
Södermanlands	2 210	1 870	2 100	1 660
Östergötlands	3 360	2 040	1 930	1 740
Jönköpings	2 860	1 730	..	1 770
Kronobergs	2 690	2 030	..	1 660
Kalmar	3 220	1 720	..	1 680
Gotlands	3 230	1 510	1 920	1 330
Blekinge	3 280	2 310	–	–
Kristianstads	2 990	1 840	–	..
<i>Malmöhus</i>	3 310	1 730
Hallands	2 840	2 420	..	1 950
Göteborgs o Bohus	2 750	1 860	..	1 950
Älvsborgs	2 840	2 030	..	2 030
Skaraborgs	3 270	2 170	1 700	1 960
<i>Värmlands</i>	..	2 110	..	1 630
Örebro	2 540	2 220	2 080	1 960
Västmanlands	..	2 170	1 530	1 760
Kopparbergs	1 590
Gävleborgs	–	–	..	1 680
<i>Västernorrlands</i>	–	–	–	–
Jämtlands	–	–	–	–
Västerbottens	–	–	–	–
Norrbottens	–	–	–	–
<i>Hela riket</i>				
1990	3 230	2 020	1 960	1 760
1989	3 650	1 810	2 220	1 620
1988	2 900	1 900	1 990	1 440
1987	2 480	1 500	1 650	1 430
1986	2 990	2 090	2 120	1 760
1985	3 200	1 930	2 070	1 570

Oljevaxter, bärgad skörd

Hektarskördeuppgifterna i tabell 7.32 har erhållits från Sveriges Oljeväxtintressenters förening (SOI) och har beräknats utifrån preliminär skördestatistik. Skördeuppgift har ersatts med två punkter (..) när den skördade arealen inom länet (enligt SOI) understigit 100 ha.

Den bärgade skörden per hektar 1990 var för höstraps något högre och för höstrybs något lägre än genomsnittet för de fem föregående åren. Årets hektarskördar nådde inte upp till 1989 års rekordskördar för de höstsådda oljeväxterna. Vårrops och vårrys hade hektarskördar som översteg femårs-genomsnittet med ca 10 %.

1) Avser skörd med 18,0 % vattenhalt.

Källa: SOI, Sveriges Oljeväxtintressenters förening.

Potatis och sockerbeter, provyteskörd och bärgad skörd

Skördeuppskattningar i potatis sker endast på gårdar med odlingar om minst 0,5 hektar potatis. Odlingar med tidig potatis ingår ej i beräkningarna. För både matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit var avkastningen cirka 5 % högre än genomsnittet för de senaste fem åren.

Enligt uppgifter från Sockerbolaget AB var 1990 års skörd av sockerbeter 55 800 kg/ha. Detta är den högsta skörden på många år.

Tabell 7.33
Potatis¹ och sockerbeter 1990. Skörd kg/ha
Potatoes and sugar beets in 1990. Yield kg/ha

Område	Matpotatis ²		Potatis för stärkelse och råsprit ²		Sockerbeter Bärgad skörd
	Provyte-skörd	Bärgad skörd	Provyte-skörd	Bärgad skörd	
<i>Län</i>					
Stockholms	—	—	—
Uppsala	27 740	22 480	—	—	—
Södermanlands	—	—	—
Östergötlands	41 400	35 520	—	—	..
Jönköpings	—
<i>Kronobergs</i>	—
Kalmar	33 660	28 580	54 900
Gotlands	32 350	26 610	49 600
Blekinge	42 160	40 440	56 800
Kristianstads	43 500	38 090	42 060	40 370	55 400
<i>Malmöhus</i>	49 880	45 510	40 890	38 900	57 000
Hallands	41 600	36 730	53 600
Göteborgs o Bohus	—	—	—
Älvsborgs	—
Skaraborgs	40 920	34 630	—
<i>Värmlands</i>	33 830	28 480	—	—	—
Örebro	33 070	27 730	—
Västmanlands	—	—	—
Kopparbergs	28 010	22 930	—	—	—
Gävleborgs	24 720	19 020	—	—	—
<i>Västernorrlands</i>	24 640	15 890	—	—	—
Jämtlands	—
Västerbottens	27 720	20 250	—
Norrbottens	26 700	18 290	—
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	44 630	40 080
» mellanbygder	43 140	37 970	42 150	40 420	..
» norra slättbygder	41 420	35 390	—
Svealands slättbygder	32 470	26 570	—
Götalands skogsbygder	36 710	30 030	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	29 180	23 630	—	—	—
Nedre Norrland	27 100	20 570	—
Övre Norrland	26 990	19 060	—
<i>Hela riket</i>					
1990	38 750	33 060	41 800	40 090	55 800
1989	37 960	33 100	42 330	40 060	52 300
1988	38 920	32 680	45 070	42 080	47 900
1987	30 530	24 210	36 540	34 030	33 000
1986	38 710	33 650	40 910	38 680	42 700
1985	38 130	31 940	41 660	39 050	41 900

1) Avser odlingar om minst 0,5 ha.

2) Med och utan bevattning särredovisas ej fr o m 1989.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och Sockerbolaget AB.

Spill av potatis

För potatis görs en bestämning av det spill som blivit kvar på fältet efter brukarens skörd. I tabell 7.34 redovisas det totala spillet på riksnivå, i kg/ha. Med totalspill avses att spillet ej reducerats för små eller rötskadade knölar.

Tabell 7.34

Spill av potatis 1985–1990. Kg/ha

Harvesting losses for potatoes 1985–1990. Kg/ha

	Matpotatis	Potatis för stärkelse och råsprit
1990	2 020	1 700
1989	1 990	2 260
1988	2 140	2 010
1987	2 000	1 930
1986	1 980	1 710
1985	2 190	2 330

Potatisskörd vid olika sättidpunkt

Genom de objektiva skördeuppskattningarna inhämtas uppgift om sättidpunkt för potatis. I en särskild bearbetning har provyteskörd för olika sättidpunkter beräknats. Resultaten, i tabell 7.35, visar ett klart samband mellan sättidpunkt och hektarskördens storlek. En tidig sättidpunkt har som regel givit

en högre skörd än en senare sättidpunkt. Det bör dock påpekas att även andra faktorer t ex odlingsförutsättningar och odlingsintensitet har avgörande betydelse för hektarskördens storlek.

Tabell 7.35

Matpotatis 1990. Provyteskörd, kg/ha, på arealer med olika sättidpunkt

Table potatoes in 1990. Sample plot yield, kg/ha, on area with different time of planting

Gröda	Sättidpunkt									
	Före	10.4–	17.4–	24.4–	1.5–	8.5–	15.5–	22.5–	29.5	Efter
	10.4	16.4	23.4	30.4	7.5	14.5	21.5	28.5	4.6	4.6
Matpotatis										
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	..	47 770	43 290	41 820	44 690	–	–	–
» mellanbygder	49 330	48 080	41 370	35 720	33 120	–
» norra slättbygder	43 270	42 340	40 220	–	..
Svealands slättbygder	33 320	34 120	31 560
Götalands skogsbygder	38 410	34 230	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	–	29 220	29 730	–
Nedre Norrland	–	–	–	24 870
Övre Norrland	–	–	–	–	–	28 180	26 560

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatisskörd vid olika odlingsstorlek

I tabell 7.36 redovisas provyteskörd av potatis på odlingar av olika storlek. Av resultaten för produktionsområden framgår att hektarskörden i allmänhet ökar med odlingens storlek. Skillnaderna i hektarskörd torde i hög grad sammanhånga med olikheter i odlingsteknik och odlingsintensitet mellan större och mindre odlingar.

Annan publicering

Resultaten från de objektiva skördeuppskattningarna 1990 finns redovisade i SCB, statistiska meddelanden J 12 SM 9102 och 9103. I dessa finns en mer detaljerad redovisning än i årsboken. I J 12 SM 9003 finns en utförlig beskrivning av skördeuppskattningarna, om dess syfte, organisation, omfattning, om beräkningsmetodik och resultatens tillförlitlighet m m. De närmast föregående årens resultat finns publicerade i SCB, statistiska meddelanden J 12 SM 9002 och 9004.

Tabell 7.36
Potatis 1990. Provyteskörd, kg/ha, på odlingar av olika storlek

Potatoes in 1990. Sample plot yield, kg/ha, on cultivations of different size

Gröda; område	Odling i hektar							Samtliga grupper
	0,5 – 1,5	1,6 – 3,0	3,1 – 5,0	5,1 – 10,0	10,1 – 20,0	20,1 – 30,0	30,1 –	
Matpotatis								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	..	41 870	42 250	44 530	46 220	44 630
» mellanbygder	..	35 990	41 550	44 710	45 440	43 140
» norra slättbygder	40 990	43 190	40 120	41 150	41 420
Svealands slättbygder	28 470	32 890	33 440	..	34 880	32 470
Götalands skogsbygder	35 890	35 550	40 990	36 700
Mellersta Sveriges skogsbygder	25 540	31 610	29 180
Nedre Norrland	28 500	27 100
Övre Norrland	25 910	28 430	26 980
<i>Hela riket</i>								
1990	31 780	35 250	36 990	38 500	41 020	40 820	39 540	38 810
1989	28 850	32 020	35 930	38 770	41 020	39 300	38 530	37 910
1988	29 450	35 190	39 270	39 260	40 970	40 030	40 630	39 020
1987	25 410	28 500	31 990	31 070	31 780	28 920	28 320	30 530
1986	31 370	35 290	39 220	39 780	41 200	37 830	37 380	38 710
1985	31 370	35 520	37 100	39 280	39 950	38 660	37 750	38 130
Potatis för stärkelse och råsprit								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder
» mellanbygder	42 030	44 380	..	43 340	42 140
» skogsbygder
<i>Hela riket</i>								
1990	..	39 850	40 750	42 120	44 390	..	43 280	42 180
1989	42 350	41 760	43 640	..	45 620	42 890
1988	39 560	40 690	45 170	45 250	47 740	45 660	45 090	45 550
1987	31 970	34 550	35 370	36 120	38 450	39 500	37 850	36 540
1986	37 840	37 240	38 660	42 150	41 900	40 050	43 610	40 910
1985	36 640	38 440	39 100	43 010	45 800	40 180	40 490	42 150

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Totalskördar

SCB redovisar årligen totalskördar för olika grödor. Totalskördarna för spannmål, slättervall och potatis grundas på arealuppgifter från lantbruksregistret och hektarskördar från de objektiva skördeuppskattningarna. Uppgifterna om totalskörd avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark. För oljevaxter erhålls uppgifter från Sveriges Oljeväxtintressenters Förening, SOI, och för sockerbetor från Sockerbolaget AB.

Besädd areal

Arealuppgifterna till lantbruksregistret avser ej alltid exakt de besädda arealerna. Skillnaderna beror ofta på att mindre vägar, diken m m har medräknats i de arealuppgifter som lantbrukarna lämnat. Före totalskördeberäkningarna utförs därför vissa korrigeringar av arealuppgifterna för att bestämma den besädda arealen. Korrigeringstal fastställs för olika grödor/grödgrupper och riksområden (se bilaga 2) och framgår av nedanstående tablå. Av denna framgår bl a att den uppgivna arealen av fodersäd i riksområde 2 och 3 är 10 % högre än den besädda. För matpotatis däremot är den uppgivna arealen 5 % lägre än den besädda i riksområde 1 och 2.

Korrigeringsstal för beräkning av besädd areal 1990

Gröda/Grödgrupp	Riksområde		
	1	2	3
Brödsäd	0,97	0,95	0,90
Fodersäd	0,97	0,90	0,90
Slättervall	0,95	0,95	1,00
Matpotatis	1,05	1,05	0,90
Potatis för stärkelse och råsprit	1,00	1,00	1,00

Totalskördar för spannmål, slättervall och potatis beräknas som produkten av besädd areal och bärgad skörd per hektar.

Brödsäd

Totalskörderna av brödsäd uppgick 1990 till 2,6 miljoner ton, vilket var 50 % över genomsnittet för den senaste femårsperioden. Årets totalskörd ligger för höstvete 80 % högre än femårsgenomsnittet och för höstråg ca 85 % högre. De mycket höga totalskördarna för de höstsådda grödorna är en följd av att både arealerna och hektarskördarna 1990 var större än normalt.

Den totala skörden för vårvete var låg jämfört med genomsnittet för de fem senaste åren, endast ca 40 % av normal skörd. Detta förklaras av att arealen vårvete var mindre än normalt. Hektarskördarna för vårvete var dock, liksom för övriga brödsädesgrödor, höga.

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Brödsäd
- Fodersäd
- Oljevaxter
- Slättervall
- Potatis och sockerbetor

Tabell 7.37
Brödsäd 1990. Totalskördar. Ton¹
Bread grain in 1990. Total yields. Tons

Område	Höstvete	Vårvete	Höstråg
<i>Län</i>			
Stockholms	96 200	..	9 600
Uppsala	170 900	..	11 800
Södermanlands	150 500	6 200	17 200
Östergötlands	362 900	6 200	53 200
Jönköpings
Kronobergs
Kalmar	61 100	..	21 700
Gotlands	41 600	..	16 200
Blekinge	17 300	..	5 000
Kristianstads	112 600	22 200	37 400
Malmöhus	398 000	48 400	65 800
Hallands	49 100	..	13 000
Göteborgs o Bohus	17 900
Älvsborgs	64 500	..	6 500
Skaraborgs	359 400	5 700	45 300
Värmlands	29 200
Örebro	57 400	15 300	12 300
Västmanlands	102 300	12 700	8 400
Kopparbergs
Gävleborgs
Västernorrlands
Jämtlands
Västerbottens
Norrbottens
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	439 800	60 800	61 200
» mellanbygder	191 300	23 900	82 400
» norra slättbygder	718 700	10 900	91 400
Svealands slättbygder	592 900	45 100	60 700
Götalands skogsbygder	108 900	5 000	28 300
Mellersta Sveriges skogsbygder	42 600	..	10 400
Nedre Norrland
Övre Norrland
<i>Hela riket</i>			
1990	2 094 800	148 100	334 700
1989	1 576 400	174 400	319 100
1988	966 200	329 300	127 700
1987	1 124 200	433 600	137 200
1986	1 236 100	494 400	154 500
1985	920 000	417 900	156 700

1) Avser bärgad skörd vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Fodersäd

Totalskörden av fodersäd (exkl blandsäd) blev 1990 drygt 3,7 miljoner ton vilket är ca 5 % högre än genomsnittet för de senaste fem åren.

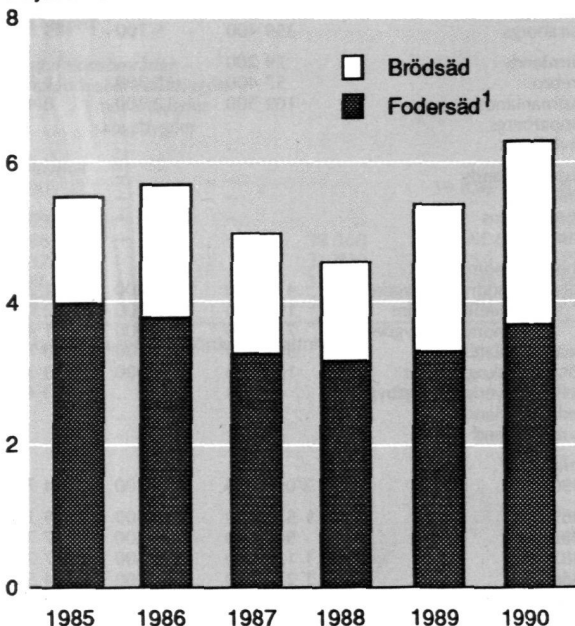
För att begränsa spannmålsöverskottet genomfördes 1987–1990 kampanjerna Träda-87 respektive Omställning 90. Jordbrukarna uppmanades att mot ersättning lägga åkerareal i träda eller odla andra grödor än spannmål. En jämförelse mellan de odlade arealerna av korn och havre 1986 respektive 1990 visar att kornarealen mellan dessa år sammanlagt minskade med ca 190 000 hektar, en minskning med ca 30 % på fem år. Havrearealen minskade under samma period med ca 87 000 hektar eller 20 %. Utan omställningsprogrammet skulle årets höga hektarskördar gett en avsevärt större totalskörd.

Blandsäd ingår inte längre i de objektiva skördeuppskattningarna men med hjälp av arealuppgifter från lantbruksregistret och de skattade hektarskördarna för korn och havre kan den totala skörden av blandsäd beräknas till ca 0,1 miljoner ton.

Diagram 7.39
Totalskördar av brödsäd och fodersäd¹ 1985–1990.
Miljoner ton

Total yields of bread grain and coarse grain 1985–1990.
Millions of tons

Miljoner ton

1) Exkl blandsäd

Tabell 7.38
Fodersäd 1990. Totalskördar. Ton¹
Coarse grain in 1990. Total yields. Tons

Område	Korn	Havre
<i>Län</i>		
Stockholms	67 100	60 100
Uppsala	177 300	90 000
Södermanlands	73 100	93 100
Östergötlands	132 700	115 700
Jönköpings	37 700	46 600
Kronobergs	22 300	30 300
Kalmar	87 000	42 000
Gotlands	69 300	14 900
Blekinge	26 800	7 800
Kristianstads	204 000	36 200
Malmöhus	385 800	69 900
Hallands	122 300	86 100
Göteborgs o Bohus	28 600	51 500
Älvsborgs	76 400	127 200
Skaraborgs	143 600	320 000
Värmlands	61 400	72 200
Örebro	89 200	111 500
Västmanlands	119 000	133 800
Kopparbergs	58 300	27 500
Gävleborgs	48 400	32 800
Västernorrlands	26 600	4 300
Jämtlands	15 100	..
Västerbottens	49 900	4 900
Norrbottnens	13 100	..
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	468 200	125 800
» mellanbygder	316 500	65 700
» norra slättbygder	271 100	436 500
Svealands slättbygder	544 200	511 800
Götalands skogsbygder	252 500	289 400
Mellersta Sveriges skogsbygder	122 700	121 200
Nedre Norrland	84 500	26 600
Övre Norrland	62 900	7 200
<i>Hela riket</i>		
1990	2 122 600	1 584 200
1989	1 870 000	1 455 300
1988	1 878 700	1 330 300
1987	1 907 400	1 440 000
1986	2 327 000	1 486 200
1985	2 309 200	1 667 900

1) Vid 15,0 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Oljeväxter

Totalskördeuppgifterna i tabell 7.40 bygger helt på preliminär skördestatistik från Sveriges Oljeväxtintressenters förening (SOI). Statistiken omfattar skörd från kontraktbundna odlingar och odlingar utan kontrakt s k hembud.

1990 års totalskörd av oljeväxter för riket blev 421 800 ton, vilket är 20 % över genomsnittet för de senaste fem åren. Omställningsprogrammet har lett till att en större andel höstraps odlas och höstrapsens jämförelsevis höga avkastning har bidragit till den höga totalskörden. Totalskörden av vårraps var lägre än föregående år och ca 16 % lägre än femårsgenomsnittet. Totalskörden av höstrybs var något lägre än föregående år, men cirka dubbelt så stor som femårsgenomsnittet. Totalskörden av vårrybs har minskat varje år sedan 1984 och var ca 40 % under femårsgenomsnittet.

Tabell 7.40
Oljeväxter 1990. Totalskördar. Ton¹
Oleiferous plants in 1990. Total yields. Tons

Område	Höstraps	Vårraps	Höstrybs	Vårrybs	Summa oljeväxter
<i>Län</i>					
Stockholms	1 760	4 020	2 800	4 050	12 600
Uppsala	580	10 240	4 350	4 680	19 800
Södermanlands	2 760	5 420	4 310	5 730	18 200
Östergötlands	36 200	9 040	1 490	6 900	53 600
Jönköpings	950	260	..	540	1 800
Kronobergs	290	480	..	490	1 300
Kalmar	10 750	1 620	..	520	12 900
Gotlands	15 060	3 780	400	1 330	20 600
Blekinge	3 080	1 930	5 000
Kristianstads	31 210	5 190	36 400
Malmöhus	137 410	3 270	140 800
Hallands	730	4 890	..	2 630	8 300
Göteborgs o Bohus	380	960	..	1 260	2 600
Älvsborgs	2 370	3 880	..	4 280	10 700
Skaraborgs	23 170	13 100	470	5 790	42 500
Värmlands	..	2 690	..	2 600	5 500
Örebro	420	4 790	1 020	3 250	9 500
Västmanlands	..	10 910	540	3 410	14 900
Kopparbergs	2 850	2 900
Gävleborgs	1 610	1 700
Västernorrlands
Jämtlands
Västerbottens
Norrbottnens
<i>Hela riket</i>					
1990	267 220	86 510	16 020	52 060	421 800
1989	252 710	91 180	17 890	59 580	421 300
1988	105 660	109 400	8 650	69 430	293 100
1987	121 670	92 160	2 810	79 670	296 300
1986	113 950	133 510	6 440	119 660	373 600
1985	167 700	90 900	4 210	107 990	370 800

1) Avser frö med 18,0 % vattenhalt.

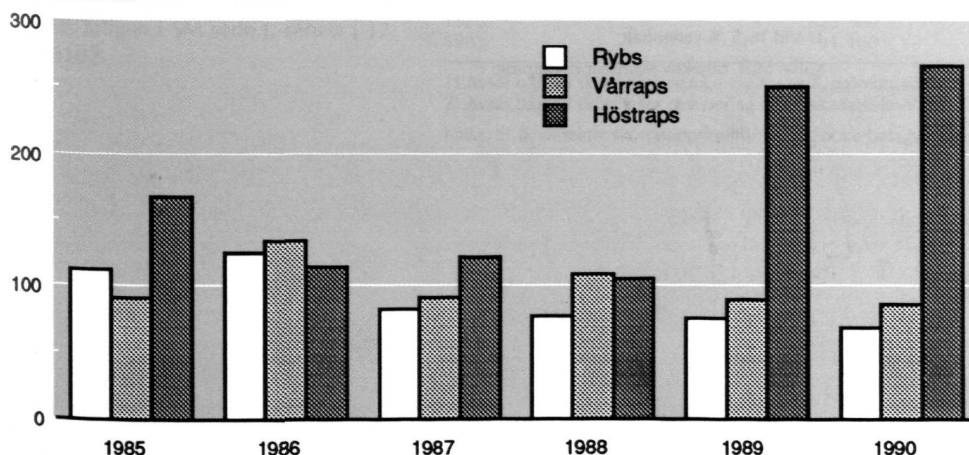
Källa: SOI, Sveriges Oljeväxtintressenters Förening.

Diagram 7.41

Totalskörd av oljeväxter 1985–1990. 1000 ton

Total yield of oleiferous plants 1985–1990. 1000 tons

Ton i tusental

Slåttervall

Den totala vallskörden 1990 uppgick till 5,2 miljoner ton, vilket är ca 20 % högre än femårsgenomsnittet och den högsta under den senaste tioårsperioden. Västmanlands län hade en total-skörd som var 5 % lägre än normalt, medan övriga län i riket uppvisade totalskördar i nivå med eller över fem-årsgenomsnittet.

Av den totala vallskörden utgjorde förstaskörden 64 % i genomsnitt för riket. I Övre Norrland utgjorde dock förstaskörden ca 80 % av totala skörden medan motsvarande resultat för Göta-lands södra slättbygder var drygt 50 %.

Tabell 7.42
Slåttervall 1990. Totalskördar. Ton¹
Ley in 1990. Total yields. Tons

Område	Första skörd	Återväxt	Totalt
<i>Län</i>			
Stockholms	90 400	43 600	134 000
Uppsala	113 300	67 100	180 400
Södermanlands	107 100	83 500	190 600
Östergötlands	180 200	141 000	321 200
Jönköpings	231 800	148 400	380 200
<i>Kronobergs</i>			
Kalmar	133 300	72 900	206 200
Gotlands	225 800	142 500	368 300
Blekinge	113 900	59 000	172 900
Kristianstads	59 400	28 700	88 200
	173 300	122 700	296 000
<i>Malmöhus</i>			
Hallands	170 500	87 300	257 800
Göteborgs o Bohus	134 100	124 600	258 700
Älvsborgs	116 800	59 500	176 300
Skaraborgs	257 700	150 400	408 100
	215 500	193 700	409 200
<i>Värmlands</i>			
Örebro	139 700	56 000	195 600
Västmanlands	86 900	72 200	159 100
Kopparbergs	56 900	30 000	86 800
Gävleborgs	91 100	34 100	125 300
	112 000	35 900	147 900
<i>Västernorrlands</i>			
Jämtlands	104 300	29 200	133 500
Västerbottens	110 100	19 500	129 600
Norrbottnens	174 800	33 300	208 100
	96 100
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	136 100	120 600	256 700
» mellanbygder	416 500	227 500	644 000
» norra slättbygder	334 000	234 600	568 600
Svealands slättbygder	443 100	299 900	742 900
Götalands skogsbygder	1 048 300	716 200	1 764 500
Mellersta Sveriges skogsbygder	299 100	152 200	451 200
Nedre Norrland	326 400	90 500	416 900
Övre Norrland	292 700	81 400	374 200
<i>Hela riket</i>			
1990	3 296 200	1 922 900	5 219 000
1989	3 049 200	1 574 900	4 624 100
1988	2 787 000	1 648 100	4 435 700
1987	3 147 500	1 340 200	4 487 700
1986	2 677 700	1 303 400	3 981 100
1985	2 685 000	1 435 600	4 120 600

1) Vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis och sockerbetor

De i tabell 7.43 redovisade resultaten avser bärgade totalskördar. Detta innebär för matpotatis att de biologiska skördarna efter reducering för små, grönfärgade och rötskadade knölar, även reducerats för spill och obärgade arealer. Totalskörden av matpotatis på odlingar om minst 0,5 hektar uppgick 1990 till drygt 834 000 ton för riket, vilket var ca 5 % över femårsgenomsnittet. Matpotatisodlingar mindre än 0,5 hektar omfattade 1990 enligt uppgifter från lantbruksregistret 2 890 hektar för riket. Avkastningen från dessa odlingar ingår ej i den beräknade totalskörden.

Totalskörden för potatis till stärkelse och råsprit har reducerats för rötskadade knölar, spill och obärgade arealer. Totalskörden för stärkelse och råsprit var 352 000 ton. Detta är ca 5 % lägre än genomsnittet för de fem senaste åren. Skörden per hektar av potatis för stärkelse och råsprit bestäms endast för odlingar inom det huvudsakliga odlingsområdet omfattande södra Kalmar, Blekinge, Kristianstads och Malmöhus län. Skörden på odlingar utanför detta område har beräknats med ledning av aktuella arealuppgifter från lantbruksregistret och tidigare års relation mellan skördar utanför och inom odlingsområdet.

Enligt Sockerbolaget AB blev 1990 års totalskörd av sockerbetor drygt 2,8 miljoner ton. Detta är något över fjol-årets rekordskörd.

Annan publicering

Uppgifter om totalskördens storlek publiceras årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9102.

Tabell 7.43

Potatis och sockerbetor 1990. Totalskördar. Ton

Potatoes and sugar beets in 1990. Total yields. Tons

Område	Matpotatis ¹ Odlingar \geq 0,5 hektar	Potatis för stärkelse och råsprit ²	Sockerbetor
<i>Län</i>			
Stockholms	..	—	—
Uppsala	9 000	—	—
Södermanlands	..	—	—
Östergötlands	58 900	—	..
Jönköpings	—
Kronobergs	—
Kalmar	25 800	..	217 450
Gotlands	20 300	..	211 510
Blekinge	..	104 300	49 450
Kristianstads	136 000	176 900	628 510
Malmöhus	173 700	34 600	1 642 130
Hallands	127 800	..	26 430
Göteborgs o Bohus	..	—	—
Älvsborgs	—
Skaraborgs	133 300	..	—
Värmlands	21 900	—	—
Örebro	34 600	..	—
Västmanlands	..	—	—
Kopparbergs	14 600	—	—
Gävleborgs	7 900	—	—
Västernorrlands	5 100	—	—
Jämtlands	—
Västerbottens	13 400	..	—
Norrbottnens	12 800	..	—
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	275 100
» mellanbygder	157 800	277 400	..
» norra slättbygder	167 300	..	—
Svealands slättbygder	66 400	..	—
Götalands skogsbygder	57 800	..	—
Mellersta Sveriges skogsbygder	28 800	..	—
Nedre Norrland	24 400	..	—
Övre Norrland	26 600	—	—
<i>Hela riket</i>			
1990	834 200	351 900	2 775 500
1989	804 700	374 700	2 653 900
1988	882 600	400 220	2 438 580
1987	622 200	335 490	1 698 750
1986	822 500	385 030	2 187 300
1985	791 100	379 740	2 156 340

1) Avser bärgad skörd efter reducering för små, grönfärgade och rötskadade knölar.

2) Avser bärgad skörd efter reducering för rötskadade knölar.

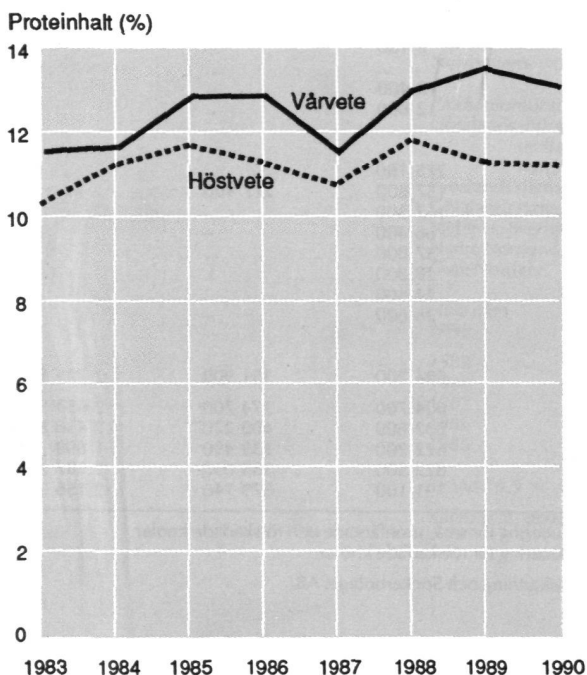
Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning och Sockerbolaget AB.

Skördens kvalitet

Spannmål

Uppgifter om den levererade spannmålsskördens kvalitet insamlas från Lantmännenföreningar och privata spannmålsuppköpare för samtliga gårdar som ingår i de objektiva skördeuppskattningarna samt för ett tilläggsurval som är lika stort som det ordinarie urvalet. Endast partier levererade före 1 november ingår i undersökningen. Med ledning av erhållna uppgifter beräknas genomsnittlig rymdvikt, skillnad mellan reglerat pris och grundpris (prisreglering) och vattenhalt för respektive gröda och redovisningsområde. För brödsädesgrödorna beräknas dessutom skördens fördelning på olika falltalsgrupper samt för vete, korn och havre genomsnittlig proteinhalt.

Diagram 7.44
Proteinhalt för höst- och vårvete 1983–1990
Protein content in winter wheat and spring wheat 1983–1990

Avsnittet innehåller uppgifter för

- Spannmål
- Slåttervall
- Potatis för stärkelse och råsprit
- Sockerbetor
- Oljeväxter

Prisreglering av spannmål

Prisreglering av spannmål sker enligt direktiv från statens jordbruksnämnd. För vete regleras priset med hänsyn till falltal, rymdvikt och proteinhalt, för råg med hänsyn till falltal och rymdvikt samt för korn och havre med hänsyn till rymdvikt och proteinhalt. Bottenpris erhålls om falltal eller rymdvikt är lägre än fastställda gränsvärden.

Falltal

Hög stärkelsekvalitet är en förutsättning för goda bakningsegenskaper hos ett mjöl. Vid besvärliga skörde-
betingelser kan mältningskador uppkomma, dvs ned-
brytning av stärkelse till socker. Med hjälp av falltalet
bestäms stärkelsens kvalitet. Falltalet är det antal se-
kunder – ökat med 60 – som det tar för en s k fallstav
att under bestämda analysbetingelser sjunka genom
en blandning av vatten och grovt mjöl från det under-
sökta spannmålspartiet. Falltalet blir allt lägre vid stigande
mältningsgrad, beroende på att förklaringsför-
mågan hos stärkelsen försämras. Leveranser med fall-
tal under 90 för vete och 80 för råg betalas till botten-
pris.

Rymdvikt

Rymdvikten för spannmål anges i gram per liter. Höga
rymdvikter innebär stor andel kärna och liten andel
skal i sädeskornen. Om rymdvikten understiger ett för
vete och råg fastställt värde betalas bottenpris obero-
ende av övriga kvalitetsvariabler. Korn och havre med
lägre rymdvikt än 590 respektive 470 g/l är enligt jord-
bruksnämndens bestämmelser ej leveransgill vara.

Proteinhalt

Den angivna proteinhalten avser procentuell andel av
råprotein i skörden. Primärt bestäms halten kväve,
vilken uppräknas till råproteinhalt. Proteinhalter över
11,0 % för vete, korn och havre ger pristillägg medan
lägre proteinhalter ger prisavdrag. Hög proteinhalt
krävs för att få mjöl med goda bakningsegenskaper.

Spannmålsskörden var i genomsnitt av god kvalitet 1990. Proteinhalterna för höst- och vårvete motsvarar femårs-genomsnittet. För dessa grödor konstateras rymdvikter som är högre än genomsnittet för de fem närmast föregående åren. Prisregleringen, skillnaden mellan reglerat pris och grundpris, var positiv i samtliga produktionsområden för brödsäden. Vattenhalterna vid leveranstillfället var lägre än normalt.

Tabell 7.45
Brödsäd 1990. Proteinhalt, rymdvikt, prisreglering och vattenhalt för levererad skörd

Bread grain in 1990. Protein content, density, price regulated, and moisture content for delivered crop

Gröda; område	Protein- halt, %	Rymdvikt, g/l	Pris- reglering, kr/dt ¹	Vatten- halt, % ²
Höstvete				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	10,9	826	6,11	18,4
» mellanbygder	11,2	824	7,31	17,9
» norra slättbygder	11,4	831	7,65	18,2
Svealands slättbygder	11,1	834	7,08	17,2
Götalands skogsbygder	10,7	819	4,91	18,7
Mellersta Sveriges skogsbygder	10,8	825	4,56	18,9
Nedre Norrland
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1990	11,2	829	6,95	17,9
1989	11,3	821	6,33	17,5
1988	11,8	812	7,93	18,0
1987	10,7	775	-1,93	23,0
1986	11,3	811	3,60	20,6
1985	11,7	792	3,70	20,3
Vårvete				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	13,2	812	13,73	17,8
» mellanbygder	13,4	806	13,98	18,0
» norra slättbygder	12,9	794	9,20	17,4
Svealands slättbygder	12,9	805	10,51	18,4
Götalands skogsbygder
Mellersta Sveriges skogsbygder
Nedre Norrland	—	—	—	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1990	13,1	807	12,46	18,1
1989	13,5	815	13,97	17,6
1988	13,0	799	11,60	19,3
1987	11,6	757	-3,90	23,8
1986	12,9	798	7,47	21,6
1985	12,9	787	12,93	22,4
Höstråg				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	—	761	8,96	16,4
» mellanbygder	—	763	8,59	17,0
» norra slättbygder	—	774	8,46	17,8
Svealands slättbygder	—	777	7,84	17,2
Götalands skogsbygder	—	767	7,53	19,2
Mellersta Sveriges skogsbygder	—	770	5,45	19,6
Nedre Norrland	—
Övre Norrland	—	—	—	—
<i>Hela riket³</i>				
1990	—	769	8,33	17,3
1989	—	765	1,83	19,4
1988	—	763	4,73	18,8
1987	—	728	-6,80	23,0
1986	—	763	5,58	19,1
1985	—	755	-4,53	21,1

1) Avser reglerat pris minus grundpris. Positivt värde innebär pristillägg och negativt värde prisavdrag.

2) Vid leveranstillfället.

3) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

För höst- och vårvete noterades 1990 i regel mycket höga falltal och låg andel partier i bottenprisklass. Över 80 % av det levererade vetet och 75 % av höstrågen avräknades i den högsta falltalsklassen. Regn under skördeperioden orsakade dock lägre falltal i delar av Svealand.

Tabell 7.46

Brödsäd 1990. Den levererade skörden fördelad på falltalsklasser. Procent
Bread grain in 1990. Delivered grain distributed on falling number groups. Per cent

Gröda; område	Botten- pris- klass	Falltal						
		90- 110	120- 140	150- 170	180- 200	210- 230	240- 260	270-
Höstvete								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	1	0	0	1	1	2	4	91
» mellanbygder	0	0	0	0	1	2	6	91
» norra slättbygder	2	1	1	2	4	5	11	74
Svealands slättbygder	2	0	1	1	1	3	9	83
Götalands skogsbygder	6	0	0	1	3	7	9	74
Mellersta Sveriges skogsbygder	7	1	2	5	7	8	16	54
Nedre Norrland
Övre Norrland	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Hela riket¹</i>								
1990	2	0	0	1	2	4	9	82
1989	7	1	2	4	9	16	20	41
1988	3	1	2	4	8	13	19	50
1987	15	5	8	10	13	15	14	20
1986	11	4	5	6	6	7	9	53
1985	9	5	7	11	14	18	18	18
Vårvete								
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	0	0	0	0	0	0	2	98
» mellanbygder	0	0	0	1	1	1	7	90
» norra slättbygder
Svealands slättbygder	11	0	0	1	3	5	21	59
Götalands skogsbygder
Mellersta Sveriges skogsbygder
Nedre Norrland	-	-	-	-	-	-	-	-
Övre Norrland	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Hela riket¹</i>								
1990	4	0	0	1	2	3	9	81
1989	1	0	1	7	13	25	21	32
1988	7	1	2	3	5	10	14	58
1987	32	5	8	12	14	12	10	7
1986	14	12	16	10	7	6	5	30
1985	5	3	5	10	14	20	21	22

Gröda; område	Botten- pris- klass	Falltal				
		80- 90	95- 115	120- 130	135- 145	150-
Höstråg						
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	0	0	0	1	2	97
» mellanbygder	0	1	4	8	10	77
» norra slättbygder	3	1	2	5	6	83
Svealands slättbygder	2	0	13	22	18	45
Götalands skogsbygder	5	2	3	11	8	71
Mellersta Sveriges skogsbygder	13	6	5	9	7	60
Nedre Norrland
Övre Norrland	-	-	-	-	-	-
<i>Hela riket¹</i>						
1990	2	1	4	9	9	75
1989	25	14	15	8	5	33
1988	7	12	22	16	11	32
1987	47	20	20	7	2	4
1986	10	4	8	6	5	67
1985	55	20	13	6	3	3

1) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

För korn och havre noterades normala proteinhalter 1990. Den genomsnittliga proteinhalten var 11,8 % för korn och 12,0 % för havre.

Både korn och havre hade på riksnivå en rymdvikt som var högre än genomsnittet för de fem senaste åren.

Prisregleringen, skillnaden mellan reglerat pris och grundpris, var positiv i samtliga produktionsområden för båda grödorna, med undantag för havre i Götalands södra slättbygder.

Vattenhalterna vid leveranstillfället var lägre än normalt.

Tabell 7.47

Fodersäd 1990. Proteinhalt, rymdvikt, prisreglering och vattenhalt för levererad skörd

Coarse grain 1990. Protein content, density, price regulated, and moisture content for delivered crop

Gröda; område	Protein- halt, %	Rymdvikt, g/l	Pris- reglering, kr/dt ¹	Vatten- halt, % ²
Korn				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11,1	689	0,57	15,1
» mellanbygder	11,4	689	1,11	14,9
» norra slättbygder	11,9	696	2,22	17,6
Svealands slättbygder	12,4	690	3,01	18,0
Götalands skogsbygder	11,2	687	0,82	17,5
Mellersta Sveriges skogsbygder	12,2	684	2,49	18,9
Nedre Norrland ⁴	11,8	676	2,54	19,5
Övre Norrland	–	–	–	–
<i>Hela riket³</i>				
1990	11,8	690	1,90	16,8
1989	13,0	691	4,33	16,9
1988	12,4	679	2,82	18,3
1987	11,2	678	–1,15	21,3
1986	12,3	692	0,61	19,9
1985	–	686	0,27	21,2
Havre				
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	11,0	553	–0,23	16,3
» mellanbygder	11,4	546	0,11	16,8
» norra slättbygder	11,7	577	1,87	17,1
Svealands slättbygder	12,5	581	3,59	17,2
Götalands skogsbygder	11,7	566	1,60	17,4
Mellersta Sveriges skogsbygder	12,4	567	2,85	17,8
Nedre Norrland ⁴
Övre Norrland	–	–	–	–
<i>Hela riket³</i>				
1990	12,0	574	2,40	17,1
1989	13,1	557	4,10	16,1
1988	12,3	560	2,46	17,6
1987	9,9	557	–3,21	20,8
1986	–	573	0,29	19,3
1985	–	575	0,45	20,4

1) Avser reglerat pris minus grundpris. Positivt värde innebär pristillägg och negativt värde prisavdrag.

2) Vid leveranstillfället.

3) Utom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

4) Endast Kopparbergs och Gävleborgs län.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Slåttervall

Genom skördeuppskattningarna analyserades varje år fram t o m 1987 prover från första skörden av slåttervall för att bestämma näringsinnehållet i vallskörden. Proverna togs ur provyteskördarna i slåttervall från drygt 900 slumpmässigt utvalda provytegårdar fördelade över hela landet.

Eftersom analysproverna togs från grödan på fälten före brukarens skörd kunde skillnader förekomma jämfört med kvaliteten i brukarens bärgade skörd (se nedan). Analyserna omfattade bestämning av smältbarheten av organisk substans och halten av råprotein och aska. Utifrån smältbarhetsbestämningen, enligt VOS-metoden, beräknades omsättbar energi (MJ/kg) och utifrån råproteinhalten andelen smältbart råprotein.

Resultaten för 1987, enligt tabell 7.48, visade att energiinnehållet per kilogram, för riket, var något högre än genomsnittet för de fem senaste åren och lika med 8,3 MJ/kg.

Mängden smältbart råprotein uppmättes till 67 g per kilogram hö för riket. Skillnaderna mellan produktionsområdena var betydande. I Götalands mellanbygder innehöll vallskörden 75 g/kg hö, i nedre Norrland endast 54 g/kg hö. Efter en femårsperiod med stadigt stigande andel smältbart råprotein på riksnivå, från 65 till 73 g/kg hö, sjönk andelen 1987 till 67 g/kg hö.

Jämförelse mellan näringsinnehållet i provyteskörden och den bärgade skörden

De erhållna resultaten avser näringsvärdet i provyteskörden på fältet före brukarens skörd. Under tiden fram till brukarens bärgning av vallskörden kan denna emellertid undergå kvalitetsförändringar. För att få ett mått på förändringarnas omfattning togs ett antal kvalitetsprover även i samband med bärgningen av skörden. Detta skedde på var femte gård med kvalitetsprov ur provyteskörd. Även proverna ur den bärgade skörden analyserades och resultaten jämfördes med resultaten från provyteskörden på samma gårdar.

1987 års resultat visade att energiinnehållet i genomsnitt för riket var 4 % lägre i den bärgade skörden än i provyteskörden. Några säkra regionala skillnader kunde inte påvisas.

Den bärgade skörden har under en följd av år oftast visat sig innehålla omkring 15 % lägre halt av smältbart råprotein än provyteskörden. 1987 års jämförelse tyder på en differens om 13 % i genomsnitt för riket, med en viss tendens till lägre skillnader i Norrland.

Tabell 7.48
Vallskördens näringsvärde 1987. Provyteskörd¹
Quality of hay 1987. Biological yield

Område	Råprotein, procent	Smältbart råprotein, g/kg	Aska, procent	Omsättbar energi, MJ/kg
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	10,3	71	6,1	8,7
» mellanbygder	10,7	75	6,7	8,4
» norra slättbygder	10,1	68	6,1	8,2
Svealands slättbygder	10,3	71	6,6	8,2
Götalands skogsbygder	10,1	68	6,1	8,2
Mellersta Sveriges skogsbygder	9,5	63	6,0	8,1
Nedre Norrland	8,5	54	5,7	8,1
Övre Norrland	9,4	62	6,2	8,6
<i>Hela riket</i>				
1987	10,0	67	6,2	8,3
1986	10,5	73	6,3	8,4
1985	10,4	72	5,9	8,2
1984	10,1	69	6,0	7,9
1983	10,2	69	6,3	7,8

1) Avser skörd vid 16,5 % vattenhalt.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Potatis för stärkelse och råsprit

Medelstärkelsehalten för den förbrukade potatisen de senaste åren framgår av tabell 7.49. Uppgifterna har erhållits från Sveriges Stärkelseproducenters förening och Sveriges bränneriintressenter.

Tabell 7.49
Potatis för stärkelse och råsprit, stärkelsehalt
Potatoes for processing, content of starch

År	Medelstärkelsehalt, procent		Totalt
	Sveriges stärkelseprod.	Sveriges bränneriintr.	
1990/91	18,4	18,2	18,4
1989/90	17,9	18,0	17,9
1988/89	18,5	18,0	18,4
1987/88	17,5	17,5	17,5
1986/87	17,5	16,8	17,3
1985/86	17,5	17,2	17,4

Oljeväxter

Oljehalten i oljeväxterna under 1990 framgår av tabell 7.51. Uppgifterna har erhållits från Sveriges Oljeväxtintressenter Förening (SOI) och avser medeltal för hela riket för levererade skördar från kontrakterade arealer.

Tabell 7.51
Oljeväxter, oljehalt
Oleiferous plants, oil content

	Oljehalt, procent			
	Höstraps	Vårrops	Höstrybs	Vårrybs
1990	46,0	45,2	45,4	42,8
1989	46,0	46,8	44,7	43,8
1988	44,4	45,3	43,1	42,1
1987	44,0	45,5	44,4	45,6
1986	45,7	47,7	45,0	45,2
1985	46,1	45,1	46,3	44,0

Sockerbetor

1990 års sockerhalt på 17,6 % motsvarar en sockerskörd på 9,8 ton/ha i genomsnitt för riket. Detta är t o m högre än fjoljårets rekordsiffror. Gotlands län hade den högsta sockerhalten, 18,0 %. Den största sockerskörden per hektar, 10,1 ton förekom i Malmöhus län. Uppgifterna har erhållits från Sockerbolaget AB.

Tabell 7.50
Sockerbetor, sockerhalt och sockerskörd
Sugar beets, sugar content and sugar yield

År	Socker (%)	Socker (ton/ha)
1990	17,6	9,8
1989	17,5	9,2
1988	17,6	8,4
1987	17,7	5,8
1986	19,1	8,2
1985	17,6	7,4

Annan publicering

Uppgifter om skördens kvalitet redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9101 vad avser spannmål samt J 12 SM 8807 vad avser vall.

Årsväxten

Subjektiva omdömen om årsväxt och skörd har insamlats sedan 1735. Rapporterna har dock haft växlande innehåll och omfattning under årens lopp. Bearbetning och publicering har sedan 1870-talet utförts av SCB. Undersökningsresultaten används bl a för skördeprognoser. Uppgifter lämnas av lantbruksnämndernas ordsombud för varje församling som enligt föregående års lantbruksregister hade en total åkerareal om minst 50 hektar.

Årsväxtrapporter avges vid två tillfällen under året, nämligen i mitten av maj och i månadsskiftet juli/augusti. Rapporteringen i maj avser allmänna omdömen om övervintringen, uppgifter om utvintringens omfattning och orsaker samt om vårsådden.

Till juli/augustirapporten insamlas omdömen om skördeut-siktarna, uppgifter om väderlekens inflytande på växtlig-heten, orsaker till eventuella skador på växtligheten samt be-dömningar av höskördens kvalitet. 1990 års blankett för juli/augustirapporten framgår av bilaga 5.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Övervintring
- Nederbördsmängder och solskenstimmar

Fr o m 1991 kommer denna rapportserie att läggas ned. Svensk jordbruksstatistik's äldsta statistikgren upphör därmed. Uppgifter från majrapporten redovisas nedan.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) mäter kontinuerligt solskenstimmar, nederbörd m m vid ett antal mätstationer. Sist i detta avsnitt redovisas månadsupp-gifter för ett urval av dessa stationer.

Övervintring

Omdömena om övervintring uttrycks med följande skala; 4 = mycket god övervintring, 3 = normal övervintring, 2 = övervintring sämre än normalt och 1 = fullständig eller nästan fullständig utvintring. De avgivna omdömena visar att övervintringen liksom föregående år varit god till mycket god i hela riket.

Tabell 7.52

Övervintringen. Sifferomdömen¹ enligt årsväxtrapporteringen i maj 1990

Crop wintering in may 1990. (Data is given according to a scale 1 – 4, where 3 indicates normal wintering and 4 a very good wintering)

Område	Höstvete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Första års slättervall
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	3,8	3,7	3,8	3,8	3,6
» mellanbygder	3,7	3,6	3,7	3,4	3,4
» norra slättbygder	3,8	3,7	3,3	3,2	3,5
Svealands slättbygder	3,7	3,5	3,4	3,4	3,5
Götalands skogsbygder	3,6	3,5	3,5	3,2	3,4
Mellersta Sveriges skogsbygder	3,7	3,7	3,3	3,1	3,3
Nedre Norrland	3,3	3,2	–	–	3,2
Övre Norrland	–	–	–	–	2,9
<i>Hela riket</i>					
1990	3,8	3,7	3,7	3,4	3,4
1989	3,7	3,7	3,7	3,3	3,3
1988	3,4	3,3	3,4	2,9	3,1
1987	2,3	2,7	2,0	1,5	3,0
1986	2,9	2,9	2,4	2,7	3,0
1985	2,8	2,6	2,6	2,4	2,9

1) Beträffande sifferomdömenas innebörd se texten.

Källa: SCB, årsväxtrapporterna.

Våren 1990 upplöjdes betydligt mindre av de höstsådda arealerna på grund av utvintringsskador än genomsnittligt under de senaste fem åren.

Av rikets höstsådda areal bedömdes för samtliga grödor att mindre än 1 % körts upp. Som orsak till den utvintring som förekommit angavs främst vårtorka, uppfrysning eller ihållande nattfrost.

Tabell 7.53
Höstsådda arealer som upplöjts våren 1990. Procent
Area ploughed because of out-wintering 1990. Per cent

Område	Höstvete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Första års slättervall
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	–	–	–	–	–
» mellanbygder	–	–	–	–	–
» norra slättbygder	–	–	0,3	0,4	–
Svealands slättbygder	–	0,1	–	0,2	–
Götalands skogsbygder	–	–	0,1	–	–
Mellersta Sveriges skogsbygder	–	–	0,4	0,3	–
Nedre Norrland	–	–	–	–	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–
<i>Hela riket</i>					
1990	–	–	0,1	0,2	–
1989	0,2	0,2	0,4	2,3	–
1988	1,1	1,2	1,0	8,3	0,6
1987	22,7	5,8	22,6	55,3	0,6
1986	4,0	2,9	15,6	10,0	0,6
1985	4,5	7,7	10,5	25,8	0,9

Källa: SCB, årsväxtrapporterna.

Annan publicering

Subjektiva omdömen om årsväxten – den s k årsväxtrapporteringen – redovisas årligen i SM serie J. Majrapporten senast J 11 SM 9001. Juli/augustirapporten senast J 11 SM 9002 och oktoberrapporten J 11 SM 8603. Oktoberrapporten har utgått fr o m 1987. Fr o m 1991 kommer denna rapportserie, som är den äldsta statistikgrenen av svensk jordbruksstatistik, att upphöra.

Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHIs) uppgifter om nederbörd och solskenstimmar m m redovisas i SMHIs årsbok. Del 1. Månadsöversikt över väderlek och vattentillgång i Sverige.

Nederbördsmängder och solskenstimmar

Stor betydelse för grödans utveckling har väderleken och de klimatiska förutsättningarna. I tabell 7.54 redovisas nederbördsmängder, mm per månad, och i tabell 7.55 solskenstid,

timmar per månad, under 1990 för några av SMHIs meteorologiska stationer i landet.

Tabell 7.54
Nederbörd 1990. Millimeter
Precipitation in 1990. Millimetres

Län	Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Sthm	Stockholm	57	72	33	16	23	28	99	25	150	59	47	34	644
Östg	Linköping – Malmslätt	31	39	11	20	9	41	97	47	88	41	49	22	495
lkpg	Jönköpings flp	93	80	33	18	44	90	93	57	107	57	37	48	757
Kron	Ljungby	120	123	34	33	59	62	86	59	130	82	70	43	901
Kalm	Kalmar	32	28	8	14	50	32	50	23	103	33	67	30	470
Gotl	Visby flp	70	37	14	32	9	26	81	18	111	75	69	45	587
Blék	Karlshamn	40	48	18	31	32	67	44	30	88	45	62	31	534
Kris	Kristianstad – Everöd	44	68	35	22	41	44	76	16	78	47	71	34	578
Malm	Lund	48	41	38	26	41	45	73	35	123	63	59	37	630
Hall	Hälmstad	113	76	29	37	45	78	107	170	186	96	58	42	1 036
Gtbg	Säve	130	92	33	67	90	104	62	55	97	79	45	129	983
Älvs	Borås	258	234	70	71	46	96	89	73	121	95	56	117	1 325
Skbg	Skara	54	67	21	23	9	79	62	55	117	44	34	49	613
Vrml	Karlstad	59	78	18	59	9	113	83	37	93	56	49	51	704
Öreb	Ståldalen	79	119	41	66	31	118	96	80	103	55	60	50	899
Vstm	Västerås – Hässlö	44	54	20	24	17	53	102	28	90	43	38	22	534
Kopp	Mora	56	45	25	72	25	91	96	73	106	32	48	31	699
Gävl	Gävle	64	43	35	86	30	30	106	38	130	61	59	27	709
Vnrl	Härnösand	123	57	24	43	47	44	119	36	83	85	67	43	769
Jmtl	Frösön	58	16	12	28	25	19	62	59	75	11	20	39	426
Vbtn	Umeå flp	128	88	37	33	27	27	73	56	85	60	80	55	750
Nbtn	Arjeplog	88	26	37	12	20	47	158	49	43	34	21	32	567
Nbtn	Luleå flp	89	56	16	16	4	22	80	67	64	33	36	37	519

Källa: SMHI.

Tabell 7.55
Solskenstid 1990. Timmar
Time of sunshine in 1990. Hours

Meteorologisk station	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Hela året
Kiruna	6	48	150	260	235	255	149	111	108	59	24	0	1 335
Borlänge	39	32	146	171	299	235	190	181	72	122	73	43	1 603
Luleå	17	60	164	224	299	328	240	199	96	75	49	13	1 764
Umeå	20	52	167	202	279	301	204	202	87	116	58	30	1 718
Östersund	26	62	110	188	268	267	203	169	58	106	20	28	1 505
Karlstad	32	31	161	199	328	260	244	215	93	98	75	35	1 771
Stockholm ¹	27	36	168	233	304	286	193	221	76	91	57	35	1 727
Visby	29	58	182	262	328	306	223	268	78	115	43	24	1 916
Norrköping	30	43	172	202	299	257	204	233	74	108	58	29	1 709
Göteborg ²	19	60	151	179	284	209	257	224	108	106	57	41	1 695
Växjö	9	36	132	211	263	193	215	223	78	78	56	22	1 516
Lund ³	13	67	142	236	288	203	236	237	108	106	73	42	1 751

1) Medelvärde Bromma.

2) Medelvärde Torslanda.

3) Medelvärde Svalöv.

Källa: SMHI.

Så- och skördetidpunkter

Uppgifter om så- och skördetidpunkt insamlas i anslutning till de objektiva skördeuppskattningarna. Uppgifter om tidpunkten för vårsådd inhämtas i samband med utläggning av provytor under våren. Såtidpunkten anges med veckonummer. Skördetidpunkten är datum för brukarens skörd. För höstsådda grödor har såtiden erhållits i samband med insamlingen av uppgifter om höstsådda arealer. Tidpunkten anges med indelning i 15-dagarsintervall.

Avsnittet innehåller uppgifter om

- Mediantidpunkt för sådden
- Mediantidpunkt för skörden
- Antal dagar mellan sådd och skörd

Mediantidpunkt för sådden

Mediantidpunkten avser den tidpunkt då hälften av grödans areal såtts. I tabell 7.56 redovisas mediantidpunkter för sådden 1990, höstsådden kommer alltså att skördas 1991. Resultaten för riket visar att samtliga redovisade grödor såddes tidigare än normalt.

Mediantidpunkten för sådd av vårvete inträffade ca en

månad tidigare än genomsnittet för de fem närmast föregående åren. Sådd av korn och havre och sättning av potatis utfördes ca två veckor tidigare än normalt. För höstvetete, höstråg och höstraps var hälften av sådden avklarad ca en vecka tidigare än femårsgenomsnittet, medan höstrybsen såddes två dagar tidigare än normalt.

Tabell 7.56
Mediantidpunkt¹ för sådd av spannmål och höstoljeväxter samt sättning av potatis 1990
Median date for the sowing of grain, oleiferous plants and potatoe planting in 1990

Område	Höstvetete	Höstråg	Höstraps	Höstrybs	Vårvete	Korn	Havre	Matpotatis ²	Potatis för stärkelse och råspit ²
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	11.9	15.9	12.8	..	30.3	31.3	3.4	19.4	..
» mellanbygder	25.9	20.9	18.8	..	3.4	4.4	4.4	29.4	30.4
» norra slättbygder	15.9	11.9	9.8	..	4.4	13.4	15.4	4.5	–
Svealands slättbygder	11.9	4.9	5.8	12.8	23.4	25.4	25.4	11.5	–
Götalands skogsbygder	18.9	14.9	10.8	..	16.4	23.4	25.4	7.5	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	18.9	11.9	3.5	2.5	14.5	–
Nedre Norrland	11.5	9.5	18.5	–
Övre Norrland	–	–	–	–	–	20.5	19.5	1.6	–
<i>Hela riket</i>									
1990	14.9	13.9	12.8	12.8	7.4	20.4	23.4	3.5	29.4
1989	10.9	10.9	13.8	10.8	18.4	26.4	27.4	8.5	29.4
1988	15.9	13.9	14.8	11.8	3.5	4.5	5.5	11.5	9.5
1987	25.9	23.9	20.8	15.8	2.5	5.5	5.5	17.5	16.5
1986	21.9	19.9	19.8	14.8	7.5	10.5	10.5	17.5	17.5
1985	23.9	22.9	23.8	20.8	15.5	17.5	17.5	21.5	19.5

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen såtts.

2) Avser odlingar $\geq 0,5$ hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Mediantidpunkt för skörden

Skörden bärgades tidigare än normalt 1990. Tidpunkten då hälften av spannmålsarealen skördats inträffade ca två veckor tidigare än femårsgenomsnittet för såväl höstsådda som vårsådda grödor.

Förstaskörden av slättervall och skörden av potatis till stärkelse och råsprit kunde ske ca en vecka tidigare än femårsgenomsnittet. Tidpunkten då hälften av matpotatisarealen skördats var dock endast ett fåtal dagar tidigare än normalt.

Tabell 7.57
Mediantidpunkt¹ för skörd av spannmål, slättervall (första skörd) och potatis 1990

Median date for the harvesting of grain, first cut of ley and potatoes in 1990

Område	Höstvete	Vårvete	Höstråg	Korn	Havre	Slättervall	Matpotatis ²	Potatis för stärkelse och råsprit ²
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	18.8	21.8	5.8	5.8	18.8	30.5	16.9	..
» mellanbygder	18.8	21.8	5.8	6.8	19.8	5.6	21.9	26.9
» norra slättbygder	21.8	1.9	6.8	26.8	31.8	11.6	19.9	—
Svealands slättbygder	20.8	3.9	7.8	30.8	30.8	15.6	18.9	—
Götalands skogsbygder	23.8	5.9	9.8	23.8	2.9	15.6	23.9	..
Mellersta Sveriges skogsbygder	21.8	..	14.8	6.9	6.9	22.6	20.9	—
Nedre Norrland	18.9	24.9	9.7	20.9	—
Övre Norrland	—	—	—	13.9	21.9	8.7	13.9	—
<i>Hela riket</i>								
1990	20.8	28.8	6.8	22.8	31.8	17.6	18.9	26.9
1989	19.8	23.8	5.8	19.8	21.8	16.6	13.9	30.9
1988	17.8	29.8	10.8	24.8	3.9	19.6	14.9	3.10
1987	28.9	2.10	8.9	18.9	29.9	3.7	23.9	8.10
1986	2.9	10.9	16.8	7.9	10.9	21.6	25.9	3.10
1985	8.9	18.9	30.8	12.9	20.9	1.7	27.9	4.10

1) Avser tidpunkten då hälften av arealen skördats.

2) Avser odlingar $\geq 0,5$ hektar.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Antal dagar mellan sådd och skörd

I tabell 7.58 redovisas genomsnittligt antal dagar mellan sådd och skörd för vårsådesgrödorna 1990. Resultaten för riket visar att för samtliga vårsådda spannmålsgrödor var tidsperioden mellan sådd och skörd ca 5 dagar längre än genomsnittet för de fem föregående åren. Främst beror detta på att vårsådden 1990 genomfördes tidigare än normalt.

Tabell 7.58

Antal dagar mellan sådd och skörd 1990

Average number of days between sowing and harvesting in 1990

Område	Vårvete	Korn	Havre
<i>Län</i>			
Stockholms	..	139	135
Uppsala	..	127	126
Södermanlands	138	135	132
Östergötlands	149	140	144
Jönköpings	..	128	137
Kronobergs	..	121	128
Kalmar	..	125	139
Gotlands	..	119	127
Blekinge	..	120	135
Kristianstads	143	125	135
Malmöhus	143	125	137
Hallands	..	122	132
Göteborgs o Bohus	..	124	125
Älvsborgs	..	125	129
Skaraborgs	144	135	139
Värmlands	..	124	127
Örebro	134	125	124
Västmanlands	132	128	130
Kopparbergs	..	127	128
Gävleborgs	–	127	133
Västernorrlands	..	128	131
Jämtlands	–	136	..
Västerbottens	–	116	126
Norrbottens	–	114	..
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	144	125	134
* mellanbygder	140	123	136
* norra slättbygder	147	136	138
Svealands slättbygder	135	129	129
Götalands skogsbygder	141	125	133
Mellersta Sveriges skogsbygder	..	127	130
Nedre Norrland	..	130	136
Övre Norrland	–	116	125
<i>Hela riket</i>			
1990	140	127	133
1989	127	115	117
1988	126	115	123
1987	156	136	149
1986	130	122	125
1985	133	121	130

.. Antal UE i bearbetningen understiger 30.

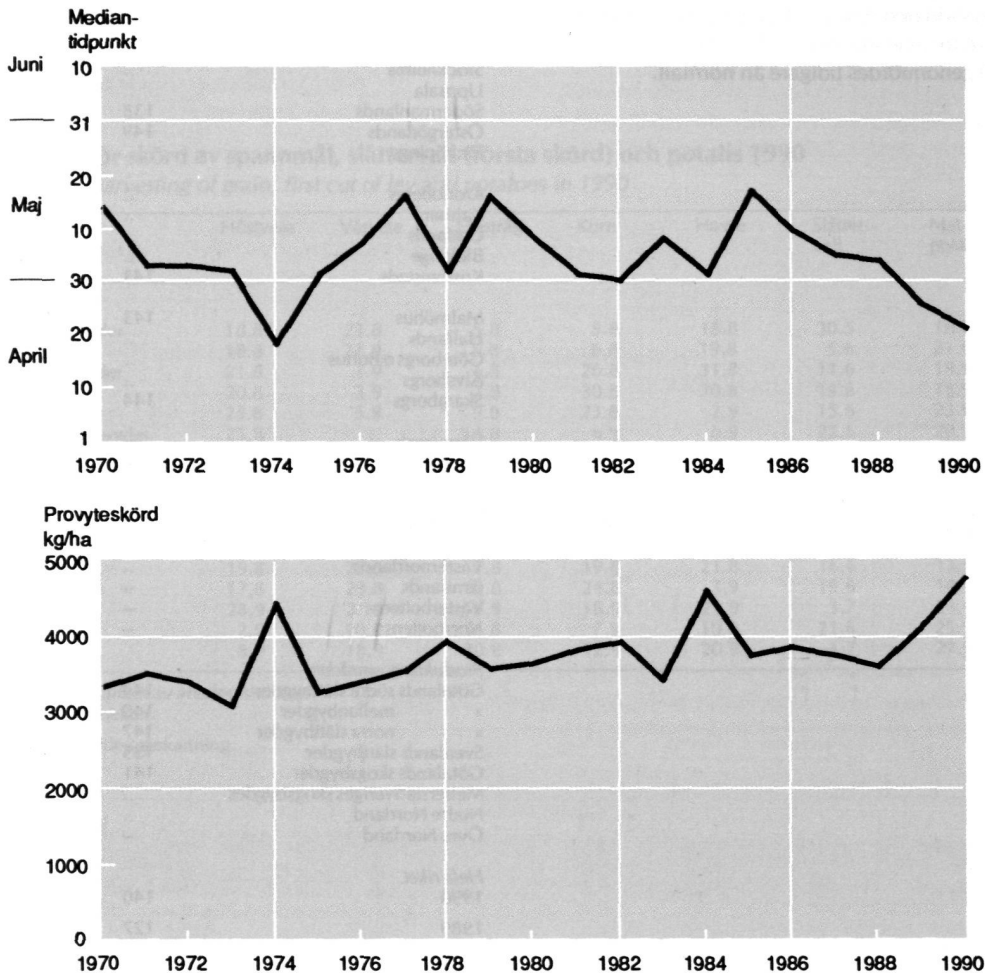
– Provytefält med grödan saknas.

Källa: SCB, objektiv skördeuppskattning.

Annan publicering

De objektiva skördeuppskattningarnas uppgifter om tidpunkt för sådd och skörd samt om antal dagar mellan sådd och skörd redovisas årligen i SM serie J, senast J 12 SM 9103.

Diagram 7.59 Mediantidpunkt för sådd samt provyteskörd av korn 1970–1990
Median date for spring sowing and sample plot yield per hectare for barley 1970–1990

I diagram 7.59 har mediantidpunkt för sådd och skördeavkastning för korn i riket sammanställts för tidsperioden 1970–1990. Uppgifterna speglar faktiska förhållanden i praktiskt jordbruk. Diagrammet visar att tidig sådd i regel har givit hög skörd. Detta gäller i hög grad för 1990 där den tidiga

sådden har bidragit till den höga hektarskörd på 4 750 kg/ha för korn. Det måste dock starkt betonas att avkastningen beror på ett flertal faktorer. För skördeutvecklingen har, förutom såtidpunkten, årsmånen efter sådden haft avgörande inflytande.

8 Trädgårdsodling

I kapitel 8 redovisas uppgifter om frilandsarealer och växthusytor för trädgårdsodling enligt lantbruksregistret. Uppgifterna ingår i den årliga juniregistreringen. Vidare lämnas vissa resultat

om produktionen m m som erhålls vid separata trädgårdsräkningar/inventeringar (senast 1988).

Med trädgårdsodling avses odling av köksväxter, blommor, krukväxter, frukt, bär och plantskolealster.

Med trädgårdsföretag avses företag och andra enheter (institutioner, anstalter m fl) med trädgårdsodling omfattande minst 200 m² under glas eller plast eller minst 2 500 m² frilandsareal. Odlingar i hemträdgårdar eller för husbehov medräknas ej.

Frilandsarealer och växthusytor

Uppgifter om frilandsarealer och växthusytor erhålls sedan 1970 vid den årliga registreringen i LBR i juni. Några år (1972, 1977, 1982, 1985 och 1988) har uppgifter om trädgårdsodlingen insamlats i särskilda trädgårdsräkningar/inventeringar varvid insamlingen i juni utgått.

Juniregistreringen syftar till att ge en grov bild av produktionsresurserna inom frilands- och växthusodlingen. Av tabell 8.1 framgår att 1990 bedrevs trädgårdsodling vid 4 600 företag i landet. Frilandsodling förekom på drygt 80 % av företagen på en sammanlagd areal av 13 700 hektar, varav nära hälften i Skånelänen. Växthusodling förekom på ca 1 500 företag med en sammanlagd yta av 3,3 miljoner kvadratmeter. Den genomsnittliga växthusytan per företag var därmed ca 2 200 kvadratmeter.

Trädgårdsodlingen brukar variera en hel del över åren, särskilt gäller detta frilandsarealens omfattning. 1984 noterades den största frilandsarealen sedan 1970 då registreringen startade. Såväl areal som antal företag har därefter åter minskat.

Tabell 8.1
Växthusyta och frilandsareal för trädgårdsodling 1990 samt antal företag med odling

Areas of greenhouses and outdoors cultivation in 1990 and number of enterprises

Område; storleksgrupp	Växthus		Friland		Totala antalet företag ¹
	Yta, m ²	Antal	Areal, hektar	Antal	
<i>Län</i>					
Stockholms	266 974	123	330,3	110	191
Uppsala	27 410	31	142,8	52	69
Södermanlands	60 870	39	150,5	59	78
Östergötlands	125 559	65	469,1	138	169
Jönköpings	45 549	38	301,5	99	117
Kronobergs	28 863	32	199,3	99	117
Kalmar	61 996	51	729,1	246	271
Gotlands	24 905	25	608,6	164	172
Blekinge	53 989	32	572,4	181	195
Kristianstads	483 690	130	3 297,4	667	763
Malmöhus	1 242 658	334	3 036,1	560	777
Hallands	211 087	99	708,4	265	326
Göteborgs o Bohus	101 843	69	195,3	89	133
Älvsborgs	115 596	67	193,2	109	156
Skaraborgs	77 003	60	571,4	181	213
Värmlands	38 158	33	231,3	85	101
Örebro	48 156	38	440,3	145	165
Västmanlands	64 802	31	91,2	49	69
Kopparbergs	61 981	45	136,5	61	85
Gävleborgs	60 595	31	110,5	41	64
Västernorrlands	39 269	45	142,1	68	98
Jämtlands	8 705	15	186,6	51	58
Västerbottens	41 985	32	109,4	76	89
Norrbottens	40 866	33	370,7	121	137
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
Under 2,1	2 597 268	1 033	509,4	531	1 303
2,1 – 5,0	282 372	154	1 048,4	563	602
5,1 – 10,0	122 450	98	1 423,2	503	526
10,1 – 20,0	129 168	78	2 179,9	592	616
20,1 – 30,0	47 517	41	1 297,8	371	382
30,1 – 50,0	36 900	35	1 887,7	429	439
50,1 – 100,0	87 945	38	2 844,2	446	458
Över 100,0	28 889	21	2 133,4	281	287
<i>Hela riket</i>					
1990	3 332 509	1 498	13 324,0	3 716	4 613
1989	3 332 521	1 517	13 701,0	3 897	4 813
1987	3 176 076	1 537	14 473,9	4 302	5 167
1986	3 257 266	1 568	14 425,9	4 355	5 199
1984	3 576 396	1 755	14 824,7	4 779	5 672

1) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Frilandsarealens användning

Av tabell 8.2 och diagram 8.3 framgår frilandsarealens användning för olika växtslag under 1990 enligt den årliga registreringen i LBR i juni. Odlingen av köksväxter var dominerande med ca 42 % av arealen. Regionalt noteras att andelen köksväxter var högst i Gotlands och Malmöhus län med 81 % respektive 64 % av den totala frilandsarealen. Antalet företag i landet som odlade köksväxter var 1990 ca 1 800.

Vid en jämförelse över tiden för olika växtslag kan noteras att arealerna för fruktträd kraftigt minskat under de två senaste åren. Arealen för jordgubbsodling har ökat under 1980-talet.

Jämförelser av resultat från lantbruksregistreringarna i juni varje år och trädgårdsräkningar/inventeringar (senast avseende 1987 respektive 1984) bör ske med viss försiktighet beroende på olikheter i undersökningsförfarande och undersökningstidpunkt. I trädgårdsräkningarna insamlas uppgifter från företag med odling i växthus genom intervjuer. Uppgifter om utnyttjade arealer vid dessa räkningar/inventeringar avser helt kalenderår och skall lämnas med noggrann specificering på olika växtslag. Olikheterna torde inte nämnvärt påverka möjligheterna att jämföra uppgifter om växthusytor eller antal företag med odling i växthus. För frilandsodlingen däremot ligger arealen vid trädgårdsräkningarna lägre än vid lantbruksregistreringarna. Detta kan till viss del förklaras av att man vid trädgårdsräkningarna har säkrare underlag för att utesluta arealer för husbehovsodling. Detta kan också påverka det redovisade antalet företag med frilandsodling.

Tabell 8.2

Frilandsareal för olika trädgårdsväxter 1990. Hektar

Outdoors cultivation for horticultural plants in 1990. Hectares

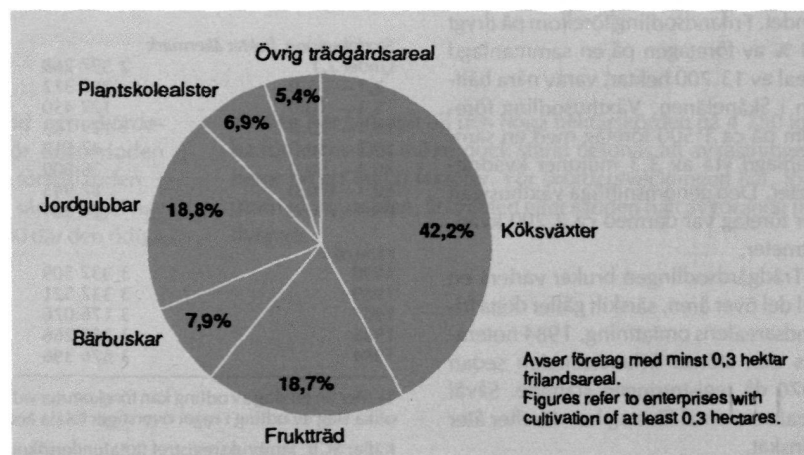
Område	Köksväxter	Fruktträd	Bärbuskar	Jordgubbar	Plantskolealster	Övriga trädgårdsväxter	Summa
<i>Län</i>							
Stockholms	145,1	34,8	31,1	86,1	12,8	19,8	329,7
Uppsala	29,5	11,8	50,6	37,5	2,1	11,3	142,8
Södermanlands	35,2	9,2	24,0	59,2	15,0	7,4	150,0
Östergötlands	235,2	7,4	17,4	155,5	24,1	28,7	468,3
Jönköpings	22,4	85,2	75,4	64,6	38,9	14,4	300,9
<i>Kronobergs</i>							
Kalmar	39,4	47,7	14,0	71,4	19,2	7,4	199,1
Gotlands	379,8	15,2	3,8	217,9	27,4	84,7	728,8
Blekinge	490,8	41,4	6,9	26,6	10,2	32,7	608,6
Kristianstads	158,4	46,7	5,6	301,4	31,0	28,7	571,8
	894,9	1 710,9	144,1	271,4	147,8	128,2	3 297,3
<i>Malmöhus</i>							
Malmöhus	1 927,7	430,1	44,6	134,3	284,3	213,2	3 034,2
Hallands	334,9	29,4	18,0	171,3	100,7	53,4	707,7
Gotlands o Bohus	42,7	4,3	18,0	99,2	22,6	7,8	194,6
Älvsborgs	29,2	..	8,4	114,1	22,2	..	192,7
Skaraborgs	273,3	17,2	76,3	123,0	74,2	7,1	571,1
<i>Värmlands</i>							
Örebro	59,5	2,3	37,4	110,4	17,5	3,9	231,0
Västmanlands	253,5	..	26,8	128,7	12,6	..	440,2
Kopparbergs	19,9	..	17,2	35,3	13,8	..	91,0
Gävleborgs	62,1	..	24,6	37,9	8,1	..	136,2
	32,7	..	3,8	69,8	2,0	..	110,3
<i>Västernorrlands</i>							
Jämtlands	27,9	..	47,8	57,8	4,2	4,1	141,8
Västerbottens	63,0	..	46,0	69,7	6,5	1,2	186,4
Norrbottnens	34,4	..	32,8	27,9	8,8	..	109,2
	33,0	..	274,7	36,1	6,5	..	370,6
<i>Hela riket</i>							
1990	5 624,5	2 495,7	1 049,3	2 507,1	912,5	725,2	13 314,3
1989	5 782,5	2 958,2	1 057,0	2 417,4	839,5	635,5	13 690,1
1987	6 027,4	3 222,2	1 142,3	2 381,2	868,4	821,4	14 462,9
1986	5 960,9	3 198,5	1 133,6	2 334,2	952,9	832,2	14 412,3
1984	6 534,8	3 200,4	1 104,7	2 211,2	966,6	789,7	14 807,4

Källa: SCB, lantbruksregistret (totalundersökning).

Diagram 8.3

Frilandsarealens användning för olika slag av trädgårdsväxter 1990

Outdoors cultivation for horticultural plants in 1990

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Trädgårdsräkningar/inventeringar

Trädgårdsräkningar (som genomförts 1972, 1977, 1982 och 1988) syftar till att ge en mer utförlig information om trädgårdsodlingen än vad som är möjligt att erhålla vid juniinsamlingen för LBR. För frilandsodlingen erhålls bl a skördeuppgifter och en ökad detaljspecificering av olika växtslag.

Trädgårdsinventeringar – som första gången genomfördes 1985 – skiljer sig från trädgårdsräkningar främst genom att uppgiftsinsamlingen inte innefattar uppgifter om teknisk utrustning m m.

Trädgårdsinventeringar/räkningar avses i fortsättningen ske växelvis så att en undersökning genomförs vart tredje år.

Trädgårdsräkningen 1988, innehåll och genomförande

Uppgifterna insamlades med stöd av Kungl. Maj:ts kungörelse 1968:111 (omtryckt i förordning 1978:468) i början av 1988.

Uppgifterna inhämtades om odlingen av olika växtslag i växthus och bänkgård och på friland under 1987. Vidare inforrades uppgifter om växthusinventarier, energiförbrukning för växthusproduktion, maskiner, lagerlokaler, antal sysselsatta, försäljning och investeringar.

Uppgifterna inhämtades för frilandsföretagen genom postenkät, medan växthusföretagen lämnade uppgifter vid intervjuer.

Räkningen visar att 5 028 företag under 1987 hade trädgårdsodling. Odling i växthus eller bänkgårdar förekom vid 1 609 företag, medan 4 106 företag bedrev trädgårdsodling på friland.

Bortfallet var 78 företag. Någon bortfallskorrigering utfördes inte.

Tabell 8.4

Odlingen av olika trädgårdsväxter på friland 1987

Outdoors cultivation of horticultural plants in 1987

Avser frilandsodlingar om minst 0,3 hektar.

Figures refer to outdoors cultivations of at least 0.3 hectares.

Växtslag	Areal, hektar	Skörd, ton	Antal företag ²
<i>Köksväxter</i>			
Gurka	519,9	1 649	707
Blomkål	347,5	4 411	305
Vitkål	522,4	17 556	471
Salladskål	216,9	3 429	220
Matlök	733,1	11 144	600
Purjolök	129,2	1 908	367
Morötter	1 517,9	55 461	817
Rödbetor	349,5	8 493	366
Isbergssallat	518,6	5 821	403
Annan sallat	21,5	1 045 ¹	121
Majs	147,7	105	169
Kålrötter	246,5	6 125	373
Övriga köksväxter	964,5	–	741
Summa köksväxter	6 235,3		2 321
<i>Frukt</i>			
Äpple	2 585,4	15 647	510
Päron	336,0	1 853	210
Plommon	166,2	530	214
Körsbär	28,4	34	48
Summa frukt	3 116,0		558
<i>Bär</i>			
Jordgubbar	2 252,7	9 114	1 078
Hallon	75,8	110	179
Svarta vinbär	895,3	1 179	465
Övriga bär	16,3	34	59
Summa bär	3 240,1		1 429
<i>Blommor</i>	72,8	15 829 ¹	200
<i>Plantskolor</i>	737,1		303

1) Annan sallat samt blommor redovisas i 1 000 styck.

2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, trädgårdsräkningen 1988.

Uppgifter om frilandsodling från trädgårdsräkningen 1988 som avsåg odlingen under 1987, redovisas i tabell 8.4. Bland köksväxterna var arealen morötter störst följt av matlök. Bland "Övriga köksväxter" svarade spenat för den största arealen, ca 250 hektar.

Äpplen respektive jordgubbar svarade för de största arealerna av frukt respektive bär. Det enskilda växtslag som var mest frekvent var jordgubbar, som odlades på närmare 1 100 företag. Därefter följde morötter, som odlades på drygt 800 företag.

Frilandsodlingen 1971–1987

Diagram 8.5 visar frilandsarealens utveckling sedan 1971 i hela riket.

Diagram 8.5

Frilandsarealen under 1971–1987

Areas for outdoors cultivation 1971–1987

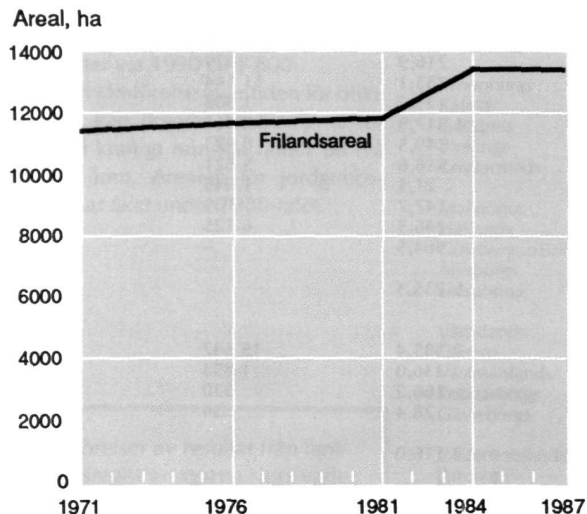
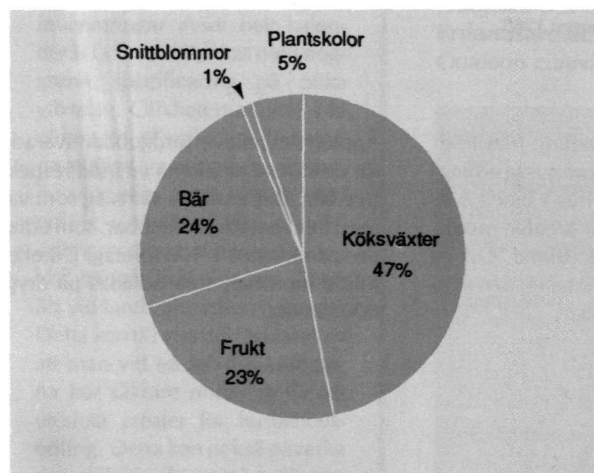

Diagram 8.7

Frilandsarealens användning 1987, procent

Use of outdoors cultivation areas in 1987

Tabell 8.6

Frilandsodlingens omfattning under 1971, 1976, 1981, 1984 och 1987

Outdoors cultivation in 1971, 1976, 1981, 1984 and 1987

	1971	1976	1981	1984	1987
Köksväxter					
areal, hektar	4 987	5 180	5 398	6 412	6 235
antal företag	3 581	2 601	2 022	2 448	2 321
Frukt					
areal, hektar	3 495	3 387	3 039	3 110	3 116
antal företag	1 508	811	620	623	558
Bär					
areal, hektar	1 817	2 026	2 562	2 991	3 240
antal företag	2 735	1 699	1 285	1 458	1 429
Snittblommor					
areal, hektar	288	169	92	87	73
antal företag	1 609	1 082	267	231	200
Plantskola					
areal, hektar	890	965	750 ¹	793 ²	737 ³
areal företag	683	636	327	310	303

1) Här medräknas inte odling i container på ca 30 ha vid 65 företag.

2) Här medräknas inte odling i container på ca 45 ha vid 94 företag.

3) Här medräknas inte odling i container på ca 37 ha vid 85 företag.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

I tabell 8.6 redovisas vissa resultat för odlingen på friland vid trädgårdsräkningarna 1972, 1977, 1982 och 1988 samt trädgårdsinventeringen 1985.

Resultaten visar en nedgång i antal företag med respektive växtslag under den senaste treårsperioden. Även motsvarande arealer har minskat utom arealen för bärodling som ökat med ca 8 procent sedan 1984. Odlingen av frukt är i stort sett densamma som 1984. I diagram 8.7 redovisas, i procent, frilandsarealens användning under 1987 enligt trädgårdsräkningen.

Växthusytans användning

I tabell 8.8 redovisas uppgifter om odlingen i växthus 1987 enligt trädgårdsräkningen 1988. Köksväxtodlingen dominerades av tomat, gurka och "annan sallat". Bland snittblommorna används nära hälften av arealen för odling av krysanthemum. Bland lökblommorna var tulpaner helt dominerande.

Tabell 8.8**Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1987**

Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1987

Avser företag med minst 200 m² växthusyta.
Figures refer to enterprises with at least 200 m² greenhouse-area.

Växtslag	Utnyttjad yta, m ²	Skörd, 1 000 st	Antal företag ²
<i>Köksväxter</i>			
Tomater	685 426	15 542 ¹	479
Gurka	554 436	18 001 ¹	350
Melon	33 006	305 ¹	41
Isbergssallat	2 010	5 ¹	7
Annan sallat	314 466	9 614	73
Övriga köksväxter	45 583	..	72
Summa köksväxter	1 562 407	..	641
<i>Snittblommor</i>			
Nejlikor
Rosor	145 016	17 323	43
Krysanthemum	175 604	7 198	27
Alstroemeria	28 326	2 456	15
Övriga snittblommor	50 371	5 550	109
Summa snittblommor	399 317	32 527	341
<i>Krukväxter</i>			
Begonia	..	8 334	428
Krysanthemum	..	5 147	93
Cyklamen	..	1 725	249
Julstjärna	..	5 376	304
Pelargon	..	8 975	699
Saint paulia	..	3 337	52
Gröna växter	..	4 456	241
Övriga krukväxter	..	9 368	390
Summa krukväxter	..	46 719	812
<i>Lökblommor</i>			
Tulpaner	..	106 002	492
Narcisser	..	9 576	468
Hyacinter	..	12 609	502
Övriga lökblommor	..	5 692	223
Summa lökblommor	..	133 880	587
<i>Övrigt</i>			
Utplanteringsväxter	..	60 229	970
Sticklingar eller plantor för vidare kultur	..	111 074	586

1) Tomater, gurka, melon och isbergssallat redovisas i ton, övriga växtslag i 1 000 styck.

2) Mer än ett slag av odling kan förekomma vid samma företag varför summan av antalet företag med olika slag av odling i regel överstiger totala antalet.

Källa: SCB, trädgårdsräkningen (totalundersökning; bortfall 1,0 %).

Diagram 8.9
Växthusens ålder, yta, 1987
Greenhouse age, area, 1987

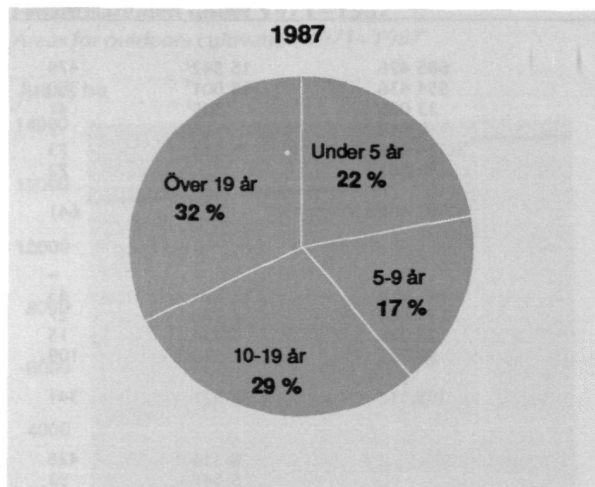
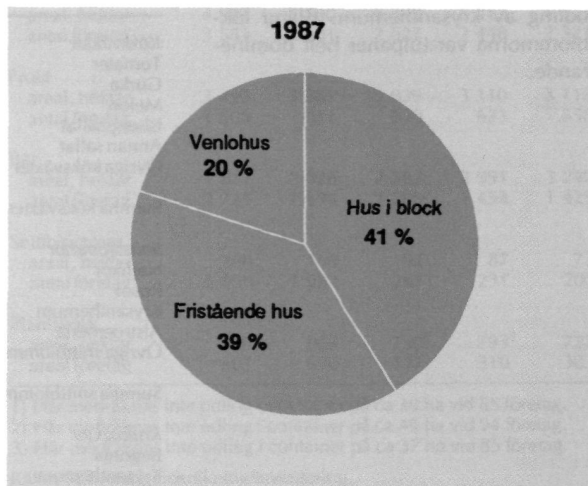

Diagram 8.10
Växthusens byggnadssätt, yta, 1987
Greenhouse type of construction, area, 1987

Växthusens byggnadsmaterial och ålder

Den totala växthusytan vid företag med minst 200 kvadratmeter växthusyta var den 31 december 1987 3 345 000 kvadratmeter. Växthusytan under glas svarade för ca 92 % av den totala växthusytan. Växthusytan med uppvärmning (både under glas och plast) utgjorde i december 1987 drygt 91 % av den totala växthusytan.

Uppgift om växthusens ålder och byggnadssätt under 1987 visas i diagram 8.9 och 8.10.

Växthusens inventarier

Uppgifterna om växthusinventarier i december 1987 visade att ungefär 16 % respektive 25 % av den totala växthusytan är utrustade med assimilationsbelysning respektive skugg- och energiväv. Dessutom fanns det en rullbordyta på 550 000 kvadratmeter (ca 16 % av den totala växthusytan) under 1987.

Odlingen i växthus 1976–1987

Av tabell 8.11 framgår att antal företag med odling av köksväxter, snittblommor, krukväxter respektive lökblommor minskat enligt trädgårdsräkningarna/inventeringarna under perioden 1976–1987. Den odlade ytan av köksväxter och snittblommor har också minskat liksom produktionen av lökblommor och utplanteringsväxter. Produktionen av krukväxter har däremot ökat under perioden. Produktionen av sticklingar och småplantor ökade väsentligt mellan 1976 och 1981 och har mellan 1984 och 1987 åter ökat kraftigt.

Tabell 8.11

Odlingen av olika trädgårdsväxter i växthus och bänkgård 1976–1987 Cultivation of horticultural plants in greenhouses and frames in 1976–1987

	1976	1981	1984	1987
Köksväxter yta, 1000 m ²	2 012	1 704	1 580	1 562
antal företag	1 368	829	739	641
Snittblommor yta, 1000 m ²	1 325	675	534	399
antal företag	935	541	424	341
Krukväxter kvantitet, 1000 st	31 049	35 361	37 384	46 719
antal företag	1 284	933	834	812
Lökblommor kvantitet, 1000 st	180 740	161 033	130 602	133 880
antal företag	1 200	789	641	587
Utplanteringsväxter kvantitet, 1000 st	68 777	57 932	51 672	60 229
antal företag	.. ¹	.. ¹	.. ¹	970
Sticklingar och småplantor kvantitet, 1000 st	28 452	60 305	61 699	111 074
antal företag	259	.. ²	.. ²	586

1) Uppgiften ej tillgänglig för utplanteringsväxter totalt.

2) Uppgiften ej tillgänglig för sticklingar och småplantor totalt.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Växthusytor 1976–1987

Av tabell 8.12 framgår växthusytans fördelning på växthusyper vid trädgårdsräkningarna/inventeringarna. Vid en jämförelse mellan de båda trädgårdsräkningarna avseende 1981 och 1987 framgår att växthusytan med uppvärmning minskat och växthusytan utan uppvärmning ökat. Detta gäller både växthus av glas och växthus av plast.

Vid klassificeringen efter växthusyp tas ingen hänsyn till isolermaterialets beskaffenhet. Till växthus av plast räknas plastfoliehus och hus av korrugerad plast.

Annan publicering

Uppgifter om trädgårdsodlingen enligt LBR i juni publiceras i SM J. Senaste åren i 1981:5.4, 1984:4.4, J 10 SM 8502, J 10 SM 8703 och J 10 SM 8802. Uppgifter från trädgårdsräkningarna har publicerats i SM J 1972:57, 1977:13, 1982:18 och J 10 SM 8803. Uppgifter från trädgårdsinventeringen 1985 har publicerats i J 10 SM 8503.

Tabell 8.12

Växthusytan 1976–1987. 1 000 m² Areas of greenhouses in 1976–1987

Typ av växthus	1976	1981 ¹	1984 ¹	1987 ¹
Växthus av glas ²				
med uppvärmning	3 718	3 010	2 761	2 865
utan uppvärmning	249	167	333	212
Växthus av plast				
med uppvärmning	267	285	167	177
utan uppvärmning	72	73	101	81
Totalt	4 306	3 535	3 362	3 335

1) Avser företag med minst 200 m² växthusyta.

2) Hit räknas också andra material, dock ej plastfolie. Polykarbonat räknades 1981 som plast men 1984 som glas.

Källa: SCB, trädgårdsräkning/inventering.

Maskiner, lagerlokaler och lökhus

Antalet traktorer som huvudsakligen används i trädgårdsodlingen var i december 1987 drygt 4 000. Antalet jordfräsare (ej traktordrivna) var vid samma tidpunkt ca 2 100.

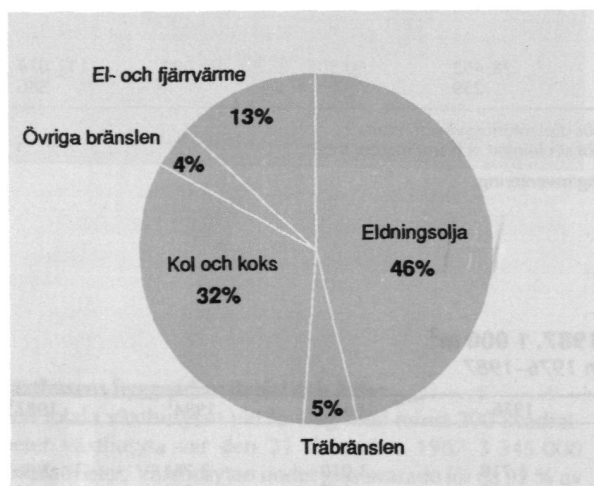
Lagerlokaler med och utan kylanläggning var i december 1987 637 000 kubikmeter och lökhus för blomsterlök var 131 000 kubikmeter.

Energiförbrukning för växthusproduktion

Uppgifterna om energiförbrukning för växthusens uppvärmning och belysning under 1987 visas i diagram 8.13. Enligt diagrammet användes eldningsolja mest.

Diagram 8.13
Energiförbrukning¹ för växthus under 1987 i procent efter energikälla

Consumption of fuel in greenhouses production in 1987

1) Omräknad till MWh.

Försäljning och investeringar

I tabell 8.15 redovisas uppgifter om antal växthus- och frilandsföretag fördelade efter försäljningssumma och försäljningssätt.

Av tabellen framgår att 64 % av frilandsföretag (som redovisat försäljning) har en försäljningssumma på högst 100 000 kronor per år. Dessutom kan noteras att 37 % av växthusföretagen har en försäljningssumma på 100 001 – 500 000 kronor per år.

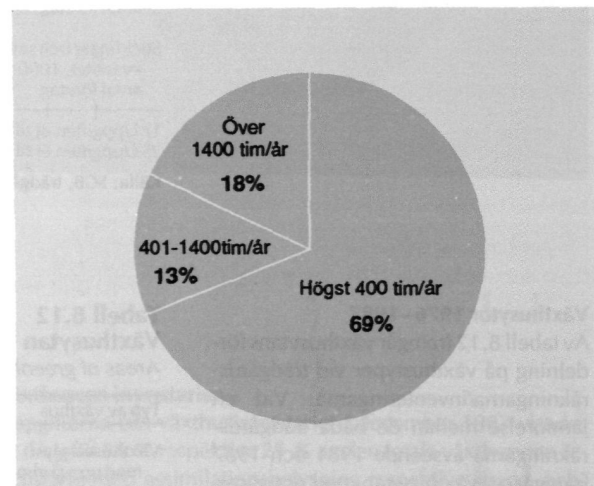
Investeringarna för växthusföretag och frilandsföretag uppgick 1987 till ca 172 respektive 52 miljoner kronor.

Antal sysselsatta

Uppgifterna visar att antal personer (över 15 år) som är sysselsatta på trädgårdsföretagen under 1987 var 29 500 personer. Av diagram 8.14 framgår att ca 70 % av alla sysselsatta var deltidssysselsatta.

Diagram 8.14
Sysselsatta på trädgårdsföretag 1987 i procent efter antal arbetstimmar

Number of employees according to number of working hours in 1987

Tabell 8.15
Antal företag fördelade efter försäljningssätt 1987, hela riket
Number of enterprises according to their way of selling in 1987

Försäljningssumma i kronor	Minst 95 %		Övriga företag	Summa företag som redovisat försäljning
	Hem försäljning	Parti försäljning		
Frilandsföretag				
Högst 100 000	441	1 348	347	2 136
100 001 – 500 000	88	580	236	904
500 001 – 1 000 000	21	104	48	173
1 000 001 – 2 000 000	5	41	27	73
över 2 000 000	6	38	24	68
Växthusföretag				
Högst 100 000	131	79	61	271
100 001 – 500 000	175	186	179	540
500 001 – 1 000 000	50	108	82	240
1 000 001 – 2 000 000	21	95	71	187
över 2 000 000	14	161	33	208

Källa: SCB, trädgårdsräkningen (totalundersökning; bortfall 1,0 %).

9 Husdjur

I kapitel 9 redovisas statistik över antal husdjur och antal företag med husdjur av olika slag. I respektive avsnitt lämnas även uppgifter om kontrollverksamheten samt slakt.

Statistiken över antal husdjur har sedan 1968 erhållits från lantbruksregistret. Årligen insamlas uppgifter från företag med mer än 2 hektar åkermark. Dessutom inhämtas uppgifter från företag med mindre än 2 hektar åkermark men med stora djurbesättningar. Som sådana räknas företag vid vilka det på uppgiftsdagen fanns minst 500 får inklusive lamm, minst 250 svin eller minst 1 000 höns inklusive kycklingar. Lantbruksregistret beskrivs närmare i bilaga 3.

Kapitel 9 innehåller avsnitt om

- Nötkreatur
- Får
- Svin
- Höns och kycklingar
- Getter, pälsdjurskötsel, rennäring och biodling

Nötkreatur

Antal, besättningar

Uppgifter om antal nötkreatur erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Den 14 juni 1990 fanns 97 000 företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stora djurbesättningar. Kor fanns vid 35 000 av dessa företag (37 %) och nötkreatur vid 47 000 företag (49 %). De redovisade nötkreaturen fanns alla vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Som framgår av diagram 9.1 har omstruktureringen inom mjölkproduktionen varit snabb. Antalet mjölkbesättningar har minskat med 36 % under den senaste tioårsperioden. Fram till och med år 1985 uppvägdes denna minskning av en ökande besättningsstorlek, varför antalet mjölkkor förblev praktiskt taget oförändrat.

Mellan åren 1985 och 1987 minskade antalet mjölkkor kraftigt. Något mer än var tionde mjölkko försvann.

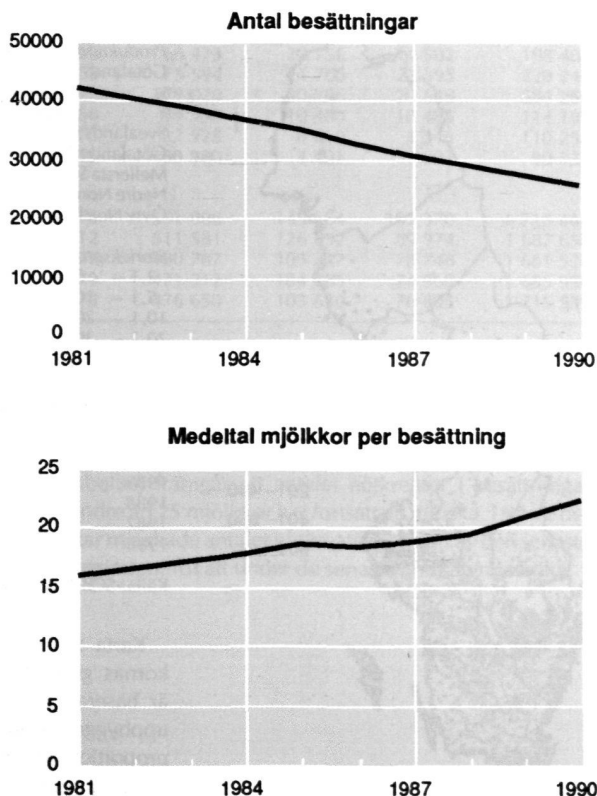
Det kan förutsättas att åtgärderna för att begränsa mjölkproduktionen i form av tvåprissystemet på mjölk och avgångsersättning till äldre mjölkproducenter, bidrog till denna nedgång.

Mellan åren 1987 och 1988 var minskningen av antalet kor på ungefär samma nivå som åren före tvåprissystemets införande. Antalet kor per besättning hade anpassats efter tvåprissystemets regler.

Fr o m 1989 har antalet mjölkkor ökat något. Första året var ökningen sannolikt en följd av att tvåprissystemet upphörde att gälla. Djurbidrag har utbetalats vid tre tillfällen, december 1989 samt juni och december 1990. Mjölkkor har omfattats av samtliga utbetalningar. Ett av underlagen för dessa utbetalningar har varit lantbruksregistret. Dessa utbetalningar har sannolikt påverkat redovisningen av antalet djur till lantbruksregistret.

Diagram 9.1
Antal mjölkbesättningar och medelbesättningens storlek 1980–1990

Number of milk cow stocks and average size of stock in 1980–1990

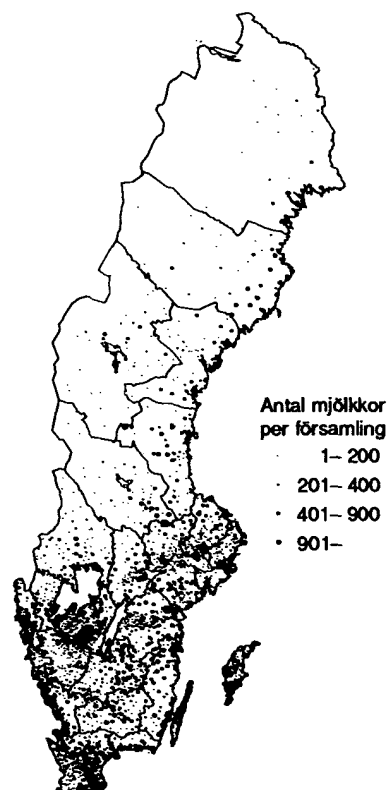
Av tabell 9.2 framgår bl a att en tredjedel av mjölkorna finns i Götalands skogsbygder. I Norrland återfinns en sjundedel av Sveriges mjölkkor.

Även "kotätheten" uttryckt i antalet kor per hektar åker är högst i Götalands skogsbygder (ca 35 kor/100 hektar). Övre Norrland har den näst högsta kotätheten (ca 28 kor/100 hektar), medan slättbygderna ligger lägst. På motsvarande sätt har medelstora företag, mellan 10 och 50 hektar, den högsta kotätheten.

Vidare framgår att antalet nötkreatur för köttproduktion har ökat fr o m 1988. De första två åren var ökningen en effekt av den förbättrade lönsamheten inom nötköttproduktionen. De tidigare nämnda tre utbetalningarna av djurbidrag med början i december 1989 har bl a medfört att brukare som tidigare saknades i LBR har tillkommit under 1990. När det gäller köttkor har det rört sig om relativt små besättningar.

Karta 9.3 Mjölkornas geografiska fördelning 1990

Distribution of cows in 1990

Tabell 9.2
Antal nötkreatur 1990
Number of cattle in 1990

Område	Nötkreatur		Kvigor, tjurar och stutar 1 år och däröver	Kalvar under 1 år	Summa
	Kor	För mjölk- produk- tion			
<i>Län</i>					
Stockholms	10 110	2 057	8 411	9 123	29 701
Uppsala	20 505	2 379	16 935	17 873	57 692
Södermanlands	22 811	2 602	20 003	20 380	65 796
Östergötlands	35 567	4 199	35 808	34 393	109 967
Jönköpings	41 066	4 676	40 571	36 810	123 123
<i>Kronobergs</i>					
Kalmar	21 478	4 658	22 965	21 160	70 261
Gotlands	46 973	4 792	44 087	41 645	137 497
Blekinge	20 401	2 014	23 076	19 070	64 561
Kristianstads	9 175	2 727	10 076	9 641	31 619
	39 524	12 075	51 342	42 626	145 567
<i>Malmöhus</i>					
Hallands	30 209	9 774	38 700	32 027	110 710
Göteborgs o Bohus	31 106	4 443	35 113	32 437	103 099
Älvsborgs	16 127	1 927	14 725	13 231	46 010
Skaraborgs	38 972	4 122	34 882	34 612	112 588
	49 931	4 952	47 272	49 476	151 631
<i>Värmlands</i>					
Örebro	18 553	1 169	12 568	14 829	47 119
Västmanlands	15 970	1 110	11 976	13 291	42 347
Kopparbergs	12 018	1 399	8 999	10 489	32 905
Gävleborgs	15 321	717	9 872	10 901	36 811
	17 959	781	12 443	13 470	44 653
<i>Västernorrlands</i>					
Jämtlands	14 733	545	10 025	10 515	35 818
Västerbottens	14 195	666	9 615	10 025	34 501
Norrbottnens	20 758	602	15 195	17 094	53 649
	12 947	158	8 799	8 914	30 818
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	33 954	7 655	44 470	39 364	125 443
» mellanbygder	81 802	13 932	91 825	79 958	267 517
» norra slättbygder	64 879	7 131	60 500	65 897	198 407
Svealands slättbygder	80 717	9 235	65 961	72 331	228 244
Götalands skogsbygder	189 025	30 511	192 075	172 655	584 266
Mellersta Sveriges skogsbygder	44 446	3 374	32 774	33 587	114 181
Nedre Norrland	45 384	1 841	30 492	32 533	110 250
Övre Norrland	36 202	865	25 361	27 707	90 135
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>					
2,1 - 5,0	3 072	3 442	9 015	8 194	23 723
5,1 - 10,0	14 479	8 744	27 509	25 278	76 010
10,1 - 20,0	59 089	14 964	69 149	65 042	208 244
20,1 - 30,0	83 813	10 261	75 343	69 333	238 750
30,1 - 50,0	166 594	12 256	135 600	126 794	441 244
50,1 - 100,0	171 149	13 023	146 571	144 818	475 561
Över 100,0	78 213	11 854	80 271	84 573	254 911
<i>Hela riket</i>					
1990	576 409	74 544	543 458	524 032	1 718 443
1989	568 857	64 199	533 296	521 298	1 687 650
1988	564 550	56 412	527 522	513 044	1 661 528
1987	576 334	53 414	515 770	510 476	1 655 994
1986	599 985	56 121	537 267	522 166	1 715 539

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Karta 9.3 ger en översiktlig bild av kornas geografiska fördelning. Kartan är baserad på församlingsstatistik och uppbyggd så att prickarnas storlek är proportionella mot antalet djur inom församlingen.

Tabell 9.4
Antal nötkreatur efter mjölkbesättningarnas storlek 1990
Number of cattle by size of stocks of milk cows in 1990

Område	Besättningsstorlek, antal mjölkkor						Summa	
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74		Över 74
<i>Län</i>								
Stockholms	8 724	96	445	5 618	9 730	2 663	2 425	29 701
Uppsala	14 534	189	1 115	14 282	19 270	4 265	4 037	57 692
Södermanlands	14 949	149	223	8 609	22 783	9 362	9 721	65 796
Östergötlands	27 140	530	1 081	19 399	37 420	13 454	10 943	109 967
Jönköpings	27 750	1 416	4 077	37 213	43 132	6 997	2 538	123 123
Kronobergs	21 440	704	2 821	19 528	20 349	3 649	1 770	70 261
Kalmar	26 104	543	2 338	30 245	54 850	14 108	9 309	137 497
Götlands	12 500	139	1 577	18 732	24 917	5 486	1 210	64 561
Blekinge	11 180	381	836	9 154	7 283	1 755	1 030	31 619
Kristianstads	50 895	727	3 006	27 909	38 585	12 093	12 352	145 567
Malmöhus	37 206	921	2 235	19 671	30 201	10 267	10 209	110 710
Hallands	27 015	620	3 260	26 579	31 414	10 478	3 733	103 099
Göteborgs o Bohus	11 689	791	2 593	15 446	12 307	2 600	584	46 010
Älvsborgs	30 721	1 191	4 765	34 546	30 912	7 441	3 012	112 588
Skaraborgs	38 840	1 483	2 241	27 512	55 651	15 113	10 791	151 631
Värmlands	9 888	532	2 181	10 962	11 770	6 242	5 544	47 119
Örebro	8 767	287	1 101	10 292	14 806	2 848	4 246	42 347
Västmanlands	8 850	114	520	6 649	10 619	2 910	3 243	32 905
Kopparbergs	6 013	473	1 931	10 835	12 801	3 244	1 514	36 811
Gävleborgs	7 426	213	2 470	17 185	13 642	2 043	1 674	44 653
Västernorrlands	6 227	467	3 641	13 406	8 998	1 945	1 134	35 818
Jämtlands	5 610	309	2 449	13 801	9 672	2 300	360	34 501
Västerbottens	8 184	714	4 480	21 637	15 917	2 320	397	53 649
Norrbottnens	3 193	260	1 847	8 864	13 979	2 081	594	30 818
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	40 327	597	2 241	22 863	33 900	13 188	12 327	125 443
» mellanbygder	66 946	1 353	4 384	55 913	95 563	25 883	17 475	267 517
» norra slättbygder	53 498	1 654	3 258	36 266	68 473	20 756	14 502	198 407
Svealands slättbygder	56 976	764	3 297	44 258	75 594	24 760	22 595	228 244
Götalands skogsbygder	154 181	5 670	20 233	164 327	179 020	40 186	20 649	584 266
Mellersta Sveriges skogsbygder	22 761	921	4 426	30 558	34 550	10 480	10 485	114 181
Nedre Norrland	17 899	1 078	8 116	40 873	32 928	6 010	3 346	110 250
Övre Norrland	12 257	1 212	7 278	33 016	30 980	4 401	991	90 135
<i>Hela riket</i>								
1990	424 845	13 249	53 233	428 074	551 008	145 664	102 370	1 718 443
1989	398 624	13 659	63 208	483 712	511 581	126 892	89 974	1 687 650
1988	375 940	14 353	75 316	527 077	480 767	109 327	78 748	1 661 528
1987	362 445	16 304	82 809	543 079	471 912	104 485	74 960	1 655 994
1986	387 108	17 652	92 021	561 673	476 650	103 630	76 805	1 715 539

Källa: SCB, lantbruksregistret.

I början av 1980-talet skedde en omfördelning av antalet nötkreatur genom att antalet minskade i de mindre besättningarna, samtidigt som antalet nötkreatur ökade i besättningar med minst 25 mjölkkor. Under denna period var det totala antalet nötkreatur i stort sett oförändrat.

Av tabellen framgår att antalet nötkreatur i besättningar med mindre än 25 mjölkkor har fortsatt att minska. I större besättningar minskade antalet nötkreatur i början av den senaste femårsperioden, för att under de senaste åren återigen öka.

Tabell 9.5

Antal mjölkkor efter enskilda företagens ålder och efter besättningsstorlek 1990

Number of milk cows by age of holders and by size of stocks in 1990

Företagare- kategori; ålder	Besättningsstorlek, antal mjölkkor						Summa	
	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99		Över 99
<i>Enskilda företagare</i>								
Under 30 år	34	556	8 691	10 603	1 535	328	242	21 989
30-39 år	121	2 050	37 205	57 302	12 443	3 353	1 995	114 469
40-49 år	241	3 637	50 275	76 146	19 924	5 489	4 994	160 706
50-54 år	167	2 612	25 803	28 378	5 738	1 245	1 491	65 434
55-59 år	214	4 019	30 925	26 892	6 409	1 194	1 497	71 150
60-64 år	432	4 202	24 108	20 624	4 525	1 119	1 169	56 179
65-74 år	1 014	6 005	15 396	12 748	2 751	1 061	1 371	40 346
Över 74 år	362	1 320	2 490	1 266	285	85	323	6 131
Okänd ålder	5	42	169	796	167	-	683	1 862
<i>Övriga företagare- kategorier¹</i>								
	120	775	3 310	10 360	8 466	3 946	11 166	38 143
<i>Summa</i>								
1989	2 710	25 218	198 372	245 115	62 243	17 820	24 931	576 409
1988	3 585	35 331	239 112	208 436	45 338	13 938	18 810	564 550
1987	4 145	39 727	249 312	206 853	44 664	13 117	18 516	576 334
1986	4 558	44 188	260 781	213 079	45 154	13 513	18 712	599 985

1) Inklusivt okänd företagarekategori.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.5 har det totala antalet mjölkkor minskat med ca 24 000 djur (ca 4 %) sedan 1986.

De flesta mjölkorna finns i medelstora besättningar, ca 34 % i besättningar med 10-24 mjölkkor och ca 43 % i besättningar med 25-49 mjölkkor. Detta kan jämföras med att besättningarna med 10-24 mjölkkor utgör ca 46 % av totala antalet företag med mjölkkor och att motsvarande siffror för berättningar med 25-49 mjölkkor är ca 29 %. Drygt 46 000 mjölkkor (8 % av samtliga) återfinns vid företag där företagen är över 65 år.

Av diagram 9.6 framgår att det är företagare mellan 30 och 49 år som har de genomsnittligt största besättningarna. Företagare över pensionsåldern har de genomsnittligt minsta besättningarna, 13 mjölkkor eller färre. Vid generationsskiften sker ofta en nedläggning eller en utökning av mjölkproduktionen.

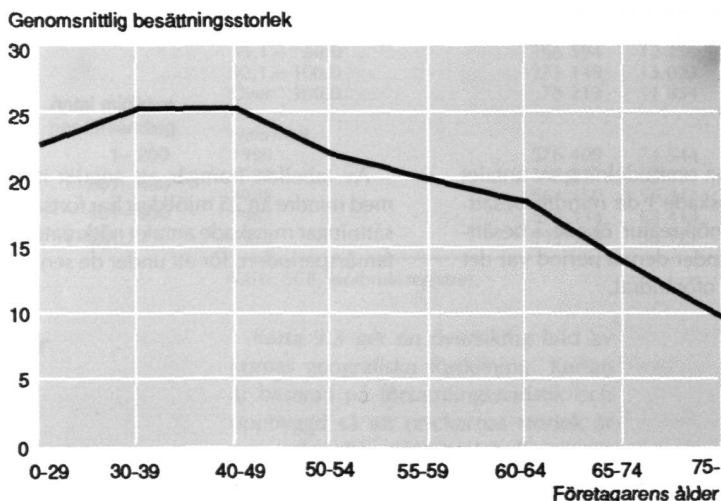
Annan publicering

Uppgifterna om antal husdjur är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister, senast J 20 SM 9101.

Diagram 9.6

Genomsnittlig besättningsstorlek 1990 för antal mjölkkor fördelad efter enskilda företagens ålder

Number of milk cows 1990 by age of holders

Tabell 9.7
Antal företag med nötkreatur 1990
Number of holdings with cattle in 1990

Företagsstorlek; område	Totala antalet företag	Antalet företag med Nöt- kreatur	Därav med mjölkkor
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 904	2 977	1 271
» mellanbygder	9 168	5 500	3 100
» norra slättbygder	11 209	4 318	2 494
Svealands slättbygder	13 096	5 070	2 944
Götalands skogsbygder	28 449	18 506	9 185
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 989	3 491	2 082
Nedre Norrland	10 075	4 191	2 659
Övre Norrland	7 670	3 239	2 186
<i>Hela riket</i>			
1990	96 560	47 292	25 921
1989	98 553	48 769	27 535
1988	100 906	50 290	29 271
1987	103 591	52 106	30 932
1986	106 279	55 328	32 848

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.7 finns det största antalet företag med nötkreatur i Götalands skogsbygder. I detta område är också andelen företag med nötkreatur högst, ca 65 %. Andelen företag med nötkreatur 1990 var 49 % i hela riket, vilket är en nedgång från 52 % 1986.

Av tabell 9.8 framgår att nästan 40 % av företagen med nötkreatur även har andra husdjur. Ju större mjölkbesättning, desto ovanligare är det med andra husdjur.

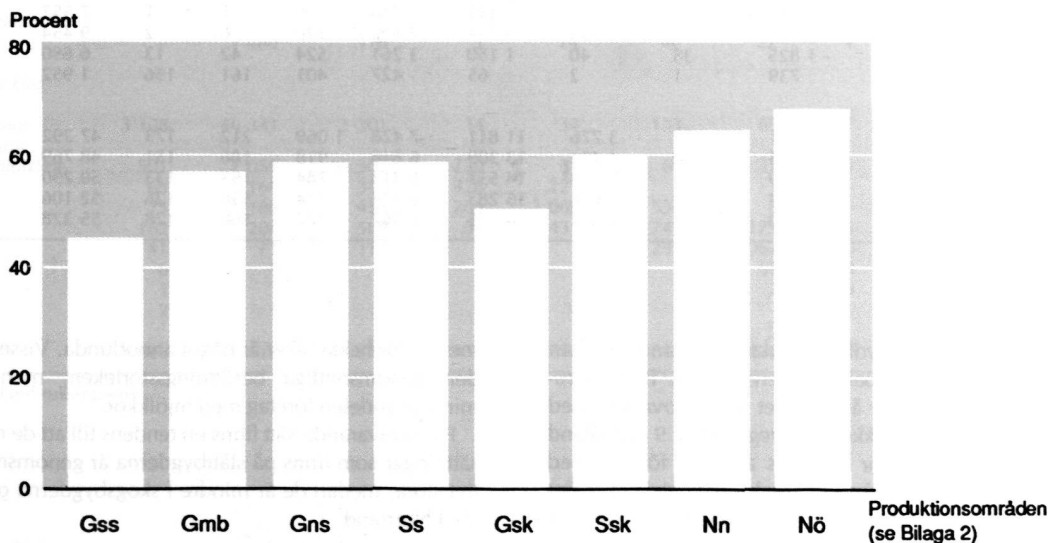
Tabell 9.8
Antal företag med nötkreatur och andra djurslag 1990
Number of holdings with cattle and other livestock 1990

Slag av företag	Med en- bart nöt	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med nötkreatur</i>			
Utan mjölkkor	12 465	8 906	21 371
Med 1 – 9 mjölkkor	3 117	2 111	5 228
» 10 – 24 »	7 598	4 213	11 811
» över 24 mjölkkor	6 334	2 548	8 882
Summa	29 514	17 778	47 292

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.9 framgår att mjölkkor fanns vid ungefär två tredjedelar av företagen med nötkreatur i Norrland. I Götalands södra slättbygder fanns mjölkkor vid knappt hälften av företagen med nötkreatur. Detta förklaras av att den arbetskrävande mjölkproduktionen inte lämpar sig lika bra i Götalands södra slättbygder där företagen i större utsträckning än i övriga delar av landet odlar arbetskrävande grödor, t ex potatis, sockerbetor och trädgårdsväxter.

Diagram 9.9
Andelen företag med mjölkkor av totala antalet företag med nötkreatur 1990
Proportion of holdings with cows of holdings with cattle in 1990

Tabell 9.10
Antal företag med nötkreatur efter mjölkkobesättningarnas storlek 1990
Number of holdings with cattle by size of stocks in 1990

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal mjölkkor vid företag med nötkreatur							Summa	Företag utan nötkreatur	
	0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99			Över 99
<i>Län</i>										
Stockholms	346	15	31	168	141	19	4	6	730	1 199
Uppsala	572	25	80	407	280	34	11	7	1 416	1 746
Södermanlands	461	17	14	228	301	70	17	17	1 125	1 201
Östergötlands	936	38	70	501	496	90	24	15	2 170	2 066
Jönköpings	1 703	121	273	984	565	52	9	3	3 710	1 279
<i>Kronobergs</i>										
Kronobergs	1 431	66	205	539	276	25	5	2	2 549	1 041
Kalmar	1 188	57	151	756	689	98	18	16	2 973	1 341
Gotlands	474	19	88	422	304	40	5	—	1 352	919
Blekinge	694	19	57	258	103	13	2	2	1 148	602
Kristianstads	2 061	65	183	703	486	85	21	23	3 627	2 530
<i>Malmöhus</i>										
Malmöhus	1 516	59	135	467	384	75	12	20	2 668	4 104
Hallands	1 428	65	200	695	389	65	9	6	2 857	2 150
Göteborgs o Bohus	957	99	185	463	176	20	3	—	1 903	2 014
Älvsborgs	1 883	136	372	1 040	447	57	8	5	3 948	3 743
Skaraborgs	1 304	87	149	736	747	112	19	16	3 170	4 540
<i>Värmlands</i>										
Värmlands	579	91	197	361	180	50	12	10	1 480	3 544
Örebro	460	35	85	290	213	23	9	8	1 123	1 817
Västmanlands	381	16	33	205	168	25	4	7	839	1 787
Kopparbergs	409	87	159	330	180	28	8	1	1 202	1 721
Gävleborgs	555	43	181	519	201	16	3	5	1 523	2 112
<i>Västernorrlands</i>										
Västernorrlands	605	85	280	428	135	17	4	2	1 556	2 155
Jämtlands	474	62	188	430	148	19	1	1	1 323	1 624
Västerbottens	686	100	318	615	226	19	2	—	1 966	2 560
Norrbottnens	268	45	142	266	193	17	2	1	934	1 473
<i>Produktionsområden</i>										
Götalands södra slättbygder	1 706	57	132	546	412	84	16	24	2 977	4 927
» mellanbygder	2 400	95	252	1 327	1 178	185	35	28	5 500	3 668
» norra slättbygder	1 824	125	228	1 015	922	151	32	21	4 318	6 891
Svealands slättbygder	2 126	90	233	1 267	1 072	192	49	41	5 070	8 026
Götalands skogsbygder	9 321	523	1 398	4 489	2 410	286	48	31	18 506	9 943
Mellersta Sveriges skogsbygder	1 409	162	369	918	511	84	19	19	3 491	5 498
Nedre Norrland	1 532	203	617	1 284	487	51	9	8	4 191	5 884
Övre Norrland	1 053	197	547	965	436	36	4	1	3 239	4 431
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>										
2,1 - 5,0	2 665	381	285	31	7	3	—	—	3 372	11 585
5,1 - 10,0	5 057	495	1 207	437	10	4	—	—	7 210	11 810
10,1 - 20,0	5 831	347	1 586	2 929	155	6	2	1	10 857	9 975
20,1 - 30,0	2 758	122	473	3 445	746	11	1	1	7 557	4 620
30,1 - 50,0	2 496	71	183	3 754	2 822	120	6	2	9 454	4 769
50,1 - 100,0	1 825	35	40	1 150	3 261	524	42	13	6 890	4 458
Över 100,0	739	1	2	65	427	401	161	156	1 952	2 051
<i>Hela riket</i>										
1990	21 371	1 452	3 776	11 811	7 428	1 069	212	173	47 292	49 268
1989	21 234	1 629	4 494	13 309	6 848	918	186	151	48 769	49 784
1988	21 019	1 921	5 318	14 537	6 413	784	165	133	50 290	50 616
1987	21 174	2 223	5 976	15 283	6 394	774	156	126	52 106	51 485
1986	22 480	2 434	6 687	16 095	6 567	777	160	128	55 328	50 951

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.10 framgår tydligt det klara sambandet mellan åkerarealens och mjölkkobesättningens storlek. Bland företagen med högst 10 hektar åker är det relativt ovanligt med mjölkkor; de som har mjölkkor har i regel högst 9 kor. Bland företag med 10-50 hektar blir dels andelen företag med mjölkkor allt högre med ökande arealstorlek, dels ökar det genomsnittliga koantalet. Tendensen bland företagen med

mer än 50 hektar åker är något annorlunda. Visserligen ökar den genomsnittliga besättningsstorleken, men samtidigt minskar andelen företag med mjölkkor.

På motsvarande sätt finns en tendens till att de mjölkkobesättningar som finns på slättbygderna är genomsnittligt relativt stora, medan de är mindre i skogsbygderna och framför allt i Norrland.

Tabell 9.11

Antal företag¹ efter storleken av besättningarna av mjölkkor respektive av suggor och galtar 1990

Number of holdings by number of milk cows and by number of sows and boars in 1990

Besättningsstorlek, antal suggor och galtar	Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkkor								Summa
		0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	över 99	
Utan svin	44 081	16 861	1 169	3 194	9 664	6 426	921	179	149	82 644
Med svin										
0 suggor och galtar	1 349	1 111	105	185	428	216	40	9	11	3 454
1 - 4 »	555	1 340	98	269	816	273	17	6	1	3 375
5 - 9 »	479	638	31	84	373	143	12	1	-	1 761
10 - 19 »	797	618	28	31	328	170	12	-	1	1 985
20 - 49 »	1 510	599	18	11	179	163	38	6	3	2 527
50 - »	882	204	3	2	23	37	29	11	8	1 199
Summa	49 653	21 371	1 452	3 776	11 811	7 428	1 069	212	173	96 945

1) Avser företag med mer än 2,0 hektar åkermark eller stor djurbesättning.

Tabell 9.11 visar sambandet mellan mjölkko- och svinbesättningarnas storlek. Som synes finns stora besättningar av suggor och galtar framför allt vid företag utan nötkreatur.

Tabell 9.12 visar förändringarna i mjölkko- och svinbesättningarnas storlek mellan 1989 och 1990. Det är alltså en förändringstabell för enskilda företag, med samma principiella uppbyggnad som tabellerna 2.19 och 2.20 i Kapitel 2 om företagsstruktur. I tabellen syns tydligt att det är relativt få företag som

nybildas och att det framför allt är de små besättningarna som läggs ned. Så har t ex 15 % av företagen som 1989 hade 4-9 mjölkkor upphört helt eller siutat med mjölkproduktionen, medan motsvarande siffra för gruppen 25-49 mjölkkor är 3 %. Vidare framgår att av företag som nybildats har endast 22 % nötkreatur, medan bland samtliga företag har 48 % nötkreatur.

Tabell 9.12

Antal företag efter mjölkko- och svinbesättningarnas storlek 1989 och 1990

Number of holdings by number of milk cows in 1989 and 1990

Storleksgrupp, hektar åker; besättnings- storlek år 1989	Storleksgrupp, hektar åkermark, besättningsstorlek år 1990										Summa
	Högst 2,0 hektar åkermark	Mer än 2,0 hektar åkermark									
		Utan nötkreatur	Med nötkreatur, antal mjölkkor								
		0	1-3	4-9	10-24	25-49	50-74	75-99	Över 99		
Högst 2,0 hektar åkermark	-	1 480	316	5	24	40	22	4	3	2	1 896
Mer än 2,0 hektar åkermark											
Utan nötkreatur	3 108	46 341	1 301	34	34	133	69	17	3	1	51 041
Med nötkreatur											
0 mjölkkor	501	2 056	18 302	230	67	60	22	5	1	1	21 245
1 - 3 »	65	166	348	926	121	8	1	-	-	-	1 635
4 - 9 »	73	180	411	205	3 088	530	6	-	-	-	4 493
10 - 24 »	102	206	589	51	435	10 747	1 175	5	-	-	13 310
25 - 49 »	41	71	111	2	7	292	6 062	260	3	1	6 850
50 - 74 »	6	9	9	-	1	1	69	758	63	2	918
75 - 99 »	1	3	1	-	-	1	2	19	131	28	186
Över 99 »	2	1	1	-	-	-	-	1	8	138	151
Summa	3 899	50 513	21 389	1 453	3 777	11 812	7 428	1 069	212	173	101 725

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Kontrollverksamheten

Produktionskontroll bedrivs på mjölkboskap, köttboskap, svin och får. Genom kontrollen följs de egenskaper som har betydelse för den enskilda produktionsgrenens ekonomi. Mjölkboskapskontrollen påbörjades 1899, köttboskapskontrollen 1967, suggkontrollen 1928, svinstamkontrollen 1923 och fårkontrollen 1925.

De olika kontrollformerna ger underlag för produktionsplanering inom enskild besättning, för avelsverksamhet, för rådgivning, för kvalitetsbedömning av djur t ex vid försäljning, för utvecklingsarbete, forskning m m.

Svensk Husdjursskötsel (SHS) är huvudman för samtliga officiella kontrollaktiviteter utom fårkontrollen. Kontrollen sker efter de rambestämmelser som fastställts av lantbruksstyrelsen. Bestämmelserna återfinns i Kungl Maj:ts förordning om kontroll av husdjur den 23 maj 1985. Detaljföreskrifter om verksamheten utfärdas av huvudmannen.

Lokalt utförs verksamheten av assistenter som vad gäller mjölkboskapskontroll är anställda inom husdjursföreningar knutna till SHS. Husdjursföreningarna sköter även seminverksamheten med nötkreatur. Köttboskaps- och suggkontrollen sköts lokalt av husdjurs- eller slakteriföreningarna medan fårkontrollen huvudsakligen utförs av djurägarna själva. Frågor som hör ihop med den praktiska tillämpningen av kontrollen behandlas inom särskilda nämnder för nöt-, svin-, får- och getkontroll.

Mjölkboskapskontrollen

Varje medlem i en kontrollförening skall elva gånger om året med jämna mellanrum mäta mjölmängden och ta ut mjölkprov för bl a fett-, protein- och cellhaltsanalys. Resultaten kontrolleras genom jämförelser med mejerileverans och hemmaförbrukning. Vidare sker enligt särskilda regler s k förlängd kontroll i samband med besök av assistent.

Resultatens tillförlitlighet

Genom uppföljning mot mejerileveranserna och via förlängda kontroller har kontrollsiffrorna blivit mycket tillförlitliga. Skillnaden mellan utnyttjade kvantiteter och mängd mjölk enligt kontrollen rör sig endast om ett par procent. Vid mindre besättningar är anslutningen låg. De icke anslutna besättningarna representerar 24 % av samtliga kor och för dessa kor är medelavkastningen ca 1 600 kg lägre än för kor i kontrollen.

Tabell 9.13
Antal mjölkbesättningar och kor i officiell kontroll 1989/90

Number of stocks and cows in the milk recording in 1989/90

Område	Antal besättningar	Antal kor	Andel av samtliga mjölkkor, procent
<i>Län</i>			
Stockholms	246	7 871	81
Uppsala	491	14 374	73
Södermanlands	549	20 817	95
Östergötlands	852	28 576	83
Jönköpings	1 023	27 957	71
Kronobergs	591	15 213	74
Kalmar	1 081	34 941	78
Gotlands	570	15 194	77
Blekinge	205	5 674	64
Kristianstads	811	26 232	69
Malmöhus	641	20 442	70
Hallands	896	24 315	81
Göteborgs o Bohus	375	9 381	60
Älvsborgs	1 035	26 279	70
Skaraborgs	1 101	36 359	76
Värmlands	451	13 759	77
Örebro	427	12 935	84
Västmanlands	295	9 159	79
Kopparbergs	493	12 594	85
Gävleborgs	643	13 951	81
Västernorrlands	482	10 311	73
Jämtlands	518	10 816	79
Västerbottens	722	15 133	76
Norrbottnens	393	9 494	76
<i>Hela riket</i>			
1989/90	14 891	421 780	76
1988/89	15 599	421 432	75
1987/88	16 155	421 990	75
1986/87	16 541	426 247	74
1985/86	16 741	434 102	72

Källor: Svensk Husdjursskötsel, mjölkboskapskontrollen och SCB, lantbruksregistret.

Som synes i tabell 9.13 är andelen mjölkkor som är anslutna till kontrollen högst i Södermanlands län (95 %) och lägst i Göteborgs och Bohus län (60 %). Andelen anslutna mjölkkor i hela riket är 76 %.

Som framgår av tabell 9.14 dominerade svensk röd och vit boskap, SRB, och svensk låglandsboskap, SLB, bland de kontrollerade mjölkorna. I samtliga län utom Skånelänen och Halland är SRB den vanligaste rasen. SLBs relativt starka ställning i norra Sverige är också märkbar.

Medelavkastningen per mjölkko i de kontrollerade besättningarna var 1990 7 319 kg, uttryckt i mjölk med 4 % fett-halt 3,36 % protein. För icke kontrollerade kor har SHS beräknat motsvarande medelavkastning till 5 470 kg 4%-ig mjölk.

Tabell 9.14
Resultat från den officiella mjölkboskapskontrollen 1989/90, kg ECM¹
Results of the milk recording in 1989/90

Område	Svensk röd och vit boskap (SRB) ²		Svensk låglandsboskap (SLB)		Svensk kullig boskap (SKB)		Svensk jerseyboskap (SJB)		Samtliga kontrollerade kor Mjölkkor Mjölkkor Mjölkkor
	Antal kor	Mjölkkor avkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkkor avkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkkor avkastning, kg ECM	Antal kor	Mjölkkor avkastning, kg ECM	
<i>Län</i>									
Stockholms	5 861	7 065	1 078	6 844	61	4 792	89	6 063	6 974
Uppsala	10 631	7 334	2 268	6 983	43	5 556	177	5 960	7 243
Södermanlands	17 645	7 252	1 370	7 235	18	5 035	70	6 393	7 241
Östergötlands	18 005	7 143	7 761	7 291	15	4 502	501	6 093	7 147
Jönköpings	16 607	7 290	9 216	7 254	5	5 623	323	6 294	7 255
Kronobergs	10 696	7 382	3 643	7 384	2	7 061	100	6 417	7 374
Kalmar	23 943	7 226	8 207	7 361	29	5 311	559	6 332	7 237
Gotlands	7 423	6 989	6 833	7 015	2	6 124	214	5 663	6 969
Blekinge	3 369	7 411	1 985	7 377	11	5 150	53	6 570	7 376
Kristianstads	3 745	7 317	21 781	7 452	54	5 334	163	6 309	7 412
Malmöhus	1 218	6 956	18 974	7 316	3	5 103	77	6 145	7 284
Hallands	5 487	7 630	18 330	7 895	9	5 105	115	6 462	7 824
Göteborgs o Bohus	5 238	7 170	3 629	7 307	6	5 036	126	6 415	7 203
Älvsborgs	13 978	7 363	10 359	7 380	53	5 270	324	6 109	7 339
Skaraborgs	18 196	7 341	16 457	7 420	10	5 576	231	6 687	7 367
Värmlands	9 759	7 453	2 984	7 396	60	5 243	193	6 263	7 402
Örebro	10 843	7 804	1 135	7 399	12	4 979	92	6 488	7 739
Västmanlands	6 970	7 239	1 269	6 962	38	5 546	44	6 238	7 178
Kopparbergs	8 818	7 491	2 437	7 440	200	5 323	89	6 373	7 429
Gävleborgs	9 933	7 417	2 650	7 328	214	6 216	126	6 327	7 361
Västernorrlands	4 641	7 199	4 272	7 445	211	5 809	123	6 294	7 254
Jämtlands	4 413	7 245	4 316	7 406	777	5 804	325	6 526	7 159
Västerbottens	6 941	7 267	5 925	7 382	477	6 081	433	6 372	7 246
Norrbottnens	5 120	7 380	3 415	7 361	227	6 050	118	6 526	7 318
<i>Hela riket</i>									
1989/90	229 482	7 315	160 290	7 405	2 538	5 779	4 671	6 286	7 319
1988/89	229 902	7 015	157 873	7 081	2 530	5 583	4 739	6 046	7 011
1987/88	230 069	6 849	156 519	6 884	2 579	5 595	4 631	5 988	6 835
1986/87	233 019	6 876	155 522	6 885	2 674	5 447	4 534	5 937	6 849
1985/86	238 050	6 644	155 980	6 663	2 768	5 291	4 388	5 719	6 623

1) Mjölkkor uttryckt i ECM (energikorrigerad mjölk, dvs kg mjölk omräknad till en energikoncentration av 750 kcal, vilket motsvarar 4,00 % fett och 3,36 % protein).

2) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Medelavkastningen per ko har ökat med 308 kg per ko under 1989/90. I genomsnitt har kontrollkornas avkastning ökat med ca 95 kg per år från slutet av 1950-talet. Genom att kontrollkornas andel dessutom ökar är avkastningsstegringen för samtliga kor ca 110 kg per år. Detta är ett resultat dels av en planlagd avel dels av förbättrade utfodringsrutiner och ett i genomsnitt bättre foder.

Skillnaderna mellan de två största raserna är små, medan dessa i sin tur ligger klart över övriga raser. Mjölkkorna i Hallands och Örebro län har den högsta avkastningen per ko.

I tabell nedan redovisas uppgifter om mjölkens fett- och proteinhalt för de olika raserna 1989/90. Som synes har Jerseyboskapen de klart högsta fetthalterna.

Ras	Andel i procent	
	Fett	Protein
Svensk röd och vit boskap ¹	4,35	3,46
Svensk låglandsboskap	4,13	3,40
Svensk kullig boskap	4,47	3,58
Svensk jerseyboskap	6,01	4,05
Samtliga kontrollerade kor ²	4,27	3,44

1) Inklusive svensk ayrshireboskap och röd dansk boskap.

2) Inklusive övriga raser och korsningar.

Tabell 9.15 visar att dödfödslar är vanligare när mödrarna är kvigor, vilket förklaras av att kvigornas förlossningar i allmänhet är svårare. Detta mönster är inte lika tydligt vad beträffar SRB.

Tabell 9.15
Antal födda kalvar, procent tvillingfödslar samt procent dödfödda och missbildade kalvar i mjölkboskapskontrollen 1989/90

Number of calves born, per cent of twin births, stillborn and defect calves in the milk recording in 1989/90

Ras ¹	Mödrarna kvigor			Mödrarna kor			Mödrarna kvigor och kor	
	Antal födda	Procent Tvilling-födslar	Dödfödda	Antal födda	Procent Tvilling-födslar	Dödfödda	Antal födda	Procent missbildade
Svensk röd och vit boskap	81 528	0,58	4,13	157 115	2,19	3,59	238 643	0,14
Svensk låglandsboskap	61 896	0,61	7,87	116 435	2,83	3,42	178 331	0,12
Svensk kullig boskap	1 031	0,48	8,11	1 898	2,42	3,91	2 929	0,07
Svensk jerseyboskap	1 696	0,29	5,88	3 308	1,15	2,72	5 004	0,08

1) Endast renrasiga djur.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Fruksamhetsstörningar och juverproblem är de vanligaste orsakerna till att kor gallras ut. Utslagsposten "andra orsaker" är restpost och hör ihop med att utgångsorsaken ej fastställts. Totalt sett slås ca en tredjedel av alla utgångna djur ut för fruktsamhetsproblem, ca en tredjedel för sjukdomar och återstående tredjedel huvudsakligen för låg avkastning.

Tabell 9.16
Procentuell fördelning efter utgångsorsak av antalet kor som utgått ur avslutna besättningar samt dessa kors utgångsålder 1989/90

Percentage distribution of cows culled from herds in milk recording and age of these cows in 1989/90

Procentuell fördelning; ålder	Nedsatt fruktsamhet	Juver-sjukdom	Förlossnings-svårigheter	Kalvnings-för-lamning	Olycksfall	Ben- och klöv-lidande	Låg avkastning	Andra orsaker	Samtliga ¹
Procentuell fördelning	28,6	21,3	1,0	2,4	2,3	5,6	11,5	27,3	100,0
Genomsnittlig utgångsålder, månader	62,0	61,5	49,4	77,7	59,4	64,5	53,6	62,0	62,0

1) Exklusive kor sålda till liv.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, mjölkboskapskontrollen.

Köttboskapskontrollen

I köttboskapskontrollen registreras kor-
nas fruktsamhet, frekvensen överlevan-
de kalvar samt deras fortsatta tillväxt.
Statistiken är uppdelad på rena köttraser
och köttraskorsningar.

Den nedåtgående tendensen i själv-
rekryterande köttproduktion har vänt
till uppgång från 1987. Antal kor i kon-
trollen var drygt 10 000, vilket motsvar-
ar 14 % av samtliga köttkor i landet.
Sedan föregående år har antalet kor i
kontrollen och även totala antalet kött-
kor i landet ökat med drygt 11 %.

Tabell 9.17

Anslutning till köttboskapskontrollen 1990

Number of herds and cows in the beef cattle recording in 1990

Förening	Antal besättningar	Medelkoantal under året	Antal kor per besättning
Skåne	309	2 865	9,3
Blekinge – Kronoberg	127	961	7,6
Halland	98	722	7,4
Skara	219	1 706	7,8
Södra Älvsborg	46	403	8,8
Kalmar	59	418	7,1
Tjustbygden	35	279	8,0
Gotland	11	88	8,0
Östergötland	80	888	11,1
Malmen	92	891	9,7
Uppsala	33	207	6,3
Örebro – Värmland	72	362	5,0
Dala – Gävleborg	16	75	4,7
Ångermanland	5	24	4,8
Jämtland	23	105	4,6
Västerbotten	8	65	8,1
Norrbottnen	1	5	5,0
<i>Hela riket</i>			
1990	1 234	10 064	8,2
1989	1 104	8 936	8,1
1988	950	8 037	8,5
1987	816	7 617	9,7
1986	786	7 598	9,7

Källa: Svensk Husdjurskötsel, köttboskapskontrollen.

Tabell 9.18 ger vissa resultat för ren-
rasiga djur i köttboskapskontrollen. Det
tekniska utbytet i köttboskapskontrollen
är framför allt beroende av kvigornas in-
kalvningsålder, antal avvanda kalvar
per ko och år, och djurens tillväxt och
foderomvandlingsförmåga.

Tabell 9.18

Kalvningsresultat och ettårsvikter för renrasiga djur i köttboskapskontrollen 1990

Number of calvings etc. and weights at one year for animals in the beef cattle recording in 1990

Ras	Antal kalv- ningar	Därv, procent			Vikt (kg) vid 1 års ålder			
		Svåra förloss- ningar	Död- födda	Döda före av- vänjning	Tjurar	Medel- vikt	Kvigor	Medel- vikt
Hereford	1 673	4,0	4,6	0,8	450	434	609	355
Polled Hereford	378	4,8	5,5	1,0	97	431	102	355
Charolais	4 345	3,8	4,3	1,2	1 105	516	1 375	420
Aberdeen Angus	135	–	2,9	1,5	32	437	48	347
Limousin	602	2,2	3,1	0,7	141	469	150	374
Simmental	1 056	3,5	6,0	1,8	251	543	308	433
Highland	540	0,4	4,2	0,7	5	260	19	266
Blonde d'Aquitaine	32	6,3	6,3	–	2	426	5	445

Källa: Svensk Husdjurskötsel, köttboskapskontrollen.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten är
hämtade ur Svensk Husdjurskötsels
meddelanden.

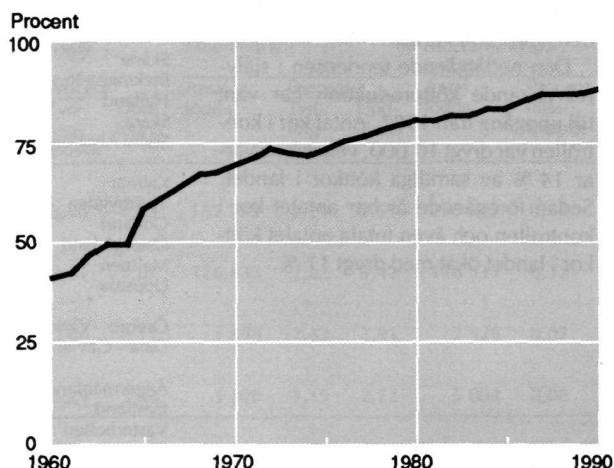
Seminverksamhet

Nötseminverksamheten omfattade enligt tabell 9.20 1 011 000 inseminationer. Cirka 87 % av alla nötkreatur avsedda för mjölkproduktion seminerades under 1988/89. Under 1989/90 sjönk andelen officiellt till 85 %. Egentligen borde andelen räknas på antalet djur nio månader efter semineringen och då blir anslutningen 88 %. Jämför diagram 9.19. Inom den självrekryterande köttproduktionen är anslutningen ca 8 %.

Annan publicering

Uppgifterna om seminverksamheten är hämtade ur Svensk Husdjurskötsels meddelanden.

Diagram 9.19
Seminanslutning bland mjölkboskap 1960–1990
Number of cows in the artificiell insemination activity

Tabell 9.20

Antal inseminationer efter nötkreatursraser år 1989/90

Number of inseminations by cattle breeds in 1989/90

Hondjurets ras	Hondjurets ras								Totalt
	Svensk röd och vit boskap	Svensk låglandsboskap	Svensk kullig boskap	Svensk jerseyboskap	Mjölkraskorsning	Hereford, övriga lätta kött-raser	Charolais, Limousin, Simmental	Kött-raskorsning	
Svensk röd och vit boskap (SRB)	516 209	8 931	285	1 205	21 113	18	29	374	548 164
Svensk låglandsboskap (SLB)	13 286	347 708	320	639	25 101	6	31	281	387 372
Svensk kullig boskap (SKB)	1 100	825	7 302	207	1 629	4	3	13	11 083
Svensk jerseyboskap (SJB)	824	551	141	8 715	1 334	4	1	10	11 580
Aberdeen Angus	92	95	21	15	40	38	18	51	370
Hereford	3 534	1 934	71	109	530	1 108	134	795	8 215
Charolais	7 388	7 152	36	271	1 231	86	2 327	1 296	19 787
Limousin	6 141	3 633	52	162	852	27	473	1 383	12 723
Simmental	4 238	4 798	25	118	609	51	986	1 111	11 936
Totalt									
1989/90	552 812	375 627	8 253	11 441	52 439	1 342	4 002	5 314	1 011 230
1988/89	568 273	385 274	8 796	12 163	58 227	1 306	3 845	3 711	1 041 595
1987/88	569 766	382 996	9 326	12 351	65 367	1 077	3 143	2 874	1 046 900
1986/87	575 184	376 902	9 633	11 347	69 474	1 156	2 717	2 550	1 048 963
1985/86	585 886	382 365	10 085	11 453	76 750	837	2 598	2 771	1 072 746

Källa: Svensk Husdjurskötsel.

Djursjukdomar

Lantbruksstyrelsen har t o m 1983 varje år utarbetat sammanställningar över djursjukdomar på basis av distriktsveterinärernas och de övriga praktiserande veterinärernas årsberättelser. Veterinärernas uppgifter om antalet sjukdomsfall grundas på de förda praktikjournalerna. Fr o m 1984 har ett djursjukdatasystem införts som innebär att veterinärernas sjukbesök rapporteras via en särskild praktikjournalblankett och databearbetas tillsammans med härstamnings-, kokontroll- och seminuppgifter. Svensk Husdjurskötsel svarar för databearbetningen.

Under 1990 liksom under tidigare år var mastit den vanligaste sjukdomen hos kor, se tabell 9.21.

Annan publicering

Uppgifterna om djursjukdomar är hämtade ur veterinärernas årsberättelser årligen sedan 1972. Lantbruksstyrelsen, allmänna veterinärenheten (stencil).

Tabell 9.21
Frekvenser av olika sjukdomar hos nötkreatur 1990
Frequencies of different diseases of cattle in 1990

Område	Nötkreaturssjukdomar					
	Mastit ¹	Piroplasmos ^{2,6}	Lungmask ⁶	Acetonemi ³	Paresis puerperalis ⁴	Retention sekundarum ⁵
<i>Län</i>						
Stockholms	12,2	70	20	1,5	5,3	3,4
Uppsala	15,9	78	76	1,8	7,5	3,9
Södermanlands	14,6	37	—	2,2	7,7	5,1
Östergötlands	13,8	490	7	2,8	6,3	4,3
Jönköpings	11,9	485	21	5,1	5,3	3,9
<i>Kronobergs</i>	16,0	308	25	5,2	6,5	5,1
Kalmar	17,8	529	5	2,5	5,4	5,4
Gotlands	18,9	151	7	1,6	5,8	5,2
Biekinge	17,7	290	91	1,5	6,4	5,1
Kristianstads	13,8	272	21	0,8	3,4	4,5
<i>Malmöhus</i>	18,1	17	51	0,8	3,8	5,1
Hallands	18,8	29	15	2,5	6,6	4,8
Göteborgs o Bohus	14,6	7	27	4,7	6,9	4,4
Älvsborgs	16,4	79	90	4,5	7,1	4,9
Skaraborgs	17,2	152	96	3,5	7,5	5,3
<i>Värmlands</i>	15,4	2	61	4,8	7,5	4,9
Örebro	16,5	2	—	4,1	9,3	5,2
Västmanlands	17,0	1	9	2,9	7,5	4,5
Kopparbergs	16,6	—	2	5,3	7,8	4,5
Gävleborgs	18,3	1	45	5,3	7,6	4,4
<i>Västernorrlands</i>	10,6	—	8	2,4	5,1	3,0
Jämtlands	18,5	1	1	4,8	6,6	4,6
Västerbottens	17,8	—	—	4,8	5,4	4,7
Norrbottns	16,1	—	—	3,0	5,3	4,0
<i>Hela riket</i>						
1990	16,0	3 007	679	3,2	6,2	4,7
1989	16,0	4 341	1 174	3,4	6,7	5,2
1988	17,6	3 369	1 238	3,7	7,3	5,7

1) Juverinflammation.

2) Parasitsjukdom.

3) Sjukdom hos mjölkande djur.

4) Kalvningsförlamning.

5) Kvarbliven efterbörd.

6) Anger antal behandlade djur.

Källa: Svensk Husdjurskötsel.

Slakt

Grundläggande uppgifter om marknadsförd (besiktigad) slakt insamlas av statens jordbruksnämnd. All slakt för avsalu skall fr o m 1990–07–01 underkastas besiktning enligt livsmedelslagen (1971:511). På basis av dessa uppgifter sammanställs statistik över antalet besiktigade och därvid godkända slaktdjur.

På grundval av denna statistik, uppgifter om hemslaktens omfattning och uppgifter från utrikeshandelsstatistiken om export och import av levande slaktdjur beräknar jordbruksnämnden den totala produktionen av slaktdjur i landet. Nämnden redovisar vidare uppgifter om medelslaktvikter från Sveriges Slakteriförbund.

Av tabell 9.22 framgår den totala produktionen av slaktdjur i landet och medelslaktvikterna för den godkända slakten.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade resp godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.22

Antal slaktkroppar och medelslaktvikter 1990

Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1990

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Storboskap	Större kalv (gödkalv och mellankalv)	Mindre kalv (spädkalv)
Antal slaktkroppar			
<i>Typ av slakt</i>			
Godkänd slakt	522 596	49 945	3 690
Hemslakt	–	13 200	2 900
<i>Summa</i>			
1990	522 596	63 145	6 590
1989	502 584	66 782	8 046
1988	470 158	62 094	8 742
1987	503 270	81 361	13 873
1986	547 282	112 923	29 698
Medelslaktvikter, kilogram			
<i>Typ av slakt</i>			
Godkänd slakt	267,0	107,3	21,7
Hemslakt	–	97,5	23,0
<i>Summa</i>			
1990	267,0	105,3	22,3
1989	261,5	104,5	22,4
1988	257,5	100,8	22,3
1987	251,7	97,8	22,8
1986	248,3	96,1	23,3

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Får

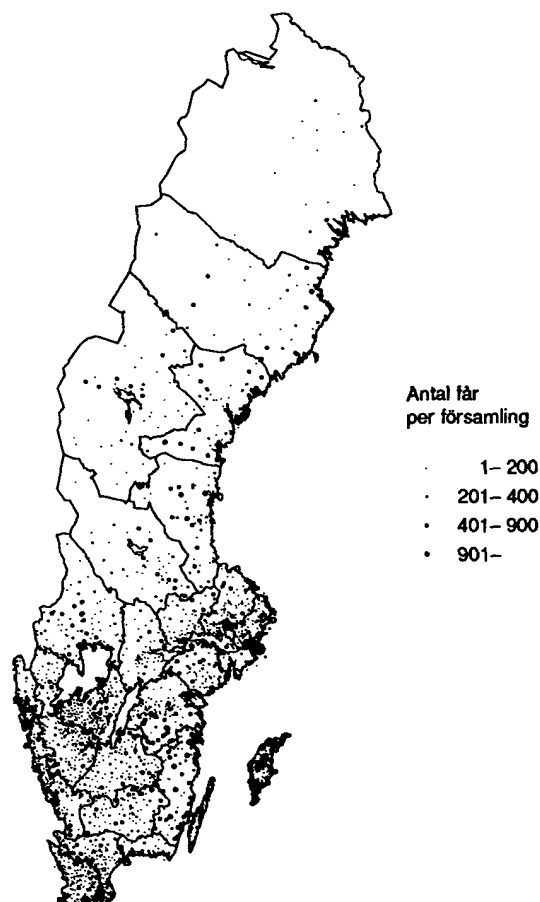
Antal, besättningar

Uppgifter om antal får erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Får fanns 1990 vid knappt 10 000 företag (ca 10 % av samtliga företag). Totalt fanns i riket 162 000 tackor och baggar samt 244 000 lamm. Den genomsnittliga besättningen var ca 17 vuxna får och 27 lamm. De flesta fåren finns på Gotland och i andra delar av Götalands skogs- och mellanbygder.

Karta 9.23
Fårens geografiska fördelning 1990

Distribution of sheep in 1990

Tabell 9.24
Antal får 1990
Number of sheep in 1990

Område	Får	
	Tackor och baggar	Lamm
<i>Län</i>		
Stockholms	6 308	9 402
Uppsala	4 532	7 707
Södermanlands	6 743	10 119
Östergötlands	12 540	18 928
Jönköpings	8 583	12 939
Kronobergs	5 801	9 120
Kalmar	13 531	20 978
Gotlands	19 492	28 519
Blekinge	2 537	3 766
Kristianstads	7 086	10 742
Malmöhus	5 207	7 201
Hallands	6 773	9 546
Göteborgs o Bohus	4 133	5 918
Älvsborgs	9 678	14 551
Skaraborgs	8 073	12 407
Värmlands	6 760	9 399
Örebro	3 561	4 881
Västmanlands	2 743	4 233
Kopparbergs	4 413	6 769
Gävleborgs	5 059	7 701
Västernorrlands	6 338	10 905
Jämtlands	4 338	7 191
Västerbottens	5 218	7 628
Norrbotens	2 527	3 071
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	5 607	7 559
» mellanbygder	31 796	47 216
» norra slättbygder	12 704	19 153
Svealands slättbygder	23 400	36 009
Götalands skogsbygder	50 541	76 751
Mellersta Sveriges skogsbygder	12 782	17 985
Nedre Norrland	15 897	25 967
Övre Norrland	9 247	12 981
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>		
0,0 - 2,0	211	389
2,1 - 5,0	18 463	26 405
5,1 - 10,0	29 264	42 790
10,1 - 20,0	37 320	56 571
20,1 - 30,0	20 878	32 251
30,1 - 50,0	23 826	36 325
50,1 - 100,0	19 527	29 923
Över 100,0	12 485	18 967
<i>Hela riket</i>		
1990	161 974	243 621
1989	160 647	239 859
1988	159 107	235 606
1987	161 003	236 272
1986	164 535	242 577

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.25 framgår bl a att fåren som minskat i antal sedan mitten av 1980-talet har ökat i antal de två senaste åren. Antalet får har under den senaste tioårsperioden minskat med 9 %. Som nämnts i avsnittet "Nötkreatur" har utbetalningar av djurbidrag skett vid tre tillfällen, december 1989 samt juni och december 1990. Ett av underlagen för dessa utbetalningar har varit lantbruksregistret.

Dessa utbetalningar har bl a medfört att brukare som tidigare saknats i LBR har tillkommit under 1990. När det gäller får har det varit relativt små besättningar.

Av tabell 9.26 på nästa sida framgår fårskötelsens småskaliga karaktär tydligt. Över hälften av företagen med får har högst 9 vuxna djur och endast 2 % av företagen har 100 vuxna djur eller fler.

Observera

Nästan alla får som redovisas i statistiken finns vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark. I tabellerna 9.24 – 9.28 ingår även företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 500 får inklusive lamm.

Tabell 9.25
Antalet får (exkl lamm) efter besättningsstorlek 1990
Number of sheep by size of stocks in 1990

Område	Besättningsstorlek, antal får (exklusive lamm)					Summa
	1 – 9	10 – 24	25 – 49	50 – 99	Över 99	
<i>Län</i>						
Stockholms	626	1 416	1 819	977	1 470	6 308
Uppsala	614	1 283	1 520	392	723	4 532
Södermanlands	527	1 258	1 093	1 438	2 427	6 743
Östergötlands	752	1 910	3 027	2 301	4 550	12 540
Jönköpings	1 293	2 648	2 184	1 995	463	8 583
Kronobergs	741	1 538	1 894	544	1 084	5 801
Kalmar	872	2 502	3 308	2 572	4 277	13 531
Gotlands	596	2 500	4 180	5 073	7 143	19 492
Blekinge	443	840	838	416	–	2 537
Kristianstads	1 559	2 076	1 746	690	1 015	7 086
Malmöhus	1 163	1 306	1 447	809	482	5 207
Hallands	1 866	1 963	1 386	1 106	452	6 773
Göteborgs o Bohus	946	1 532	888	302	465	4 133
Älvsborgs	1 957	3 256	2 259	1 339	867	9 678
Skaraborgs	1 526	2 312	1 730	1 150	1 359	8 073
Värmlands	1 510	2 477	1 350	917	506	6 760
Örebro	623	1 021	810	492	615	3 561
Västmanlands	318	895	788	742	–	2 743
Kopparbergs	737	1 313	1 060	675	628	4 413
Gävleborgs	862	1 732	1 605	756	104	5 059
Västernorrlands	1 206	1 827	1 586	997	722	6 338
Jämtlands	770	1 324	1 154	705	385	4 338
Västerbottens	1 598	1 973	1 044	603	–	5 218
Norrbottnens	771	838	614	199	105	2 527
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	1 562	1 681	1 100	649	615	5 607
» mellanbygder	2 026	4 959	7 118	6 822	10 871	31 796
» norra slättbygder	2 086	2 965	2 456	2 122	3 075	12 704
Svealands slättbygder	2 601	5 752	5 672	3 867	5 508	23 400
Götalands skogsbygder	7 599	13 813	13 487	8 280	7 362	50 541
Mellersta Sveriges skogsbygder	2 426	4 278	3 162	1 978	938	12 782
Nedre Norrland	2 899	4 976	4 258	2 400	1 364	15 897
Övre Norrland	2 677	3 316	2 077	1 072	105	9 247
<i>Hela riket</i>						
1990	23 876	41 740	39 330	27 190	29 838	161 974
1989	23 892	41 792	36 331	29 191	29 441	160 647
1988	24 805	40 927	35 120	28 329	29 926	159 107
1987	24 460	41 961	34 819	30 197	29 566	161 003
1986	25 708	42 004	36 799	31 030	28 994	164 535

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.26
Antal företag med får (exkl lamm) efter besättningsstorlek 1990
Number of holdings with sheep by size of stocks in 1990

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal får (exklusive lamm)						Summa
	1 - 9	10 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	Över 199	
<i>Län</i>							
Stockholms	131	94	55	14	9	1	304
Uppsala	127	89	46	6	4	1	273
Södermanlands	114	81	31	21	6	5	258
Östergötlands	150	126	91	34	18	8	427
Jönköpings	284	180	66	31	4	-	565
Kronobergs	154	103	57	8	8	-	330
Kalmar	177	167	100	40	22	5	511
Gotlands	104	165	121	76	31	13	510
Blekinge	98	56	25	6	-	-	185
Kristianstads	368	143	51	12	3	1	578
Malmöhus	297	90	41	13	2	1	444
Hallands	434	132	43	16	2	1	628
Göteborgs o Bohus	212	107	27	4	2	1	353
Älvsborgs	401	218	68	21	6	-	714
Skaraborgs	352	154	53	19	7	2	587
Värmlands	294	175	41	14	4	-	528
Örebro	126	72	24	7	3	1	233
Västmanlands	74	58	24	12	-	-	168
Kopparbergs	139	90	31	10	3	1	274
Gävleborgs	176	117	46	11	1	-	351
Västernorrlands	245	125	47	15	4	1	437
Jämtlands	143	90	34	10	3	-	280
Västerbottens	333	137	29	9	-	-	508
Norrbottns	161	59	18	3	1	-	242
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	407	116	34	10	3	1	571
» mellanbygder	441	332	209	103	47	17	1 149
» norra slättbygder	473	198	75	33	13	5	797
Svealands slättbygder	552	380	170	58	24	8	1 192
Götalands skogsbygder	1 628	930	404	128	42	8	3 140
Mellersta Sveriges skogsbygder	477	300	94	29	4	2	906
Nedre Norrland	564	340	123	35	9	1	1 072
Övre Norrland	552	232	60	16	1	-	861
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 - 2,0	-	-	-	-	-	1	1
2,1 - 5,0	1 198	587	97	9	4	-	1 895
5,1 - 10,0	1 222	778	275	31	3	1	2 310
10,1 - 20,0	1 008	642	358	126	21	-	2 155
20,1 - 30,0	529	230	143	88	25	4	1 019
30,1 - 50,0	542	245	123	74	45	12	1 041
50,1 - 100,0	449	205	101	53	35	11	854
Över 100,0	146	141	72	31	10	13	413
<i>Hela riket</i>							
1990	5 094	2 828	1 169	412	143	42	9 688
1989	5 086	2 836	1 085	440	153	32	9 632
1988	5 297	2 779	1 050	429	148	39	9 742
1987	5 282	2 844	1 043	454	149	37	9 809
1986	5 566	2 848	1 093	469	161	30	10 167

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Uppgifterna om antal företag med husdjur är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.27
Antal företag med får (exkl lamm) 1990
Number of holdings with sheep in 1990

Företagsstorlek; område	Totala antalet företag	Antalet företag med får exkl lamm
<i>Produktionsområden</i>		
Götalands södra slättbygder	8 001	571
» mellanbygder	9 248	1 149
» norra slättbygder	11 266	797
Svealands slättbygder	13 134	1 192
Götalands skogsbygder	28 531	3 140
Mellersta Sveriges skogsbygder	9 005	906
Nedre Norrland	10 083	1 072
Övre Norrland	7 677	861
<i>Hela riket</i>		
1990	96 945	9 688
1989	98 553	9 632
1988	101 249	9 742
1987	103 908	9 809
1986	106 613	10 167

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagram 9.29 framgår att andelen stora fårbesättningar är störst i Götalands mellanbygder. I detta produktionsområde ingår bl a Gotlands och Kalmar län. Andelen företag med får är, som framgår av tabell 9.27, också högt i detta produktionsområde.

Tabell 9.28
Antal företag med får och andra djurslag 1990
Number of holdings with sheep and other livestock in 1990

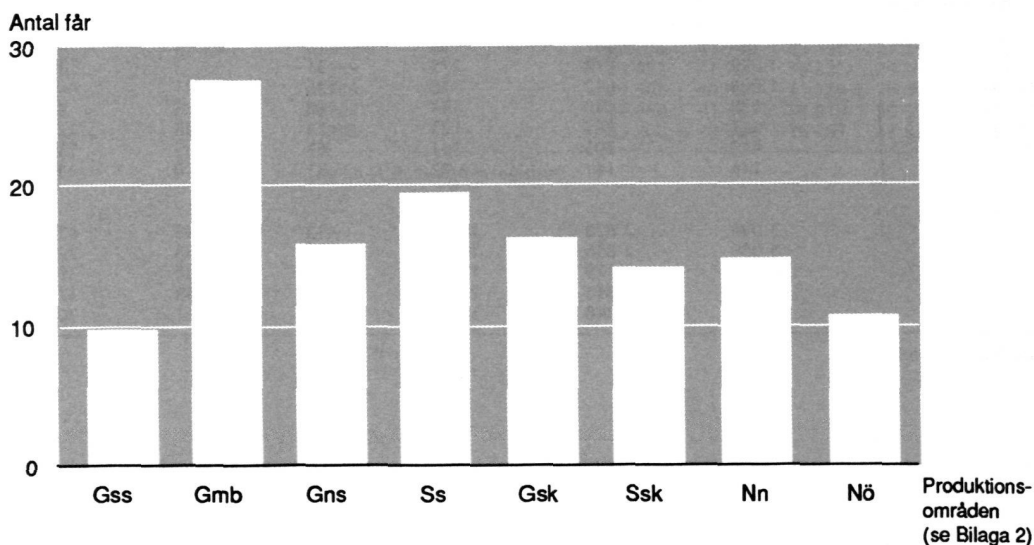
Slag av företag	Med enbart får och lamm	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med får och lamm</i>			
Utan får	15	46	61
Med 1–9 får (exkl lamm)	1 827	3 267	5 094
Med 10–24 får (exkl lamm)	1 382	1 446	2 828
Med över 24 får (exkl lamm)	881	885	1 766
Summa	4 105	5 644	9 749

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Annan publicering

Uppgifterna om antal får och antal företag med får är hämtade från SM serie J, lantbrukets företagsregister.

Diagram 9.29
Genomsnittlig besättningsstorlek för företag med får (exkl lamm) 1989
Average size of sheep stocks in 1989

Kontrollverksamheten

Fårkontrollen ger de data som behövs för ett effektivt avelsarbete.

Ågarna till anslutna besättningar fastställer varje djurs härstamning och identitet genom kontroll av betäckningar och lammningar. Varje djur i besättningen skall ha identitetsbeteckning. Vid ca 120 dagars ålder vägs lamm. Samtidigt beskrivs och bedöms päls- eller ullkvaliteten.

Resultaten i fårkontrollen bearbetas centralt. Därvid korrigeras lammens vikter för ålder, kön, kullstorlek och moderns ålder. Fårägarna erhåller produktionsresultat samt avelsvärden för varje lamm, tacka och bagge i besättningen.

Uppgifterna om fårkontrollen 1990 visar att anslutningen var ca 1 300 besättningar med cirka 51 000 tackor. Detta medför att ungefär 14 % av samtliga företag med får och ungefär 34 % av alla tackor täcks av kontrollen. Denna låga täckning och överrepresentation av större företag bland de kontrollerade besättningarna måste hållas i minnet vid tolkning av resultat av kontrollen.

Tabell 9.30 visar att cirka 56 % av tackorna var av pälsfåras. Motsvarande andel är högre i de län där de flesta besättningarna finns (mellan 84 och 94 % i Kalmar och Gotlands län).

Tabell 9.30
Antal besättningar, tackor av olika raser och baggar i fårkontrollen samt andel får i kontroll 1990

Number of herds, ewes of different races and rams in the sheep breeding control and proportion of sheep in control in 1990

Område	Antal besättningar	Antal tackor som lamm				Samtliga ¹	Antal baggar	Andel av samtliga får ² , %
		Pälsfår	Vit lantras	Tyngre köttfår	Korsningar			
<i>Län</i>								
Stockholms	81	1 519	724	149	417	2 876	185	48
Uppsala	66	702	569	45	490	1 871	133	44
Södermanlands	57	1 201	505	286	803	2 865	174	45
Östergötlands	89	3 466	514	503	477	5 108	287	43
Jönköpings	68	1 708	173	100	220	2 231	153	28
Kronobergs	78	1 941	194	219	178	2 563	149	47
Kalmar	94	4 051	59	407	245	4 839	258	38
Gotlands	71	4 724	49	143	48	5 021	252	27
Blekinge	27	573	17	55	43	704	49	30
Kristianstads	64	704	203	545	724	2 271	168	35
Malmöhus	43	157	318	153	630	1 312	113	27
Hallands	30	600	104	227	108	1 051	81	17
Göteborgs o Bohus	25	502	103	94	43	752	56	20
Älvsborgs	87	1 681	425	149	359	2 660	176	29
Skaraborgs	48	1 088	475	109	361	1 548	155	21
Värmlands	47	897	415	43	126	2 067	111	32
Örebro	34	403	244	64	338	1 080	67	32
Västmanlands	25	361	199	70	111	796	72	32
Kopparbergs	47	765	325	52	524	1 688	128	41
Gävleborgs	39	608	272	19	390	1 299	78	27
Västernorrlands	105	653	320	41	2 112	3 230	211	54
Jämtlands	52	454	81	–	1 174	1 756	114	43
Västerbottens	42	149	295	59	527	1 072	109	23
Norrbottens	24	68	244	22	211	575	40	24
<i>Hela riket</i>								
1990	1 343	28 975	6 827	3 554	10 659	51 235	3 319	34
1989	1 443	34 367	6 875	3 267	10 684	56 341	3 567	37
1988	1 536	38 915	6 865	2 862	9 554	59 361	3 784	40
1987	1 638	43 192	7 296	2 634	9 475	62 993	3 764	41
1986	1 679	45 171	8 099	2 512	9 187	65 726	4 035	42

1) Inklusive tackor för vilka rasuppgift saknas.

2) Får exklusive lamm vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: Svenska Fåravelsförbundet, fårkontrollen och SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.31
Resultat från fårkontrollen 1990
Results from the sheep breeding control in 1990

Område	Antal lamm i medeltal per tacka vid					Uppföd- nings- förlust, procent	Korrige- rad vikt, kg per lamm	Lammvikt vid 120 dagar, kg per tacka	
	Födelsen	Mönstringen Pälsfår	Vit lantras	Tyngre köttfår	Kors- ningar				Samtliga
<i>Län</i>									
Stockholms	1,93	1,66	2,01	1,36	1,73	1,75	9	36,2	62,2
Uppsala	2,14	1,68	2,27	1,44	2,00	1,94	9	38,0	70,1
Södermanlands	1,96	1,65	2,16	1,53	1,83	1,78	9	35,8	62,1
Östergötlands	1,86	1,65	2,09	1,56	1,77	1,70	8	36,5	61,5
Jönköpings	1,91	1,72	2,20	1,59	1,97	1,78	6	36,3	63,5
<i>Kronobergs</i>	1,88	1,70	2,24	1,65	1,94	1,75	6	36,3	62,5
Kalmar	1,84	1,69	2,31	1,57	1,53	1,68	8	34,7	57,4
Gotlands	1,82	1,68	1,86	1,48	1,75	1,68	8	36,0	60,1
Blekinge	1,83	1,66	2,35	1,33	1,81	1,66	9	36,5	60,8
Kristianstads	2,00	1,70	2,05	1,61	1,96	1,81	9	38,0	67,7
<i>Malmöhus</i>	2,18	1,82	2,00	1,63	1,96	1,91	12	37,9	70,3
Hallands	1,83	1,67	2,01	1,52	1,59	1,66	9	36,4	59,9
Göteborgs o Bohus	1,82	1,62	2,30	1,50	1,77	1,71	6	36,0	61,3
Älvsborgs	1,88	1,66	2,09	1,38	1,86	1,74	7	34,8	59,2
Skaraborgs	1,99	1,75	2,04	1,61	1,84	1,83	8	36,6	65,1
<i>Värmlands</i>	1,90	1,63	1,95	1,40	1,89	1,73	8	34,6	58,3
Örebro	1,89	1,53	1,97	1,48	1,73	1,69	10	33,7	56,9
Västmanlands	2,01	1,71	2,15	1,63	1,84	1,84	8	37,9	67,6
Kopparbergs	1,97	1,69	2,01	1,46	1,86	1,80	8	37,7	66,2
Gävleborgs	2,02	1,80	1,99	1,32	1,92	1,87	7	36,0	64,7
<i>Västernorrlands</i>	2,14	1,70	2,14	1,59	1,98	1,93	9	39,7	74,2
Jämtlands	2,27	1,70	2,22	–	2,14	2,02	10	37,6	72,4
Västerbottens	2,09	1,60	2,00	1,68	1,97	1,90	9	36,3	66,2
Norrbottnens	1,88	1,57	1,68	1,82	1,73	1,69	10	34,0	57,9
<i>Hela riket</i>									
1990	1,95	1,68	2,07	1,55	1,91	1,77	8	36,5	63,3
1989	1,92	1,66	2,10	1,58	1,88	1,75	8	35,4	60,9
1988	1,90	1,65	2,08	1,55	1,90	1,74	8	34,3	58,5
1987	1,86	1,63	2,02	1,53	1,85	1,71	8	34,1	57,5
1986	1,89	1,63	2,07	1,53	1,90	1,72	8	33,5	56,8

Källa: Svenska Färvälsförbundet, fårkontrollen.

Av tabellen framgår att vit lantras har det högsta antalet lamm per tacka vid mönstringen. Vit lantras hade 2,1 lamm per tacka vilket kan jämföras med 1,8 för samtliga besättning-

ar. Vidare kan konstateras att medelvikten per lamm har ökat med nästan 3,0 kg under den senaste femårsperioden.

Slakt

Av tabellen framgår att antalet besiktigade slaktkroppar minskade med 8 % mellan åren 1986 och 1990. Mellan de två sista åren var minskningen 6 %. Vidare framgår att medelslaktvikterna för den marknadsförda slakten har ökat med 1,5 kg under den senaste femårsperioden.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade slaktdjur resp godkända redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.32

Antal slaktkroppar av får och medelslaktvikter 1990

Number of slaughtered sheep and average weight of carcasses in 1990

Antal slaktkroppar; medelslaktvikter; typ av slakt	Får inkl lamm och getter
Antal slaktkroppar	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	274 166
Hemslakt	6 200
<i>Summa</i>	
1990	280 366
1989	298 247
1988	278 413
1987	284 234
1986	305 438
Medelslaktvikter, kilogram	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	17,8
Hemslakt	16,5
<i>Summa</i>	
1990	17,8
1989	17,8
1988	17,2
1987	16,9
1986	16,4

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Svin

Antal, besättningar

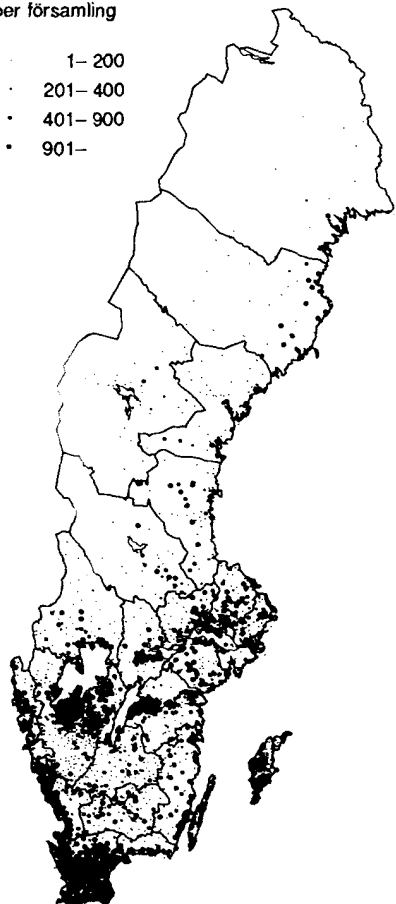
Uppgifter om antal svin erhålles årligen genom lantbruksregistret.

Den 14 juni 1990 fanns svin vid 14 000 företag (15 % av samtliga företag). Drygt en tredjedel av svinen fanns i de två Skånelänen. Som nämnts i tidigare avsnitt har djurbidrag utbetalats vid tre tillfällen. Svin har varit berörda av de två senaste utbetalningarna i juni och december 1990. Ett av underlagen för dessa utbetalningar har varit lantbruks-

Karta 9.34
Svinens geografiska fördelning 1990
Distribution of pigs in 1990

Antal svin
per församling

- 1–200
- 201–400
- 401–900
- 901–

registret. Dessa utbetalningar har bl a medfört att brukare som tidigare saknats i LBR har tillkommit. När det gäller svin har även några större besättningar tillkommit.

Tabell 9.33
Antal svin 1990
Number of pigs in 1990

Område	Svin		Övriga svin		Summa
	Galtar	Suggor	3 månader och däröver	Under 3 månader	
Län					
Stockholms	51	1 223	13 343	4 805	19 422
Uppsala	332	8 138	21 630	33 650	63 750
Södermanlands	219	6 899	27 006	28 658	62 782
Östergötlands	341	8 739	56 712	45 347	111 139
Jönköpings	185	3 554	13 058	14 681	31 478
Kronobergs	183	4 159	14 368	17 104	35 814
Kalmar	321	10 422	43 664	48 318	102 725
Gotlands	261	6 657	25 156	28 773	60 847
Blekinge	163	4 063	41 120	26 850	72 196
Kristianstads	1 327	37 756	200 969	177 900	417 952
Malmöhus	1 730	42 251	179 822	192 819	416 622
Hallands	1 122	32 128	139 641	149 049	321 940
Göteborgs o Bohus	118	2 935	11 941	12 258	27 252
Älvsborgs	371	8 576	29 569	37 318	75 834
Skaraborgs	951	23 579	108 870	107 075	240 475
Värmlands	167	3 457	22 023	15 610	41 257
Örebro	119	3 307	17 126	16 465	37 017
Västmanlands	180	4 655	20 579	18 165	43 579
Kopparbergs	62	1 259	4 630	5 451	11 402
Gävleborgs	79	1 543	7 420	6 563	15 605
Västernorrlands	68	1 125	4 702	3 920	9 815
Jämtlands	35	615	2 240	2 848	5 738
Västerbottens	166	3 331	16 203	12 805	32 505
Norrbottnens	40	721	3 028	3 008	6 797
Produktionsområden					
Götalands södra slättbygder	2 303	62 009	342 650	304 113	711 075
Götalands mellanbygder	1 647	44 639	209 212	204 687	460 185
Götalands norra slättbygder	1 322	32 866	167 547	155 605	357 340
Svealands slättbygder	964	25 760	111 575	110 409	248 708
Götalands skogsbygder	1 772	44 743	142 258	190 985	379 758
Mellersta Sveriges skogsbygder	193	3 743	18 144	14 682	36 762
Nedre Norrland	183	3 272	14 154	13 077	30 686
Övre Norrland	207	4 060	19 280	15 882	39 429
Storleksgrupp, hektar åkermark					
0,0 – 2,0	364	9 054	122 783	54 267	186 468
2,1 – 5,0	126	3 178	4 874	12 743	20 921
5,1 – 10,0	316	7 983	9 562	32 023	49 884
10,1 – 20,0	1 057	28 155	49 508	116 297	195 017
20,1 – 30,0	1 343	33 488	63 763	135 635	234 229
30,1 – 50,0	2 032	51 348	164 607	223 129	441 116
50,1 – 100,0	2 243	57 390	298 943	263 475	622 051
Över 100,0	1 110	30 496	310 780	171 871	514 257
Hela riket					
1990	8 591	221 092	1 024 820	1 009 440	2 263 943
1989	9 229	230 253	978 219	1 045 959	2 263 660
1988	9 594	233 278	987 418	1 044 074	2 274 364
1987	9 656	226 151	997 622	1 000 952	2 234 381
1986	10 433	240 642	1 127 356	1 060 237	2 438 668

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabellen framgår att vid företag med stora djurbesättningar och högst 2,0 hektar åkermark fanns 1990 9 400 suggor och galtar och 177 000 övriga svin. Det innebär att 4 % av suggorna och galtarna och cirka 9 % av övriga svin fanns vid de stora djurbesättningarna utan åkermark. Dessa stora djurbesättningar är vanligast i "svintäta" områden. Som nämnts i början av detta avsnitt har en del större svinbesättningar tillkommit under 1990. Som framgår av denna tabell har det huvudsakligen rört sig om besättningar utan åkermark.

Tabell 9.35**Antal svin vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin 1990**

Number of pigs at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 250 pigs in 1990

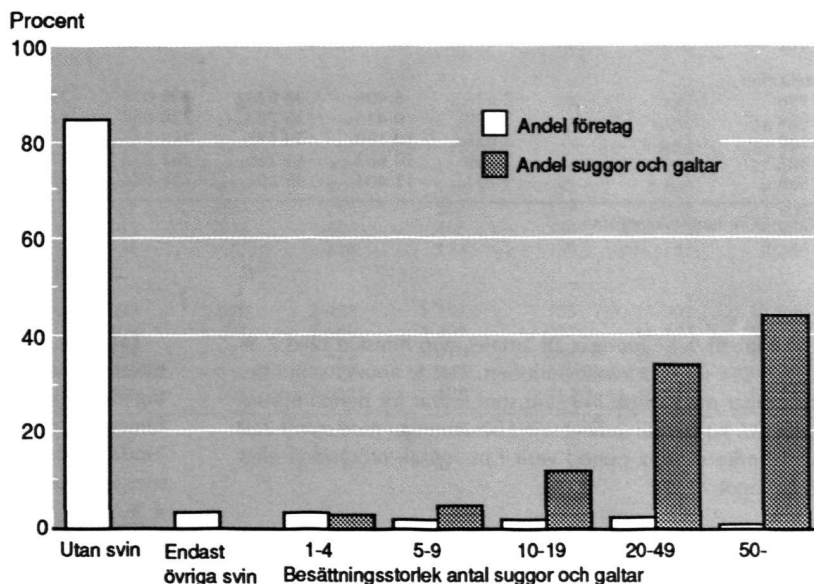
Område	Svin		Övriga Svin		Summa
	Galtar	Suggor	3 månader och däröver	Under 3 månader	
<i>Produktionsområden</i>					
Götalands södra slättbygder	157	3 321	45 971	24 844	74 293
» mellanbygder	62	1 316	33 744	8 044	43 166
» slättbygder	34	1 438	12 687	7 440	21 599
Svealands slättbygder	38	1 788	8 769	7 746	18 341
Götalands skogsbygder	44	871	19 208	5 188	25 311
Mellersta Sveriges skogsbygder	22	190	2 234	705	3 151
Nedre Norrland	—	—	—	—	—
Övre Norrland	7	130	170	300	607
<i>Hela riket</i>					
1990	364	9 054	122 783	54 267	186 468
1989	315	6 983	82 041	37 484	126 823
1988	237	5 293	70 463	30 450	106 443
1987	274	4 297	58 250	29 021	91 842
1986	270	4 317	58 450	22 895	85 932

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagrammet framgår att nästan fyra femtedelar av suggorna och galtarna finns vid företag med 20 suggor och galtar eller fler. Andelen företag av denna storleksordning utgör endast en tredjedel av de företag som har suggor och galtar.

Diagram 9.36**Antal företag respektive antal suggor och galtar fördelade efter besättningsstorlek 1990**

Number of holdings and number of sows and boars distributed by size of stocks in 1990

Tabell 9.37
Antal svin efter besättningsstorlek 1990
Number of pigs by size of stocks in 1990

Område	Besättningsstorlek, antal svin							Summa
	1 - 2	3 - 9	10 - 24	25 - 99	100 - 249	250 - 499	Över 499	
<i>Län</i>								
Stockholms	34	92	355	1 177	1 881	4 478	11 405	19 422
Uppsala	76	278	1 152	6 405	14 062	14 761	27 016	63 750
Södermanlands	53	147	529	3 336	7 847	10 280	40 590	62 782
Östergötlands	75	252	728	3 921	15 296	16 295	74 572	111 139
Jonkopings	182	522	1 202	5 351	6 141	6 300	11 780	31 478
Kronobergs	120	433	1 143	4 988	6 310	8 019	14 801	35 814
Kalmar	185	391	956	5 254	12 795	23 122	60 022	102 725
Gotlands	111	445	1 260	7 514	14 514	15 663	21 340	60 847
Blekinge	99	224	559	3 130	8 209	14 629	45 346	72 196
Kristianstads	138	845	5 278	37 327	68 037	89 643	216 684	417 952
Malmöhus	101	808	5 240	46 993	81 335	86 165	195 980	416 622
Hallands	124	769	4 695	35 593	68 485	73 152	139 122	321 940
Göteborgs o Bohus	109	293	1 226	4 598	5 883	5 401	9 742	27 252
Alysborgs	181	647	2 950	10 285	15 923	18 598	27 250	75 834
Skaraborgs	123	579	3 011	18 738	40 733	52 373	124 918	240 475
Värmlands	138	164	313	2 125	4 619	8 444	25 454	41 257
Örebro	18	130	411	1 828	4 542	8 543	21 545	37 017
Västmanlands	39	204	471	3 227	6 429	8 731	24 478	43 579
Kopparbergs	93	187	258	1 271	2 112	3 714	3 767	11 402
Gävleborgs	230	364	509	1 554	2 551	2 155	8 242	15 605
Västernorrlands	122	194	302	790	1 952	2 167	4 288	9 815
Jämtlands	92	123	227	364	1 259	2 455	1 218	5 738
Västerbottens	123	324	687	2 925	3 823	9 670	14 953	32 505
Norrbottns	60	71	163	338	738	437	4 990	6 797
<i>Produktionsområden</i>								
Götalands södra slättbygder	96	722	5 617	54 383	119 685	156 099	374 473	711 075
» mellanbygder	284	1 318	5 956	44 182	83 820	105 350	219 275	460 185
» slättbygder	162	743	4 072	24 128	57 388	70 664	200 183	357 340
Svealands slättbygder	213	792	2 845	16 586	36 531	53 266	138 475	248 708
Götalands skogsbygder	979	3 345	12 453	60 230	81 674	76 259	144 818	379 758
Mellersta Sveriges skogsbygder	225	460	885	3 949	6 464	6 990	17 789	36 762
Nedre Norrland	460	686	869	2 311	5 353	6 460	14 547	30 686
Övre Norrland	207	420	928	3 263	4 561	10 107	19 943	39 429
<i>Hela riket</i>								
1990	2 626	8 486	33 625	209 032	395 476	485 195	1 129 503	2 263 943
1989	2 828	9 415	35 787	238 688	425 213	486 628	1 065 101	2 263 660
1988	3 056	10 120	39 198	252 292	447 273	481 697	1 040 728	2 274 364
1987	3 268	10 662	41 266	262 222	439 576	461 215	1 016 172	2 234 381
1986	3 751	11 404	45 091	291 584	479 894	514 199	1 092 745	2 438 668

Källa: SCB Lantbruksregistret.

Av tabell 9.37 framgår att antalet svin minskat med 7 % under den senaste femårsperioden. Det är antalet svin i besättningar med högst 249 svin som svarar för denna minskning (22 %) medan antalet svin i besättningar med minst 250 svin under samma period varit i huvudsak oförändrat eller ökat något.

Tabell 9.38 på nästa sida visar också den snabba omstruktureringen av svinproduktionen. Sedan 1986 har antalet företag med svin minskat med drygt 23 % och det är de mindre företagen som minskat mest. Under femårsperioden har sålunda företag med mindre än 250 svin minskat med 26 % medan antalet företag med minst 250 svin har minskat med 4 %.

Tabell 9.38
Antal företag med respektive utan svin efter besättningsstorlek 1990
Number of holdings with or without pigs by size of stocks in 1990

Område Storleksgrupp	Företag med svin; besättningsstorlek, antal svin							Summa	Företag utan svin
	1 – 2	3 – 9	10 – 24	25 – 99	100 – 249	250 – 499	Över 499		
<i>Län</i>									
Stockholms	23	18	23	22	10	13	12	121	1 812
Uppsala	48	51	72	112	90	44	29	446	2 723
Södermanlands	33	27	33	59	46	30	31	259	2 080
Östergötlands	49	45	45	72	92	44	60	407	3 873
Jönköpings	117	100	79	104	38	19	14	471	4 528
Kronobergs	87	80	75	94	39	22	17	414	3 183
Kalmar	114	72	62	92	75	63	67	545	3 788
Gotlands	67	81	84	146	90	44	25	537	1 741
Blekinge	67	45	36	66	52	41	43	350	1 429
Kristianstads	95	158	318	702	425	258	191	2 147	4 076
Malmöhus	68	133	319	860	524	249	174	2 327	4 505
Hallands	84	140	293	644	442	216	141	1 960	3 087
Göteborgs o Bohus	78	60	80	97	37	16	14	382	3 536
Älvsborgs	117	118	183	203	99	56	29	805	6 905
Skaraborgs	82	105	187	344	253	154	136	1 261	6 473
Värmlands	93	38	19	36	29	23	32	270	4 759
Örebro	14	27	26	32	31	23	23	176	2 772
Västmanlands	25	41	29	55	39	25	24	238	2 395
Kopparbergs	56	40	17	27	11	11	5	167	2 757
Gävleborgs	142	75	33	31	16	6	11	314	3 323
Västernorrlands	84	37	20	17	11	6	5	180	3 534
Jämtlands	64	24	14	9	9	7	2	129	2 820
Västerbottens	80	69	42	57	25	26	16	315	4 217
Norrbottnens	36	17	10	7	5	1	4	80	2 328
<i>Produktionsområden</i>									
Götalands södra slättbygder	65	130	338	958	767	453	338	3 049	4 952
» mellanbygder	184	235	370	834	517	298	220	2 658	6 590
» norra slättbygder	107	128	251	453	353	205	193	1 690	9 576
Svealands slättbygder	137	153	177	288	226	152	139	1 272	11 862
Götalands skogsbygder	652	629	793	1 165	522	223	156	4 140	24 391
Mellersta Sveriges skogsbygder	147	96	56	76	40	21	20	456	8 549
Nedre Norrland	300	140	58	50	33	18	19	618	9 465
Övre Norrland	131	90	56	64	30	27	20	418	7 259
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>									
0,0 – 2,0	–	–	–	–	–	55	97	152	233
2,1 – 5,0	269	141	118	107	25	7	8	675	14 282
5,1 – 10,0	413	348	353	421	69	22	7	1 633	17 387
10,1 – 20,0	471	471	651	1 052	394	112	36	3 187	17 645
20,1 – 30,0	235	249	381	859	503	176	57	2 460	9 717
30,1 – 50,0	225	251	387	864	745	386	157	3 015	11 208
50,1 – 100,0	91	115	185	508	634	465	384	2 382	8 966
Över 100,0	19	26	24	77	118	174	359	797	3 206
<i>Hela riket</i>									
1990	1 723	1 601	2 099	3 888	2 488	1 397	1 105	14 301	82 644
1989	1 869	1 762	2 209	4 402	2 669	1 409	1 087	15 407	83 493
1988	2 017	1 896	2 424	4 597	2 825	1 410	1 084	16 253	84 996
1987	2 154	1 997	2 573	4 842	2 773	1 339	1 039	16 717	87 191
1986	2 500	2 155	2 809	5 367	3 061	1 489	1 117	18 498	88 115

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som framgår av tabell 9.39 är antalet företag med liten åkerareal och minst 250 svin relativt litet (omkring 1 % av samtliga företag med svin).

Andelen företag med svin varierar mycket mellan olika delar av landet. "Svintätast" är Götalands södra slättbygder, där mer än vart tredje företag har svin. I Norrland har endast vart sjuttonde företag svin.

Tabell 9.39
Antal företag med svin 1990
Number of holdings with pigs in 1990

Område	Företag med mer än 2,0 hektar åkermark		Företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 250 svin
	Totala antalet företag	Antalet företag med svin	
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 904	2 994	55
» mellanbygder	9 168	2 617	41
» norra slättbygder	11 209	1 672	18
Svealands slättbygder	13 096	1 259	13
Götalands skogsbygder	28 449	4 120	20
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 989	452	4
Nedre Norrland	10 075	618	–
Övre Norrland	7 670	417	1
<i>Hela riket</i>			
1990	96 560	14 149	152
1989	96 553	15 277	130
1988	100 906	16 130	123
1987	103 591	16 614	103
1986	106 279	18 387	111

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Tabell 9.40 visar att svinskötsel ofta, även för stora svinbesättningar, kombineras med annan husdjurskötsel.

Annan publicering

Uppgifterna om antal svin och antal företag med svin är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.40
Antal företag med svin och andra djurslag 1990
Number of holdings with pigs and other livestock in 1990

Slag av företag	Med enbart svin	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med svin</i>			
Med 1 – 9 svin	327	2 997	3 324
» 10 – 24 »	286	1 813	2 099
» 25 – 99 »	1 019	2 869	3 888
» över 99 svin	2 704	2 286	4 990
Summa	4 336	9 965	14 301

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Kontrollverksamheten

Suggkontrollen

Suggkontroll finns i två former, nämligen officiell kontroll och brukskontroll.

I den officiella formen redovisas djurens identitet och härstamning. Djurägaren registrerar antalet levande och döda smågrisar per kull vid födseln. Antalet överlevande grisar kontrolleras två till sex veckor efter födseln av en serviceassistent. Uppgifter över antal överlevande grisar per kull ger tillsammans med grisningsintervall underlag för beräkning av antal kontrollerade grisar per sugga och år.

Genom brukskontrollen registreras uppgifter om djurens identitet och härstamning. Producenten redovisar antal födda och avvanda grisar per kull. Dessa uppgifter ger tillsammans med siffror över grisningsintervall underlag för beräkning av antal avvanda grisar per sugga och år.

Databearbetad suggkontroll omfattade 1989/90 ca 22 % av samtliga suggor. Anslutningen är högst bland större besättningar.

Bland suggorna i officiell kontroll märks en förskjutning från Lantras mot Yorkshire, Hampshire och Duroc, vilket hör ihop med ökad inriktning på korsningsavel.

Tabell 9.41
Suggkontrollens omfattning 1989/90¹
Number of herds in the sow litter recording in 1989/90

Förening	Antal besättningar			Antal suggor					Brukskontroll ²
	Officiell kontroll		Brukskontroll	Officiell kontroll					
	Samtliga	Därav galtproducerande		Totalt	Därav Lantras	Yorkshire	Hampshire		
Skånek	177	28	344	5 405	1 848	1 337	513	0	13 308
Avelspoolen	46	12	26	2 111	686	405	3	155	1 190
Kristianstad-Blekinge Slakteriförening	26	5	49	1 218	190	436	99	0	2 374
Kalmar läns Slakterier	17	5	7	1 176	272	449	56	0	470
Kronobergs läns Slakteriförening	26	1	22	706	283	22	0	0	222
Scan Väst, Varberg	40	4	60	1 454	594	171	81	0	2 256
Scan Väst, Kil	12	3	6	317	8	210	0	0	42
Södra Älvsborgs Husdjursskötsel	11	1	1	496	351	12	3	0	57
Skara Semin	102	7	139	3 432	1 249	619	103	0	3 693
Farmek, Visby	42	3	10	1 293	264	104	0	1	190
Farmek, Linköping	24	2	30	1 060	359	120	0	0	848
Farmek, Nyköping	7	1	36	378	129	95	0	0	1 182
Farmek, Örebro	7	2	33	567	233	26	30	0	1 219
Farmek, Västerås	10	5	7	499	217	267	5	0	315
Farmek, Uppsala	10	2	24	384	64	50	46	0	1 321
NNP Husdjurstjänst	—	—	1	—	—	—	—	—	61
Norrlands Slakteriförening, Södra	2	0	5	87	42	0	0	0	204
Norrlands Slakteriförening, Norra	6	5	1	292	111	123	27	0	48
Norrbotten	2	0	0	61	8	0	0	0	0
Totalt									
1989/90	567	86	801	20 936	6 908	4 446	966	156	29 000
1988/89	602	85	790	22 502	7 915	4 585	1 235	187	28 062
1987/88	642	83	715	23 499	8 651	4 357	1 169	192	24 474
1986/87	651	89	692	22 773	8 575	4 079	1 071	207	24 321
1985/86	670	99	702	24 096	9 936	4 002	1 053	203	26 355

1) Avser perioden september – augusti.

2) Avser databearbetad brukskontroll.

Källa: Svensk Husdjursskötsel, suggkontrollen.

Tabell 9.42
Resultat från suggkontrollen 1987/88–1989/90¹
Results of the sow litter recording 1987/88–1989/90

		Officiell kontroll ²				Grisningsintervall, dagar	Antal kontrollerade grisar per sugga och år	Brukskontroll				Antal avvanda grisar per sugga och år	
		Antal grisningar	Medelantal grisar per kull		Ålder vid grisning, dagar			Antal grisningar	Medelantal grisar per kull		Ålder vid grisning, dagar		Grisningsintervall, dagar
		Vid födseln	Vid kontroll				Vid födseln	Vid avvänjning					
1987/88	Gyltor	5 907	10,1	8,7	377				8 286	10,2	9,0	183	
	Suggor	23 253	11,8	9,6		177	19,4		34 980	12,0	9,5	174	19,7
1988/89	Gyltor	5 539	10,2	8,7	380				9 875	10,2	8,9	385	
	Suggor	21 442	11,8	9,5		177	19,4		37 455	12,0	9,5	173	19,8
1989/90	Gyltor	5 087	10,4	9,0	383				10 311	10,3	8,9	385	
	Suggor	20 577	11,9	9,6		176	19,7		41 732	12,0	9,6	171	20,1

1) Avser perioden september – augusti.

2) Resultaten avser officiell kontroll exkl avelsbesättningar.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, suggkontrollen.

Som framgår av tabellen är skillnaderna mellan de två kontrollformerna små.

Den genomsnittliga åldern vid första grisning är 12,6 månader och det genomsnittliga intervallet mellan grisningar

5,7 månader. I medeltal producerade varje sugga 19,8 avvanda grisar per år. Antalet har från början av åttiotalet ökat med ca två grisar, främst beroende på att grisionsintervallen minskat.

Svinstamkontrollen

Kontrollen äger rum vid särskilda kontrollstationer som godkänts av lantbruksstyrelsen. Under 1990 fanns det fyra sådana stationer. För att få delta i kontrollen måste besättningarna uppfylla vissa krav på bl a besättningsstorlek, härstamning, rastillhörighet och hälsotillstånd.

Efter varje avelsdjur som skall avkommebedömas tar man ut grupper om två smågrisar som levereras till kontrollstationen. Kontrollen börjar när grisarna uppnått en medelvikt av 30 kilogram och avslutas vid ca 104 kilograms levande vikt. Grisarna utfodras efter en foderplan, som är gemensam för alla kontrollstationer. Grisarnas foderförbrukning och vikt antecknas varje vecka. Efter avslutad kontroll beräknas bl a grisarnas genomsnittliga viktökning och foderförbrukning och efter slakt mäts även grisarnas slaktegenskaper.

Under 1989/90 kontrollerades ca 4 500 svin. Av dessa var 35 % av lantras, 37 % av yorkshire, 21 % av hampshire, 3 % av duroc och 4 % korsningsdjur av hampshire – duroc. Prövningskapaciteten har varit i stort sett oförändrad. Med den starka inriktningen på flerraskorsning har prövningen främst av hampshire ökat medan prövning av lantras och yorkshire minskat eller varit oförändrad under den senaste femårsperioden. Svin av lantras och yorkshireras har haft de bästa resultaten både vad avser tillväxt och foderutnyttjande samt slaktresultat under den senaste femårsperioden.

Annan publicering

Uppgifter om kontrollverksamheten för svin är hämtade ur Svensk Husdjurskötsels meddelanden.

Tabell 9.43

Svinstamkontrollens omfattning samt medeltal av uppnådda resultat 1985/86–1989/90¹

Scope of the pig progeny testing and averages of the results in 1985/86–1989/90

Ras; år	Antal kontrollerade svin	Vikt vid slakt, kg	Tillväxt per djur och dag, gram	Foderförbrukning: Kg foder per kg tillväxt	Slaktresultat Kroppslängd, cm	Ryggspäckets tjocklek mm	Andel kött i slaktkroppen, procent
<i>Lantras</i>							
1989/90	1 572	104,2	929	2,69	100,1	21,7	60,8
1988/89	1 642	103,8	932	2,70	99,6	22,3	60,2
1987/88	1 774	102,3	919	2,71	99,4	21,5	60,2
1986/87	1 692	102,6	927	2,70	100,1	21,5	60,6
1985/86	1 840	102,4	914	2,74	100,3	21,8	59,7
<i>Yorkshire</i>							
1989/90	1 664	104,5	936	2,66	97,2	23,2	61,1
1988/89	1 656	103,9	939	2,66	96,8	24,0	60,5
1987/88	1 632	102,4	928	2,65	97,0	23,0	60,7
1986/87	1 598	102,8	935	2,65	97,4	23,2	60,7
1985/86	1 554	102,4	913	2,71	97,9	23,7	59,7
<i>Hampshire</i>							
1989/90	908	104,2	899	2,73	93,1	23,9	61,4
1988/89	1 020	103,7	903	2,73	92,8	24,9	60,8
1987/88	1 092	102,2	884	2,75	92,7	24,5	60,8
1986/87	936	102,5	886	2,76	93,4	24,5	60,4
1985/86	810	102,2	866	2,82	93,6	24,5	60,5
<i>Duroc</i>							
1989/90	146	104,5	888	2,83	95,6	25,3	58,7
1988/89	142	103,7	920	2,72	95,0	25,5	58,6
1987/88	130	102,5	892	2,75	95,5	24,7	58,6
1986/87	276	102,6	896	2,77	95,3	24,8	58,4
1985/86	310	102,0	870	2,86	94,7	25,3	58,4

1) Avser perioden september – augusti.

Källa: Svensk Husdjurskötsel, svinstamkontrollen.

Galtar och betäckta suggor

SCB insamlar varje månad uppgifter om antalet galtar och antalet betäckta suggor. Uppgifterna används bl a för prognoser över svinslakten.

Galthållarregistret aktualiseras fortlöpande genom att Svensk Husdjurskötsel till SCB rapporterar försäljningar av nytillkomna galtar från besättningar inom suggkontrollen. Dessutom inhämtas uppgifter om andrahandsförsäljningar av galtar direkt från säljarna.

Tabell 9.44
Antal betäckta suggor och medelantal tjänstbara galtar 1990

Number of covered sows and average number of boars in 1990

Område	Betäckta suggor	Tjänstbara galtar, årsmedeltal
<i>Län</i>		
Stockholms	2 159	46
Uppsala	15 066	302
Södermanlands	14 529	228
Östergötlands	18 372	318
Jönköpings	6 566	172
Kronobergs	8 753	192
Kalmar	21 101	336
Gotlands	12 215	238
Blekinge	7 493	158
Kristianstads	75 243	1 260
Malmöhus	84 799	1 583
Hallands	59 879	1 057
Göteborgs o Bohus	4 759	110
Älvsborgs	15 559	342
Skaraborgs	46 474	895
Värmlands	6 356	149
Örebro	5 828	118
Västmanlands	9 305	164
Kopparbergs	2 441	58
Gävleborgs	2 872	70
Västernorrlands	1 870	47
Jämtlands	994	28
Västerbottens	6 526	145
Norrbottnens	1 383	27
<i>Hela riket</i>		
1990	430 542	8 043
1989	452 900	8 763
1988	481 805	9 331
1987	463 143	9 136
1986	478 436	9 777

Källa: SCB, galt- och betäckningsstatistik (totalundersökning).

Djursjukdomar

Tabell 9.45
Frekvenser av olika sjukdomar hos svin 1990
Frequencies of different diseases of pigs in 1990

Område	Svinsjukdomar	
	Agalakti hos sugga ¹	Spädgrisenteriter ²
<i>Län</i>		
Stockholms	1,4	0,5
Uppsala	1,9	0,8
Södermanlands	1,2	0,1
Östergötlands	1,1	0,3
Jönköpings	1,3	0,2
Kronobergs	2,0	0,5
Kalmar	0,9	0,1
Gotlands	1,9	0,3
Blekinge	2,2	0,9
Kristianstads	1,9	0,7
Malmöhus	4,6	1,6
Hallands	2,6	1,1
Göteborgs o Bohus	1,7	0,2
Älvsborgs	3,2	0,8
Skaraborgs	2,2	0,4
Värmlands	2,3	0,1
Örebro	1,2	0,4
Västmanlands	1,2	0,2
Kopparbergs	2,1	0,3
Gävleborgs	1,7	0,1
Västernorrlands	0,4	1,1
Jämtlands	1,7	—
Västerbottens	0,8	0,1
Norrbottnens	0,4	0,2
<i>Hela riket</i>		
1990	2,5	0,8
1989	2,9	1,2
1988	3,0	2,0

1) Grisningsfeber.

2) Diarréer.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Annan publicering

Uppgifterna rörande galt och betäckningsstatistiken är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 21.

Uppgifterna om djursjukdomar är hämtade ur veterinärernas årsberättelser, årligen sedan 1972, Lantbruksstyrelsen, allmänna veterinärenheten (stencil).

Slakt

Av tabellen framgår bl a att den totala slakten av svin minskat med ca 4 % jämfört med 1989. Medelslaktvikterna har ökat något från 1986 till 1990.

Annan publicering

I Jordbruksekonomiska meddelanden har uppgifter om antalet besiktigade resp godkända slaktdjur redovisats varje månad sedan 1950.

Tabell 9.46
Antal slaktkroppar av svin och medelslaktvikter 1990
Number of slaughtered animals and average weight of carcasses in 1990

Antal slaktkroppar; medel- slaktvikter; typ av slakt	Svin inkl spädgris
Antal slaktkroppar	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	3 632 250
Hemslakt	20 600
<i>Summa</i>	
1990	3 652 850
1989	3 824 363
1988	3 711 127
1987	3 615 116
1986	3 918 019
Medelslaktvikter, kilogram	
<i>Typ av slakt</i>	
Godkänd slakt	80,2
Hemslakt	79,5
<i>Summa</i>	
1990	80,2
1989	80,2
1988	80,7
1987	79,6
1986	79,0

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Höns

Antal, besättningar

Uppgifter om antal höns erhålles årligen genom lantbruksregistret.

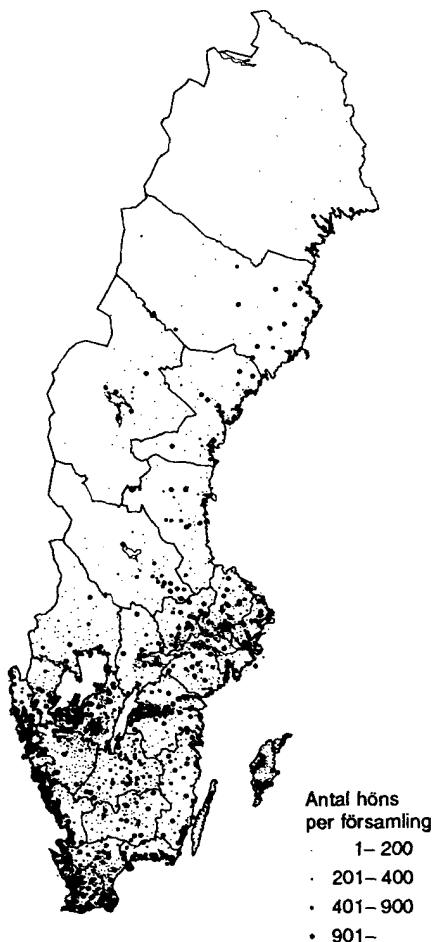
Den 14 juni 1990 fanns höns vid 12 900 företag och kycklingar av värpras vid 1 900 företag. Slaktkycklingar fanns vid ca 80 företag.

De län som har flest värphöns är Östergötlands, Malmöhus och Hallands län. Nästan 40 % av landets värphöns finns i något av dessa tre län. I Norrland finns endast ca 5 % av värphönsen.

Karta 9.48

Den geografiska fördelningen av höns 1990

Distribution of hens in 1990

Tabell 9.47
Antal höns 1990
Number of fowls in 1990

Område	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slaktkycklingar	
<i>Län</i>				
Stockholms	184 442	23 680	—	208 122
Uppsala	223 675	47 916	—	271 591
Södermanlands	229 700	48 402	162 000	440 102
Östergötlands	836 742	299 661	7 000	1 143 403
Jönköpings	83 457	103 999	33 000	220 456
Kronobergs	104 623	123 210	63 700	291 533
Kalmar	496 879	184 523	163 000	844 402
Gotlands	137 973	21 325	192 918	352 216
Blekinge	247 999	55 915	771 800	1 075 714
Kristianstads	484 856	84 324	634 480	1 203 660
Malmöhus	759 561	336 610	250 900	1 347 071
Hallands	951 358	355 901	288 000	1 595 259
Göteborgs o Bohus	91 871	44 945	—	136 816
Älvsborgs	331 795	168 824	34 500	535 119
Skaraborgs	512 247	119 929	118 500	750 676
Värmlands	60 625	8 431	—	69 056
Örebro	134 574	48 744	18 000	201 318
Västmanlands	97 388	4 185	6 000	107 573
Kopparbergs	80 631	6 113	—	86 744
Gävleborgs	49 243	23 377	—	72 620
Västernorrlands	90 739	20 458	—	111 197
Jämtlands	42 032	6 728	—	48 760
Västerbottens	93 693	38 174	—	131 867
Norrbottns	65 840	302	—	66 142
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	1 228 814	523 250	607 900	2 359 964
» mellanbygder	1 053 244	266 244	1 315 598	2 635 086
» norra slättbygder	1 140 507	414 424	125 500	1 680 431
Svealands slättbygder	848 088	145 850	186 000	1 179 938
Götalands skogsbygder	1 415 212	654 143	508 800	2 578 155
Mellersta Sveriges skogsbygder	374 267	104 257	—	478 524
Nedre Norrland	171 825	28 997	—	200 822
Övre Norrland	159 986	38 511	—	198 497
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>				
0,0 – 2,0	2 587 320	1 172 798	963 498	4 723 616
2,1 – 5,0	113 249	6 850	73 200	193 299
5,1 – 10,0	242 463	69 559	—	312 022
10,1 – 20,0	576 715	146 394	263 300	986 409
20,1 – 30,0	399 189	87 721	131 500	618 410
30,1 – 50,0	712 827	183 973	426 300	1 323 100
50,1 – 100,0	878 649	241 268	345 500	1 465 417
Över 100,0	881 531	267 113	540 500	1 689 144
<i>Hela riket</i>				
1990	6 391 943	2 175 676	2 743 798	11 311 417
1989	6 366 499	2 267 732	2 524 830	11 159 061
1988	6 411 821	2 274 343	2 311 850	10 998 014
1987	6 369 789	2 161 279	2 289 383	10 820 451
1986	6 376 560	2 151 120	2 894 151	11 421 831

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Som tidigare nämnts har djurbidrag betalats ut vid tre tillfällen. Äggproduktionen berördes av den utbetalning som skedde i juni 1990. Ett av underlagen var lantbruksregistret. Denna utbetalning har bl a medfört att även några större hönsbesättningar som tidigare saknats i LBR har tillkommit under 1990.

Ca 40 % av antalet höns och drygt hälften av antalet kycklingar av värpras respektive slaktkycklingar finns vid stora djurbesättningar på företag med högst 2,0 hektar åkermark.

Tabell 9.49

Antal höns vid företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 1000 höns (inklusive kycklingar) 1990

Number of fowls at holdings not exceeding 2,0 hectares of arable land and with at least 1000 fowls or chickens in 1990

Område	Höns och kycklingar			Summa
	Höns	Kycklingar av värpras	Slaktkycklingar	
<i>Produktionsområden</i>				
Götalands södra slättbygder	580 342	291 398	145 100	1 016 840
» mellanbygder	520 890	157 950	460 898	1 139 738
» norra slättbygder	304 450	120 590	76 000	501 040
Svealands slättbygder	238 976	74 060	60 500	373 536
Götalands skogsbygder	644 487	389 700	221 000	1 255 187
Mellersta Sveriges skogsbygder	221 800	78 100	–	299 900
Nedre Norrland	22 175	26 500	–	48 675
Övre Norrland	54 200	34 500	–	88 700
<i>Hela riket</i>				
1990	2 587 320	1 172 798	963 498	4 723 616
1989	2 273 073	1 103 486	1 098 330	4 474 889
1988	2 233 404	1 133 919	1 117 150	4 484 473
1987	2 186 683	1 083 019	1 005 133	4 274 835
1986	2 235 505	1 113 159	1 352 251	4 700 915

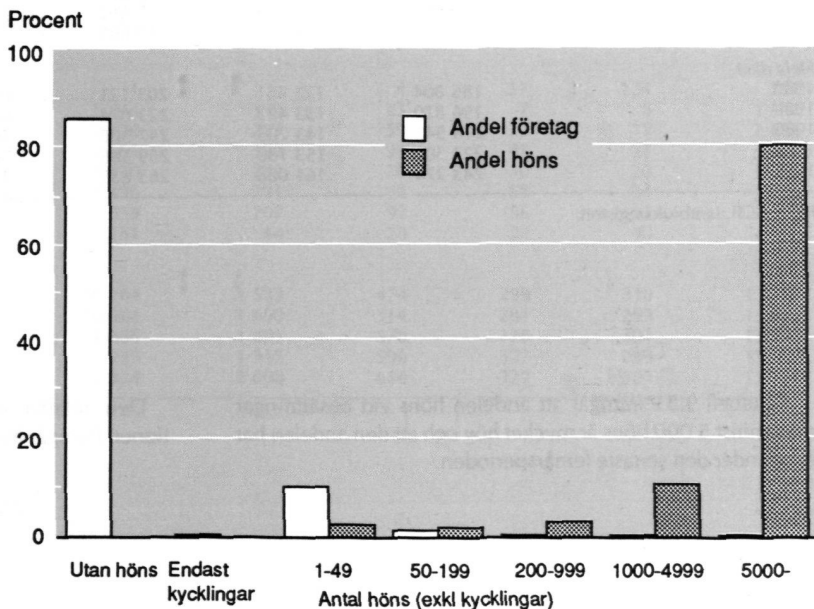
Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av diagrammet framgår att en mycket stor andel av hönsen (drygt 80 %) finns vid företag med mer än 5 000 höns. Andelen företag i denna storleksgrupp är däremot mycket liten (2 % av totala antalet företag med höns).

Diagram 9.50

Antal företag och höns procentuellt fördelade efter hönsbesättningarnas storlek 1990

Number of holdings and number of fowls distributed by size of stocks in 1990

Tabell 9.51
Antal höns (exkl kycklingar) efter besättningsstorlek 1990
Number of fowls by size of stocks in 1990

Område	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)					Summa
	1 – 49	50 – 199	200 – 999	1 000 – 4 999	Över 4 999	
<i>Län</i>						
Stockholms	3 804	4 915	6 630	7 493	161 600	184 442
Uppsala	6 674	7 527	9 370	21 860	178 244	223 675
Södermanlands	5 526	4 750	10 070	14 200	195 154	229 700
Östergötlands	8 396	7 065	7 466	67 048	746 767	836 742
Jönköpings	21 482	6 935	4 070	12 050	38 920	83 457
Kronobergs	9 766	3 240	2 650	12 000	76 967	104 623
Kalmar	14 450	5 962	6 225	31 102	439 140	496 879
Gotlands	3 849	1 733	4 473	42 970	84 948	137 973
Blekinge	4 071	2 100	8 120	29 510	204 198	247 999
Kristianstads	13 241	7 183	11 219	47 510	405 703	484 856
Malmöhus	14 054	10 403	23 762	40 770	670 572	759 561
Hallands	8 063	9 471	28 598	127 874	777 352	951 358
Göteborgs o Bohus	10 946	9 108	9 912	8 500	53 405	91 871
Älvsborgs	18 217	9 010	10 574	28 225	265 769	331 795
Skaraborgs	14 393	13 019	15 200	92 015	377 620	512 247
Värmlands	4 874	2 142	3 600	7 900	42 109	60 625
Örebro	4 688	4 776	6 885	17 091	101 134	134 574
Västmanlands	3 659	3 844	12 000	34 885	43 000	97 388
Kopparbergs	3 300	2 924	4 540	9 200	60 667	80 631
Gävleborgs	3 609	1 962	2 947	7 075	33 650	49 243
Västernorrlands	3 314	1 265	2 460	11 400	72 300	90 739
Jämtlands	2 667	910	1 755	3 800	32 900	42 032
Västerbottens	1 996	1 592	10 105	12 200	67 800	93 693
Norrbottnens	765	625	500	7 200	56 750	65 840
<i>Produktionsområden</i>						
Götalands södra slättbygder	13 563	13 026	42 033	124 232	1 035 960	1 228 814
» mellanbygder	20 816	10 036	17 790	114 192	890 410	1 053 244
» norra slättbygder	19 791	19 280	22 941	153 763	924 732	1 140 507
Svealands slättbygder	22 530	25 967	43 605	97 929	658 057	848 088
Götalands skogsbygder	83 849	40 437	47 670	138 887	1 104 369	1 415 212
Mellersta Sveriges skogsbygder	12 697	6 854	10 825	18 700	325 191	374 267
Nedre Norrland	9 454	4 534	7 662	26 775	123 400	171 825
Övre Norrland	3 104	2 327	10 605	19 400	124 550	159 986
<i>Hela riket</i>						
1990	185 804	122 461	203 131	693 878	5 186 669	6 391 943
1989	196 870	133 423	223 074	647 315	5 165 817	6 366 499
1988	214 546	143 203	247 308	761 433	5 045 331	6 411 821
1987	223 302	153 130	259 588	760 282	4 973 487	6 369 789
1986	243 274	161 008	263 835	748 491	4 959 952	6 376 560

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.51 framgår att andelen höns vid besättningar med minst 5 000 höns är mycket hög och att den andelen har ökat under den senaste femårsperioden.

Den relativt snabba omstruktureringen av äggproduktionen framgår även av tabell 9.52 på nästa sida.

Tabell 9.52
Antal företag med höns efter besättningsstorlek 1990
Number of holdings with fowls by size of stocks in 1990

Område; storleksgrupp	Besättningsstorlek, antal höns (exklusive kycklingar)						Summa
	0	1 – 49	50 – 199	200 – 999	1 000 – 4 999	Över 4 999	
<i>Län</i>							
Stockholms	2	190	62	15	5	10	284
Uppsala	13	332	89	25	11	9	479
Södermanlands	12	262	55	22	6	8	365
Östergötlands	17	424	89	20	26	47	623
Jönköpings	24	1 236	88	10	6	3	1 367
Kronobergs	15	579	47	5	3	8	657
Kalmar	28	781	82	17	13	18	939
Gotlands	8	216	21	7	16	9	277
Blekinge	25	234	27	16	14	15	331
Kristianstads	43	767	91	27	19	20	967
Malmöhus	43	777	134	48	20	25	1 047
Hallands	25	454	105	60	58	49	751
Göteborgs o Bohus	22	562	115	27	4	6	736
Älvsborgs	31	1 034	112	28	11	17	1 233
Skaraborgs	26	691	160	45	36	28	986
Värmlands	7	300	29	8	3	4	351
Örebro	12	253	58	17	9	8	357
Västmanlands	5	178	51	26	14	3	277
Kopparbergs	3	179	39	11	4	3	239
Gävleborgs	7	205	25	8	4	1	250
Västernorrlands	11	235	16	6	5	5	278
Jämtlands	5	173	14	5	1	3	201
Västerbottens	11	152	16	20	8	5	212
Norrbottns	2	70	8	1	3	6	90
<i>Produktionsområden</i>							
Götalands södra slättbygder	57	750	159	90	53	59	1 168
» mellanbygder	58	1 148	139	37	48	43	1 473
» norra slättbygder	43	959	232	64	58	64	1 420
Svealands slättbygder	40	1 118	318	101	46	36	1 659
Götalands skogsbygder	147	4 736	510	114	63	70	5 640
Mellersta Sveriges skogsbygder	16	723	89	27	9	16	880
Nedre Norrland	22	598	60	20	11	11	722
Övre Norrland	14	252	26	21	11	11	335
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>							
0,0 – 2,0	51	1	–	4	57	124	237
2,1 – 5,0	45	1 444	116	23	7	5	1 640
5,1 – 10,0	74	2 238	251	59	22	12	2 656
10,1 – 20,0	83	2 665	392	98	47	24	3 309
20,1 – 30,0	34	1 430	232	78	30	20	1 824
30,1 – 50,0	54	1 496	291	92	58	34	2 025
50,1 – 100,0	38	859	207	92	56	51	1 303
Över 100,0	18	151	44	28	22	40	303
<i>Hela riket</i>							
1990	397	10 284	1 533	474	299	310	13 297
1989	425	10 804	1 650	514	281	299	13 973
1988	443	11 688	1 803	570	326	301	15 131
1987	461	12 225	1 915	596	327	299	15 823
1986	527	13 334	2 008	614	322	307	17 112

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.53 framgår att antalet företag med höns har minskat med drygt en femtedel under den senaste femårsperioden. Även andelen företag med höns har minskat något.

Tabell 9.53
Antal företag med höns (exkl kycklingar) 1990
Number of holdings with fowls in 1990

Område	Företag med mer än 2,0 hektar åkermark		Företag med högst 2,0 hektar åkermark och minst 1 000 höns inkl kycklingar
	Totala antalet företag	Totala antalet med höns exkl kycklingar	
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	7 904	1 075	36
» mellanbygder	9 168	1 385	30
» norra slättbygder	11 209	1 345	32
Svealands slättbygder	13 096	1 599	20
Götalands skogsbygder	28 449	5 446	47
Mellersta Sveriges skogsbygder	8 989	854	10
Nedre Norrland	10 075	694	6
Övre Norrland	7 670	316	5
<i>Hela riket</i>			
1990	96 560	12 714	186
1989	98 553	13 381	167
1988	100 906	14 688	165
1987	103 591	15 196	166
1986	106 279	16 411	169

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Av tabell 9.54 framgår bl a att företagen med få höns i regel också har andra husdjur. De stora besättningarna, med 5 000 höns eller fler, finns däremot vanligen vid företag som endast har höns.

Annan publicering

Uppgifter om antal höns och antal företag med höns är hämtade ur Statistiska meddelanden, serie J 20, från Lantbrukets företagsregister.

Tabell 9.54
Antal företag med höns (inkl kycklingar) och andra djurslag 1990

Number of holdings with fowls and other livestock in 1990

Slag av företag	Med enbart höns (inkl kycklingar)	Med även andra djurslag	Summa
<i>Företag med höns och kycklingar</i>			
Utan höns	134	263	397
Med 1 – 49 höns ¹	1 426	8 858	10 284
» 50 – 199 höns ¹	336	1 197	1 533
» 200 – 999 höns ¹	159	315	474
» 1 000 – 4 999 höns ¹	169	130	299
» över 5000 höns ¹	246	64	310
Summa	2 470	10 827	13 297

1) Exkl kycklingar.

Getter

I lantbruksregistret 1989 insamlades uppgifter om antalet getter vid företag med mer än 2,0 hektar åker.

Uppgifterna visar att av 4 300 getter i landet finns två tredjedelar i Norrland. Nästan hälften av getterna finns vid företag med högst 10 hektar åkermark.

Tabell 9.55
Antal getter¹ 1989
Number of goats in 1989

Område	Getter födda 1988 och tidigare	Killingar	Antal företag med getter inkl killingar
<i>Län</i>			
Stockholms	134	136	18
Uppsala	12	15	7
Södermanlands	29	6	10
Östergötlands	16	4	11
Jönköpings	27	7	17
Kronobergs	36	24	20
Kalmar	8	1	6
Gotlands	66	114	3
Blekinge	7	4	6
Kristianstads	147	75	27
Malmöhus	49	12	30
Hallands	20	6	12
Göteborgs o Bohus	32	21	15
Älvsborgs	22	8	14
Skaraborgs	82	70	15
Värmlands	46	23	20
Örebro	35	32	8
Västmanlands	46	30	9
Kopparbergs	172	62	27
Gävleborgs	204	67	35
Västernorrlands	302	114	34
Jämtlands	980	377	54
Västerbottens	238	114	30
Norrbottnens	145	99	11
<i>Produktionsområden</i>			
Götalands södra slättbygder	31	2	19
» mellanbygder	93	118	27
» norra slättbygder	53	20	20
Svealands slättbygder	226	186	49
Götalands skogsbygder	330	206	106
Mellersta Sveriges skogsbygder	186	83	40
Nedre Norrland	1 161	468	111
Övre Norrland	775	338	67
<i>Storleksgrupp, hektar åkermark</i>			
2,1 – 5,0	433	203	
5,1 – 10,0	956	357	
10,1 – 20,0	867	470	
20,1 – 30,0	216	115	
30,1 – 50,0	183	107	
50,1 – 100,0	57	33	
Över 100,0	143	136	
<i>Hela riket</i>			
1989	2 855	1 421	439
1986	3 179	1 321	549

1) Vid företag med mer än 2,0 hektar åkermark.

Källa: SCB, lantbruksregistret.

Pälsdjursskötsel

Antalet aktiva uppfödare av pälsdjur vid slutet av respektive år framgår av tabblån nedan.

År	Slag av djur					Summa
	Mink	Mink och räb	Räv	Chin-chilla	Övriga	
1989/90	255	38	43	47	21	404
1988/89	552
1987/88	366	71	85	62	57	641
1986/87	391	82	84	58	32	647
1985/86	383	89	79	56	–	607

Antalet aktiva pälsdjursuppfödare särredovisades inte 1988/89. Antalet aktiva minkuppfödare var då 439.

Antalet avelshonor redovisas i följande tabblån.

År	Slag av djur		
	Mink	Räv	Chin-chilla
1989/90	285 589	9 052	2 262
1988/89	439 271	13 028	2 502
1987/88	490 324	19 463	2 448
1986/87	479 355	21 847	2 189
1985/86	482 685	19 848	2 232

Uppgifter om pälsdjursskötsel är hämtade ur en årlig redovisning från Pälsdjursuppfödarens Riksförbund.

Rennäring

Uppgifter om antalet samebyar och antalet renar 1988 framgår av följande tablå.

<i>Område; typ av sameby</i>	<i>Antal byar 1988</i>	<i>Antal renar 1988</i>
Jämtlands län		
Fjällsameby	12	49 500
Västerbottens län		
Fjällsameby	6	46 000
Skogssameby	1	4 700
Norrbottnens län		
Fjällsameby	15	130 800
Skogssameby	9	42 200
Koncessionssameby	8	19 200
Hela riket	51	292 400

Uppgifter om rennäringen är hämtade från Lantbruksstyrelsens rennäringseenhet.

Biodling

I tablå nedan redovisas antalet medlemmar i Sveriges Biodlares Riksförbund, antalet bisamhällen och skörden av bihonung och vax under perioden 1986–1990.

<i>År</i>	<i>Antal med- lemmar</i>	<i>Antal bisamhällen</i>		<i>Skörd, 1 000 kg</i>	
		<i>Invintra- de föregå- ende höst</i>	<i>Därav vinterför- luster</i>	<i>Honung</i>	<i>Rensat vax</i>
1990	17 923	88 040	5 665	2 415	47
1989	17 964	95 422	6 358	4 656	59
1988	18 030	90 400	10 703	2 917	51
1987	18 403	90 866	11 870	2 548	49
1986	18 893	95 606	13 225	3 312	58

Uppgifter om biodling är hämtade ur Bitidning utgiven av Sveriges Biodlares Riksförbund och baseras ursprungligen på en postenkät bland förbundets medlemmar.

10 Förädling, handel och konsumtion

I detta kapitel redovisas uppgifter om jordbrukets leveranser av viktigare vegetabilie- och animalieprodukter samt vissa uppgifter om förädling vid kvarnar, slakterier och mejerier. Vidare redovisas kvantitets- och värdeuppgifter för konsumtionen samt sk försörjningsbalanser som årligen utförs av statens jordbruksnämnd. I fråga om utrikeshandeln redovisas värdet av olika jordbruksprodukter och livsmedel samt fördelningen av import och export på olika länder.

Kapitel 10 innehåller avsnitt om

- Produktion och försörjningsbalanser
- Konsumtion
- Utrikeshandel

Produktion och försörjningsbalanser

Spannmål, potatis, oljväxter

Kvantitetsuppgifter om jordbrukarnas leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl osv sammanställs och redovisas varje månad av jordbruksnämnden. Uppgifter om produktion av råsprit och stärkelse erhålls genom AB Skånebrännerier respektive Sveriges Stärkelseproducenters Förening.

Resultat

Beräknade försörjningsbalanser för spannmål, potatis och fettråvaror under 1989/90 samt för några tidigare år redovisas i tabellerna 10.1–2 och 10.4.

Den sammanlagda skörden av brödsäd och fodersäd uppgick 1989/90 till 5,5 miljoner ton. Vid jämförelse med 1988/89 års skörd var detta en ökning med 16 %.

Exporten av spannmål under 1989/90 uppgick för brödsäd och fodersäd till 590 respektive 377 tusental ton. Det innebär mer än dubbelt så stor exportvolym som 1988/89.

Jordbrukarnas leveranser av brödsäd i tusental ton under perioden 1985/86–1989/90 framgår av följande tablå.

År	Höstvete ¹	Vårvete ²	Råg
1989/90	1 427	165	297
1988/89	867	308	118
1987/88	1 029	388	128
1986/87	1 136	465	137
1985/86	905	385	164

- 1) Avser normalvete.
2) Avser kvalitetsvete.

Tabell 10.1

Försörjningsbalans för spannmål 1989/90. 1 000 ton

Balance sheet of grain resources 1989/90. 1 000 ton

	Brödsäd			Fodersäd ³	Summa					
	Vete	Råg	Totalt		1989/90	1988/89	1987/88	1986/87	1985/86	
Tillgångar										
Ingående lager ¹	506	108	614	707	1 321	1 392	1 291	1 862	1 804	
Skörd	1 751	319	2 070	3 422	5 492	4 725	5 134	5 823	5 622	
Import	46	5	51	14	65	130	275	87	100	
Summa	2 303	432	2 735	4 143	6 878	6 247	6 700	7 772	7 526	
Användning										
Förmalning ²	645	117	762	118	880	855	830	856	795	
Foder, utsäde och svinn	566	73	639	2 916	3 555	3 658	3 703	4 184	3 401	
Export	520	70	590	387	977	413	775	1 441	1 468	
Utgående lager ¹	572	172	744	722	1 466	1 321	1 392	1 291	1 862	
Summa	2 303	432	2 735	4 143	6 878	6 247	6 700	7 772	7 526	

1) Lager hos handelskvarnar, Svensk spannmålshandel, spannmåls- och utsädehandlare samt beräknade lager hos jordbrukare.

2) Avser även förbrukning vid grynkvarnar, bryggerier och brännerier.

3) Inklusivt malt omräknat till korn.

Tabell 10.2
Försörjningsbalans för potatis 1987/88–1989/90.
1 000 ton

Balance sheet of potatoe resources in 1987/88–1989/90.
1 000 ton

	1987/88	1988/89	1989/90
<i>Tillgångar</i>			
Skörd	957	1 283	1 179
Import	250	187	215
Summa	1 207	1 470	1 394
<i>Användning</i>			
Matpotatis	588	592	594
Fabrikspotatis ¹	301	349	324
Foder, utsäde och svinn	290	499	450
Export	28	30	26
Summa	1 207	1 470	1 394

1) Potatis för stärkelse och råsprit.

Anm. Uppgifterna avser regleringsår, dvs perioden september – augusti.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tillgången av potatis minskade 1989/90 med ca 5 % jämfört med 1988/89. Användningen av matpotatis var ungefärligt oförändrad, ca 590 000 ton, medan den använda kvantiteten potatis för stärkelse och råsprit minskade med ca 7 %.

Försörjningsbalansen för fettråvaror år 1989 visar inga större förändringar jämfört med föregående år. Produktionen, som till ungefär 2/3 utgörs av vegetabiliska oljor, uppgick till 172 000 ton. Importen ökade med ca 14 % till 168 000 ton.

Tabell 10.4
Försörjningsbalans för fettråvaror 1989. 1 000 ton

Balance sheet of crude fat resources in 1989. 1 000 ton

	Vegetabiliska oljor	Marina oljor	Animalliskt fett	Fettsyror	Summa				
					1989	1988	1987	1986	1985
<i>Tillgångar</i>									
Ingående lager	91	1	1	5	98	98	122	124	121
Produktion	118	4	48	2	172	183	166	156	148
Import	122	10	3	33	168	147	146	139	150
Summa	331	15	52	40	438	428	434	419	419
<i>Användning</i>									
Livsmedelsindustrin, förbrukning	75	7	5	–	87	99	99	102	104
Industriförbrukning för tekniska ändamål ¹	50	1	28	23	102	127	127	88	96
Export	72	4	18	12	106	104	111	106	95
Utgående lager	134	3	1	5	143	98	97	123	124
Summa	331	15	52	40	438	428	434	419	419

1) I förekommande fall inklusive beredningslagrens förändringar.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.3
Tillverkning av råsprit och stärkelse 1987/88–1990/91

Production of crude alcohol and starch in 1987/88–1990/91

Råsprit respektive stärkelse	1987/88	1988/89	1989/90	1990/91
Råsprit				
<i>Förbrukning vid tillverkningen, ton</i>				
Potatis	70 968	93 399	78 425	70 000 ¹
Spannmål	38 478	36 097	46 455	40 000 ¹
<i>Produktion, 1 000 liter</i>				
Råsprit, 50 %	42 281	46 942	49 373	44 200 ¹
Stärkelse				
<i>Förbrukning vid tillverkningen, ton</i>				
Potatis	225 522	256 221	244 823	236 036
<i>Produktion, ton</i>				
Stärkelse	48 846	59 078	54 260	53 266

1) Uppgifterna är preliminära.

Källor: AB Skånebrännerier och Sveriges Stärkelseproducenters Förening u p a.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om leveranser, förmalning, lager m m har redovisats varje månad sedan 1950; i särskilda årliga artiklar redogörs för produktionen m m av jordbruksprodukter. Statens jordbruksnämnd.

AB Skånebrännerier (tidigare Sveriges bränneriintressenter). Årsredovisning årligen sedan 1971/72.

Sveriges Stärkelseproducenters Förening u p a. Årsredovisning årligen sedan 1927.

Kött, fläsk, mjölk

Jordbruksnämnden beräknar varje år den totala produktionen av kött och fläsk i landet. Som underlag använder nämnden egna beräkningar om produktionen av slaktdjur (se kapitel 9) och uppgifter om medelslaktvikten från Sveriges Slakteriförbund. Nämnden utför vidare beräkningar rörande försörjningsbalanser för kött och fläsk.

Uppgifter om mejerihanteringen lämnas i Svenska Mejeriernas Riksförenings (SMR) statistik. I denna statistik ingår också uppgifter för mejerier som inte är anslutna till SMR. Med SMRs uppgifter som grund beräknar jordbruksnämnden den totala produktionen av mejerivaror och mjölkpulver.

Jordbruksnämnden utför årligen även beräkningar av den totala äggproduktionen. Som underlag använder nämnden resultat från SCBs hushållsundersökningar och vissa komplet-

terande undersökningar samt uppgifter om utrikeshandeln med ägg och äggprodukter. Varje månad redovisar jordbruksnämnden dessutom uppgifter om partihandelns invägning av svenska ägg. Dessa uppgifter bygger på redovisning från partihandelsföretagen.

Resultat

Produktionen av kött och fläsk uppgick 1990 till ca 446 000 ton, varav 66 % fläsk. Får-, lamm- och getkött utgjorde endast 1 % (se tabell 10.5). Produktionen av nötkött ökade med ca 6 % medan produktionen av fläsk minskade med 4 % jämfört med 1989.

Försörjningsbalansen för kött och fläsk år 1989/90 visar små förändringar jämfört med föregående år enligt tabell 10.6.

Tabell 10.5
Produktion av kött och fläsk 1986–1990. Ton¹

Meat production in 1986–1990. Metric tons

Typ av slakt; år	Kött av stor- boskap	Kött av större kalv	Kött av mindre kalv	Summa nöt- kött	Häst- kött	Får-, lamm- och get- kött	Fläsk	Summa kött och fläsk
1990	139 519	6 648	147	146 314	1 945	4 977	293 111	446 347
1989	131 445	6 978	180	138 611	1 960	5 301	306 585	452 449
1988	121 044	6 257	195	127 496	2 042	4 775	299 387	433 700
1987	126 692	7 955	316	134 963	2 281	4 813	287 833	429 890
1986	135 866	10 849	691	147 406	2 316	5 015	309 451	464 188

1) Avser vara med ben.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.6
Försörjningsbalans för kött och fläsk 1989/90. 1 000 ton²

Balance sheet of meat resources in 1989/90. 1 000 tons

	Kött av stor- boskap	Kalv- kött	Häst- kött	Får ¹ - och get- kött	Fläsk- kött	Fjäder- fäkött	Summa				
							1989/90	1988/89	1987/88	1986/87	1985/86
Tillgångar											
Ingående lager	6	0	0	1	6	5	18	15	15	13	22
Produktion	137	8	2	5	302	50	504	491	466	491	529
Import	13	1	1	1	15	1	32	31	44	24	16
Summa	156	9	3	7	323	56	554	537	525	528	567
Användning											
Konsumtion	141	8	3	6	269	52	479	458	466	454	453
Export	11	0	0	1	50	0	62	62	44	59	101
Utgående lager	4	1	0	0	4	4	13	17	15	15	13
Summa	156	9	3	7	323	56	554	537	525	528	567

1) Inklusive lammkött.

2) Avser vara med ben utom för fjäderkött.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Uppgifter om antal mejerier, antal mjölkleverantörer och kvantiteten invägd mjölk redovisas i tabell 10.7. Mejeribranschen är under snabb omstrukturering. Antalet mejerier kommer under det närmaste året troligen att minska med ca 50 %. Antalet mjölkleverantörer har minskat successivt sedan åtskilliga år och uppgick 1990 till 24 800. Samtidigt har dock den invägda genomsnittliga leveransen per leverantör och dag ökat. Totalt invägdes 1990 cirka 3 432 000 ton mjölk. 42 % härav användes till konsumtionsmjölkprodukter och 32 % till ostframställning (se tabell 10.8). Produktionen

av mejerivaror och mjölkpulver redovisas i tabell 10.9. Uppgifter om den invägda mjölkens genomsnittliga fetthalt och procenthalt anges i följande tabell.

År	Medelfetthalt, procent	Proteinhalt, procent
1990	4,31	3,36
1989	4,24	3,35
1988	4,23	3,33
1987	4,25	3,36
1986	4,22	3,37

Tabell 10.7
Antal mejerier och mjölkleverantörer till dessa samt vid mejerier invägd mjölk och medelinvägning per leverantör 1990
Number of dairies and suppliers, total weight of delivered milk and weight of delivered milk per day and supplier in 1990

Förening	Antal mejerier ¹	Antal mjölk- leverantörer ²	Invägd mjölk, ton	Medelinvägning per leverantör och dag, kg
Arla³				
Göteborg	—	3 893	488 457	345 ⁸
Götene	—	2 232	378 692	465
Norrköping	—	2 095	386 743	506
Stockholm	—	2 302	282 104	388 ⁹
Växjö	—	4 371	518 296	365 ¹⁰
Järna ost ⁴	1	—	—	—
Nordsjö Gårdsmejeri ⁴	1	1	483	1 323
Boxholms Mejeri AB ⁴	1	—	—	—
Falköpingsortens andelsmejeriförening	2	323	56 911	483
Skövde andelsmejeriförening	1	269	52 564	535
Fotskäls mejeriförening ⁴	—	—	1 152 ⁵	—
Gäsene mejeriförening	1	182	18 349	276
Norra Dals Mejerier	—	—	4 538 ⁶	—
Västerviks sortens mejeriförening	3	225	40 212	490
Ölandsmejerier	—	—	64 055 ⁷	—
Skånemejerier	4	1 910	294 812	423
Helsingborgs mjölkcentral	5	884	128 062	397
Kågeröds sortens mjölkleverantörförening	2	27	7 722	784
Engelholms producentförening ⁴	—	14	3 397	665
AB Smålandsost ⁴	1	—	—	—
Värmlandsmejerier	3	941	120 981	352 ¹¹
Dalarnas mejeriförening	1	776	99 774	352
Gefleortens mejeriförening	—	—	43 921 ⁷	—
Södra Hälsinglands mejeriförening	1	452	50 549	306
Nedre Norrlands producentförening	3	1 983	196 432	271
Norrmejerier	3	1 266	123 813	268
Norrbottnens läns producentförening	3	640	74 997	321
Hela riket				
1990	71	24 786	3 432 479	379
1989	75	26 621	3 419 781	352
1988	79	28 265	3 355 478	324
1987	84	30 106	3 370 138	309
1986	89	31 720	3 422 716	296

1) Avser antal mejerier den 31/12 respektive år.

2) Avser medeltal av antal leverantörer per månad.

3) Antalet mejerier inom Arla redovisas med uppdelning på följande divisioner:

Arla Nord: 8 mejerier	Arla Milkfood: 1 mejeri
Arla Syd: 7 mejerier	Arla Ost: 14 mejerier
Arla Foods: 3 mejerier	Semper: 2 mejerier.

4) Ej ansluten till SMR.

5) Januari – april.

6) Januari – mars.

7) Januari – september.

8) Inkl Fotskäls mejeriförening.

9) Inkl Gefleortens mejeriförening.

10) Inkl Ölandsmejerier.

11) Inkl Norra Dals mejerier.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening.

Jordbruksnämndens beräkningar av produktionen av fjäderfäkött, renkött och älgkött framgår av följande tablå. Beräkningarna är något osäkra, eftersom grundmaterialet är ofullständigt.

År	Produktion, ton, av kött av		
	fjäderfä	ren	älg
1990 ¹	50 200	2 500	17 600
1989	44 900	2 000	18 400
1988	41 000	2 300	18 200
1987	42 800	2 000	17 400
1986	44 700	700	17 800

1) Preliminära uppgifter.

Partihandelns invägning av ägg omfattar cirka 65 % av den totala produktionen som framgår av nedanstående tablå.

År	Total produktion, 1 000 ton	Partihandelns invägning, 1 000 ton
1990	116	75,9
1989	126	82,2
1988	124	80,5
1987	123	79,9
1986	123	76,5

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.8
Användning av vid mejerier invägd mjölk 1986–1990. Ton
Disposition of dairy milk in 1986–1990. Metric tons

År	Typ av produkt		Smör m m	Mjolk- pulver ¹	Kondens- mjölk och övrig industriell användning	Skum- och kärmjolk till foder ²	Svinn m m	Summa (= invägning)
	Konsum- tionsmjölk- produkter	Ost						
1990	1 432 321	1 093 258	73 763	698 451	89 380	29 296	16 010	3 432 479
1989	1 469 265	1 096 632	67 904	651 852	80 290	29 716	24 122	3 419 781
1988	1 489 827	1 151 116	60 101	514 146	98 567	30 919	10 802	3 355 478
1987	1 483 590	1 063 683	62 766	632 832	90 980	32 309	3 978	3 370 138
1986	1 519 904	1 060 123	64 568	654 152	82 272	33 641	8 056	3 422 716

1) Exklusive återblandat pulver.

2) Inklusivt blandat pulver.

Källa: Svenska Mejeriernas Riksförening.

Tabell 10.9
Produktion av mejerivaror och mjölkpulver 1986–1990. Ton
Dairy production and production of milk powder in 1986–1990. Metric tons

År	Produktion av mejerivaror						Produktion av mjölkpulver		
	Konsumtionsmjölk		Grädd Tjock	Tunn	Ost	Smör m m	Bregott ² o smörolja	Fett	Magert
	3 % fetthalt	Övrig mjölk ¹							
1990	647 204	709 680	53 650	21 872	115 751	49 200	26 471	6 630	51 018
1989	764 773	629 502	55 131	19 859	116 890	43 126	26 293	6 236	47 992
1988	844 954	570 552	54 380	19 941	122 672	34 648	27 466	5 919	35 888
1987	887 768	522 161	53 870	19 791	113 952	33 479	32 322	5 959	46 530
1986	978 470	469 633	51 623	20 178	112 930	36 872	30 655	5 272	48 733

1) Avser mjölk med 0,5 resp 1,5 % fetthalt samt gammaldags mjölk.

2) Avser smördelen.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Annan publicering

Jordbruksekonomiska meddelanden. Uppgifter om produktionen av kött och fläsk, mejerivaror m m har redovisats varje månad sedan 1950. I särskilda årliga artiklar ges utförligare uppgifter. Statens jordbruksnämnd.

Mejeristatistik årligen sedan 1965. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen.

Mejeribarometer varje månad sedan 1963. Svenska Mejeriernas Riksförening, statistikavdelningen (stencil).

Jordbruksnämnden. Antal kläckta hönycklingar, äggproducerande raser; varje månad, sedan 1968. (Stencil).

Konsumtion

Jordbruksnämnden utför beräkningar av den svenska konsumtionen av livsmedel m m. I februari görs en preliminär beräkning för det föregående året. Definitiv beräkning av konsumtion för respektive år görs när slutgiltigt underlag föreligger från olika statistikkällor, bl a från SCBs industristatistik (se nedan).

Beräkningarna avser kvantiteten och värdet av samt näringsvärdet i leveranserna av livsmedel till enskilda hushåll och storhushåll samt producenternas hemmaförbrukning.

Beräkningsunderlag

De i beräkningarna använda kvantitetsuppgifterna hämtas dels från jordbruksnämndens löpande månadsstatistik, dels från SCBs industri- och utrikeshandelsstatistik. Vidare utnyttjas uppgifter från SCBs årliga inventering – utförd för jordbruksnämndens räkning – av förråden av livsmedel m m samt uppgifter från riksskatteverket och Djupfrysningsbyrån. Speciellt för konsumtionsberäkningarna utför jordbruksnämnden en preliminär uppgiftsinsamling beträffande ett antal varugrupper, varvid företag inom livsmedelsindustri och distribution är uppgiftslämnare.

Kvantitetsangivelserna avser i princip varornas nettovikter (exklusive emballage) vid leveransen till den slutlige konsumenten.

Värderingen av konsumtionen sker i regel till detaljhandelspriser. Undantag utgör producenternas egenförbrukning, som i princip anges i producentpriser plus mervärdeskatt, samt utekonsumtion av starköl, vin och spritdrycker, som värderas i utskänkingspriser. För beräkningarna erforderliga prisuppgifter hämtas i åtskilliga fall från underlaget till SCBs konsumentprisindex men för flera stora poster, bl a kött och fläsk, från annan prisstatistik. För varugrupper med brett sortiment, t ex konserver, ligger värdeuppgifter från främst industri- och utrikeshandelsstatistik till grund för beräkningarna av konsumtionsvärdena.

Resultat

Uppgifter om kvantitet och värde av den totala direktkonsumtionen av olika slags livsmedel 1988–1990 redovisas i tabell 10.10 medan tabell 10.11 visar den genomsnittliga konsumtionen per person under samma år.

Tabell 10.10
Total direktkonsumtion av livsmedel m m 1988–1990
Total consumption of food etc. in 1988–1990

Varuslag	1988 (prel)		1989 (prel)		1990 (prel)	
	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr	Kvantitet, milj kg	Värde, milj kr
Bröd och spannmålsprodukter		16 118		17 836		19 799
Mjöl och gryn	184,1	1 240	182,7	1 307	188,5	1 466
Mjölprodukter, exkl bröd och konditorivaror	63,8	1 886	68,1	2 089	75,5	2 431
Knäckebröd m m	49,1	1 236	48,4	1 356	49,8	1 504
Mjukt matbröd	274,0	6 258	277,0	7 047	274,6	7 735
Kaffebröd ¹ m m	105,1	5 498	107,0	6 037	107,1	6 663
Kött och köttvaror		26 644		29 012		31 331
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1,2}	194,3	12 121	198,7	13 052	198,5	13 842
Fjäderfäkött, färskt och djupfryst ¹	36,4	887	39,8	1 145	45,3	1 291
Charkuterivaror, köttkonserver m m ³	228,8	13 636	228,1	14 815	226,4	16 198
Fisk, kräftdjur och blötdjur		7 760		8 515		9 159
Färsk och djupfryst fisk ¹	56,7	2 032	62,0	2 200	58,2	2 098
Djupfryst filead fisk	21,4	1 098	21,4	1 055	22,7	1 199
Konserver och beredd fisk	55,9	2 982	57,2	3 338	57,7	3 673
Kräftdjur och blötdjur		1 648		1 922		2 189
Mjölk, grädde, ost och ägg		18 497		19 450		20 224
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk ³	31,0	155	30,0	160	29,1	160
K-mjölk, filmjölk m m ⁴	851,9	4 943	772,2	4 879	664,4	4 456
Skummjölk, lättmjölk, lättfil ^{4,5}	517,3	2 548	575,4	3 024	625,3	3 399
Tunn grädde, gräddfä ⁴	19,9	501	19,9	524	21,8	584
Tjock grädde ⁴	51,4	1 838	52,1	1 960	51,3	2 028
Mjölkpulver ⁴	0,8	50	0,7	53	0,7	52
Ost	134,1	6 574	131,4	7 004	136,6	7 532
Ägg ¹	99,8	1 888	98,2	1 846	95,1	2 013
Matfett och majonnäs	174,9	4 994	171,0	5 074	175,1	5 417
Smör m m	51,9	1 863	46,7	1 734	43,4	1 687
Hushållsmargarin inkl lättmargarin	111,1	2 694	111,9	2 867	118,7	3 181
Majonnäs och matolja	11,9	437	12,4	473	13,0	549
Köksväxter, frukter och bär		17 021		17 894		19 384
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	368,2	5 315	378,1	5 547	373,4	5 868
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	551,4	5 937	591,9	6 346	581,7	7 189
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m m	88,7	1 552	89,9	1 633	87,0	1 719
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m m	96,8	1 754	90,9	1 738	93,3	1 830
Kastanjer, mandel och nötter	12,4	373	13,6	406	12,2	389
Soppor, även konserverade	9,7	490	9,7	518	9,7	562
Saft ^{1,4}	107,9	1 600	108,2	1 706	108,3	1 827
Potatis och potatisprodukter		3 020		3 156		3 391
Potatis, färsk ¹	533,7	1 791	530,9	1 725	526,1	1 842
Potatisprodukter	54,0	1 229	56,9	1 431	58,7	1 549
Socker och sirap		1 127		1 126		1 142
Kaffe, te och kakao		4 331		4 622		4 334
Kaffe, rostat	74,9	3 467	76,3	3 708	79,9	3 354
Te	2,6	252	2,6	274	2,9	313
Kaffe- och teextrakt, kakaopulver	13,1	612	12,8	640	13,5	667
Choklad och konfektyrvaror	86,9	7 138	86,4	7 612	86,4	8 099
Glass ³	116,5	3 116	119,6	3 712	118,1	3 939
Honung, vissa såser, kryddor och salt ¹	63,2	1 844	64,9	1 989	65,5	2 226
Malt- och läskedrycker ⁴	795,3	6 696	826,5	7 956	831,4	8 936
Summa livsmedel		118 306		127 954		137 381
Alkoholhaltiga drycker ⁴		19 877		22 100		23 678
Starköl	147,9	5 018	161,2	6 100	159,9	6 775
Vin	102,3	5 766	106,2	6 400	105,1	7 062
Spritdrycker	40,9	9 093	40,2	9 600	37,8	9 841
Tobak		10 455		11 492		12 580
Totalt		148 638		161 546		173 639

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.

2) Inkl saltat (rått) kött och fläsk samt inälvor.

3) Inkl färdiglagad mat innehållande kött.

4) Kvantitetsuppgifter i miljoner liter.

5) Även mellanmjölk, 1,0 % och 1,5 %.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.11
Konsumtion av livsmedel m m åren 1988–1990. Kilo-gram per person
Consumption of food etc. in 1988–1990. Kilogrammes per person

Varuslag	1988 (prel)	1989 (prel)	1990 (prel)
Bröd och spannmålsprodukter			
Mjöl och gryn	21,9	21,5	22,2
Mjölprodukter, exkl bröd och konditorivaror	7,5	8,0	8,9
Knäckebröd m m	5,8	5,7	5,8
Mjukt matbröd	32,5	32,6	32,1
Kaffebröd ¹	3,6	3,5	3,5
Konditorivaror ¹	3,3	3,5	3,4
Skorpor, kex, rån m m ¹	5,6	5,6	5,6
Kött och köttvaror			
Kött och fläsk, färskt och djupfryst ^{1,2}	23,0	23,3	23,2
Fjäderfäkött, färskt och djupfryst ¹	4,4	4,6	5,3
Charkuterivaror, oblandade	3,7	3,5	3,2
Charkuterivaror, blandade	15,9	15,7	15,6
Köttkonserver ³	6,8	6,8	6,9
Kött soppor, även konserverade	0,7	0,7	0,7
Fisk, kräftdjur och blötdjur			
Färsk och djupfryst fisk ¹	6,7	7,4	6,8
Djupfryst filead fisk	2,6	2,5	2,7
Konserver och beredd fisk	6,6	6,7	6,7
Kräftdjur och blötdjur	2,4	2,6	2,9
Mjölk, grädd och ost			
Direktförsäld och hemmaförbrukad mjölk, liter	3,7	3,5	3,4
Konsumtionsmjölk, filmjölk m m, liter	101,0	90,9	77,6
Skummjölk, lättmjölk, lättfil, liter ⁴	61,3	67,7	73,1
Tunn grädd, gräddfil, liter	2,3	2,3	2,6
Tjock grädd, liter	6,1	6,1	6,0
Mjölkpulver	0,1	0,1	0,1
Härdost	12,7	12,3	12,8
Annan ost	3,2	3,2	3,2
Ägg ¹	11,8	11,6	11,1
Smör m m	6,2	5,5	5,1
Hushållsmargarin inkl lättmargarin	13,2	13,1	13,9
Majonnäs och matolja	1,4	1,5	1,5
Köksväxter, frukter och bär			
Köksväxter, färska och djupfrysta ¹	43,4	44,5	43,6
Frukt och bär, färska och djupfrysta ¹	65,4	69,7	68,0
Köksväxter, torkade ¹ , konserverade m m	10,5	10,6	10,2
Frukt och bär, torkade eller konserverade, sylt m m	11,4	10,6	11,0
Kastanjer, mandel och nötter	1,5	1,6	1,4
Soppor, även konserverade	1,2	1,2	1,2
Saft ¹ , liter	12,8	12,8	12,7
Potatis och potatisprodukter			
Potatis, färsk ¹	63,3	62,5	61,5
Potatisprodukter	6,5	6,6	6,8
socker	16,9	16,1	15,4
Sirap	0,5	0,4	0,4
Kaffe, rostat	8,9	9,0	9,3
Te	0,3	0,3	0,3
Kakao	1,4	1,2	1,4
Choklad och konfektyrvaror	10,3	10,2	10,1
Glass liter	13,9	14,0	13,8
Honung, såser med högst 20 % fetthalt, kryddor och salt ¹	7,5	7,7	7,7
Malt- och läskedrycker, liter			
Kolsyrade läskedrycker och mineralvatten	55,8	57,6	56,3
Svagricka, lättöl och öl, typ A	38,5	39,7	40,8
Alkoholhaltiga drycker, liter			
Starköl	17,5	19,0	18,7
Vin	12,1	12,5	12,3
Spritdrycker	4,8	4,7	4,4

1) Uppgifterna baseras på ett bristfälligt material och är därför osäkra.

2) Inkl saltat (rått) kött och fläsk samt inälvor.

3) Inkl färdiglagad mat innehållande kött.

4) Även mellanmjölk, 1,0 % och 1,5 %.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.12
Energitillförsel genom olika slag av jordbruksprodukter och livsmedel 1960, 1970, 1980 och 1990. Megajoule per person och dag

Energy supply by different agricultural and food products in 1960, 1970, 1980 and 1990. Megajoule per person and day

Produkt	1960 MJ	1970 MJ	1980 MJ	1990 ¹ MJ	%
Bröd och spannmålsprodukter	3,14	2,96	3,04	3,20	26
Kött och köttvaror	1,28	1,36	1,54	1,23	10
Fisk, kräftdjur m m	0,20	0,21	0,25	0,27	2
Mjölk och mjölkpulver	1,19	1,11	1,16	0,94	8
Grädd	0,18	0,21	0,26	0,30	2
Ost	0,31	0,36	0,57	0,63	5
Ägg	0,17	0,18	0,17	0,16	1
Smör inkl Bregott	0,82	0,51	0,54	0,41	3
Margarin inkl matolja m m	1,09	1,31	1,25	1,09	9
Köksväxter, frukt och bär	0,70	0,91	0,91	0,98	8
Potatis och potatisprodukter	0,72	0,66	0,68	0,80	7
Socker och sirap	1,35	1,01	0,91	0,72	6
Malt- och läskedrycker exklusive starköl ²	0,21	0,37	0,28	0,34	3
Andra livsmedel	0,46	0,68	0,82	0,91	7
Alkoholhaltiga drycker ³	0,19	0,24	0,34	0,31	3
Samtliga varuslag	12,01	12,08	12,72	12,29	100

1) Preliminära uppgifter.

2) Starköl ingår 1960 och 1970.

3) Starköl, vin och sprit. Se dock not 2.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Uppgifter om den dagliga energitillförseln per person av olika produkter lämnas i tabell 10.12. Den totala energitillförseln per person och dag genom livsmedel har under perioden 1960–1985 ökat något. Under de senaste åren har energitillförseln minskat något och ligger omkring 12,3 megajoule.

Det dagliga energibehovet per person beräknas av livsmedelsverket vara 8,5 megajoule för kvinnor och 11,5 megajoule för män.

Annan publicering

Konsumtionen i Sverige av livsmedel m m årligen sedan 1960; (stencil) uppgifterna publiceras också i Jordbruksekonomiska meddelanden, där även kostens näringsinnehåll redovisas. Statens jordbruksnämnd.

Per capita-konsumtionen av livsmedel m m i Sverige årligen sedan 1960; (stencil) uppgifterna publiceras även i Jordbruksekonomiska meddelanden. Statens jordbruksnämnd.

Utrikeshandel

Inom SCB sammanställs den officiella utrikeshandelsstatistiken. På basis av denna beräknar jordbruksnämnden den svenska utrikeshandeln med jordbruksråvaror och livsmedel. I detta kapitel redovisas definitiva uppgifter för åren 1984–1989.

Fr o m januari 1988 infördes nya varuförteckningar i redovisningen av utrikeshandeln. Statistiken har baserats på den internationellt överenskomna varunomenklaturen HS (Harmonized Commodity Description and Coding System), som utarbetats inom tullsamarbetsrådet i Bryssel.

Varuförteckningen enligt HS har i stor utsträckning förändrats jämfört med den tidigare använda CCCN vad avser varuuppdelning/-innehåll och jämförbarheten med den tidigare varuindelningen är därför mycket begränsad. En del av tidigare statistiska nummer kan översättas till HS-nummer med samma varuinnehåll, men i många fall finns inget direkt eller enkelt samband. 1988 och 1989 års import- och exportuppgifter är därför inte jämförbara med tidigare års uppgifter.

Resultat

Värdet av den svenska importen av jordbruksråvaror och livsmedel uppgick 1989 enligt tabell 10.13 till 18,3 miljarder kronor. Den största importen kommer från Norge, Danmark och Nederländerna.

Exporten uppgick 1989 till 7,1 miljarder kronor enligt tabell 10.14. Den största delen av såväl export som import utgörs av vegetabiliska produkter enligt fördelningen på varuslag i tabell 10.15.

Annan publicering

Sveriges utrikeshandel med livsmedel m m årligen sedan 1950. Statens jordbruksnämnd (stencil).

Utrikeshandel. Årsstatistik. SCB. Preliminära uppgifter återfinns i Statistiska meddelanden, serie Uh.

Till kategorierna jordbruksråvaror och livsmedel räknas sedan år 1959 följande varugrupper.

Kap 1 – 4

Levande djur
Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar
Fisk och skaldjur
Mjolk- och mejeriprodukter, ägg, honung

Ur kap 5

Tarmar

Kap 7 – 12

Köksväxter m m
Frukter m m
Kaffe, te och kryddor
Spannmål
Produkter från kvarnindustri, malt, stärkelse m m
Oljehaltiga fröer och frukter, vallväxtfröer, foderväxter m m

Kap 15 – 21

Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor m m
Varor av kött, fläsk, fisk och skaldjur
Socker och sockerkonfektyrer
Kakao och varor därav
Varor av spannmål, mjöl och stärkelse, bakverk
Varor av köksväxter och frukter m m
Diverse näringsmedel

Kap 23

Beredda fodermedel

Till gruppen jordbruksprodukter räknas i princip produkter enligt sammanställningen ovan exklusive fisk, frukt, köksväxter, kaffe, te, kakao, kryddor m m

Tabell 10.13
Importen av jordbruksråvaror och livsmedel 1984–1989¹. Miljoner kronor
Imports of foodstuffs etc. in 1984–1989. Millions of Swedish kronor

Exportörande land	1984	1985	1986	1987	1988 ¹	1989 ¹
Danmark	1 321	1 418	1 540	1 691	1 744	1 884
Finland	271	267	262	309	412	385
Island	64	77	165	164	127	162
Norge	1 389	1 291	1 286	1 315	1 754	1 711
Belgien, Luxemburg	379	383	210	220	330	341
Bulgarien	34	33	23	24	17	18
Frankrike	292	315	387	452	450	481
Förbundsrepubliken Tyskland	719	783	840	954	1 375	1 400
Irland	57	98	91	127	168	188
Italien	456	539	572	614	603	632
Nederländerna	1 055	1 077	1 113	1 317	1 473	1 497
Polen	92	127	134	176	336	298
Portugal	36	46	39	36	44	57
Rumänien	26	24	18	25	61	21
Schweiz	208	260	280	272	256	303
Sovjetunionen	25	36	37	31	231	240
Storbritannien	361	407	390	452	533	579
Tjeckoslovakien	11	10	16	22	29	38
Tyska demokratiska republiken	19	25	24	13	82	108
Ungern	127	143	148	201	242	261
Österrike	108	119	134	146	167	162
Förenta Staterna	891	874	873	920	1 190	1 276
Kanada	197	182	196	293	291	290
Japan	17	19	23	27	31	31
Samtliga länder	14 229	14 675	15 464	15 464	18 104	18 324

1) Fr o m 1988 är siffrorna ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.14
Exporten av jordbruksråvaror och livsmedel 1984–1989². Miljoner kronor
Exports of foodstuffs etc. in 1984–1989. Millions of Swedish kronor

Importerande land	1984 ¹	1985 ¹	1986 ¹	1987 ¹	1988 ^{1,2}	1989 ²
Danmark	696	653	649	597	711	738
Finland	449	481	595	654	701	712
Island	38	30	31	29	30	29
Norge	736	747	810	876	867	894
Belgien, Luxemburg	42	50	80	57	48	71
Bulgarien	0	30	0	1	1	1
Frankrike	147	223	223	227	255	328
Förbundsrepubliken Tyskland	864	719	502	490	641	643
Irland	10	10	10	9	50	34
Italien	342	356	228	189	219	265
Nederländerna	187	170	148	113	163	150
Polen	274	195	80	65	38	24
Portugal	25	137	107	28	21	24
Schweiz	89	93	92	89	96	108
Sovjetunionen	345	715	381	151	182	441
Storbritannien	319	265	207	187	364	418
Tjeckoslovakien	35	47	37	37	34	45
Tyska demokratiska republiken	280	132	92	48	110	71
Ungern	17	19	23	23	13	7
Österrike	54	52	62	65	65	66
Förenta Staterna	441	776	550	471	481	552
Kanada	27	57	47	29	26	44
Japan	372	314	166	166	373	270
Samtliga länder	6 731	7 318	5 801	5 344	6 387	7 073

1) Direktlandningar av fisk i utländska hamnar ingår.

2) Fr o m 1988 är siffrorna ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 10.15
Utrikeshandeln med jordbruksprodukter 1986–1989¹. Miljoner kronor
Foreign trade in agricultural products in 1986–1989. Millions of Swedish kronor

Varuslag	1986		1987		1988 ¹		1989	
	Import	Export	Import	Export	Import	Export	Import	Export
<i>Levande djur och animaliska produkter (exklusive fetter och oljor)</i>								
Levande djur	126	49	156	51	235	37	240	38
Kött, fläsk och andra ätbara djurdelar	391	753	603	400	664	315	607	450
Kött- och fläskkonserver m m	115	39	153	36	182	47	229	38
Tarmar	56	29	75	24	101	34	89	38
Mjölk, mejeriprodukter och ägg	328	307	346	304	372	244	422	487
Summa	1 016	1 176	1 333	815	1 554	677	1 587	1 051
<i>Vegetabiliska produkter (exklusive fett och oljor)</i>								
Potatis	31	7	115	10	99	3	43	5
Potatisprodukter	40	21	50	24	58	23	69	16
Brödsäd	85	338	107	291	122	234	91	208
Fodersäd	41	401	88	249	39	195	22	212
Mjöl och gryn	38	47	24	48	24	45	32	75
Malt	12	7	15	13	16	19	20	20
Stärkelse	107	1	107	1	96	1	125	0
Sockerbetor	1	0	0	0	0	0	1	0
Varor av spannmål m m	515	509	565	619	483	691	529	802
Socker, sirap och melass	144	77	154	80	227	97	174	191
Fodermedel, hö m m	587	107	658	107	987	90	1 056	89
Oljeväxtfröer och oljehaltiga frukter	138	105	108	23	172	21	137	45
Djupfrysta ärter	1	134	3	115	6	134	4	142
Ärter, bönor m m	32	4	45	4	64	3	54	3
Vallväxtfröer m m	93	78	79	70	55	5	65	7
Summa	1 864	1 834	2 118	1 654	2 448	1 561	2 422	1 815
<i>Animaliska och vegetabiliska fetter och oljor</i>								
Sjödjursolja	29	4	16	4	18	11	20	7
Sojaolja	211	57	181	47	230	90	261	41
Raps- och Rybsolja	1	158	1	175	2	208	2	161
Övriga fetter och oljor	373	330	333	301	319	262	355	386
Summa	614	549	531	528	569	570	638	595
<i>Summa jordbruksprodukter</i>	<i>3 494</i>	<i>3 559</i>	<i>3 982</i>	<i>2 996</i>	<i>4 571</i>	<i>2 808</i>	<i>4 647</i>	<i>3 461</i>

1) Fr o m 1988 är siffrorna ej jämförbara med tidigare år pga nomenklaturändringar i samband med övergången till HS (Harmonized System).

Källa: Statens jordbruksnämnd.

11 Ekonomi

I kapitel 11 beskrivs jordbrukssektorn i dess helhet och sektorns roll i samhällsekonomin. På företagsnivå redovisas intäkter och kostnader i jordbruket samt olika resultatmått. Per familj redovisas även intäkter från andra förvärvskällor. Jordbrukarnas tillgångar och skulder redovisas i ett avslutande avsnitt.

Kapitel 11 innehåller avsnitt om

- Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna
- Totalkalkyler för jordbruket
- Intäkter, kostnader m m för företagen
- Prisindex
- Jordbrukarfamiljernas inkomster
- Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukssektorn i nationalräkenskaperna

Värdet av landets samlade produktion redovisas i *nationalräkenskaperna* i form av den s k bruttonationalprodukten. Produktionen redovisas på dels näringsliv och hushåll, dels offentliga myndigheter. Nationalräkenskaperna redovisar även uppgifter om försörjningsbalansen och nationalinkomsten och dess användning. SCB svarar för redovisningen av nationalräkenskaperna.

Näringsgrensindelningen ansluter sig till SNI (standard för svensk näringsgrensindelning). Jordbruk räknas till ekonomisk aktivitet enligt SNI 11, dvs förutom egentligt jordbruk med husdjurskötsel även trädgårdsbruk, pälsdjurskötsel, hästavel, renskötsel, biodling, jakt m m. Jordbrukets inkomster av skogsbruk och fiske ingår inte och inte heller veterinärverksamhet och vissa offentliga myndigheters konsulttjänster i jordbruket.

Bruttonationalprodukten (BNP) beräknas som summan av förädlingsvärdena (kostnaderna för arbetskraft och avskrivning samt företagets driftöverskott) från samtliga näringsgrenar. Beräkningarna av produktionsvärdet inom jordbruket baseras på jordbrukets totalkalkyl (se nedan).

Nationalräkenskaperna publicerades hösten 1989 i en reviderad version för åren 1980–1988. Revideringen innebär för jordbruket i stort sett oförändrad andel jämfört med tidigare beräkningar.

Resultat

Av tabell 11.1 kan utläsas jordbrukets andel av BNP till faktorpriser i löpande priser åren 1970–1989.

I tabell 11.2 redovisas förädlingsvärdet inom jordbruket och BNP till faktorpriser i löpande priser för åren 1985–1989 enligt de reviderade beräkningarna.

Annat publicering

SCB, nationalräkenskaperna N 10 SM 9001, appendix 4. Beträffande revidering se N 14 SM 8901.

Tabell 11.1

Bidrag från jordbruket till bruttonationalprodukten i faktorpris 1970–1989. Löpande priser

Contribution to gross domestic product by agriculture in 1970–1989. Current prices

År	Totala bruttonationalprodukten, i faktorpris, miljoner kronor	Bidrag från jordbruket, i faktorpris	
		Miljoner kr	Procent
1989	1 074 478	16 321	1,5
1988	976 316	15 044	1,5
1987	890 677	13 436	1,5
1986	832 875	14 152	1,7
1985	766 634	13 413	1,7
1980	479 636	9 136	1,9
1975	268 373	6 128	2,3
1970	153 319	3 913	2,6

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Tabell 11.2

Förädlingsvärdet inom jordbruket och bruttonationalprodukten till faktorpriser i löpande priser och med fördelning på faktorinsatser 1985–1989. Miljoner kr

Agriculture value added and gross domestic products at factor values, current prices, by factor incomes in 1985–1989. Millions of Swedish kronor

Förädlingsvärde respektive bruttonationalprodukt	1985	1986	1987	1988	1989
Förädlingsvärdet inom jordbruk m m	13 413	14 152	13 436	15 044	16 321
löner inkl kollektiva avgifter	2 833	3 063	3 268	3 622	3 945
driftöverskott	10 580	11 089	10 168	11 422	12 743
Totala bruttonationalprodukten till faktorpris	766 634	832 875	890 677	976 316	1 074 478
löner inkl kollektiva avgifter	505 570	554 233	598 688	653 766	731 884
kapitalförslitning	99 464	107 219	116 475	127 835	140 084
driftöverskott	161 600	171 423	175 514	194 715	202 510

Källa: SCB, nationalräkenskaper.

Totalkalkyler för jordbruket

Som underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden görs beräkningar av jordbrukets intäkter och kostnader enligt den s k normkalkylen, vilken baseras på den s k *totalkalkylen* för jordbruket. Beräkningarna handhas av lantbruksekonomiska samarbetsnämndens sektorsgrupp och utförs huvudsakligen inom statens jordbruksnämnd.

I totalkalkylen behandlas hela det svenska jordbruket som ett enda företag. Intern omsättning – t ex av fodersäd – beaktas därför inte. Intäkterna omfattar produktion till avsalu och till naturaförbrukning inom jordbruket. Av lagerförändringar tas hänsyn endast till förändringar i djurkapitalet. Värdet av bostadsförmåner ingår inte, vilket man bör observera vid jämförelse med deklara-tionsundersökningen för jordbrukare.

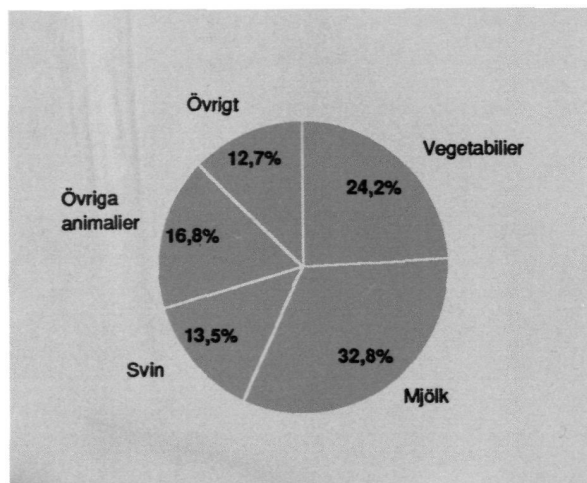
Beräkningarna avser endast den egentliga jordbruksdriften. Således omfattar kalkylen i princip inte skogsbruk och trädgårdsbruk och inte heller biinkomster av typen körslor.

För en detaljerad redovisning av beräkningsmetoderna hänvisas till samarbetsnämndens publicering.

Totalkalkylens beräkningar av jordbrukets intäkter redovisas i tabell 11.3 och i diagram 11.4. Animalieprodukterna svarar för en betydande del av jordbrukets totala intäkter, närmare 65 %. Bland animalierna dominerar mjölken med drygt hälften av dessa intäkter och närmare 35 % av jordbrukets totala intäkter. Spannmål – inklusive trädarsättning – svarade 1990 för ca 14 % av de totala intäkterna medan de övriga vegetabilerna – potatis, sockerbetor, oljevaxter m m svarade för 12 %. Direktutbetalningarna, som främst avser kompensation för uteblivna prishöjningar, utgjorde 1990 närmare 9 % av intäkterna.

Diagram 11.4
Jordbrukets totala intäkter m m enligt totalkalkylen 1990. Procentuell fördelning

Income of the agricultural sector in 1990. Per cent

Tabell 11.3
Jordbrukets totala intäkter m m enligt totalkalkylen 1987–1990

Income of the agricultural sector in 1987–1990

Slag av inkomst m m; varuslag	Värde, miljoner kronor			
	1987	1988	1989	1990 ¹
Vegetabiliska produkter	5 549	5 214	6 835	7 578
Höstvete	1 201	943	1 575	1 901
Vårvete	434	287	309	198
Råg	79	98	284	317
Korn	279	268	410	711
Havre	448	252	243	698
Kökärter	10	14	17	16
Foder till fritidshästar	483	380	382	388
Export av hö	23	15	15	13
Matpotatis	697	563	588	584
Fabrikspotatis	192	205	212	189
Sockerbetor	586	857	921	886
Oljevaxter	734	881	1 383	1 182
Fältodlade köksvaxter	383	451	496	496
Animaliska produkter	19 259	20 219	21 052	19 979
Mejerimjök	10 149	10 542	10 884	10 190
K-mjök utanför mejeri	15	16	16	15
K-mjök till hemmaförbrukning	84	85	83	74
Ägg	1 092	1 142	1 054	1 041
Slakt av fjäderfä	455	337	377	419
Storboskap	2 986	3 285	3 672	3 612
Kalv, större	192	210	214	157
Kalv, mindre	4	5	3	3
Häst	29	31	27	27
Får	141	124	131	108
Svin	3 994	4 340	4 488	4 234
Efterlikvider	95	87	90	89
Ull och fårskinn	10	9	7	5
Export av levande djur	13	6	6	6
Låginkomstsatsning	353	398	415	400
Efterlikvider från centralföreningar	330	254	330	330
Skörde-skadeersättning och-bidrag	335	28	–	–
Övrigt (Trädarsättning)	169	433	420	420
Direktutbetalning	–	–	322	2 740
Summa intäkter	25 995	26 546	29 374	31 451
Förändringar i djurkapitalet	–183	+2	+47	–109
Totalt	25 812	26 548	29 421	31 341

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, Jordbrukets totalkalkyl.

I jordbrukets totalkalkyl görs även beräkningar av jordbrukets totala kostnader, vilka redovisas i tabell 11.5 och diagram 11.6.

Kostnader för avskrivning och underhåll av markanläggningar, byggnader och inventarier är största posten i diagrammet och svarar för ca 33 % av de totala kostnaderna. Av kostnaderna för förnödenheter svarar köpfodermedel för ca 44 %. Kostnaderna för maskiner och redskap avser avskrivning, underhåll och traktorskatt.

Ur tabellerna 11.3 och 11.5 kan skillnaden mellan jordbrukets intäkter och kostnader beräknas. Denna skillnad utgör den beräknade ersättningen för brukarnas och familjernas arbete samt för eget kapital. År 1990 var skillnaden mellan intäkter och kostnader 4 167 milj kr.

Annan publicering

Jordbrukets totalkalkyl. Stencil från Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

Tabell 11.5
Jordbrukets totala kostnader m m enligt totalkalkylen 1987–1990

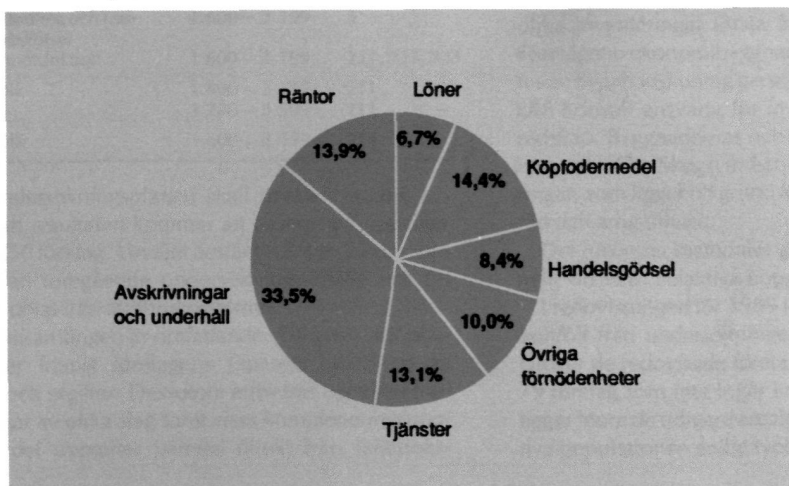
Costs of the agricultural sector in 1987–1990

Varuslag	Värde, miljoner kronor			
	1987	1988	1989	1990 ¹
Förnödenheter	8 473	8 602	8 755	8 923
Driv- och smörjmedel	760	833	901	962
Handelsgödsel och kalk	2 440	2 315	2 269	2 294
Köpfodermedel	3 586	3 796	3 864	3 918
Diverse förnödenheter	657	832	865	831
Elektricitet	1 030	826	856	918
Tjänster	2 740	3 036	3 307	3 549
Frakter	137	129	141	181
Kontrollkostnader	89	99	107	116
Seminkostnader	179	191	205	221
Maskinlegor	163	177	197	216
Torkningskostnader för bröd- och fodersäd	145	92	97	114
Fördämlings- och handels- marginaler	543	691	763	791
Personbil	463	505	516	549
Avbyttjänster	108	127	150	167
Övriga tjänster	914	1 025	1 131	1 194
Kapitalkostnader	10 185	11 453	12 226	12 870
Markanläggningar	432	489	546	568
Ekonomibygnader	1 015	1 056	1 254	1 250
Maskiner och redskap	6 078	6 555	6 932	7 276
Räntekostnader, netto	2 620	3 353	3 494	3 776
Kostnader för lejt arbete	1 670	1 717	1 794	1 832
<i>Summa kostnader för inköpta produktionsmedel från andra sektorer samt lejt arbete</i>	23 028	23 092	26 082	27 174

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, jordbrukets totalkalkyl.

Diagram 11.6
Jordbrukets totala kostnader m m enligt totalkalkylen 1990, procentuell fördelning
Costs of the agricultural sector in 1990, per cent

Totalskattningar av jordbrukets intäkter och kostnader erhålls årligen från Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU), som beskrivs nedan.

DU utgör sedan lång tid ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden, vilket är ett centralt område för användningen av undersökningen. Resultaten från DU används därvid för att belysa bl a inkomstutvecklingen för olika grupper av jordbruksföretag. Vidare utnyttjas DU-materialet för beräkning av vissa kostnadsposter i jordbrukets totalkalkyl.

I tabell 11.7 redovisas jordbrukarnas totala intäkter och kostnader åren 1987–1989. Vid en jämförelse med jordbrukets totalkalkyl bör uppmärksammas att DU innefattar såväl skogsbruk vid jordbruksföretagen som viss omsättning mellan företagen. Skillnaden mellan totalkalkylen och DU är av denna anledning betydande för bl a intäkter av skogsprodukter, körslor, arrenden samt för inköp av djur.

Annan publicering

Deklarationsundersökningen för jordbrukare publiceras årligen i SM serie J. För inkomståret 1989 redovisas totalbelopp och uppgifter per företag i J 43 SM 9102 medan uppgifter för företagarna redovisas i J 43 SM 9103.

Tabell 11.7

Jordbrukarnas intäkter och kostnader m m 1987–1989. Totalbelopp i milj kr
Holder's receipts and expenditures in 1987–1989. Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kr			Förändring i %	
	1987	1988	1989	1987–88	1988–89
Inkomster av vegetabilier	7 686	8 201	9 387	+ 7	+14
animalier	20 607	21 683	22 104	+ 5	+ 2
skogsprodukter	2 986	3 012	3 275	+ 1	+ 9
Övriga inkomster	3 725	4 459	4 838	+ 20	+ 8
Intäkter av naturaförmåner	1 724	1 735	1 716	+ 1	- 1
Summa bruttointäkter exkl balansändringar	36 728	39 090	41 320	+ 6	+ 6
Utgifter för utsäde, fodermedel och handelsgödsel	8 915	9 168	9 518	+ 3	+ 4
drivmedel, el, vatten och renhållning	1 669	1 719	1 825	+ 3	+ 6
inköp av djur	2 442	2 725	2 523	+ 12	- 7
underhåll av inventarier och anläggningar	3 282	3 619	4 094	+ 10	+13
räntor	3 704	4 030	4 289	+ 9	+ 6
arbetslöner	1 213	1 353	1 426	+ 12	+ 5
Värdeminskingsavdrag	3 494	3 809	4 189	+ 9	+10
Övriga kostnader	6 888	7 711	8 261	+ 12	+ 7
Egenavgifter	1 165	1 221	1 264	+ 5	+ 4
Summa kostnader inkl egenavgifter	32 772	35 355	37 389	+ 8	+ 6
Balansändringar	+82	+297	+352		
Uttag från skogskonto	+294	+328	+375	+ 12	+14
Insättning på skogskonto	-629	-592	-638	- 6	+ 8
Avsättning till allmän investeringsreserv	-450	-558	-779	+ 24	+40
Bruttointäkter minus kostnader (inkl egenavgifter) efter balansändringar m m	3 253	3 211	3 242	- 1	+ 1

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare. (DU).

Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU)

DU baseras på ett slumpmässigt urval av företag. Urvalet är anpassat till typklassificeringssystemet för jordbruksföretag vilket innebär att det dras från olika grupper efter riksområde, driftens omfattning i standardiserat arbetsbehov samt driftsinriktning.

Undersökningen avser företag med mer än 2 hektar åkermark enligt lantbruksregistret. Urvalet byts med 1/3 varje år.

I undersökningen för inkomståret 1989 ingick ca 6 300 företag.

Undersökningsmaterialet utgörs av de utvalda jordbrukarnas självdeklarationer. Dessa ställs av de lokala

skattemyndigheterna till SCBs förfogande. Från deklARATIONERNA överförs uppgifter till särskilda blanketter, varefter dataregistrering och bearbetning sker.

Bortfallet utgörs dels av objektsbortfall (deklarationen kan ej utnyttjas vid bearbetningen), dels av partiellt bortfall (vissa uppgifter saknas i deklarationen).

I undersökningen redovisas dels totaler, dels medelvärden per företag och per brukare. Vid beräkningarna multipliceras varje företags värden med ett uppräknings-tal, som anger hur många av totalpopulationens företag som representeras av det utvalda företaget. Vid uppräknningen korrigeras för objektsbortfall och partiellt bortfall.

Intäkter, kostnader och resultat på företagsnivå

Intäkter och kostnader

Ekonomi och lönsamhet på företagsnivå kan främst belysas med hjälp av den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU), men även med DU (se föregående avsnitt).

Från JEU, som baseras på bokföringsuppgifter från jordbruksföretag, erhålls årligen uppgifter om intäkter, kostnader och lönsamhetsförhållanden inom jordbruket. Resultaten utgör bl a ett underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden. Undersökningen är fr o m den 1 juli 1975 förlagd till SCB.

Fr o m JEU 1985 har efter flera års utvecklingsarbete redo-

visats resultat som dels baseras på anskaffningskostnader, dels återanskaffningskostnader (nukostnader) för förbrukade resurser. I beräkningarna till nukostnad tas även hänsyn till förändringar i penningvärdet.

I utvecklingsarbetena på JEU har också ingått införandet av det nya typklassificeringssystemet för jordbruksföretag. Detta påverkar fr o m JEU 1988 såväl populationsavgränsning som redovisning. Föreliggande redovisning av resultat från JEU omfattar endast resultat från JEU 1989. Resultat från JEU 1988 återfinns i årsboken för 1990.

Den jordbruksekonomiska undersökningen (JEU)

Undersökningen omfattar företag i södra och mellersta Sveriges slättbygder (riksområde 1) och företag i södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder (riksområde 2) samt Norra Sverige (riksområde 3) enligt följande:

Riks- område	Driftsinriktning	Arbetsbehov (standard- timmar)	Typkod enligt LBR
RO 1	Jordbruksväxter	800 – 1 599	11
	»	1 600 – 3 199	11
	Mjök	1 600 – 3 199	211
	»	3 200 – 5 599	211
	Övrig husdjurskötsel	1 600 – 3 199	2 utom 211
	Växtodling och hus- djurskötsel	1 600 – 3 199	3
RO 2	Svinproduktion	1 600 – 3 199	221, 233, 323
	Mjök	1 600 – 3 199	211
	»	3 200 – 5 599	211
RO 3	Mjök	1 600 – 3 199	211

Enligt undersökningsplanen skall urvalets storlek avpassas så att resultaten kommer att baseras på uppgifter från cirka 750 företag. Urvalet består till 3/4 av gårdar som kvarstod från föregående undersökningstillfälle och till 1/4 av nytt urval från lantbruksregistret.

Materialinsamlingen är omfattande. Till grund för bokslutet ligger främst företagets löpande bokföring av inkomster och utgifter. Dessutom erfordras uppgifter från inventeringar av olika slag samt vissa kompletteringsuppgifter. En del uppgifter hämtas direkt från lantbruksregistret.

SCB samarbetar i uppgiftsinsamlingen med LRF Konsult inom Lantbrukarnas Ekonomi AB, lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser. Inom LRF Konsult är ca 25 kontor engagerade i arbetet, som regleras genom ett avtal mellan SCB och LRF Konsult.

LRF Konsult handhar en betydande del av uppgiftsinsamlingen. Utöver bokföringen av inkomster och utgifter sammanställer LRF Konsult uppgifter om åtgång av arbete och dragkraft, lagervärden, skogsavverkning och skogsvårdsåtgärder, naturauttag m m.

För beräkning av bl a kostnader för avskrivning görs olika inventeringar första året företagen är med i JEU. Företagens ekonomibygnader och bostadshus inventeras av byggnadskunnig personal vid lantbruksnämnderna. LRF Konsult ansvarar för inventeringar av maskiner och redskap. Byggnadernas och inventariernas värden beräknas vid SCB. Skogsvårdsstyrelserna utför skogsinventeringar, som ligger till grund för beräkning av bl a skogsföråd och årlig tillväxt.

Det inkomna materialet granskas manuellt och maskinellt vid SCB. Felaktiga uppgifter rättas av LRF Konsult.

I redovisningen för 1989 ingick 691 företag. 91 företag bortföll från undersökningen genom vägran och dylikt. Utöver de redovisade företagen har bearbetats ytterligare 79 företag som inte ingår i redovisningen. Dessa företag ligger inom de tidigare arealgränserna men tillhör inte den nya populationen enligt typklassificeringssystemet.

Intäkter och kostnader bestäms med ledning av affärsbokföringens in- och utbetalningar samt balansvärdenas förändringar. Vid bestämning av vissa intäkter och kostnader frångår man dock helt eller delvis affärsbokföringens uppgifter. Bland de viktigare kalkylerade posterna kan nämnas bostadsförmån och avskrivningar.

Redovisningen i JEU ger en mer rättvisande bild av resultatutvecklingen än vad deklarationsmaterialet ger. Detta sammanhänger bl a med att periodiseringen av olika intäkter och kostnader inte påverkas av bokslutsdispositioner i så stor utsträckning som i DU. Vidare innehåller JEU vissa kalkylmässiga beräkningar.

I tabell 11.8 redovisas intäkter, kostnader och resultat för jord- respektive skogsbruket samt det sammanlagda resultatet för jord och skogsbruket enligt JEU 1989.

Det kalkylerade resultatet i jord- respektive skogsbruket före arrende- och räntekostnader samt familjens arbetsersättning har belastats med avskrivningar till nuvärde. Kostnaderna för anhörigas arbete har kalkylerats på basis av antalet redovisade timmar.

Resultat i jordbruk

Intäkter i jordbruket redovisas med uppdelning på vegetabilier, animalier och övrig produktion. Redovisningen avser i princip företag med 1 600 – 3 199 standardtimmar för de driftsinriktningar som omfattas av JEU (se faktarutan på föregående sida) med undantag för mjölk och jordbruksväxter. För dessa driftsinriktningar omfattar redovisningen även företag med 3 200–5 599 respektive 800–1 599 standardtimmar.

För vegetabilier ingår enbart intäkter från avsalugrödor i redovisningen.

I övrig produktion ingår inventariehyror, återbäring och efterlikvid, körslor etc.

Kostnader i jordbruket redovisas med uppdelning på förnödenheter, underhåll, avskrivningar, arbetskostnader, arrendekostnader och räntenetto. Räntenetto utgör skillnaden mellan räntekostnader och ränteintäkter.

Som förnödenheter har medräknats fodermedel, handelsgödsel, utsäde, drivmedel etc. Till underhållskostnader har räknats utgifter enligt affärsbokföringen samt anställdas arbete med underhåll, dragkraft och uttag av virke från egen skog.

Som arbetskostnader utanför familjen räknas direkta löner, arbetsgivareavgifter, värdet av förmåner av produkter, bil, telefon etc. Som övriga kostnader räknas diverse kostnader för växtodling och husdjur, körslor, försäkringar, personbil etc.

Resultat i skogsbruk

Redovisningen av skogsbruket i de lantbruksekonomiska undersökningarna är begränsad till skogsbruket vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker. Från DU erhålls uppgifter om intäkter från skogsprodukter samt insättning och uttag från skogskonto. JEU redovisar en detaljerad kalkyl av skogsbrukets intäkter och kostnader för de driftsinriktningar och standardtimklasser som omfattas av JEU (se ovan).

Skogsbrukets intäkter enligt JEU har beräknats exkl värdeändring av skogsförrådet.

Tabell 11.8

Intäkter, kostnader, avskrivningar m m till nukostnader samt resultatet i jord- och skogsbruket 1989. Kronor per företag
Receipts, costs, depreciations etc., to current costs and the results in agriculture and forest land. Swedish kronor per holding

	Ro 1					Ro 2	Ro 3
	Jordbruks- växter	Mjölk	Övrig husdjurs- skötsel	Växtod- ling och husdjurs- skötsel	Svin- produkt- tion	Mjölk	Mjölk
	800 – 1 599	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199	1 600 – 3 199
Jordbruket							
<i>Intäkter</i>							
Vegetabilier	366 972	30 055	80 120	296 875	187 269	3 865	6 165
Animalier	56 934	374 889	392 034	336 518	424 946	390 521	396 469
Övrigt	54 328	25 665	22 736	47 222	32 231	30 094	61 296
Summa intäkter	478 234	430 609	494 890	680 615	644 446	424 480	463 930
<i>Kostnader</i>							
Förnödenheter	143 666	118 269	191 897	245 877	248 684	122 034	135 866
Underhåll	44 689	37 210	34 592	53 294	47 717	34 878	38 959
Övrigt	82 453	72 880	81 381	102 748	93 699	71 610	78 708
Summa kostnader	270 808	228 358	307 870	401 918	390 101	228 521	253 533
Resultat före avskrivningar, arbets- och arrendekostnader samt räntenetto	207 426	202 250	187 020	278 696	254 345	195 959	210 397
<i>Avskrivningar</i>							
Ekonomibyggnader	17 171	17 913	21 546	22 402	26 304	13 669	14 644
Byggnadsinventarier	22 914	34 693	39 913	38 490	49 343	28 347	30 401
Markanläggningar	4 060	2 347	3 304	3 733	4 207	640	1 122
Markinventarier	990	3 816	1 982	1 619	1 219	3 460	1 801
Maskiner och redskap	58 092	43 696	44 488	65 957	52 950	37 155	50 193
Summa avskrivningar	103 228	102 466	111 233	132 200	134 023	83 271	98 161
<i>Arbetskostnader</i>							
Anställda	2 349	133	742	7 258	7 682	1 839	3 369
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	12 490	12 726	15 717	24 067	11 960	34 449	14 836
Summa arbetskostnader	14 839	12 859	16 459	31 325	19 642	36 288	18 205
Arrendekostnader	19 218	5 338	6 071	20 751	8 282	4 069	627
Summa avskrivning, arbets- och arrendekostnader	137 285	120 663	133 763	184 276	161 947	123 629	116 992
Resultat före räntenetto	70 141	81 587	53 257	94 420	92 398	72 330	93 405
Räntenetto	49 794	24 075	41 182	58 978	57 780	22 548	25 556
Resultat i jordbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	20 347	57 513	12 075	35 442	34 618	49 781	67 849
Skogsbruket							
Intäkter (exkl värdeändringar skogsförrådet)	29 259	21 442	14 165	20 323	19 790	50 367	70 103
Kostnader	6 517	5 133	3 719	4 611	4 834	7 450	12 299
Resultat före avskrivningar, arbetskostnader och räntenetto	22 742	16 309	10 447	15 712	14 956	42 917	57 803
Avskrivningar på maskiner och redskap	694	700	658	351	391	1 347	2 599
Arbetskostnader							
Anställda	231	5	57	154	203	28	427
Kalkylerad ersättning anhöriga 16 år –	565	238	706	1 266	821	5 470	1 236
Summa arbetskostnader	796	243	763	1 421	1 023	5 499	1 664
Summa avskrivningar och arbetskostnader	1 490	944	1 422	1 772	1 414	6 845	4 263
Resultat före räntenetto	21 252	15 366	9 025	13 940	13 542	36 072	53 540
Räntenetto	4 220	3 005	3 785	2 833	3 646	8 519	8 035
Resultat i skogsbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	17 032	12 361	5 239	11 107	9 896	27 554	45 506
Resultat i jord- och skogsbruket före ränta på eget kapital och ersättning för eget arbete	37 379	69 874	17 314	46 549	44 514	77 335	113 355

Källa: SCB. Jordbruksekonomiska undersökningen (IEU).

Taxerade resultat i jord- och skogsbruk

Uppgifter rörande jordbruksföretagens resultat kan i första hand hämtas ur JEU, som är uppbyggd enligt företagsekonomiska principer. Det kan dock vara av intresse att även följa det taxerade resultatet i jordbruket.

I tabell 11.9 redovisas taxerade intäkter av vegetabilier, animalier och övrigt samt summa bruttointäkter exkl balansändringar m m från DU 1985–1989.

I tabell 11.10 redovisas taxerade kostnader, balansändringar m m och bruttointäkter minus kostnader (inkl egenavgifter) efter balansändringar m m från DU 1985–1989.

Tabell 11.9

Jordbrukarnas taxerade intäkter 1985–1989. Kronor per företag (fysiska personer)

Holders receipts in agriculture in 1985–1989. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989
Vegetabilier					
20,1 – 30,0	53 077	49 525	45 763	46 586	56 779
30,1 – 50,0	99 221	96 138	86 018	89 253	102 700
50,1 – 100,0	239 522	229 726	202 467	207 323	241 917
100,1 – 200,0	589 786	541 047	507 138	518 788	610 771
Animalier					
20,1 – 30,0	212 771	210 809	222 908	230 189	231 355
30,1 – 50,0	324 252	332 302	332 384	355 704	393 077
50,1 – 100,0	457 025	461 928	507 221	532 439	548 728
100,1 – 200,0	601 007	632 101	716 344	716 099	788 989
Övriga intäkter					
20,1 – 30,0	71 157	75 095	85 197	91 920	105 676
30,1 – 50,0	84 958	88 004	98 379	101 712	120 527
50,1 – 100,0	116 355	109 166	139 092	160 366	173 295
100,1 – 200,0	207 327	150 180	222 646	269 403	287 731
Summa bruttointäkter exkl balansändringar					
20,1 – 30,0	337 005	335 429	353 868	368 695	393 810
30,1 – 50,0	508 431	516 444	516 781	546 669	616 304
50,1 – 100,0	812 902	818 854	848 780	900 128	963 940
100,1 – 200,0	1 398 120	1 373 662	1 446 128	1 504 290	1 687 491

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

I tabell 11.10 redovisas taxerade kostnader, balansändringar m m och bruttointäkter minus kostnader (inkl egenavgifter) efter balansändringar m m från DU 1985–1989.

Tabell 11.10
Jordbrukarnas taxerade kostnader, balansändringar m m samt bruttointäkter minus kostnader 1985–1989. Kronor per företag (fysiska personer)
Holdes costs and trading results in agriculture 1985–1989. Swedish kronor per holding (natural persons)

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989
Utsäde, foder och handelsgödsel					
20,1– 30,0	87 279	86 287	85 897	84 896	90 667
30,1– 50,0	139 073	140 344	130 830	134 196	150 706
50,1–100,0	219 387	217 221	216 115	220 260	226 809
100,1–200,0	347 148	359 935	362 553	359 299	386 136
Underhåll och värde- minskningsavdrag					
20,1– 30,0	61 258	61 789	66 571	69 177	80 368
30,1– 50,0	87 440	90 003	90 713	99 067	117 731
50,1–100,0	137 354	138 775	145 245	161 058	181 127
100,1–200,0	231 257	217 769	237 238	251 345	300 857
Övriga kostnader inkl egenavgifter					
20,1– 30,0	141 211	136 672	142 328	155 107	167 295
30,1– 50,0	212 384	217 456	218 969	233 010	260 448
50,1–100,0	367 894	370 369	389 055	415 269	432 331
100,1–200,0	714 074	695 916	739 290	777 502	853 603
Summa kostnader					
20,1– 30,0	289 748	284 748	294 796	309 180	338 330
30,1– 50,0	438 897	447 803	440 512	466 273	528 885
50,1–100,0	724 635	726 365	750 415	796 587	840 267
100,1–200,0	1 292 479	1 273 620	1 339 081	1 388 146	1 540 596
Balansändringar m m					
20,1– 30,0	4 528	6 536	8 038	9 765	2 814
30,1– 50,0	7 528	6 198	11 194	9 330	8 209
50,1–100,0	8 398	12 158	11 679	10 335	7 501
100,1–200,0	12 167	15 675	13 811	9 183	20 912
Bruttointäkter minus kostnader (inkl egen- avgifter) efter balans- ändringar m m					
20,1– 30,0	42 730	44 145	51 034	49 750	51 065
30,1– 50,0	62 005	62 443	65 075	71 065	77 581
50,1–100,0	79 869	80 331	86 687	93 206	100 578
100,1–200,0	93 474	84 368	93 236	106 961	120 520

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Prisindex

Genom lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp utarbetas och publiceras månatligen indextal över prisutvecklingen på jordbrukets område. Detta indexsystem syftar främst till att möjliggöra jämförelser, med beaktande av indexsystemets konstruktion, mellan jordbruksprodukternas prisutveckling i olika produktions- och handelsled. Vidare belyses prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel samt prisutvecklingen vid internationell handel med jordbruksprodukter.

Följande indexserier beräknas:

- 1 Produktionsmedelsprisindex
- 2 Avräkningsprisindex
- 3 Prisregleringsprisindex
- 4 Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel
- 5 Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel
- 6 Världsmarknadsprisindex

Vidare beräknas två delserier av det officiella konsumentprisindex (KPI), som är ett kedjeindex med ettårslänkar. Dessa delserier omfattar "övriga" livsmedel och totalindex exkl jordbruksreglerade livsmedel. Härutöver redovisas för jämförelser och analyser index för livsmedel i KPI.

Serierna 1–3 och 6 utarbetas av jordbruksnämnden och 4–5 av SCB.

Indextalen skall i princip visa prisutvecklingen vid oförändrad kvalitet på de varor som prismäts. Höjda priser till följd av förbättrad varukvalitet skall således ej påverka index.

Basperiod för indextalen är numera 1980. Tidigare var budgetåret 1966/67 basperiod. Vikterna i indexserierna 1–3 och 6, vilka ändras i juli varje år, baseras på normerade värden avseende produktion, konsumtion och inköp för året närmast före det budgetår vikterna skall användas. Indextalen med nya vikter kedjas till äldre serier på grundval av relationer mellan indextalen under budgetåret närmast före viktbytet. Vikterna i indexserierna 4 och 5, vilka ändras i januari varje år, baseras på vikterna i konsumentprisindex och kedjning av indextalen görs.

Produktionsmedelsprisindex belyser prisutvecklingen för jordbrukets inköpta produktionsmedel exklusive lejt arbete. Prismätningen sker för förnödenheter, tjänster, avskrivning, underhåll och ränta på lånat kapital.

Vägningstalen i produktionsmedelsprisindex baseras på

beräkningsunderlaget till jordbrukets totalkalkyl. Vid vägningstalsberäkningarna samt vid den löpande indexframskrivningen används i möjligaste mån de priser som möter jordbrukaren vid inköp av olika produktionsmedel. Priserna i totalkalkylen och produktionsmedelsprisindex redovisas exklusive mervärdesskatt.

Avräkningsprisindex belyser prisutvecklingen vid producenternas försäljning av sådana jordbruksprodukter som övergår från jordbrukssektorn till andra sektorer i samhället. Försäljningen inom jordbrukssektorn av sådana produkter som vidareförädlas ingår inte i index.

Vägningstalen i avräkningsprisindex grundas på s k normkalkyler, vilka utarbetas inom lantbruksekonomiska samarbetsnämndens sektorsgrupp. De i indexberäkningarna använda priserna skall i princip avse pris vid gård. Priserna inkluderar i allmänhet produktbundna subventioner.

Prisregleringsprisindex skall registrera prisutvecklingen för jordbrukets varor i det led där prisregleringen verkar (t ex slaktdjur vid slakteri och konsumtionsmjölk vid mejeri), vilket för flertalet varor är ett led senare än i avräkningsprisindex.

Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel bygger huvudsakligen på SCBs producentprisindex för livsmedelsindustrin och avser delvis priser för samma varor som i prisregleringsprisindex.

Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel mäter prisutvecklingen i detaljhandeln för motsvarande varor som producentprisindex för livsmedelsindustrin. Viktsystemet och varuurläget är i princip desamma som för detta. Prisuppgifterna är identiska med dem för konsumentprisindex (se nedan).

Världsmarknadsprisindex avser att mäta prisutvecklingen vid internationell handel för de jordbruksprodukter som inverkar på den inhemska prisbildningen. Prisberäkningarna grundar sig vad gäller vegetabilieprodukter på internationella noteringar och vad gäller animalieprodukter på priser inom EG vilka justeras för gällande importavgifter och exportbidrag.

Konsumentprisindex utarbetas månadsvis av SCB och skall mäta prisförändringar vid oförändrad levnadsnivå. Mervärdesskatt ingår i prisuppgifterna för konsumentprisindex men inte i prisuppgifterna för övriga indexserier.

Utvecklingen av de olika indexserierna utarbetade inom lantbruksekonomiska samarbetsnämnden och SCB för perioden 1986–1990 framgår av tabell 11.14.

Produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex, som beskrivs på föregående sida, har en central roll vid jordbrukspolitiska ställningstaganden.

I tabell 11.11 redovisas vissa prisserier som utnyttjats vid indexberäkningarna. Prisserierna för fabrikspotatis avser potatis för stärkelse och råsprit. För konsumtionsmjölk redovisas priset i kronor per 100 liter. I tabell 11.12 återfinns indextal för delposterna i avräkningsprisindex.

Tabell 11.11
Priser på traktorer, drivmedel, handelsgödsel, vegetabilier och animalier 1986–1990

Prices of tractors, fuel, fertilizers and vegetable and animal products in 1986–1990

Varuslag	1986	1987	1988	1989	1990
Traktorer, kr/st	192 800	203 607	228 549	247 839	..
Drivmedel, kr/100 liter					
Dieselolja	205	203	205	243	277
Handelsgödselmedel, kr/100 kg					
Kalksalpeter, 15,5 % N	115	110	110	107	112
Kalkammonsalpeter, 28,0 % N	179	172	177	176	175
Superfosfat, 9,0 % P	120	122	125	131	136
Supra PK 7–13	144	146	148	152	203 ¹
Supra NPK 17–6–12	246	243	249	255	256 ²
Supra NPK 20–5–9	239	235	241	244	246
Vegetabilier, kr/100 kg					
Vete	136	129	134	136	133
Råg	130	125	136	146	143
Korn	123	116	124	136	133
Havre	117	113	125	136	132
Vallhö	106	130	– ³	– ³	– ³
Matpotatis	184	226	184	200	216
Fabrikspotatis	58	56	55	57	57
Sockerbetor	30	30	30	31	29
Vetekli	156	154	160	174	179
Kraftfoderblandningar	314	315	328	341	343
Melass	164	169	160	164	169
Animalier, kr/100 kg					
Kött av					
Storboskap	2 054	2 357	2 715	2 803	2 545
Mellankalv	2 139	2 427	2 953	3 198	2 882
Mindre kalv	1 293	1 406	1 555	1 625	1 621
Häst	837	1 242	1 546	1 353	1 344
Får och lamm	1 959	2 245	2 539	2 463	2 205
Slaktsvin	1 297	1 422	1 479	1 501	1 487
Fjäderfä	1 711	1 715	1 699	1 904	2 098
Mejerimjök	283	293	308	320	... ⁴
Konsumtionsmjök	448	467	499	532	550
Smör	1 947	2 015	2 150	2 172	2 085
Ost, helfet					
Svecia	2 452	2 568	2 862	3 049	3 080
Herrgård	2 608	2 750	2 973	3 195	3 239
Ägg	1 117	1 084	1 130	1 117	1 254

1) Supra PK 11–21.

2) Supra NPK 18–6–12

3) Upphört 1988—02.

4) Ej inkomna ännu.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 11.12
Indextal i delposter i avräkningsprisindex 1986–1990 (1980 = 100)

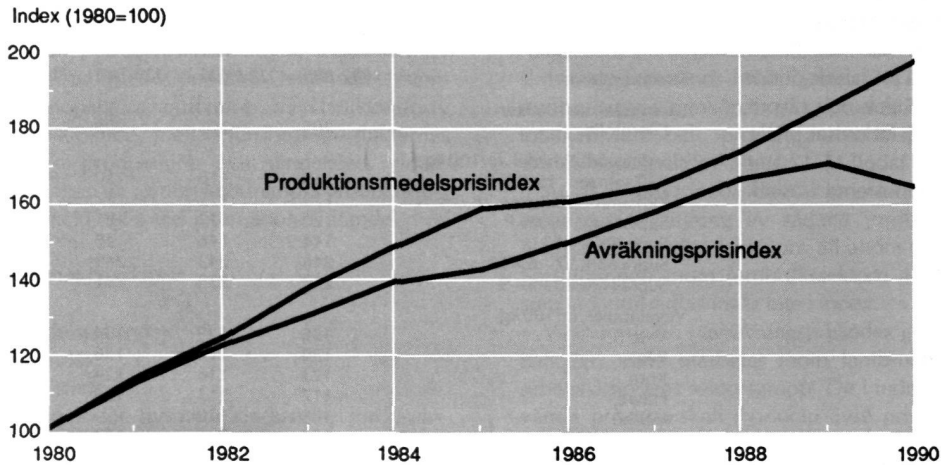
Producer price index. Indices for subtotals in 1986–1990. (1980 = 100)

Varuslag	1986	1987	1988	1989	1990
Brödsäd	155	152	157	161	156
Fodersäd	146	144	156	169	164
Matpotatis	139	168	142	130	146
Fabrikspotatis	131	130	128	131	131
Sockerbetor	159	163	168	170	162
Oljeväxter	140	143	163	178	171
Mjök	162	167	176	179	167
Ägg	188	184	195	195	213
Storboskap	126	145	167	171	167
Hästkött	87	119	151	139	134
Kalvkött	114	128	138	164	149
Fårkött	125	135	151	153	140
Fläsk	140	151	157	158	156

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Diagram 11.13
Produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1990 (1980 = 100)

Cost price index and producer price index in 1980–1990. (1980 = 100)

Utvecklingen i produktionsmedelsprisindex och avräkningsprisindex 1980–1990 redovisas i diagram 11.13.

I tabell 11.14 redovisas utvecklingen av jordbrukets prisindex 1986–1990.

Annan publicering

Prisindex på jordbruksområdet, varje månad sedan juli 1966; tidigare under benämningen Indextal för prisutvecklingen på jordbrukets område; vissa uppgifter publiceras dessutom i Jordbruksekonomiska meddelanden. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet 1966/67–1985/86. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp 1990 (stencil).

Prisindex på jordbruksområdet. Redogörelse för beräkningsmetoder. Lantbruksekonomiska samarbetsnämndens indexgrupp 1990.

Priser i jordbruket under 25 år – prisindex för produkter och produktionsmedel i jordbrukarledet. Meddelande från Jordbrukets utredningsinstitut 1970:4.

Tabell 11.14
Jordbrukets prisindex 1986–1990 (1980 = 100)

Agricultural price indices in 1986–1990 (1980 = 100)

Index	1986	1987	1988	1989	1990
Produktionsmedelsprisindex					
Förnödenheter	171	171	179	191	199
Tjänster	161	172	184	200	218
Kapitalkostnader	149	155	165	174	188
Totalt	160	164	173	185	197
Avräkningsprisindex					
Vegetabilier	148	152	156	162	160
Animalier	150	158	169	172	166
Totalt	149	157	166	170	164
Prisregleringsprisindex					
Vegetabilier	165	177	174	179	183
Animalier	183	189	199	208	212
Totalt	179	187	193	202	206
Producentprisindex för livsmedelsindustrin, jordbruksreglerade livsmedel					
Vegetabilier	183	193	206	222	242
Animalier	186	193	207	220	230
Totalt	185	193	206	220	233
Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel					
Vegetabilier	184	193	208	223	244
Animalier	194	203	219	235	250
Totalt	191	200	215	231	248
Konsumentprisindex Övriga livsmedel ¹	175	177	180	187	201
Totalt exkl jordbruksreglerade livsmedel	156	163	172	183	203
Totalt inkl jordbruksreglerade livsmedel	160	167	177	188	208
Världsmarknadsprisindex					
Vegetabilier	63	54	72	98	84
Animalier	122	117	110	128	124
Totalt	104	99	98	118	111

1) Ej jordbruksreglerade livsmedel.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Jordbrukarfamiljernas inkomster

Taxerade nettointäkter, underskott m m

Storleken och sammansättningen av jordbrukarfamiljernas inkomster är i hög grad beroende på jordbruksföretagens storlek, driftsriktning etc. Uppgifter om jordbrukarnas inkomster kan i första hand hämtas från DU.

I tabell 11.15 redovisas de taxerade nettointäkterna samt sammanräknad inkomst från olika förvärvskällor.

I diagram 11.16 redovisas sammansättningen 1989 av jordbrukarnas sammanräknade inkomst.

Nettointäkten i en förvärvskälla redovisas som noll i de fall underskott uppkommer.

I nettointäkt av tjänst medräknas pensioner och vissa andra skattepliktiga transfereringar. Som övriga förvärvskällor räknas nettointäkt av rörelse, annan fastighet och tillfällig förvärvsverksamhet.

Tabell 11.15

Jordbrukarnas taxerade nettointäkter samt sammanräknad inkomst 1985–1989. Kr per brukare inkl maka/make

The farmers assessed net receipts from different sources of income in 1985–1989. Swedish kronor per holder incl spouse

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989 ¹
Nettointäkt av jordbruksfastighet					
2,1– 5,0	7 259	6 010	4 607	4 785	5 895
5,1– 10,0	11 440	12 023	14 278	14 581	12 466
10,1– 20,0	26 771	26 588	25 516	27 091	29 450
20,1– 30,0	44 159	45 304	50 449	52 412	57 241
30,1– 50,0	58 319	59 566	62 214	67 508	74 798
50,1–100,0	69 335	70 438	74 194	81 205	89 682
100,1–200,0	78 695	74 930	79 587	86 140	94 108
200,1–	83 985	78 623	85 756	84 856	92 519
Samtliga	34 354	34 867	36 527	39 598	42 637
Nettointäkt av tjänst					
2,1– 5,0	93 351	103 856	112 073	120 560	138 028
5,1– 10,0	83 259	92 040	91 598	106 377	119 868
10,1– 20,0	62 273	72 837	84 772	99 208	110 492
20,1– 30,0	49 223	57 623	60 627	77 109	80 755
30,1– 50,0	38 101	44 680	54 623	58 732	70 756
50,1–100,0	34 627	40 053	45 146	51 308	60 798
100,1–200,0	37 109	46 001	51 101	60 373	65 433
200,1–	41 554	46 275	49 129	52 433	61 669
Samtliga	61 840	70 326	76 845	87 519	99 023
Nettointäkt av kapital					
2,1– 5,0	6 175	5 179	5 573	5 961	6 198
5,1– 10,0	7 254	4 879	4 676	4 525	6 817
10,1– 20,0	7 013	5 438	5 363	5 537	6 517
20,1– 30,0	5 687	4 087	3 908	3 894	5 415
30,1– 50,0	5 397	4 776	4 534	4 688	4 836
50,1–100,0	5 268	4 194	3 932	4 288	5 165
100,1–200,0	7 376	5 561	5 813	6 271	6 346
200,1–	12 020	8 500	8 760	7 720	10 406
Samtliga	6 362	4 893	4 822	4 963	6 000
Nettointäkt av övriga förvärvskällor					
2,1– 5,0	5 018	5 702	6 778	11 202	15 208
5,1– 10,0	4 726	7 172	8 837	7 714	11 973
10,1– 20,0	4 955	6 543	8 087	9 748	6 481
20,1– 30,0	2 085	3 766	3 829	2 487	4 759
30,1– 50,0	2 874	3 985	4 489	5 913	6 131
50,1–100,0	3 803	5 369	3 998	5 347	6 191
100,1–200,0	5 039	7 822	6 972	7 991	12 220
200,1–	13 430	17 229	13 593	16 065	18 973
Samtliga	4 169	5 747	6 457	7 515	8 961
Sammanräknad inkomst					
2,1– 5,0	111 803	120 747	129 031	142 508	165 329
5,1– 10,0	106 679	116 114	119 389	133 197	151 124
10,1– 20,0	101 012	111 406	123 738	141 584	152 940
20,1– 30,0	101 154	110 780	118 813	135 902	148 170
30,1– 50,0	104 691	113 007	125 860	136 841	156 521
50,1–100,0	113 033	120 054	127 270	142 148	161 836
100,1–200,0	128 219	134 314	143 473	160 775	178 107
200,1–	150 989	150 627	157 238	161 074	183 567
Samtliga	106 725	115 833	124 651	139 595	156 621

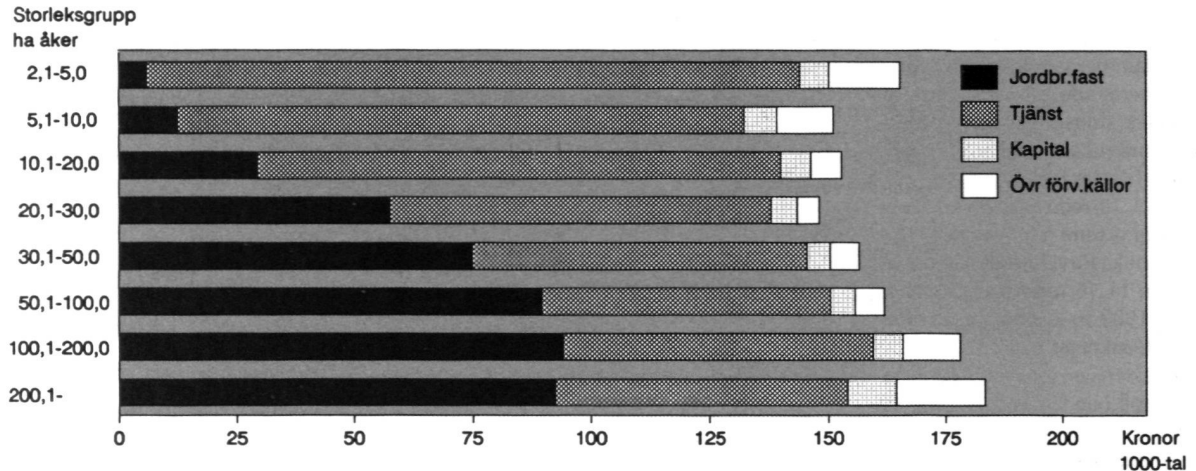
1) Preliminära uppgifter.

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Diagram 11.16

Nettointäkter från olika förvärvskällor 1989 inom olika storleksgrupper av företag. Kr per brukare inkl maka/make

Assessed net receipts from different sources of income in 1989. Swedish kronor per holding incl spouse

I tabell 11.17 redovisas jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst 1985–1989.

Med underskott av jordbruksfastighet avses det totala underskottet oavsett om det kunnat utnyttjas eller ej.

Utnyttjat underskott i förvärvskälla avser utnyttjade underskott från samtliga förvärvskällor.

Förlustavdrag innefattar underskott som inte kunnat utnyttjas tidigare år.

Tabell 11.17

Jordbrukarnas avdrag samt statligt taxerad inkomst, 1985–1989. Kr per brukare inkl maka/make

The farmers deductions and assessed income for the governmental taxation in 1985–1989. Swedish kronor per holder incl spouse

Storleksgrupp hektar åker	1985	1986	1987	1988	1989 ¹
Underskott av jordbruksfastighet					
2,1– 5,0	7 480	7 382	10 113	12 607	15 466
5,1– 10,0	7 857	10 196	8 980	11 928	13 746
10,1– 20,0	5 932	6 529	10 046	11 330	16 285
20,1– 30,0	7 393	6 700	5 009	7 524	9 110
30,1– 50,0	4 016	4 717	5 459	5 077	5 700
50,1– 100,0	4 693	4 845	4 400	4 392	5 729
100,1– 200,0	11 005	12 499	10 438	7 640	6 543
200,1–	18 003	22 646	16 161	17 996	13 037
Samtliga	6 520	7 203	7 909	9 292	11 502
Av deklarenten utnyttjat underskott i förvärvskälla					
2,1– 5,0	10 793	10 395	12 880	17 044	22 947
5,1– 10,0	10 955	14 500	12 291	16 262	18 772
10,1– 20,0	7 699	9 192	12 242	15 290	19 960
20,1– 30,0	7 427	8 711	6 917	9 728	12 929
30,1– 50,0	4 406	5 837	6 546	7 043	8 582
50,1– 100,0	5 010	5 527	5 328	6 572	8 052
100,1– 200,0	7 203	9 648	8 548	8 746	9 120
200,1–	9 840	12 443	12 998	12 870	13 160
Samtliga	7 958	9 440	9 895	12 490	15 715
Övriga allmänna avdrag och förlustavdrag					
2,1– 5,0	845	1 266	1 345	3 316	3 450
5,1– 10,0	1 291	1 683	2 193	1 908	3 502
10,1– 20,0	1 151	1 946	1 861	2 294	3 397
20,1– 30,0	1 920	2 345	2 551	3 151	6 026
30,1– 50,0	2 572	2 938	3 419	4 814	7 096
50,1– 100,0	3 833	4 483	5 037	6 806	10 245
100,1– 200,0	6 989	8 201	8 647	10 414	15 134
200,1–	12 347	10 636	12 894	14 345	18 458
Samtliga	1 970	2 532	2 813	3 774	5 673
Statligt taxerad inkomst					
2,1– 5,0	100 165	109 055	114 806	122 148	138 933
5,1– 10,0	94 433	99 930	104 905	115 027	128 850
10,1– 20,0	92 162	100 268	109 635	124 000	129 584
20,1– 30,0	91 807	99 724	109 345	123 022	129 215
30,1– 50,0	97 712	104 232	115 895	124 985	140 842
50,1– 100,0	104 190	110 045	116 905	128 769	143 540
100,1– 200,0	114 026	116 466	126 278	141 615	153 853
200,1–	128 802	127 548	131 346	133 860	151 949
Samtliga	96 797	103 861	111 943	123 330	135 233

1) Preliminära uppgifter.

Källa: SCB, Deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU).

Jordbrukarnas tillgångar och skulder

Jordbrukarnas tillgångar och skulder har sedan lång tid redovisats i DU. I samband med en översyn av DU slopades från 1978 specificeringen på olika tillgångsslag. Den årliga redovisningen i DU omfattar från nämnda år enbart summa tillgångar och summa skulder.

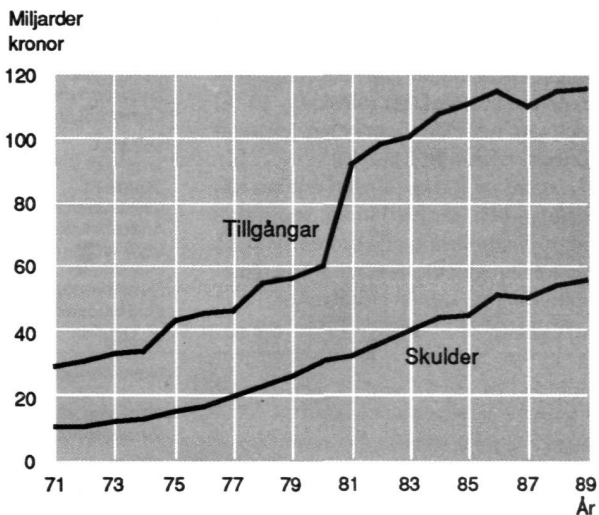
Som en intermitterande utvidgning av DU har SCB genomfört specialinriktade undersökningar rörande jordbrukarnas kapitalförhållanden och skuldsättning den 31 december 1981 respektive 1986 (TSU).

Av diagram 11.18 framgår utvecklingen av jordbrukarnas totala tillgångar och skulder under perioden 1971–1989 enligt DU. Vad gäller tillgångsvärdena finns jämförelseproblem över tiden. Detta problem sammanhänger med att fastigheternas taxeringsvärden förändras språngvis ungefär vart femte år i samband med de allmänna fastighetstaxeringarna. Vidare har principerna för lagervärdering och värderingen av husdjursbeståndet ändrats under 1970-talet.

Det bör noteras att uppgifterna i diagram 11.18 förutom tillgångar och skulder i jordbruksföretagen även innefattar brukarnas tillgångar och skulder i rena skogsfastigheter, rörelse, annan fastighet och privat. Fastigheterna är upptagna till taxeringsvärden och någon omräkning till marknadsvärden har inte skett. Ändringar under perioden i principerna för lagervärdering och värdering av husdjursbeståndet respektive börsnoterade aktier har inte beaktats.

Diagram 11.18
Jordbrukarnas totala tillgångar och skulder (fysiska och juridiska personer) i löpande priser 1971–1989, miljarder kronor

The farmers total assets and liabilities (natural and artificial persons), 1971–1989. Totals in 1000 millions of Swedish kronor

Undersökningen av jordbrukarnas tillgångar och skulder den 31 december 1986 (TSU)

Populationen i undersökningen om tillgångar och skulder i jordbruket omfattar brukare inkl maka/make vid jordbruksföretag med mer än 2 ha åker och fysisk person som brukare.

TSU 1986 bygger på deklarationsmaterial avseende ca

3 900 företag ingående i den ordinarie deklarationsundersökningen för jordbrukare (DU) 1986.

I en tidigare undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder avseende förhållandena den 31 december 1981 byggde vissa uppgifter på en kompletterande enkät.

Ur TSU erhålls information om jordbrukarnas tillgångar och skulder med fördelning på delposter. I tabell 11.19 redovisas utförliga uppgifter om jordbrukarnas totala tillgångar inom och utanför lantbruksföretag över 2 ha åker 1981 och 1986.

Av tabellen framgår bl a att både tillgångar och skulder ökat såväl inom som utanför företaget. Det framgår vidare att den procentuella ökningen är större utanför företaget än inom företaget och att skulderna ökat mer än tillgångarna. Det senare gäller speciellt inom företaget, vilket medfört att nettoförmögenheten inom företaget minskat (-11 %) och att nettoförmögenheten totalt är ungefär oförändrad (-1 %).

En del av förskjutningen mellan tillgångar och skulder inom respektive utom lantbruksföretaget torde bero på ändrade regler för beskattning av räntekomster på kapital i jordbruket.

Tabell 11.19

Jordbrukarnas totala tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1981 och 1986 (fysiska personer). Totalbelopp i miljoner kr

The farmers assets and liabilities 31 december 1981 and 1986 (natural persons). Totals in millions of Swedish kronor

	Miljoner kronor		Förändring i %
	1981	1986	1981-1986
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	43 565	42 713	- 2
Annan fastighet	480	1 139	+137
Inventarier	9 795	11 858	+ 21
Lager	9 084	10 501	+ 16
Insatser m m	1 848	2 817	+ 52
Bankmedel (inkl skogskonto), kontanter och postgiro	4 994	6 205	+ 24
Övriga tillgångar	2 203	2 741	+ 24
Summa	71 969	77 974	+ 8
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	15 979	24 088	+ 51
Andra låneskulder	4 879	5 975	+ 22
Leverantörs- och omkost- nadsskulder	3 498	4 573	+ 31
Övriga kortfristiga skulder (inkl fondmedel)	1 099	1 904	+ 73
Summa	25 455	36 540	+ 44
Nettoförmögenhet	46 514	41 434	- 11
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet utanför lantbruksföretaget			
<i>Tillgångar</i>			
Jordbruksfastigheter	892	1 097	+ 23
Annan fastighet	6 028	5 181	- 14
Inventarier inkl. personbil, lager	1 638	2 459	+ 50
Obligationer och aktier	2 411	4 668	+ 94
Bankmedel och kontanter	5 036	9 739	+ 94
Övriga tillgångar	2 498	2 966	+ 19
Summa	18 503	26 110	+ 41
<i>Skulder</i>			
Inteckningslån	3 399	3 230	- 5
Andra låneskulder	1 373	2 822	-106
Kortfristiga skulder	1 155	2 813	+146
Summa	5 925	8 865	+ 50
Nettoförmögenhet	12 574	17 245	+ 37
Tillgångar, skulder och nettoförmögenhet totalt			
Tillgångar	90 472	104 083	+ 15
Skulder	31 380	45 405	+ 45
Nettoförmögenhet	59 092	58 679	- 1

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.20

Lantbruksföretagens tillgångar den 31 december 1986. Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings assets 31 december 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha						Summa tillgångar
	Jordbruks- fastighet och annan fastighet	Inventarier inkl personbil	Lager inkl husdjur	Insatser i ekonomiska föreningar m m	Bankmedel (inkl skogs- konto), kon- tanter, postgiro	Fordringar och andra skattepliktiga tillgångar	
Riksområden							
Ro 1	518 952	147 510	140 612	35 765	79 416	36 775	959 030
Ro 2	407 628	96 413	84 571	22 757	52 712	20 126	684 207
Ro 3	273 205	86 915	55 509	19 295	35 425	18 489	488 838
Brukarkategori							
Helt ägd	442 620	77 736	57 264	18 588	51 432	15 614	663 254
Huvudsakligen ägd	620 232	149 169	143 894	37 367	79 383	34 768	1 064 813
Huvudsakligen arrenderad	437 904	177 683	165 813	38 712	67 246	41 608	928 966
Helt arrenderad	31 708	123 058	118 006	29 041	52 618	35 393	389 824
Storleksgrupper							
2,1 – 5,0 ha	200 392	25 413	7 602	4 723	19 606	1 260	258 996
5,1 – 10,0 ha	261 525	43 992	22 572	9 028	44 116	7 668	388 901
10,1 – 20,0 ha	365 504	84 421	56 143	19 898	47 069	14 298	587 333
20,1 – 30,0 ha	441 255	124 684	115 311	35 391	65 947	23 308	805 896
30,1 – 50,0 ha	549 160	175 341	176 144	46 181	85 220	66 740	1 075 537
50,1 – 100,0 ha	767 664	262 804	270 176	60 870	115 335	66 740	1 543 589
100,1 – 200,0 ha	1 147 808	425 838	428 604	81 483	150 527	128 513	2 362 768
200,1 – ha	3 032 615	787 909	923 911	135 779	256 066	462 841	5 599 121
Samtliga	430 353	116 371	103 058	27 647	60 893	26 896	765 218

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabellerna 11.20 och 11.21 redovisas medelvärden för tillgångar, skulder och nettoförmögenhet inom lantbruksföretaget den 31 december 1986 med uppdelning på olika grupper.

Tabell 11.21

Lantbruksföretagens skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986. Kronor per företag (fysiska personer)

The holdings liabilities 31 december 1986. Swedish kronor per holding (natural persons)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha			Summa skulder	Nettoför- mögenhet
	Långfristiga skulder		Kortfristiga		
	Intecknings- lån	Andra låne- skulder	skulder inkl fondmedel		
Riksområden					
Ro 1	320 595	79 709	97 242	497 546	461 484
Ro 2	186 921	48 513	43 525	278 959	405 248
Ro 3	147 071	31 411	28 391	206 873	281 965
Brukarkategori					
Helt ägd	184 088	30 412	34 942	249 442	413 812
Huvudsakligen ägd	376 522	71 325	92 303	540 150	524 663
Huvudsakligen arrenderad	319 241	100 750	104 669	524 660	404 307
Helt arrenderad	69 954	87 064	65 012	222 030	167 794
Storleksgrupper					
2,1 – 5,0 ha	51 980	3 510	3 453	58 943	200 053
5,1 – 10,0 ha	74 546	14 612	10 331	99 489	289 412
10,1 – 20,0 ha	126 362	37 238	26 015	189 615	397 718
20,1 – 30,0 ha	223 178	61 235	60 065	344 478	461 418
30,1 – 50,0 ha	367 169	92 721	98 786	558 676	516 861
50,1 – 100,0 ha	599 481	146 691	182 373	928 545	615 044
100,1 – 200,0 ha	1 078 496	267 059	358 780	1 704 335	658 433
200,1 – ha	2 385 932	596 628	964 486	3 947 046	1 652 075
Samtliga	236 396	58 635	63 566	358 597	406 621

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

Tabell 11.22

Jordbrukarnas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet den 31 december 1986. Kronor per brukare (inkl maka/make)

The farmers assets, liabilities and net capital 31 december 1986. Swedish kronor per holder (incl wife/husband)

Redovisnings- grupper	Lantbruksföretag över 2 ha			Utanför lantbruket			Nettoförmögenhet Totalt
	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	Tillgångar	Skulder	Nettoförmögenhet	
Riksområden							
Ro 1	841 354	436 495	404 859	283 802	120 486	163 316	568 175
Ro 2	610 578	248 940	361 638	191 509	41 906	149 603	511 241
Ro 3	437 224	185 031	252 193	169 425	50 192	219 617	471 810
Brukarens ålder							
– 29 år	585 840	411 937	173 903	91 814	40 042	51 772	225 675
30 – 39 år	770 887	503 001	267 886	193 068	87 737	105 331	373 217
40 – 49 år	830 531	463 503	367 028	256 234	122 818	133 416	500 444
50 – 64 år	726 578	263 876	462 702	272 668	89 221	183 447	646 149
65 – år	394 025	64 273	329 752	199 905	14 211	185 694	515 446
Samtliga	678 200	317 819	360 381	227 097	77 105	149 992	510 373

Källa: SCB, Jordbrukarnas tillgångar och skulder (TSU).

I tabell 11.22 redovisas tillgångar, skulder och nettoförmögenhet såväl inom som utom företaget i form av medelvärdet per brukare (inkl maka/make).

Annan publicering

Årligen publiceras vissa uppgifter om tillgångar och skulder i Deklarationsundersökningen för jordbrukare, SCB Statistiska meddelanden serie J 43. Mer specificerade uppgifter återfinns i SM J 1984:14 respektive J 43 SM 9003, Undersökning av jordbrukarnas tillgångar och skulder.

12 Stödåtgärder, försäkringar

I detta kapitel redovisas statliga stödåtgärder i form av prisstöd och rationaliseringsinsatser. Vidare redovisas skörde-skadedets uppläggning och resultat från ersättningsberäkningarna för 1990.

I ett par mindre avsnitt redovisas uppgifter om hagelskade- och husdjursförsäkringar.

Kapitel 12 innehåller avsnitt om

- Prisstöd
- Andra stödformer
- Rationaliseringsinsatser
- Skörde-skadedeskydd
- Hagelskadedförsäkring
- Husdjursförsäkring

Prisstöd

Den prisreglerande verksamheten på jordbrukets område handhas av statens jordbruksnämnd enligt dess instruktion (1965:799 med senare ändringar). I verksamheten har hittills ingått bl a uppörd av införselavgifter och fördelning av införselavgiftsmedel. Jordbruksnämnden har även handhaft viss verksamhet för vilken statliga budgetmedel tas i anspråk, såsom vissa livsmedelssubventioner i samband med prisstopp, viss utjämnings- och beredskapslagring, det s k norrlandsstödet samt prisutjämnning på jordbruksvaror som används som råvaror inom industrin, främst livsmedelsindustrin.

Införselavgiftsmedel

Införselavgifter uttas vid import av jordbruksprodukter, fettvaror och fodermedel och möjliggör därigenom att avsedd prisnivå kan upprätthållas inom landet. Härvid förutsätts att utlandspriserna är lägre än de priser man åsyftar i Sverige.

Av de införselavgifter som flyter in återbetalas en mindre del i samband med återexport m m. Av återstoden har hittills avsatts ett på visst sätt beräknat belopp till olika ändamål inom den egentliga jordbruksregleringen (den s k fördelningsplanen). Huvuddelen av medlen inom fördelningsplanen har t o m 1990/91 tillförts de s k regleringsföreningarna för att täcka kostnaderna i dessas marknadsreglerande verksamhet (främst avlastning genom export eller lagring). Regleringsföreningarna, vilka har arbetat enligt direktiv av jordbruksnämnden har också tillförts bl a vissa belopp av införselavgiftsmedel i samband med utbytesexport, dvs export i utbyte mot sådan import som sker av kvalitetsskäl m m.

Av medel som inflyter utöver den s k fördelningsplanen har vissa belopp avdelats till speciella ändamål som ligger nära jordbruksregleringen. Fördelningsplanens totalbelopp, liksom även beloppen för särskilda ändamål utanför fördelnings-

planen, har beslutats av statsmakterna. De har också tagit ställning till delbeloppen inom fördelningsplanen, vilka dock jordbruksnämnden har haft rätt att jämka. Förslagen till disposition av införselavgiftsmedlen har t o m 1990/91 föregåtts av överläggningar med lantbrukarnas förhandlingsdelegation och konsumentdelegationen.

I tablån nedan redovisas influtna införselavgiftsmedel inom jordbruksregleringen under åren 1986/87 – 1989/90.

Varugrupp	Influtna införselavgiftsmedel ¹ , miljoner kr			
	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90 (prel)
Fodermedel	219,5	380,5	284,0	341,0
Fettvaror	584,1	627,0	610,0	621,0
Mejeriprodukter	144,7	182,5	209,0	235,0
Kött- och fläskvaror	301,3	624,5	512,0	553,0
Övriga vegetabilier	130,8	201,2	132,0	123,0
Övriga animalier	10,3	22,7	14,0	18,0
Summa	1 390,7	2 038,4	1 761,0	1 891,0

1) T o m 1986/87 exklusive belopp som återbetalats i samband med återexport, fr o m 1987/88 inklusive återbetalat belopp.

Användningen av de influtna införselavgiftsmedlen inom jordbruksregleringen under åren 1985/86–1989/90 redovisas i tabell 12.1.

Budgetmedel

Inom anslaget "Prisreglerande åtgärder" till jordbruksnämnden har den största posten utgjorts av ersättning för prishöjningar som inom gällande jordbruksreglering skulle kommit till stånd men som regeringen valt att ersätta med subventioner. Häri ingår även ersättning för direkta prissänkningar och ersättning för genom prisstopp förhindrade prishöjningar inom gällande "prisgränser".

Nämnden har använt pengarna till att via regleringsföreningarnas verksamhet höja avräkningspriserna (mejeriprodukter samt kött och fläsk), till att genom restitution av införelavgifter i vissa fall underlätta importen av varor för vilka brist har förelegat, till att ge bidrag för lagring och till avsättningar till skörde-skadefonden som finansierar skörde-skadeskyddet.

Av tabell 12.2 framgår användningen under 1986/87–1990/91 av de statliga budgetmedel som inom jordbruks-nämndens ansvarsområde har utgått till olika åtgärder inom jordbruks- och livs-medelsområdet.

Annan publicering

Annan publicering om prisstöd återfinns i Statens jordbruksnämnds skrivelser till regeringen och regeringens årliga proposition angående jordbruksregleringen.

Avgifter jämförda med svenska priser på jordbruksområdet. (Uppgifter fr o m 1971 har beräknats.) Statens jordbruks-nämnd (stencil).

Tabell 12.1

Användningen av införelavgiftsmedel inom jordbruksprisregleringen 1985/86–1989/90. Miljoner kronor

Disposition of revenues from import fees on agricultural products in 1985/86–1989/90. Millions of Swedish kronor

	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90 (prel)
Inom fördelningsplanen	539,8	504,4	684,4	533,2	661,2
Svensk spannmålshandel	224,3	86,0	160,0	23,9	–
Sveriges potatisintressenter	27,5	27,5	30,0	27,5	31,0
Sveriges oljeväxtintressenter	–	–	–	–	–
Föreningen för mejeriprodukter	30,0	161,0	104,5	142,8	130,0
Svensk kötthandel	4,0	4,0	39,0	59,0	64,0
Svensk ägghandel	68,0	66,0	52,0	52,0	52,5
Övrigt	115,3	137,4	296,4	227,5	383,7
Ej fördelade medel	72,7	36,5	2,5	–	–
Utom fördelningsplanen	138,7	149,4	676,5	383,9	1 428,9
Pristillägg för får och lamm	17,0	15,9	15,6	25,4	17,0
Utbyteshandel	79,5	119,9	155,1	138,0	120,0
Övrigt	42,2 ²	13,6	505,8 ³	220,5 ⁴	1 291,8 ⁵
Diverse ¹	511,2	639,0	538,2	465,6	707,5
Summa	1 189,7	1 292,8	1 899,1	1 382,7	2 797,6

1) Införelavgift för spannmål som direkt tillförts Svensk spannmålshandel samt viss del av fett-varuavgiften som direkt tillförts Sveriges oljeväxtintressenter. För 1986/87 har dessutom betalats fett-varuavgifter till Svensk spannmålshandel med 73 milj kr.

2) Inkl. 28,7 milj kr som använts till återbetalning av lån.

3) Inkl. 300 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar den 1 juli 1988 och 130,0 milj kr för överföring till statsbudgeten anslagen C. 3 och B. 8 under IX:e huvudtiteln.

4) Inkl. 90 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

5) Inkl. 1 170 milj kr för ersättning för uteblivna prishöjningar.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Tabell 12.2

Användningen av budgetmedel inom jordbruksregleringen 1986/87–1990/91. Miljoner kronor

Disposition of appropriation granted for agricultural price regulation in 1986/87–1990/91. Millions of Swedish kronor

	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90 (prel)	1990/91 (prog)
<i>Prisreglerande åtgärder</i>	3 768,8	2 843,5	2 543,4	2 157,2	5 087,7
Sänkning av priset på k-mjolk	33,0	–	–	–	–
Ersättning för uteblivna prishöjningar på mejeriprodukter	2 302,0	2 047,0	1 788,0	1 493,3	756,0
Diverse	555,0 ²	–	–	4,2	–
Låginkomstsatsningar	449,5 ³	446,5 ⁴	530,4 ⁵	459,7 ⁶	459,7 ⁶
Leveranstillägg mjölk	94,8	90,0	88,0	73,0	40,0
Produktionsanpassning fläsk och mjölk	109,4	91,3	109,4	96,0	80,0
Avbytarverksamhet m m	155,3	171,0	233,0	281,0 ⁷	300,0 ⁷
Socialförsäkring	90,0	94,2	100,0	9,7	39,7
Samhällets delansvar för överskottsarealen	460,0	350,0	225,0	200,0	–
Provisoriska åtgärder inom prisregleringen	–	–	–	3,4	1 350,0
Övergångsåtgärder	–	–	–	–	2 520,0
Stöd till konsumentorganisationer	–	–	–	–	2,0
Prisutjämnning för dextran	2,3	–	–	–	–
Stöd till jordbruket i norra Sverige	522,8	520,6	526,3	652,3	660,0
Stöd till sockerbruken på Öland och Gotland	–	–	–	–	28,0
Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och insatsvaror ¹	213,7	188,9	186,5	182,4	198,9
varav ränta på statskapital	140,0	122,0	110,6	130,0	107,3

Noter till tabell 12.2

1) Inkl räntor på statskapital.

2) Ersättning för uteblivna prishöjningar m m fram till 1987–07–01.

3) 435 milj kr finansierade av anslag, 14,5 milj kr av fonderade medel.

4) 435 milj kr finansierade av anslag, 11,5 milj kr av fonderade medel.

5) 435 milj kr finansierade av anslag, 90 milj kr av införelavgiftsmedel, 5,4 milj kr av gjorda återbetalningar av tillfälligt räntestöd.

6) 435 milj kr finansierade av anslag, 24,7 milj kr av införelavgiftsmedel.

7) Varav avbytarverksamhet 252,0 resp 271,0 milj kr.

Källa: Statens jordbruksnämnd.

Andra stödformer

Omställning 90

”Omställning 90” är ett program för spannmålsodlingen som tillkommit genom en överenskommelse mellan regeringen och LRF. Programmet syftade till att minska spannmålsodlingen och stimulera till alternativ markanvändning. Verksamheten startade 1988 och har fortsatt under 1989 och 1990. Ersättning enligt omställningsprogrammet har utgått till lantbrukare som har minskat arealen jordbruksprisreglerade grödor med minst 1/10 av 1987 års odling av de aktuella grödorna, dock minst 3 hektar.

Ersättningen har utgått med mellan 700 och 2 900 kronor per hektar beroende på avkastningsförmågan i det aktuella skördeområdet. För de lantbrukare som planterat skog inom programmet har utgått en tilläggsersättning. År 1990 omfattade kontrakten 262 000 hektar varav 6 200 hektar avsåg skogsplantering. 430 miljoner kr utbetalades i ersättning.

Kobidrag/Djurbidrag m m

Under april 1989 ändrades förutsättningarna för utbetalning av stöd till jordbruket som en följd av en överenskommelse i GATT. Stöd till jordbruket skulle betalas ut på ett sådant sätt att det inte var produktionsstimulerande. Detta innebar att jordbrukets ersättning för höjda kostnader under 1989/90 inte skulle erhållas genom prishöjningar på produkterna utan i huvudsak genom direkt utbetalning till jordbrukarna. En ersättning på sammanlagt 1 170 miljoner kronor betalades ut i två omgångar. Den 31 december 1989 betalades 720 miljoner ut och återstoden betalades ut den 30 juni 1990.

Direktutbetalningen har avsett ersättning till mjölkproduktionen, det s k kobidraget som baserades på antalet kor under 1988. Per ko utbetalades 875 kronor. Till matpotatisodlingen utbetalades också en ersättning som ett arealstöd med 535 kronor per ha. Utbetalningen omfattade enbart företag med mer än 2 hektar åker, varav minst 0,5 ha matpotatis år 1988.

Tillsammans med ett förstärkt s k norrlandsstöd skedde direktutbetalningar i december 1989 omfattande 597 miljoner kronor till 33 500 jordbrukare.

Ytterligare bidragsutbetalningar gjordes i juni och december 1990.

I juni 1990 utbetalades följande belopp i form av djurbidrag:

	Kronor/Djur	Totalt, milj kr
Mjölkkor	435	238
Ungnöt	65	66
Lamm	20	3
Slaktsvin	24	86
Slaktkyckling	0:24 – 0:42	10
Kalkon	0:70 – 2:45	1
Vårphöns	3:90	24,5

Utbetalningen i december omfattade förutom riksbelopp, även djurbidrag till ökning av s k norrlandsstöd.

Följande belopp var aktuella:

	Hela riket		Norrland	
	Kronor/Djur	Totalt, milj kr	Kronor/Djur ¹	Totalt, milj kr
Mjölkkor	2 420	1 334	200–1 760	ca 105
Ungnöt	120	120	70– 450	ca 35
Lamm	40	6	10– 65	ca 2
Slaktsvin	24	86	4– 22	ca 1

1) Beloppen varierar mellan stödområdena inom dessa intervall.

Antalet direktutbetalningar i juni och december 1990 uppgick till ca 45 000 per omgång.

Andra stöd

Åren 1987–1990 utbetalades ett arealbidrag för baljväxtodling baserat på lantbruksregistret. Stödet var 700 kronor per hektar och utgick för odling om minst 1,0 hektar. För 1990 betalades 22,2 miljoner kronor i stöd till 5 300 jordbrukare för en areal på 31 700 hektar.

I Norrland utgår sedan flera år särskilda stöd till potatisodlingen och smågrisproduktionen. Potatisstödet uppgick 1990 till 7,5 miljoner kronor för 2 550 hektar fördelat på 760 odlare. Smågrisstödet uppgick 1990/91 till 7,4 miljoner kronor fördelat på 613 jordbrukare.

Från 1989 finns ett särskilt stöd för omläggning till s k alternativ odling. Stödet ges under tre år och avser de arealer som läggs om till alternativ odling. Omläggning av odlingen vid det enskilda företaget får ske stegvis under högst fem år. Ersättning utgår som arealbidrag med samma belopp per år som i ”Omställning 90”. För 1990 har ca 43 000 hektar anmälts till stöd av 1 800 odlare.

I kustlänen i södra och mellersta Sverige lämnas 1989 och 1990 ett bidrag på 500 kronor per hektar för odling av s k fånggrödor. För 1990 betalades ersättning för ungefär 9 000 hektar.

Nya stödformer fr o m 1990

Som en följd av det livsmedelspolitiska beslutet i juni 1990 har fr o m 1990 nya stödformer införts.

Inkomststöd – utgår under perioden 1990/91–1992/93.

Stödet är 1990 i genomsnitt 1 100 kr per hektar och varierar från skördeområde till skördeområde. Stödberättigad är den areal som 1990 odlades med prisreglerad gröda och den areal som ingick i Omställning 90. I den stödberättigade arealen inräknas även arealer av rågvete, vicker till mognad, konservärter, frövall och viss alternativodling. 1991 minskas stödet till 900 kr per hektar och 1992 till 700 kr per hektar. Bidraget utgår till brukaren respektive år.

Omställningsstöd – utgår under perioden 1991/92–1993/94. Det utbetalas i form av ett villkorslån som avskrivs om jordbrukaren uppfyller vissa villkor. Dessa villkor är att arealen under omställningsperioden inte används för produktion av grödor för vilka utbetalas inkomststöd och att den vid omställningsperiodens slut har överförts till annan användning än livsmedelsproduktion. Uppfylls inte villkoren skall lånet återbetalas. Omställningsstöd utgår i genomsnitt för landet med 9 000 kr per hektar 1991/92, med 6 000 kr per hektar 1992/93

och med 4 000 kr per hektar 1993/94. Den som får omställningsstöd kan inte få inkomststöd.

Anläggningsstöd – utgår under perioden 1991/92–1994/95. Anläggningsstöd kan utbetalas för plantering av lövskog och energiskog samt för anläggning av våtmark. Stödbeloppen är för

lövskog och energiskog	10 000 kr/ha
tillägg för ädellövskog	4 000 kr/ha
tillägg för stängsel	4 000 kr/ha

Rationaliseringsinsatser

Enligt Kungl Maj:ts instruktion den 25 maj 1967 (nr 425) med senare ändringar åligger det lantbruksstyrelsen att samordna de statliga insatserna för lantbrukets rationalisering. Lantbruksstyrelsen handhar även det statliga kreditstödet åt jordbruket och trädgårdsnäringen. Inom lantbruksstyrelsen utarbetas statistik över de olika statliga insatserna i rationaliseringssyfte m m. Uppgiftslämnare till denna statistik är de enskilda lantbruksnämnderna.

Lantbruksnämnderna ombesörjer den regionala verksamheten. De har dessutom möjlighet att med medel ur en särskild kapitalfond, den s k jordfonden, köpa och sedan sälja fast egendom i rationaliseringssyfte. Den inköpta marken skall i princip snarast överlåtas till jordbrukare som är i behov av tillskottsjord. Det har dock visat sig lämpligt att nämnderna genom markinköp skapar en viss rationaliseringsreserv. De inköpta fastigheterna stannar därför i nämndernas ägo i genomsnitt i två år. I tabell 12.3 lämnas uppgifter om lantbruksnämndernas fastighetsinnehav 1989/90.

Omfattningen av det statliga stödet till jordbrukets rationalisering

Rationaliseringsstöd utgår i form av lånegarantier och bidrag. Stöd lämnas endast för åtgärder som bedöms vara önskvärda från allmän synpunkt, samhällsekonomiskt motiverade och lönsamma från företagsekonomisk synpunkt. Lantbruksnämnden bedömer om dessa förutsättningar är uppfyllda bl a genom utvecklingsbedömning och ekonomiska kalkyler. Genom utvecklingsbedömningen utreder lantbruksnämnden om brukningsenheten kan betraktas som ett utvecklat, utvecklingsbart, begränsat utvecklingsbart eller ej utvecklingsbart företag. Det statliga stödet är främst avsett för de utvecklingsbara företagen (dvs de företag som beräknas kunna få förutsättningar för en effektiv drift på både kort och lång sikt) men även utvecklade och begränsat utvecklingsbara företag (med förutsättningar för effektiv drift endast på kort sikt) kan få visst stöd.

Tabell 12.3

Lantbruksnämndernas fastighetsinnehav 1989/90

Possession of real estates of county agricultural boards in 1989/90

Område	Fastighetsinnehav vid årets utgång	
	Åkerareal, hektar	Skogsmarksareal, hektar
<i>Län</i>		
Stockholms	82	130
Uppsala	158	287
Södermanlands	125	209
Östergötlands	143	126
Jönköpings	44	507
Kronobergs	34	1 026
Kalmar	166	650
Gotlands	110	181
Blekinge	81	736
Kristianstads	205	217
Malmöhus	178	1
Hallands	130	432
Göteborgs o Bohus	164	188
Älvsborgs	296	782
Skaraborgs	672	1 818
Värmlands	373	5 893
Örebro	161	364
Västmanlands	646	11 183
Kopparbergs	1 365	19 476
Gävleborgs	558	5 539
Västernorrlands	234	8 249
Jämtlands	242	6 984
Västerbottens	427	4 437
Norrbottnens	514	5 331
<i>Hela riket</i>		
1989/90	7 108	74 746
1988/89	7 750	68 447
1987/88	8 355	72 486
1986/87	9 853	81 708
1985/86	10 281	87 819

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Det regionala stödet ges i form av bidrag till inre rationalisering till företag belägna i landskapet Dalsland, i Värmlands eller Kopparbergs län eller i Norrland. Utvecklingsbara och begränsat utvecklingsbara företag kan där få bidrag till större investeringar som är nödvändiga för företagets utbyggnad.

Rationaliseringsstödet delas in i ett allmänt stöd och ett regionalt stöd. Det allmänna stödet utgår i hela landet och är grunden för det statliga stödet till jordbrukets rationalisering. Stödet består huvudsakligen av garanti för lån.

Omfattningen av det statliga stödet i form av lånegarantier och bidrag år 1989/90 framgår av tabellerna 12.4 och 12.5.

Olika slag av rationaliseringsåtgärder

Med *inre rationalisering* avses effektivisering av ett företag genom om- eller nybyggnad av ekonomibygnader och vägar samt genom täckdikning eller igenläggning av öppna diken o d. Hit hör även angelägna vattenvårdande åtgärder. Till inre rationalisering kan lånegaranti lämnas för hela kostnaden för investeringen minskad med eventuella bidrag.

Yttre rationalisering avser sådan ändring av företagens areal eller ägoanordning att möjligheterna till rationellt jordbruk eller skogsbruk ökas. Till sådana förvärv kan lånegaranti beviljas för hela kostnaden. I vissa fall kan även bidrag utgå.

Jordförvärvslån kommer i fråga för lantbrukare eller blivande lantbrukare som inte har tillräckligt med eget kapital för att förvärva bärkraftiga jordbruk. Garantier för sådana lån kan lämnas till företag – oavsett storlek – med förutsättningar för rationell drift.

För inköp av djur, maskiner, gödselmedel m m kan garan-

tier för *driftslån* beviljas vid ny tillträde, vid genomgripande produktionsomläggning samt för avhjälpande av tillfälliga likviditetssvårigheter.

Statlig garanti för *maskinlån* lämnas för lån till inköp av sådana jordbruksmaskiner med tillbehör som skall användas gemensamt av flera jordbruksföretag. Garantierna beviljas för nyuppsättning eller för utvidgning av befintligt maskinbestånd.

För högt skuldsatta jordbrukare kan fr o m 1980/81 även utgå *räntestöd*.

Tabell 12.4
Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1985/86–1989/90. 1 000-tal kronor

Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1985/86 – 1989/90. Thousands of Swedish kronor

Stödform	1985/86	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90
<i>Statlig lånegaranti</i>					
Inre rationalisering ¹	30 471	19 713	24 698	17 628	8 190
till dikning, vattenavledning och invallning	723	81	369		
till täckdikning	4 637	2 460	1 163	193 ²	–
till övriga markanläggningar	114	100	93		
till byggnadsändamål	24 997	17 072	23 073	17 435	8 190
Yttre rationalisering	25 537	10 118	4 828	1 147	207
Jordförvärvslån	33 203	15 842	4 766	3 103	1 065
Driftslån	110 546	50 734	40 200	23 304	7 701
Maskinlån	4 156	1 527	320	200	–
Annan verksamhet (regionalt stöd)				5 159	–
Summa	203 913	97 934	74 812	50 541	17 163
<i>Räntestöd</i>	40 740	229 100	225 453	223 044	218 791
<i>Statsbidrag</i>					
Inre rationalisering ¹	26 715	18 368	22 796	59 592	34 723
till dikning, vattenavledning och invallning	2 420	2 934	4 713		
till täckdikning	6 927	6 567	3 548	14 165 ²	6 286
till övriga markanläggningar	905	561	1 396		
till byggnadsändamål	16 463	8 306	13 139	45 427	28 437
Yttre rationalisering m m	11 549	1 970	11 326	11 498	11 674
Summa	38 264	20 338	34 122	71 090	46 397

1) Här ingår särskild rationalisering, huvudsakligen till byggnadsändamål.

2) Särredovisas ej fr o m 1988/89.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 12.5

Statligt stöd till jordbrukets rationalisering 1989/90. 1000-tal kronor

Government support for rationalization and structural improvement etc. in agriculture in 1989/90. Thousands of Swedish kronor

Område	Inre rationalisering		Yttre rationalisering		Jordför- värvslån ¹	Driftslån ¹	Maskinlån ¹	Ny teknik ² m m
	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag	Statlig låne- garanti	Stats- bidrag				
<i>Län</i>								
Stockholms	–	–	–	–	–	600	–	–
Uppsala	–	–	–	–	–	–	–	–
Södermanlands	–	–	–	–	–	825	–	–
Östergötlands	–	–	–	–	765	2 175	–	–
Jönköpings	150	–	–	–	–	775	–	–
Kronobergs	–	–	–	–	–	–	–	–
Kalmar	–	–	–	–	–	–	–	–
Gotlands	1 905	–	–	–	–	150	–	–
Blekinge	–	–	–	–	–	–	–	–
Kristianstads	–	–	–	–	–	–	–	100
Malmöhus	–	–	–	–	–	–	–	–
Hallands	–	–	–	–	–	–	–	88
Göteborgs o Bohus	–	–	–	–	–	–	–	–
Älvsborgs	–	–	–	6	–	600	–	–
Skaraborgs	–	–	–	271	–	–	–	–
Värmlands	525	2 273	154	496	–	600	–	–
Örebro	–	–	–	–	–	200	–	123
Västmanlands	–	–	–	–	–	–	–	–
Kopparbergs	3 080	2 402	–	10 280	–	500	–	–
Gävleborgs	651	2 382	–	18	–	263	–	40
Västernorrlands	180	7 505	–	–	–	150	–	114
Jämtlands	135	5 278	–	33	–	–	–	–
Västerbottens	814	6 045	53	50	300	150	–	–
Norrbottens	750	8 838	–	55	–	713	–	–
<i>Hela riket</i>								
1989/90	8 190	34 723	207	11 209	1 065	7 701	–	465
1988/89	17 628	59 592	1 147	11 498	3 103	23 304	200	–
1987/88	24 698	22 796	4 828	11 326	4 766	40 200	320	–
1986/87	19 713	18 368	10 118	1 970	15 842	50 734	1 527	–
1985/86	30 471	26 715	25 537	11 551	33 203	110 546	4 156	–

1) Avser statlig lånegaranti.

2) Avser statsbidrag.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

I tabell 12.6 redovisas lånegarantier till trädgårdsföretag budgetåret 1989/90 och i tabell 12.7 stöd till rennärigen.

Annan publicering

Annan publicering om rationaliseringsstöd med uppgifter om stödets omfattning och fördelning på slag av stöd och stödform återfinns i Lantbruksnämndernas verksamhet m m, årligen sedan 1974/75. Lantbruksstyrelsen, ekonomienheten (stencil).

Stöd i jordbruket. Broschyr utgiven i samarbete mellan lantbruksstyrelsen och arbetsmarknadsverket.

Tabell 12.6 Statliga lånegarantier till trädgårdsföretag 1989/90

Government loan guarantee to horticultural enterprises in 1989/90

Område	Beviljat belopp, 1 000 kronor			Summa	Antal beviljade lånegarantier	
	Rationali- seringslån	Förvärvs- lån	Drifts- lån		Totalt	Därav till växthus- företag
<i>Län</i>						
Stockholms	—	—	—	—	—	—
Uppsala	—	—	—	—	—	—
Södermanlands	—	—	—	—	—	—
Östergötlands	150	—	—	150	1	1
Jönköpings	—	—	—	—	—	—
Kronobergs	—	—	—	—	—	—
Kalmar	—	—	—	—	—	—
Gotlands	—	—	—	—	—	—
Blekinge	—	—	850	850	2	1
Kristianstads	2 865	375	2 800	6 040	12	12
Malmöhus	1 200	—	1 400	2 600	7	7
Hallands	100	—	—	100	1	—
Göteborgs o Bohus	—	—	—	—	—	—
Älvsborgs	—	—	—	—	—	—
Skaraborgs	—	—	—	—	—	—
Värmlands	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	—	—
Västmanlands	—	—	—	—	—	—
Kopparbergs	—	—	—	—	—	—
Gävleborgs	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands	250	—	—	250	1	1
Jämtlands	—	—	—	—	—	—
Västerbottens	675	—	56	731	3	3
Norrbottens	—	—	—	—	—	—
<i>Hela riket</i>						
1989/90	5 240	375	5 106	10 721	27	25
1988/89	14 343	700	3 456	18 499	33	27
1987/88	17 661	1 194	3 937	22 792	54	43
1986/87	16 668	350	1 780	18 798	42	34
1985/86	27 055	2 870	2 370	32 295	73	62

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 12.7 Statligt stöd till rennärigen 1989/90

Government support to reindeer breeding in 1989/90

Typ av stöd m m	Län			Summa	1988/ 1989	1987/ 1988
	Jämt- lands ¹	Väster- bottens	Norr- bottens			
<i>Rationaliseringsstöd</i>						
Antal stöd	3	3	11	17	16	5
Lånegarantier, 1 000-tal kr	—	41	—	41	75	—
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	108	203	673	984	751	285
<i>Rendriftsstöd</i>						
Antal stöd	2	3	4	9	24	13
Lånegarantier, 1 000-tal kr	193	—	288	481	1 520	816
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	46	241	187	474	574	430
Antal renar						
före åtgärd	100	350	442	892	2 476	802
efter åtgärd	250	750	997	1 979	4 343	2 023
<i>Redskapsstöd</i>						
Antal stöd	3	5	14	22	25	23
Lånegarantier, 1 000-tal kr	—	—	58	58	134	126
Bidrag ur samefonden, 1 000-tal kr	33	83	177	293	276	355

1) Uppgifterna omfattar även Älvdalens kommun i W län.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Jordbrukets skördeskadeskydd

Skördeskadeskyddet 1961–1987

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes efter beslut av statsmakterna år 1961. Statens jordbruksnämnd blev huvudmyndighet. Den huvudsakliga administrationen handhades emellertid av SCB. Till SCB knöts ett rådgivande organ, skördestatistiska nämnden. Skördeskadeskyddets statistiska och tekniska utformning fastställdes varje år av regeringen efter förslag av skördestatistiska nämnden.

En grundprincip för skördeskadeskyddet var att det var ett allriskskydd, dvs det omfattade samtliga skadeorsaker. En annan princip var att det täckte såväl nedsatt skörd som totalskador. Efter att från början ha varit en skyddsform baserad på statistik om skadestorlekar m m hänförliga till särskilda geografiska områden, utvecklades skördeskadeskyddet alltmer mot individuellt riktade åtgärder. Dessa sk "tillfälliga åtgärder", som kompletterade områdesskyddet för enskilda företag, avsåg (1) totalutvintringsskador, (2) areal som ej kunnat vårsås, (3) partiella skador och (4) totalskador.

Skördeskadeskyddets utformning från 1988

Hösten 1986 träffade företrädare för regeringen och Lantbrukarnas förhandlingsdelegation en överenskommelse om att LRF skulle överta huvudmannskapet för ett nytt skördeskadeskydd. Efter senare utredning och riksdagsbeslut bestämdes att övertagandet skulle ske från skördeåret 1988. Med LRF som huvudman administreras det nyinrättade skördeskadeskyddet av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

Katastrofskydd

Det nya skyddet är liksom det gamla ett katastrofskydd som träder i kraft vid mycket stora skördeskador. Bara de arealer där skörden är totalskadad eller där vårsådd ej kunnat ske berättigar till ersättning från skyddet.

Som skador räknas således

- obärgade arealer
- arealer där skörden varit av så låg kvalitet att den måste kasseras
- på grund av väderleken osådda arealer.

Omfattning

Skyddet omfattar samtliga jordbruksföretag med en åkerareal som överstiger 5 ha.

I skyddet ingår följande grödor

Höstvete	Slåttervall 1a skörd
Vårvete	Slåttervall återväxt
Råg	Grönfoder
Korn	Frövall
Havre	Foderärter
Blandsäd	Kokärter
Höstraps	Åkerbönor
Våraps	Bruna bönor
Höstrybs	Matpotatis
Vårrys	Fabrikspotatis
	Sockerbetor

Grödor vars areal är mindre än 0,5 ha omfattas inte av skyddet.

Villkor

För att få del av skyddet måste följande villkor uppfyllas:

- Jordbrukaren skall ha lämnat uppgifter till SCBs lantbruksregister.
- Jordbrukaren skall ha medverkat i de objektiva skördeuppskattningarna om gården varit uttagen under året.
- Jordbrukaren skall ha gjort vad som rimligen kan begäras för att så och skörda.

Ersättning från skyddet utgår endast i de områden av landet där totalskador förekommer mera allmänt. Skördeskadeskyddet bestämmer vilka områden som på grundval av skörde-situation och väderleksläge är skadeområden.

Enbart jordbrukare vilka har totalskador i ett skadeområde, är berättigade att söka ersättning från Skördeskadeskyddet.

Ersättningsberäkningar

Den ersättning som betalas från Skördeskadeskyddet utgår från normskördevärdet för grödan på den skadade arealen. Från detta dras en självrisk på 20 % av hela jordbruksföretagets beräknade normskördevärde. En areal motsvarande mer än en femtedel av företagets beräknade totala normskördevärde måste således vara totalskadad innan ersättning från Skördeskadeskyddet kan påräknas. Mindre belopp än 1 000 kronor betalas inte ut.

Normskördar beräknas för skördeområden av SCB. Normskörden skall i princip vara den skörd man under normala betingelser kan förvänta sig.

Vid beräkningen av normskörden för en gröda i skördeområdet utgår man i huvudsak från de senaste 25 årens skördestatistik enligt de objektiva skördeuppskattningarna (levansstatistik för oljevaxter och sockerbeter). Detta innebär att både år med höga och år med låga skördar ingår.

Normskörden erhålls genom att man till medelskörden lägger en årlig skördeökning, trend, bestämd från periodens mitt till och med året före det aktuella skördeåret. Trendlinjen, som bestämmer ökningens storlek, anpassas med en beräkningmodell så att den så nära som möjligt ansluter sig till utvecklingen av de årliga skördarna för grödan under 25-årsperioden. För potatis tillämpas inte trendmodellen utan i stället ett medeltal av de senaste tio årens hektarskördar.

De grödor för vilka normskördar inte framräknas, kommer i skördeskadeskyddet att representeras av andra grödor. Bland såd, foderärter, kokärter och åkerbönor får samma normskördevärde som korn. Vallfrö och grönfoder får samma värde som slåttervall.

De priser som används av Skördeskadeskyddet utgår från de priser som gäller i handeln den 1 november varje år. I prin-

cip används samma pris för varje gröda över hela landet. Någon kvalitetsanpassning av priserna görs inte.

Finansiering

Skördeskadeskyddets verksamhet finansieras med skördeskadefonden, vilken vid årsskiftet 1989/90 uppgick till 415 miljoner kronor.

Administration

Skördeskadeskyddet administreras av Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd. Arealuppgifter för beräkning av företagets totala normskördevärde tillhandahålls, i likhet med uppgifter om normskörden, av SCB. Arealuppgifterna erhålls från lantbruksregistret. För den lokala och regionala bevakningen och uppgiftsinsamlingen svarar Lantbruksnämnderna. De kontrollerar också ansökningarna och utför fältkontroller.

Skördeskadefonden förvaltas under en övergångsperiod på fem år av statens jordbruksnämnd.

En särskild överklagandenämnd handhar besvär över Skördeskadeskyddets beslut.

Resultat

För skördeskador på 1990 års skörd utbetalades 3,2 miljoner kronor till 195 företag, eller i genomsnitt 16 170 kronor per företag. Som framgår av tabell 12.8 utbetalades de största beloppen i Örebro län. 1990 års normskördar redovisas i tabell 12.10. Skördeskadesersättningarnas omfattning 1983–1987 i det tidigare skördeskadeskyddet redovisas i tabell 12.9.

Tabell 12.8

Resultat av ersättningsberäkningarna för 1990 års skörd¹

Results of the compensation calculations for the yields in 1990

Län	Antal företag som erhållit ersättning	Antal företag med skadevärde mindre än självrisk	Genomsnittlig utbetalning, kronor	Summa ersättningsbelopp, kronor
Hallands	2	–	30 828	61 657
Göteborgs och Bohus	58	50	9 280	538 276
Örebro	7	5	191 431	1 340 020
Västernorrlands	6	4	19 996	119 977
Västerbottens	76	41	7 809	593 477
Norrbottnens	46	23	10 862	499 675
<i>Hela riket</i>				
1990	195	123	16 170	3 153 082
1989	29	7	41 138	1 192 992
1988	874	369	31 904	27 852 901

1) Preliminära uppgifter.

Källa: Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd.

Tabell 12.9

Antal ersättningar och utbetalda ersättningsbelopp 1983–1987 i det tidigare skördeeskadeskyddet

Number of compensations and compensation sums in the previous crop insurance system, 1983–1987

År	Antal företag som erhållit ersättning	Genomsnittlig utbetalning, kronor	Summa ersättningsbelopp ¹ , kronor
1987	20 479	15 692	321 358 200
1986	7 783	5 731	44 601 500
1985	9 468	11 747	111 216 200
1984	3 606	20 141	72 630 100
1983	14 081	10 665	150 174 300

1) Ändringar med anledning av besvär ej beaktade.

Källa: SCB, skördeeskadeskyddet.

Annan publicering

Skördevärde-, skördeeskade- och ersättningsstatistik för skördeeskadeskyddet t o m 1987 års skörd har publicerats årligen sedan 1972 i serien SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 13 SM 8801 jämte appendix.

Normskördar för skördeområden har publicerats årligen sedan 1980 i serien SCB, Statistiska meddelanden serie J, senast J 15 SM 9001.

Tabell 12.10

Normskördar, kg/ha (spannmål 15 %, vall 16,5 %, oljeväxter 18 % vattenhalt) 1990

Standard yields in 1990

Län	Spannmål		Råg	Korn	Havre	Oljeväxter				Vallskörd	Matpotatis ²	Fabrikspotatis ²	Sockerbeter
	Höstvete	Vårvete				Höst-raps	Vår-raps	Höst-rybs	Vår-rybs				
Stockholms	5 139	4 358	4 080	4 096	3 693	2 252	1 920	1 812	1 825	6 801	19 602	–	–
Uppsala	5 146	4 958	4 000	4 406	4 139	2 284	2 001	2 109	1 843	7 220	18 700	–	–
Södermanlands	5 094	4 496	4 013	4 132	3 953	2 461	1 731	2 208	1 790	7 871	24 237	–	–
Östergötlands	5 909	4 881	4 857	4 557	4 132	2 813	1 985	2 106	1 924	7 826	32 619	–	–
Jönköpings	5 218	2 685	3 370	3 101	2 955	2 635	1 766	–	1 616	7 555	27 152	–	–
Kronobergs	5 056	2 810	3 729	3 157	3 170	–	1 721	2 330	–	7 925	32 532	–	–
Kalmar	5 107	4 339	3 785	3 634	3 289	2 649	1 889	2 105	1 629	7 470	27 660	36 419	41 574
Götlands	4 359	3 712	3 097	3 526	3 515	2 669	1 988	1 681	1 565	7 182	29 494	–	38 570
Blekinge	5 594	5 246	4 007	3 660	3 818	2 992	2 209	–	–	8 191	27 308	36 908	49 275
Kristianstads	6 187	5 294	3 962	4 120	4 259	3 117	2 063	–	1 529	8 092	36 309	36 888	46 504
Malmöhus	6 369	5 533	4 542	4 714	4 487	3 072	1 871	2 052	1 398	8 515	37 768	34 041	45 503
Hällands	5 727	4 914	3 960	4 029	3 903	–	2 087	–	1 862	8 427	32 220	–	42 578
Göteborgs o Bohus	5 202	4 132	3 502	3 707	3 546	–	1 737	–	1 418	7 537	20 676	–	–
Älvsborgs	5 826	4 380	3 638	3 707	3 558	–	1 963	–	1 693	7 374	26 933	–	–
Skaraborgs	5 727	4 819	4 127	4 204	4 143	2 553	2 217	1 942	1 914	7 728	29 594	–	–
Värmlands	4 641	3 903	3 317	3 180	3 463	–	1 803	–	1 324	5 222	23 785	–	–
Örebro	5 259	5 002	3 950	4 147	4 113	2 130	1 778	2 049	1 736	7 774	25 309	–	–
Västmanlands	5 294	4 951	4 078	4 394	4 352	–	1 828	2 078	1 603	7 632	20 471	–	–
Kopparbergs	4 313	–	3 482	3 240	3 494	–	–	–	1 380	6 700	20 614	–	–
Gävleborgs	3 687	2 793	2 483	2 946	2 786	–	–	–	1 496	5 931	19 905	–	–
Västernorrlands	–	–	–	2 508	2 266	–	–	–	–	4 645	18 719	–	–
Jämtlands	–	–	–	2 794	2 612	–	–	–	–	5 288	20 403	–	–
Västerbottens	–	–	–	2 368	2 415	–	–	–	–	4 245	17 656	–	–
Norrbottens	–	–	–	2 267	2 246	–	–	–	–	4 634	14 293	–	–
<i>Hela riket</i>													
1990	5 818	4 918	4 195	3 911	3 866	3 050	1 972	2 021	1 761	6 920	29 194	36 045	44 843
1989	5 689	4 876	4 122	3 882	3 867	2 994	1 984	2 014	1 764	6 675	28 760	35 790	44 432
1988 ¹	5 597	4 826	4 092	3 863	3 859	2 976	1 990	2 015	1 772	6 494	28 524	35 722	44 349
1987	5 010	4 176	3 640	3 593	3 433	2 950	2 060	1 974	1 803	6 222	–	–	43 024
1986	4 882	4 099	3 573	3 552	3 408	2 947	2 044	1 972	1 786	6 191	–	–	42 995

1) Från 1988 tillämpas delvis nya beräkningsprinciper.

2) Bevattnad och obevattnad potatis särredovisas ej fr o m 1990.

Källa: SCB, enheten för fältundersökningar.

Hagelskadeförsäkring

Hagelskadeförsäkring är en frivillig och individuell försäkringsform. Ersättning lämnas för hagelskador på utestående grödor för vilka försäkring tecknats. Hagelskadeförsäkring meddelas för närvarande av AGRIA försäkringar, ömsesidigt bolag och av Svensk Djur och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag.

Försäkringens utformning

Försäkringen kan tecknas för flertalet grödor. Den kan utformas med eller utan självrisk. I det senare fallet skall försäkringen omfatta samtliga försäkringsbara grödor.

Försäkringsperioden omfattar tiden 1 april – 31 mars. Försäkringen gäller ej för höstsådda grödor det år då grödorna är sådda och ej heller för skador som träffat stråsäd och oljeväxter efter den 1 november.

Redovisning

I detta avsnitt redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar.

Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså inte tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

I tabell 12.11 redovisas premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkring åren 1986–1990.

Annan publicering

Årsredovisning, årligen 1890–1988. Jordbrukets Försäkringsbolag. Fr o m 1989 AGRIA försäkringar.

Svensk Djur och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag. Årsredovisning, årligen sedan 1900.

Tabell 12.11
Premieinkomster, skadeutbetalningar och försäkringsbelopp för hagelskadeförsäkringar 1990

Hail insurance in 1990. Premiums, compensations and amount of insurance

	AGRIA försäkringar	Svensk Djur och Hagelförsäkring	Summa
<i>Premieinkomster, 1 000 kr</i>			
1990	23 222	5 148	28 370
1989	23 933	5 095	29 028
1988	23 158	5 091	28 249
1987	24 615	5 527	30 142
1986	21 630	7 177	28 807
<i>Skadeutbetalningar, 1 000 kr</i>			
1990	11 171	2 206	13 377
1989	14 888	2 253	17 141
1988	16 553	3 111	19 664
1987	13 045	3 000	16 045
1986	37 866	9 029	46 895
<i>Försäkringsbelopp, milj kr</i>			
1990	4 121	1 074	5 195
1989	4 571	815	5 386
1988	4 472	813	5 285
1987	4 334	978	5 312
1986	4 204	978	5 182

Källa: AGRIA försäkringar och Svensk Djur och Hagelförsäkring.

Husdjursförsäkring

Uppgifter om försäkringsbolagens verksamhet insamlas varje år av försäkringsinspektionen. Husdjursförsäkring utgör en gren av skadeförsäkring. År 1990 meddelades husdjursförsäkring av fyra riksbolag, nämligen av AGRIA försäkringar, ömsesidigt bolag, av Svensk Djur- och Hagelförsäkring, ömsesidigt bolag, av Folksam, ömsesidig sakförsäkring och av aktiebolaget Slepner. Därutöver meddelas försäkringar av ca 290 mindre lokala bolag. Utöver de svenska bolagen verkar i Sverige ett utländskt bolag (Yorkshire), vars rörelse dock huvudsakligen avser försäkring av tävlingshästar.

Försäkringens utformning

Särskilda försäkringsformer finns för hästar, nötkreatur, får och getter, svin, hundar m fl djur.

För hästar finns såväl fullständig som begränsad försäkring. Alla slags hästar, arbets-, rid-, trav- och galopphästar försäkras.

Försäkring av nötkreatur, får och getter respektive svin kan göras i enskild eller kollektiv form. Vanligast är den kollektiva slaktvärdesförsäkringen.

Redovisningsprinciper

I tabell 12.12 redovisas uppgifter om under året influtna premier och under året utbetalade skadeersättningar.

Uppgifterna avser endast direkt försäkring. Hänsyn har alltså tagits varken till mottagen eller till avgiven återförsäkring.

År 1990 var antalet försäkrade djur av olika slag följande i AGRIA-försäkringar och Svensk Djur- och Hagelförsäkring vilka har huvuddelen av djurförsäkringarna (ca-siffror).

Djurslag	AGRIA försäkringar	Svensk Djur- och Hagelförsäkring
Hästar	94 000	13 000
Nötkreatur	815 000	43 000
Svin	3 470 000	16 000
Får och getter	11 000	3 000
Hundar	264 000	21 000

Annan publicering

Enskilda försäkringsanstalter, årligen sedan 1912. Försäkringsinspektionen.

Årsredovisningar från respektive försäkringsbolag.

Tabell 12.12

Premieinkomster och utbetalda försäkringsersättningar för husdjursförsäkringar 1987, 1988 och 1989

Premiums and compensations of the livestockinsurance in 1987, 1988 and 1989

	Riksbolag				Mindre lokala bolag	Summa svenska bolag	Utländskt bolag Yorkshire
	AGRIA försäkringar	Folksam sak	Slepner	Svensk Djur- och Hagelförsäkring			
Premieinkomst, tkr 1989	251 831	17 031	32 246	21 636	8 822	331 566	24 066
1988	222 347	16 139	16 172	21 043	8 399	284 100	25 556
1987	203 690	13 886	1 446	21 873	7 892	248 787	18 902
Utbetalda ersättningar, tkr 1989	167 411	11 213	17 727	14 273	7 816	218 440	23 600
1988	147 488	11 569	5 431	14 917	7 475	186 880	15 595
1987	144 568	11 667	83	15 363	7 305	178 986	10 619

Källa: Försäkringsinspektionen.

13 Lantbruksutbildningen

I detta kapitel lämnas uppgifter om utbildningen vid gymnasieskolans jordbruks- och trädgårdslinjer samt utbildningen av lantmästare, agronomer, hortonomer m fl vid Sveriges lantbruksuniversitet. Vidare redovisas uppgifter om lantbruksnämndernas kursverksamhet.

Utbildning på gymnasial och högre nivå

Statistiken över utbildningen i gymnasieskolan byggde fram till läsåret 1986/87 på uppgifter som ifylldes på särskilda blanketter vid varje skola. Fr o m läsåret 1986/87 bygger statistiken på uppgifter som hämtas från Centrala studiestödsnämndens (CSN) system för studiestöd till gymnasieskolelever.

Universitet och högskolor sänder varje termin in uppgifter om antal nybörjare, registrerade och examinerade vid respektive läroanstalt.

Jordbruksutbildningen

Grundutbildning inom jordbruket erhålls vid gymnasieskolans tvååriga jordbrukslinje samt, för elever med praktik, i specialkurser av olika längd. Undervisningen på jordbrukslinjen omfattar såväl yrkesspecifika som allmänna ämnen.

En treårig lantbrukslinje inrättades hösten 1988. För en del specialkurser gäller arbete inom yrkesområdet som särskilt behörighetskrav. Lantmästare och agronomer utbildas vid Sveriges lantbruksuniversitet. Utbildningen till lantmästare är ettårig och inträdeskraven är bl a genomgången kurs i driftsledning om 40 veckor. Agronomutbildningen är femårig.

Utbildningen av veterinärer sker vid veterinärlinjen vid lantbruksuniversitetet. Utbildningen omfattar 5 1/2 år.

Trädgårdsutbildningen

Trädgårdsutbildningen är uppdelad på tvåårig trädgårdslinje och, för elever med yrkeserfarenhet, kurser på en termin. Som påbyggnad finns bl a en ettårig högre specialkurs inom markbyggnad och en inom trädgårdsodling. Trädgårdstekniker utbildas vid lantbruksuniversitetet. Utbildningen är ettårig och inträdeskraven är bl a genomgången högre specialkurs. Hortonom- och landskapsarkitektutbildningen, som också sker vid lantbruksuniversitetet, omfattar 5 år.

Resultat

Antal närvarande och avgångna elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1988/89 och 1989/90 redovisas i tabell 13.1.

Antalet registrerade och examinerade elever under läsåren vid vissa fakulteter inom Sveriges lantbruksuniversitet framgår av tabell 13.2.

Tabell 13.1

Elever vid gymnasieskolans jordbrukslinje och tvååriga trädgårdslinje samt anknyttande specialkurser läsåren 1988/89 och 1989/90

Pupils at the agricultural line and the two-year horticultural line and connected special courses of the integrated upper secondary school in 1988/89 and 1989/90

Studieväg	Samtliga		Därav kvinnor 1989/90
	1988/89	1989/90	
Jordbruk			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Jordbrukslinje	1 688	1 316	562
Årskurs 1	779	633	292
Årskurs 2	909	683	270
Specialkurser	2 880	1 842	665
<i>Antal avgångna²</i>			
Jordbrukslinje	864	641	257
Trädgårdslinje			
<i>Antal närvarande¹</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	537	438	235
Årskurs 1	273	219	123
Årskurs 2	264	219	112
Specialkurser	732	180	80
Summa	1 269	618	315
<i>Antal avgångna²</i>			
Tvåårig trädgårdslinje	255	210	106

1) Avser närvarande elever den 15 september och elever som påbörjat studier senare under läsåret, även grundläggande utbildning vid huvudsakligen specialkurser.

2) Avser elever med slutförd lärokurs.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Tabell 13.2
Elever vid vissa linjer inom Sveriges lantbruksuniversitet läsåren 1988/89 och 1989/90

Pupils at certain faculties within the Agricultural University of Sweden in 1988/89 and 1989/90

Utbildning	Samtliga		Därav kvinnor 1989/90
	1988/89	1989/90	
<i>Antal registrerade¹</i>			
Lantmästarlinjen	139	140	24 %
Trädgårdsteknikerlinjen	35	33	21 %
Agronomlinjen	675	704	51 %
Hortonomlinjen	122	132	65 %
Landskapsarkitektlinjen	208	228	59 %
Veterinärlinjen	357	354	76 %
<i>Antal examinerade</i>			
Lantmästare	108	124	27 %
Trädgårdstekniker	33	34	21 %
Agronom	119	101	49 %
Hortonom	15	12	67 %
Landskapsarkitekt	20	16	50 %
Veterinär	61	46	74 %

1) Avser höstterminen.

Källa: SCB, utbildningsstatistik.

Antalet aktiva registrerade studerande i forskarutbildning vid lantbruksuniversitetet under höstterminen 1989 redovisas i tablån nedan.

Universitet	Studerande i forskarutbildning ¹	
	Samtliga	Därav kvinnor
Lantbruksvetenskaplig fakultet	272	38 %
Skogsvetenskaplig fakultet	153	22 %
Veterinärmedicinsk fakultet	108	46 %

1) Exklusive s k noll-aktiva.

Annan publicering

Gymnasie- och högskolestatistik publiceras årligen i statistiska meddelanden serie U.

Utbildningsstatistisk årsbok fr o m 1978, SCB.

Lantbruksnämndens kursverksamhet

Ett viktigt led i rationaliseringen av jordbruket och trädgårdsnäringsen utgör lantbruksnämndernas rådgivnings- och kursverksamhet. Riktlinjer för verksamheten utarbetas av lantbruksstyrelsen i samråd med berörda myndigheter och organisationer. För den lokala planeringen av kurserna finns vid lantbruksnämnderna särskilda programnämnder med representanter för länsmyndigheter och näringsutövare.

Lantbruksstyrelsen sammanställer varje år statistik över verksamhetens omfattning.

Annan publicering

Lantbruksnämndernas verksamhet, årlig stencil från lantbruksstyrelsens ekonomienhet.

Resultat

I tabell 13.3 redovisas antal elevtimmar år 1989/90. Av tabell nedan framgår antal elevtimmar under de senaste fyra budgetåren inom olika ämnesområden. Redovisningen är omlagd fr o m 1986/87 varför jämförelser med tidigare år bör ske med försiktighet.

Ämnesområde	Antal elevtimmar			
	1986/87	1987/88	1988/89	1989/90
Växtodling	97 989	109 631	178 679	266 740
Husdjur	53 347	66 644	52 771	77 955
Trädgård	46 520	49 490	52 125	36 129
Övrigt	149 150	332 353	152 509	233 720
Summa	347 006	558 118	436 084	614 544

Källa: Lantbruksstyrelsen.

Tabell 13.3

Antal elevtimmar 1989/90

Number of learning-hours in 1989/90

Område	Antal elevtimmar								
	Tvär-fackligt	Struktur	Företags-ekonomi	Byggnad	Växt-odling	Husdjur	Mekanise-ring/Energi	Vatten-hushållning	Övrigt ¹⁾
<i>Län</i>									
Stockholms	–	400	–	–	13 825	1 991	144	–	–
Uppsala	32 153	43	1 200	–	1 328	1 370	938	–	–
Södermanlands	–	–	90	–	16 902	5 052	1 977	80	2 271
Östergötlands	5 230	480	1 513	320	25 786	2 438	488	672	180
Jönköpings	9 149	208	–	288	4 027	1 076	2 050	–	1 998
Kronobergs	5 090	293	–	2 745	9 380	13 072	886	110	733
Kalmar	14 106	–	710	682	8 072	3 406	1 617	–	–
Gotlands	483	–	1 400	–	14 131	360	395	–	1 589
Blekinge	–	–	1 789	–	7 185	1 055	250	–	1 320
Kristianstads	532	69	75	969	38 745	4 964	367	1 005	212
Malmöhus	594	55	–	52	29 473	3 050	2 117	–	–
Hallands	2 687	–	–	572	15 805	1 019	–	–	205
Göteborgs o Bohus	10 950	470	4 489	768	2 344	814	414	–	839
Älvsborgs	1 407	–	–	912	18 670	3 519	431	293	504
Skaraborgs	1 035	–	1 680	–	4 680	801	–	–	490
Värmlands	483	–	440	1 046	8 088	331	453	–	7 953
Örebro	10 380	126	–	822	7 892	2 828	–	–	–
Västmanlands	–	–	2 720	476	18 430	2 889	790	–	–
Kopparbergs	1 401	835	2 379	598	5 690	5 251	1 536	–	9 160
Gävleborgs	–	–	1 728	486	6 837	4 740	636	–	4 837
Västernorrlands	–	–	4 572	–	2 946	4 798	262	–	2 065
Jämtlands	2 967	–	1 241	495	1 083	2 167	1 971	–	4 548
Västerbottens	1 137	144	420	800	3 861	4 628	336	141	4 886
Norrbottnens	–	6 144	13 912	720	1 560	6 336	1 960	–	5 080
<i>Hela riket</i>									
1989/90	99 784	9 637	40 358	12 751	266 740	77 955	20 018	2 301	48 870
1988/89	65 239	3 659	20 749	7 163	178 679	52 771	22 849	2 087	30 763
1987/88	236 581	4 744	28 005	12 941	109 631	66 644	22 046	3 702	24 334
1986/87	53 591	2 748	19 054	3 191	97 989	53 347	50 279	3 986	16 301

1) Elevtimmar i ämnesområdet Trädgård är ej medräknade.

Källa: Lantbruksstyrelsen.

14 Lantbrukets föreningsrörelse

Föreningsrörelsens organisation m m

Det centrala organet för lantbrukets föreningsrörelse är Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Förbundet har en facklig och en lantbrukskooperativ del.

LRF är intresse- och näringslivsorganisation för Sveriges jord- och skogsbrukare och lantbrukskooperationen. LRFs syfte är att skapa förutsättningar för effektiva, marknadsanpassade och konkurrenskraftiga företag. Genom att främja lantbrukarnas ekonomiska intressen skapas förutsättningarna för att även främja och tillgodose sociala och kulturella intressen.

LRFs fackliga del är uppdelad i 26 länsförbund med tillsammans 1 650 lokalavdelningar och har 145 000 medlemmar. Den lantbrukskooperativa delen omfattar ca 550 föreningar tillhörande 15 riksorganisationer. Riksorganisationernas namn framgår av schemat på sista sidan i detta kapitel. Varje lantbrukare är i genomsnitt med i fem föreningar. Till detta kommer föreningarnas medlemmar. Lantbrukets föreningsrörelse hade 1989, exkl föreningarnas och hypoteksorganisationerna, en omsättning på 68,2 miljarder kronor och 44 035 anställda.

Karaktistiskt för de ekonomiska föreningarna inom lantbruket är att deras verksamhet mestadels är specialiserad på någon begränsad uppgift, såsom försäljning av mjölk (mejeriföreningar) och försäljning av slaktdjur (slakteriföreningar). Varje lantbrukare som vill anlita föreningarna måste därför som regel vara medlem i flera sådana.

Svenska Mejeriernas Riksförening (SMR) är mejeriernas riksorganisation. Föreningen representerar landets mjölkproducenter i förhandlingar och kontakter med staten, myndigheter och andra centrala organisationer. SMR handlägger också centrala planerings- och utredningsfrågor, vissa centrala marknadsföringsuppgifter samt svarar för exporten av svenska mejeriprodukter.

Sveriges Slakteriförbund (Slfb) är organ för nio slakteriföreningar, som samlar in slaktdjur, slaktar, säljer och distribuerar köttprodukter, bedriver rådgivningsverksamhet bland medlemmarna m m. Förbundet handhar vidare gemensamma ärenden som förmedling av köttvaror mellan föreningarna, lagring, export och import samt myndighetskontakter.

Svenska Lantmännens Riksförbund (SLR) tillhandahåller varor och tjänster för främst de enskilda medlemmarna. Lantmännenföreningar köper spannmål, oljeväxter och potatis från lantbrukarna och säljer till dem foder, gödselmedel och utsäde, växtskyddsmedel, petroleumprodukter samt maskiner och byggvaror. Riksförbundet förmedlar handeln genom de 17 lantmännenföreningarna och svarar för viss export och import.

Kronägg är centralt organ för ägghandeln. Förbundet svarar för packning och försäljning av ägg i större delen av landet samt ansvarar för den centrala marknadsfördelningen och export och import.

Lantbrukets föreningsrörelse bildar en av landets största organisationer. Dess syfte är bl a att handha marknadsförandet av olika produkter, samla utbudet samt dämpa säsong- och konjunkturbetingade variationer i avsättningspriserna.

Sveriges Skogsägareföreningars Riksförbunds (SSR) medlemmar äger tillsammans en tredjedel av Sveriges skogsmarksareal. De regionala skogsägareföreningarna har bildats för att det privata skogsbrukets intressen skall tillvaratas och för att lönsamheten i medlemmarnas skogsbruk skall förbättras.

Föreningsbanksrörelsen (tidigare jordbrukskasserörelsen) är uppbyggd i tre led. På lokal nivå svarar föreningarnas för kontakten med lantbrukarna. Förutom in- och utlåning omfattar servicen flera speciella tjänster. På regional nivå finns de 12 regionbankerna, vilka bl a är stora kreditgivare åt de ekonomiska föreningarna. *Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF)* svarar för myndighetskontakter, central marknadsföring m m. Som centralbank fungerar Föreningsbankernas Bank.

Sveriges Allmänna Hypoteksbank (SAH) lämnar krediter till lantbrukare och försäljer obligationer.

Svensk Husdjurskötsel (SHS) bistår lantbrukarna med service på husdjursområdet. Organisationen genomför mjölk- och köttboskapskontrollen, sugg- och svinstamkontrollen och har en omfattande seminverksamhet. Vidare bedrivs ett avsevärt forsknings- och utvecklingsarbete.

Inom LRF finns vidare *Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare ek. förening*, *Sveriges Betodlars Centralförening*, *Sveriges Stärkelseproducenters Förening*, *Sveriges Bränneriintressenter*, *Sveriges Pälsdjursuppfödare Riksförbund*, *Sveriges Potatisodlars Riksförbund* och *Konservväxtodlarnas Riksförbund*.

Medlemsantal och handelsomsättning

Inom LRF utarbetas statistik över avräkningsvärden, omsättning, antal anställda m m inom föreningsrörelsen. Underlag till denna statistik utgör de enskilda föreningarnas årsredovisningar jämte kompletterande uppgifter.

Vissa andra uppgifter insamlas av respektive branschorganisation.

En översikt över föreningsrörelsens verksamhet åren 1981 – 1989 lämnas i tabellerna 14.1 och 14.2. I tabell 14.1 redovisas antal medlemmar i respektive riksorganisation. Uppgifter om omsättningsvärden för olika riksorganisationer lämnas i tabell 14.2.

Annan publicering

Lantbrukarnas Riksförbunds årsredogörelse, Lantbruksåret, årligen sedan 1970/71.

Respektive riksorganisationens årsredovisning.

Tabell 14.1

Antal medlemmar m m inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1981–1989. 1000-tal

Number of members etc. in agricultural economic associations in 1981–1989. Thousands

Organisation (bildad år)	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
<i>Anslutna till Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)</i>									
Svenska Mejeriernas Riksförening (1932)	48,5	47,8	44,0	41,9	39,5	37,0	34,6	33,1	32,3
Sveriges Slakteriförbund (1933)	103,4	100,2	97,8	94,1	91,3	87,4	83,5	80,3	77,2
Svenska Lantmännens Riksförbund (1905)	107,4	104,2	103,8	102,8	102,5	100,9	99,1	93,1	94,1
Kronägg (1932)	2,3	2,0	1,8	1,6	1,5	1,3	1,2	1,1	1,0
Skogsägarnas Riksförbund (1932)	119,1	94,2	80,0	78,2	77,9	79,0	77,5	83,0	85,1
Sveriges Föreningsbankers Förbund (1930)	407,3	433,0	464,0	493,1	530,0	590,1	644,6	698,7	746,0
Sveriges Allmänna Hypoteksbank	110,2	114,8	120,1	126,6	132,1	138,1	139,0	141,5	144,8
Svensk Husdjurskötsel (1961)	66,8	65,8	64,6	63,8	57,1	52,7	50,7	47,2	46,0
Sveriges Frö- och Oljväxtodlare ek. förening	18,5	19,2	21,1	22,7	25,9	24,7	24,7	25,0	26,2
Sveriges Betodlares Centralförening (1899)	9,2	9,0	8,7	8,4	8,1	7,9	7,7	7,3	7,0
Sveriges Stärkelseproducenters Förening (1927)	2,3	2,2	2,2	2,1	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
Sveriges Bränneriintressenter (1907)	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,1	1,1
Sveriges Pälstdjursuppfödarens Riksförbund (1926)	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Sveriges Fröodlareförbund (1914) ¹	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	–	–
Sveriges Potatisodlars Riksförbund (1944)	7,7	7,7	7,7	7,7	7,7	6,4	6,4	6,4	4,7
Konservväxtodlarnas Riksförbund (1964)	2,1	2,1	1,9	2,0	2,0	2,0	1,9	2,0	1,8
Summa medlemskap	1 008,7	1 006,0	1 021,5	1 048,9	1 081,6	1 133,4	1 176,8	1 223,0	1 269,9
<i>Ej ansluten till Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)</i>									
Svenska Spannmålsföreningarnas Samorganisation (1931)	2,6	2,6	2,6	2,6	2,5	2,4	2,2	2,2	2,2

1) Sveriges Fröodlare har fusionerats med Sveriges Oljväxtodlars Centralförening.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund.

Tabell 14.2

Omsättningsvärden¹ inom lantbrukets ekonomiska föreningsrörelse 1981–1989. Miljoner kr

Turnover values in agricultural economic associations in 1981–1989. Millions of Swedish kronor

Organisation	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989
<i>Affärsdrivande organisationer</i>									
Svenska Mejeriernas Riksförening	6 736,7	7 797,8	8 373,6	9 170,1	9 433,8	9 912,6	10 379,0	11 009,0	11 085,1
Sveriges Slakteriförbund	5 128,9	5 693,7	5 985,5	6 152,9	6 065,5	5 694,7	6 050,0	6 725,0	7 408,3
Svenska Lantmännens Riksförbund	10 787,9	12 816,9	13 999,8	15 582,0	16 298,0	15 318,0	14 380,0	15 915,0	16 721,0
Kronägg	325,1	369,9	420,8	436,0	461,8	481,4	474,8	498,7	462,2
Skogsägarnas Riksförbund	2 346,9	2 348,0	2 709,8	3 158,5	3 443,4	3 520,6	3 949,4	4 105,3	4 906,3
Svensk Husdjurskötsel	155,6	173,1	191,4	209,4	212,7	229,5	241,4	256,6	270,2
Sveriges Stärkelseproducenters Förening ²	99,2	94,8	94,3	145,8	147,2	145,9	127,2	153,7	160,9
Sveriges Bränneriintressenter ²	56,7	56,7	58,9	65,1	81,8	106,8	102,4	95,5	123,2
Sveriges Pälstdjursuppfödarens Riksförbund	175,4	222,0	250,5	305,8	345,4	276,9	411,1	278,4	237,4
Svenska Spannmålsföreningarnas Samorganisation	121,7	152,9	203,2	213,9	238,9	214,8	222,6	162,6	151,9
Summa	25 934,1	29 725,8	32 292,8	35 439,5	36 728,5	35 897,9	36 326,0	39 199,8	41 526,5
<i>Organisationer, som för odlarnas räkning träffat avtal om försäljning</i>									
Sveriges Frö- och Oljväxtodlare ek. förening ^{2, 3}	644,6	819,9	857,9	947,7	880,3	884,7	885,8	–	1 036,7
Sveriges Betodlars Centralförening ²	561,6	597,9	561,5	742,7	730,7	858,2	572,9	854,0	936,7
Konservväxtodlarnas Riksförbund	55,1	67,9	68,5	87,1	93,5	102,7	51,0	103,8	93,3
Summa	1 261,3	1 485,7	1 487,9	1 777,5	1 704,5	1 845,6	1 509,7	957,8	2 066,7
<i>Kreditorganisationer</i>									
Sveriges Föreningsbankers Förbund	15 415,0	17 110,0	17 986,9	18 895,0	19 800,0	20 827,4	26 479,5	32 432,8	40 054,9
Sveriges Allmänna Hypoteksbank	9 889,6	11 330,3	13 063,6	15 034,6	16 834,7	18 855,2	19 595,6	20 515,3	22 195,8
Summa	25 304,6	28 440,3	31 050,5	33 929,6	36 634,7	39 682,6	46 075,1	52 948,1	62 250,7

1) Avser endast lantbrukarnas affärer med respektive organisation. Totalomsättningen uppgår sålunda till betydligt större belopp.

2) Avser verksamhetsår som börjar under respektive kalenderår.

3) Sveriges Fröodlare har fusionerats med Sveriges Oljväxtodlars Centralförening.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund.

Källa: Lantbrukarnas Riksförbund.

Lantbrukskooperationen i Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

Riksorganisation	Ekonomisk förening	Medlemmar (ca)
Svenska Mejeriernas Riksförening SMR	17 mejeriföreningar med 70 driftsplatser	25 900
Sveriges Slakteriförbund SLfb	9 slakteriföreningar med 23 slakterier och 16 charkuterifabriker	81 716
Svenska Lantmännens Riksförbund SLR	17 lantmännenföreningar inkl Solanum	95 753
Kronägg	7 packerier och 1 produktfabriker	894
Skogsägarnas Riksförbund	11 skogsägarföreningar	85 320
Sveriges Föreningsbankers Förbund SFF	12 regionala föreningsbanker med 391 lokala föreningsbanker och 653 kontor	746 000
Sveriges Allmänna Hypoteksbank SAH	10 hypoteksföreningar	75 005
Svensk Husdjurskötsel SHS	18 husdjursföreningar, 5 avelsföreningar, 1 intresseförening	36 000
Sveriges Frö- och Oljeväxtodlare ek. förening	19 föreningar	25 600
Sveriges Betodlares Centralförening SBC	7 betodlarföreningar	7 005
Sveriges Stärkelseproducenter SSF	4 stärkelsefabriker	1 880
Sveriges Bränneriintressenter SBI	1 bränneri	1 200
Sveriges Pälsdjursuppfödarens Riksförbund SPR	16 lokala pälsdjursuppfödareföreningar, 1 specialförening	681
Konservväxtodlarnas Riksförbund	17 lokala konservväxtodlareföreningar	1 960
Sveriges Potatisodlares Riksförbund SPOR	25 lokala potatisodlarföreningar, 1 ekonomisk förening	4 800

Anmärkning: Sifferuppgifterna avser 1989.

15 Internationella uppgifter

Jordbruksnäringens omfattning inom skilda länder belyses i statistik som årligen sammanställs och publiceras av FAO (Food and Agriculture Organization, FNs speciella organ för livsmedels- och jordbruksfrågor). Ifrågavarande statistik baseras på uppgifter som antingen erhållits genom direkt förfrågan hos respektive länder eller hämtats från olika publikationer, rapporter etc. Ibland kan uppgifterna vara inofficiella. I vissa fall har uppskattningar gjorts av FAO.

Eftersom statistiska metoder, definitioner och klassificeringar kan skilja sig mellan länderna, bör jämförelser göras med försiktighet.

Resultat

I tabellerna 15.1 och 15.2 har för år 1988 respektive 1989 sammanfattats uppgifter om ägoslagsfördelning och åkeranvändning.

Totalskördens storlek i olika länder 1989 redovisas i tabell 15.3. I tabell 15.4 redogörs för antalet husdjur i olika länder 1989. I tabell 15.5 redovisas förbrukningen av handelsgödsel 1988/89 och i tabell 15.6 antalet inom jordbruk med binärningar förvärvsarbetspersoner 1989. I tabell 15.7 slutligen redovisas antalet traktorer inom jordbruket 1988.

Annan publicering

Production Yearbook årligen sedan 1947. FAO.

Fertilizer Yearbook. FAO.

Annual Fertilizer Review föregångare till ovanstående. FAO.

Jordbruksekonomiska meddelanden med internationella uppgifter om produktion, förbrukning, lager, handel m m publiceras fortlöpande. Statens jordbruksnämnd.

En komparativ studie av jordbruksstatistiken i de nordiska länderna och övriga Västeuropa. Rapport. SCB (1976).

Kapitel 15 innehåller internationella uppgifter om

- Ägoslagsfördelning
- Åkeranvändning
- Totalskördar
- Husdjur
- Handelsgödselanvändning
- Förvärvsarbetspersoner
- Traktorer

Tabell 15.1**Arealen i olika länder fördelad på ägoslag 1988¹. 1000-tal hektar***Areas of different types of land in different countries in 1988. Thousands of hectares*

Land	Åker m m	Betesmark m m	Skog	Övrig mark	Landareal	Total areal
Sverige	2 935	562	28 020	8 743	40 260	44 094
Danmark	2 570	217	493	957	4 237	4 307
Finland	2 441	127	23 222	4 671	30 461	33 813
Norge	862	102	8 330	21 389	30 683	32 390
Belgien, Luxemburg	820	688	699	1 075	3 282	3 310
Bulgarien	4 140	2 022	3 868	1 025	11 055	11 091
Frankrike	19 547	11 740	14 700	9 023	55 010	55 150
Grekland	3 929	5 255	2 620	1 281	13 085	13 199
Irland	963	4 688	339	899	6 889	7 028
Italien	12 149	4 907	6 735	5 615	29 406	30 127
Jugoslavien	7 760	6 347	9 358	2 075	25 540	25 580
Nederländerna	931	1 081	300	1 080	3 392	3 733
Polen	14 780	4 040	8 733	2 892	30 445	31 268
Portugal	2 750	530	3 641	2 274	9 195	9 239
Rumänien	10 700	4 410	6 341	1 583	23 034	23 750
Schweiz	412	1 609	1 052	904	3 977	4 129
Sovjetunionen	232 426	371 800	945 000	677 974	2 227 200	2 240 220
Spanien	20 380	10 210	15 670	3 684	49 944	50 478
Storbritannien	6 988	11 560	2 364	3 248	24 160	24 488
Tjeckoslovakien	5 119	1 646	4 607	1 165	12 537	12 787
Ungern	5 287	1 210	1 678	1 059	9 234	9 303
Västtyskland	7 466	4 449	7 360	5 153	24 428	24 858
Österrike	1 507	1 982	3 200	1 584	8 273	8 385
Östtyskland	4 924	1 258	2 981	1 358	10 521	10 833
Algeriet	7 540	30 400	4 699	195 535	238 174	238 174
Egypten	2 583	173	31	96 931	99 545	100 145
Kenya	2 425	3 730	3 620	47 194	56 969	58 037
Marocko	8 820	20 900	5 200	9 710	44 630	44 655
Nigeria	31 335	20 990	14 000	24 752	91 077	92 377
Sydafrika	13 174	81 378	4 515	23 037	122 104	122 104
Tanzania	5 240	35 000	42 305	6 059	88 604	94 509
Tunisien	4 826	3 050	564	7 096	15 536	16 361
Förenta Staterna	189 915	241 467	265 188	220 090	916 660	937 261
Kanada	45 980	32 500	356 000	481 617	916 097	991 614
Mexiko	24 710	74 499	43 540	48 120	190 869	195 820
Argentina	35 750	142 400	59 400	36 119	273 669	276 689
Brasilien	78 550	169 000	555 560	42 541	845 651	851 197
Chile	4 365	13 400	8 800	48 315	74 880	75 695
Peru	3 725	27 120	68 900	28 255	128 000	128 522
Uruguay	1 324	13 520	669	1 968	17 481	17 741
Indien	169 450	12 040	66 600	49 229	297 319	328 759
Irak	5 450	4 000	1 890	32 397	43 837	43 832
Iran	14 830	44 000	18 020	86 750	163 600	164 800
Japan	4 681	636	25 105	7 230	37 652	37 780
Kina	96 645	319 080	117 115	399 801	932 641	959 696
Pakistan	20 900	5 000	3 300	47 888	77 088	79 610
Syrien	5 560	8 231	543	4 072	18 406	18 518
Turkiet	27 730	8 600	20 199	20 434	76 963	77 945
Australien	46 973	425 060	106 000	183 760	761 793	768 685
Nya Zeeland	508	13 770	7 290	5 231	26 799	27 099
Hela världen	1 475 426	3 211 959	4 049 041	4 332 825	13 069 253	13 382 469

1) Manga uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.2
Åkerarealens användning i olika länder 1989.¹ 1000-tal hektar
Use of arable land in different countries in 1989. Thousands of hectares

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Sockerbeter
Sverige	285	67	480	412	–	–	–	39	50
Danmark	446	101	1 001	21	–	–	–	31	67
Finland	151	69	517	446	–	–	–	45	31
Norge	47	1	172	128	–	–	–	18	–
Belgien, Luxemburg	219	2	122	20	8	–	–	43	111
Bulgarien	1 138	25	360	38	563	–	14	40	40
Frankrike	5 012	74	1 830	266	1 920	70	17	190	431
Grekland	890	15	225	36	200	1	17	49	48
Irland	63	–	258	19	–	–	–	28	31
Italien	2 951	8	477	168	807	21	203	127	292
Jugoslavien	1 479	37	242	144	2 279	4	9	294	142
Nederländerna	138	7	50	8	–	–	–	165	124
Polen	2 195	2 275	1 175	803	51	–	–	1 858	423
Portugal	336	122	85	188	271	–	33	123	1
Rumänien	2 600	37	680	75	3 100	12	50	325	260
Schweiz	87	4	58	9	26	–	–	19	15
Sovietunionen	47 635	10 598	27 611	10 880	4 786	130	654	6 200	3 310
Spanien	2 295	227	4 257	345	516	17	59	274	171
Storbritannien	2 106	7	1 662	121	–	–	–	178	198
Tjeckoslovakien	1 239	175	751	103	190	–	–	170	183
Ungern	1 242	97	282	45	1 124	18	12	74	120
Västtyskland	1 783	384	1 753	421	209	–	–	218	383
Österrike	278	91	292	67	194	–	–	32	47
Östtyskland	777	624	895	143	–	–	–	431	217
Algeriet	1 420	–	1 000	100	2	–	–	120	6
Egypten	630	–	50	–	644	125	413	47	19
Kenya	154	–	13	3	1 554	146	16	65	–
Marocko	2 630	2	2 399	50	406	23	5	40	62
Nigeria	50	–	–	–	1 500	4 200	700	3	–
Sydafrika	1 830	45	97	690	3 778	281	1	80	–
Tanzania	50	–	4	–	1 950	514	350	34	–
Tunisien	557	–	387	19	–	10	–	16	5
Förenta Staterna	25 150	194	3 360	2 780	27 223	4 513	1 087	518	537
Kanada	13 638	364	4 701	1 705	1 014	–	–	112	23
Mexiko	950	–	290	105	5 900	1 300	161	73	–
Argentina	5 415	75	155	445	1 520	597	109	112	–
Brasilien	3 317	4	120	135	12 859	170	5 273	156	–
Chile	540	3	25	69	125	–	43	63	52
Peru	118	2	114	4	484	10	213	193	–
Uruguay	227	–	91	68	49	38	95	19	4
Indien	24 092	–	1 093	–	5 800	15 500	41 500	918	–
Irak	500	–	700	1	50	2	55	10	1
Iran	6 000	–	2 500	–	45	13	400	105	154
Japan	284	–	113	5	–	–	2 097	123	72
Kina	29 801	650	960	400	20 385	1 903	32 400	2 602	591
Pakistan	7 730	–	159	–	870	400	2 114	64	11
Syrien	871	–	859	2	62	2	–	18	7
Turkiet	9 300	165	2 800	150	500	–	65	190	350
Australien	8 827	47	2 190	1 309	52	625	97	38	–
Nya Zeeland	38	–	87	18	15	–	–	9	–
Hela världen	225 951	16 655	71 962	23 167	129 664	44 441	146 455	18 070	8 599

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.3
Totalskördens storlek i olika länder 1989.¹ 1000-tal ton
Total yield in different countries in 1989. Thousands of metric tons

Land	Vete	Råg	Korn	Havre	Majs	Sorghum	Ris	Potatis	Sockerbeter
Sverige	1 764	316	1 889	1 466	—	—	—	1 723	2 236
Danmark	3 221	485	4 982	110	—	—	—	1 130	3 100
Finland	497	202	1 614	1 455	—	—	—	1 033	933
Norge	200	2	550	500	—	—	—	450	—
Belgien, Luxemburg	1 478	12	693	63	62	—	—	1 950	5 732
Bulgarien	5 402	51	1 568	104	2 421	—	50	538	912
Frankrike	31 817	262	9 810	1 025	12 926	300	97	5 750	23 220
Grekland	2 005	33	496	57	1 700	1	110	1 000	2 500
Irland	498	1	1 470	103	—	—	—	700	1 350
Italien	7 408	21	1 702	293	6 251	115	1 130	2 577	14 864
Jugoslavien	5 599	75	702	279	9 415	6	30	2 359	6 797
Nederländerna	1 047	33	251	32	5	—	—	6 856	7 679
Polen	8 462	6 216	3 909	2 186	244	—	—	34 390	14 374
Portugal	605	97	87	130	674	—	153	1 077	20
Rumänien	6 000	63	1 800	140	11 800	20	175	7 200	6 650
Schweiz	580	20	301	48	195	—	—	700	950
Sovjetunionen	90 500	18 800	52 000	17 000	17 000	155	2 525	72 000	97 500
Spanien	5 465	337	9 308	494	3 224	85	341	5 230	7 434
Storbritannien	13 900	29	7 977	600	—	—	—	6 369	8 000
Tjeckoslovakien	6 356	708	3 550	330	1 000	1	—	3 167	6 390
Ungern	6 559	261	1 339	152	6 949	46	45	1 301	5 778
Västtyskland	11 065	1 797	9 757	1 552	1 574	—	—	7 811	20 767
Österrike	1 363	381	1 422	249	1 491	—	—	845	2 641
Östtyskland	3 477	2 103	4 683	476	—	—	—	9 167	6 220
Algeriet	850	—	870	54	2	—	1	1 030	117
Egypten	3 148	—	126	—	3 748	585	2 680	1 005	950
Kenya	258	—	20	4	2 925	143	50	300	—
Marocko	3 927	3	2 999	38	403	14	30	800	2 900
Nigeria	70	—	—	—	1 600	4 587	1 400	42	—
Sydafrika	2 720	3	286	51	11 700	466	3	1 245	—
Tanzania	97	—	5	—	3 159	503	570	240	—
Tunisien	420	—	200	2	—	3	—	179	240
Förenta Staterna	55 407	343	8 784	5 425	191 197	15 694	7 007	16 659	23 547
Kanada	24 383	835	11 672	3 549	6 400	—	—	2 754	805
Mexiko	3 900	—	480	105	9 900	3 800	441	970	—
Argentina	10 000	71	331	668	4 260	1 360	469	2 600	—
Brasilien	5 407	6	223	170	26 508	254	11 107	2 104	—
Chile	1 766	9	85	165	938	—	185	882	2 810
Peru	159	1	125	3	1 010	37	1 091	1 690	—
Uruguay	473	—	195	68	60	79	537	140	142
Indien	53 995	—	1 721	—	7 800	11 500	107 500	14 500	—
Irak	491	—	663	1	70	2	140	160	8
Iran	5 800	—	2 600	—	40	17	1 200	1 400	3 353
Japan	985	—	371	10	1	—	12 934	3 700	3 850
Kina	91 002	1 000	3 200	600	75 840	6 125	179 403	30 045	9 360
Pakistan	14 419	—	123	—	1 120	230	4 796	645	342
Syrien	1 020	—	271	1	108	2	—	29	116
Turkiet	15 729	183	4 500	215	2 000	—	300	3 900	11 000
Australien	14 200	30	3 242	1 838	217	1 244	748	1 048	—
Nya Zeeland	135	—	327	66	139	—	—	273	—
Hela världen	538 056	34 893	168 964	42 197	470 318	57 976	506 291	276 740	305 882

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.4
Antal husdjur i olika länder 1989¹ i tusental. (Höns i miljon-tal)
Number of livestock in different countries in 1989, thousands. (Fowls in millions)

Land	Hästar	Mulåsnor och åsnor	Nöt- kreatur	Svin	Får	Getter	Höns	Bufflar	Kameler
Sverige	58	—	1 662	2 320	396	—	11	—	—
Danmark	29	—	2 226	9 105	86	—	15	—	—
Finland	36	—	1 379	1 327	59	3	6	—	—
Island	56	—	72	12	700	—	—	—	—
Norge	16	—	932	750	2 248	92	4	—	—
Belgien, Luxemburg	23	1	2 967	5 950	190	8	35	—	—
Bulgarien	122	353	1 613	4 119	8 609	434	40	23	—
Frankrike	269	37	21 780	12 480	12 001	1 103	190	—	—
Grekland	60	251	731	1 226	10 376	5 970	31	1	—
Irland	53	22	5 637	961	4 991	9	8	—	—
Italien	250	136	8 737	9 359	11 623	1 214	128	105	—
Jugoslavien	340	29	4 759	7 396	7 564	—	69	25	—
Nederländerna	64	—	4 606	13 820	1 405	34	100	—	—
Polen	1 005	—	10 733	18 835	4 409	10	60	—	—
Portugal	26	250	1 359	2 326	5 354	745	18	—	—
Rumänien	700	36	7 170	15 400	18 800	1 000	142	210	—
Schweiz	49	2	1 850	1 869	360	70	6	—	—
Sovjetunionen	5 890	301	119 600	78 100	139 500	6 500	1 160	315	270
Spanien	241	230	5 050	16 100	23 797	3 100	55	—	—
Storbritannien	184	5	11 902	7 626	29 046	61	127	—	—
Tjeckoslovakien	44	—	5 075	7 384	1 047	50	47	—	—
Ungern	76	5	1 690	8 327	2 215	16	57	—	—
Västtyskland	363	—	14 659	22 589	1 464	52	72	—	—
Österrike	44	—	2 541	3 874	256	32	14	—	—
Östtyskland	102	—	5 710	12 464	2 634	19	49	—	—
Algeriet	190	430	1 410	5	12 500	3 600	23	—	135
Egypten	10	1 961	1 950	15	1 320	1 650	30	2 650	77
Kenya	2	—	13 457	100	6 325	7 500	24	—	800
Marocko	200	1 380	3 500	9	17 500	5 960	38	—	43
Nigeria	250	700	12 200	1 300	13 200	26 000	200	—	18
Sydafrika	231	224	11 850	1 470	29 850	5 860	38	—	—
Tanzania	—	173	14 000	186	5 000	6 650	31	—	—
Tunisien	56	301	614	4	5 000	1 120	17	—	185
Förenta Staterna	5 203	52	99 180	55 499	10 858	1 750	1 550	—	—
Kanada	338	4	12 195	10 635	728	27	108	—	—
Mexiko	6 170	6 356	34 999	14 080	6 000	10 500	226	—	—
Argentina	2 900	255	50 782	4 200	29 345	3 200	52	—	—
Brasilien	5 850	3 320	136 814	33 200	20 500	11 000	600	1 150	—
Chile	490	38	3 500	1 400	6 600	600	26	—	—
Peru	660	710	4 044	2 380	13 056	1 734	55	—	—
Uruguay	470	5	10 548	215	25 560	14	9	—	—
Indien	955	1 538	195 500	10 300	53 486	107 000	270	73 700	1 400
Irak	58	441	1 650	—	9 500	1 600	77	145	58
Iran	270	1 866	8 000	—	34 000	13 500	115	230	27
Japan	21	—	4 682	11 866	27	40	330	—	—
Kina	10 691	16 699	77 141	348 954	102 655	77 883	1 981	21 935	475
Pakistan	457	3 174	17 363	—	28 345	34 194	165	14 349	972
Syrien	43	204	756	1	13 903	1 053	13	1	5
Turkiet	620	1 410	12 000	10	34 850	13 100	59	540	3
Australien	317	2	22 434	2 671	165 000	684	54	—	—
Nya Zeeland	98	—	7 828	411	60 569	1 222	9	—	—
Hela världen	60 461	57 925	1 281 472	846 174	1 175 524	526 440	10 574	140 028	19 072

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.5
F­orbrukning av handelsg­odsel i olika l­ander 1988/89.¹ Ton
Consumption of fertilizers in different countries in 1988/89. Metric tons

Land	Kv ­ ave N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O	Land	Kv ­ ave N	Fosfor P ₂ O ₅	Kalium K ₂ O
Sverige ²	223 000	71 000	72 000	F ­ orenta Staterna	9 646 057	3 741 563	4 383 936
Danmark	377 000	92 000	145 000	Honduras	18 600	5 000	14 000
Finland	199 449	140 570	133 270	Jamaica	16 000	4 869	8 399
Island	11 454	5 889	4 452	Kanada	1 187 700	614 400	357 000
Norge	110 100	39 800	67 900	Kuba	304 700	81 000	214 300
				Mexiko	1 269 600	394 900	93 000
Belgien, Luxemburg	197 000	87 000	132 000				
Bulgarien	548 000	243 000	112 000	Argentina	99 100	51 200	17 000
Frankrike	2 603 700	1 459 900	1 934 600	Bolivia	4 800	1 300	1 000
Grekland	409 216	176 420	62 403	Brasilien	815 000	1 507 400	1 406 300
Irland	349 000	148 000	193 600	Chile	160 000	139 248	25 000
Italien	924 912	715 459	452 501	Colombia	261 700	124 100	139 500
Jugoslavien	502 984	261 408	250 920	Ecuador	27 000	19 000	25 800
Nederl ­ anderna	435 000	76 000	94 000	Paraguay	2 197	3 799	2 188
Polen	1 520 618	943 708	1 160 636	Peru	154 000	39 400	22 000
Portugal	156 500	89 100	48 900	Uruguay	22 812	41 758	2 404
Rum ­ anien	720 000	400 000	235 000	Venezuela	302 000	220 000	170 000
Schweiz	71 600	40 000	66 000				
Sovjetunionen	11 587 000	8 556 000	7 044 000	Indien	7 246 100	2 737 200	1 068 200
Spanien	1 121 000	530 000	343 000	Indonesien	1 495 400	610 400	286 800
Storbritannien	1 462 000	433 000	521 000	Irak	170 000	75 000	700
Tjeckoslovakien	642 000	467 000	484 000	Iran	532 000	493 000	6 000
Ungern	650 943	347 216	465 065	Israel	54 000	18 000	29 000
V ­ asttyskland	1 539 918	643 512	887 079	Japan	640 000	726 000	577 000
O ­ sterrike	139 550	77 528	102 186	Kina	18 514 064	5 162 175	1 645 705
O ­ sttyskland	873 200	348 800	583 300	Pakistan	1 324 900	390 400	24 500
				Syrien	160 604	120 200	10 547
Algeriet	76 000	60 200	33 800	Thailand	439 700	200 800	137 500
Angola	4 000	2 600	2 700	Turkiet	1 081 605	490 239	41 848
Egypten	799 100	203 700	30 700				
Etiopien	25 000	40 000	—	Australien	395 800	903 000	157 300
Ghana	7 049	2 793	2 813	Nya Zeeland	37 000	260 000	75 000
Kenya	67 242	51 062	6 295				
Marocko	141 439	123 900	60 700	<i>Hela v­arlden</i>			
Mozambique	1 100	300	200	1988/89	79 580 960	38 067 200	27 994 288
Nigeria	160 000	100 000	52 000	1987/88	76 039 824	36 947 648	27 538 672
Sydafrika	380 800	308 700	137 200	1986/87	72 370 080	34 709 376	26 096 336
Tanzania	26 956	11 107	3 036	1985/86	69 984 496	33 066 976	25 620 608
Tunisien	46 400	49 900	5 000	1984/85	70 505 437	34 273 687	25 891 504

1) M­anga uppgifter ­ar inofficiella eller uppskattade av FAO.

2) Avser f­ors­aljning till jordbruk och tr­adg­ardsbruk av N, P och K.

K­alla: FAO, Fertilizer Yearbook utom f­or Sverige.

Tabell 15.6

Förvärsarbetande befolkning inom jordbruk med binärningar samt deras andel av den totala förvärsarbetande befolkningen i olika länder 1989¹

Economically active population in agriculture and subsidiary enterprises and its proportion of the total economically active population in different countries in 1989

Land	Förvärs- arbetande befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1000-tal personer	I procent av den totala förvärs- arbetande befolk- ningen	Land	Förvärs- arbetande befolkning inom jord- bruk med binärningar, 1000-tal personer	I procent av den totala förvärs- arbetande befolk- ningen
Sverige	175	4,0	Tanzania	10 098	81,4
Danmark	139	4,9	Tunisien	662	25,2
Finland	213	8,4	Förenta Staterna	2 969	2,4
Island	10	7,1	Honduras	855	55,6
Norge	117	5,5	Jamaica	333	27,4
Belgien, Luxemburg	80	1,9	Kanada	454	3,5
Bulgarien	566	12,7	Kuba	861	19,7
Frankrike	1 398	5,5	Mexico	9 255	30,6
Grekland	964	24,8	Argentina	1 209	10,6
Irland	189	13,9	Bolivia	935	42,0
Italien	1 737	7,5	Brasilien	13 444	24,9
Jugoslavien	2 428	22,6	Chile	589	12,9
Nederländerna	236	3,8	Colombia	2 867	28,2
Polen	4 146	21,5	Ecuador	993	31,1
Portugal	788	16,9	Paraguay	659	46,5
Rumänien	2 463	21,1	Peru	2 444	35,2
Schweiz	141	4,2	Uruguay	167	13,8
Sovjetunionen	19 652	13,6	Venezuela	758	11,4
Spanien	1 623	11,3	Indien	211 822	66,8
Storbritannien	581	2,0	Indonesien	34 554	49,3
Tjeckoslovakien	798	9,7	Irak	1 046	21,2
Ungern	634	12,1	Iran	4 435	28,3
Västtyskland	1 123	3,8	Israel	76	4,4
Österrike	217	6,0	Japan	4 216	6,8
Östtyskland	797	8,3	Kina	454 822	68,2
Algeriet	1 395	25,0	Pakistan	17 265	50,2
Angola	2 806	70,2	Syrien	738	24,7
Egypten	5 834	41,0	Thailand	18 831	65,0
Etiopien	14 694	75,2	Turkiet	11 693	49,1
Ghana	2 715	50,5	Australien	406	5,2
Kenya	7 425	77,4	Nya Zeeland	139	9,3
Marocko	2 804	37,5	Hela världen	1 092 381	47,0
Mozambique	6 571	81,9			
Nigeria	26 514	65,1			
Sydafrika	1 770	14,1			

1) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Tabell 15.7
Antal jordbrukstraktorer¹ i olika länder 1988²
Number of agricultural tractors in different countries in 1988

Land	Antal traktorer	Land	Antal traktorer
Sverige	182 000	Tanzania	18 550
Danmark	167 773	Tunisien	26 000
Finland	240 000		
Island	13 100	Förenta Staterna	4 670 000
Norge	150 000	Honduras	3 420
		Jamaica	3 040
Belgien, Luxemburg	117 000	Kanada	756 300
Bulgarien	53 679	Kuba	56 000
Frankrike	1 518 000	Mexico	165 000
Grekland	187 000		
Irland	164 000	Argentina	210 000
Italien	1 362 932	Bolivia	4 685
Jugoslavien	1 066 000	Brasilien	715 000
Nederländerna	194 000	Chile	37 450
Polen	1 101 264	Colombia	34 700
Portugal	77 000	Ecuador	8 400
Rumänien	183 000	Paraguay	10 500
Schweiz	109 000	Peru	16 000
Sovjetunionen	2 692 300	Uruguay	35 200
Spanien	720 000	Venezuela	47 000
Storbritannien	518 000		
Tjeckoslovakien	141 191	Indien	750 935
Ungern	52 765	Indonesien	13 800
Västtyskland	1 460 000	Irak	43 000
Österrike	326 060	Iran	113 000
Östtyskland	167 529	Israel	24 500
		Japan	1 984 590
Algeriet	90 000	Kina	876 000
Angola	10 270	Pakistan	180 000
Egypten	46 000	Syrien	54 900
Etiopien	3 900	Thailand	142 000
Ghana	3 900	Turkiet	654 636
Kenya	9 500		
Marocko	34 000	Australien	332 000
Mozambique	5 750	Nya Zeeland	78 400
Nigeria	11 000		
Sydafrika	183 200	Hela världen	25 865 088

1) Avser hjul- och bandtraktorer.

2) Många uppgifter är inofficiella eller uppskattade av FAO.

Källa: FAO, Production Yearbook.

Lantbruksstatistikens organisation

En väsentlig del av denna boks innehåll bygger på material från regelbundet återkommande undersökningar utförda av olika myndigheter och organisationer. Merparten av statistiken produceras av statistiska centralbyrån (SCB), statens jordbruksnämnd, lantbruksstyrelsen och Svensk Husdjurskötsel. Viss del av statistiken på jordbrukets område utförs på uppdrag av lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

I det följande lämnas en sammanfattning av den statistik som erhålls från de nämnda producenterna och som redovisas i denna årsbok.

Statistik från SCB

Inom SCB produceras statistik med anknytning till jordbruket, bl a över företagsstruktur, fastigheter, anläggningar, maskiner, arbetskraft, växtodling, husdjur och ekonomiska förhållanden.

Grundläggande uppgifter om jordbruksföretagen och om förhållanden som belyser företagens struktur, såsom uppgifter om antal företag, ägoslagsfördelning, åkerjordens användning och antal husdjur, erhålls sedan 1968 ur det av SCB och lantbruksstyrelsen gemensamt upprättade lantbrukets företagsregister. Detta lantbruksregister beskrivs utförligt i bilaga 3.

Uppgifter om jordbruksföretagen, deras struktur m m erhålls även tidigare genom de s k jordbruksräkningarna, som genomfördes som totalräkningar i stort sett vart femte år mellan 1927 och 1966. En redogörelse för jordbruksräkningarnas uppläggning och organisation lämnades i Jordbruksstatistisk årsbok 1970. Jordbruksräkningarna kompletterades med urvalsundersökningar, s k inventeringar, vilka fr o m början av 1940-talet genomfördes vid minst tre tillfällen varje år.

Statistik rörande skörden grundades från slutet av 1700-talet till början av 1960-talet helt på subjektiva bedömningar utförda av lokala ombud. Omkring 1960 infördes successivt objektiva skördeuppskattningar, som grundas på mätningar av skörd och spill på slumpmässigt utvalda provytor. De objektiva skördeuppskattningarna beskrivs utförligt i bilaga 4.

Jordbrukets skördeskadeskydd infördes år 1961. Statens jordbruksnämnd var huvudmyndighet för detta medan beräkningarna av skördeskadeersättningar och framställning av statistik i samband därmed utfördes vid SCB. Från 1988 är LRF genom Stiftelsen Lantbrukarnas Skördeskadeskydd huvudman för ett nytt skördeskadeskydd. En beskrivning av skyddet lämnas i kapitel 12.

Särskilda undersökningar rörande jordbrukarnas inkomster, utgifter, tillgångar och skulder har årligen utförts sedan slutet av 1930-talet på grundval av brukarnas självdeklarationer. Undersökningarna har grundats på stickprovsförfarande. Sedan 1953 har urvalet av deklarerade skett slumpmässigt. En detaljerad redogörelse för deklaraionsundersökningarnas uppläggning lämnas i kapitel 11.

Den jordbruksekonomiska undersökningen, som grundas på bokföringsuppgifter från ett antal jordbruksföretag, avser att årligen belysa intäkter, kostnader och lönsamhetsförhållanden inom jordbruket. Undersökningen genomfördes för-

sta gången 1914. Ansvar för undersökningen överflyttades den 1 juli 1975 från lantbruksstyrelsen till SCB. En närmare beskrivning återfinns i kapitel 11.

Statistik från statens jordbruksnämnd

Jordbruksnämnden sammanställer statistik över bl a priser, vidareförädling av olika jordbruksprodukter och konsumtion av livsmedel.

Sedan lång tid tillbaka har jordbruksnämnden gjort årliga sammanställningar över jordbrukets inköp av handelsgödsel och fodermedel. Fr o m 1979 sammanställs också statistik över jordbrukets inköp av maskiner och redskap samt växtskyddsmedel, denna statistik har tidigare handlagts av Lantbrukets utredningsinstitut. Material till dessa sammanställningar erhåller nämnden från tillverkare och importörer samt från den officiella handelsstatistiken.

Kvantitetsuppgifter om leveranser av brödsäd, kvarnarnas förmalning, saluförd produktion av mjöl m m sammanställs varje månad. Vidare gör nämnden på basis av bl a livsmedelsverkets besiktningssstatistik månatliga beräkningar av produktionen av kött och fläsk.

Nämnden presenterar prisuppgifter för bl a vegetabilie- och animalieprodukter och handelsgödsel. Dessa uppgifter samlas in genom olika instanser.

Beräkningar av detaljerade prisindexserier för jordbruksprodukter har utförts sedan 1940-talet. Även före denna tid utarbetades vissa prisindex på jordbruksområdet. Beräkningarna utförs inom jordbruksnämnden.

Nämnden sammanställer vidare totalkalkyler över jordbrukets inkomster och utgifter. Dessa kalkyler – jordbrukets totalkalkyl – utgör bl a underlag för jordbrukspolitiska ställningstaganden.

Statistik från lantbruksstyrelsen

Lantbruksstyrelsen publicerar statistik över veterinärverksamheten. Av denna publicering framgår bl a frekvenser av olika slag av djursjukdomar.

Fårkontroll har bedrivits sedan 1920-talet. Verksamheten har under perioden 1956–1982 letts av lantbruksstyrelsen, som även utarbetat statistik däröver. Fr o m 1983 har huvudmannskapet överfört till Svenska Fåravelsförbundet.

Vidare utarbetar styrelsen statistik över lantbruksnämndernas verksamhet. I denna statistik ingår bl a uppgifter om statliga bidrag och kreditgarantier till jordbrukare.

Slutligen redovisar lantbruksstyrelsen årliga uppgifter om nämndernas kursverksamhet.

Statistik från Svensk Husdjurskötsel

Mjölkboskapskontroll samt svinstam- och suggkontroll har genomförts sedan 1930- respektive 1920-talen. Sedan 1967 genomförs även köttboskapskontroll. Svensk Husdjurskötsel leder numera verksamheterna och utarbetar statistik i anslutning till dem. Uppgifter om seminverksamheten sammanställs också av Svensk Husdjurskötsel.

Statistik från Lantbrukets utredningsinstitut

Lantbrukets utredningsinstitut utarbetade t o m 1978 årligen statistik över jordbrukets inköp av olika slag av maskiner och redskap samt växtskyddsmedel. Fr o m undersökningssåret 1979 utförs dessa undersökningar av jordbruksnämnden.

Utredningsinstitutet har vidare sedan 1956 genomfört intermittenta undersökningar avseende jordbrukets struktur. Den senaste undersökningen, 1976, avsåg lantbrukarnas sysselsättning.

Några jordbruksstatistiska publikationer från här redovisade myndigheter och organisationer

SCBs statistik publiceras främst i Statistiska meddelanden, SM. Jordbruksuppgifter återfinns huvudsakligen i serie J. Till vissa av dessa meddelanden utges Appendix med i allmänhet lägre regional indelning. Lantbruksräkningar har tidigare presenterats i Lantbruksräkningen men redovisas nu i SM. SCB ger vidare ut Allmän månadsstatistik, i vilken lämnas ett mindre antal uppgifter om jordbruk.

Huvuddelen av *jordbruksnämndens* statistik redovisas varje månad i Jordbruksekonomiska meddelanden, JEM. I denna tämligen omfattande redovisning ingår även det begränsade antal uppgifter om jordbruk som presenteras i Allmän månadsstatistik. Därjämte publicerar nämnden vissa uppgifter i stenciler.

Svensk Husdjursskötsel ger ut Meddelanden, och statistik från *lantbruksstyrelsen* återfinns i stenciler eller i styrelsens Meddelanden.

Andra publikationer med jordbruks-, skogs- och fiskestatistik

Svenskt lantbruk, informationsskrift om lantbruk och lantbruksadministration. Statens lantbruksinformation (1976).

Skogsstatistisk årsbok, årligen sedan 1951. Skogsstyrelsen.

Fiskestatistisk årsbok, 1971 t o m 1982. SCB.

Miljöstatistisk årsbok, naturmiljön, 1975, 1977, 1979, 1981. SCB.

Naturmiljön i siffror. Miljöstatistisk årsbok 1983–1984, 1986–1987. SCB.

Naturmiljön i siffror. Tredje utgåvan. 1990. SCB.

Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986/87, 1990. SCB.

Forsknings- och försöksmeddelanden, årligen sedan 1956, från institutioner på jordbrukets, trädgårdsodlingens, skogens m fl områden. Särtryck ur Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens tidskrift.

Historisk statistik för Sverige. 2. Väderlek, lantmåteri, jordbruk, skogsbruk, fiske t o m år 1955. SCB (1959).

Adresser

SCB, 115 81 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100
Telefon 08/783 40 00

SCB, 701 89 Örebro
Telefon 019/17 60 00

Statens jordbruksnämnd, 551 82 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 8
Telefon 036/15 58 00

Lantbruksstyrelsen, 551 83 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 6
Telefon 036/15 50 00

Svensk Husdjursskötsel, Hållsta, 631 84 Eskilstuna
Telefon 016/16 34 00

Lantbrukets utredningsinstitut, LUI, 105 33 Stockholm
Besöksadress: Torsgatan 4
Telefon 08/787 53 00

Skogsstyrelsen, 551 83 Jönköping
Besöksadress: Vallgatan 6
Telefon 036/15 56 00

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien
Box 6806, 113 86 Stockholm
Besöksadress: Drottninggatan 95 B
Telefon 08/30 05 40

Områdesindelningar

Sedan lång tid tillbaka sker inom lantbruksstatistiken en omfattande redovisning av resultat som framkommer genom skilda undersökningar. Redovisning förekommer dels för olika administrativa områden, dels för områden som avgränsats främst med hänsyn till de naturliga förutsättningarna för jordbruk.

Administrativa områden.

Län. Huvudområden.

I statistiken redovisas i allmänhet uppgifter för län. Länsindelningarna har emellertid ändrats över tiden i och med att såväl hela församlingar som församlingsdelar flyttats mellan län. Omfattningen av större förändringar belyses i tablån nedan.

År	Antal län som berörts	Antal församlingar som flyttats mellan län
1952	6	5
1967	6	6
1968 ¹	1	—
1969	4	3
1971	15	55
1974	8	13

1) Stockholms stad sammanslogs med Stockholms län.

I allmänhet används i statistikredovisningen den länsindelning som gällde vid undersökningens genomförande.

I vissa fall sammanförs de 24 länen till 3 huvudområden, nämligen Götaland, Svealand och Norrland.

Naturliga jordbruksområden.

Produktionsområden. Riksområden.

Vid bearbetning och redovisning av lantbruksstatistik är de administrativa områdena från vissa synpunkter inte alltid lämpliga som indelningsgrund. Flertalet län är därför uppdelade på särskilda s k naturliga jordbruksområden. Därvid har hänsyn tagits till de naturförhållanden som väsentligt påverkar förutsättningarna för jordbruk, t ex berggrundens och jordarternas beskaffenhet, landskapets topografi och klimatet. De naturliga jordbruksområdena är uppbyggda av församlingar och i vissa fall delar av församlingar.

De naturliga jordbruksområdena sammanfördes ursprungligen till 18 produktionsområden. De flesta av dessa produktionsområden täcker delar av mer än ett län. Gränserna är numera fasta.

Däremot har gränserna för de naturliga jordbruksområdena modifierats. Gränserna utgör en kombination av gränserna för produktionsområdena och länsgränserna. Detta medför att de naturliga jordbruksområdena påverkas av ändringar i länsgränserna. År 1990 var landet indelat i 61 naturliga jordbruksområden.

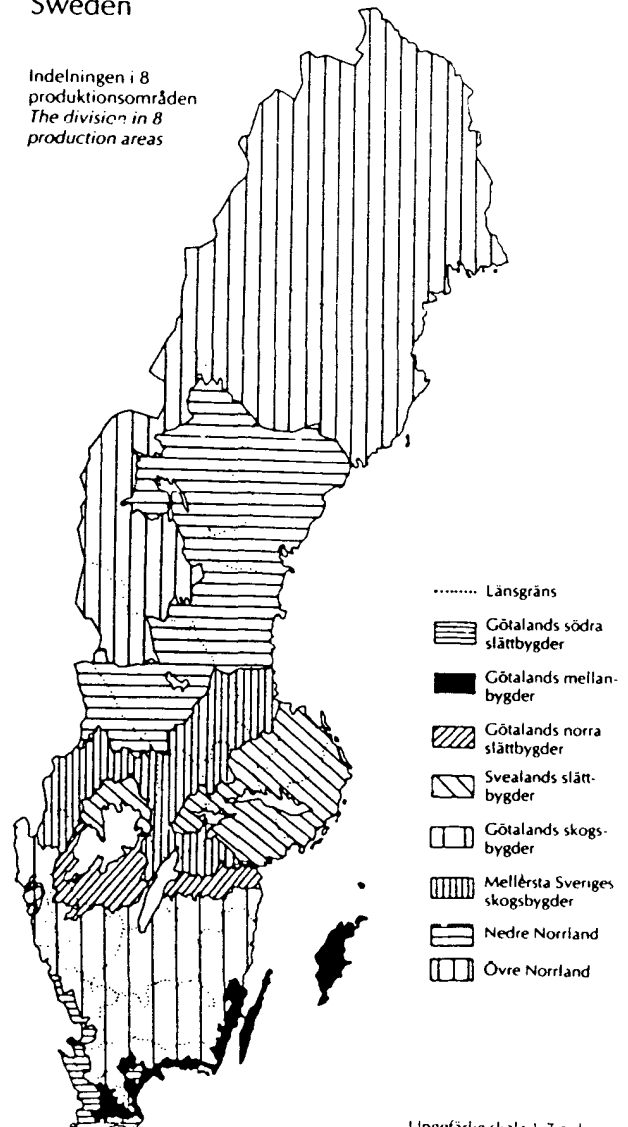
De 18 produktionsområdena kan sammanföras till 8 större produktionsområden. Ett av de 18 produktionsområdena (Vänerslätten) delas dock av gräns mellan två av de 8 produktionsområdena.

De 8 produktionsområdena kan sammanföras till 3 riksområden. Dessa 3 riksområden sammanfaller inte med de 3 administrativa huvudområdena.

Indelningen i åtta produktionsområden framgår av kartan nedan och sambandet mellan naturliga jordbruksområden och produktions- och riksområden framgår av sammanställningen på nästa sida.

Sverige Sweden

Indelningen i 8 produktionsområden
The division in 8 production areas

Ungefärlig skala 1:7 milj

3 Riksområden

8 Produktionsområden

- 18 Produktionsområden
- 61 Naturliga jordbruksområden

1. Södra och mellersta Sveriges slättbygder

1 Götalands södra slättbygder (Gss)

- 01 Skåne–Hallands slättbygd
 - 19 Kristianstads län, slättbygden
 - 22 Malmöhus län, slättbygden
 - 23 Hallands län, slättbygden

2 Götalands mellanbygder (Gmb)

- 02 Sydsvenska mellanbygden
 - 10 Kalmar län, Kalmarslätten
 - 16 Blekinge län, slättbygden
 - 18 Kristianstads län, mellanbygden
 - 21 Malmöhus län, mellanbygden
- 03 Öland och Gotland
 - 13 Kalmar län, Öland
 - 14 Gotlands län

3 Götalands norra slättbygder (Gns)

- 04 Östgötaslätten
 - 05 Östergötlands län, Östgötaslätten
- 05 Vänerslätten, del av
 - 27 Älvsborgs län, slättbygden
 - 31 Skaraborgs län, slättbygden, Götalandsdelen
 - 32 Skaraborgs län, falbygden

4 Svealands slättbygder (Ss)

- 05 Vänerslätten, del av
 - 35 Värmlands län, slättbygden
 - 62 Skaraborgs län, slättbygden, Svealandsdelen
- 06 Mälar- och Hjälmabygden
 - 01 Stockholms län
 - 02 Uppsala län
 - 03 Södermanlands län
 - 40 Örebro län, slättbygden
 - 43 Västmanlands län, slättbygden

2. Södra och mellersta Sveriges skogs- och dalbygder

5 Götalands skogsbygder (Gsk)

- 07 Sydsvenska höglandet
 - 06 Östergötlands län, södra skogsbygden
 - 08 Jönköpings län
 - 09 Kronobergs län
 - 12 Kalmar län, skogsbygden
 - 15 Blekinge län, skogsbygden
 - 17 Kristianstads län, skogsbygden

- 20 Malmöhus län, skogsbygden
- 24 Hallands län, skogsbygden
- 30 Älvsborgs län, södra höglandet
- 34 Skaraborgs län, sydöstra höglandet
- 61 Göteborgs och Bohus län, södra höglandet
- 08 Östsvenska dalbygden
 - 07 Östergötlands län, södra kustlandet
 - 11 Kalmar län, norra kustlandet
- 09 Västsvenska dalbygden
 - 25 Hallands län, norra Halland
 - 26 Göteborgs och Bohus län, länet utom södra höglandet
 - 28 Älvsborgs län, dalbygderna

6 Mellersta Sveriges skogsbygder (Ssk)

- 10 Södra Bergslagen
 - 04 Östergötlands län, norra skogsbygden
 - 33 Skaraborgs län, nordöstra höglandet
 - 39 Örebro län, södra skogsbygden
- 11 Västsvenska dalsjöområdet
 - 29 Älvsborgs län, Dalslands bergsbygd
 - 36 Värmlands län, centrala och västra Värmland
- 12 Norra Bergslagen
 - 37 Värmlands län, Bergslagen
 - 41 Örebro län, Bergslagen
 - 42 Västmanlands län, Bergslagen
 - 44 Kopparbergs län, Bergslagen
- 13 Östra Dalarna–Gästrikland
 - 45 Kopparbergs län, östra Dalarna
 - 48 Gävleborgs län, Gästrikland

3. Norra Sverige

7 Nedre Norrland (Nn)

- 14 Kustlandet i nedre Norrland
 - 49 Gävleborgs län, Hälsinglands kustland
 - 51 Västernorrlands län, kustlandet
- 16 Nordsvenska mellanbygden
 - 38 Värmlands län, norra Värmland
 - 46 Kopparbergs län, mellanbygden
 - 50 Gävleborgs län, inlandet
 - 52 Västernorrlands län, inlandet
 - 55 Jämtlands län, mellanbygden
- 17 Jämtländska siluområdet
 - 54 Jämtlands län, siluområdet

8 Övre Norrland (Nö)

- 15 Kustlandet i övre Norrland
 - 57 Västerbottens län, kustlandet
 - 59 Norrbottens län, kustlandet
- 18 Fjäll- och moränbygden
 - 47 Kopparbergs län, fjällbygden
 - 56 Jämtlands län, fjällbygden
 - 58 Västerbottens län, inlandet
 - 60 Norrbottens län, inlandet

Områden för skördeberäkningar.

Skördeområden

I samband med att metoder för objektiva skördeuppskattningar utvecklades och ett permanent skördeskadeskydd för jordbruket infördes 1961, indelades landet i områden som numera benämns *skördeområden* (SKO). Dessa områden är mer homogena än de naturliga jordbruksområdena med avseende framförallt på skördens variation från år till år.

Områdesindelningen har fortlöpande setts över. Därvid har homogenitet eftersträvt beträffande skördeavkastningen. Dessutom har hänsyn tagits till klimat, jordart, topografi och odlingsinriktning.

I det 1988 förändrade skördeskadeskyddet är behovet av områdesstatistik mindre än i det tidigare skyddet. Den tidigare gällande områdesindelningen med 420 SKO ersattes 1989 av en ny områdesindelning omfattande 106 SKO. Fyra av dessa är fjällområden i vilka objektiva skördeuppskattningar inte planeras ske.

Vid fördelningen av antalet skördeområden mellan länen har lika vikt givits åt åkerarealen och antalet företag. Dessutom har hänsyn tagits till skördevariationer inom länet genom att län med stora skördevariationer fått ett tillskott av områden medan homogena län fått något färre områden. 67 SKO ligger helt inom ett län medan 33 SKO delas mellan två län och 6 SKO omfattar delar av tre län.

Odelade församlingar har i regel varit grundstenar i indelningen. I åtskilliga fall är dock församlingarna så heterogena att en delning av församlingen mellan olika skördeområden ansetts starkt motiverad. 167 församlingar är därför delade på olika skördeområden.

En sammanställning över av SCB använda områdesindelningar i lantbruksstatistiken lämnas i figuren på nästa sida.

Särskilda indelningar

I vissa fall tillämpas för statistiska ändamål andra områdesindelningar än de ovan beskrivna.

Lantbruksstyrelsen har indelat landet i drygt 400 primära naturliga jordbruksområden med hänsyn till klimat, jordart, topografi och uppodling. Dessa kan sammanföras till 5 klimatiska riksområden, vilka var för sig består av högst 3 bygder: Jordbruksbygd, Mellanbygd och Glest uppodlad bygd.

Vidare har styrelsen gjort en speciell regionindelning av landet, vilken används vid beskrivning av utvecklingen inom jord- och skogsbruket. Vid indelningen har man sökt sammanföra områden med likartade sociala, ekonomiska och fysiska förutsättningar till enhetliga regiontyper.

Jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse har en omfattande regional statistikproduktion med redovisning bl a på enskilda förenings verksamhetsområden. Några sådana indelningar framgår av tabellerna i kapitel 9 (föreningsområden för köttboscaps- och suggkontrollerna samt mejeriföreningar).

För pristödet till jordbruket används i flera fall speciella områdesindelningar. Så t ex utgår pristillägget på mjölk respektive kött och fläsk i norra Sverige efter särskilda indelningar.

Annan publicering

Rikets indelningar. Årsbok över regionala indelningar med koder m m. SCB.

Sveriges kommuner åren 1952–1986. Förändringar i kommunindelning och kommunkoder. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor 1986:3.

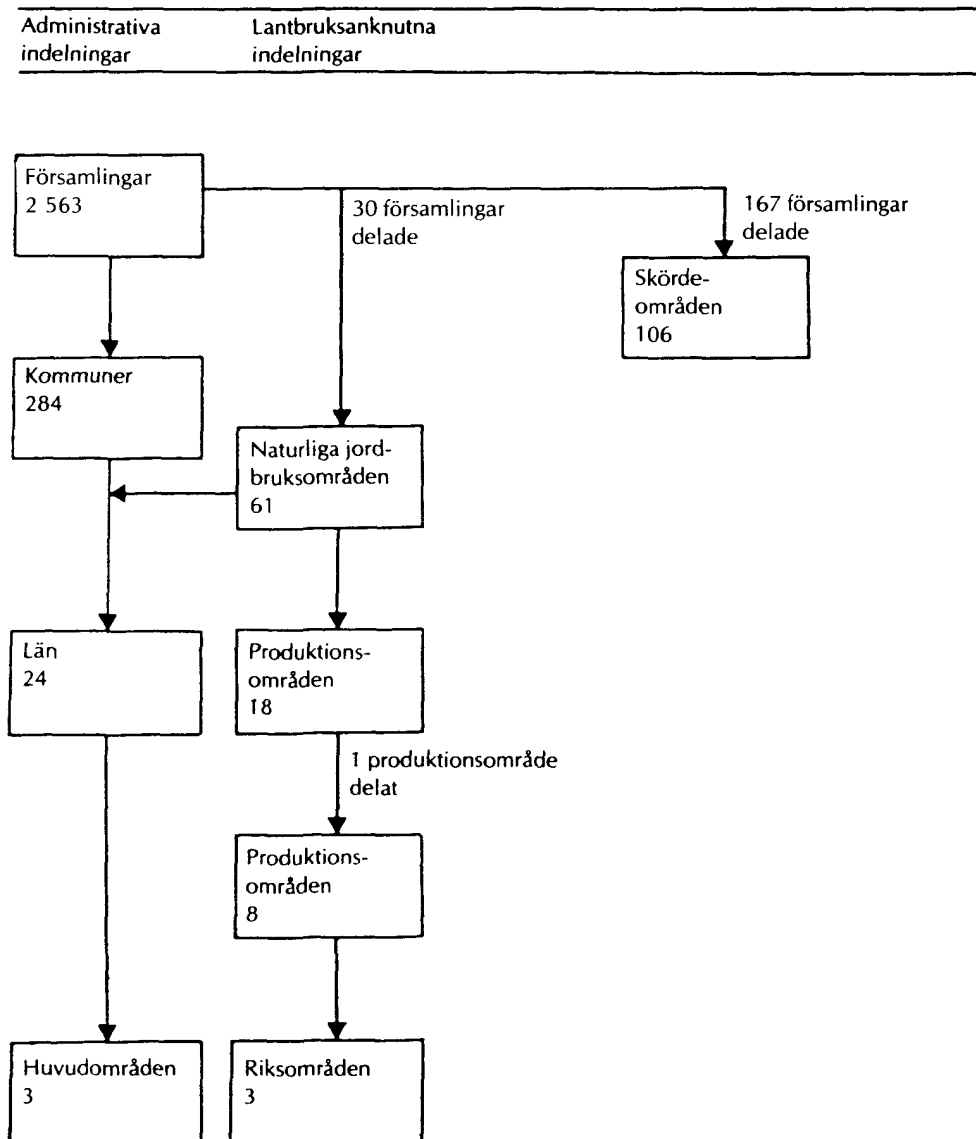
Områdesindelningar i lantbruksstatistiken 1990. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1990:2.

Historisk återblick på indelningen i skördeområden 1961–1988. SCB. Meddelanden i samordningsfrågor (MIS) 1988:2.

Sveriges klimat-, jordarts- och uppodlingsområden, del VIII. Riksöversikt, regionala uppgifter återfinns i stenciler. Kungl. lantbruksstyrelsen. Meddelanden, serie A nr 8 (1969).

Uppgifter om lantbruksstyrelsens speciella regionindelning återfinns i styrelsens meddelandeserie.

Områdesindelningar använda inom lantbruksstatistiken och antal områden 1990

Lantbruksregistret

Inledning

Lantbruksregistret (LBR) innehåller uppgifter om företagen inom jord- och skogsbruket. LBR infördes 1968 och innebär en registrering av uppgifter som insamlas årligen i juni genom postenkät. Ett av syftena med lantbruksregistret är att bilda underlag för jordbruksstatistiken. Uppgiftsinsamlingen till registret är också samordnad med vissa administrativa verksamheter, se avsnittet om lantbruksregistrets användningsområden på nästa sida.

Systemet med årliga lantbruksregistreringar ersatte bl a de allmänna jordbruksräkningar, som hållits med i regel fem års mellanrum, och tre årliga urvalsundersökningar, s k jordbruksinventeringar.

Företag i registret

I LBR registreras företag inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, fruktodling eller trädgårdsodling. Uppgiftsplikt föreligger enligt SFS 1968:111 (omtryckt 1978:468).

Med hänsyn till tidsintervallen mellan uppgiftsinsamlingen kan företagen i LBR indelas i följande grupper:

- a) företag med mer än 2 hektar åkermark.
- b) företag med högst 2 hektar åkermark men som omfattar fastighet taxerad som jordbruksfastighet. Gruppen består huvudsakligen av företag som enbart har skogsmark eller annat ägoslag än åkermark.
- c) företag med djurbesättningar som uppgiftsdagen eller tidigare under kalenderåret omfattat
 - minst 250 svin eller
 - minst 500 får (inklusive lamm) eller
 - minst 1 000 höns (inklusive kycklingar).
- d) företag med trädgårdsodling som omfattar minst 200 m² under glas eller plast eller minst 2 500 m² frilandsareal. Odling i hemträdgårdar eller för husbehov ingår inte.

Vissa företag i grupp c) eller d) återfinns även bland företagen i grupp a) eller b).

Uppgifter insamlas varje år från företag med mer än 2 hektar åkermark eller med stor djurbesättning. Trädgårdsföretagen ingår två år av tre i uppgiftsinsamlingen till LBR i juni. Det tredje året genomförs i stället särskilda undersökningar, s k trädgårdsräkningar eller trädgårdsinventeringar.

Den årliga registreringen kallas lantbruksräkning de år de s k skogsbruksföretagen, företag i grupp b) ovan, ingår i uppgiftsinsamlingen. Lantbruksräkningar har hittills genomförts 1971, 1976, 1981 och 1988.

Insamlade uppgifter

I LBR ingår dels fasta uppgifter, dels tillfälliga, som i vissa fall återkommer.

De uppgifter som insamlas varje år avser

- företagarens namn och adress, personnummer, telefonnummer
- fastigheter som ingår i företaget och deras areal av åkermark och skogsmark. Uppgift om ägare till arrenderad åkermark respektive arrendator till utarrenderad åkermark
- åkerarealens användning samt arealen av olika ägoslag i varje församling
- orsakerna till förändringar i åkerarealen
- antalet husdjur
- förekomst av byggnadsverksamhet

Bland uppgifter som tillfälligtvis insamlas till LBR kan nämnas uppgifter om maskiner och anläggningar, sysselsatta på företaget samt hästar och getter.

Uppgifter om arealer för odling av trädgårdsväxter på friland respektive i växthus insamlas från trädgårdsföretagen.

För skogsbruksföretagen registreras uppgifter om företagare, fastigheter, arealer av olika ägoslag samt uppgift om utarrenderad åkermark och arrendator.

Bearbetning

Undersökningen är en totalräkning. De insamlade uppgifterna skall avse förhållandena en viss dag i juni respektive år.

Blankett och anvisningar för uppgiftslämnandet fastställs av SCB i samråd med statens jordbruksnämnd och lantbruksstyrelsen.

SCB sänder ut blanketter i slutet av maj till alla kända uppgiftsskyldiga. För företag som tidigare registrerats i lantbruksregistret påförs blanketterna maskinellt uppgifter om företagare, fastigheter och församlingstillhörighet.

När blanketterna återkommit till SCB från lantbrukarna granskas de manuellt och maskinellt och eventuella fel rättas. Uppgifterna registreras på magnetband. I påminnelse- och granskningsarbetet deltar även lantbruksnämnderna.

Av de cirka 100 000 företag som berörs ett normalår av uppgiftsinsamlingen erhålls uppgifter från de flesta. Bortfallet är endast 0,1 %.

Vid lantbruksräkningarna 1981 och 1988 tillämpades en ny metod för uppgiftsinsamling avseende företag med högst 2 hektar åkermark. Uppgifter inhämtades då från 1981 års fastighetstaxeringsregister respektive den särskilda fastighetstaxeringen 1988 för dessa företag. Vid de tidigare lantbruksräkningarna har uppgifter för dessa företag insamlats genom postenkät.

Lantbruksregistrets användningsområden

Lantbruksregistret används för statistiska och administrativa ändamål samt dessutom som urvalsram för olika undersökningar inom lantbruksstatistiken.

Uppgifter ur lantbruksregistret ligger till grund för framtagning av skadeanmälningsblanketter och utgör en del av underlaget vid ersättningsberäkningar i det nya skördeskadestycket. Uppgifter i registret används också för beräkningar av arealavgifter i samband med den marknadsreglering av potatis som infördes 1972. Fr o m 1985 används uppgifter i lantbruksregistret också för beräkning av prisstöd till potatisodlingen i de fem nordligaste länen och fr o m 1988 för stöd till baljväxtodlare. Lantbruksregistret ligger vidare till grund för särskild uppgiftsinsamling i samband med stöd till smågrisproducenter i norra Sverige och har de senaste åren utnyttjats i Omställning 90-programmet. Under senare år har

registret också varit grund för utbetalning av skobidrag samt utbetalning av inkomststöd m m i samband med genomförandet av den nya jordbrukspolitiken.

Statistiken ur registret utnyttjas bl a av myndigheter och näringsliv vid prisförhandlingar, export- och importplanering m m.

Utöver den omfattande officiella statistik som publiceras från registret framställs särskild regional statistik åt lantbruksnämnderna. Nämnderna har också tillgång till uppgifter för enskilda företag för sin planerande och rådgivande verksamhet. Efter beställningar från statliga institutioner, jordbrukets intresseorganisationer m fl, utförs också särskilda statistiska bearbetningar.

Registret används som urvalsram för bl a objektiva skördeuppskattningar och deklarationsundersökningar för jordbrukare.

Ändra och komplettera de utskrivna uppgifterna och fyll i övriga uppgifter i blanketten. Den ifyllda blanketten skall vara Statistiska centralbyrån, SCB, tillhanda **senast den 20 juni 1990**. En försening kan bli medföra att företagaren går miste om skördeskadeersättning.

Uppgifterna på blanketten skall avse ett företag. Med företag avses den verksamhet inom jordbruk, skogsbruk, husdjurskötsel, frukt- eller trädgårdsodling, som bedrivs under en och samma driftsledning. Företag med enbart växthusodling, se främst avsnitt 9. Beträffande uppgifternas användning m se i övrigt bifogad broschyr.

SCB's
identifikationsnr

LBR 1990
LANTBRUKSREGISTRET

1

FÖRETAGARE (brukare) den 14 juni 1990

Ändra och komplettera uppgifterna om de är fel eller ofullständiga

Om mer än en företagare finns, redovisas övriga i avsnitt 15

Om Ni ävarettit is-
retaget, fyll i avsnitt
11 på sidan 4 och
ändra in blanketten.

Telefonnummer

Personnummer

Organisations-
nummer
(juridisk person)

2

BRUKNINGSCENTRUM

Här anges den fastighet där de för driften viktigaste ekonomi-
byggnaderna är belägna. Se även bifogad broschyr. Ändra och
komplettera uppgiften om den är fel eller ofullständig.

3

FASTIGHETER som ingår i företaget den 14 juni 1990

Ändra och komplettera uppgifterna om de är fel eller ofullständiga.

Nya fastigheter skrivs i ledig ruta eller i avsnitt 12.

Ord- nings- nr	För- sam- ling nr	FASTIGHETSBECKNING (namn och nummer)	Ägd/ arrenderad	Areal under eget bruk		Utarren- derad åkermark hektar	SCB's kod
				Åkermark hektar	Skogsmark hektar		
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam
	10			14	15	16	17 Å/A
	11						18 Förändr
	12	13					19 Sam

Om åkerarealen på någon fastighet ändrats, fyll i avsnitt 10 på sidan 4.
Om åkerarealen på någon fastighet ändrats, fyll i avsnitt 10 på sidan 4.

4

FÖRSAMLINGAR

Följ nedanstående församlingsnumrering när Ni fyller i avsnitt 6.

1 2 3

Om uppgifterna är fel eller ofullständiga, ändra eller komplettera i fältet till höger om respektive uppgift.

5

AREALER FÖRSAMLINGSVIS

■ **AREALER UNDER EGET BRUK**

Arealen åkermark (obs EJ betesmark) skall redovisas uppdelad på grödor på nästa sida.

Vad som räknas till åkermark, betesmark, skogsmark och annan mark framgår av baksidan på bifogad broschyr.

Hektar	Hektar	Hektar
Åkermark 1	Åkermark 1	Åkermark 1
Betesmark 2	Betesmark 2	Betesmark 2
Skogsmark 3	Skogsmark 3	Skogsmark 3
Annan mark 4	Annan mark 4	Annan mark 4
Total areal 5	Total areal 5	Total areal 5
Utar. åkermark 6	Utar. åkermark 6	Utar. åkermark 6

■ **UTARRENDERAD ÅKERMARK**

6 ÅKERAREALENS ANVÄNDNING den 14 juni 1990

Om vårsådden inte är avslutad den 14 juni, skall arealredovisningen avse förhållandena den dag vårsådden är avslutad, dock senast den 20 juni. I dessa fall skall blanketten vara SCB tillhanda senast den 25 juni.

Vid uppkörning och omsådd den 14 juni eller tidigare redovisas den nya grödan. Uppkörd areal som ej såetts om redovisas som träda (rad 26).

Ange alla arealuppgifter i hektar med avrundning till en decimal. Vid avrundningen höjs första decimalen en enhet om andra decimalen är 5 eller högre (t ex 0,44 blir 0,4 och 0,45 blir 0,5). 1 tunnland = 0,5 hektar. 1000 m² = 0,1 hektar.

Följ den församlingsnumrering
(nr 1, 2 och 3) som angivits på sidan 1
ÅKERAREAL UNDER EGET BRUK
Församling nr

			1 Hektar	2 Hektar	3 Hektar
SPANNMÅL					
	01	Höstvete till mognad	01		
01	02	Även höstvete med hjälpsädd av vårvete. Vårvete till mognad	02		
03	03	Både höstråg och vårråg. Råg till mognad	03		
	04	Korn till mognad (ej blandsäd)	04		
06	05	Blandningar av stråsäd och baljväxter eller stråsädesblandningar, där korn eller havre ingår. Även blandsäd som uppkommit genom hjälpsädd av korn eller havre i vinterskadad höstsäd räknas hit. Havre till mognad (ej blandsäd)	05		
	06	Blandsäd och rågvete till mognad	06		
ÄRTER OCH ÅKERBÖNOR					
07	07	Om inblandningen av andra växtslag överstiger 5 % redovisas grödan som blandsäd till mognad på rad 06. Foderärter, vicker och åkerbönor till mognad *)	07		
	08	Konservärter skall redovisas på rad 25. Matärter till mognad *)	08		
VALLAR, GRÖNFODER OCH ENSILAGE					
10	10	Grönfoder av säd, ärter och vicker samt foder-märgkål, grönfoderraps, lupiner, rajgräs (billiongräs), majs, solros m fl vilka är avsedda att användas till grönfoder, ensilage eller bete. Grönfoder- och ensilageväxter	10		
11	11	Vall som används till hö- och ensilageberedning, till grönfoder eller som tillfälligt bete. Slåttervall (på åkermark) som utnyttjas 1990	11		
12	12	Endast beten på åkermark, dvs på mark som är lämplig att plöjas, redovisas här. Andra beten redovisas som betesmark i avsnitt 5 på sid 1. Betesvall (på åkermark) som utnyttjas 1990	12		
13	13	Slåtter- och betesvall (på åkermark) som ej utnyttjas 1990	13		
14	14	Odling för skörd av vallfrö. Frövall	14		
POTATIS OCH SOCKERBETOR					
	15	Osatta vändtegar redovisas på rad 27. Matpotatis 2)	15		
16	16	Även potatis för tillverkning av mos, chips, pommes frites m m samt foderpotatis och utsädesodlingar av matpotatis. Potatis för stärkelse och råsprit 2)	17		
17	17	Även utsädesodlingar av potatis för stärkelse och råsprit.			
19	19	Fodersockerbetor redovisas på rad 25. Sockerbetor	19		
OLJEVÄXTER					
20	20	Raps till grönfoder redovisas på rad 10. Höstraps till mognad	20		
21	21	Även höstraps med hjälpsädd av vårtraps eller vårtraps. Vårtraps till mognad	21		
22	22	Även höstrybs med hjälpsädd av vårtraps eller vårtraps. Höstrybs till mognad	22		
23	23	Andra oljevaxter än raps och rybs redovisas på rad 25. Vårtraps till mognad	23		
ÖVRIG ÅKERMARK					
24	24	Fältmässiga odlingar av köksväxter, frukt och bär, plantskolor för trädgårdsväxter o dyl. Trädgårdsväxter	24		
25	25	Konservärter, bruna bönor, foderrotfrukter, sk nischgrödor, plantskolor för skog, energiskog m m. Andra växtslag	25		
26	26	Både helträda och träda med s k fånggröda. Träda	26		
27	27	Mark som p g a översvämning, dikning eller dylikt ej har besätts. Annan obrukad (ej nedlagd) åkermark	27		

Summa åkermark under eget bruk
(summa rad 01-27)

--	--	--

Summan skall för varje församling överensstämma med uppgifter om areal ÅKERMARK under eget bruk i avsnitt 5.

- Uppgifterna ligger till grund för utbetalning av arealbidrag för baljväxtodlingen. Se informationsbroschyren sid 2.
- Uppgifterna kan komma att utgöra deklARATION för potatisregleringen (berör odlingar med minst 0,5 hektar). Se informationsbroschyren sid. 7.

7 SYSSELSÄTTNING VID FÖRETAGET

Företagaren skall alltid räknas som stadigvarande sysselsatt.

Detta gäller också om verksamheten är koncentrerad till en del av året, t ex vid företag med endast växtodling. Medräkna personer som normalt ingår i företagets arbetsstyrka. Personer som endast tillfälligt är sysselsatta, t ex under höskörden redovisas inte.

Deltidssysselsättning, t ex med skötsel av djur redovisas. Redovisa med hänsyn till den normala arbetsinsatsen per vecka.

Åldersuppdelningen av män görs för beredningsplanläggning.

Stadigvarande sysselsatta

Företagare och familjemedlemmar

- mer än 30 tim per vecka
- högst 30 tim per vecka

Övrig arbetskraft

- mer än 30 tim per vecka
- högst 30 tim per vecka

Män			Kvinnor		
15-45 år	46 år-	15 år-	15-45 år	46 år-	15 år-
Antal	Antal	Antal	Antal	Antal	Antal
11	12	13	14	15	16
21	22	23	24	25	26
31	32	33	34	35	36
41	42	43	44	45	46

Sysselsättning vid sidan av eget jord- och skogsbruk

Har företagaren eller make/maka (sambo)

Annat arbete inom företaget? Ja Nej

Arbete utanför företaget? Ja Nej

Som **annat arbete inom företaget** räknas t ex småindustriell verksamhet, vattenbruk, turism, vidareförädling av gårdens produkter, hästservice, utnyttjande av egna maskiner för legoarbeten med snöröjning, sågning o dyl. Trädgårdsodling räknas dock till jordbruket.

Som **arbete utanför företaget** räknas t ex anställning i privat eller offentlig verksamhet och arbete i annans jord- och skogsbruk.

8 NY- OCH OMBYGGNAD (Ekonomibyggnader)

Har på företaget under tiden 15 juni 1989 - 15 juni 1990 pågått nybyggnad, tillbyggnad eller mer omfattande ombyggnad?...

Ja Nej

Om "Ja", sätt kryss i rutan (rutorna) nedan för det (de) byggnadslag som ny- eller ombyggs.

Djurstall.....

Lada, loge, silo eller annan lagerbyggnad.....

Maskinhall, traktorgarage.....

Annan ekonomibyggnad.....

Byggnadsverksamheten skall avse ekonomibyggnader och redovisas oberoende av om den bekostas av brukaren eller någon annan.

Även nyligen påbörjad om- eller nybyggnad redovisas.

Redovisa inte underhåll och reparation eller ombyggnadsarbeten av mindre omfattning (t ex omläggning av tak, byte av inredning osv) eller installation av utgödslingsanordning, hö- eller spannmålstork, mjölktank o dyl.

10 ANTAL HUSDJUR den 14 juni 1990

Finns ej nötkreatur, får, svin eller höns på företaget, sätt kryss i rutan..... 73

NÖTKREATUR	Antal
Kor för mjölkproduktion (även sinkor och utslagsskor).....	74
Kor huvudsakligen för uppfödning av kalvar (amkor och dikor).....	75
Kvigor, tjurar och stutar, 1 år och däröver.....	76
Kalvar under 1 år.....	77
Summa nötkreatur	78

FÅR	Antal
Tackor och baggar, födda 1989 och tidigare.....	79
Lamm.....	80
Summa får	81

9 TRÄDGÅRDSVÄXTER den 14 juni 1990

Uppgifterna skall endast lämnas av företag med minst 0,25 hektar frilandsareal eller med minst 200 kvadratmeter växthusyta.

FRILANDSAREALER

Uppgifterna skall anges i hektar med avrundning till en decimal.

Växtslag	Areal, hektar
Morötter.....	01
Vitkål.....	02
Blomkål.....	03
Övriga köksväxter.....	04
Frukträd.....	05
Bärbuskar.....	06
Jordgubbar.....	07
Plantskolor för trädgårdsväxter.....	08
Övrig frilandsareal.....	09
Summa frilandsareal för trädgårdsväxter (= rad 24 på sidan 2)	10

VÄXTHUSYTOR

Redovisade ytor skall avse bruttoytor (dvs gångar m m skall medräknas) och anges i kvadratmeter.

Växtslag	VÄXTHUSYTA	
	Med uppvärmning	Utan uppvärmning
Köksväxter.....	11 m ²	12 m ²
Krukväxter.....	13 m ²	14 m ²
Snittblommor inkl. lökväxter.....	15 m ²	16 m ²
Övrig växthusyta.....	17 m ²	18 m ²
Summa växthusyta	19 m ²	20 m ²

SVIN	Antal
Galtar för avel 6 månader och däröver.....	82
Modersuggor (även första gången dräktiga suggor samt utslagssuggor).....	83
Övriga svin 3 månader och däröver 1).....	84
Övriga svin under 3 månader 1).....	85
Summa svin	86

1) Om besättningen t ex på grund av uppehåll mellan omgångar tillfälligtvis är mindre än normalt den 14 juni, ange nedan antalet slaktsvin i en normal uppfödningsomgång.

Slaktsvin, normal uppfödningsomgång	Antal
	87

HÖNS OCH KYCKLINGAR	Antal
Höns, 20 veckor eller äldre.....	88
Kycklingar, avsedda för äggproduktion.....	89
Slaktkycklingar 2).....	90
Summa höns och kycklingar	91

2) Om besättningen t ex på grund av uppehåll mellan omgångar tillfälligtvis är mindre än normalt den 14 juni, ange nedan antalet slaktkycklingar i en normal uppfödningsomgång.

Slaktkycklingar, normal uppfödningsomgång	Antal
	92

De objektiva skördeuppskattningarna

Inledning

De objektiva skördeuppskattningarna syftar i första hand till att bestämma storleken av den bärgade skörden. Metoden benämns objektiv därför att bestämningarna bygger på mätningar, vägningar och analyser av prover vilka uttas med statistiska urvalsmetoder.

De nuvarande skördeuppskattningarna omfattar undersökningar av grödorna höstvetete, höstråg, vårvete, korn, havre, slättervall, matpotatis och potatis för stärkelse och råsprit. Skördeavkastningen bestäms huvudsakligen genom att provtagare mäter in och skördar provtytor på de företag som tagits ut för undersökningen.

Dessutom samlar provtagaren, genom intervju med brukaren, in uppgifter om åkerarealens användning, såtider, sorter, bärgningsmetoder m m.

Undersökningarnas omfattning

De objektiva skördeuppskattningarna är urvalsundersökningar. I undersökningpopulationen ingår de jordbruksföretag som enligt föregående års lantbruksregister (LBR) har mer än 5,0 hektar åkerareal. Inom varje skördeområde (se Bilaga 2 Områdesindelningar) uttas i medeltal 45 urvalsenheter (UE). Gårdens totala åkerareal och grödfördelningen påverkar urvalssannolikheten. I 1990 års grundurval för spannmål och slättervall ingick 4 590 UE.

För potatis uttas två från grundurvalet i spannmål och slättervall helt fristående urval, ett för matpotatis och ett för potatis till stärkelse och råsprit. Urvalssannolikheten för ett företag är i dessa fall proportionell mot respektive potatisareal på företaget föregående år. För 1990 uttogs 2 100 UE med matpotatisodling och 300 UE med odling av potatis för stärkelse och råsprit. Företag med stor potatisareal blir ofta uttagna flera gånger i dessa urval.

Uppgiftsinsamling

SCB svarar för den centrala ledningen av skördeuppskattningarna. Fältdarbetet administreras av lantbruksnämnderna och leds av en provyteledare. Fältdarbetet utförs av säsonganställda provtagare (157 st under 1990). Provtagnarna utbildas under säsongen vid tre länsvis anordnade kursdagar. Provyteledarna fortbildas vid centrala kurser och konferenser i SCBs regi.

Fältdarbetet omfattar i huvudsak två moment, nämligen utläggning av provtytor och provtagning.

Utläggningen av provtytor sker under våren eller försommaren. För varje i skördeuppskattningarna ingående gröda som odlas på UE utväljs med sannolikheten proportionell mot arealen ett fält för provtagning. På fältet utläggs i genomsnitt två provtytor slumpmässigt efter bestämda regler. Provytorerna för spannmål och vall är cirkelformade med ytan en kvadratmeter. För potatis omfattar provtytorerna två längdmeter av en rad.

Provtagningen utförs någon eller några dagar före jordbrukarens skörd. För spannmål tillämpas dock mognadsanpassad provtagning, vilket innebär att grödan kan provtas så snart inlagringen i kärnan avslutats. Om jordbrukarens skörd uppskjuts, t ex på grund av regn, upprepas provtagningen på nya provtytor enligt bestämda regler.

Skördeprover av spannmål och slättervall förtorkas hos provtagarna och insänds sedan till en provcentral vid SCB. Vid denna finns utrustning för tröskning, hackning, nedtorkning och vägning. Provyteskörden av potatis vägs direkt på fälten i samband med provtagningen.

Bortfall

På 137 (3,0 %) av de år 1990 till grundurvalet i spannmål och slättervall uttagna UE genomfördes ingen undersökning. I 74 fall berodde detta på att gården visat sig vara nedlagd, upplärd på flera brukare eller och i 63 fall på att vederbörande jordbrukare vägrat medverka i undersökningen. Bortfallet i urvalet för matpotatis var 81 UE (3,9 %) och i urvalet för potatis till stärkelse och råsprit 6 UE (2,0 %).

Provyteskörd

Utifrån skördeuppgifter för provtytor och inhämtade arealuppgifter samt i samband med urvalet beräknade uppräkningsstall skattas provyteskörden. För slättervall görs även en korrigering för tillväxten mellan provtagningen och jordbrukarens skörd som dels bygger på tidsdifferensen i dagar mellan provtagning och brukarens skörd, dels på en tillväxtfaktor per dag (2,4 %), som har fastställts genom tidigare fältundersökningar. Uppgifterna för spannmål omräknas till 15,0 och för slättervall till 16,5 procents vattenhalt.

Brukaren har ingen praktisk möjlighet att ta tillvara hela provyteskörden. Jordbrukaren drabbas alltid av större eller mindre skördeförluster pga spill, bärgningsförluster och eventuellt obärgad areal. Storleken på dessa förluster beräknas i specialundersökningar.

Specialundersökningar

Spill spannmål

På grund av spill i samband med bärgningen av spannmålskörden gör jordbrukaren vissa skördeförluster. Med hjälp av standardtal sker korrigeringar för detta vid resultatberäkningarna. Standardtalen bygger på resultat från tidigare bestämningar i fält av spillet. Spillet anges i procent av provyteskörden.

Spill potatis

Genom särskild provtagning efter brukarens skörd på ett underurval av UE i grundurvalet fastställs spillet av potatis, dvs den i jorden kvarlämnade kvantiteten. På uttagna gårdar provtas tre cirkelformade provtytor om vardera två kvadratmeter. Spillet storlek bestäms i kilogram per hektar.

Bärgningsförluster för första skörd av slåttervall

Korrigeringen för bärgningsförluster i slåttervall görs på UE-nivå. Vid beräkningen används tal som bygger på resultat från fältundersökningar under åren 1974–1979. Förlusterna delas upp i dels stubb- och spillförluster, dels omsättningsförluster vid torkningen på fältet. För stubb- och spillförlusterna reduceras skörden med olika tal beroende på bärgningsmetod. Omsättningsförlusterna varierar med fälttorkningstidens längd. Förlusten (i procent) bestäms med funktionen $0,9 + \text{antal dagar} \times 0,4$.

Obärgad areal

För att kunna beräkna den bärgade skördens storlek måste man känna till hur stor del av arealen som blivit obärgad. Dålig eller förstörd skörd pga otjänlig väderlek kan vara orsak till obärgad areal. Provtagarna anger för varje UE och provtagningsgröda, om någon areal/skörd blivit obärgad/kasse-rad. För att öka säkerheten i beräkningarna inhämtas uppgifter för alla fält av respektive gröda (inte endast provyfefälten).

De UE som uppger att de har obärgad skörd besöks för kontroll och uppmätning av den obärgade arealen.

Återväxt på slåttervall

Återväxten på slåttervall bestäms genom särskild provtagning på de gårdar i grundurvalet som tillvaratar återväxten. Provytor skördas på samma fält som används för bestämningen av första skörden. Om återväxten tas till ensilage, hö eller direktutfodring provtas ytorna någon dag före brukarens skörd på samma sätt som vid första skörden. När återväxten betas måste ytorna skyddas med sk betesburar. I Götaland och Svealand provtas ytorna en eller två gånger under betesperioden beroende på hur länge betningen pågår. I Norrland provtas de en gång om fältet betas. Vid sista provtagningen klipps en sk tilläggsyta på betad areal för att bestämma hur stor del av återväxten som inte tagits tillvara av djuren.

Återväxten beräknas på samma sätt som provyteskörden. Denna beräkning ger återväxtskörd på utnyttjad areal. För att erhålla återväxten för den totala slåttervallsarealen inhämtas uppgifter om andelen utnyttjad återväxtareal av den totala slåttervallsarealen från samtliga UE i grundurvalet. Procent-

tuell andel utnyttjad återväxtareal bestäms för skördeområden.

Skördens kvalitet

Spannmål

Kvalitetsuppgifter insamlas från spannmålshandeln för samtliga UE i grundurvalet samt från ett lika stort tilläggsurval. Endast partier levererade före 1 november ingår i undersökningen. Bearbetningen omfattar bestämning av den levererade skördens fördelning på rymdviktsklasser samt genomsnittlig rymdvikt, prisreglering, vattenhalt och i förekommande fall proteinhalt och falltal. För brödsädesgrödorna redovisas skördens fördelning på falltalsklasser. För vete, korn och havre anges proteinhalt. Torkningskostnader redovisades t o m 1988.

Användningsområden

Skörde- och kvalitetsuppgifter från de objektiva skördeuppskattningarna användes t o m 1987 i det av SCB administrerade skördeskadeskyddets ersättningsberäkningar. Skördeuppskattningarna var i första hand dimensionerade för att tillgodose skördeskadeskyddets behov. Behovet av tillförlitlig skördestatistik m m för andra ändamål täcktes också inom denna ram. Från och med 1988 har ansvaret för skördeskadeskyddet överförts från staten till en stiftelse inom LRF. De objektiva skördeuppskattningarna minskade fr o m 1989 i omfattning som en följd av omläggningen av skördeskadeskyddet (jfr Kap 12, Jordbrukets skördeskadeskydd).

Skördestatistiken används huvudsakligen för beräkningar av normskördar, ekonomiska kalkyler inom jordbrukssektorn, exportplanering, prissättning, rådgivning, forskning och utbildning samt internationell rapportering. En del av statistiken tas fram i form av tidiga prognoser som senare följs upp av preliminära resultat och slutligen definitiva resultat.

Annan publicering

Mer detaljerad information om de objektiva skördeuppskattningarna finns i SCB, Statistiska meddelanden J 12 SM 9003.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Avdelningen för areell statistik

1 Omdöme den 1 augusti om skördeutsikterna för 1990 års skörd

ÅRSVÄXTRAPPORT

1 augusti 1990

Växtslag	Kod	Omdöme	Växtslag	Kod	Omdöme
Höstvete	101		Matpotatis	{ med bevattningsmöjlighet 112 utan bevattningsmöjlighet 113	
Vårvete	102				
Höstråg	103		Potatis för stärkelse och råsprit	{ med bevattningsmöjlighet 114 utan bevattningsmöjlighet 115	
Korn	106				
Havre	106		Socketbetor		116
Blandsåd	107		Höstraps		117
Foderarter och vicker	108		Vårrops		118
Slåttvall { första skörd (hå, ensilage) ¹⁾	109		Höstrybs		119
	110		Vårybs		120
Betesvall	111		Matarter till mognad		122

¹⁾ Avser skördeutfallet.

Instruktion

Genomsnittlig bedömning av skördeutsikterna för olika växtslag inom församlingen med avseende på årets skördekvantitet anges i ovanstående kolumner enligt följande siffraskala:

Mycket god skörd	5
God skörd	4
Medelmåttig skörd (medelskörd)	3
Betydligt under medelmåttig skörd	2
Nära misväxt	1
Fullständig misväxt	0

För de växtslag som inte odlas inom församlingen sätts streck (—).

Om utsikterna inte kan anges med ett heltal, sätts heltal med en decimal.

Ex. Över "medelmåttig" men till kvantiteten inte fullt "god" skörd betecknas med 3,5. Under "medelmåttig" men ändå inte "betydligt under medelmåttig" skörd betecknas med 2,5.

Medelmåttig skörd inom församlingen bör motsvara skörden per hektar i medeltal för ett tillräckligt antal år (t ex de senaste tio åren).

2 Orsaker till större skador på växtligheten under tiden 17 maj - 1 augusti

Instruktion	Skadeorsak	Kod	Höst-såd	Vår-såd	Höst-oljeväxter	Vår-oljeväxter	Potatis	Vall	
								första skörd	återväxt
Om skador förekommit sätt kryss i tillämpliga rutor.	Kyla	201	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ange bara skadeorsaker som påverkat skördens storlek, inte dess kvalitet.	Regn	202	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
OBS Flera orsaker kan samtidigt föreligga för varje gröda (grödgrupp).	Nattfrostd	203	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan orsak, ange orsak och gröda	Torka	204	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Slagregn eller hagel	205	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Översvämning	206	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Insektsangrepp	207	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Växtsjukdomar	208	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3 Upplysningar om höskördens kvalitet

De tillämpliga alternativen markeras med kryss	Kvalitet	Kod	Alternativ
	Bättre än normal	301	☐
	Normal	302	☐
	Sämrre än normal	303	☐
	Kan ej anges (Höet ej bärgat) ...	304	☐

Uppgiftslämnarens underskrift

Ort och datum	Namn-teckning	Telefon (riktnr och abonnentnr)
---------------	---------------	---------------------------------

Tabellernas motsvarighet i årsböckerna 1991, 1990, 1989

Tabell i Jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i Jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i Jordbruksstatistisk årsbok			Tabell i Jordbruksstatistisk årsbok		
1991	1990	1989	1991	1990	1989	1991	1990	1989	1991	1990	1989
2.1	2.1	2.1	6.1	6.1	6.1	9.2	9.2	9.2	11.1	11.1	11.1
2.2	2.2	2.2	6.2	6.2	6.2	9.4	9.4	9.4	11.2	11.2	11.2
2.3	2.3	2.3	6.3	6.3	–	9.5	9.5	9.5	11.3	11.3	11.3
2.4	2.4	2.6	6.4	6.4	–	9.7	9.7	9.7	11.5	11.5	11.5
2.5	2.5	2.4	6.5	6.5	6.5	9.8	9.8	9.8	11.7	11.7	11.7
2.7	2.7	2.7	6.6	6.6	6.6	9.10	9.10	9.10	11.8	11.8	–
2.8	2.8	2.8	6.7	6.7	6.7	9.11	9.11	9.11	11.9	11.9	–
2.9	2.9	2.9	6.9	6.9	–	9.12	9.12	9.12	11.10	11.10	–
2.10	2.10	2.10	6.10	–	–	9.13	9.13	9.13	11.11	11.11	11.14
2.11	2.11	2.11	6.11	6.10	6.10	9.14	9.14	9.14	11.12	11.12	11.15
2.12	2.12	2.12	6.12	6.11	6.11	9.15	9.15	9.15	11.14	11.14	11.17
2.13	2.13	2.13	6.14	6.13	6.13	9.16	9.16	9.16	11.15	11.15	11.18
2.14	2.14	2.14	–	–	–	9.17	9.17	9.17	11.17	11.17	11.20
2.16	2.16	2.16	7.3	7.3	7.3	9.18	9.18	9.18	11.19	11.19	–
2.18	2.18	2.18	7.4	7.4	7.4	9.20	9.20	9.20	11.20	11.20	–
2.19	2.19	2.19	7.6	7.6	7.6	9.21	9.21	9.21	11.21	11.21	–
2.20	2.20	2.20	7.7	7.7	7.7	9.22	9.22	9.22	11.22	11.22	–
2.21	2.21	2.21	7.8	7.8	7.8	9.24	9.24	9.24	–	–	–
			7.9	7.9	7.9	9.25	9.25	9.25	12.1	12.1	12.1
3.1	3.1	3.1	7.11	7.11	7.11	9.26	9.26	9.26	12.2	12.2	12.2
3.3	3.4	3.4	7.12	7.12	7.12	9.27	9.27	9.27	12.3	12.3	12.3
3.5	3.5	3.5	7.13	7.13	7.13	9.28	9.28	9.28	12.4	12.4	12.4
3.4	3.6	3.6	7.14	7.14	7.14	9.30	9.30	9.30	12.5	12.5	12.5
3.6	3.7	3.7	7.15	7.15	7.15	9.31	9.31	9.31	12.6	12.6	12.6
3.7	3.9	3.9	7.16	7.16	7.16	9.32	9.32	9.32	12.7	12.7	12.7
3.9	3.11	3.11	7.18	7.18	7.18	9.33	9.33	9.33	12.8	12.8	12.8
3.10	3.12	3.12	7.19	7.19	7.19	9.35	9.35	9.35	12.9	12.9	12.9
3.12	3.14	3.14	7.20	7.20	7.20	9.37	9.37	9.37	12.10	12.10	12.10
3.13	3.15	3.15	7.23	7.23	7.23	9.38	9.38	9.38	12.11	12.11	texttabell
3.16	3.18	–	7.24	7.24	7.24	9.39	9.39	9.39	12.12	12.12	12.11
3.18	3.20	–	7.26	7.26	7.26	9.40	9.40	9.40	–	–	–
3.19	3.21	–	7.27	7.27	7.27	9.41	9.41	9.41	13.1	13.1	13.1
3.20	3.22	–	7.28	7.28	7.28	9.42	9.42	9.42	13.2	13.2	13.2
			7.29	7.29	7.29	9.43	9.43	9.43	13.3	13.3	13.3
4.1	4.1	4.1	7.30	7.30	7.30	9.44	9.44	9.44	–	–	–
4.2	4.2	4.2	7.32	7.32	7.32	9.45	9.45	9.45	14.1	14.1	14.1
4.4	–	–	7.33	7.33	7.33	9.46	9.46	9.46	14.2	14.2	14.2
4.5	–	–	7.34	7.34	7.34	9.47	9.47	9.47	–	–	–
4.6	4.3	4.3	7.35	7.35	7.35	9.49	9.49	9.49	15.1	15.1	15.1
4.7	4.4	4.4	7.36	7.36	7.36	9.51	9.51	9.51	15.2	15.2	15.2
4.9	4.6	4.6	7.37	7.37	7.37	9.52	9.52	9.52	15.3	15.3	15.3
4.10	4.7	4.7	7.38	7.38	7.38	9.53	9.53	9.53	15.4	15.4	15.4
4.11	4.8	4.8	7.40	7.40	7.40	9.54	9.54	9.54	15.5	15.5	15.5
4.12	4.9	4.9	7.42	7.42	7.42	9.55	9.55	9.55	15.6	15.6	15.6
4.13	4.10	4.10	7.43	7.43	7.43	–	–	–	15.7	15.7	15.7
			7.45	7.45	7.45	10.1	10.1	10.1	–	–	–
5.1	5.1	5.1	7.46	7.46	7.46	10.2	10.2	10.2	–	–	–
5.2	5.2	5.2	7.47	7.47	7.47	10.3	10.3	10.3	–	–	–
5.3	5.3	5.3	7.48	7.48	7.48	10.4	10.4	10.4	–	–	–
5.5	5.5	5.5	7.49	7.49	7.49	10.5	10.5	10.5	–	–	–
5.6	5.6	5.6	7.50	7.50	7.50	10.6	10.6	10.6	–	–	–
5.7	5.7	5.7	7.51	7.51	7.51	10.7	10.7	10.7	–	–	–
5.8	5.8	5.8	7.52	7.52	7.52	10.8	10.8	10.8	–	–	–
5.9	5.9	5.10	7.53	7.53	7.53	10.9	10.9	10.9	–	–	–
5.10	5.10	5.11	7.54	7.54	7.55	10.10	10.10	10.10	–	–	–
5.11	5.11	5.12	7.55	7.55	7.56	10.11	10.11	10.11	–	–	–
5.12	5.12	5.13	7.56	7.56	7.57	10.12	10.12	10.12	–	–	–
5.14	5.14	5.15	7.57	7.57	7.58	10.13	10.13	10.13	–	–	–
5.15	5.15	5.16	7.58	7.58	7.59	10.14	10.14	10.14	–	–	–
5.16	5.16	5.17	–	–	–	10.15	10.15	10.15	–	–	–
5.17	5.17	5.18	8.1	8.1	8.1	–	–	–	–	–	–
5.18	5.18	5.19	8.2	8.2	8.2	–	–	–	–	–	–
5.19	5.19	5.20	8.4	8.4	8.4	–	–	–	–	–	–
5.20	–	–	8.6	8.6	8.6	–	–	–	–	–	–
5.21	5.21	5.22	8.8	8.8	8.8	–	–	–	–	–	–
5.22	5.22	5.23	8.11	8.11	8.11	–	–	–	–	–	–
			8.12	8.12	8.12	–	–	–	–	–	–
			8.15	8.15	8.15	–	–	–	–	–	–

Introductory notes

The objective of the Yearbook of Agricultural Statistics is to compile a manageable portion of the available statistics relating to agriculture.

Scope

The main part of the yearbook covers agriculture – though there are also sections on horticulture, reindeer keeping, fur farming, and apiculture. Moreover, some tables on forestry referring to holdings of more than 2 hectares of arable land are included.

For detailed information on forestry, consult the Statistical Yearbook of Forestry, issued by the National Board of Forestry.

Regional statistics

In many tables, the results are presented by Swedish counties and by production areas (a map of these can be found in Appendix 2).

Units of measurement

The units used in this book can be converted to imperial units as follows:

1 millimetre (mm)	= 0.03937 inch
1 centimetre (cm)	= 0.3937 inch
1 sq. metre (m ²)	= 10.76 sq. feet
1 hectare (ha)	= 2.471 acres
1 litre (l)	= 1.760 pints
1 hectolitre (hl)	= 2.750 bushels
1 cubic metre (m ³)	= 3.437 quarters
1 gram (g)	= 0.5644 dram
1 kilogram (kg)	= 2.205 lb
1 metric ton	= 0.9842 (long) ton
1 gr/kg	= 0.1 per cent
1 kg/ha	= 0.007966 cwt./acre
1 kWh/ha	= 0.4047 kWh/acre
1 Megacal/kg	= 453 000 calories/lb.

Arrangements for English readers

In the beginning of the book, there is a Table of Contents in English.

On the following pages you will find a summary in English with brief descriptions of the different surveys and with references to the tables.

The headings of all tables are translated into English. After the summary in English, there is a Swedish–English list of terms with translations of most words or expressions found in the headings and left-hand columns of the tables.

Summary

In most cases the data published in the Yearbook of Agricultural Statistics 1991 refer to the year 1990 or the production year 1989/90. Estimates pertaining to the whole country are also frequently given for the four prior years.

1 1990 from an agricultural point of view

In 1990, the weather was unusually warm especially during the first half of the year. The average temperature in February was between 6°–11° higher than normal. The rain in the summer was very unevenly spread throughout the country.

The total yield of hay was about 19 % greater than the average total yield of the previous five years.

The total yield of grain was about 16 % greater than the average of the last five years.

The yield per hectare for wheat, rye, barley, and oats was higher than the average for the previous five years and of good quality.

The surplus of grain was further reduced in 1990 as a consequence of measures taken to reduce acreage. Milk and dairy production was of the same size as the preceding year.

In 1990, the government decided on a new series of measures for food planning. This involves great changes for Swedish agriculture, which will also be affected by changes in taxation.

The GATT discussions in April 1989 led to changes in agriculture subsidies. Laws regarding environment and livestock have been passed and will gradually affect the conditions of agriculture. The GATT discussions continued during 1990 but did not lead to an agreement.

2 Structure of the enterprises

Since 1968, SCB has had the responsibility for an annual registration of enterprises (holdings) in agriculture and forestry.

The farm register includes the following types of enterprises:

- a) enterprises with at least 2 hectares of arable land
- b) enterprises with less than 2 hectares of arable land (including enterprises without arable land) which include real estate assessed as agricultural real estate
- c) enterprises with large stocks of livestock
- d) enterprises with horticultural production of a certain size.

Data from enterprises of types a), c), and d) are collected from the holders by mail each year, while data from enterprises of type b) are collected only for certain years.

During 1968–1990 there has been an annual data collection for the farm register of items relating to name, address, telephone number, and personal identification number of the holder, real estates included in the enterprise and their respective areas of arable land and forest, owner of leased property, tenant of leased land, the acreages under various crops and the number of livestock of different species. A number of other data are collected at intervals.

Prior to the establishment of the farm register, the corre-

sponding land data were obtained in the agricultural censuses, which were performed by SCB every fifth year.

Some data on *the number of owned and leased holdings* and on *the number of holdings and the area of arable land in different size groups* are given in Tables 2.1 and 2.5. In Tables 2.7 and 2.8, information can be found on *the number of holdings and the area of arable land in different size groups distributed by category of holder*.

Some data on *the number of holdings and the area of forest land in different size groups of forest land* for holdings with more than 2 hectares of arable land are given in Tables 2.9 and 2.10.

The total area of forest land in Sweden distributed by different size groups of arable land and forest land and by different categories of holders in 1988 is given in Tables 2.11 and 2.12.

Information on *number of holdings by type of farming and labour required* are shown in Tables 2.13–2.18.

Information on *changes in the holdings* between 1989 and 1990 and *the reasons for these changes* has been compiled in Tables 2.19–2.21.

3 Labour Force

The general censuses of population and housing conducted by SCB include information about agricultural conditions. Until 1980, they gave statistics, for instance, on *the distribution of the population in rural and urban areas*. In connection with the Population and Housing Census in 1985, new statistics on regional employment were started. These statistics are based on administrative data and will be published yearly. Some data on *the size of the economically active population in agriculture and related fields* are given in Tables 3.3–3.5.

SCB also conducts monthly labour force sample surveys. *The number of persons economically active in agriculture etc.* as indicated by these surveys is shown in Table 3.6.

The farm register provides data on *the age distribution of holders and the number of holders and employees in agriculture*. See Tables 3.9.

Some data about *the number of employees and working hours in agriculture* from the agricultural labour force survey are given in Tables 3.7, 3.10, 3.12 and 3.13.

Some information on *full-time and part-time holdings and on holders and spouses with work outside the farm* is found in Tables 3.16 and 3.18.

Information about *the number of occupational accidents in crop and livestock farming* is presented in Table 3.19 and 3.20.

4 Land. Real estate

Areas of different types of land are given in Tables 4.1 and 4.2. In conjunction with the 1988 Agricultural Census, a special study was performed on *utilization of permanent pasture*. See Table 4.4 and 4.5. In connection with the objective crop

yield survey in 1987, a study was made of the soil conditions in surveyed areas of arable land. See Table 4.6.

Statistics on *the assessed value of agricultural real estates* are compiled and published each year by SCB. See Tables 4.7 and 4.8.

Special statistics on *the prices of agricultural real estate* emerge from a long-term study made by SCB. This study, based on annual surveys, covers representative purchases and purchases by relatives. See Tables 4.11–4.13.

5 Buildings, plants, and machinery

The number of assessed units and their building value is given in Table 5.1.

Data on *new and extended buildings in agriculture* are annually reported to SCB. See Tables 5.2–5.8.

The farm register in 1988 included some information on *silos and other plants in agriculture*. The main results are shown in Table 5.9.

Information on *cisterns for diesel oil and fuel oil in 1989 (number and total capacity)* is given in Table 5.10.

Data on *installations in new and extended cowsheds* are annually reported to SCB. See Table 5.11.

Data on *irrigation systems* according to a survey carried out by SCB in 1985 are shown in Tables 5.12 and 5.14.

Data on *areas pipe-drained* in 1982 and earlier are shown in Tables 5.15–5.17.

Information on *the number of tractors and combines* according to a data submitted for the farm register in 1986 can be found in Table 5.19.

Table 5.20 shows some data from a special survey on *agricultural tools and machinery* in 1988.

Current *statistics on purchases of machinery, tools etc. in agriculture* are obtained from surveys made by the National Agricultural Marketing Board. See Table 5.22.

6 Requisites

Under current regulations, seed for marketing is controlled by the Swedish State Seed Testing Institute. Statistics on *government sealing* are reported annually by the respective seed control establishment. See Table 6.1.

Data on *the use of state certified and disinfected seed* were collected in connection with the objective crop yield surveys (see below) in 1982. See Table 6.2. *Areas sown with disinfected seed in 1988/89* are given in Table 6.10.

Information on *the consumption of fertilizers* based on figures supplied by manufactures and importers is reported by the National Agricultural Marketing Board. See Table 6.5.

The National Agricultural Marketing Board makes an annual survey on *the purchases of pesticides* in agriculture and horticulture. Data in this survey are supplied by manufacturers and importers. See Table 6.7.

Table 6.9 gives some data from a special survey on *the use of pesticides* in agriculture in 1988/89.

Information on *the consumption of feeding stuffs* is annually compiled by the National Agricultural Marketing Board on the basis of figures collected directly from manufacturers and importers. See Tables 6.11 and 6.12.

Data on *the consumption of motor fuel and fuel oil* based on a sample survey are shown in Table 6.14.

7 Crop farming

Since 1968 information on *the use of arable land* and on *the number of holdings with different crops* is obtained from the farm register. See Tables 7.3, 7.6–7.8, 7.11, 7.14 and 7.16.

In connection with the objective crop yield surveys, studies have been made about *autumn-sown areas* (Tables 7.4 and 7.9), *the age distribution of ley* (Table 7.12), *the methods of harvesting lay* (Table 7.13), *and the distribution of the potato area by size of cultivations* (Table 7.15). Information about the distribution of the *areas of grain and potatoes by different varieties* is presented in Tables 7.18–7.20.

Quantitative information on the yield per hectare is mainly obtained from *the objective crop yield surveys*. The surveys are comprise of a main survey and a series of special surveys. The latter ones give information on actual yield and harvesting losses etc. The surveys cover a sample of holdings with more than 5 hectares of arable land. See Tables 7.23, 7.24, 7.29, 7.30 and 7.33.

In connection with these surveys, special studies have also been made concerning *the yield from areas with different sowing dates* (Table 7.27), *the yield from ley of different ages* (Table 7.30), and *the yield of potatoes from cultivations of different sizes* (Table 7.36).

SCB makes annual estimates of the *total yield of grain, ley and potatoes* on the basis of the objective crop yield surveys (Tables 7.37, 7.38, 7.42 and 7.43). Data on *the total yield of oleiferous plants and sugar beets* are supplied by the Swedish Oil Plant Association and the Swedish Sugar Co., Ltd. See Tables 7.40 and 7.43.

Some information on *the quality of different vegetable products* is displayed in Tables 7.45–7.51.

Special crop outlook reports are sent to SCB twice a year, in May and July/August. The data are collected by the county agricultural boards. See Tables 7.52–7.53.

Data on *precipitation and hours of sunshine* are supplied by the Swedish Meteorological and Hydrological Institute. See Tables 7.54 and 7.55.

Information on *the dates for sowing and harvesting* and on *the average growing time* is obtained from a special survey in connection with the objective crop yield surveys. See Tables 7.56–7.58.

8 Horticultural cultivation

All enterprises with *horticultural production* are entered in the farm register. Some data from this register are found in Tables 8.1 and 8.2.

In 1988 a horticultural census was performed in Sweden. Some results on *the cultivation of different kinds of horticultural plants* are presented in Tables 8.4 and 8.6. Information on *cultivation in greenhouses and frames* is given in Tables 8.8 and 8.11.

9 Livestock

Since 1968 the annual statistics on livestock in agriculture are based on the farm register. Data from this register on *the number of domestic animals* and data on *the number of holdings with livestock* are given in Tables 9.2–9.12 (cattle), 9.24–9.28 (sheep), 9.33–9.40 (pigs), and 9.47–9.54 (fowls).

Results from *the official control activities of animal breeding*, which are conducted out under the supervision of the National Board of Agriculture, are shown in Tables 9.13–9.20 (cattle), 9.30–9.31 (sheep), and 9.41–9.43 (pigs).

The National Board of Agriculture also estimates *the incidence of different animal diseases*. See Tables 9.21 and 9.45.

Certain figures from SCB's statistics on *the number of serviceable boars and covered sows* are given in Table 9.44.

Some results concerning *the number of inspected carcasses and the total number of slaughtered animals and their weight* are presented in Tables 9.22 (cattle), 9.32 (sheep), and 9.46 (pigs).

10 Processing, trade, and consumption

Data on *the production of meat, dairy products, milk powder and eggs* are supplied by the National Agricultural Marketing Board. See Tables 10.5, 10.6 and 10.9.

Information on *the number of milk suppliers, the quantity of delivered milk, the uses of dairy milk etc.* is found in the detailed statistics on dairy operations published by the Swedish Dairies' Association. See Tables 10.7 and 10.8.

Information on *the consumption of food, beverages, and tobacco* is obtained through calculations made by the National Agricultural Marketing Board. These calculations are based on data from official manufacturing and foreign trade statistics and the Marketing Board's own statistics. See Tables 10.10 and 10.11.

The energy supply by different agricultural and food products as computed by the National Agricultural Marketing Board is shown in Table 10.12.

On the basis of the official foreign trade statistics, the National Agricultural Marketing Board makes an annual statement on *the foreign trade in agricultural products and foodstuffs*. See Tables 10.13–10.15.

11 Economics

SCB produces on *national accounts statistics*. Some results regarding the agricultural sector and the gross domestic product are given in Tables 11.1 and 11.2.

The National Agricultural Marketing Board annually computes the total income and expenditures of the agricultural sector. See Tables 11.3 and 11.5.

A special survey of *the cash income, expenditures, and net receipts* of holders is made each year by SCB on the basis of the income tax returns from a sample of approx. 6 000 holders. In order to illustrate receipts, costs, and profitability in Swedish agriculture, SCB makes an annual *farmeconomics survey*. This study is based on the accountbooks of approx. 750 farms. Results from these two surveys are presented in Tables 11.7–11.10 and 11.15–11.17.

The National Agricultural Marketing Board reports on *the prices of tractors, fuel, fertilizers, and vegetable and animal products*. See Table 11.11.

The development of prices and costs of agricultural products and requisites is reflected in the National Agricultural Marketing Board's monthly calculations of *cost price, producer price, price regulation price, food industry price, consumer price, and world market price indices*. See Tables 11.12 and 11.14.

Some results from a special survey of *farmers' total assets and liabilities*, are presented in Tables 11.19 and 11.22.

12 Subsidies, insurance

The National Agricultural Marketing Board reports data on *price subsidies*. See Tables 12.1–12.2.

Current statistics on *public expenditures for rationalization measures etc.* are published by the National Board of Agriculture. The county agricultural boards make decisions about public measures to promote agricultural rationalization. See Tables 12.3–12.7.

There was a special *crop insurance system* in 1961–1987 for all farmers in Sweden with 2 hectares or more of tilled arable land. The main authority was the National Agricultural Marketing Board, but the compensations were computed by SCB. See Table 12.9.

In 1988, a new crop insurance system started for farmers with more than 5 hectares tilled arable land. The main authority is the Federation of Swedish Farmers. In Table 12.8 information can be found on the results of *the compensation calculations for the yield in 1989*.

Statistics on *livestock insurance* are compiled by the Swedish Private Insurance Supervisory Service. See Table 12.12.

13 Agricultural training

Statistics on *the number of students* in agricultural courses as well as related courses in the integrated upper secondary school and at the Agricultural University are compiled by SCB. See Tables 13.1 and 13.2.

The number of instruction-hours in the training supervised by the National Board of Agriculture is shown in Table 13.3.

14 Farmer's co-operative associations

Information on *membership and trade turnover in the co-operative associations* is provided by the Federation of Swedish Farmers, which is the central body for the Swedish agricultural co-operative associations and their various branch organizations. See Tables 14.1 and 14.2.

15 International statistics

Information on *the agricultural sector in different countries* is obtained from the statistics published annually by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). These statistics include information on areas of different types of land, use of arable land, yield, livestock, consumption of fertilizers, the number of persons economically active in agriculture, and the number of tractors. See Tables 15.1–15.7.

Appendix 1

Organization of the agricultural statistics

Most of the data presented in this yearbook are based on surveys carried out at regular intervals by various agencies, the most important ones being Statistics Sweden (SCB), the National Swedish Agricultural Marketing Board, and the National Board of Agriculture.

SCB processes the data in the Yearbook on the structure of holdings, real estates, plants, machinery, labour manpower, crop farming, number of livestock and holders' cash income and expenditures etc. The National Agricultural Marketing Board compiles the statistics on prices, index numbers, refinement of agricultural products, food consumption, foreign trade, purchases of machinery, tools, and pesticides, etc. The National Board of Agriculture computes or supervises the statistics on government rationalization measures and testing and control of livestock.

Appendix 2

Geographical divisions

In the Swedish agricultural statistics, information is presented by administrative areas and by areas defined in accordance with natural farming conditions. For the current surveys, data are usually given for counties and larger areas, although the register of enterprises in agriculture and forestry (also called the farm register) provides information by individual parishes, municipalities, etc.

The majority of the counties, on the basis of different climatic conditions, the quality of the soil etc. have been divided into "natural farming areas". These areas can be combined into "production areas" and "major regions". See further Appendix 2 where a map of Sweden can be found. For the objective crop yield surveys, the country is divided into 106 "yield survey districts", which have been made as homogeneous as possible with regard to annual yield outcome. This division is also used in the crop insurance system.

Swedish-English vocabulary

Letters Åå, Ää and Öö at the end of list
The English translations are not always word by word

A

Administrativa områden	Administrative areas
Affärsbank	Commercial bank
Agronom	Agronomist, M. Sc. in Agriculture
Aktiebolag	Limited company
Aktuell	Current, present
Alkoholhaltiga drycker	Alcoholic beverages
Allmän	General, common
Allmänning	Common land
Alsikeklöverfrö	Alsikeclover seed
Andel	Proportion, share
Andra	Other
Andra kombinationer	Other combinations
Andra orsaker	Other reasons
Animalier	Animal products
Animalisk	Animal
Anläggning	Plant, works
Anmälan	Application
Annan djurskötsel	Other kind of animal husbandry
Annan sallat	Other kind of lettuce
Annat material	Other material
Ansluten till	Connected with, associated with
Anställd	Employee
Antal	Number
Använd i hushållet	Used in the household
Använd till utfodring	Used for feeding
Användning	Use
Arbetare	Worker, labourer
Arbete	Work
Arbetsbehov	Labour requirement
Arbetsinsats	Labour contribution
Arbetskostnad	Labour costs
Arbetskraft	Labour force
Arbetslös	Unemployed
Arbetslöshet	Unemployment
Arbetslöshetsrekvens	Frequency of unemployment
Arbetsolyckstill	Occupational accident
Arbetsområde	Type of work
Arbetsstillfälle	Job opportunity
Arbetsstimmar	Working hours
Arbetsvolym	Working hours
Areal	Area, acreage
Arrendator	Tenant
Arrende	Tenancy
Arrenderad	Held on lease
Aska	Ashes
Automatisk utgödsling	Automatic disposal of manure
Avbytarverksamhet	Replacer system
Avdikningslån	Loans for drainage
Avdrag	Deduction
Avdragbar utgift	Deductable expenditure
Avellsvin	Breeding pig
Avgångna	Departed
Avgångsvederlag	Severance pay
Avkastning	Yield
Avräkningsprisindex	Producer price index
Avse	Concern, refer to
Avsevärd	Considerable
Avskrivning	Depreciation
Avvänja	Wean

B

Bagge	Ram
Bakverk	Pastry
Balansändring	Change in balance
Baljäväxt	Leguminous plant
Barnbidrag	Child allowances
Bearbetning	Processing
Bebyggd	Built up
Bebyggelseförhållande	Settlement condition
Befolkning	Population
Bekämpningsmedel	Pesticides
Belopp	Amount
Ben	Leg
Bensin	Petrol
Beredd fisk	Processed fish
Beräknad	Calculated, estimated
Besiktigad	Inspected
Besädd areal	Area sown
Besättning	Stock, herd
Besättningsstorlek	Size of stock
Betat utsäde	Treated seed
Bete	Pasture
Betesmark	Meadow
Betesvall	Pasture
Betong	Concrete
Betäckta (sugor)	Covered (sows)
Bevattnad areal	Irrigated area
Bevattning	Irrigation
Bevattningsanläggning	Irrigation plant
Bevattningsmaskin	Irrigator
Bibliografi	Bibliography
Bidrag till	Contribution to
Binäring	Subsidiary enterprise
Biodling	Apiculture
Biodynamisk odling	Biodynamic farming
Biologisk	Biological
Bisamhälle	Bee colony
Blandad	Mixed
Blandning	Mixture
Blandsäd	Mixed grain
Blast	Tops of root crops
Blomkål	Cauliflower
Blommor	Flowers
Bogserad	Towed
Bokföringsuppgifter	Accounts
Bomullsförökakor	Cotton cakes
Bortfall	Non-response
Boskapsskötsel	Stockraising
Bostad	Dwelling
Bostadshus	Dwelling house
Bostadsbyggnadsvärde	House building value
Bostadsändamål	Habitational purpose
Botteninteckning	First mortgage
Brukare	Holder, farmer
Brukningsform	Type of holding
Bruttointäkt	Gross revenue (income)
Bruttonationalprodukt	Gross domestic product
Bröd och spannmålsprodukter	Bread and products of grain
Brödsäd	Bread grain
Budgetår	Financial year (July – June)

Buffel
Byggnad
Byggnadsarbete
Byggnadskostnadsindex
Byggnadsverksamhet
Byggnadsvärde
Byggnadsändamål
Bänkgård
Bär
Bärbuske
Bärgad (skörd)
Bärgningsmetod
Bönor

Buffalo
Building
Building work
Building cost index
Construction activity
Value of buildings
Purpose of building
Frame, hotbed
Berries
Berry-bush
Actual (yield)
Method of harvesting
Beans

C

Charkuterivaror
Chinchilla
Choklad- och konfektyrvaror
Cirka
Cistern

Cured meat and provisions
Chinchilla
Sweets
About
Cistern

D

Dagar
Dags/dagarskurser
Dagsverke
Definitiva uppgifter
Deklaration
Del av
Delvis (ägd)
Dieselbrännolja
Dikning
Direktförsäld och hemma-
förbrukad mjölk
Diverse
Djupfrys
Djur
Djurplatser
Djursjukdomar
Djurskötare
Djurskötsel
Djurslag
Djurstallar
Dragbil
Driftsgren
Driftsinriktning
Driftsledning
Driftslån
Driftsöverskott
Drivmedel
Driv- och smörjmedel

Days
Length of courses in days
Day's work
Definite results
Declaration for income tax purposes
Part of
Partly (owned)
Diesel fuel
Ditching
Milk sold outside dairies and
consumed on farms
Other, miscellaneous
Frozen products
Animal
Animal places
Animal diseases
Cattleman
Work with cattle
Type of animal
Buildings for livestock
Truck tractor
Economic activity
Type of farming
Work management
Loans for operating costs
Operating surplus
Motor fuel
(Consumption of) motor fuel and
lubricants
That is, i.e.
Of which
More
Dead
Stillborn
Estate of a deceased person

E

Effekt
Eftergymnasial utbildning
Efterlikvid
Egenavgifter
Egentlig
Egentliga jordbruksprodukter
Eget
Egnaemslån
Ej
Ej angiven kroppsdel
Ej angivet
Ekonomibyggnad
Ekonomibyggnadsvärde
Ekonomisk

Capacity, power, effect
Third level education
Final price adjustment
The holder's duties for social insurance
Real, actual
Real agricultural products
Own
Loans granted to persons building their
own homes
Not
Unspecified part of the body
Not reported
Farm building
Farm building value
Economic

Eldningsolja
Elever
Elevtimmar
Energibehov
Enhet
Enkelt bolag
Enkla
Enligt
Ensamskötare
Ensilageväxter
Ensilering
Enskild
Ersättning, ersättningsbelopp
Ersättning för uteblivna prishöjningar
Ersättningsberäkningar
Ersättningsberättigade företag

Examinerad

Heating oil
Trainees, pupils
Learning-hours
Energy demand
Unit
Partnership
Simple
According to
Sole cattleman
Plants for silage
Ensiling
Private
Compensation
Compensation for failed price rises
Compensation calculations
Number of holdings entitled to
compensation
Examined

F

Fabrikspotatis
Faktorinsats
Faktorpris
Falltal
Familjemedlem
Fast anställd
Fasta priser
Fastgödsel
Fastighet
Fastighetsinnehav
Fastighetslängd
Fastighetsreglering
Fastighetstaxering
Fett
Fetthalt
Fettråvaror
Fettvaror
Filéad fisk
Fisk
Fiske
Fiskmjöl
Fjäderfå
Fjäderfäkött
Flytgödsel ute
Flåsk
Foderblandning
Foderenhet
Foderfosfat
Fodermedel
Foderrotfrukter
Fodersäd
Fodersädeshalm
Fodertillskott
Fodertran och foderfett
Fodervärde
Foderväxt
Foderärter
Folkmängd
Folk- och bostadsräkning
Fosfor
Fotogen
Frakter
Framskrivning
Fri kost
Frilandsareal
Frilandsodling
Frivillig
Frukt
Frukträd
Frånvarande
Frånvaro
Frånvarofrekvens
Frö
Fröslag
Frövall
Fysisk person

Potatoes for processing
Factor income
Factor price
Falling number
Member of the family
Permanently employed
Constant prices
Solid manure
Real estate
Possession of real estates
Tax register of real estates
Real allotment
Assessment of real estate
Fat
Fat content
Crude fat
Fat
Filleted fish
Fish
Fishing
Fish meal
Poultry
Poultry mea
Liquid manure
Pork
Feed mixture
Feed unit
Fodder phosphate
Feedstuffs; feeds
Forage root crop
Coarse grain
Coarse grain straw
Additional fodder
Fodder-train-oil and fodder fat
Feed value
Forage plant
Field peas
Population
Census of population and housing
Phosphorus
Paraffine oil, kerosine
Freights
Projection
Board free
Area for cultivation on open ground
Outdoor cultivation
Voluntary
Fruit
Fruit tree
Absent from work
Absence
Frequency of absence
Seed
Kind of seed
Seed ley
Natural person

Får	Sheep
Fårkontroll	Sheep breeding control
Fältodlade köksväxter	Field grown vegetables
Färskt och djupfryst	Fresh and frozen
Född	Born
Föl	Foal
Förbrukning	Use, consumption, application
Fördelad	Distributed
Fördelning	Distribution
Före	Before
Förening	Society, association
Föreningsbank	Co-operative bank
Företag	Holding, enterprise
Företagare	Holder
Företagarvinst	Net profit
Förlossning	Delivery
Förlust	Loss
Förmalning	Milling
Förmän i djurstall	Head cow men
Förmögenhet	Property
Förnödenheter	Requisites
Förräntning	Net return (on capital)
Församling	Parish
Första	First
Försäld	Sold
Försäkrad	Insured
Försäkringsbestånd	Stock of insurances
Försäkringsbolag	Insurance company
Försäljning	Sale
Försörjningsbalans	Balance sheet of resources
Förtjänst	Profit, earning
Förvärv	Purchase
Förvärsarbetande (befolkning)	Economically active (population)
Förvärvskälla	Source of income
Förvärsändamål	Acquisitional purpose
Förädlings- och handelsmarginaler	Profits from processing and trading
Förädlingsvärde	Value added
Förändringar i djurkapitalet	Changes in livestock capital

G	
Galt	Boar
Genomsnittlig	Average
Get	Goat
Glass	Ice cream
Glesbygd	Sparsely populated area
Godkänd	Approved
Grillkyckling	Grill chicken
Gropsilo	Shallow pit silo
Grovfoder	Coarse fodder
Grundutbildning	Basic education
Grundvatten	Subsoil water
Grus	Gravel
Gryn	Hulled grain
Grädde	Cream
Gräddfil	Culture cream
Gräs	Grass
Gräsbärande	Grass-grown
Gröda	Crop
Grödgrupp	Crop group
Grönfoder	Green fodder
Grödfrekvens	Frequency of certain crops
Gurka	Cucumber, gherkin
Gylta	Gilt
Gymnasieskola	Integrated upper secondary school
Gödkalv	Fattened calf
Gödsel	Fertilizer, manure
Götalands mellanbygder	Central districts in Götaland
Götalands norra slättbygder	Plain districts in northern Götaland
Götalands skogsbygder	Forest districts in Götaland
Götalands södra slättbygder	Plain districts in southern Götaland

H	
Hagelskadeförsäkring	Hail insurance
Hallon	Raspberries
Halm	Straw
Halmskörd	Yield of straw

Handels gödsel	Fertilizer
Handelskvarn	Commercial mill
Handupptagning	Lifting by hand
Havre	Oats
Hektar	Hectare
Hektoliter	Hectolitre
Hela riket	Whole of Sweden
Helautomatisk upptagare	Automatic lifter
Helträda	Bare fallow
Hemslakt	Home slaughter
Hirs	Millet
Hjärnskada	Brain injury
Honung	Honey
Hortonom	Horticulturist
Husdjur	Livestock
Husdjursförsäkring	Livestock insurance
Husdjurskötsel	Animal husbandry
Hushåll	Household
Hushållsmargarin	Household margarine
Huvudområde	Main area
Hypoteksförening	Mortgage society
Hyra	Rent
Hårdost	Cheese
Hässjning	Putting on frame for drying
Hästar	Horses
Hästkraft	Horse-power
Hö	Hay
Höghus	Two-storey house
Högre in-teckning	Higher mortgage
Högskolor	University-level colleges
Högst	At most
Hömjöl	Flour of hay
Höns	Fowls
Höstkorn	Winter barley
Höstoljeväxter	Autumn-sown oleiferous plants
Höstraps	Winter rape
Höstrybs	Winter turnip rape
Höstråg	Winter rye
Höststråsäd	Autumn-sown cereals
Höstsädd	Autumn sown
Höstsäd	Winter grain
Hösttermin	Autumn term
Höstvete	Winter wheat
Hötork	Grass drier

I	
Icke	Not
Import	Imports
Indelning	Division
Indirekt skatt	Indirect tax
Industriförbrukning för tekniska ändamål	Consumption by industries for technical purposes
Införselavgifter	Import fees
Inhemsk	Domestic
Inklusive	Including
Inkommen	Received
Inkomst	Income
Inkomstklass	Size of income, income bracket
Inkomstår	Income year
Inköp	Purchase
Inre	Internal
Inräknad	Included
Insektsangrepp	Attack by insects
Insektsmedel	Insecticides
Insjö	Lake
Insåningsgröda	Nurse crop
Inte	Not
Inteckning	Mortgage
Intäkter	Receipts, income, return
Intavling	Building an embankment
Inventarier (levande)	Farm equipment
Inventarier (döda)	Livestock
Inventering	Survey
Investering	Investment
Invånare	Inhabitant
Invägd mjölk	Weight of delivered milk
Isbergssallat	Iceberg lettuce

J			
Jakt och viltvård	Hunting and wild-life preservation	Korsning	Cross breeding
Jordbearbetning	Tillage	Kortfristig	Short-term
Jordbearbetningsredskap	Implements for tillage	Kostnad	Cost
Jordbruk	Agriculture, farming	Kostnadsprisindex	Cost price index
Jordbrukare	Farmer	Krautfoderblandningar	Concentrates
Jordbruksfastighet	Agricultural real estate, farm property	Krakning	Hanging up grass and sheaves on poles to dry
Jordbruksinventering	Agricultural survey	Kreatur	Livestock
Jordbrukslinje	Agricultural courses	Kredit	Credit
Jordbruksreglerade livsmedel	Price regulated agricultural products	Kreditgivning	Granting of credit
Jordbruksvärde	Agriculture value	Kronor	Swedish Kronor (SEK)
Jordförvärvslån	Loans for acquisition of agricultural land	Kroppslängd	Length of carcass
Jordförvärvstillstånd	Permission to acquire agricultural land	Krukväxter	Pot-plants
Jordgubbar	Strawberries	Krusbär	Gooseberries
Jordnötter	Groundnuts, peanuts	Kryddor	Spices
Jordnötskaka	Groundnut cake	Kräft- och blötdjur	Crustaceans and molluscs
Julstjärna	Christmas-flower (Poinsettia)	Kull	Litter
Juridisk person	Juridical person	Kultiverad betesmark	Cultivated natural pastures
Juversjukdom	Mastitis	Kursdeltagare	Pupils
		Kurser	Training courses
K		Kurstimmar	Teaching-hours
K-mjölk, konsumtionsmjölk	Fluid milk	Kursverksamhet	Activity
Kaffe	Coffee	Kvadratmeter	Square metre
Kaffebröd	Pastry	Kvalitet	Quality
Kakao	Cocoa	Kvalitetsvete	Quality wheat
Kalenderår	Calendar year	Kvantitet	Quantity
Kalisuper	Potassium phosphate	Kvarn	Mill
Kalium	Potassium	Kvarnavfall	Milling offals
Kalk	Lime	Kviga	Heifer
Kalkammonsalpeter	Ammonium nitrate	Kvigkalv	Heifer calf
Kalksalpeter	Calcium nitrate	Kvällstid	Evenings
Kalluft	Cold air	Kväve	Nitrogen
Kalluftstork	Cold air drier	Kyckling(ar)	Chick(en)s
Kalv, kalvar	Calv, calves	Kyla	Cold weather
Kalva	Calve	Kyrka	Church
Kalvningsförklaring	Milk fever	Källa (ursprung)	Source
Kalvningsresultat	Number of calvings	Köksväxter	Vegetables
Kameler	Camels	Kön	Sex
Kapitalförslitning	Consumption of fixed capital	Köp	Purchase
Kapitalkostnad	Cost of capital	Köpare	Buyer
Kasserad	Rejected	Köpekontrakt	Sales contract
Kastanjer	Chestnuts	Köpeskilling	Market price
Kasthjulsmaskin	Potato spinner	Köpeskillingskoefficient	Market price coefficient
Kategori	Category	Köpfodermedel	Purchase feeding stuff
Kemiskt	Chemically	Körsbär	Cherries
Kex	Biscuits	Körslor	Haulage
Kli	Bran	Kött	Meat
Kläckt	Hatched	Kött och köttvaror	Meat and products of meat
Knäckebröd	Crisp bread	Köttfodermjöl	Meat meal
Knölar	Tubers	Köttfullhet	Meatiness
Kokoskakor	Coconut-cakes	Köttfår	Mutton sheep
Kokärter	Field peas for cooking	Köttkonserver	Canned meat
Kollektiva avgifter	Social taxes	Köttsoppa	Meat soup
Kollektivavtal	Collective agreement		
Kolsyrade läskedrycker och mineralvatten	Carbonated beverages and mineral waters	L	
Kommun	Municipality, commune	Ladugård	Cowshed
Kommunalt anställda	Local governmental employment	Ladugårdsbestånd	Number of cowsheds
Komplement	Supplement	Ladugårdsförman	Head cowman
Koncentrat	Concentrate	Lager	Stock
Kondensmjölk	Condensed milk	Lagerhus	Storehouse
Konditorivaror	Sweets and pastries	Lagerlokal	Storehouse
Konfektyrvaror	Sweets	Lagfarna köp	Registered purchases
Konserv	Preserved food, tinned food	Lamm	Lamb
Konsumentprisindex	Consumer price index	Landsbygd	Rural area
Konsumentprisindex för jordbruksreglerade livsmedel	Consumer price index, food from price regulated agricultural products	Landskapsarkitekt	Landscape architect
Konsumtion	Consumption	Lantarbetare	Agricultural worker, farm worker
Konsumtionsgrädd	Cream	Lantbrukets företagsregister, lantbruksregistret	Register of enterprises in agriculture and forestry, farm register
Konsumtionsmjölk	Fluid milk	Lantbruksnämnd	County agricultural board
Kontant	Cash	Lantbruksräkningen	Census of agriculture
Kontroll	Control	Lantbruksstatistik	Agricultural statistics
Kontrollverksamhet	Official control activity	Lantmästare	Agricultural Technologist (Holder of Certificate in farm management)
Kopra	Copra		
Kor	Cows	Lastapparater	Loader
Korn	Barley	Lejd	Hired
Korrigerig	Correction	Lejt arbete	Hired labour
		Levande	Living

Leverans	Delivery	Mellersta Sveriges skogsbygder	Forest districts in central Sweden
Leveranstillägg mjölk	Additional payment at milk deliveries	Melon	Melon
Leverantörspris	Producers' price	Mer än	More than
Levererad	Delivered	Mervärdeskatt	Value-added tax
Linfrö	Linseed	Milj kronor	Millions of Swedish kronor
Livsmedel	Food, foodstuffs, groceries	Mineralfodermedel	Mineral food; mineral supplement
Luftfuktighet	Air moisture	Mineralvatten	Mineral water
Lusernmjöl	Medick meal, lucerne	Mink	Mink
Lynnesfel	Bad tempered	Minskning	Decrease
Låg avkastning	Low yield	Missbildad	Mis-shaped
Låghus	Low-rise building	Mjukt matbröd	Soft plain bread
Låginkomstsatsning	Subsidies to holders with low income	Mjöl	Flour
Lån	Loan	Mjölk	Milk
Lånat kapital	Borrowed capital	Mjölkavkastning	Yield of milk
Lån mot bottenin-teckning i jordbruksfastighet	Loans on first mortgage in agricultural real estate	Mjölkboskapsbesättning	Dairy cattle
Lån mot högre in-teckning i jordbruksfastighet	Loans on higher mortgage in agricultural real estate	Mjölk(boskaps)kontroll	Milk recording
Lån mot statlig kreditgaranti	Loans on governmental credit security	Mjölkleverantörer	Suppliers to dairies
Lånegaranti	Loan guarantee	Mjölkningsmaskin	Milking machine
Långfristig	Long-term	Mjölkproduktion	Milk production
Lån	County	Mjölkpulver	Milk powder
Läns- och häradsbolag	Single-county companies	Mjölktank	Milk cooling tank
Länsgräns	County border	Mjöltransportkär	Milk transporting container, milk can
Länsindelning	County division	Mjölprodukter	Products of flour
Lättfil	Culture milk	Modersugga	Breeding sow
Lättmargarin	Household margarine with reduced content of fat	Morötter	Carrots
Lättmjölk	Milk containing 0.5 % fat	Mottagarpris	Purchasers' price
Lättöl	Soft beer	Mulånor och åsnor	Mules and asses
Löckblommor	Bulbous flowers	Månad	Month
Löneförhållande	Wages	Män	Men
Löner	Wages		
Lönesumma	Amount of wages	N	
Löpande priser	Current prices	Nattfrost	Night frost
		Naturaförmåner	Benefits in kind
M		Naturligt jordbruksområde	Natural agricultural area
Magasinsarbete	Storing	Nederbörd	Precipitation
Majonnäs	Mayonnaise	Nedläggning av åker	Acreege taken out of use
Majs	Maize	Nedre Norrland	Lower parts of Norrland
Majsflingor	Corn-flakes	Nedsatt fruktsamhet	Reduced fertility
Makaroner	Macaroni	Nedskrivning	Depreciation
Malt- och läskedrycker	Malt liquors and carbonate beverages	Nejlikor	Carnations
Maltextrakt	Malt extract	Nettoförmögenhet	Net capital
Mandel	Almonds	Nettointäkt	Net receipt
Manlig	Male	Normalvete	Normal wheat
Mantalskriven	Registered for assessment purposes	Normskörd	Standard yield
Manuell	Manual	Normtal	Standard value
Mark	Ground	Norra	Northern
Markanläggningar	Land improvements	Nybildad	Recently established
Markkartering	Soil surveying, soil mapping	Nybyggd	Newly built
Marknadsförd slakt	Marketed slaughter	Nyodling av åker	Reclamation of arable land
Marknadspris	Market price	Näringsgren	Branch of business
Maskin	Machine	Närvarande	Present
Maskinförare	Machine-operator	Nötkreatur	Cattle
Maskinhall	Machine shop	Nötkreaturssjukdomar	Cattle diseases
Maskinlegor	Machine hiring	Nötkreatursskötsel	Livestock farming
Maskinlån	Loans for machines	Nötter	Nuts
Maskinskötare	Operator, mechanic		
Material	Material	O	
Mattfett	Edible fats	Obebyggd	Land without any buildings
Matlök	Onions	Objektiv skördeuppskattning	Objective crop yield surveys
Matpotatis	Table potatoes	Obrukad åker	Untilled arable land
Medeltal	Average	Obärgad	Unharvested
Mediantidpunkt	Median date	Och	And
Medlem	Member	Odlad	Grown, cultivated
Megakalori	Megacalorie	Odling	Cultivation
Mejeri	Dairy	Odlingsteknik	Cultivation techniques
Mejerihantering	Dairy husbandry	Officiell	Official
Mejerimjöl	Dairy milk	Ogräsbekämpade arealer	Area treated with herbicides
Mejeriprodukter	Dairy products	Ogräsmedel	Herbicides
Mejerismör	Creamery butter	Okänd	Unknown
Mekanisk inne	Mechanical inside	Olika	Different
Melass	Molasses	Oljehalt	Oil content
Mellan	Between	Oljekraftfoder	Oil concentrates
Mellankalv	Fattened calf	Oljekraftfoderblandningar	Mixture of oil concentrates
Mellanöl	Beer	Oljevaxter	Oleiferous plants
		Oljevaxthalm	Straw from oleiferous plants
		Olycksfall	Accident

Omfattning	Size, scope	Reverslån	Promissory note loan
Område	Region	Riksbolag	Nation-wide companies
Omsättningsvärde	Turnover value	Riksområde	Major region
Oskiftat dödsbo	Undivided estate (of a deceased person)	Ris	Rice
Ost, halvfet	Cheese with reduced fat content	Rosor	Roses
Ost, helfet	Cheese	Rotfruktsväxter	Root-crops
Ovägd	Unweighted	Rovolja	Rape-oil
		Rybs	Turnip rape
P		Rybsfrö	Turnip rape seed
Partihandel	Wholesale trade	Rybsmjöl	Turnip rape-seed meal
Partihandelns invägning	Amount delivered to wholesaler	Rybsolja	Turnip rape-seed oil
Partipris	Wholesale price	Rygg och ryggrad	Back and spine
Personbil	Car	Ryggsäck	Back fat
Personer	Persons	Rymd	Capacity
Plansilo	Bunker silo	Rå linolja	Linseed oil
Plantskola	Nursery	Råg	Rye
Plantskolealster	Nursery plants	Rågmjöl	Rye flour
Plomberat utsäde	Certified seed	Råsocker	Unrefined sugar
Plommon	Plums	Råprotein	Crude protein
Potatis	Potatoes	Råsprit	Crude alcohol
Potatis för stärkelse och råsprit	Potatoes for processing	Råvara	Raw material
Potatis- och rotfruktsredskap	Tools for potatoes and root-crops	Ränta	Interest
Potatisblast	Tops of potatoes	Räntestöd	Interest support
Potatisodling	Potato-cultivation	Rättare	Farm foreman
Potatisprodukter	Products of potatoes	Räv	Fox
Preliminära uppgifter	Preliminary results	Röda vinbär	Red currants
Premieinkomster	Premiums	Rödbetor	Red beets
Preparattyp	Kind of chemicals	Rödklöverfrö	Red clover seed
Pris	Price	Rörelseidkare	Employer, owner of a farm
Prisnivå	Price level		
Prisreglerande åtgärder	Price regulating measures	S	
Prisregleringsprisindex	Price regulation index	Saft	Juice
Pristillägg	Surcharge	Saknas	Not available
Prisutjämning	Price levelling	Sallat	Lettuce
Producentbidrag	Producer subsidy	Salt	Salt
Producentpris	Producers' price	Saltvatten	Salt water
Producentprisindex, för livsmedels-	Producer price index for the food	Sameby	Lapp-village
industrin, jordbruksreglerade	industry, price regulated agricultural	Samefonden	Fund for reindeer keepers
livsmedel	products	Samlingsupptagare	Complete potato lifter
Produktion	Production	Sammanfatta	Summarize
Produktionsgren	Branch of production	Sammanräknad	Total
Produktionsintäkt	Production earning	Samtliga	Total
Produktionsmedelsprisindex	Cost price index	Sektorprodukt	Sector product
Produktionsområde	Production area	Semester	Holiday
Produktionsvärde	Gross output	Semesterlön	Holiday pay
Purjolök	Leek	Semin	Artificial insemination (A.I.)
Pålägg	Animal for recruitment	Seminkostnader	A.I. costs
Pålsdjurskötsel	Fur farming	Senapsfrö	Mustard seed
Pålsfår	Fur-bearing sheep	Senapsmjöl	Mustard seed meal
Päron	Pears	Sifferomdöme	Assessment in figures
		Sirap	Syrup
R		Sjuk	Ill; sick; diseased
Raps	Rape	Sjukpenning	Sickness allowance
Rapsfrö	Rape seed	Självbindare	Binder
Rapsmjöl	Rape-seed meal	Självdeklaration	Income-tax report
Rapsolja	Rape-seed oil	Självförsörjningsgrad	Degree of self-sufficiency
Rapsolisering	Rationalization	Självrisk	Excess
Rationaliseringsstöd	Economic support to rationalization	Självägande brukare	Owner cultivator
Redskap	Tools	Skadad	Injured
Redskapsstöd	Economic support to purchases of tools	Skadeutbetalningar	Compensations
Reducerad	Reduced	Skattad, uppskattad	Estimated
Registrerad	Registered	Skattepliktigt fastighet	Real estate, liable to real estate duty
Regn	Rain	Skelettskada	Skeleton injury
Relativ	Relative	Skogsarbete	Forest work
Renar	Reindeers	Skogsbruksvärde	Value of standing forest and forest land
Rendriftsstöd	Economic support to reindeer keeping	Skogsbruksändamål	Forestry purpose
Rennäring	Reindeer keeping	Skogsfastighet	Holding of forest land
Renrasig	Purebred	Skogskonto	Forest account
Renskötsel	Reindeer husbandry	Skogsmark	Forest; woodland
Rensningsmaskin	Cleaning machine	Skogsägare	Forest owner
Reparationer	Repairs	Skorpor	Rusks
Reparationsarbete	Repairs	Skuld	Debt, liability
Representativ	Representative	Skuldprocent	Percentage debt
Restitution	Refund	Skulltork	Barn hay drier
Resultat	Result	Skulltorkning	Barn drying of hay
		Skummjök	Skim milk
		Skörd	Harvest, yield

Skördeskadeersättning och -bidrag	Crop insurance compensation	Svinn	Waste, loss
Skördeskadeskydd	Crop insurance	Svinsjukdomar	Pig diseases
Skördesätt	Harvesting method	Svinstamkontroll	Pig progeny testing
Skörderidpunkt	Date for harvesting	Sylt	Jam
Skördetröska	Combine	Sysselsatt	Employed
Skördeuppsättning	Yield estimation	Systemtäckdikad areal	Underdrained area
Skördeutfall	Yield outcome	Sådd	Sowing
Skördeutsikter	Yield prospects	Såld direkt till konsument	Sold from farm to consumer
Slag	Kind, variety	Sållmatteupptagare	Riddle mat lifter
Slagregn eller hagel	Downpour or hail	Sårskada	Sore injury
Slakt	Slaughter; slaughtering	Såser	Sauces
Slaktdjur	Slaughter animal	Såtidpunkt	Date for sowing
Slaktkropp	Carcass	Säd	Grain
Slättervall	Grass on arable land for hay or silage	Säljare	Seller
Släktköp	Purchase by relatives	Sämre	Worse
Smågrisproduktion	Production of piglets	Sänkning av priset	Price reduction
Smältbart råprotein	Digestible crude protein	Särskild	Special
Smör	Butter		
Smörjett	Lubricating grease		
Smörjemedel	Lubricant		
Smörjolja	Lubricating oil	T	
Snittblommor	Cut flowers	Tackor	Ewes
Snittgrönt	Cut green	Tarmar	Intestines
Socker	Sugar	Taxerad	Assessed
Sockerbetor	Sugar beets	Taxeringsenheter	Assessment units
Sockerbetsblast	Tops of sugar beets	Taxeringsvärde	Assessed value
Sockerhalt	Sugar content	Taxeringsår	Year of assessment
Sockerprodukter	Sugar products	Te	Tea
Sojabönor	Soya beans	Temperatur	Temperature
Sojamjöl	Soya bean meal	Tidigare	Earlier
Solskenstid	Time of sunshine	Tidlön och ackordsförtjänst	Time and piece rate
Soppor	Soups	Tidpunkt	Time, date
Sort	Kind, variety	Tillarrendering	Added by lease
Spannmål	Grain	Tillbyggd	Extended building
Spannmålstork	Grain drier	Tillfällig	Temporary
Sparbank	Savingsbank	Tillgångar	Assets
Spill	Harvesting losses	Till hemmaförbrukning	For own consumption
Spritdrycker	Spirits	Tillskott	Addition
Spädgris	Sucking-pig	Tillträde	Take into possession
Spädkalv	Sucking-calf	Tillväxt	Growth
Stadigvarande	Permanent	Tillägg för obekväma arbetstid	Addition in pay for inconvenient working hours
Standardtimmar	Standard man-hours		
Starköl	Strong beer	Timförtjänst	Hourly earnings, time rate
Staten	Government, state	Timotejfrö	Timothy seed
Statlig lånegaranti	Government loan security	Tjocklek	Cream containing 40 per cent fat
Statligt anställda	Governmental employment	Tjocklek	Thickness
Statligt stöd	Government support	Tjur	Bull
Statsbidrag	Government subsidy	Tjurkalv	Bull calf
Statsplomberat	State certified	Tjänster (inom jordbruk)	Services (in agriculture)
Sten- och jordarbete	Work with stone and soil	Tobak	Tobacco
Stenhus	Stonehouse	Tomater	Tomatoes
Sticklingar	Cuttings	Tomtmarksvärde	Value of site area
Stiftelse	Foundation	Tomt- och bostadsbyggnadsvärde	Value of site and residential building
Storboskap	Cattle	Tomt- och industrivärde	Site and plant value
Storlek	Size	Torka	Dry weather
Struktur	Structure, structural	Torkad	Dried
Stutar	Steers	Torkanläggning	Drying plant
Stärkelse	Starch	Torkning på slag	Drying on the ground
Stärkelsehalt	Content of starch	Torkningskostnad	Cost of drying
Stöd	Support	Tornsilo	Tower silo
Stöd till smågrisproduktion	Economic support to the production of piglets	Totalbefolkning	Total population
		Totalundersökning	Total survey
Större	Big	Traktor	Tractor
Subvention	Subsidy	Traktorarbete	Tractor work
Sugga	Sow	Traktorförare	Tractor operator
Suggbesättning	Stock of sows	Transportredskap	Transport equipment
Suggkontroll	Pig progeny testing	Trindsäd	Pulses
Summa	Total	Trädgårdsarbetare	Horticultural worker
Superfosfat	Superphosphate	Trädgårdsarbete	Horticultural work
Svagdricka	Small beer	Trädgårdsbruk	Horticulture
Svarta vinbär	Black currants	Trädgårdsföretag	Horticultural enterprise
Svealands slättbygder	Plain districts in Svealand	Trädgårdsodling	Horticulture, gardening
Svensk jerseyboskap	Swedish Jersey cattle	Trädgårdsräkning/inventering	Census of horticulture
Svensk kullig boskap	Swedish pulled cattle	Trädgårdstekniker	Horticultural Technologist
Svensk låglandsboskap	Swedish Friesian cattle	Trädgårdsväxter	Horticultural plants
Svensk röd och vit boskap	Swedish red and white cattle	Trähus	Wooden house
Svenskt aktiebolag	Swedish joint stock company	Tröskning	Threshing
Svin	Pig	Tulpaner	Tulips

Tunn grädde
Tvillingfödslar
Typ
Typklassificering
Täckdikning
Tätort

Cream containing 12 per cent fat
Twin births
Type
Typology
Underdrainage
Urban area

U

Underhåll
Underskott
Undersökning
Undervisning
Ungdjur
Unghästar
Ungnöt
Uppfödning av kalvar
Uppfödning förlust
Uppgift
Upphöra
Upplörd
Uppskattad
Ursprung
Urval
Utarrendering
Utbildning
Utbytesexport
Utfall
Utfodring
Utgifter
Utgödslingsanläggning
Utnyttja
Utplanteringsväxter
Utrikeshandel
Utsäde
Utsädesmängd
Utvintring

Maintenance
Deficit
Survey
Education
Young cattle
Colts
Young cattle
Breeding of calves
Raising losses
Information, figure
Discontinue
Ploughed
Estimated
Origin
Sample
Leasing out
Education, training
Export exchange
Result
Feeding
Expenditures
Equipment for manure handling
Utilize
Bedding-plants
Foreign trade
Seed
Quantity of seed
Out-wintering

V

Vall
Vall för fröskörd
Vallbaljväxter
Vallblandfrö
Vallfrö
Vallväxter
Vallgräs
Vallhö
Vallinsådd
Vallskörd
Vallväxter
Vallålder
Varaktig
Varmluft
Varmluftstork
Varuanknutna indirekta skatter
Varuslag
Vattenavledning
Vattendrag
Vattenhalt
Vattentäkt
Vax
Vegetabilisk
Verksamhet
Vete
Vetekli
Vetemjöl
Veterinär
Veterinärbesiktigad
Vicker
Vidareförädling
Vidareutbildning
Vikt
Vin
Vissa såser
Vitaminfodermedel

Grass land on arable land for hay or silage
Grass land for seed production
Leguminous plants on grass land
Mixed seed for ley
Clover and grass seed
Herbage plants
Grass
Hay
Area sown for ley establishment
Yield from ley
Herbage plants
Age of ley
Durable, permanent
Hot air
Hot air drier
Commodity taxes
Type of goods
Draining
River system
Water content; moisture content
Water supply
Bees wax
Vegetable
Activity
Wheat
Wheat bran
Wheat flour
Veterinary
Inspected by veterinarian
Vetches
Processing
Further education
Weight
Wine
Sauces
Vitaminized feeding stuff

Vitkål
Vitsenap
Volmning
Vuxna
Våroljeväxter
Vårrops
Vårrybs
Vårråg
Vårstråsäd
Vårsäd
Vårvete
Vägd
Värde
Värdebegrepp
Värdeinsknning
Världsmarknadsprisindex
Värpras
Växel
Växthus
Växtnäringsämne
Växtodling
Växtperiod
Växtprodukt
Växtsjukdom
Växtskyddsmedel
Växslag
Växsort

White cabbage
White mustard
Drying in a cock
Adults
Spring-sown oleiferous plants
Spring rape
Spring turnip rape
Spring rye
Spring-sown cereals
Spring grain
Spring wheat
Weighted
Value
Concept of value
Depreciation
World market price index
Laying hen
Bill of exchange
Greenhouse
Plant nutrient
Crop husbandry
Growing time
Vegetable product
Plant disease
Pesticides
Plant type
Variety

Y

Yrkeskunnig
Yrkesverksam
Yta
Yttre rationalisering

Skilled
Economically active
Area
Structural improvement

Å

Åker
Åkerareal
Åkerbruk och boskapsskötsel
Åkerbönor
Åldersgrupp
Åldersklasser
År
Årlig
Årsförjänst
Årsväxtrapport
Återlämnande av arrende
Återväxt
Åtgärd

Arable land
Area of arable land
Crop and livestock farming
Beans
Age group
Age classes
Year
Annual
Annual earnings
Crop outlook report
Return of tenancy
Second harvest (Harvest after first cut)
Measure, act

Ä

Ägarekategori
Ägd
Ägd till minst hälften
Ägg
Ägoslag
Ändamål
Äng
Äpplen
Ätbara djurdelar
Ätlig

Category of owner
Owned
More than half of holding owned
Egg
Type of land
Purpose
Meadow
Apples
Edible parts of carcass
Edible

Ö

Öga
Ökning
Öl, typ A
Överföring
Övergångsbidrag
Övergångsmatrix
Överstiga
Översvämning
Övertidstillägg
Övervintring
Övervärde
Övre Norrland

Eye
Increase
Light beer
Transfer
Transitional subsidy
Transition matrix
Exceed
Inundation; flood
Overtime pay
Wintering
Excess value
Upper parts of Norrland

Sakregister

Hänvisning till tidigare årgångar av Jordbruksstatistisk årsbok (JÅ) lämnas för vissa äldre undersökningar. Med B markerade sidnummer hänvisar till bibliografiska uppgifter.

- A**
 Administrativa områden 235
 Affärsbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
 Animaliska produkter
 export 178–179, 186–187
 import 178–179, 186–187
 införselavgifter 207–208
 konsumtion 182–184
 priser 199
 produktion 179–181
 Anläggningar
 antal 61
 antal företag 60
 för bevattning 62
 för utfodring 61
 för utgödsling 61
 systemtäckdikning 65–67 JÅ 1984 68–69
 Anläggningsstöd 210
 Annan mark
 areal 13, 43–44
 definitioner 14
 Anställda (inom jordbruk)
 se Arbetskraft
 Arbetsbehov 26–29, 193
 Arbetskraft
 antal arbetstimmar i jordbruk 36–37
 antal arbetstimmar i skogsbruk
 JÅ 1984 46
 antal arbetstimmar i trädgårdsbruk
 JÅ 1976 77
 arbete utanför företaget JÅ 1979 55–58
 arbetskadror 41–42
 arbetstid 33
 avbytarverksamhet 40
 dagsverken JÅ 1979 57
 deltidslantbruk 38–39
 fast anställda JÅ 1972 58
 fritidslantbruk 38–39
 förvärvsarbete inom jordbruk
 m m 32–33
 löner JÅ 1984 247
 olycksfall 41–42
 sysselsatta i jordbruk m m 33–34
 sysselsatta i skogsbruk 33
 sysselsatta med trädgårdsodling 33
 sysselsatta på trädgårdsföretag 138
 åldersfördelning 35
 Arbetstid 36
 Arbetskadror 41
 Arbetstimmar, se Arbetskraft
 Arbetsvolym, se Arbetskraft
 Areal
 annan mark 13, 43–44
 arrenderad 15
 besädd JÅ 1984 140–141
 betesmark 13, 43–46
 bevattnad 62
 fördelning efter företagarekategori 21, 25
 fördelning efter storleksgrupper 22–24
 internationella uppgifter 225–227
 kemiskt ogräsbekämpad 78–79
 markkarterad 47
 olika grödor 85–97
 skog 13, 43–44
 upplöjd (utvintrad) areal 125
 vallinsädd JÅ 1984 100
 åkermark 13, 43–44
 ägd 15
 Arrenderade företag 15
 Avbytarverksamhet 40
 Avelssvin, se Svin
 Avgångsvederlag JÅ 1979 275
 Avkastning per hektar, se Hektarskörd
 Avräkningsprisindex 198–200
- B**
 Baggar, se Får
 Baljväxter
 odlad areal 90
 statsplomberat utsäde 71
 stöd 90, 209
 Baljväxtbakterier JÅ 1979 94
 Befolkning
 folkmängdens fördelning på glesbygd
 och tätort 31
 folkmängdens fördelning på städer och
 landsbygd JÅ 1973 55
 folkmängdens fördelning på större
 åldersgrupper JÅ 1973 56–57
 förvärvsarbete inom jordbruk
 m m 32–34
 jordbrukarnas åldersfördelning 35
 Bekämpningsmedel 76–80
 Bensin, se Drivmedel
 Besiktning av slakt 152, 159, 169
 Besädd areal
 potatis, slåttervall, spannmål 113
 JÅ 1984 140–141
 Besättningsstorlek
 efter företagares ålder JÅ 1976 195
 får 154–155
 genomsnittlig JÅ 1984 178
 höns 172–173
 ladugårdarnas ålder JÅ 1978 72
 mjölkkor 139–142, 144–145
 nötkreatur 139–141
 svin 160–163
 Betat utsäde 71–72, 80
 Bete, se Betesmark och Betesvall
 Betesmark
 areal 13, 43–46
 definition 14, 45
 Betesvall
 antal företag 93
 odlad areal 93
 skadeorsaker JÅ 1984 116
 Betodling, se Sockerbetor
 Betäckta sugor 168
 Bevattnad areal 62 JÅ 1983 120
 Bevattningsanläggningar
 antal företag med 63
 kapacitet 64
 Bevattningsmaskiner 63
 Bidrag 207–213
 Biodling
 antal bisamhällen 176
 honung 176
 vax 176
 Biologisk skörd 107
 Blandsäd
 antal företag 89
 hektarskörd JÅ 1984 128, 130
 normskörd JÅ 1984 157
 odlad areal 89
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt JÅ 1984 117
 sätidpunkt JÅ 1984 116
 totalskörd JÅ 1984 141
 utsädesmängd 71
 vallinsädd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd JÅ 1984 117
 Blommor, se Trädgårdsväxter
 Bokföringsuppgifter, se Jordbruksekonomiska
 undersökningen
 Bostadsbyggnadsvärde 55
 Broiler, se Slaktkycklingar
 Brukningsenhet(er), se Företag
 Bruttonationalprodukt 189
 Brödsäd
 kvalitet 119–120
 odlad areal 87
 Bufflar 229
 Byggnader, se Ladugårdar
 Byggnadskostnadsindex JÅ 1981 248
 Byggnadsverksamhet
 djurplåter, ny- och tillbyggda 58–59
 djurstallar, ny- och tillbyggda 56–59
 lager för trädgårdsprodukter JÅ 1977 61
 lagerbyggnader och maskinhus, ny- och
 tillbyggda 59
 lagerlokaler, ny- och tillbyggda 59
 medelyta i nybyggda djurstallar 56
 nyuppförda kreatursplatser 50
 nyuppförda rumsenheter JÅ 1979 85
 silo JÅ 1977 61
 övriga ekonomibygnader, ny- och
 tillbyggda JÅ 1976 99
 Byggnadsvärde 50
 Bänkgård 135, 137
 Bär, se Trädgårdsodling
 Bärpad skörd (per hektar) 103–112
 Bärningsförluster på slåttervall
 JÅ 1984 125–126
 Bärningsmetoder
 potatis JÅ 1985 85
 slåttervall 94

- C**
 Chinchilla
 antal 175
 antal uppfödare 175
 Cisterner, antal 61
 Cisternvolym 61
- D**
 Dagsverken, se Arbetskraft
 Deltidslantbruk 38
 Dieselolja, se Drivmedel
 Djurbidrag 209
 Djurförsäkring 218
 Djurplatser, antal ny- och tillbyggda 58–59
 Djursjukdomar 151, 168
 Djurstallar
 antal ny- och tillbyggda 50–59
 Dragbilar JÅ 1973 95
 Driftsriktning 26–28
 Driftslån 212–213
 Drivmedel
 cisterner 61
 förbrukning av 83–84
 genomsnittlig förbrukning JÅ 1976 119
 priser 199
 Dödsfall, se Olycksfall 41
- E**
 Ekonomibygnader JÅ 1976 99
 Ekonomibygnadsvärde 47, 50, 55
 Eldningsolja
 cisterner för 61
 förbrukning av 84
 Elever 219–220
 Elevtimmar 221
 Energitiillförsel 184
 Ensilageväxter (och grönfoder) areal 93
 Ersättningsbelopp 216
 Ersättningsberäkningar 214–215
 Ersättningsområden, se Skördeområden
 Export (av livsmedel) 186–187
- F**
 Fabrikspotatis, se Potatis
 Faktorpris 189
 Falltal 118, 120
 Fastighetspriser 51–54
 Fastighetstaxering 47–50
 Fetthalt i mjölk 180
 Fiskestatistik 3
 Fjäderfå, se även Höns
 konsumtion 183–184
 priser 199
 produktion 179
 Fläsk
 priser 199
 produktion 179
 Foderblandningar, produktion 82
 Fodermedel
 förbrukning 81
 införselavgifter 207
 priser 199
 produktion 82
 Fodersäd
 kvalitet 121
 odlad areal 89
 Foderärter och vickor
 odlad areal 90
 Folk- och bostadsräkning 31
 Folkmängd, se Befolkning
 Fosfor 75
 Fotogen 83
 Friland
 areal 132
 odling 133–134
 fritidslantbruk 38–39
 Frukt, se Trädgårdsodling
 Frövall 93
 Får och getter
 antal 153, 229
 produktion 179
 slakt 159
 Får och lamm
 antal 153
 antal företag 155–156
 besättningsstorlek 154–155
 färkontroll 157–158
 priser 199
 rasfördelning 157–158
 Födoämnen, konsumtion av 183–184
 Föl, se Hästar
 Förbrukning (inköp) av
 driv- och smörjmedel 83
 fodermedel 81
 födo- och njutningsämnen 183–184
 handelsgödselmedel 74–75
 insektsmedel 76–79
 maskiner och redskap 70
 ogräsmedel 76–79
 oljekraftfoder 81–82
 växtnärlingsämnen 74–75
 växtskyddsmedel 76–79
 Föreningen för mejeriprodukter 208
 Föreningsbanksrörelsens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Föreningsrörelse, lantbrukarnas
 medlemmar 222–224
 omsättning 223
 organisation 222, 224
 Företag
 antal arrenderade 15
 antal ägda 15
 definition 14
 efter brukningsform 15, 30
 fördelning efter besättningsstorlek 144,
 155, 162, 172
 fördelning efter företagarekategori 20
 fördelning på storleksgrupper efter skogs-
 marksareal 22
 fördelning på storleksgrupper efter
 åkerareal 16
 inkomster och utgifter 193–197
 med anläggningar 60–63
 med husdjur av olika slag 143, 156,
 164, 174
 med odling av olika grödor 87, 89–91,
 93, 95
 med smågrisproduktion JÅ 1977 184
 med trädgårdsodling 131, 133–135
 strukturförändringar 29–30
 Företagare, definition 14
 Företagsregister, se Lantbrukets företags-
 register
 Förmalning 177
 Förmögenheter i jordbruket
 netto 208–210, JÅ 1984 231
 per företag 209, JÅ 1984 231
 totala 205
 Förnödenheter 71–73
 Förräntning JÅ 1979 244–245, 255
 Försäkring
 hagelskada 217
 husdjur 218
 skördeskada 214
 Försäkringsbelopp 217–218
 Försäkringsbolagens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Försörjningsbalans
 fettråvaror 178
 kött och fläsk 179
 potatis 178
 spannmål 177
 Förvärsarbetande, se Arbetskraft
 Fördlingsvärde 189
- G**
 Galtar, se Svin
 Garage 59
 Getter, se även Får och getter
 antal 175, 229
 Grisar, se Svin
 Grädde, produktion 181
 Grödor, se även Areal
 Grönfoder- och ensilageväxter
 areal 93
 Grönsaker, se Trädgårdsväxter
 Gödselbehållare 61
 Gödselmedel 74–75, 230
 Gödselplatta 61
- H**
 Hagelskadesförsäkring 217
 Halm av spannmål 107
 Hampa, se Spånadsväxter
 Handelsgödsel
 förbrukning 75
 försäljning 74
 priser 199
 växtnärlingsämnen 74
 Havre
 antal företag 89
 hektarskörd 105
 kvalitet 121
 normskörd 216
 odlad areal 89
 priser 199
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 127
 sorter 99–100
 sätidpunkt 127
 totalskörd 114
 utsäde 71–73
 vallinsädd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd 129
 Hektarskörd
 efter potatisodlingens storlek 112
 efter storleksgrupp JÅ 1984 128
 efter sätidpunkt 107
 efter vallålder 108
 halm av spannmål 107
 höstvetete, vårvetete, höstråg, korn,
 havre 104–105
 slättervall 108
 matpotatis, fabrikspotatis 110
 Hektolitervikt 119
 Helträda, areal 96–97
 Hirs och sorghum 227–228
 Honung
 priser JÅ 1984 218
 produktion 176
 Husdjur
 antal 140, 153, 160, 170
 antal företag med 143, 155, 163, 173
 försäkrade djur 218
 köttproduktion 179
 slakt 153, 159, 169
 Husdjursförsäkring 218
 Hypoteksinstitutens kreditgivning
 JÅ 1987 201
 Hästar
 antal 229
 försäkrade djur 218
 köttproduktion 179
 premiering JÅ 1976 221
 priser 199
 slaktdjursbesiktningar JÅ 1984 197

M

Majs 227–228
 Markkarerad areal 47
 Marknadsförd slakt
 kalv JÅ 1970 257
 svin JÅ 1976 218
 Maskiner
 antal 68–70
 fördelning efter företagets drifts-
 inriktning 69
 fördelning efter drivmedelsslag JÅ 1977 83
 inköp av maskiner och redskap 70
 Maskinhus 59
 Maskinlån 212–213
 Matpotatis, se Potatis
 Medelarbetstid 33
 Medeltemperatur JÅ 1984 118
 Medlemskap i ekonomiska föreningar 222–224
 Mejerier, antal 180
 Mejerihantering 180–181
 Mejerivaror
 produktion 181
 priser 199
 Melass, priser 199
 Mikronäringsämnen JÅ 1984 77B
 Mink
 antal 175
 antal uppfödare 175
 priser JÅ 1984 214
 produktion JÅ 1984 199
 Mjök
 användning 181
 avkastning per ko 147
 fetthalt 180
 invägd mjök 180
 konsumtion 183
 mjölkpulverproduktion 181
 pris 199
 produktion av mejerivaror 181
 Mjölkboskapskontroll
 antal kor och besättningar 146
 kalvningsresultat 149
 medelavkastning 147
 utgångna kor 148
 Mjölkleverantörer 180
 Mjölkningsanläggning JÅ 1984 66
 Mjölproduktion
 antal företag 143–145
 användning 181
 effektivitetskontroll JÅ 1984 191B
 fördelning efter storleksgrupper
 JÅ 1976 208
 föreningen för mejeriprodukter 208
 invägd mjök 181
 ladugårdsbestånd JÅ 1978 72
 Mjölktank JÅ 1981 71
 Mjölkpulverproduktion 181
 Modersuggor, se Svin
 Mulåsnor och åsnor 229

N

Nationalräkenskaper 189
 Naturligt jordbruksområde 235–238
 Nederbörd 126
 Normskördar 214, 216
 Normskördevärde 214
 Nybyggnadsverksamhet, se Byggnads-
 verksamhet
 Nötkreatur
 antal 139–142
 antal företag 143
 besättningsstorlek 141–142, 144–145
 företagarnas ålder JÅ 1976 195
 försäkrade djur 218
 insemination 150
 köttboskapskontroll 149

köttproduktion 179
 mjölkboskapskontroll 146–148
 priser 199
 rasfördelning 147–148
 sjukdomar 151
 slakt 152
 Nötkreatursenhet JÅ 1976 189, 201
 Nötkreatursjukdomar 151

O

Objektiv skördeuppskattning 245–246
 Obrukad åker, areal 97
 Odlingsteknik vid matpotatisodlingar
 JÅ 1976 174, 177
 Ogräsbekämpade spannmålsarealer
 JÅ 1988 75
 Ogräsmedel, förbrukning 76–78
 Oljevaxter
 antal företag 91
 hektarskörd 109
 kvalitet 123
 normskördar 216
 odlad areal 91
 oljehalt 123
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Sveriges Oljevaxtintressenter 109,
 115, 208
 totalskörd 115
 upplöjd höstsädd 125
 övervintring 124
 Olje- och spånadsvaxter
 utsäde 71
 Olycksfall i jordbruk 41
 Områdesindelning
 administrativa områden 235–238
 huvudområden 235–238
 karta över produktionsområdes-
 indelningen 235
 naturliga jordbruksområden 235–236, 238
 produktionsområden 235–236, 238
 riksområden 235–236, 238
 skördeområden 237–238
 spillområden JÅ 1989 235–236
 återväxtområden JÅ 1989 235–236
 Omställning 90 209
 Omställningsstöd 210
 Ost
 priser 199
 produktion 181

P

Partipris, se Priser
 Plantskolealster, se Trädgårdsodling
 Plomberat utsäde 71–73
 Potatis

antal företag 95
 bärgningsmetoder JÅ 1985 85
 export 187
 för stärkelse och råsprit 95–96, 101,
 110–112, 117
 försörjningsbalans 178
 hektarskörd 110
 import 187
 jordarter JÅ 1976 177
 konsumtion 183–184
 kvalitet 123
 normskördar 216
 odlad areal 95
 odlingarnas storlek 96
 odlingsteknik JÅ 1976 177
 priser 199
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 skördetidpunkt 128
 sorter 101–102
 sorter och sjukdomar JÅ 1984 114B

spill 111
 Sveriges potatisintressenter 208
 sättningsstidpunkt 127
 totalskörd 117
 vidareförädling 178
 Premieinkomster 217–218
 Premiering av hästar JÅ 1976 221
 Priser
 animalier 199
 drivmedel 199
 fodermedel 199
 handelsgödsel 199
 honung JÅ 1984 218
 jordbruksfastigheter 51–54
 pålsdjur JÅ 1984 218
 traktorer 199
 vegetabilier 199
 Prisindex, se Index
 Prisregleringsprisindex 198, 200
 Prisstöd 207–209
 Producentpriser, se Priser
 Producentprisindex 198, 200
 Produktion
 bivax 176
 byggnader 50–58
 djurplatser 58–59
 foderblandningar 82
 honung 176
 kreatursplatser JÅ 1973 88
 kött och fläsk 179
 mjök 181
 oljevaxtfröer 115
 pålsdjurskinn JÅ 1984 203
 råsprit 178
 slaktkroppar 156, 159, 169
 sockerbetor 117
 spannmål (leveranser) 118–121
 spannmål, slåttervall och potatis
 (skörd) 113–117
 spånadsvaxter JÅ 1970 184
 stärkelse 178
 trädgårdsvaxter 133, 135
 ägg 181
 Produktionsmedelsprisindex 198, 200
 Produktionsområden 235–238
 Proteinhalt 118–119, 121–122
 Provyteskörd 103–105, 107–108, 110–112
 Pålsdjur
 antal 175
 sysselsatta med pålsdjurskötsel 33
 antal uppfödare 175
 försäkringar JÅ 1984 204
 priser JÅ 1984 218
 produktion av skinn JÅ 1984 203

R

Raps, se Oljevaxter
 Raser
 nötkreatur 147–150
 svin 165
 tackor 157–158
 Rationaliseringsinsatser 210–213
 Redskap 69, 70
 Reduceringstal, se Korrigeringstal
 Relativ luftfuktighet JÅ 1984 120
 Renar, antal 176
 Rennäring
 antal sysselsatta 33
 statligt stöd till 213
 Riksområden 235–238
 Ris 227–228
 Rotfruktsvaxter, utsäde 71
 Rybs, se Oljevaxter
 Råg
 antal företag 87
 förmalning, lager 177

- hektarskörd 104
 kvalitet 118–121
 normskörd 216
 odlad areal 87
 priser 199
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 127
 sorter 99
 såtidpunkt 127
 totalskörd 113
 upplöjd höstsådd 125
 utsäde 71–72
 vallinsådd JÅ 1984 100
 övervintring 124
- Råprotein** 122
Råsprit och stärkelse, tillverkning av 178
Ränta
 förräntning JÅ 1979 244–245, 255
 utlåningsränta JÅ 1987 201
Räv
 antal 175
 antal uppfödare 175
 priser JÅ 1984 218
 Rörmjölkningsanläggning JÅ 1984 66
- S**
 Silo 60
 Sjukdomar
 nötkreatur 151
 svin 168
 potatis JÅ 1984 114B
 Självförsörjningsgrad JÅ 1985 170
 Självrisk vid skördeskada 214
 Skadeangrepp på grödorna JÅ 1984 114B
 Skadeorsaker för grödorna JÅ 1984 115–116
 Skador, olycksfall 41–42
 Skadeutbetalningar 216–218
 Skogar, se Skogsmark
 Skogsbruk
 antal sysselsatta 33
 arbetsåtgång 36
 Skogsbruksvärde 47–48, 50–51
 Skogsimpedimentsvärde 47–48
 Skogsmark
 antal företag 22
 areal 22–25
 definition 14
 fördelning på företagarekategorier 25
 fördelning på storleksgrupper 22–24
 Skogsstatistik 234
 Skolor
 eftergymnasiala skolor 220
 gymnasieskolor 219
 universitet 220
 Skulder (och tillgångar) 203–206
 Skulltork JÅ 1989 59
 Skörd
 biologisk skörd per hektar 107
 bivax 176
 bärgad skörd per hektar 103–112
 honung 176
 kvalitet 118–123
 normskörd 216
 provyteskörd 104–105, 107–108, 111–112
 skördesätt 98, JÅ 1985 85
 skördetidpunkt 127–130
 totalskörd 113–117
 Skördeområden 235–238
 Skördeskadeskydd
 allmänt 214–215
 ersättningar 215–216
 finansiering 215
 självrisk 214
 normskördar 216
 Skördesätt för
 potatis JÅ 1985 85
 slättervall 94
 spannmål JÅ 1979 137
 Skördetidpunkt 127–130
 Skördetröska 68–70
 Slakt
 besiktigade slaktkroppar 152, 159, 169
 hemslacht JÅ 1984 197
 kasserad slakt JÅ 1980 292
 marknadsförd slakt 152, 159, 169
 medelslaktvikter 152, 159, 169
 priser 199
 produktion av kött och fläsk 179
 slaktjurspriser 199
 Slaktjursbesiktningar 152, 159, 169
 Slaktkroppar 152, 159, 169
 Slaktkycklingar 170–171
 Slaktvikter 152, 159, 169
 Slättervall
 antal företag 93
 arealens åldersfördelning 94
 botanisk sammansättning JÅ 1974 185
 bärgningsförluster 108
 bärgningsmetoder 94
 hektarskörd 108
 kvalitet 122
 normskörd 216
 odlad areal 93
 priser 199
 skadeorsaker JÅ 1984 116
 skördetidpunkt 127
 tillväxt JÅ 1984 125
 totalskörd 116
 upplöjd areal 125
 återväxt 108, 116
 övervintring 124
 Slätköp 51, 53
 Smågrisproduktion
 antal företag med JÅ 1977 184
 statligt stöd till 209
 Smör
 priser 199
 produktion 181
 Sockerbetor
 antal företag 95
 hektarskörd 110
 kvalitet 123
 normskörd 216
 odlad areal 95
 priser 199
 sockerhalt 123
 Svenska Sockerfabriks AB 114
 totalskörd 117
 Solskenstid 126
 Sorghum 227–228
 Sortanvändning 98–102
 Spannmål
 försörjningsbalans 177
 jordbrukarnas leveranser 119–121
 odlad areal 87–89
 ogräsbekämpad areal JÅ 1988 75
 priser 199
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 127–130
 sortfördelning 98–101
 spill (vid skörd) 106
 såtidpunkt 127
 totalskörd 113–114
 utsädesmängd 71
 vallinsådd JÅ 1984 100
 övervintring 124
 Spannmålstork 59–60
 Sparbankernas kreditgivning JÅ 1987 201
 Spill vid (skörd)
 potatis 111
 spannmål 106
 Spillområden JÅ 1989 235–236
 Spånadsväxter, odlad areal JÅ 1970 184
 Standardtimmar 28–29, 38–39
 Statlig lånegaranti 211–213
 Statlig rationaliseringsverksamhet 210–213
 Statliga lån (till enskilda jordbrukare)
 JÅ 1987 201
 Statliga stödåtgärder 207–213
 Statsbidrag (till jordbruket) 211–212
 Statsplomberat utsäde 71–73
 Strukturförändringar
 areal 30
 bruksningsform 30
 mjölkobesättningarnas storlek 139, 141–142
 orsaker 30
 suggbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
 Stråsådd, statsplomberat utsäde 71
 Stutar, se Nötkreatur
 Stärkelse, tillverkning av 178
 Stärkelsehalt 123
 Stödåtgärder, se Statliga stödåtgärder
 Suggbesättningarnas storlek JÅ 1984 182
 Suggkontroll, se Svin
 Suggor, se Svin
 Svensk Husdjurskötsel 146–150, 222–224
 Svensk kötthandel 208
 Svensk spannmålshandel 208
 Svensk ägghandel 208
 Svenska Lantmännens Riksförbund 222–224
 Svenska Mejeriernas Riksförening 222–224
 Svensk Sockerfabriks AB 110, 117
 Svenska Spannmålsföreningarnas
 samorganisation 223
 Svenska Ägghandelsförbundet 222–224
 Sveriges Allmänna Hypoteksbank 222–224
 Sveriges Betodlares Centralförening 222–224
 Sveriges Biodlares Riksförbund 176
 Sveriges Brännerintressenter 222–224
 Sveriges Fröodlareförbund 222–224
 Sveriges Föreningsbankers Förbund 222–224
 Sveriges Oljeväxtintressenter Förening
 109, 115, 123, 208
 Sveriges Oljeväxtodlares Central-
 förening 222, 224
 Sveriges Potatisintressenter 208
 Sveriges Pälsdjursuppfödare
 Riksförbund 175, 222–224
 Sveriges Skogsägareföreningars
 Riksförbund 222–224
 Sveriges Slakteriförbund 222–224
 Sveriges Stärkelseproducenter
 Förening 222–224
 Svin
 antal 160–162
 antal företag 163–164
 besättningsstorlek 162–163
 betäckta suggor 168
 fläskproduktion 179
 försäkrade djur 218
 priser 199
 sjukdomar 168
 slakt 169
 suggkontroll 165–166
 svinstamkontroll 167
 tjänstbara galtrar 168
 Svinnsjukdomar 168
 Svinstamkontroll 167
 Sysselsättning, se Arbetskraft
 Systemäckdikning 65–67
 Såtidpunkt 127

- T**
 Tackor, se Får
 Taxerade inkomster, utgifter m m 196–197, 201–202
 Taxeringsenheter 48
 Taxeringsvärden (för jordbruksfastigheter) 48–49
 Temperatur JÅ 1984 118
 Tillgångar (och skulder) 203–206
 per företag 205 JÅ 1984 231, 243
 Tillväxt för slättevall JÅ 1984 125
 Timförtjänster JÅ 1984 247–248
 Tjurar och tjurkalvar, se Nötkreatur
 Tjänstbara galtar 168
 Tomtmarksvärde 48
 Tomt- och industrivärde JÅ 1975 80
 Totalbefolkning 31
 Totalkalkyl, jordbrukets 190–192
 Totalskörd
 halm av spannmål JÅ 1984 139
 hirs och sorghum, majs, ris 228
 höstvetete, vårvete, höstråg, korn, havre 113, 114
 potatis 117
 raps, rybs 115
 vitsenap JÅ 1984 139
 slättevall 116
 sockerbetor 117
 vörråg, kokärter samt foderärter och vicker JÅ 1984 142B
 Traktorer
 antal 68, 232
 effekt 69
 genomsnittligt antal 69
 inköp 70
 pris 199
 Trindsäd, utsäde 71
 Trädgårdsodling
 antal företag 131, 133–135
 antal sysselsatta 33, 138
 areal 131–135, 137
 energiförbrukning 138
 skörd 133, 135
 statliga stödåtgärder 213
 trädgårdsräkning/inventering 133
 utrikeshandel JÅ 1984 216B
 Typklassificering 26–28
 Täckdikad areal 65–67 JÅ 1984 69
- U**
 Undervisning, se Lantbruksutbildning
 Ungnöt, se Nötkreatur
 Upplöjd (utvintrad) areal 125
 Utbildning 219–221
 Utgifter i jordbruket
 per företag 195, 197
 totala 191–192
 Utgödsling, automatisk JÅ 1979 79
 Utgödslingsanläggning 61
 Utjämningsområden JÅ 1984 15, 17
 Utrikeshandel
 jordbruksprodukter och livsmedel 185–187
 trädgårdsprodukter JÅ 1984 216B
- Utsäde
 betat 71–72, 80
 statsplomberat 71–73
 Utsädesmängd för spannmål 71
 Utvintrad (upplöjd) areal 125
- V**
 Vall, se Slättevall (Betesvall)
 Vall till fröskörd 93
 Vallbalväxter, utsäde 71
 Vallgräs, utsäde 71
 Vallhö, priser 199
 Vallinsädda arealer JÅ 1984 100
 Vallskördens kvalitet 122
 Vallväxter, statsplomberat utsäde 71
 Vax 176
 Vegetabiliska produkter
 export 177–178, 186, 187
 import 177–178, 186–187
 importbidrag 208
 införselavgifter 207–208
 konsumtion 183–184
 priser 199
 produktion 113–117, 177–178, 225–228
 Vete
 antal företag 87
 förmalning, lager 177
 hektarskörd 104, 106
 kvalitet 118–120
 normskörd 216
 odlad areal 87
 priser 199
 skördesätt JÅ 1979 137
 skördetidpunkt 127–128
 sorter 98–99
 såtidpunkt 127
 totalskörd 113
 upplöjd areal 125
 utsädesmängd 71, 73
 vallinsädd JÅ 1984 100
 växtperiodens längd 129
 övervintring 124
 Vetekli, priser 199
 Vicker (och foderärter)
 odlad areal 90
 totalskörd JÅ 1984 142
 Vidareförädling 177–182
 Vitsenap, se Oljeväxter
 Våroljeväxter
 kvalitet 123
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 utsäde JÅ 1976 150
 Vörraps, se Oljeväxter
 Vörrybs, se Oljeväxter
 Vörråg, se Råg
 Vårsträsäd, utsäde 71
 Vårsäd
 kvalitet 118–120
 skadeorsaker JÅ 1984 115
 Vårvete, se Vete
 Världsmarknadsprisindex 198, 200
 Växthus
 antal nybyggda JÅ 1981 65
- byggnadsätt 130
 yta 131, 135–137
 Växtnäringsämnen
 handelsgödsel 75
 Växtperiod 129
 Växtskyddommar, medel mot 76–79
 Växtskyddsmedel 76–79
- Y**
 Yttre rationalisering 211–212
- Å**
 Åker
 arealens användning 85–97, 227
 definition 14
 fördelning på företagarekategorier 21
 fördelning på storleksgrupp 18
 systemtäckdikad areal 65–67
 JÅ 1984 69
 total areal 97, 226
 ägd resp arrenderad areal 15
 Åkerböror 90
 Åkervärde 48
 Åldersfördelning 35
 Årsförtjänster JÅ 1973 67–69 JÅ 1976 77
 Årsväxt 124–126
 Åsnor och mulåsnor 229
 Återväxt på slättevall 108, 116
 Återväxtområden JÅ 1989 235–236
- Ä**
 Ägarekategorier inom jordbruk 14, 20–21, 49
 Ägd åker 15
 Ägda företag 15
 Ägg
 partihandelns invägning 181
 priser 199
 produktion 181
 Svensk ägghandel 208
 Ägoslag
 annan mark 13–14, 43–44
 annan gräsbärande mark 14
 betesmark 13–14, 43–46, 226
 kultiverad betesmark 14
 skogsmark 13–14, 43–44, 226
 åkermark 13–14, 43–44, 226
 övrig mark 14, 226
 Ärter, se Kokärter
- Ö**
 Övergångsbidrag JÅ 1979 275
 Övervintring, medelomdomen 124
 Övervärde JÅ 1981 55–56
 Övrig mark
 areal 226
 definition 14

Jordbruksstatistisk årsbok ger en samlad redovisning av den svenska jordbruksstatistiken med uppgifter om företagsstruktur, arbetskraft, maskiner, växtodling, husdjurskötsel, ekonomiska förhållanden m m.

Årsboken innehåller resultatet från ett sextiotal undersökningar utförda av SCB och andra myndigheter samt av organisationer och föreningar med anknytning till jordbruket. Förutom sifferuppgifter för län och större områden lämnas beskrivningar av undersökningarnas uppläggning samt information om var utförligare redovisning finns.

ISBN 91-618-0416-9
ISSN 0082-0199

SCB

Förlag

SCBs publikationer köps från SCB, **Distributionen**, 701 89 Örebro, tfn 019-17 68 00. De kan också köpas i bokhandeln eller i »**Statistikbutiken**«, Karlavägen 100, Stockholm. Katalogen »Färska fakta och sorterade siffror« ger en överblick över publiceringen. Nyhetsbladet »Siffertips« kompletterar katalogen med nyheter. »Årets tryck« visar allt som kommit ut under föregående år. Dessa beställs gratis från SCB. SCBs **Upplysningstjänst** tfn 08-783 48 01 eller tfn 019-17 62 00 kan också ge ytterligare hjälp.